T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Hazırlayan
Şükriye Duygu ÇAĞMA

Danışman
Doç. Dr. Galip GÜNER

Doktora Tezi

Eylül 2020
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

(Doktora Tezi)

Hazırlayan
Şükriye Duygu ÇAĞMA

Danışman
Doç. Dr. Galip GÜNER

Eylül 2020
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Şükriye Duygu ÇAĞMA

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Başlığı: Babürnâme'de İsimlerin Kavram Alanlarına Göre Sınıflandırılması

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam …… sayfalık kısmına ilişkin, …../…../20…….. tarihinde ***Turnitin*** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % ..... dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Giriş dahil
2- Ana Bölümler dahil
3- Sonuç dahil
4- Alıntılar dahil/hariç
5- Kapak hariç
6- Önsöz ve Teşekkür hariç
7- İçindekiler hariç
8- Kaynakça hariç
9- Özet hariç
10- Yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. ……../……./…….

Adı Soyadı : Şükriye Duygu ÇAĞMA
Öğrenci No : -----
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Türk Dili
Program Adı : Doktora

Danışman:
Doç. Dr. Galip GÜNER

Öğrenci:
Şükriye Duygu ÇAĞMA

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Babürnâme’de İsimlerin Kavram Alanlarına Göre Sınıflandırılması” adlı Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi ’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	**Danışman**
Şükriye Duygu ÇAĞMA	Doç. Dr. Galip GÜNER

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN

Doç. Dr. Galip GÜNER danışmanlığında **Şükriye Duygu ÇAĞMA** tarafından hazırlanan **"Babürnâme'de İsimlerin Kavram Alanlarına Göre Sınıflandırılması"** adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Anabilim Dalında **Doktora** tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../2020

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Galip GÜNER .....

Üye : ....

Üye : ....

Üye : ....

Üye : ....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ...../...../2020 tarih ve …… sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2020

Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Babürnâme, 16. yüzyılda yaşamış olan, Babürlü Sultanlığı'nın kurucusu ve ilk hükümdarı Zahüriddin Muhammed Babür Şah tarafından, tahta geçtiği 10 Haziran 1494 tarihinden itibaren yazılmaya başlanan, Babür'ün hatıralarını içeren, "Vekayi" adıyla da anılan Babürnâme, Çağatay Türkçesi nesrinin kıymetli metinlerinden biridir.

Babür babasının ölümüyle, 12 yaşındayken tahta geçmiştir. Aynı gün yazmaya başladığı eserinde ön söz yahut bir giriş bölümü bulunmamaktadır. Eser, 1529 senesi ile son bulmaktadır. Eserde, bazı yıllara ait olaylardan bahsedilmemektedir: Temmuz 1503-Mayıs 1504 tarihleri arası, Mayıs 1509-2 Ocak 1519 tarihleri arası, 1521 yılına ait birkaç günlük kısmı dışında 13 Aralık 1520-17 Ekim ve Eylül 1529-1530 tarihleri arası eserde yer almamıştır.

Eser, üç bölümden oluşmaktadır: Fergana (1494-1503), Kâbil (1504-1520) ve Hindistan (1525-1529). Babür, yaşadığı olayların yanında zamanın siyasi, kültürel ve sosyal yapısını da yansıtmıştır. Yer yer bir hatırat, yer yer bir günlük ve yer yer bir gezi yazısı özelliği gösteren eser, yazarının bir padişah olması nedeniyle siyasi mücadeleleri ve yapılan savaşları da içeren bir tarih kitabı özelliği de taşımaktadır.

Babürnâme 15. yüzyıl Çağatay Türkçesi ile yazılmıştır. On adet nüshası olduğu bilinmektedir. Bunlardan dört tanesi bugün elimizde değildir. Diğer altı tanesi ise çeşitli kütüphanelerde kayıtlıdır. Bu nüshalar şunlardır: Tahran'da 2 adet (Kütüphane-i Sultani, no.2936; Kütüphane-i Melik no. 2948), İngiltere'de 3 adet (Elphinstone Nüshası: İskoçya Millî Kütüphanesi'nde no.18.3.18; British Museum'da bulunan ve 1629 yılında istinsah edilmiş olan el yazması nüsha), John Rylands Kütüphanesi, Lindasiana Koleksiyonu'nda bulunan el yazması nüsha), Hindistan'da 1 adet (Haydarabad Nüshası: 1900 yılında, Beveridge'nin eşi Henry Beveridge tarafından Haydarabad'da Şemsü'l Ali Birgami'de görülmüştür. Beveridge yaptığı çalışmayla İngiltere'de bu nüshanın 100 adet tıpkıbasımını yayınlamıştır.)

Bu nüshalar arasında önem arz eden üç nüsha vardır: Tahran'da Kütüphane-i Sultani'de 2936 numara ile kayıtlı olan nüsha, Elphinstone nüshası ve Haydarabad Nüshası. Eserin basma nüshasını ise İlminski 1857'de Kazan'da neşretmiştir. 1943-1946'da Reşit Rahmeti Arat tarafından Türkiye Türkçesine tercümesi yapılmıştır.

Çalışmada W.M. Thackston'ın Zahiruddin Muhammed Babur Mirza Baburnama Part: One: Fergana and Transoxiana, PartTwo: Kabul, Part Three: Hindustan. Chagatay Turkish Text with Abdul-Rahim Khankhanan's Persian Translation, Turkish Transcription, Persian Edition and English Translation, (Yayınlayanlar: Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin) adlı 1993 tarihinde Harvard Üniversitesi tarafından basılan ve Haydarabad nüshasının kullanıldığı eseri esas alınmıştır.

Tez 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Babür'ün hayatı ve edebi kişiliği ile eserlerinden ve Babürnâme 'den bahsedilmiştir.

İkinci bölümde tespit edilen isimlerin kökenleri belirtilmiş, Türkçe kelimelerin Eski Türkçedeki karşılıkları verilirken Clauson'un *An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish* adlı sözlüğünden yararlanılmış ve kısaca etimolojik tahlilleri yapılmıştır. Yabancı kökenli kelimelerin ise sadece hangi dile ait oldukları belirtilmiştir. Tespit edilen isimler daha sonra metin bağlamındaki anlamları dikkate alınarak dönem sözlükleri yardımıyla anlamlandırılmış ve kavram alanlarına göre 42 grupta incelenmiştir.

Dizin bölümünde ise kelimeler dâhil edildikleri gruplar esas alınarak alfabetik sıraya konulmuştur. Böylece alfabetik ve bağlamsal bir dizin oluşturulmuştur.

Çalışmamızda eser üzerinden 15. ve 16. yüzyılda kullanılan Türkçedeki isimlerin belirlenmesi, bu dönemde Türkçenin etkilendiği dillerin ve kavram alanları belirlenerek eserin söz varlığının ortaya konması amaçlanmıştır.

Bu tezin hazırlanmasında danışmanlığımı yapan ve her aşamada titizlikle, sabırla bana yol gösterip tezin her kelimesini tek tek gözden geçiren saygı değer hocam Doç. Dr. Galip Güner'e, her zaman destekleriyle yanımda olan sevgili aileme ve bu süreçte bana pek çok açıdan anlayış gösteren oğlum Ali Efe Bayram'a teşekkürü borç bilirim.

BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Şükriye Duygu ÇAĞMA
Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Eylül 2020
Danışman: Doç. Dr. Galip GÜNER

ÖZET

10 Haziran 1494 tarihinde tahta geçen Zahüriddin Muhammed Babür Şah tarafından yazılmaya başlanmış Babürnâme, Çağatay Türkçesinde eşi bulunmayan bir nesir örneğidir. Eser, içeriği bakımından oldukça zengin olup çok yönlü bir padişah tarafından, bütün samimiyetiyle kaleme alınmasından dolayı da özel bir yere sahiptir.

Çalışmamızda W. M. Thackston'ın, 1993 yılında, 3 cilt olarak neşrettiği Baburnama adlı eserinden isimler taranarak çeşitli sözlüklerden faydalanılmış, metin bağlamı da göz önünde bulundurulmak suretiyle anlamlandırılmıştır. Bu anlamlara göre akrabalık, askerlik, astroloji, avcılık, bitki, coğrafya, çevre ve şehircilik, din, edebiyat, eğitim, eğlence, farmakoloji, felsefe, filoloji, fizik, giyim- kuşam, hayvan, hukuk, inşaat, jeoloji, kimya, kuyumculuk, matematik, meslek, meteoroloji, mimari, müzik, özel isimler, psikoloji, renk, sanat, siyaset, sosyoloji, spor, tarih, tarım, taşımacılık, tıp, ticaret, yiyecek- içecek, yön gibi başlıklar altında kavram alanlarına göre gruplanmıştır. Bunun yanında Türkçe kelimeler için Clouson'un sözlüğü esas alınarak bu sözlükteki şekilleri verilmiş, sözlükte bulunmayan isimler için Çağatay Türkçesi sözlüğüne bakılmış, aldığı ekler belirtilmiş ve ayrıca Karahanlı, Harezm- Altınordu ve Kıpçak Türkçesi sözlüklerinden de faydalanılarak kelimenin tarihî Türk lehçeleriyle karşılaştırılması yapılmıştır. Böylece Türkçe isimlerin fonetik, semantik ve morfolojik gelişimini gösteren art, eş ve ileri zamanlı bir çalışma ortaya konmuştur. Türkçe kökenli olmayan diğer kelimelerin ise kökeni belirtilmiş, varsa aldığı ekler gösterilmiştir. Çeşitli sözlüklerden yararlanılarak ve yine metin bağlamında da değerlendirilerek anlamı verilmiştir.

Bütün isimlerin metinde nerede geçtiği madde sonlarında sayfa/ varak/ satır şeklinde belirtilmiştir.

Sonuç olarak çalışma, eserdeki isimlerin çeşitli özellikleriyle genel bir dökümünü vermekte ve eserin içerik bakımından hangi kavram alanlarından oluştuğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca isimler üzerinden metinde kullanılan sözcüklerin kökeni ve sayı bakımından hangi dilin ne kadar kullanıldığı gibi bilgileri de içermektedir. Bu yönleriyle çalışma Babürnâme ve Babürnâme'de isimler üzerinde çalışacak kişiler için bir kaynak niteliğini taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çağatay Türkçesi, Çağatay Türkçesinde isimler, Babürnâme, Babürnâme'de isimler, isimlerin kavram alanları.

CLASSIFICATION OF NOUNS IN BABURNAME ACCORDING TO THE CONCEPTION AREAS

Şükriye Duygu ÇAĞMA

Erciyes University, Social Sciences Institute
Dissertation, September 2020
Supervisor: Doç. Dr. Galip GÜNER

ABSTRACT

Baburnâme, which started to be written by Zahüriddin Muhammed Babur Şah who came to the throne on June 10, 1494, is an example of a unique prose in Çağatay Turkish. The work is very rich in content and has a special place due to the fact that it was written by a versatile sultan with all its sincerity.

In our study, the nouns of Baburnama, which was published by W. M. Thackston in 1993 in 3 volumes, are scanned and various dictionaries are used, and the text was also interpreted by considering the context. According to these interpretations, words are grouped by the concept areas under the headings such as kinship, aromachology, military service, astrology, hunting, plant, geography, environment and urbanism, religion, literature, education, entertainment, pharmacology, philosophy, philology, physics, clothing-equipment, animal, law, construction, geology, chemistry, jewelry, mathematics, profession, meteorology, architecture, music, proper nouns, psychology, colour, art, politics, sociology, sports, history, agriculture, transportation, medicine, trade, food, beverage and direction. In addition, based on the dictionary of Clouson for Turkish words, the figures in this dictionary are given, the nouns that are not in the dictionary, are looked up at the dictionary of Çağatay Turkish, the suffixes that it received are specified and also the comparison of the word with the historical Turkish dialects by using the Karahanlı, Harezm-Altınordu and Kıpçak Turkish dictionaries are made. Thus, a previous, concurrent and further study showing the phonetics, semantics and morphological development of Turkish nouns has been revealed. The origin of other words that are not of Turkish origin are specified, and any suffixes are shown. Its meaning has been given by making use of various dictionaries and evaluating them in the context of text.

All the nouns appear in the text is stated as page / leaf / line at the end of the item.

As a result, the study gives a general breakdown of the nouns of the work with its various features and reveals which concept areas the work consists of, in terms of content. It also includes the information such as the origin of the words used in the text, and which language is used in terms of number and how much they are used. With these features, this study becomes a resource for people who will work in Baburnama and nouns in Baburnama.

Keywords: Chagatai Turkish, nouns in Chagatai Turkish, Baburnama, nouns in Baburnama, concept fields of nouns.

İÇİNDEKİLER

BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ..... **i**
İNTİHAL FORMU ..... **ii**
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI ..... **iii**
ÖN SÖZ ..... **v**
ÖZET ..... **vii**
ABSTRACT ..... **ix**
İÇİNDEKİLER ..... **xi**
KISALTMALAR ..... **xlvi**
GİRİŞ **1**
Tezin Konusu **1**
Amaç **1**
Yöntem **2**
Tezin Bölümleri **4**

I. BÖLÜM

1. ZAHÎRÜ'D-DÎN MUHAMMED BABÜR'ÜN HAYATI 5
2. BİR DEVLET ADAMI OLARAK BABÜR 6
3. KİŞİLİĞİ, FİKRÎ VE SANATSAL YÖNÜ 8
4. ESERLERİ 12
   1. Babürnâme 12
      1.a. Eserin Nüshaları 14
      1.b. Eserin Tercümeleri 15
   2. Divan 17
   3. Aruz Risâlesi 18
   4. Mübeyyen 18
   5. Risale-i Vâlidiyye Tercümesi 18

II. BÖLÜM
BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARI

2.1. Akrabalık İsimleri 21
2.1.1. Kan Bağıyla Kurulan Akrabalık İsimleri 21
2.1.1.1. Kan Bağıyla Kurulan Birinci Derece Akrabalık İsimleri 21
2.1.1.1.2. Aile Üyeleri 21
2.1.1.1.2.1. Ebeveyn 22
2.1.1.1.2.1.1. Anne 22
2.1.1.1.2.1.2. Baba 22
2.1.1.1.2.1.3. Çocuk 22
2.1.1.1.2.1.3.1. Erkek Çocuk 22
2.1.1.1.2.1.3.2. Kız Çocuk 22
2.1.1.3. Kan Bağıyla Kurulan İkinci Derece Akrabalık İsimleri 23
2.1.1.3.1. Büyükbaba- Büyükanne 23
2.1.1.3.1.1. Büyükbaba/ Dede 23
2.1.1.3.1.2. Büyükanne/ Nine 23
2.1.1.3.2. Kardeş 23
2.1.1.3.2.1. Erkek Kardeş 23
2.1.1.3.2.2. Kız Kardeş 23
2.1.1.3.3. Torun 24
2.1.2. Kan Bağıyla Kurulan Üçüncü Derece Akrabalık İsimleri 24
2.1.2.1. Amca 24
2.1.2.2. Hala 24
2.1.2.3. Dayı 24
2.1.2.4 . Kuzen- Yeğen 25
2.1.3. Evlilik Yoluyla Oluşan Akrabalık isimleri 25
2.1.3.1. Gelin- Damat 25
2.1.3.1.1. Damat 25
2.1.3.2. Karı- Koca 25
2.1.3.2.1. Karı 25
2.1.3.2.2. Koca 25
2.1.3.3. Dünür 25
2.1.3.4. Elti 26

2.1.3.5. Enişte....26
2.1.3.6. Yenge....26
2.1.4. Töre- Hukuk İle Kurulan Akrabalık İsimleri....26
2.1.5. Gayrimeşru Akrabalık İsimleri....26
2.2. Askerlik İle İlgili İsimler....27
2.2.1. Asker....27
2.2.1.2. Piyade....27
2.2.1.3. Silah- Zırh....27
2.2.1.3.1. Silahlı - Zırhlı Asker/ At....28
2.2.1.3.2. Silahsız-Zırhsız Asker/ At....28
2.2.1.4. Süvari....28
2.2.1.5. Özel Asker....28
2.2.2. Düşman- Müttefik....28
2.2.2.1. Düşman....28
2.2.2.2. Müttefik....29
2.2.2.3. Ordu....29
2.2.2.3.1. Askerî Birlik....29
2.2.3. Savaş....30
2.2.3.1. Savaş İşareti....31
2.2.3.1.1. Savaş İşareti Vermeye Yarayan Araç....31
2.2.3.2. Sefer....31
2.2.3.3. Saldırı....31
2.2.3.4. Savaş Alanı....32
2.2.3.5. Savaş Düzeni....32
2.2.4. Silah....34
2.2.4.1. Ateşsiz Silahlar....34
2.2.4.1.1. Delici Ateşsiz Silahlar....34
2.2.4.1.2. Kesici Ateşsiz Silahlar....35
2.2.4.1.3. Yıkıcı Ateşsiz Silahlar....35
2.2.4.2. Ateşli Silahlar....36
2.2.4.3. Savaşta Kullanılan Diğer Malzeme ve Hayvanlar....36
2.2.5. Savunma Araç- Gereç ve Yapıları....37
2.2.5.1. Cephane....37

2.2.5.2. Kalkan- Siper 37
2.2.5.3. Zırh 37
2.2.5.4. Silah Kılıfları 38
2.2.5.5. Silah Parçaları 38
2.2.5.6. Parola 39
2.2.5.7. Mesaj- Bilgi 39
2.2.6. Zafer 39
2.2.7.Gazi 40
2.2.8. Kahraman 40
2.2.9. Ganimet 40
2.2.10. Yağma 40
2.2.11. Esir 41
2.2.11.1. Esirlikten Kurtulma 41
2.2.12. Ceset 41
2.2.13. Barış 41
2.2.14. Yenilgi 42
2.3. Astroloji İle İlgili İsimler 43
2.3.1. Astrolojik Burç 43
2.3.2. Astrolojik Burç İsimleri 43
2.3.3. Astronomi İle İlgili İsimler 43
2.3.3.1. Ay 43
2.3.3.2. Güneş 44
2.3.3.3. Gök 44
2.3.3.4. Yıldız 44
2.3.3.5. Gezegen 44
2.4. Avcılık İle İlgili İsimler 45
2.4.1. Av Malzemeleri 45
2.5. Bitkiler İle İlgili İsimler 46
2.5.1. Bitkinin Bölümleri 46
2.5.1.1. Çiçek 46
2.5.1.1.1. Çiçeklenme 46
2.5.1.1.2. Solma 46
2.5.1.1.3. Çiçek Çeşitleri 46

2.5.1.2. Kök 47
2.5.1.3. Tohum 48
2.5.1.4. Yaprak 48
2.5.2. Bitki Çeşitleri 48
2.5.2.1. Ağaç 48
2.5.2.1.1. Ağaç Çeşitleri 48
2.5.2.1.1.1. Çiçekli Ağaçlar 48
2.5.2.1.1.2. Çiçeksiz Ağaçlar 49
2.5.2.1.2. Ağaç İle İlgili İsimler 50
2.5.2.1.2.1. Fidan 50
2.5.2.1.2.2. Dal 50
2.5.2.1.2.3. Filiz 50
2.5.3. Tarım Bitkileri 50
2.5.4. Otlar 51
2.5.4.1. Şifalı Otlar 52
2.5.5. Diken- Çalı 52
2.5.5. Sazlık 52
2.6. Coğrafya İle İlgili İsimler 52
2.6.1. Yeryüzü Şekilleri 52
2.6.1.1. Çukur 53
2.6.1.1.1. Hendek 53
2.6.1.1.2. Kuyu 53
2.6.1.1.3. Uçurum 53
2.6.1.1.4. Vadi 54
2.6.1.2. Düzlük 54
2.6.1.3. Geçit 54
2.6.1.4. Yüksek Yerler 55
2.6.1.4.1. Dağ 55
2.6.1.4.2. Engebeli yer 56
2.6.1.4.3. Tepe 56
2.6.1.5. Kaya 56
2.6.1.5.1. Taş 56
2.6.1.6. Mağara 57

2.6.1.7. Yokuş 57
2.6.1.8. Suların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri 57
2.6.1.8.1. Ada 57
2.6.1.8.2. Kıyı 57
2.6.2. Yeryüzü Şekillerinin Arazi Özellikleri 57
2.6.2.1. Ağaçlık Yer 57
2.6.2.1.1. Orman 57
2.6.2.2. Bataklık 58
2.6.2.3. Çayırlık Yer 58
2.6.2.4. Çöl 58
2.6.3. Yeryüzü Suları 58
2.6.3.1. Akarsu 58
2.6.3.2. Göl 59
2.6.3.3. Deniz 59
2.6.3.4. Kaynak 60
2.6.3.5. Menderes 60
2.6.4. Toprak 60
2.6.5. Doğal Afetler 60
2.6.5.1. Jeolojik Doğal Afetler 60
2.6.5.1.1. Deprem 60
2.6.5.2. Meteorolojik Doğal Afetler 60
2.6.5.2.1. Sel 60
2.6.5.2.2. Tufan 60
2.7. Çevre ve Şehircilik İle İlgili İsimler 61
2.7.1. Çevre- Etraf 61
2.7.2. Yerleşim Birimleri İle İlgili İsimler 61
2.7.2.1. Yerleşke 61
2.7.2.2. Mahalle 61
2.7.2.3. Köy- Oba 62
2.7.2.4. Kasaba 62
2.7.2.5. İlçe 62
2.7.2.6. Şehir 62
2.7.3. Yol 63

2.8.3.1. Sokak- Cadde 63
2.7.4. Çarşı- Pazar 63
2.7.4.1. Fırın- Lokanta 63
2.7.4.2. Dükkân 64
2.7.5. Mezarlık 64
2.8. Din İle İlgili İsimler 64
2.8.1.Tanrı 64
2.8.2. Peygamber 65
2.8.2.1. Peygamber Ailesi 65
2.8.2.2. Peygamberi Tanıyanlar 65
2.8.2.3. Peygamber Sözleri 65
2.8.2.4. Halife 65
2.8.3. Kutsal Kitap 65
2.8.3.1. Kur'an-ı Kerim Bölümleri 65
2.8.3.1.1. Ayet 65
2.8.3.1.2. Sure 65
2.8.3.2. Kur'an-ı Kerim Okuma 66
2.8.4. İbadetler İle İlgili İsimler 66
2.8.4.1. Farz 66
2.8.4.2. Hac 66
2.8.4.3. Namaz 66
2.8.4.3.1. Namaz Vakitleri 66
2.8.4.3.2. Kaza 67
2.8.4.4. Oruç 67
2.8.4.5. Sünnet 67
2.8.4.5.1. Sadaka 67
2.8.4.5.2. Salavât 67
2.8.4.5.3. Sünnet olma 67
2.8.5. İbadete Hazırlık 67
2.8.6. Dua 68
2.8.6.1. Beddua 68
2.8.8. İbadet Etme 68
2.8.9. Dini Kurallar 68

2.8.9.2. Helal 68
2.8.9.3. Haram 68
2.8.9.4. Günah 68
2.8.9.4.1. Günah Çeşitleri 68
2.8.9.4.2. Günahtan Dönme 69
2.8.9.4.3. Vacip 69
2.8.10. Şükür 69
2.8.11. Tevekkül 69
2.8.12. Tapma- Tapınma Aracı 69
2.8.12.1. Tapınak 69
2.8.13. Kutsallık 69
2.8.13.1. Kutsal Yemin 69
2.8.13.2. Keramet 70
2.8.13.3. Adak 70
2.8.14. Merhamet 70
2.8.15. Lütuf 70
2.8.16. Kader- Kısmet 70
2.8.17. İnanç 70
2.8.17.1. İnanma 70
2.8.17.2. Dinin Mensupları 70
2.8.17.3. İnananlar 70
2.8.17.4. İnanmama 71
2.8.18. Fanilik 71
2.8.19. Cehennem 71
2.8.20. Cennet 71
2.8.21. Kıyamet 71
2.8.22. Din için Savaş 71
2.8.22.1. Din İçin Ölme 72
2.8.23. Dinî Günler 72
2.8.24. Dinî Törenler 72
2.8.25. Dinler 72
2.8.25.2. Mezhepler 73
2.8.25.2.2. Mezhepler İle İlgili İsimler 73

2.8.25.3. Öğretiler 73
2.9. Edebiyat İle İlgili İsimler 74
2.9.1. Sözlü Edebiyat 74
2.9.1.1. Sözlü Edebiyat Ürünleri 75
2.9.2. Yazılı Edebiyat 75
2.9.2.1. Yazı 75
2.9.2.1.1. Yazı Stili 75
2.9.2.1.2. Noktalama 75
2.9.2.1.3. Müsvedde 75
2.9.2.2. Düz Yazı 76
2.9.2.2.1. Düz Yazı Türleri 76
2.9.2.2.1.1. Dilekçe 76
2.9.2.2.1.2. Mektup 76
2.9.2.3. Şiir 76
2.9.2.3.1. Şiir İle İlgili İsimler 76
2.9.2.3.1.1. Şair 76
2.9.2.3.1.2. Mahlas 76
2.9.2.3.1.3. Şiir Okuma 76
2.9.2.3.1.4. Özgünlük 76
2.9.2.3.1.4.1. Tevarüt 77
2.9.2.3.1.5. Anlam 77
2.9.2.3.1.5.1. Anlatım 77
2.9.2.3.1.5.2. Açıklama 77
2.9.2.3.1.5.3. Abartma 77
2.9.2.3.1.5.4. Hiciv 77
2.9.2.3.1.5.5. İma 77
2.9.2.3.1.5.6. Mazmun 77
2.9.2.3.1.5.7. Mecaz 77
2.9.2.3.1.5.8. Yorumlama 78
2.9.2.3.1.2. Nazım Birimleri 78
2.9.2.3.1.3. Vezinler 78
2.9.2.3.1.3.1. Aruz 78
2.9.2.3.1.4. Uyak 79

2.9.2.4. Mensur Şiir 79
2.9.2.5. Edebî Türler 79
2.9.2.5.1. Divan 79
2.9.2.5.2. Gazel 79
2.9.2.5.3. Kaside 80
2.9.2.5.4. Mesnevi 80
2.9.2.5.5. Muamma 80
2.9.2.5.6. Murabba 80
2.9.2.5.7. Muhammes 80
2.9.2.5.8. Müseddes 80
2.9.2.5.9. Rubai 80
2.9.2.5.10. Koşuk 81
2.9.2.6. Eser 81
2.9.2.6.1. Konularına Göre Eserler 81
2.9.2.6.2. Eserin Bölümleri 81
2.9.2.6.3. Eser İsimleri 81
2.10. Eğitim İle İlgili İsimler 83
2.10.1. Eğitim- Öğretim 83
2.10.1.1. Okuma- Yazma 83
2.10.1.2. Araştırma- İnceleme 83
2.10.1.3. Ders- Konu 84
2.10.1.4. Öğrenci 84
2.10.1.4.1. Okuyucu 84
2.10.1.4.2. Cevap 84
2.10.2. Eğitim- Öğrenim Durumu 84
2.10.2.1 Eğitim- Öğrenim Görenler 84
2.10.2.2. Eğitim- Öğrenim Görmeyenler 84
2.10.3. Eğitim Materyalleri 84
2.10.3.1. Kitap 84
2.10.3.1.1. Kitap İle İlgili İsimler 85
2.10.3.2. Sahife 85
2.10.3.3. Belge 85
2.10.3.4. Kâğıt 85

2.10.3.5. Kalem 85
2.10.3.6. Cetvel 85
2.10.4. İlim 86
2.10.4.1. İlimler 86
2.10.5. Eğitim Yöntemleri 86
2.10.5.1 Ceza 86
2.11. Eğlence İle İlgili İsimler 87
2.11.1. Oyun 87
2.11.1.2. Oyun İsimleri 87
2.11.2. Eğlence İle İlgili isimler 87
2.11.2.1. Eğlence Meclisleri 88
2.11.3. Şaka 88
2.12. Farmakoloji İle İlgili İsimler 89
2.12.1. İlaç 89
2.12.1.1. Bitkisel ilaçlar 89
2.12.1.2. Müshil 89
2.12.1.3. Zehir 89
2.12.1.4. Panzehir 89
2.12.1.5. Uyuşturucu 90
2.12.2. Tedavi 90
2.12.2.1. Tedavi Yöntemleri 90
2.12.2.2. İyileşme 90
2.12.3. Tıbbî Malzemeler 91
2.13. Felsefe İle İlgili İsimler 91
2.13.1. Bilgi Felsefesi (Epistemoloji) 91
2.13.1.1. Bilgi 91
2.13.1.1.1. Bilgelik 91
2.13.1.1.2. Bilme- Bilmeme 92
2.13.1.2. Doğru- Yanlış 92
2.13.1.2.1. Doğru 92
2.13.1.2.1.1. Doğruluk 92
2.13.1.2.1.1.1. Uygunluk 92
2.13.1.2.2. Yanlış- Yanlışlık 93

2.13.1.3. Düşünce 93
2.13.1.4. Gerçek- Gerçeklik 93
2.13.1.5. Gizem- Gizlilik 94
2.13.1.6. Yol- Yöntem 94
2.13.2. Varlık Felsefesi (Ontoloji) 94
2.13.2.1. Varlık 94
2.13.2.2. Öz 95
2.13.2.3. Asıl 95
2.13.3. Ahlak Felsefesi (Etik) 95
2.13.3.1. Ahlak- Ahlaksızlık 95
2.13.3.1.1. Ahlaklı Olma 95
2.13.3.1.2. Ahlaksızlık 95
2.13.3.2. Ayıp 96
2.13.3.3. İyilik- Kötülük 96
2.13.3.3.1. İyi- İyilik 96
2.13.3.3.2. Kötü- Kötülük 97
2.13.3.4. Erdem 98
2.13.3.5. Mutluluk 98
2.14. Filoloji İle İlgili İsimler 98
2.14.1. Dil 98
2.14.2. Dil Konuşuru 98
2.14.3. Diller 98
2.14.4. Alfabe 99
2.14.4.1. Harfler 99
2.14.5. Söz 100
2.14.5.1. Sözcük 100
2.14.5.1.1. Sözcük Türleri 100
2.14.5.1.1.1. İsim 100
2.14.6. Telaffuz 100
2.14.7. Tercüme 100
2.15. Fizik İle İlgili İsimler 101
2.15.1. Optik 101
2.15.1.1. Işık 101

2.15.1.2. Gölge 101
2.15.1.3. Karanlık 101
2.15.2. Mekanik Fizik 101
2.15.2.1. Kuvvet 101
2.15.3. Termodinamik Fizik 102
2.15.3.1. Isı 102
2.15.3.2. Sıcaklık 102
3.15.4. Metafizik 102
2.16. Giyim Kuşamla İlgili İsimler 102
2.16.1. Giyim 102
2.16.1.1. Başlık- Şapka 102
2.16.1.2. Elbise 103
2.16.1.2.1. Üst Giyim 104
2.16.1.2.1.1. Üst Dış Giyim 104
2.16.1.2.1.2. Üst İç Giyim 104
2.16.1.3. Alt Giyim 104
2.16.1.4. Özel Kıyafetler 105
2.16.1.5. Aksesuar 105
2.16.1.5.1. Atkı- Şal- Bere 105
2.16.1.5.2. Baş Örtüsü- Başlık- Peçe 105
2.16.1.5.2.1. Baş Örtüsü- Başlık- Peçe Bağlama Şekilleri 106
2.16.1.5.3. Kemer- Bağ 106
2.16.1.5.4. Toka 106
2.16.1.5.5. Çanta- Kese 106
2.16.1.5.6. Küpe 107
2.16.1.6. Ayakkabı 107
2.16.2. Giysi Bölümleri 107
2.16.3. Giyim Malzemeleri 107
2.16.3.1. Kumaş Çeşitleri 107
2.16.3.1.1. İpek Kumaş 107
2.16.3.1.2. İşlenmiş Kumaş 107
2.16.3.1.3. Kadife Kumaş 107
2.16.3.1.4. Keten Kumaş 107

2.16.3.1.5. Keçe Kumaş 108
2.16.3.1.6. Yünlü Kumaş 108
2.16.3.1.7. Deri 108
2.16.3.1.8. Kürk 108
2.16.4. Dikiş 108
2.16.4.1. Dikiş Malzemeleri 108
2.17. Hayvanlar İle İlgili İsimler 109
2.17.1. Hayvan Sınıflandırmaları 109
2.17.1.1. Omurgalılar 109
2.17.1.1.1. Balıklar 109
2.17.1.1.2. Kurbağalar 109
2.17.1.1.3. Sürüngenler 109
2.17.1.1.3.1. Timsah 109
2.17.1.1.3.2. Yılan 110
2.17.1.1.4. Kuşlar 110
2.17.1.1.4.2. Genel Kuş Adları 110
2.17.1.1.4.3. Kuş Çeşitleri 110
2.17.1.1.4.3. 1. Ötücü Kuşlar 110
2.17.1.1.4.3.1.1. İspinozgiller 110
2.17.1.1.4.3.1.2. Kargagiller 110
2.17.1.1.4.3.1.3. Karatavukgiller 111
2.17.1.1.4.3.1.4. Sığırcıkgiller 111
2.17.1.1.4.3.1.5. Toygiller 111
2.17.1.1.4.3.1.6. Kırlangıçgiller 111
2.17.1.1.4.3.1.7. Serçegiller 111
2.17.1.1.4.3.1.8. Sinekkapangiller (Muscicapidae) 111
2.17.1.1.4.3.2. Gece yırtıcıları 112
2.17.1.1.4.3.2.1. Baykuşgiller 112
2.17.1.1.4.3.3. Gündüz yırtıcıları 112
2.17.1.1.4.3.3.1. Atmacagiller 112
2.17.1.1.4.3.3.2.Doğangiller ḳarçıġay (< Moğ. ḳarçıġay) “doğan kuşu” (481/226b/14) 112
2.17.1.1.4.3.4. Leylekgiller 112

2.17.1.1.4.3.5. Papağangiller 112
2.17.1.1.4.3.6. Tavukgiller 112
2.17.1.1.4.3.6.1. Tavuk 112
2.17.1.1.4.3.6.2. Tavuksular 113
2.17.1.1.4.3.6.3. Sülüngiller 113
2.17.1.1.4.3.6.4. Orman Tavuğugiller 114
2.17.1.1.4.3.7. Guguk Kuşları 114
2.17.1.1.4.3. 8. Güvercinler 114
2.17.1.1.4.3.9. Ördekgiller 114
2.17.1.1.4.3.10. Ebabiller 115
2.17.1.1.4.3.11. Turnagiller 115
2.17.1.1.4.3.12. Su ve Bataklık Kuşları 115
2.17.1.1.5. Memeliler 116
2.17.1.1.5.1. Kemirgenler 116
2.17.1.1.5.2. Otoburlar 116
2.17.1.1.5.2.1. Tek Tırnaklılar 117
2.17.1.1.5.2.1.1. Evcil Tek Tırnaklılar 117
2.17.1.1.5.2.1.2. Yabani Tek Tırnaklılar 117
2.17.1.1.5.2.2. Çift Tırnaklılar 117
2.17.1.1.5.2.2.1. Evcil Çift Tırnaklılar 117
2.17.1.1.5.2.2.2. Yabani Çift Tırnaklılar 118
2.17.1.1.5.2.3. Hortumlular 119
2.17.1.1.5.3. Etoburlar 119
2.17.1.1.5.3.1. Evcil Etoburlar 119
2.17.1.1.5.3.2. Yabani Etoburlar 119
2.17.1.1.5.4. Karışık Beslenenler 119
2.17.1.1.5.4.1. Yabani Karışık Beslenenler 119
2.17.1.2. Omurgasızlar 120
2.17.1.2.1. Böcekler 120
2.17.2.1. Hayvanların Bölümleri 120
2.17.2.1.1. Hayvanların Uzuvları 120
2.17.2.1.1.1. Hortum 120
2.17.2.1.1.2. Kanat 120

2.17.2.1.1.3. Kuyruk 120
2.17.2.1.1.4. Kemiksi Yapılar 121
2.17.2.1.1.4.1. Boynuz 121
2.17.2.1.1.4.2. Gaga 121
2.17.2.1.1.4.3. Tırnak- Toynak 121
2.17.2.1.1.4.4. Kemik 121
2.17.2.1.1.4.5. Diş 121
2.17.2.1.1.5. Deri- Tüy- Kürk 121
2.17.3. Hayvanların Salgısı ve Dışkısı 122
2.17.4. Hayvanların Nitelikleri 122
2.17.5. Hayvan Yavruları 122
2.17.6. Hayvanlara Özgü Eşyalar- Yiyecekler 123
2.17.6.1. Eşyalar 123
2.17.6.2. Yiyecekler 123
2.17.7. Hayvan Hastalıkları 124
2.17.8. Sürü 124
2.18. Hukuk İle İlgili İsimler 124
2.18.1. Hukukla İlgili Genel İsimler 124
2.18.1.1. Adalet 124
2.18.1.1.1. Adil 125
2.18.1.1.2. Adaletsiz 125
2.18.1.1.2.1. Adaletsizlik 125
2.18.1.2. Hak 125
2.18.1.3. Hukuk 125
2.18.1.4. Kanun 125
2.18.1.5. Sistem- Düzen 125
2.18.1.6. Yargı 126
2.18.1.6.1. Yargı Yerleri 126
2.18.1.6.1.1. Mahkeme 126
2.18.1.6.1.1.1. Dava 126
2.18.1.6.1.1.2. İddia 126
2.18.1.6.1.1.3. Şikâyet- Talep 126
2.18.1.6.1.1.3.1. Şikâyet 126

2.18.1.6.1.1.3.2. Talep 126
2.18.1.6.1.1.4. Tanık 126
2.18.1.6.1.1.5. Soruşturma 126
2.18.1.6.1.1.6. Karar 126
2.18.1.6.1.1.7. Şüphe 127
2.18.1.6.1.1.8. Kanıt 127
2.18.1.6.1.1.9. Karar- Hüküm 127
2.18.1.6.1.1.9.1. Af- Bağışlanma 127
2.18.1.6.1.1.9.2. Ceza 127
2.18.1.6.1.1.10. Yasak 128
2.18.1.6.1.1.11. Suç 128
2.18.1.6.1.1.11.1. Suçlama 128
2.18.1.6.1.1.11.2. Suç Çeşitleri 128
2.18.1.7. Güvenlik- Emniyet 130
2.19. İnşaat İle İlgili İsimler 131
2.19.1.Yapı Bölümleri 131
2.19.1.1. Duvar 131
2.19.1.2. Döşeme 131
2.19.1.3. Kolon 131
2.19.2.Yapı Malzemeleri 131
2.19.2.1. Kum 131
2.19.2.2. Kiremit 132
2.19.2.3. Sıva 132
2.19.2.4. Taş 132
2.19.2.5. Tuğla 132
2.19.2.6. Fayans 132
2.19.2.7. İnşaat Malzemeleri 132
2.19.2.7.1. Metal Malzemeler 132
2.19.2.8. İnşaat Aletleri 133
2.19.2.9. Binalar İle İlgili Olumsuzluklar 133
2.19.2.10. Onarım 133
2.20. Jeoloji İle İlgili İsimler 134
2.20.1. Genel Jeoloji 134

2.20.1.1.Taş 134
2.20.1.1.1. Kireç Taşları 134
2.20.1.1.1.1. Kireç 134
2.20.2. Madenler 134
2.20.3. Hidrojeoloji 134
2.21. Kimya İle İlgili İsimler 134
2.21.1. Elementler 134
2.21.2. Alaşımlar 135
2.21.3. Bileşikler 135
2.21.3.1. Su 135
2.21.3.2. Buhar 135
2.21.3.3. Buz 135
2.21.4. Çözülme 135
2.22. Koku İle İlgili İsimler 136
2.22.1. Koku 136
2.22.1.1. Güzel Koku 136
2.22.1.2. Kötü Kokular 136
2.23. Kuyumculukla İle İlgili İsimler 136
2.23.1. Cevher 136
2.23.1.1. Değerli Taşlar 136
2.23.1.1.1. Organik Bileşenli Değerli Taşlar 137
2.23.2. Değerli Madenler 137
2.23.3. Takılar 137
2.24. Matematik İle İlgili İsimler 137
2.24.1. Sayılar 137
2.24.1.1. Doğal Sayılar 137
2.24.1.1.1. Tek Sayılar 137
2.24.1.1.2. Çift Sayılar 139
2.24.1.1.3. Çokluk İfade Eden İsimler 142
2.24.1.2. Sıra Sayıları 142
2.24.1.3. Üleştirme Sayıları 142
2.24.1.4. Kesirler 143
2.24.1.4.1. Bütün 143

2.24.1.4.2. Yarım 143
2.24.1.4.3. Çeyrek 143
2.24.1.4.4. Parça 143
2.24.1.5. Deste 144
2.24.1.6. Hint Sayı Sistemi 144
2.24.2. Ölçü 144
2.24.2.1. Uzunluk Ölçüleri 144
2.24.2.1.1. Uzunluk Ölçü Birimleri 145
2.24.2.1.1.1. Standart Olmayan Uzunluk Ölçü Birimleri 145
2.24.2.2. Ağırlık Ölçüleri 146
2.24.2.3. Zaman Ölçüleri 147
2.24.2.3.1. Saat 148
2.24.2.3.1.1. Dakika 148
2.24.2.3.1.2. Saniye 148
2.24.2.3.1.3. Saat İle İlgili Standart Olmayan Birimler 148
2.24.2.3.2. Günler 149
2.24.2.3.2.1. Arapça- Farsça Gün İsimleri 149
2.24.2.3.2.2. Hintçe Gün İsimleri 149
2.24.2.3.3. Ay 149
2.24.2.3.3.1. Arapça Ay İsimleri 150
2.24.2.3.3.2. Sanskritçe Ay İsimleri 150
2.24.2.3.4. Mevsimler 151
2.24.2.3.5. Yıl 152
2.24.2.3.6. Yüzyıl 152
2.24.2.3.7. Takvim 152
2.24.2.3.8. Zaman Bildiren Ölçüsüz İfadeler 152
2.24.2.3.8.1. Gündüz 152
2.24.2.3.8.2. Kuşluk 152
2.24.2.3.8.3. Sabah 153
2.24.2.3.8.4. Öğle 153
2.24.2.3.8.5. Akşam 153
2.24.2.3.8.6.Gece 153
2.24.3. Geometri 154

2.24.3.1. Geometrik Şekiller 154
2.24.3.1.1. Yüzey 154
2.24.3.2. Çizim Araçları 154
2.24.3.3. Geometrik Ölçü Birimleri 154
2.24.4. Ölçü İle İlgili Diğer İsimler 154
2.25. Meslek İle İlgili İsimler 155
2.25.1. Askerlik İle İlgili Meslekler 156
2.25.2. Astroloji İle İlgili Meslekler 157
2.25.3. Avcılık İle İlgili Meslekler 158
2.25.4. Büyücülük İle İlgili Meslekler 158
2.25.5. Denizcilik İle İlgili Meslekler 158
2.25.6. Din İle İlgili Meslekler 158
2.25.6.1. Müslüman Din Adamları 158
2.25.7. Eğitim Öğretim İle İlgili Meslekler 159
2.25.7.1. Bilgin 159
2.25.7.2. Danışman 159
2.25.7.3. Eğitmen 159
2.25.7.4. Kâtip 159
2.25.7.5. Konuşmacı 159
2.25.7.6. Öğretmen 159
2.25.8. Şair- Yazar 159
2.25.9. Tarih Yazan 159
2.25.10. Usta 160
2.25.11. Emniyet- Güvenlik İle İlgili Meslek İsimleri 160
2.25.11.1. Bekçi 160
2.25.11.2. Casus 160
2.25.11.3. Gözetici- Gözcü 160
2.25.11.4. Koruma- Kılavuz 160
2.25.11.5. Muhafız 160
2.25.12. Esnaf ve Zanaatkâr 161
2.25.12.1. Kuyumcu 161
2.25.12.2. Marangoz 161
2.25.12.3. Palancı 161

2.25.12.4. Pazarcı 161
2.25.13. Vergi İle İlgili Meslekler 161
2.25.14. Hayvancılık İle İlgili Meslekler 161
2.25.15. Hizmet Sektörü İle İlgili Meslekler 162
2.25.15.1. Hizmetçi 162
2.25.15.2. Aydınlatma İşini Yapan Hizmetliler 162
2.25.15.3. İşçi 162
2.25.16. Hukuk İle İlgili Meslekler 163
2.25.16.1. Yargıç 163
2.25.17. İnşaat İle İlgili Meslekler 163
2.25.18. Müzik ve Dans İle İlgili Meslekler 163
2.25.19. Nakliye Hizmetleri İle İlgili Meslekler 163
2.25.20. Sağlık İle İlgili Meslekler 163
2.25.20.1. Hekim 163
2.25.21. Sanat- Kültür ile İlgili Meslekler 164
2.25.22. Tarım ve Ormancılık İle İlgili Meslekler 164
2.25.23. Tekstil İle İlgili Meslekler 164
2.25.24. Ticaret İle İlgili Meslekler 165
2.25.25. Yasal Olmayan Meslekler 165
2.25.26. Yeme- İçme İle İlgili Meslekler 165
2.25.27. Yönetim İle İlgili Meslekler 165
2.25.28. Emektar 166
2.26. Meteroloji İle İlgili İsimler 166
2.26.1. Hava 166
2.26.1.1. Nemli Hava 166
2.26.1.2. Bulutlu Hava 166
2.26.1.3. Rüzgâr 166
2.26.1.4. Sıcak Hava 167
2.26.1.5. Soğuk Hava 167
2.26.1.6. Serin Hava 167
2.26.1.7. Yağışlı Hava 167
2.26.1.7.1. Yağış Türleri 167
2.26.1.7.1.1. Dolu 167

2.26.1.7.1.2. Kar 167
2.26.1.7.1.3. Yağmur 167
2.27. Mimari İle İlgili İsimler 168
2.27.1. Askerî Mimari 168
2.27.1.1. Kale 168
2.27.1.2.Kule 168
2.27.1.3. Burç 169
2.27.1.4. Zindan 169
2.27.2. Dinî Mimari 169
2.27.2.1. Camii 169
2.27.2.1.1. Camiinin Bölümleri 169
2.27.2.2. Kutsal Yerler 169
2.27.2.3. Mescit 169
2.27.2.4. Tapınak 169
2.27.2.5. Tekke 170
2.27.3. İçtimai Mimari 170
2.27.3.1. Değirmen 170
2.27.3.2. Hayır evi 170
2.27.3.3. Hastane 170
2.27.3.4. Kervansaray 170
2.27.3.5. Köprü 170
2.27.3.6. Medrese 170
2.27.3.7. Set 170
2.27.3.8. Yapı Bölümleri 171
2.27.4.1. Ambar 171
2.27.4.2. Çadır 172
2.27.4.3. Çardak 172
2.27.4.4. Kulübe 172
2.27.4.5. Tente 172
2.27.4.6. Ev 172
2.27.4.6.1. Evin Dış Bölümleri 173
2.27.4.6.1.1. Avlu 173
2.27.4.6.1.2. Çatı 173

2.27.4.6.1.3. Merdiven 173
2.27.4.6.1.4. Sundurma 173
2.27.4.6.1.5. Eşik 174
2.27.4.6.1.6. Kapı 174
2.27.4.6.1.7. Kitabeler 174
2.27.4.6.2. Evin İç Bölümleri 174
2.27.4.6.2.1. Banyo- Tuvalet 174
2.27.4.6.2.2. Giriş 174
2.27.4.6.2.3. Kiler 175
2.27.4.6.2.4. Oda 175
2.27.4.6.2.4.1. Paravan- Perde 175
2.27.4.6.2.4.2. Direk 175
2.27.4.6.2.4.3. Pencere 175
2.27.4.6.3. Ev Eşyaları 175
2.27.4.6.3.1. Aydınlanma Araçları 176
2.27.4.6.3.2. Kilitleme Gereçleri 176
2.27.4.6.3.3. Mutfak 176
2.27.4.6.3.3.1. Bardak- Kadeh 176
2.27.4.6.3.3.2. Bıçak- Kaşık 176
2.27.4.6.3.3.3. Kevgir 177
2.27.4.6.3.3.4. Kâse- Tabak 177
2.27.4.6.3.3.5. Çömlek- Sürahi- Testi 177
2.27.4.6.3.3.6. Kazan 177
2.27.4.6.3.3.7. Kova- Sepet 177
2.27.4.6.3.3.8. Şişe 178
2.27.4.6.3.3.9. Tepsi 178
2.27.4.6.3.3.10. Tulum- Çuval 178
2.27.4.6.3.3.11. Sopa- Değnek 178
2.27.4.6.3.3.12. Mutfağın Bölümleri 179
2.27.4.6.3.3.12.1. Ocak 179
2.27.4.6.3.4. Örtüler 179
2.27.4.6.3.5. Özbakım Eşyaları 179
2.27.4.6.3.6. Yatak Odası Eşyaları 179

2.27.4.6.3.7. Yaygılar 180
2.27.4.6.3.8. Mobilyalar 180
2.27.4.6.4. Eşyaların Nitelikleriyle İlgili İsimler 180
2.27.4.7. Hayvan Barınma Yerleri 181
2.27.4.8. Havuz 181
2.27.4.9. Çeşme 181
2.27.4.10. Su yolu 181
2.27.4.11. Konaklama Yeri 182
2.27.4.11.1. Konak 182
2.27.4.11.2 Köşk 182
2.27.4.11.3. Saray 182
2.27.4.11.3.1. Sarayın Bölümleri 182
2.27.4.12. Sığınak 183
2.28. Müzik İle İlgili İsimler 183
2.28.1. Ses 183
2.28.2. Şarkı 184
2.28.2.1. Güfte 184
2.28.2.2. Makam 184
2.28.2.3. Nağme 184
2.28.3. Müzik Aletleri 184
2.28.3.1. Çalgı 184
2.28.3.1.1. Telli Çalgılar 184
2.28.3.1.1.1. Telli Çalgıların Bölümleri 185
2.28.3.1.2.Üflemeli Çalgılar 185
2.28.3.1.3. Vurmalı Çalgılar 185
2.28.4. Müzik İle İlgili Eserler 185
2.29. Özel İsimler 185
2.29.1. Kişi İsimleri 185
2.29.1.1. Gemi İsimleri 267
2.29.2. Yer İsimleri 267
2.29.2.1. Coğrafî Şekillere Verilen Özel İsimler 306
2.29.2.1.1. Bahçe- Koru İsimleri 306
2.29.2.1.2. Ova- Yayla- Vadi İsimleri 308

2.29.2.1.3. Çayır İsimleri 309
2.29.2.1.4. Çöl 310
2.29.2.1.5. Dağ İsimleri 311
2.29.2.1.6. Tepe İsimleri 313
2.29.2.1.7. Geçit İsimleri 314
2.29.2.1.8. Deniz İsimleri 317
2.29.2.1.9. Göl İsimleri 317
2.29.2.1.10. Nehir İsimleri 318
2.29.2.2. Yapı İsimleri 324
2.29.2.2.1. Bina İsimleri 324
2.29.2.2.2. Kale- Kurgan İsimleri 325
2.29.2.2.3. Kapı İsimleri 327
2.29.2.2.4. Köprü İsimleri 328
2.29.2.2.5. Çeşme İsimleri 328
2.30. Psikolojik Durumlarla İlgili İsimler 329
2.30.1. Davranış 329
2.30.1.1. Acıma 330
2.30.1.2. Açılma 330
2.30.1.3. Aşk 330
2.30.1.4. Aptallık 330
2.30.1.5. Cesaret 330
2.30.1.6. Çaresizlik 331
2.30.1.7. Dalgınlık- Gaflet 331
2.30.1.8. Endişe 331
2.30.1.9. Gurur 331
2.30.1.10. Gücenme 331
2.30.1.11. Güçsüzlük 331
2.30.1.12. Hoşnutluk 331
2.30.1.13. Huzursuzluk 331
2.30.1.14. Huzur 332
2.30.1.15. Hüzün 332
2.30.1.16. İstek 332
2.30.1.17. İsteksizlik 332

2.30.1.18. İnat 332
2.30.1.19. İntikam 333
2.30.1.20. Kararsızlık 333
2.30.1.21. Keder 333
2.30.1.22. Kin 333
2.30.1.23. Korku 333
2.30.1.24. Merhamet 333
2.30.1.25. Nankörlük 334
2.30.1.26. Öfke 334
2.30.1.27. Pişmanlık 334
2.30.1.28. Rahatlık 334
2.30.1.29. Sevgi 334
2.30.1.30. Sıkıntı- Eziyet 335
2.30.1.31. Şaşma 335
2.30.1.32. Umutsuzluk 336
2.30.1.33. Utanma 336
2.30.1.34. Ümit 336
2.30.1.35. Üzüntü 336
2.30.1.36. Yalnızlık 336
2.30.1.37. Yorgunluk 336
2.30.1.38. Zavallılık 337
2.30.1.39. Zulüm 337
2.30.2. Karakter Özellikleri 337
2.31. Renkler İle İlgili İsimler 339
2.31.1. Birinci Derece (Ana) Renkler 339
2.31.1.1. Kırmızı 339
2.31.1.2. Mavi 339
2.31.1.3. Sarı 339
2.31.2. İkinci Derece (Ara) Renkler 339
2.31.2.1. Yeşil 339
2.31.3. Üçüncü Derece Renkler 339
2.31.3.1. Mor 339
2.31.3.2. Kahverengi 339

2.31.4. Nötr Renkler 340
2.31.4.1. Beyaz 340
2.31.4.2. Gri 340
2.31.4.3. Siyah 340
2.31.5. Karışık Renkler 340
2.32. Sanat İle İlgili İsimler 340
2.32.1. Sanat 340
2.32.2. Biçim 341
2.32.3. Güzellik 341
2.32.4. Çirkinlik 341
2.32.5. Süsleme 341
2.33. Siyaset İle İlgili İsimler 342
2.33.1. Güç 342
2.33.2. Hâkimiyet 342
2.33.2.1. Hükümdarlık 342
2.33.2.1.1.Hükümet 343
2.33.2.1.2. Hükümdarlık Alametleri 343
2.33.2.1.2.1. Buyruk 343
2.33.2.1.2.2 Devlet 343
2.33.2.1.2.3. Mühür 343
2.33.2.1.2.4. Makam- Huzur 343
2.33.2.1.2.5. Bayrak- Tuğ 344
2.33.2.1.2.6. Taht 344
2.33.2.1.2.7. Yetki 344
2.33.2.1.2.8. Yurt 344
2.33.2.1.3. Hükümdar 344
2.33.2.1.4. İktidar 346
2.33.2.1.4.1. İktidarsızlık 346
2.33.3. Yönetim 346
2.33.3.1. Yerel Yönetim 346
2.33.3.2. Yöneticiler 346
2.33.3.3. Yönetici Yardımcıları 347
2.33.3.4. Danışma 349

2.33.3.5. Atama 349
2.33.3.5.1. Görevden alma 349
2.33.3.6. Rütbe- Mertebe 349
2.33.3.7. Rüşvet 349
2.33.3.8. Siyasi Birlik 349
2.33.4. Yönetilenler 350
2.33.4.1. Halk 350
2.33.4.2. Ulus 350
2.33.5. Bağlılık 350
2.33.6. Muhalefet 351
2.33.7. İsyan 352
2.34. Sosyoloji İle İlgili İsimler 353
2.34.1. İnsan 353
2.34.1.1. İnsanların Fiziki Özellikleri 353
2.34.1.2. Cinsiyete Göre İnsan İsimleri 353
2.34.1.2.1. Kadın- Kadınlık 353
2.34.1.2.2. Erkek 354
2.34.1.3. Yaş Dönemine Göre İnsanlar 354
2.34.1.3.1. Çocuk- Çocukluk 354
2.34.1.3.2. Genç- Gençlik 354
2.34.1.3.3. Yaşlı- Yaşlılık 355
2.34.1.4. Medeni Durum Bildiren İsimler 355
2.34.1.4.1. Evlilik 355
2.34.1.4.2. Dul Olma 355
2.34.2. Sosyal İlişkilere Göre İsimler 355
2.34.2.1. İlişki- Bağ 355
2.34.2.1.1. Arkadaşlık 356
2.34.2.1.2. Akranlık 356
2.34.2.1.3. Sohbet Arkadaşı 356
2.34.2.1.4. Okul Arkadaşı 356
2.34.2.1.5. İçki Arkadaşı 356
2.34.2.1.6. Fikirdaşlık 356
2.34.2.1.7. Misafirlik 357

2.34.2.1.8. Tanışıklık 357
2.34.2.1.9. Yoldaşlık 357
2.34.2.1.10. Düşmanlık 357
2.34.2.1.10.1. Argo Kelimeler 358
2.34.2.1.11. Selamlama 358
2.34.2.1.12. Sohbet 358
2.34.2.1.12.1. Dedikodu 359
2.34.2.1.13. Öğüt 359
2.34.2.1.14. Özür Dileme 359
2.34.2.1.15. Tebrik 359
2.34.2.1.16. Uğurlama 359
2.34.3. Topluluk 359
2.34.4. Yerli- Yabancı 360
2.34.4.1. Yerli 360
2.34.4.2. Yabancı 360
2.34.5. Şehirli- Köylü 360
2.34.5.1. Şehirli 360
2.34.5.2. Köylü 360
2.34.6. Sosyal Sınıflar ve Statüler 361
2.34.6.1. Üst Düzey Sınıf ve Statüler 361
2.34.6.1.1. Soyluluk ve Soylular 361
2.34.6.1.2. Zenginlik 362
2.34.6.1.2.1. Zenginler 362
2.34.6.1.3. Güç ve İmtiyaz Sahibi Olma 362
2.34.6.1.3.1. Güç ve İmtiyaz Sahibi Olanlar 362
2.34.6.1.3.1.1. Sahip 362
2.34.6.1.3.1.2. Sahibe 362
2.34.6.1.3.2. Tanınır Olma 363
2.34.6.2. Alt Düzey Sınıf ve Statüler 363
2.34.6.2.1. Yoksulluk 363
2.34.6.2.1.1. Yoksul 363
2.34.6.2.2. Kölelik 363
2.34.6.2.2.1. Köle 363

2.34.6.2.2.1.1. Kadın Köle 363
2.34.6.2.2.2. Azatlık 364
2.34.7. Sosyal Yardımlaşma İle İlgili İsimler 364
2.34.7.1. Yardım 364
2.34.8. Toplumsal Adetler İle İlgili İsimler 364
2.34.8.1. Hediyeleşme 364
2.34.8.1.1. Hediye 364
2.34.8.2. Batıl İnançlar 365
2.34.8.2.1. Tılsım 365
2.34.8.2.2. Uğur- Uğurlu- Uğursuz 365
2.34.9. Sosyal Olaylar 365
2.34.9.1. Doğum 365
2.34.9.2. Evlilik 365
2.34.9.3. Göç 366
2.34.9.3.1. Yolculuk 366
2.34.9.3.1.1.Veda- Ayrılık 367
2.34.9.4. Ölüm 367
2.34.9.4.1. Ölü 368
2.34.9.4.2. Taziye 368
2.34.9.4.3. Yas Tutma 368
2.34.9.5. Törenler 368
2.35. Spor İle İlgili İsimler 369
2.35.1. Cirit 369
2.35.2. Dövüş 369
2.35.3. Güreş 369
2.36. Tarih İle İlgili İsimler 370
2.36.1. Millet- Devlet İsimleri 370
2.36.1.2. Kabile- Boy- Sülale 371
2.36.1.2.1 Kabile- Boy- Sülale İsimleri 371
2.37. Tarım İle İlgili İsimler 376
2.37.1. Tarım Alet ve Araçları 376
2.37.2. Tarım Yapılan Yerler 376
2.37.2.1. Bağ 376

2.37.2.2. Bahçe....376
2.37.2.3. Otlak....377
2.37.2.4. Ekili Alan....377
2.37.2.5. Ekin....377
2.37.2.6 Ürün....377
2.38. Taşımacılık İle İlgili İsimler....378
2.38.1. Kara Taşımacılığı....378
2.38.1.1. Kara Taşımacılığında Kullanılan Araçların Parçaları....378
2.38.2. Deniz Taşımacılığı....378
2.38.2.1. Deniz Taşımacılığında Kullanılan Araçların Parçaları....378
2.39. Tıp İle İlgili İsimler....379
2.39.1. İnsan Vücudu....379
2.39.1.1. İnsan Vücudunun Bölümleri....379
2.39.1.1.1. Baş- Boyun....379
2.39.1.1.1.1. Baş....379
2.39.1.1.1.1.1. Alın....379
2.39.1.1.1.1.2. Beyin....379
2.39.1.1.1.1.3. Yüz....379
2.39.1.1.1.1.3.1. Ağız....380
2.39.1.1.1.1.3.2. Burun....380
2.39.1.1.1.1.3.4. Göz....380
‘ayn (< Ar. ‘ayn) “göz” (579/270a/4)....380
2.39.1.1.1.1.3.5. Yanak....380
2.39.1.1.1.1.1.4. Kulak....380
2.39.1.1.1.2. Boyun....381
2.39.1.1.1.2.1. Boğaz....381
2.39.1.1.1.2.2. Gıdık....381
2.39.1.1.2. Gövde....381
2.39.1.1.2.1. Gövdenin Bölümleri....381
2.39.1.1.2.1.1. Bel....381
2.39.1.1.2.1.2. Göğüs....381
2.39.1.1.2.1.3. Karın....381
2.39.1.1.2.1.4. Sırt....382

2.39.1.2. İç Organlar 382
2.39.1.2.1. Boşaltım Sistemi 382
2.39.1.2.1.1. Boşaltım Sistemi Salgıları 382
2.39.1.2.2. Dolaşım Sistemi Organları 382
2.39.1.2.2.1. Dolaşım Sistemi Sıvıları 382
2.39.1.2.3. Duyu Organları 382
2.39.1.3. Deri 382
2.39.1.3.1. Kıl 383
2.39.1.3.1.1. Yüzdeki Kıllar 383
2.39.1.4. Solunum 383
2.39.1.5. Sindirim Sistemi 383
2.39.1.5.1. Sindirim Sistemi Salgıları 383
2.39.1.6. Sinir Sistemi 383
2.39.1.7. Kas ve Kemik Sistemleri 383
2.39.1.7.1. Kas Sistemi 383
2.39.1.7.2. İskelet Sistemi 384
2.39.1.7.2.1. Gövdede Bulunan Kemikler 384
2.39.1.7.3. Kollar ve Bacaklar 384
2.39.1.7.3.1. Kol 384
2.39.1.7.3.1.1. Kolun Bölümleri 384
2.39.1.7.3.1.1.1. El 384
2.39.1.7.3.2. Bacak 385
2.39.1.7.3.2.1. Bacağın Bölümleri 385
2.39.1.7.3.2.1.1. Ayak 385
2.39.1.8.3. Nöroloji 386
2.39.2. Patoloji (Hastalıkbilim) İle İlgili İsimler 386
2.39.2.1. Sistemler 386
2.39.2.1.1. Boşaltım Sistemi Hastalıkları 386
2.39.2.1.2. Deri ve Zührevi Hastalıklar 387
2.39.2.1.3. Duyu Sistemi Hastalıkları 387
2.39.2.1.4. Enfeksiyonel Hastalıklar 387
2.39.2.1.5. Kas ve İskelet Sistemi Hastalıkları 387
2.39.2.1.6. Psikolojik/ Psikiyatrik Hastalıklar 387

2.39.2.1.7. Sinir Sistemi Hastalıkları 388
2.39.2.1.8. Solunum Sistemi Hastalıkları 388
2.39.2.1.9.Viral Enfeksiyonlar 388
2.39.2.2. Hastalık Belirtileri 388
2.39.2.3. Bulgular 389
2.39.2.4. Teşhis 389
2.40. Ticaret İle İlgili İsimler 389
2.40.1. Alışveriş 389
2.40.1.1. Alış 389
2.40.1.1.1. Alıcı 389
2.40.1.2. Satış 389
2.40.1.2.1. Satıcı 389
2.40.1.3. Sermaye 390
2.40.1.4. Gelir- Kazanç 390
2.40.1.5. Gider 390
2.40.1.6. Geçim 390
2.40.1.7. Zarar 390
2.40.1.8. Takas 390
2.40.2. Para 390
2.40.2.1. Parasal İşler 391
2.40.2.1.1. Fiyat 391
2.40.2.1.2. Hesap 392
2.40.2.1.4. Bahşiş 392
2.40.2.1.5. Maaş 392
2.40.2.1.6. Ödeme 392
2.40.2.1.7. Tahsilat 392
2.40.2.2. Parasal İşlemler 392
2.40.2.2.1. Borç 392
2.40.3. Mal- Mülk 392
2.40.3.1. Taşınabilir Mal 392
2.40.3.2. Taşınamaz Mal 393
2.40.3.3. Hazine 393
2.40.3.4. Pay- Hisse 393

2.40.3.4.1. Hissedar 393
2.40.4. Vergi 393
2.40.4.1. Vergiye Tabi 393
2.41. Yiyecek- İçecek İlgili İsimler 394
2.41.1. Yiyecek 394
2.41.1.1. Temel Gıdalar 395
2.41.1.2. Bitkisel Yiyecekler 395
2.41.1.2.1. Baharatlar 395
2.41.1.2.2. Kuruyemiş 395
2.41.1.2.3. Meyve ve Sebzeler 395
2.41.1.2.3.1. Meyve 395
2.41.1.2.3.1.1. Meyve İsimleri 396
2.41.1.2.3.2. Sebze İsimleri 399
2.41.1.2.4. Tahıllar 400
2.41.1.3. Hayvansal Yiyecekler 400
2.41.1.3.1. Et 400
2.41.1.3.2. Süt Ürünleri 401
2.41.1.3.3. Yağlar 401
2.41.1.4. Mineraller 401
2.41.1.5. Yemek İsimleri 401
2.41.1.5.1. Tören Yemekleri 402
2.41.1.5.2. Tatlılar 402
2.41.1.5.1.2.1. Tatlandırıcılar 402
2.41.1.6. Yemek Malzemeleri 402
2.41.2. İçecek İsimleri 402
2.41.2.1. Su 403
2.41.2.2. Süt 403
2.41.2.3. Fermente Edilmiş İçecekler 403
2.41.2.4. İkramlık İçecekler 404
2.41.3. Yeme- İçme Durumu İle İlgili İsimler 404
2.41.3.1. Açlık- Tokluk 404
2.41.3.1.1. Açlık 404
2.41.3.2. Susuzluk 404

2.41.3.3. Tat 404
2.41.3.2. Dilim- Lokma 405
2.42. Yönler İle İlgili İsimler 405
2.42.1.Yön 405
2.42.1.1.Ana Yönler 406
2.42.1.2. Ara Yönler 406
2.42.2. Yön Bildiren Diğer İsimler 406
2.42.2.1. Sağ- Sol 406
2.42.2.2. Ön- Arka 407
2.42.2.3. İleri- Geri 407
2.42.2.4. Aşağı- Yukarı 407
2.42.2.5. Karşı 408
2.42.2.6. İçeri- Dışarı 408
2.42.2.7. Arada 408
2.42.2.8. Sınır 409
2.42.3. Mesafe Bildiren İsimler 409
2.42.3.1. Uzak- Yakın 409
SONUÇ 411
ALFABETİK DİZİN 425
KAYNAKLAR 596
ÖZGEÇMİŞ 604

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Çin. : Çince

EDPT : An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish

Far. : Farsça

HAR : Harezm-Altınordu Türkçesi

Hint. : Hintçe

İH : El- İdrâk Haşiyesi

KB : Kutadgu Bilig

KIP : Kıpçak Türkçesi

KRH : Karahanlı Türkçesi

krş. : Karşılaştırınız

Moğ. : Moğolca

s. : Sayfa

S. : Sayı

Sans. : Sanskritçe

Soğd. : Soğdca

Tr. : Türkçe

vb. : ve benzeri

Yun. : Yunanca

GİRİŞ

Tezin Konusu

Çalışmanın konusu Babürlü İmparatorluğunun kurucusu olan Babür Şah'ın 1494-1529 yılları arasında kaleme aldığı Vekayi yahut Babürnâme adıyla anılan eserindeki isimlerin taranarak kavram alanlarına göre gruplandırılmasıdır. Metin olarak Thackston'ın Baburnama adlı eseri esas alınmış olup incelemeler bu metin üzerinden yapılmıştır. Eserden tespit edilen 6185 isim, özel isimler dışında, etimolojik, morfolojik ve semantik incelemeye tabi tutulup art, eş ve ileri zamanlı lehçe karşılaştırması yapılmış, eserin söz varlığı ortaya konmuştur.

Amaç

Babürnâme oldukça geniş hacimli ve çok farklı özellikler taşıyan bir eserdir. Yer yer anı, yer yer gezi yazısı, yer yer bir tarih kitabı özelliği gösteren bu eser bir padişah tarafından ele alınması bakımından da oldukça önemlidir. Üzerine çok az çalışma yapılmış olan eser, son zamanlarda hak ettiği değeri görmüş ve çeşitli çalışmalarla ele alınmaya başlamıştır. Bu eserin tarafımızdan çalışmaya tabi tutulması için seçilmesi onun geniş hacme ve zengin bir içeriğe sahip olmasıdır. Çalışmanın amacı Babürnâme'deki isimlerin etimolojik, morfolojik ve semantik bir incelemeye tabi tutulmasıdır. Çeşitli açılardan incelenen isimler daha sonra bağlamsal düzeyde değerlendirilmiş ve aynı kavram alanlarına ait olan isimler 42 grupta toplanmıştır. Yapılan bu incelemelerle eserde tespit edilen isimlerin köken bakımından ağırlıkta olduğu dilleri belirlemek, morfolojik ve fonetik olarak diğer lehçelerle karşılaştırarak bu isimlerin farklı dönemlerdeki anlamsal ve yapısal değişiklikleri ortaya koymak, kavram alanlarına göre sınıflandırılan bu isimlerin ışığında eserin konu bakımından ağırlıkta olduğu alanı tespit etmek, bu isimlerin, bağlam göz önünde bulundurularak, değerlendirilmesiyle dinî, sosyolojik ve kültürel pek çok verinin ortaya konması ve

sonuç olarak eserin sözcük varlığının dökümünün çıkarılması ile Türkoloji'ye katkıda bulunmak çalışmanın amaçlarındandır.

Yöntem

Çalışmada isimler belirlenirken tarama yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra belirlenen bu isimlerin kökeni belirtilmiştir. Türkçe kökenli kelimler için Clauson'un *An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish* adlı sözlüğü esas alınmıştır. Bütün Türkçe kelimeler için bu sözlüğe bakılmış ve sözlükte yer alan şekilleri ile sayfa numaraları verilmiştir. Clauson'da var olan şekilleri bulunan Türkçe sözcükler üzerinde morfolojik tahlil yapılmamıştır: (< Tr. bıçḳaḳ, EDPT, s. 294) gibi. Bu sözlükte yer almayan Türkçe kelimeler için kaynakçada belirtilen kaynaklara da başvurulmuştur:

Ayrıca sözcüklerin Clauson'un sözlüğününün dışında bulunan şekillerinin morfolojik tahlilleri yapılmıştır: (çuḳurraḳ < Tr. çuḳur, EDPT, s. 409 + -raḳ) gibi.

Tespit edilen bu sözcüklerin Karahanlı, Harezm- Altınordu ve Kıpçak lehçelerindeki şekilleri verilmiş, anlam bakımından farklılık gösterenler belirtilmiştir.

Metinde tespit edilen Arapça isimler için Baalbaki'nin, Al- Mawrid, A Modern Arabic - English Dictionary ve Mehmet Kanar'ın Arapça-Türkçe Sözlük, adlı eserleri başta olmak üzere kaynakçada yer alan sözlüklerden yaralanılmıştır.

Farsça kelimeler için Steingass'ın *A Comprehensive Persian- English Dictionary Including the Arabic Words and Phrases To Be Met With in Persian Literature* adlı eseri kullanılmıştır.

Moğolca isimler için Lessing'in *Moğolca-Türkçe Sözlük* adlı çalışmasına başvurulmuştur.

Sanskritçe ve Hintçe sözcükler içinde Monier-Williams'ın sözlüğünden ve Thackson'un dizininde bulunan Hindustani Words adlı bölümden faydalanılmıştır.

Ayrıca Farsça olduğu tahmin edilen bir sözcük Steingass'ın sözlüğünden araştırılmış ve Yunanca kökenli olduğu görülmüştür.

Metinde yer alan özel isimler için Reşit Rahmeti Arat'ın *Babürname* adlı eserinin dizininden yararlanılmış ve bu dizin kavram alanlarına göre tasnif edilmiştir.

Tasnifler yapılırken hem isimler hem de kavram alanlarının içyapısının izin verdiği kadarıyla grup başlıkları alfabetik sıralamaya tabi tutulmuştur.

Semantik açıdan bakıldığında sözcükler tek başlarına genel anlamlarını taşırken metin bağlamında çok farklı anlamlar yüklenebilmektedir. Bu nedenle çalışmada isimler kavram bakımından gruplandırmaya tabi tutulurken metin bağlamında kazandıkları anlamlar özellikle belirtilmiş, basit bir sözlük çalışması yapılmamıştır. Örneğin *pul* kelimesi Türkiye Türkçesinde "1. Posta parası karşılığı mektup zarfı, kartpostallara ve damga resmine karşılık kâğıtlara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası, 2. Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık, 3. Tavla oyununda kullanılan, plastik, tahta vb.den yapılmış yassı yuvarlak levhacık, 4.Vida, cıvata vb. şeylerin boynuna geçirilen, ortası delik metal levhacık, 5. Propaganda amacıyla kullanılan yazılı küçük kâğıt, 6. Küçük ve ince tabakacıklar,7. Üzerinde bulunduğu organa yapışık, biçim ve yapıca çok basit yaprakların her biri, 8. Balıkların, sürüngenlerin ve bazı kuşlarla memelilerin vücudunu kaplayan boynuzsu, sert levhacık, 9. Akçeden küçük metal para." gibi anlamlar taşımaktadır. İsmin metin içerisinde hangi anlamının kastedilerek kullanıldığını ise bağlam belirlemektedir. Bu nedenle metninden bağımsız bir anlamlandırma yapmak mümkün değildir. Ayrıca sözlüklerde bulunmayan anlamların metin bağlamında kazanılması da söz konusu olabilmektedir. Metinde *sançma* kelimesi sözlüklerde yer alan "saplama, batırma" anlamında değil muhtemelen yine bu yolla yapılan "kumaş işlemesi" anlamına gelmektedir. Bu yönüyle çalışma sadece isimlerin çeşitli sözlüklerdeki anlamlarını değil, metin bağlamında çeşitli yollarla kazanılmış anlamları da ortaya koyması bakımından oldukça geniş kapsamlı bir çalışmadır. Metinde geçen bir sözcüğün anlamı metin bağlamındaki anlamı dikkate alınarak dönem sözlüklerinde aranmış, metin bağlamındaki anlamı ile sözlük anlamı aynıysa olduğu gibi alınmış, aynı değilse farklı anlamlar belirtilmiştir. Metinde bir kez kullanılan ve metin bağlamında hangi anlamda kullanıldığı çıkarılamayan kelimelerin sözlüklerde geçen bütün anlamları verilmiştir.

Bazı isimlerin faklı anlamlarıyla kullanılması nedeniyle metinden örnekleme sayısı değişebilmektedir. Aynı kelime farklı gruplara farklı anlamlarıyla dâhil edilmiştir.

Metinden tespit edilen isimlerin açıklamaları yapıldıktan sonra araştırma kolaylığı sağlaması açısından ismin bulunduğu sayfa/ varak/ satır numarası parantez içinde bu sırayla eklenmiştir.

Tezin Bölümleri

Çalışmanın giriş bölümde tezin konusu, içeriği ve amacı, çalışma yapılırken kullanılan yöntem ve kaynaklar hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra iki bölüm oluşturulmuştur.

Birinci bölümde eserin müellifi hakkında bilgi verilmiştir. Babür'ün hayatı ve kişiliği yanında eserleri ve eserlerinin üzerine yapılan çalışmalar da ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise Babürnâme adlı eserden tespit edilmiş isimler morfolojik, semantik ve fonetik bir incelemeye tabi tutularak kavram alanlarına göre tasnif edilmiştir. Bu isimler kavram alanlarına göre 42 ana başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklar isimlerin anlamlarına göre alt başlıklara ayrılmaktadır. Grupların sayısını metinden taranan isimler belirlemiştir.

Sonuç bölümünde ise çalışmadan elde edilen veriler ortaya konmuş ve değerlendirme yapılmıştır. Daha sonra bağlamsal dizin ve alfabetik dizin verilmiştir.

I. BÖLÜM

1. ZAHÎRÜ'D-DÎN MUHAMMED BABÜR'ÜN HAYATI

Babür, 6 Muharrem 888'de (14 Şubat 1483) Fergana'da dünyaya geldi. Babası Ömer Şeyh Timur'un torunlarından Ebu Said Mirza'nın oğlu, annesi Kutluğ Nigâr Hanım ise Cengiz'in torunlarından Yûnus Han'ın kızıdır. Andican'da, büyük annesi Esen Devlet Begim'in yanında vali sıfatıyla eğitilirken babasının uçurumdan düşerek ölmesi üzerine 10 Haziran 1494'te, 12 yaşında, Fergana'da tahta çıktı. Tahta çıkışından sonra başlayan karışıklıklarla Babür'ün yurt edinme ve saltanat sürme mücadelesi de başlamış oldu. (Konukçu, 1991: 395)

Babür şu üç yerin hâkimiyeti için büyük mücadeleler verdi: Fergana hâkimiyeti (1494-1504), Kâbil hâkimiyeti (1504-1526) ve Hindistan hâkimiyeti (1526-1530). Babür, hem akrabalarıyla hem de kendisini tanımayan kumandanlarla uğraştı. Semerkant' ı ele geçirip saltanat sürmek istedi. 1497 ve 1501 yıllarında iki kez başarılı olduğu halde Semerkant'ı elinde tutamadı. Mâverâünnehir'in kuzeyinde güçlenen Özbek Hükümdarı Muhammed Şeybânî Han (1500-1510) Babür'ün en zorlu rakibi oldu. İran'da ise Şah İsmâil, Safevî Devleti'ni kurmuştu ve sınırlarını Ceyhun ötesine kadar genişletmek istiyordu. Babür Muhammed Şeybânî Han Ser-i Pül'de giriştiği savaşta mağlûp oldu ve Taşkent'teki dayısının yanına sığındı. (Konukçu, 1991: 395)

Taşkent'te fazla kalamayarak 1504'de Kâbil üzerine yürüdü ve burayı aldı. Ayaklanmaları bastırıp Kâbil'de hüküm sürmeyi başardı. Muhammed Şeybânî Han, Şah İsmâil tarafından mağlûp edilip öldürülünce (916/1510) Babür tekrar Semerkant üzerine yürümeyi düşündü. 1511'de Safevîler'den yardım alarak Semerkant ile Buhara'yı ele geçirdi. Safevîlerin yardımı karşılığında ise Şah İsmail adına hutbe okutup sikke bastırdı. Bu hareketi halkı tarafından hoş karşılanmadı. Daha sonra Osmanlılara yenilen Şah İsmail asker desteğini çekti. Bu yenilginin sonucunda bölgede üstünlük Özbekler'e geçti ve Babür Hisar, Buhara ve üçüncü kez aldığı Semerkant'ı kaybetti. (Yücel, 2015)

Kâbil'e dönen Babür yönünü Hindistan'a çevirdi. 1519-1526 yılları arasında Hindistan'a beş büyük sefer düzenledi; başlıca Pencap, Kandehar, Lahor, Delhi ve Agra'yı fethetti. Böylece, Afganistan, Belucistan ve Kuzey Hindistan, ülkesinin sınırları içine girmiş oldu. (Konukçu, 1991: 395) 1527'de Çitor Racası Rânâ Sangâ'ya galip geldi ve bu savaştan sonra "gazi" unvanını aldı. (Bilkan, 2001; 6)

Babür 1528'de ise Raca Medini Rao'yu Çanderi'de mağlûp etti. Bu galibiyetten sonra 1528'de Leknev'i aldı. 1529'da Babür, Bihâr'da Afganlıları yanına çekerek ayaklanan Bengâl hükümdarı Mahmud Şah'ın üzerine sefer düzenledi. Karışıklığı giderip geri döndü. Döndüğünde sağlık problemleri baş gösterdi. Durumunun ağırlaşması üzerine beylerini toplayarak tahtı oğlu Hümâyun'a bıraktığını açıkladı. Üç gün sonra 6 Cemâziyelevvel 937'de (26 Aralık 1530) Agra'da vefat etti. İlk olarak Cemne nehri kenarındaki Nûr-Efşân bahçesine defnedilen Babür'ün naaşı altı ay sonra vasiyeti gereği Kâbil'e taşındı. 1646'da Babürlü hükümdarlarından Şah Cihan burada görkemli bir türbe yaptırdı. (Bilkan, 2001; 6)

Babür, Ayşe Sultan Begüm, Zeynep Sultān Begüm, Mahîm Begüm, Masume Sultan Begüm, Dildar Begüm, Gülnar Agaça, Gulruh Begüm, Mubarike Yusufzai, Nurgel Ağaçe olmak üzere 9 kadınla evlendi. Ayşe Sultan Begüm ile daha sonra boşanmışlardır. Bu evliliklerinden toplamda 17 çocuğu olmuş fakat pek çoğunu kaybetmiştir. Çocukların isimleri şöyledir: Erkekler: Hümayun, Barbol Mirza, Faruk Mirza, Kâmran Mirza, Askerî Mirza, Şahruh Mirza, Sultan Ahmet Mirza, Hindal Mirza ve Alur Mirza. Kızlar: Fahrünnisa Begüm, Mihricihan Begüm, İşan Devlet Begüm, Masume Sultan Begüm, Gülizar Begüm, Gülreng Begüm, Gülçehre Begüm, Gülbeden Begüm. (Pırlanta, 2016; 222)

Öldüğünde dört oğlu ile üç kızı hayatta idi. Bunlar Hümâyun, Kâmrân, Askerî, Hindâl, Gülreng, Gülçehre ve Gülbeden'dir. **(**Konukçu, 1991; 396)

2. BİR DEVLET ADAMI OLARAK BABÜR

Babür, bir devlet adamında bulunması gereken elindeki az şeyle yetinmeyip akıllıca ve gerçekçi bir planla daha büyük ve önemli yerler fethetme cesareti, fırsatları değerlendirme ve olayları kendi lehine döndürme yeteneği gibi önemli özelliklere sahiptir. O, elinde Fergana vilayeti olduğu sırada, burasının kendisine yetmeyeceğini

çok iyi bilmiş, ataları gibi bir cihan devleti kurma düşüncesine sahip biri için daha büyük ve önemli yerleri fethetmek zorunda olduğunun bilincine varmıştır. Babür'ün ortaya çıkan durumları kendi lehine çevirebilme özelliğine en güzel örnek ise onun Hindistan'daki karışıklıklardan yararlanarak burasını fazla zorlukla karşılaşmadan ele geçirmesidir. (Pırlanta 2016; 222)

Babür, babasının ani ölümüyle tahta geçtikten sonra pek çok sorunla karşılaşmış, yenilgilere uğramış, uzun süre yurt edinme çabası içinde olmuştur. Buna rağmen hiçbir zaman yılmamış, ümidi yitirmemiş ve mücadeleye devam etmiştir. Her zaman önceliği uzlaşmaya vermiş fakat büyük savaşlardan da çekinmemiştir. Komşu devletlerle iyi ilişkiler içinde olmaya çalışmış onlara sık sık elçiler göndermiş ve onlardan gelen elçileri ağırlamıştır. Kendisinden yaşça büyük ve kıdemli devlet adamlarını usulüne uygun bir şekilde selamlamış ve onlarla görüşmüştür. (Pırlanta 2016; 234)

Ülkesinin ekonomisiyle ilgilenmiş, halkına zulmetmekten kaçınmış, zulüm görenlere yardımcı olmuştur. Hayvancılık ve tarıma önem vermiştir. Sık sık hayvan sürülerinden bahsetmesi, tarım alanlarını araştırıp fethettiği bölgelerde yetişen bitkilere genişçe yer vermesi, farklı yerlerden getirttiği tohumları diktirmesi bunun göstergesidir. Hindistan'ın fethiyle sulama ve tarım alanı oluşturma konularında çalışmalar yapmıştır. Hindistan'ın sıcağından ve tozundan çokça şikâyet etmiş ve buna çözüm olarak kuyular, havuzlar, kanallar açtırmış, bağlar-bahçeler, hamamlar yaptırmıştır. Ayrıca mevcut eski yapıları da onarma emri vermiştir. (Roux 2018: 114; Pırlanta 2016: 222)

Ticaretten çok fazla bahsetmemesine karşın bir padişah olarak bu konuya da önem verdiği kuvvetle muhtemeldir. (Roux 2018: 114)

Mimariye ilgisi olduğu açıktır. Ele geçirdiği topraklardaki yerleri keşfe çıkmış, eski-yeni yapıları ziyaret etmiş, eserde de genişçe anlatmıştır. Kendisi Agra'ya bir saray yaptırmış ve inşaatın ilerleyişini yakından izlemiştir. Eserinde Sikri, Biyane, Dülpür ve Güvâlyâr'daki sarayın inşaatı için bin dört yüz seksen işçinin çalıştığından bahsetmektedir. Saraylar dışında bahçeler ve camiler de yaptırmıştır. (Roux, 2018: 115)

Fethettiği yerlerdeki halkı inancını bırakmaya zorlamamış tapınak ve ibadethanelerine dokunmamıştır. (Roux, 2018: 115)

İdari işleri genelde başkalarına bırakmasına rağmen şehir ve taşraların valisini bizzat kendisi atamıştır. (Roux, 2018: 115) Sık sık beylerini toplamış ve önemli işlerde divana danışmıştır. Savaşlara bizzat kendisi de katılmış, savaş sonunda ganimetleri beylerine ve askerlerine hakkaniyetli bir şekilde dağıtmış ve oldukça cömert davranmıştır. Çoğu zaman affedici olmuş hatta bu davranışı ona zaman zaman zarar vermiştir. Zira Hindistan'daki zorlu düşmanı İbrahim Ludî'yi savaşta yenerek öldürmüş fakat ailesine dokunmamıştır. Annesine "anne" demiş, koruyup kollamıştır. Fakat Bava Hatun Hintli bir aşçıya zehir verip Babür'ü zehirletmiştir. Bunun yanında adaleti ve düzeni sağlamak adına işkence ve ya ölüm cezası emri de vermiştir. (Thackson, 665-659: 1993)

"Babür kurduğu devlet ve tarihte oynadığı önemli rol bakımından Türk tarihinin önde gelen simalarından biridir. Batılı yazarlar, o devirde pek az hükümdarda görülen meziyetleri şahsında toplamış olan Babür'e hayrandırlar ve başka hiçbir kahramanın kendisini onun Babürnâme'sindeki kadar güzel tasvir edemediği kanaatindedirler." (Konukçu, 1991: 396)

3. KİŞİLİĞİ, FİKRÎ VE SANATSAL YÖNÜ

"Babür devlet kurucu büyük bir siyasi şahsiyet, askerlik sanatının yüksek bir siması, yılmaz bir mücadeleci oluşu yanında sanat ve kültür yönü de o derece kuvvetli müstesna bir kimse idi. O, bir insanda aynı zamanda bir araya gelemeyecek çeşitli kabiliyet ve değerleri âhenkli bir terkip içinde toplayabilmiş eşsiz bir hükümdar olarak yalnız Türk tarihinde değil, Doğu ve Batı âleminin büyük şahsiyetler galerisinde günümüzde hayranlıkla seyredilen bir portre olmuştur." (Akün, 1191: 396) İyi bir devlet adamı, iyi bir komutan ve savaşçı, dikkatli bir göz ve deha derecesinde zeki olmanın yanında iyi bir yazar, bir şair, bir müzisyen, bir hattat, bir eleştirmen, bir dilci, din bilgini ve bir hukukçu, bir sporcu, bir seyyah, bir botanikçi ve bir zoologdur. Onun gibi bir hükümdara tarihte rastlamak zordur.

Babür Şah, sanatın edebiyat, musiki, minyatür, mimari, hat gibi hemen hemen tüm dallarıyla ilgili bilgi ve eser sahibidir. Kaybolan eserleri dışında günümüze ulaşan beş eseri vardır. Çağatay dönemi edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olmasını sağlayan bu eserler onun iyi bir yazar ve şair olduğunu Farsçayı da iyi derecede bildiğini kanıtlamaktadır. Babür, şiirleri ve Babürnâme'siyle bugüne gelmiş ve namını bugün de devam ettirmektedir. O, kaybolanları bir tarafa bırakılırsa beş esere imzasını

atmış bir edebiyatçı hükümdar olarak tanınır. İçinden birçok şair şahsiyet çıkmış Timurlular ailesindeki şiir geleneği en yüksek temsilcisini onun şahsında bulmuştur. Eğitimini saray çevresinde görmüş olan Babür'ün tahta çıkışı gibi şiire başlayışı da erken olmuştur. İlk şiir denemelerine daha on altı yaşında başlamıştı. Başlangıçta çalışmaları beyit çerçevesini geçemezken iki üç sene içinde artık başlı başına gazeller ortaya koyabilecek bir seviyeye erişir. 1500 yılında Semerkant'ı ikinci defa aldığında orada Nevâî ile görüşen Bâbur, ondan kendisine gelen bir mektubun arkasına bir beytini yazarak takdim etmişti. (Akün 1991: 397) "Bâbur tam olarak bir gazel yazdığı tarihi, bir hadise olarak kaydeder." (Arat, 2006: 218). Bâbur, soyundaki ve saray çevresindeki geleneğin tesiriyle böylece on dokuz yaşında iken hükümdar şairler safında yerini alır. Onun şiirleri siyasî hayatı ile beraber Fergana, Kâbil ve Hindistan olmak üzere üç devre içinde görünür. Kâbil devresinde şiirlerinin sayısı bir divan teşkil edecek noktaya varır. 1519 yılında divanını Semerkant'ta Özbek Hükümdarı Polad Sultan'a göndermişti. (Arat, 2006: 434; Akün, 1991: 397)

Babür'ün şiiri, oldukça kaliteli, üzerinde çalışılmış, edebî bir alt yapısı olan şiirdir. Zira o, o kadar iyi bir şairdir ki dönemindeki şairlerin divanlarını eleştirmiş, Çağatay edebiyatının temsilcisi sayılan Nevâî'nin risalesini beğenmeyerek kendisi bir aruz risalesi yazmış, Türk ve Acem şiirini iyi etüt etmiş, zevkli ve kuvvetli söyleyişe sahip şiirler yazmıştır. Şiirlerini genelde aşk, içki, gurbet gibi konular üzerine yazmıştır.

"Şiirinde konuya çok defa tamamlayıcı bir unsur olarak tabiattan da belirli bir dekor eşlik eder. Fakat Bâbur, klasik geleneğin bu değişmez temlerini değişik ve oynak bir üslûpla gerçek tablolar içinden verecek surette işlemeyi başarır. Zaman zaman kendi hayatını, yaşadığı hadiseleri şiirine getirir. Hayatını aksettiren otobiyografik karakterdeki şiirleri sayıca arızi ve tesadüfiliğin sınırı dışındadır. Hatıratında ne zaman, hangi münasebetle, ne gibi hâllerde yazıldıklarına dair verdiği bilgilerden şiirlerinin kendi hayat hadiseleriyle bağlantısı anlaşılır. Babür'ün şiirlerinde çok şahsi bir yönü de, devlet kurucu ve taht sahibi olarak bulunduğu Afganistan ve Hindistan'da içinde taşıdığı gurbet duygusu ve ayrı düştüğü Fergana'ya olan özlemi dile getirmesidir. Klasik şiirin dar ve hazır bir çerçeve hâlinde kabullene gelinen itibarisine (conventional) onun samimi bir eda katabildiği görülüyor. Ancak hemen hemen her divan şairinde olduğu gibi alelâdenin üstüne çıkamamış bazı şiirlerin onda da var olduğu inkâr edilemez." (Akün, 1991: 397)

“Bir modaya ayak uyduruştan ibaret kalan sayısı belli “musanna‘” bazı şiirleri (bk. J. Eckmann, “Chagataica, 2. Babur’s Artifical Poems”, AOH, XXV, 1972, s. 351-353) bir tarafa bırakılırsa ifadesi sadeliğe meyleden Babür yer yer halk dilinden bir kısım unsurlar almış, atasözleri ve deyimler de kullanmıştır. Babür en çok gazel ve dörtlük (rubai-tuyuğ) tarzını tercih etmiş, kaside ve musammat gibi geniş hacimli nazım şekillerini kullanmaktan uzak durmuştur. Bir şiirini ise hece vezniyle bir türkü olarak yazmıştır (Babür Şah’ın Şiirleri: “Gazeliyyat”, MTM, nr. 1, s. 27). Babür daha ilk denemelerinden itibaren Farsça şiirler de yazmaya başlamış, ancak bunlar Türkçe şiirleri yanında sayıca hep geride kalmıştır. Babası ve amcasının müridi oldukları Hâce Ubeydullah Ahrâr gibi büyük bir mutasavvıfı çocuk yaşında tanımış olan, dervişlere samimi bir saygı gösteren Babür’ün bazı şiirleri tasavvufî bir renk taşır. Mısralarını bazan Türklük ve kahramanlık duygularına açtığı da ilâve edilirse Babür’ün şiirlerinin umumi tablosu tamamlanmış olur.” (Akün, 1991: 397)

“Babür’ün bir kısım şiirlerinde, özellikle rubailerinde Nevâî tesiri kendini hissettirir. Çağdaşları Babür’ün şairliğinden büyük bir takdirle bahsetmektedirler. “Türkçe ve Farsça şiir söylemekte emsalsizdi; bilhassa Türkçe divanında taze mazmunlar bulup söylemiştir” ifadesinin yanı sıra Haydar Mirza’nın, “Onu Türkçe şiirlerinde ancak Ali Şîr Nevâî geçerdi” şeklindeki değerlendirmesi, devrinde onun ne derece kuvvetli bir şair sayıldığına tercüman olmaktadır. Doğu Türkçesi edebiyatının Nevâî’den sonra yetiştirdiği en değerli şairin Babür olduğu bugün edebiyat tarihçileri tarafından benimsenmiş bir hükümdür.” (Akün, 1991: 397)

“Türk ve İran edebiyatlarını çok yakından tanıyan Babür’ün gerek Türk, gerekse Acem şairleri hakkında çok sağlam ve yerinde görüşlere sahip olduğu Babürnâme’sinde açıkça görülmektedir. Bu arada Ali Şîr Nevâî hakkında söyledikleri bugün için de aynen kabul edilebilecek isabetli bir değerlendirmeyi aksettirir.” (Akün, 1991: 397)

Hat sanatında uzman olduğu için kendi adını verdiği, ama hiçbir biçimde rağbet görmeyen Babür hattını icat etmiştir. (Roux, 2018: 119) “Noktasız harflerden meydana gelen bu sistem, ileri sürüldüğüne göre, Türkçenin bünyesine uygun gelecek bir yol arayışının ifadesiydi. Hatt-ı Babürî örneklerinden bazıları çok yakın zamanlarda ele geçmiştir.” (Akün, 1991: 397)

Musiki ile dansın eksik olmadığı içki meclislerinde ve eğlence toplantılarında döneminin pek çok müzisyenini dinleyen Babür kendisi de bir beste yaptığından bahsetmektedir. (Thackson, 1993: 533/249b/8)

Eserde minyatür sanatını da yakından takip ettiği görülmektedir. Timur'un Keş'te yaptırdığı yapılardan bahsederken büyük bir revakın kubbesini Sasanî Prensi I. Şâpur'un Bağdat yakınlarındaki Medâin'de (Ktesiphon) inşa ettirdiği Tak-i Kîsra'nın kubbesiyle karşılaştırır. Bu da bize mimarî hakkında eserler okuduğunu göstermektedir. (Roux 2018: 119) Bunun yanında yaptırdığı bahçeler ve imar ettirdiği bahçelerle aynı zamanda bir bahçe mimarı ve şehircidir. (Akün 1991: 397) Babürnâme'de adı geçen pek çok çeşme, bahçe, kuyu ve havuzu bizzat kendisi yaptırtmıştır. (Thackson, 1993)

Her konuda yeterli derecede bilgi sahibi olan Babür, pek çok konuda eleştiri de yapmıştır. Eserinde bahsettiği kişiler, onların eserleri ve yapılardan bahsederken eleştirici bir tutum takınmaktadır. Üstelik eleştirinde acımasızdır. Hüseyin Baykara'nın eseri onun için çok değerli değildir. Babür, Baykara'nın eserini bu kadar büyük bir hükümdara yakıştıramamış olsa gerek ki sadece şunları demekle yetinmiştir: "Bazı beyitleri fena değildir." (Roux, 2018: 122)

Dansçılara, müzisyenlere, şarkıcılara, hattatlara ve nakkaşlara yaklaşımı edebiyatçılara yaklaşımıyla aynıdır. Seyid Bekir hakkında "Mükemmel dans ediyor, kesinlikle taklit edilemez bir tarzı var, dans adımlarını kendi kurguluyor büyük olasılıkla." demiştir. Bir hanende hakkında " Hâfız Hacı güzel okurdu. Heratlılar hafif, nazik ve düz okur." yazmıştır. Başka bir hanende için ise "Çok yüksek, sert ve zevksiz okudu. Horasanlılar zariftir; onun bu okuyuşundan biri kulağını tuttu, diğeri yüzünü ekşitti fakat Mirza yüzünden hiç kimse onu engelleyemiyordu" şeklinde olumsuz eleştiriler de yapmıştır. (Roux, 2018: 122)

Babür aynı zamanda bir din bilgini ve hukukçudur ve Hanefilikle ilgili incelemesi çağdaşlar tarafından bir başvuru kitabı olarak kabul edilmiştir. (Roux, 2018: 122)

Babür, sporcu bir yapıya da sahiptir. Eserde anlattıklarından iyi bir yüzücü olduğu, günlerce at koşturabildiği, çıplak ayak dağlarda günlerce yürüyebildiği, soğuğa ve açlığa dayanabildiği kısacası güçlü bir yapısının olduğu, söylenebilir. İyi bir at binicisi

ve okçu olduğunu herkes bilmektedir. Kılıç kullanmakta da oldukça yeteneklidir. (Roux, 2018: 117)

Babürnâme incelendiğinde yer yer bir gezi yazısı niteliği taşıdığı görülmektedir. Bu nedenle Babür'ün çok dikkatli bir gözlemci, hatta bazen çok ince ayrıntıları bile aktaran bir seyyah olduğunu söylemek yanlış olmaz. (Thackson, 1993)

"Bir şehri fethettikten sonra ilk yaptığı şeylerden biri bu şehrin özelliklerini keşfetmektir; zaman buldukça bu ziyaretleri tekrarlamıştır. Hatta ünlü ya da ilginç şehirleri keşfetmek için yolunu değiştirmekten çekinmemiştir. Bazı büyük yapıları anlatmayı es geçmesi muhtemelen zaten herkesçe bilinen eserlerden söz etmenin yararsız olacağı düşüncesidir." (Roux, 2018: 120)

Babür, çok gelişmiş olmasa da ortalama bir bilimsel bilgiye sahiptir. Özellikle astronomi alanında kayda değer bilgisi vardır. Botanik ve zoolojiden iyi anlar ve bu konudaki bilgilerini kullanmaya özen gösterirdi. (Roux, 2018: 120) Eserinde hayvan isimleri, onlarla ilgili özellikler, yiyecekleri ve hatta barınma yerleri hakkında 200 tane isim yer almaktadır. Bitki grubunda ise özellikle Hindistan'da karşılaştığı bitki çeşitlerine geniş yer vermiş ve meyveleri hariç 98 bitki türünden bahsetmiştir. (Thackson, 1993)

4. ESERLERİ

1. Babürnâme

Esere Babürnâme adı sonradan verilmiş ve yaygınlaşmış olmakla birlikte Babür ondan Vekayi' ve Târiḫ adıyla bahsetmektedir. (Thackson, 1993: 53/27a/22 - /405/192b/2 - 769/363a/6 -539/252a/16)

Eser herhangi bir ön söz veya bir giriş kısmı olmaksızın Bâbur'un on iki yaşında Fegana tahtına çıkışı ile başlayıp ölümünden bir yıl öncesine kadar olan zaman içindeki hayat macerasını anlatmaktadır. 5 Ramazan 899 (9 Haziran 1494) ile 3 Muharrem 936 (7 Eylül 1529) arasını içine alan bu devrenin, eserin bazı kısımları kaybolduğundan, Temmuz 1503 - Mayıs 1504, Mayıs 1509 - 2 Ocak 1519, 1521'den birkaç gün hariç 13 Aralık 1520 - 17 Ekim 1525 ve Eylül 1529-1530 yılları arası eksiktir. Vak'aların geçtiği

coğrafî sahalara göre eserde sadece 1494-1503 (Fergana), 1504-1520 (Kâbil), 1525-1529 (Hindistan) yılları mevcuttur. (Akün, 1991: 404)

Öyle ise Babür'ün 47 yıllık ömrünün 12 yaşına kadar olan kısımdan ve eseri yazamaya başladıktan sonra eksik kalan kısımla beraber 29 yılından mahrum kalmış bulunmaktayız. (Şen, 1193).

"Bu eksik olan bölümler hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bâbur'un aradaki yılları yazmaya vakit bulamadığı yahut utanıp anlatmaktan çekindiği hususlar olduğu yolunda inandırıcı olmaktan uzak bir kısım görüş ve ihtimaller ileri sürülmüştür. Bugün metinleri kayıp gözüken bazı yılların esasında yazılmış olduklarına dair ipuçları bulunmaktadır. Eserde eksik yıllara ait vak'alar, Bâbur'un yeğeni ve Bâburnâme'yi tam şekliyle görmüş olan Mirza Muhammed Duglat'ın Târîh-i Reşîdî'sindeki hâtıraların yardımıyla büyük ölçüde tamamlanabilmektedir." (Akün, 1991: 404)

Coğrafi değişimler nedeniyle kendiliğinden 3 bölüme ayrılmış olan Babürnâme'nin ilk bölümü olan Fergana bölümünde Babür'ün 1494'te tahta geçmesinden sonraki olaylar ele alınmaktadır. Fergana vilayeti ve ona bağlı yerler anlatılır. Daha sonra babası Ömer Şeyh Mirza'nın kayın babası ve kardeşleriyle olan mücadelelerinden bahsedilir. Henüz sonuç alamamışken Ömer Şeyh Mirza uçurumdan düşerek vefat eder. Bunun üzerine bölümün devamında ailesinden, akrabalarından ve dönemin önde gelen isimlerinden belirli başlıklar altında bahseder. Bâbur'un Semerkant üzerine giriştiği seferleri ve bütün ülkeyi istilâ eden Özbek Sultanı Şeybânî Han'a (Şeybak Han) karşı mağlûbiyetle neticelenen mücadelelerini içine almaktadır. Sahne olduğu hadiselerle ilgili olarak başlı başına bir fasıl hâlinde ayrıca Semerkant'ın da coğrafi ve sosyal bir tablosu verilir. (Şen, 1993; Akün, 1991: 405)

1504-1520 yıllarına ait ikinci bölüm, Özbeklere yenilmesinden sonra Fergana'dan Kâbil'e geçişi ve Mükim Argun'dan Kâbil'i alışı ile başlayan bölümdür. Kâbil'i ele geçirmesiyle bu şehri ve Gazne'yi anlatır. Betimleri oldukça derin ve canlıdır. Hüseyin Baykara'nın vefat ettiği bu bölümde onun tanıtılmasına genişçe yer verilir.

Daha sonra onu en çok uğraştıran düşmanı Şeybânî Han ile olan mücadelelerini, Horasan üzerine yürüyüşünü, Herat'da kalışını, Kâbil'e dönüşünü ve buradaki isyanları bastırışını, düzeni sağladıktan sonra Gilcî Afganları'nın üzerine yürüyüşünü, Argunlarla

giriştiği mücadeleden sonra Kanadahar'ı alışı anlatılır. Yine bu bölümde Babür, Şiban Han ile mücadele eder ve Kandahar'ı bırakmak zorunda kalır. Daha sonra Babür, Moğollar'ın bir isyan başlattıklarından bahseder. Bu olay sonrasındaki 11 yıllık (1508-1519) bir boşluk bulunmaktadır. 1519 yılından sonra eser anıdan ziyade günlük özelliği göstermeye başlamaktadır. 1519 yılında oğlu dünyaya gelen Babür ona "Hindal" ismini verir, bundan sonraki hedefi Hindistan'dır. (Şen, 1993)

Üçüncü bölüm, 17 Kasım 1525'ten başlayarak Hindistan' a yapılan seferler sonunda kazanılan zaferler zikredilmektedir. Hindistan'ı ele geçiren Babür daha sonra bu yeni sultanlığını tanıtmaya girişir. Coğrafi özelliklerinden, ekonomik ve sosyo-kültürel durumuna, sayı sisteminden zaman ölçü birimlerine, havasından yetişen bitkilere, bu coğrafyada yaşayan hayvanlara, küçük büyük tarihî yapılara kadar pek çok ayrıntı verilmiştir. Bu bölümün sonuna Babür'ün bir oğlu daha olur. Yenilgiye uğratıp öldürdüğü Delhi'nin başında bulunan Afgan İbrahim Ludî'nin annesi Bava Hatun tarafından zehirletilir. Hindistan'da en güçlü kâfirlerden olarak zikrettiği Rana Sanga'yı yener ve gazi unvanı alır.1529 yılında rahatsızlıkları artar ve 26 Aralık 1530 yılında Agra'da vefat eder. (Şen, 1993; Akün, 1991: 405)

1.a. Eserin Nüshaları

Eserin on adet nüshası olduğu bilinmektedir. Bunlardan dört tanesi bugün elimizde değildir. Diğer altı tanesi ise çeşitli kütüphanelerde kayıtlıdır. Bu nüshalar şunlardır:

1. Bâbur'un kendi yazdığı el yazması nüsha. Kayıptır.

2. Bâbur'un Semerkant'a gönderdiği nüsha. Kayıptır.

3. Tahran'da, Kütüphane-i Sultani'de 2936 numara ile kayıtlı olan nüsha.

4. Tahran'da Kütüphane-i Melik'te 2948 numarada kayıtlı nüsha.

5. Delhi Kütüphanesinde bulunan, Hümayün'un emri üzerine 1531 yılında istinsah edilen fakat şu anda kayıp olan nüsha.

6. Bâbur'un teyzesinin oğlu Muhammed Haydar Duglat'ın 1536-1540 yılları arasında muhtemelen kendisinin istinsah ettiği nüsha. Kayıptır.

7. Elphinstone Nüshası: Eser, bugün Edingburg'da İskoçya Millî Kütüphanesi'nde 18.3.18 raf numarası ve "Babar-Namah, Memories of Emperor Babur" başlığı altında kayıtlıdır.

8. British Museum'da bulunan ve 1629 yılında istinsah edilmiş olan el yazması nüsha.

9. Lindasiana Kütüphanesinde bulunan el yazması nüsha.

10. Haydarabad Nüshası: 1900 yılında, Beveridge'nin eşi Henry Beveridge tarafından Haydarabad'da Şemsü'l Ali Birgami'de görülmüştür. Beveridge yaptığı çalışmayla İngiltere'de bu nüshanın 100 adet tıpkıbasımını yayınlamıştır.

Bu nüshalar arasında, elde olan ve önemli olarak niteleyebileceğimiz üç nüsha vardır:

Tahran'da Kütüphane-i Sultani'de 2936 numara ile kayıtlı olan nüsha, Elphinstone

Nüshası ve Haydarabat Nüshası. (Şen, 1993; Beveridge, 1922;41)

Eserin basma nüshasını ise İlminski 1857'de Kazan'da neşretmiştir.

1.b. Eserin Tercümeleri

John Leyden – W. Erskine, Memoirs of Zehir-ed-din Muhammed Baber, Emperor of Hindustan, written by himself, in the Jaghatai Turki, London 1828 (Abdürrahim Mirza'nın Farsça tercümesinden yapılmıştır.)

A. Kaiser, Zehir-Eddin Muhammed Baber, Kaisers von Hindustan, Denkwürdigkeiten von ihm selbst im Dschagatâi-Türkischen verfasst und nach der englischen Uebersetzung des J. Leyden und W. Erskine deutsch bearbeitet von, A. Kaiser, Leipzig 1828 (J. Leyden ve W. Erskine'in İngilizce tercümesinden Almanca'ya)

Caldecott, Life of Baber, Abridged from the Memoires of Zehir-ed-din Muhammed Baber, London 1844 (J. Leyden ve W. Erskine tercümesinin kısaltılmış şeklidir.)

A. Pavet de Courteille, Mémoires de Baber (Zahir-ed-din Mohammed), Fondateur de la dynastie mongole dans l'Hindoustân. Traduits pour la premère fois sur le texte djagatai, Paris 1871, I-II (ilk defa Çağatayca metinden Batı dillerine yapılmış tercümedir.)

F. G. Talbot, Memoirs of Baber, Emperor of India, First of the Great Moghuls, being an Abridgement with an Introduction supplementary notes, and some account of his successors, London 1909.

Sir Lucas King, Memoirs of Zehir-ed-din Muhammed Bābur, Emperor of Hindustan, written by himself in the Chaghatai Turki and translated by John Leyden and William Erskine, annotaded and revised, Oxford 1921 (J. Leyden ve W. Erskine tercümesinin gözden geçirilmiş ve notlarla zenginleştirilmiş yeni neşridir.)

Annette Susannah Beveridge ,The Bābur-nama in English. Memoirs of Bābur. Translated from the original turki text of Zahiru'd-dīn Muḥammad Bābur Pādshāh Ghāzī, I, Ferghana 1912; II, Kabul 1914; III, Hindustan 1917; IV, London 1921.

Annette Susannah Beveridge, Bābur-Nāma: Memoirs of Bābur, London 1922, I-II (2. bs.)

Reşit Rahmeti Arat, Gazi Zahirüddin Muhammed Babur, Vekāyi' Babur'un Hatıratı (Doğu Türkçesi'nden çeviren), Ankara 1943-1946, I-II; M. Sali'e, Babur-name, Zapiski Babure, Taşkent 1958 (S. Azimcanova'nın bir ön sözü ile indeksi Babürnâme'de geçen yer isimlerini bugünkü karşılıkları ile göstermesi bakımından önemlidir.)

Mirzâ Nâsireddin Haydar, Tercüme-i Tüzük-i Bâburî, Delhi 1924 (Urduca).

Reşid Ahter Nedevî, Tüzük-i Bâburî, Lahor 1969 (Urduca).

J.-L. Bacqué-Grammont, Le Livre de Babur. Babur-Nama. Mémoires de Zahiruddin Muhammad Babur de 1494 à 1529, Paris 1980; a.mlf.

J.-L. Bacqué-Grammont, Le Livre de Babur. Mémoires de premier Grande Moghol des Indes (1494-1529), Paris 1985 (şekil bakımından birincisinden farklı bir baskıdır).

Thackston, W. M., Jr., Zahirüddin Muhammad Babur Mirza, Baburnama, Chaghatay Turkish Text with Abdul-Rahim Khankhanan's Persian Translation; Turkish Transcription, Persian Edition and English Translation Part I: 1-245, Part II: 246-537, Part III: 538-904, Harvard University 1993. (Yayınlayanlar: Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin) (Akün, 1991: 407; Şen, 1993)

Thackston'ın Abdul-Rahim Hananan'ın Farsça tercümesinden çevirdiği Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin tarafından yayınlanan bu tercümesi çalışmada kullanılan metindir.

2. Divan

Eserde Risale-i Vâlidiye Tercümesinin yanında 119 gazel, 18 mesnevi, 210 rubâ'î, 57 muamma, 19 kıt'a, 15 tuyuğ, 79 matla', 7 masnû' şiir, 16 yarım gazel, 3 nazm, 16 musarra' beyit, 5 müfred, 4 mensur parça bulunmaktadır. Şiirlerin içinde 2 tane gazel ve 12 rubâ'î, 9 kıt'a, 17 matla' ve 1 mensur parça Farsça yazılmıştır. (Yücel, 1995: 19)

Divan, klasik divan tarzında ve düzeninde tertip edilmemiş olmakla beraber Farsça şiirler dışında oldukça sade ve samimi bir dille yazmıştır. Şiirlerinde aşk, tabiat, güzellik, gibi konularının yanıda tasavvufi konularda yer almaktadır. Divan'ı ile Babür nesirde olduğu kadar nazımda da ne kadar mahir olduğunu göstermiştir. Zira edebiyat tarihçileri Babür'ün Çağatay edebiyatında Nevâî'den sonra en önemli şair olarak kabul etmişlerdir. Yer yer Nevâî'den etkilendiği görülmekle beraber o kendine has bir söyleyiş yaratabilmiştir. (Yücel, 2005: 19; Bilkan 2001; 9)

Eserin 8 nüshası bulunmaktadır:

1. Tahran nüshası (Kütübhâne-i Saltanatî, nr. 671, diğer bir kayda göre 676).

2. Paris nüshası (Bibliothèque Nationale, Supplements Turcs, 1230).

3. Râmpûr Özel Nevvâb Kütüphanesi nüshası.

4-5. Haydarâbâd Sâlâr Jang Müze Kütüphanesi,

6. Topkapı Sarayı Kütüphanesi nüshası (Revan Köşkü, nr. 741)

7. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi nüshası (TY, nr. 3743).

8. 100. Yıl Atatürk (Belediye) Kütüphanesi nüshası (Muallim Cevdet, nr. K. 352).

(Akün, 1991: 398; Yücel, 1995: 19)

3. Aruz Risâlesi

Babür'ün Ali Şîr Nevâî'nin aruz nazariye ve kaidelerine dair yazdığı eseri yeterli görmeyerek oluşturduğu eseridir. Öyleki Nevâî'nin Mîzânü'l-evzân'ında ele alınan bu konu Aruz Risalesi'nde daha genişçe ele alınmış bu alandaki eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Eserde o zamana kadar kullanılan vezinlere kendisinden ve diğer şairlerden örnekler vermiş, yeni düzenlediği vezinlere ise Türkçe şiirlerinden örnek vererek açıklamaya çalışmıştır. Konuları bol örneklerle açıklaması onu Nevâî'den farklı kılmıştır. (Köprülü, 1979: 185; Akün, 1991: 407)

Eser Fuad Köprülü tarafından Paris'e bir konferans için gittiği sırada Bibliothèque Nationale'deki bir yazmadan bulunmuştur. Eserin iki adet tıpkıbasımı vardır. (Akün, 1991: 399)

4. Mübeyyen

Babür'ün Hanefî mezhebinin kurallarını oğullarına ithafen fakat bütün Müslümanlara öğretmek için yazdığı fıkıh kitabıdır. Beş fasıl, 2252 mısradan oluşturulmuş olan bu mesnevi 928 (1522)' de kaleme alınmıştır. (Seyhan, 2004; Akün, 1991:)

Edebî olarak değeri, Türkçe'nin aruzun hafif bahrinde "fâilâtün mefâilün fâilün" kalıplarına akıcı ve sade bir şekilde oturtulmasından doğmaktadır. Ayrıca Hanefî fıkhına ait meseleleri açıklaması ve Babür dönemi vergi sistemi hakkında bilgiler içermesi bakımından da önemli teşkil etmektedir. (Seyhan, 2004; Akün, 1991: 399)

Eserin Köprülü Nüshası, Özbekistan Nüshaları, Leningrad Nüshaları, Kitaphane-i Saltanatî Nüshası ve Berlin Nüsahsı olmak üzere 10 tane nüshası vardır. (Seyhan, 2004)

5. Risale-i Vâlidiyye Tercümesi

Tercüme, Türkistan âlimlerinden Ubeydullah Ahrârî'nın Risâle-i Vâlidiyye adlı eserinden yapılmıştır. Eserin yazılış amacı hayli ilginçtir. Babür'ün yaptığı açıklamaya göre hastalığı iyice ilerlemiş ve namaz kılamayacak hâle gelmiştir. Kasîde-i Bürde'nin şairi gibi o da bu âlimin eserini tercüme edecek ve eseri kabul edilirse iyileşecektir. Hayır ve şifa bulmak için tercüme etmeye başladığı bu eseri 15 günde tamamlamış ve bitiminde de gerçekten hastalığından kurtulmuştur. (Thackson, 1993: 737/ 346a-b)

Babür bu eseri nazım olarak 213 beyitte tanzim etmiştir. Eser içerik olarak tasavvufun esaslarından bahsetmektedir. (Bilkan, 2001: 16-17)

Eser üzerine Bilal Yücel ve Fuat Ali Bilkan çalışma yapmıştır.

Bu eserlerin yanında Babür'ün Babürnâme'de de bahsettiği Hatt-ı Babürî adlı kendisi tarafından icat edilmiş bir yazı sistemi de vardır. Bu konuda Reşit Rahmeti Arat'ın ve Muhammaed Sabir'in makaleleri bulunmaktadır. (Alpaslan, 1977)

Babür'ün bunlardan başka var olduğu söylenen biri mûsiki hakkında, diğe sanatına dair iki eseri şimdiye kadar ele geçmemiştir. (Akün, 1991: 400)

Bir de Babür'ün Hümayun'a yazdığı düşünülen Bhopal Kütüphanesi'nde bulunan "Vesâyâtnâme -i Maḳfî" adlı eserden söz etmek mümkündür. (Beveridge, 1923: 78)

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ			
ا	a, ā, e	ش	ş
أ	a, ā	ص	ṣ
ء	’	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ة	t	ع	ʿ
ت	t	غ	ġ
ث	s	ف	f
ج	c, ç	ق	ḳ
چ	ç	ك	g, k, ŋ
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	d	ن	n
ذ	z̲	و	o, ö, ü, ū, v
ر	r	ه	a, e, h
ز	z	ى	é, ı, i, ī, y
س	s		

II. BÖLÜM

BABÜRNÂME'DE İSİMLERİN KAVRAM ALANLARI

2.1. Akrabalık İsimleri

aṣl (< Ar. aṣl) "soy, nesep" (139/68a/21)

ʿiyāl (< Ar. ʿiyāl) "bir kimsenin bakmakla yükümlü olduğu kişiler, aile" (21/11a/16 - 147/72a/12 -165/ 81a/2 - 439/207b/6 - 463/218a/19 - 465/218b/2)

ḫʷéş (< Far. ḫiş) "akraba, soy sop" (423/201a/5)

ḳayaş (< Tr. ḳadaş, EDPT, s. 607, KRH: kadaş , HAR: ḳayaş, ḳaḍaş, ḳadaş, KIP: -) "akraba, hısım" (487/229b/14 - 559/261a/8)

nasab (< Ar. neseb) "soy, şecere" (35/18a/20 - 109/54a/27- 139/68a/22)

nasl (< Ar. nesl) "soy, nesil" (23/12a/17 - 31/16a/14 - 473/223a/24)

uruġ (< Tr. uruġ, EDPT, s. 214 KRH: uruġ , HAR: uruġ/ uruḳ, KIP: uruḳ) "akraba" (29/14b/8 - 251/122b/24 - 261/126b/5 - 771/364a/9)

uruḳluḳ (< Tr. uruḳ + -luḳ, KRH: uruġluġ , HAR: -, KIP: -) "soy, sülale, hanedan, aile; akrabalık. Karahanlı Türkçesinde *asil, soylu* anlamında kullanılmaktadır."[1] (49/24a/6)

zāhuzād (< Far. zāhuzād) "döller, eş ve çocuklar" (435/206a/12)

2.1.1. Kan Bağıyla Kurulan Akrabalık İsimleri

2.1.1.1. Kan Bağıyla Kurulan Birinci Derece Akrabalık İsimleri

2.1.1.1.2. Aile Üyeleri

ḫaylḫāna (< Far. ḫayl-ḫāne) "hane halkı, aile" (553/258b/26 - 575/268b/4 - 575/268b/5)

ḫanazād (< Far. ḫane-zād) "aileye mensup" (43/21b/1)

ḫān -u-mān (< Far. ḫanumān) "ev bark, aile" (163/80b/12 - 373/179a/16 - 439/208a/24)

---

[1] Reşit Rahmeti Arat bu kelimenin *saray ağırlıkları* anlamında kullanılabileceğini belirtmektedir. Reşit Rahmeti **Arat**, *Baburnāme*, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2005, s.729.

2.1.1.1.2.1. Ebeveyn

2.1.1.1.2.1.1. Anne

ana (< Tr. ana, EDPT, s. 169, KRH: ana/ aba/ apa, HAR: ana, KIP: ana) “anne” (23/11b/3 - 55/27b/6 - 193/96b/20 - 109/53a/10)

vālida (< Ar. vālide) “anne” (21/11a/17- 107/52b/25 - 175/86b/4)

2.1.1.1.2.1.2. Baba

ata (< Tr. ata, EDPT, s. 40, KRH: ata, HAR: ata/ aṭa, KIP: ata) “baba” (109/54a/27 - 227/111b/9 - 299/144a/4 - 391/186b/15-625/291b/24)

2.1.1.1.2.1.3. Çocuk

awlād (< Ar. evlād) “çocuklar” (53/26b/16 - 55/28a/20- 285/138a/16)

farzand (< Far. ferzend) “oğul, çocuk, evlat” (7a/25/13 - 31/16b/27 - 467/220a/20)

uşaḳ (< Tr. uvşaḳ, EDPT, s. 16, KRH: uşaḳ, HAR: uşaḳ, KIP: uşaḳ) “küçük çocuk” (411/195b/11)

2.1.1.1.2.1.3.1. Erkek Çocuk

ibn (< Ar. ibn) “oğul, oğlan” (559/261a/4)

oġlan (< Tr. oġlan, EDPT, s. 85, KRH: oġlan/ oġul , HAR: oġlan, KIP: oġulan) “erkek evlat” (47/24a/18 - 51/25b/18 - 129/63a/10)

oġul (< Tr. oġul, EDPT, s. 83, KRH: oġul/ oġlan, HAR: oġul, KIP: oġul) “oğul, erkek evlat” (19/10a/22 - 19/10a/22 - 41/20b/9)

2.1.1.1.2.1.3.2. Kız Çocuk

ḳız (< Tr. ḳız, EDPT, s. 679/680, KRH: ḳız, HAR: ḳız, KIP: ḳız) “kız çocuk” (17/8b/9 - 23/12a/18)

2.1.1.3. Kan Bağıyla Kurulan İkinci Derece Akrabalık İsimleri

2.1.1.3.1. Büyükbaba- Büyükanne

2.1.1.3.1.1. Büyükbaba/ Dede

dede (< Tr. dede, EDPT, s. 451, KRH: dede, HAR: - , KIP: dede) "dede, büyükbaba. Karahanlı Türkçesinde *baba* anlamında kullanılmaktadır." (205/101b/21 - 205/101b/22 - 209/103a/10)

2.1.1.3.1.2. Büyükanne/ Nine

uluġ ana (< Tr. uluġ, EDPT, s. 136 + ana, EDPT, s. 169, KRH: - , HAR: - , KIP: ulu ana) "büyük anne, nine" (113/55b/12/113)

2.1.1.3.2. Kardeş

mādarzād (< Far. māder-zād) "aynı anneden doğmuş kardeşlerden her biri" (371/178a/10)

ortancı (< Tr. ortu, EDPT, s. 203 + -ncı, KRH: - , HAR: ortançı, KIP: ortançı/ ortaça) "yaş bakımından üç kardeşin büyüğü ile küçüğü arasında bulunan" (347/167b/20)

tuġķan (< Tr. tuġ- 'doğmak' + -ķan, EDPT, s. 465, KRH: - , HAR: toġduķ, KIP: toġan) "aynı anneden doğan, kardeş" (43/21b/7 - 745/350a/18 - 757/357a/11)

tuġķanlıķ (< Tr. tuġ- 'doğmak' + -ķan + -lıķ, EDPT, s. 465, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "kardeşlik" (249/121b/28 - 421/200b/16)

2.1.1.3.2.1. Erkek Kardeş

aķa (< Moğ. aķa) "büyük kardeş, ağabey. Metinde rütbe ve kadın ismi olarak da kullanılmaktadır: *Muhammed Aġa, Aġa Bégim* gibi." (335/162a/12- 391/186b/15 - 397/189b/25)

ini (< Tr. ini, EDPT, s. 170, KRH: ini, HAR: ini, KIP: ini) "1. küçük kardeş, erkek kardeş, 2. erkek torun." (133/65b/14 - 193/96b/20 - 221/108b/8 - 225/110b/10)

2.1.1.3.2.2. Kız Kardeş

égeçi (< Moğ. egeçi) "1. büyük kız kardeş, 2. daha yaşlı olan kadın" (183/91a/12 - 191/95a/18 - 499/235a/12)

eke (< Tr. eke, EDPT, s. 100, KRH: eke/ eze/ eçe, HAR: - , KIP: eke) "abla. Kelime Kıpçak Türkçesinde *hala, bibi* anlamında kullanılmaktadır." (403/192a/2 - 403/191b/4 - 403/191b/4)

siŋil (< Tr. siŋil, EDPT, s. 839, KRH: siŋil, HAR: siŋil , KIP: siŋil) "1. küçük kız kardeş 2. elti" (53/27a/21 - 193/96b/21 - 207/102a/8)

2.1.1.3.3. Torun

ḳız nabīra (< Tr. ḳız EDPT, s. 679/680 + < Far. nebīre) "kız torun" (71/35b/22-667/311a/22)

nabīra (< Far. nebīre) "torun" (41/20b/8 - 195/97a/12 - 243/118b/2)

2.1.2. Kan Bağıyla Kurulan Üçüncü Derece Akrabalık İsimleri

2.1.2.1. Amca

abaġa (< Moğ. abaga) "amca" [2] (53/27a/23 - 143/69a/1 - 147/71b/8)

ʿammı (< Ar. 'āmu) "amca" (263/128a/25)

aba (< Moğ. aba) "amca" (143/69a/3 - 153/75a/5)

2.1.2.2. Hala

amma (< Ar. 'amme) "hala" (395/188a/13 - 705/331b/18 - 803/380b/21)

çiçe (< Tr. çiçe, EDPT, s. 400, KRH: çiçe/ çıça, HAR: -, KIP: çiçe) "hala. Karahanlı Türkçesinde bir eserde (KB) *yeter, kâfi* anlamında kullanılmaktadır"[3] (735/344b/4)

ẖāla (< Ar. ḥāla) "hala" (325/157a /11 - 423/201b/17 - 453/213b/1)

2.1.2.3. Dayı

ẖan-baba (< Tr. ẖan, + < Tr. baba, KRH: - , HAR: -, KIP: -) "dayı" (193/96b/20)

taġaya (< Tr. taġay, EDPT, s. 474, KRH: taġay, HAR: taġay, KIP: taġay) "dayı" (197/98b/21)

---

[2] Yong- Sŏng **Li**, *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*, Simurg Yay., İstanbul 1999, s.176

[3] *Metinde yénge çiçeming, kim Zaynap Sultan Bégim bolġay…* olarak geçen bu ibareden bu kişinin Babür'ün hem halası hem de yengesi olma ihtimali çıkarılabilir. Mesut Şen,"Baburnâme Gazi Zahirüddin Muhammed Babur Giriş-Metin (Kabil ve Hindistan Bölümleri) Açıklamalı dizin "Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1993, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 173.

taġayı (< Tr. taġay, EDPT, s. 474, KRH: taġay, HAR: taġay, KIP: taġay) “dayı” (61/31a/19 - 31/16a/12 - 475/223b/8)

2.1.2.4 . Kuzen- Yeğen

‘ammzāda (< Ar. amm + < Far. zāde) “amcazade, amca oğlu” (45/22b/7 - 485/228a/5)

barādarzāda (< Far. birāder + zāde) “erkek kardeşin çocuğu, yeğen” (39/20a/20 - 41/20b/12 - 55/28a/16)

ẖʷāharzāda (< Far. hāher + zāde) “kız kardeşin çocuğu, yeğen” (249/120b/5 - 259/ 126a/22 - 323/156b/13)

inioğlı (< Tr. ini + oġul + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “erkek kardeşin oğlu, yeğen” (121/59b/22 - 243/119b/27 - 353/170b/24)

yégen (< Tr. yégen, EDPT, s. 912, KRH: yegen/ yégen, HAR: - , KIP: -) “yeğen. Karahanlı Türkçesinde kelime *soy, nesil, torun* anlamında kullanılmıştır.” (437/206b/2)

2.1.3. Evlilik Yoluyla Oluşan Akrabalık isimleri

2.1.3.1. Gelin- Damat

2.1.3.1.1. Damat

küyew (< Tr. küdegü, EDPT, s. 703, KRH: küḍegü/ küyägü, HAR: küyev/ güyev/ küḍegü/ küyegü, KIP: küyöv) “güvey, damat” (11/6a/24 - 47/23b/4 - 253/123a/15 - 367/176a/4)

2.1.3.2. Karı- Koca

2.1.3.2.1. Karı

ḥaram (< Ar. ḥarem) “eş, harem” (325/157a/11 - 349/168b/14 - 435/205b/1)

2.1.3.2.2. Koca

ér (< Tr. ér, EDPT, s. 192, KRH: er/ är , HAR: er/ ér/ ir, KIP: er) “erkek, er; koca” (163/80a/11 - 379/181b/5)

2.1.3.3. Dünür

ḳayın (< Tr. ḳaḏın, EDPT, s. 602, KRH: ḳadın/ kaḍın , HAR: ḳayın, KIP: ḳayın) “kayın” (403/192a/19 - 657/306a/15)

ḳayın-ini (< Tr. ḳaḏın ini, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kayınbirader” (573/267b/2)

ḳayın ata (< Tr. ḳaḏın ata EDPT, s. 602, KRH: ḳayın ata, HAR: ḳayın ata, KIP: ḳayın ata) "kayınata" (11/5b/11 – 115/56b/11)

2.1.3.4. Elti

siŋil (< Tr. siŋil, EDPT, s. 839, KRH: siŋil, HAR: siŋil, KIP: siŋil) "1. küçük kız kardeş, 2. elti" (53/27a/21 - 193/96b/21 - 207/102a/8)

2.1.3.5. Enişte

yezne (< Tr. yezne, EDPT, s. 988, KRH: yezne, HAR: -, KIP: yezne) "enişte. Karahanlı Türkçesinde *kız kardeşin kocası* olarak kullanılmaktadır." (129/63a/2)

2.1.3.6. Yenge

yénge (< Tr. yenge, EDPT, s. 950, KRH: yeŋge, HAR: yenge, KIP: yenge) "yenge" (403/191b/4 - 403/192a/5 - 437/207a/20)

2.1.4. Töre- Hukuk İle Kurulan Akrabalık İsimleri

emildaş (< Tr. em- ' emmek'+ -ig 'meme'+ -daş, EDPT, s. 160[4], KRH: emikdeş, HAR: emikdaş, KIP: emildeş) "süt kardeş" (58b/10/119)

kükéldaş (< Moğ. kökü(n) 'meme' + -l 'sütanne' + < Tr. -daş) "süt kardeş" (41/20b/1-185/91b/3- 351/169b/22)

varasa (< Ar. verese) "mirasçılar" (325/157a/7)

vāris (< Ar. vāris) "mirasçı" (15/7b/2)

2.1.5. Gayrimeşru Akrabalık İsimleri

valaduʿl-zinā (< Ar. veledüʿl-zinā) "nikâhsız evlilikten doğan çocuk" (353/169b/7)

Akrabalık isimleri ile ilgili olan grupta 63 başlık olmak üzere; 38 tane Türkçe, 15 tane Arapça, 12 tane Farsça ve 5 tane Moğolca sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi "Ar. + Far.", 5 tanesi "Far. + Far.", 1 tanesi "Moğ. + Tr.", 7 tanesi "Tr. + Tr." şeklinde türetilmiştir. Grupta 6 adet de tamlama bulunmaktadır. Bazı kelimelerin hem Türkçe karşılığı hem de yabancı dildeki karşılığı kullanılmıştır: Anne/ valide, oğul/ ibn gibi. Gruptaki kelimeler genel olarak Babür tarafından tanıtılan aile üyeleri ve dönemin tanıdık isimlerinin aile bağları verilirken kullanılmıştır.

[4] Clauson *emildeş* şeklinin yanlış söylenen şekil olduğunu belirtmektedir. Sir Gerard **Clauson**, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford University Press, London 1972, s. 160.

2.2. Askerlik İle İlgili İsimler

2.2.1. Asker

adam (< Ar. adam) "adam, kişi. Metinde *görevli, asker* anlamında kullanılmıştır." (261/126b/9)

ātaşbāzlıḳ (< Far. āteş + bāz + < Tr. -lık) "savaşta ateş fırlatma işini yapma" (789/372b/7)

laşkar (< Far. leşker) "asker" (781/368b/6 - 781/369a/14)

nöker (< Moğ. nökür) "Moğollarda ve Türk devletlerinde öncelikli görevi askerlik olan kul ve hizmetkâr sınıfı" (205/101a/6 - 255/124a/14 -515/241b/6)

süder (< Tr. süder, KRH: -, HAR: - , KIP: -) "uşak takımı, hizmetçiler, maiyet halkı. Kelime genellikle "nöker-süder" şeklinde kullanılmıştır" (71/35a/5 - 263/127b/4 - 259/125b/9)

tarkaş (< Far. tīrkeş) "ok atan, okçu" (749/352b/9)

uruş angéz (< Tr. uruş, EDPT, s. 239, KRH: uruş, HAR: uruş , KIP: uruş + < Far. engiz) "savaşan, savaş koparan" (783/370a/19)

yatīmlik (< Ar. yetim + < Tr. -lik) "hizmetçilik, soygunculuk, suikastçılık" (89/43a/14)

yiġit (< Tr. yigit, EDPT, s. 911, KRH: yigit, HAR: yigit/ yikit, KIP: yigit/ igit/ yegit/ yeit/ yeyit) "yiğit, asker" (15/7b/7 - 249/121a/9 - 337/163a/19)

2.2.1.2. Piyade

piyāda (< Far. piyāde) "yaya asker" (83/40b/4 - 89/43b/14 - 649/302a/2)

yayaḳ (< Tr. yadaġ, EDPT, s. 887, KRH: yadaġ/ yaḍaġ, HAR: yadaġ/ yayaġ/ yaḍaġ/

yayaḳ, KIP: yayaġ/ yayaḳ/ yaḏaḳ) "yaya asker" (231/113a/1 - 787/372a/20 - 789/373b/25)

2.2.1.3. Silah- Zırh

asliḥa (< Ar. esliḥa) "silah araç gereçleri" (209/103a/11)

çapduḳ (< Tr. çapduk, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "teçhizat" (663/309a/22 - 757/357a/19)

üpçin (< Moğ. öbçin) "zırh" (333/161a/14)

yaraġ (< Tr. yaraġ, EDPT, s. 962, KRH: yaraġ , HAR: yaraġ/ yaraḳ , KIP: yaraḳ) "donanım, teçhizat, silah. Karahanlı Türkçesinde kelime *imkan, fırsat, fayda* anlamlarında kullanılmaktadır." (261/127a/15 - 411/196a/20 - 755/355b/11)

2.2.1.3.1. Silahlı - Zırhlı Asker/ At

bargustvāndār (< Far. bergüstvān- dār) "zırhlı asker ve savaş atı" (577/269b/13)

yaraġlıġ (< Tr. yaraġ, EDPT, s. 962 + -lıġ, KRH: yaraġlıġ, HAR: yaraġlıġ/ yaraġlı , KIP: -) "donanımlı, silahlı." (227/111a/3 - 231/113a/9 - 417/198b/11)

2.2.1.3.2. Silahsız-Zırhsız Asker/ At

yaraġsız (< Tr. yaraġ, EDPT, s. 962 + -sız, KRH: yaraġsız, HAR: yaraġsız, KIP: -) "donanımsız, silahsız" (321/155b/15)

yaraġsızlıḳ (< Tr. yaraġ, EDPT, s. 962 + -sız + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "silahsızlık" (199/99b/15)

2.2.1.4. Süvari

atlıġ (< Tr. at 'at', EDPT, s. 33 + -lıġ, KRH: atlıġ/ aṭlıġ, HAR: atlı/ atlıġ/ aṭlığ, KIP: atlıġ) "atlı asker" (331/160b/23)

carīda (< Ar. ceride) "yüksüz, hafif süvari" (91a/14/183 - 355/171a/25 - 489/230b/18)

sipāhī (< Far. sipāhī) "atlı asker, süvari" (33/17a/13 - 47/23a/2 - 49/24b/10)

sipāhīlıḳ (< Far. sipāhī + < Tr. -lıḳ) "süvarilik" (373/179a/13)

2.2.1.5. Özel Asker

bidhindī (< Ar. bid + hindī) "paralı asker. Metinde Babür bu terimi şöyle açıklamaktadır: 'Hindistan'ın bir ādeti vardır. Böyle bir iş olduğunda ak akçe verip belirli bir süreliğine asker tutarlar ve bunlara 'bidhindi' derler.' " (567/264b/7)

2.2.2. Düşman- Müttefik

2.2.2.1. Düşman

duşman (< Far. düşman) "düşman" (217/107b/24 - 299/144b/12 - 451/213a/15 - 741/348b/24)

duşmanlıḳ (< Far. düşman + < Tr. -lıḳ) "düşmanlık" (15/7b/9)

ġanīm (< Ar. ġanīm) “ganimet alan, savaşta alınan ganimetten payı bulunan. Metinde *düşman* anlamında kullanılmıştır.” (143/69b/7 - 205/101b/16 - 781/369a/13 - 773/364b/10)

yaġı (< Tr. yaġı, EDPT, s. 898, KRH: yaġı, HAR: yaġı/ yaġu, KIP: yaġı) “düşman” (3/1b/9 - 789/372b/3 - 795/375b/8)

yaġıḳmaḳçı (< Tr. yaġıḳ- EDPT, s. 901 + -mak- + -çı, KRH: yaġıḳ-, HAR: - , KIP: -) “düşmanlık” (459/216a/20)

yaġılıḳ (< Tr. yaġı + -lıḳ, EDPT, s. 903, KRH: yaġılıġ/ yaġılıḳ, HAR: yaġılıḳ, KIP: -) “düşmanlık” (191/94b/7 - 321/155a/6 - 633/294b/2)

2.2.2.2. Müttefik

ġanīm (< Ar. ġanīm) “ganimet alan, savaşta alınan ganimetten payı bulunan. Metinde *düşman* anlamında kullanılmıştır.” (143/69b/7 - 205/101b/16 - 781/369a/13 - 773/364b/10)

şarīklig (< Ar. şerik + < Tr. -lig) “askerî ortaklık” (359/172b/6)

2.2.2.3. Ordu

ḳawm (< Ar. kavim) “topluluk, kavim. Metinde *askeri birlik, ordu* anlamında da kullanılmaktadır.” (213/105b/20 - 263/128a/18 - 271/131b/18)

ḳoşun (< Moğ. ḳoşun) “ordu, bölük” (27/14a/14)

ordu (< Tr. ordu, EDPT, s. 203, KRH: ordu, HAR: orda/ ordu, KIP: ordu) “bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü, ordu. Karahanlı ve Harezm Türkçesinde kelime *saray, şehir* anlamlarında kullanılmaktadır.” (99/48a/11 - 255/124a /13 - 449/212a/7)

2.2.2.3.1. Askerî Birlik

fawc (< Ar. fevc) “bölük, takım, cemaat” (551/257a/3 - 571/266b/6 - 693/325b/6)

ḳara (< Tr. ḳara, KRH: ḳara, HAR: ḳara, KIP: -) “askerî birlik, bölük. Karahanlı ve Harezm Türkçesinde kelime *halk, ahali* anlamında kullanılmaktadır.” (149/72b/2 - 183/91a/13 - 429/203b/14 - 561/262b/25 - 569/266b/27)

ḳara-tayaḳ (< Tr. ḳara + tayaḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “askerî destek grubu” (421/200a/2)

tabin (< Moğ. tabin) “hassa alayı” (29/15b/25 - 443/209b/8 - 449/212b/25)

tümen (< Tr. tümen, EDPT, s. 507, KRH: tümen, HAR: tümen, KIP: tümen) “on bin erden oluşan askerî kuvvet. Metinde ayrıca büyük vilayetlere bağlı küçük vilayetleri (belki on bin nüfuslu) gösteren bir terim olarak da kullanılmaktadır.” (271/131b/20 - 275/133a/2 - 287/139b/25)

taẖşandāz (< Far. taẖş + -endāz) “okçu birlik” (6131a/22 - 61/31a/22)

tufakandāz (< Far. tüfek + -endāz) “tüfekçi birlik” (481/227a/21 - 763/360a/21 - 783/370a/19)

şada (< Far. sede) “bölük” (631/294a/13)

2.2.3. Savaş

cadal (< Ar. cedel) “savaş, mücadele” (263/128a/14 - 393/187b/14-489-15/230b)

cang (< Far. ceng) “savaş” (391/187a/25 - 393/187b/14)

ġawġa (< Far. ġavġa) “kavga, dövüşme, vuruşma, karışıklık” (263/128a/11 - 549/256b/25 - 751/353b/5)

ḥarb (< Ar. ḥarb) “savaş, harp” (185 /92b/21 - 633/295a/24 - 117a/5/239)

ḥarbsāz (< Ar. ḥarb + < Far. -sāz) “savaşan, harp eden” (691/324b/3)

ḳitāl (< Ar. ḳıtāl) “vuruşma, savaş” (183/91b/26 - 633/295a/24 - 675/315a/17)

ḳal’agīrlik (< Ar. ḳal’a + < Far. -gīr + < Tr. -lik) “kale zaptedicilik, kale tutuculuk” (639/298a/20)

maṣāf (< Ar. maṣāf) “savaş” (37/19a/21 -141/68b/17 - 751/354a/22)

muḥāraba (< Ar. muḥārebe) “çarpışma, savaş” (675/315a/14)

muḳātala (< Ar. muḳātele) “savaş, cenk” (675/315a/18)

naḳẓ-i ʿahd (< Ar. naḳẓ + < Far. -i + < Ar.ʿahd) “savaşta anlaşmayı bozma” (227/111a/1)

sitéz (< Far. sitiz) “kavga, çekişme” (411/196a/18)

sitéza (< Far. sitîze) “kavga, çekişme” (439/208a/24)

şamşīr-bāzlıḳ (< Far. şemşīr- bāz + < Tr. -lıḳ) “kılıç sallama, kılıç oynatma” (313/151a/6)

tartış (< Tr. tartış, KRH: tartış- , HAR: tartış- , KIP: tart-) “çekişme, niza” (123/59b/1)

uruş (< Tr. uruş, EDPT, s. 239, KRH: uruş , HAR: uruş , KIP: uruş) “savaş, vuruşma” (139/67b/4 - 227/111b/7 - 255/124b/21)

uruşmaḳ (< Tr. uruş, EDPT, s. 239, KRH: uruş, HAR: uruş, KIP: uruş + -maḳ) “savaşma, vuruşma” (181/89b/7 - 213/105a/7)

2.2.3.1. Savaş İşareti

süren (< Tr. süren/ sürün, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “savaş çığlığı, nara” (201/100b/21 - 569/265b/10 - 787/371b/8)

2.2.3.1.1. Savaş İşareti Vermeye Yarayan Araç

ṭabl-i kūç (< Ar. ṭabl + < Far. -i + < Ar. kūç) “savaş davulu” (309/149b/23)

2.2.3.2. Sefer

yürüş (< Tr. yürü ~ yorı- ‘yürümek’ EDPT, s. 957, KRH: yürü-/ yöri-/ yöri-, HAR: yüri-/ yörü-/ yöri-/ yürü-/ ür-/ yorı-, KIP: yüri- + -ş) “yürüyüş, sefer” (205/101a/3 - 471/222a/23 - 693/325b/14)

yürümek (< Tr. yürü ~ yorı- ‘yürümek’ + -maḳ, KRH: yürü- / yöri- / yöri-, HAR: yüri-/ yörü-/ yöri-/ yürü-/ ür-/ yorı-, KIP: yüri- + maḳ) “seferde düşman üstüne doğru yürüme, ilerleme” (155/76a/6 - 157/77a/9 - 199/99b/20)

yürüşmek (< Tr. yürü ~ yorı- ‘yürümek’ + -ş + -mek) “sefere çıkma, seferde ilerleme” (113/55b/23 - 121/59a /4)

2.2.3.3. Saldırı

baġalguşād (< Far. beġal- güşād) “bir tür ok atışı” (589/275b/21)

çapḳan (< Tr. çap- ‘ akın etmek’, EDPT, s. 394 + -ḳan, KRH: çap-, HAR: çap-, KIP: çap-) “akın eden” (387/184b/7)

hucūm (< Ar. hücūm) “saldırı” (53/26b/9 - 59/30a/21 - 263/127b/9)

iḥāṭa (< Ar. iḥāṭa) “sarma, kuşatma” (709/332b/7)

ḳabal (< Tr. ḳaba- / ḳapa- ‘kapatmak’, EDPT, s. 583 + -l, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳabal) “kuşatma” (91/44a/9)

ḳapaġan (< Tr. ḳapa- ‘kapatmak’, EDPT, s. 583 + -ġan, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳapaġan) “sıkıştırma, kuşatma” (497/234b/25)

muḥāṣara (< Ar. muḥāṣara) “kuşatma, çevirme” (55/27b/1 - 61/31a/25 - 187/93b/17)

şabīḫūn (< Far. şebī-hūn) “gece baskını” (57/29a/22 - 307/148b/15 - 549/256b/21)

taʿarruż (< Ar. taʿarruż) “saldırı, hücum” (375/180a/10 - 483/227b/14)

tolġama (< Tr. tolġa- ‘dolamak’, EDPT, s. 497 + -ma, KRH: tolġa-, HAR: tolġa-, KIP: tola-) “kuşatma, çevirme. Bir tür savaş taktiği olup Özbeklerin bu konuda hünerli olduğu Babür tarafından anlatılmaktadır. Daha sonra kendisi de bu taktiği bir savaşta kullanmıştır.” (181/90a/13 -569/266a/25 695/326b/9)

2.2.3.4. Savaş Alanı

bolcar (< Moğ. bolcar) “kararlaştırma, sözleşme, tayin etme, anlaşma yapmak, taahhüt, süre. Metinde bu sözcük *ordunun önceden karalaştırılmış toplanma yeri* ve *siper* anlamlarında da kullanılmaktadır.” (157/77b/9 - 159/78a/3 - 517/242b/1)

cang-cāy (< Far. ceng- cāy) “savaş yeri” (787/371b/4)

ma‘rika (< Ar. maʿrika) “savaş alanı, cenk yeri” (571/267a/21 - 571/267a/22)

molcar (< Moğ. molcar/ bolcar) “1. ordunun toplanacağı yer, 2. aynı amaçla saptanıp kararlaştırılan süre, 3. savaş sırasında ordu birliklerine işgal etmek üzere gösterilen yer”[5] (463/217b/8 - 709/333a/20 - 717/336b/3)

2.2.3.5. Savaş Düzeni

baranġar (< Moğ. baraġun gar) “ordunun sağ tarafı, sağ kanat” (261/127a/14 - 261/127a/16 - 307/148b/16)

boy (< Tr. boḏ, EDPT, s. 296, KRH: boy/ boḍ/ boḍun/ boḍun, HAR: boy, KIP: boy) “boy. Babür bu kelimeyi bizzat kendi açıklayıp *yakın* anlamında kullandığını belirtmiştir. Bu anlamıyla hükümdara yakın konuşlandırılmış koruyucu birliktir.” (443/209b/10 - 443/209b/24)

cavanġar (< Moğ. je’ün gar) “ordunun sol tarafı, sol kanat” (201/100b/23 - 307/148b/16 - 415/198a/25)

---

[5] Arat, 696. s.

dim (körmek) (< Tr. dim, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ayakta durma. Metinde *askeri ayakta görmek, safları düzenleyip teftiş etmek* ve özellikle de *ordudaki askerin sayısının saptamak* anlamlarında kullanılmıştır.” (565/264a/11)

ġol (< Moğ. ġol) “ordunun merkezini oluşturan birlik” (261/127a /16 - 711/334b/25)

ḫāṣṣa (< Ar. ḫāssa) “1. hükümdāra ait olan, 2. savaş safında bulunan ordunun merkezinde, hükümdara yakın duran bölük” (797/377a/12 - 329/159a/9 - 441/209a/21 - 443/209b/8)

ılġar (< Moğ. ilgal) “fark, farklılık, ayrım. Metinde ‘ılġar ayırmak’ kullanımından *en iyi adamları ayırmak, seçmek*, ‘ılġar ḳılmak’ kullanımından *hızlıca sür’atlice yetişmek* anlamları çıkmaktadır. ” (31/16a/21 - 79/39a/18 - 803/379b/3)

irevül/ hirevül (< Moğ. hire’ül) “öncü kuvvet” (143/70a/17 - 181/89b/1 - 261/127a/18-137/66b/8 - 143/69b/12)

ḳalb (< Ar. ḳalb) “kalp, gönül. Metinde *ordunun merkezi* anlamında kullanılmıştır.” (443/209b/6)

ḳaravul (< Moğ. ḳaraġul) “ordunun baskına uğramasını engellemek için ordugâhın etrafında gezen müfreze ve posta, gözcü” (49/25a/26 - 233/114a/9 - 239/116b/2 - 719/337b/6 - 777/367a/21)

ḳauçın (< Moğ. huuçin) “hükümdarın yakın koruması. Bu sözcük unvan olarak kullanılmaktadır.” (27/14a/14 - 45/23a/19 - 57/29a/19)

ḳavġunçı (< Tr. ḳov- ‘takip etmek, kovalamak’, EDPT, s. 580 + -ġun + -çı, KRH: ḳow- , HAR: ḳav-/ ḳaw-/ ḳov-/ ḳow- , KIP: ḳav/ ḳov-) “takipçi, düşmanı bozguna uğrattıktan sonra takip eden, kovalayan birlik” (553/258a/7 - 563/263a/7 - 691/325a/12)

ḳol (< Tr. ḳol, EDPT, s. 614, KRH: ḳol, HAR: ḳol, KIP: ḳol) “ordunun merkezi, merkez kuvvetleri. Kıpçak ve Karahanlı Türkçesinde *taraf*, *yan* anlamında kullanılmıştır.” (307/148b/17 - 307/149a/22 - 443/209b719)

kömék (< Tr. kömek, KRH: -, HAR: kömek, KIP: -) “1. yardım, 2. askerî yardım, destek birimi” (19/10a/17 - 55/27b/4 - 757/356b/7)

maysara (< Ar. meysere) “ordunun sol yanı” (443/209b/5)

oŋ (< Tr. oŋ, EDPT, s. 166, KRH: oŋ, HAR: oŋ, KIP: oŋ) “sağ, orduda boy biriminin hemen sağında konumlanmış birlik” (443/209a/2 - 443/209b/4 - 443/209b/11)

oŋ ḳol (< Tr. oŋ, EDPT, s. 166, ḳol, EDPT, s. 614, KRH: oŋ ḳol, HAR: oŋ ḳol, KIP: -) “ordunun sağ geri kademesi” (181/89b/2 - 181/89b/6 - 333/161a/13)

oŋ yan (< Tr. oŋ, EDPT, s. 166,+ yan, EDPT, s. 940, KRH: oŋ yan, HAR: oŋ yan, KIP: -) “orduda hassa alayı biriminin sol yanında konumlanan birlik” (443/209b/9)

saġrıçı (< Tr. saġrı ‘sırt, arka’, EDPT, s. 815 + -çı, KRH: - , HAR: -, KIP: -) “Arkadan gelen, arkayı kollayan. Karahanlı Türkçesinde sözcük *deri* anlamında, Harezm Türkçesinde ise *hayvanların beli ile kuyruğu arasındaki kısım, kalça, kalın deri* anlamlarında kullanılmaktadır. Metinde bir askeri bir bölüğü ifade etmek için kullanılmıştır.” (21/10b/5 - 21/10b/6 - 29/14b/7)

sol (< Tr. sol, EDPT, s. 824, KRH: sol, HAR: sol, KIP: sol/ ṣol) “orduda boy biriminin hemen solunda konumlanmış birlik” (443/209a/2 - 443/209b/11)

sol ḳol (< Tr. sol, EDPT, s. 824, ḳol, EDPT, s. 614, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ordunun sol geri kademesi” (441/209a/22)

sol yan (< Tr. sol, EDPT, s. 824, yan, EDPT, s. 940, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “orduda hassa alayı biriminin sol yanında konumlanan birlik” (443/209b/9)

tünḳatar (< Tr. tün ‘gece’, EDPT, s. 513 + ḳat- ‘koşmak, bir yerde tutmak’ + -ar, KRH: - , HAR: -, KIP: -) “gece devriyesi. Metinde bir rütbe olarak da kullanılmıştır.” (511/240b/ 27 - 545/254b/23 - 559/261b/24)

yasal (< Moğ. yasal) “saf, askerî düzen” (201/100a/12 - 215/106a/15 - 443/209b/6 - 677/316a/25)

yasavul (< Moğ. yasaġul) “emirleri ileten muhafız. Metinde para tahsilâtı için de bu görevlilerin gönderildiği belirtilmektedir.” (787/371b/5 - 795/375b/2)

2.2.4. Silah

2.2.4.1. Ateşsiz Silahlar

2.2.4.1.1. Delici Ateşsiz Silahlar

goşagīr (< Far. güşâ-gīr) “bir çeşit ok. Babür dedesinden kalan bu oku bir savaş sırasında kullanmak zorunda kaldığını belirtir. Kelime bir ok için kullanılsa da daha çok ‘*köşede duran*’ anlamına gelmektedir.” (217/107a/15)

kamān-i guroha (< Far. kemān + ī, < Far. güruhe) “yaylı tüfek” (345/167a/21)

nāvak (< Far. nāvek) “ok” (185/92a/10 - 185/92b/20)

nayza (< Far. nize) “mızrak, süngü” (327/158b/21 - 509/239a/10)

sanç (< Tr. sanç, KRH: sanç-, HAR: sanç-, KIP: sanç-/ ṣanş-) “mızrak, kazık. Diğer lehçelerde sözcük fiil olarak kullanılmakta ve *delmek, saplamak* anlamına gelmektedir.” (453/214a/15)

şibe (< Far. şibe) “bir ok türü” (217/107a/21 - 463/217b/11 - 571/267a/12 - 571/267a/14)

taḫş (oḳı) (< Far. taḫş) “yaylı tüfek ve onun oku” (61/31a/21)

tīr (< Far. tīr) “ok” (11/5b/3 - 37/19a/12 - 181/90a/19)

2.2.4.1.2. Kesici Ateşsiz Silahlar

baltu (< Tr. balto, EDPT, s. 333, KRH: baldu, HAR: balta/ balṭa, KIP: balta/ balṭa) “balta, savaş baltası” (171/84a/4 - 209/103a/12 - 239/117a/18 - 463/217b/9)

bıçaḳ (< Tr. bıçaḳ, EDPT, s. 294, KRH: bıçaḳ/ biçek, HAR: bıçaḳ/ biçek, KIP: bıçaḳ) “bıçak” (5/3a/22 - 51/25a/2 - 513/241a/20)

camdhar (-i muraṣṣa) (< Hint. jamdhar) “geniş ağızlı hançer” (637/297a/15)

ḫancar (< Ar. ḫançer) “hançer” (637/297a/15 - 749/352b/12)

kamar-ḫancar (< Far. kemer + < Ar. ḫançer) “kemer ve hançer” (637/297a/13 - 663/309a/19 - 745/350a/17)

kattār (< Hint. katar) “çift bıçaklı bir çeşit Hint hançeri” (637/297a/17)

ḳılıç (< Tr. ḳılıç, EDPT, s. 618, KRH: ḳılıç, HAR: ḳılıç/ ḳılınç/ ḳılış, KIP: ḳılıç/ ḫılıç/ ḫlıç) “kılıç” (27/14a/17 - 249/121a/8 - 261/127b/24)

tabarzīn (< Far. teberzin) “savaş baltası” (209/103a/12)

şamşér (< Far. şemşir/ şimşir) “kılıç” (399/190a/12 - 637/296b/10 - 637/297a/12 - 777/367b/26)

2.2.4.1.3. Yıkıcı Ateşsiz Silahlar

gāvsarū (< Ar. gāv- serü) “bir çeşit gürz, topuz” (461/217a/23)

kīstan (< Far. kīsten) “gürz şeklinde bir savaş aleti” (209/103a/12)

piyāzī (< Far. piyāzī) “demir gürz, savaş gürzü” (37/19a/14 - 209/103a/11 - 229/113a/24)

şişpar (< Hint. shishpar) “altı kenarlı gürz” (209/103a/11)

2.2.4.2. Ateşli Silahlar

żarbzan (< Far. żarbzen) “taş gülle atan yaklaşık 6 - 7 m uzunluğundaki top, kale döven” (717/336b/3 - 745/350a/8 -783/370a/23)

firangi (< Far. firengi) “taş atan fitilli tüfek” (463/217b/6 - 571/266b/11 - 783/370a/18)

top (< Tr. tob, EDPT, s. 434, KRH: -, HAR: top, KIP: top) “top. Harezm Türkçesinde sözcük *bölük, kısım* anlamında da kullanılmaktadır.” (735/345a/13 - 785/371a/14 - 791/374a/11)

tufak (< Far. tüfeng) “tüfek” (785/371a/14)

2.2.4.3. Savaşta Kullanılan Diğer Malzeme ve Hayvanlar

araba (< Tr. araba, KRH: - , HAR: araba, KIP: araba) “at arabası” (565/264a/13 - 667/310b/8 - 767/362a/5)

bargustvāndār (< Far. bergüstvān- dār) “zırhlı savaş atı” (577/269b/13)

cérde (< Ar. cerde) “boş. Metinde *zırhsız at* anlamında kullanılmıştır.” (329/159a/9)

dārūḫana (< Far. dārūḫane) “barut haznesi” (649/302b/16 - 649/302b/18)

ḳālab (< Ar. ḳāleb) “şekil, kalıp. Metinde *top dökülen kalıp* olarak geçmektedir.” (649/302b/8 - 649/302b/9 - 649/302b/13)

ḳazan (< Tr. ḳazġan, EDPT, s. 683, KRH: -, HAR: ḳazġan/ ḳazan , KIP: ḳazan/ ḫazan) “top dökümünde kullanılan kazan” (589/275a/15 - 649/302a/4 - 649/302a/6)

kétmen (< Tr. ket- ‘çentmek, yontmak, kazmak’ + -men, KRH: ketmen, HAR: - , KIP: -) “kazma” (137/66a/3)

nafīr (< Far. nefīr) “boynuzdan yapılma bir tür boru” (201/100b/19 - 385/184a/20)

nişāna (< Far. nişāne) “nişan tahtası. Metinde *nişāna atımı* anlamında kullanılarak bir mesafe belirtilmek istenmiştir.” (219/107b/2)

pul-i ravān (< Far. pül + -i, < Far. revān) “tekerlekli köprü” (223/110a/19 - 231/113b/17 - 557/260b/23)

şatu (< Tr/ Far. şatū, EDPT, s. 867, KRH: şatu/ şatur, HAR: -, KIP: -) "merdiven" (137/66b/14)

yam atı (< Moğ. zam 'posta istasyonu', < Tr. at, EDPT, s. 33 + -ı, KRH: at/ aṭ, HAR: aṭ, KIP: at/ aṭ + - ı) "posta atı" (747/351a/2)

2.2.5. Savunma Araç- Gereç ve Yapıları

2.2.5.1. Cephane

muhimmāt (< Ar. mühimmāt) "cephane, mühimmat" (35/18a/10 - 37/18b/9 - 325/157a/14)

2.2.5.2. Kalkan- Siper

ḫandaḳ (< Ar. ḫendeḳ) "savaşlarda kazılan ark, kanal, hendek" (3/2a/22 - 567/265a/12 - 667/311a/15)

istiḥkāmî (< Ar. istiḥkāmī) "korunak, siper" (287/139b/24)

sangar (< Tr. seŋir, EDPT, s. 840, KRH: seŋir, HAR: seŋ(i)r, KIP: seŋir) "taş siper, çıkıntı. Babür, bu kelimeyi Kâbil'e geldiğinde duyduğunu, buradaki insanların bir dağı takviye ve siper etmeye 'sangar' dediklerini belirtmiştir." (305/147b/11 - 305/147b/12)

tura (< Tr. tura, EDPT, s. 531, KRH: -, HAR: tura, KIP: tura) "kalkan" (505/237b/19 - 565/264a/16)

tükri (< Tr. tüg- 'kapamak, bir şeyin önüne set çekmek, bağlamak', EDPT, s. 477 + -ri, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "set, siper" (709/333a/21)

2.2.5.3. Zırh

cawşan (< Ar. cevşen) "göğsü örten zırh" (257/125a/9)

cébe (< Moğ. cebe) "zırh" (261/127a/14 - 625/291b/16 - 791/374a/17)

dulġa (< Moğ. dagulga) "zırhlı külah, serpuş, kelepuş" (133/65b/16 - 417/199a/24 - 497/234a/18)

dulġa börki (< Moğ. dagulga, < Tr. börk EDPT, s. 362, KRH: börk, HAR: börk/ börük, KIP: börk + -i) "zırlı başlık" (217/107a/22 - 497/234a/18 -217/107b/23)

ġarbıçı (< Moğ. ġarabçi) "omuzlara ve kollara bağlanan zırh" (417/198b/23)

kécim (< Moğ. kécim) “eyer kumaşı, atlara giydirilen zırh” (181/90a/19 - 261/127a/14 - 411/196a/20)

koha (< Moğ. köba) “zincirden zırh” (257/125a/10)

2.2.5.4. Silah Kılıfları

dasta (< Far. deste) “kılıç, kamçı, bıçak vb. kabzası” (5/3a/22 - 11/5b/3)

ḳabża (< Ar. ḳabża) “tutulacak yer, sap tutanak (kılıç, hançer vb. için)” (637/297a/16 - 637/297a/19 - 637/297a/20)

kārd band (< Far. kārd - bend) “bıçak kabzası” (637/297a/18)

ḳın (< Tr. ḳın, EDPT, s. 630, KRH: ḳın, HAR: ḳın, KIP: ḳın) “bıçak, hançer, kılıç gibi silah ve kesici aletlerin koruyucu kılıfı” (217/107b/24)

ḳor (< Tr. kur ~ kor, EDPT, s. 642, KRH: ḳur, HAR: ḳur, KIP: ḳor/ ḳur) “ok kılıfı. Sözcük diğer lehçelerde *bel bağı, kemer, kuşak* anlamında kullanılmaktadır.” (207/102b/21 - 207/102b/22 - 535/250b/10)

niyāb (< Ar. niyāb) “kılıç kılıfı, kın” (453/214a/10)

oḳdaḳ (< Tr. oḳ + -d[u/a]ḳ, KRH: -, HAR:- , KIP: -) “okluk” (217/106b/5)

saġdaḳ (< Moğ. sagadak) “ok çantası, tirkeş” (217/107a/15 - 209/103a/8 - 217/106b/5)

tarkaşband (< Far. tîrkeşbend) “ok çantası” (635/296a/19 - 777/366b/12 - 797/377a/13)

2.2.5.5. Silah Parçaları

gez (< Far. gez) “kısa talim oku” (279/135a/10 - 295/142a/6 - 295/142b/11)

kamān-i çāçī (< Far. kemān + -ī, < Far. çāç + -ī) “Çaç yayı. Çāç, Türkistan’da yaylarıyla ünlü bir şehirdir, burada yapılan yaylar çok sağlam olup ateşten ve nemden etkilenmezler.”[6] (11/6a/18)

kamān-ı guroha (< Far. kemān + -ī, < Far. kuroha) “Tatar yayı, yaylı tüfek” (345/167a/219)

paykān (< Far. peykān) “okun ucu, temren” (21/11a/26)

şast (< Far. şest) “okçuların kullandığı yüksük” (217/107a/14 - 229/112b/16)

---

[6] Francis Joseph **Steingass**, *A Comprehensive Persian- English Dictionary İncluding The Arabic Words and Phrases To Be Met With in Persian Literature*, London 1892, s. 383.

sunayn (< Ar. sanīn) “mızrağın ucu” (493/232b/24)

yay (< Tr. ya, EDPT, s. 869, KRH: ya, HAR: yay/ ya/ yā, KIP: ya/ yay/ yaa/ ye) “ok fırlatma aracı, yay” (331/160a/17 - 345/167a/20 - 589/275b/21)

zihgīr (< Far. zihgīr) “okçu yüzüğü” (21/11a/27)

2.2.5.6. Parola

uran (< Tr. uran, KRH: urun, HAR: - , KIP: -) “parola” (213/105b/19 - 213/105b/20 - 213/105b/21)

2.2.5.7. Mesaj- Bilgi

ḳadaġa (< Moğ. ġadaġa) “dış, dışarı. Metinde bu kelime *mesaj* anlamında kullanılmıştır.” (251/122a/17 - 545/254a/5 - 651/303a/7 - 739/347a/16)

til (< Tr. til, KRH: til, HAR: til, KIP: til) “1. haber, bilgi, 2. istihbarat toplamak yahut keşif için gönderilen haberci, gözcü” (471/221a/1 - 563/263a/23- 663/309a/14)

2.2.6. Zafer

başāşat (< Ar. beşāşet) “egemenlik, üstünlük” (171/84b/10 - 171/84b/16 - 793/375b/25)

dastburdī (< Far. dest- bürdī) “galip gelme, kazanma” (787/372a/20)

fatḥ (< Ar. feth) “fetih” (273/132a/6 - 743/350a/28)

firozcang (< Far. fīroz- ceng) “galip” (345/167a/21)

ġalaba (< Ar. ġalebe) “galibiyet, üstünlük” (37/19a/14 - 263/128a/26 - 805/381b/21)

ġalabāt (< Ar. ġalebât) “üstünlükler” (153/76a/28)

ġālib (< Ar. ġālib) “yenen, galip” (29/15b/27 - 33/17a/12 - 37/19b/27)

ġālibiyyat (< Ar. ġālibiyet) “galibiyet” (211/104a/16)

ḳābiż (< Ar. ḳābiż) “alıcı, alan, elinde tutan, galip” (579/270b/14 - 579/270b/20 - 631/294a/23 - 731/343a/4)

maftūḥ (< Ar. meftūḥ) “zapt edilmiş, ele geçirilmiş” (579/270a/2)

musaḫḫar (< Ar. musaḫḫar) “ele geçirilmiş” (59/29b/12 - 263/128a/14 - 575/269a/19)

tasḫīr (< Ar. tesḫīr) “ele geçirme, fethetme” (159/78b/14 - 693/326a/23)

ẓafar (< Ar. ẓafer) “yengi, zafer” (671/312b/9 - 719/337b/4 - 743/35a/28)

2.2.7.Gazi

ġuzāt (< Ar. ġuzāt) "gaziler" (695/326b/14)

2.2.8. Kahraman

bahādur (< Far. bahādur) "kahraman, yiğit, cesur" (221/108b/8 - 345/166b/17)

dilīr (< Far. dilīr) "yürekli, cesur, yiğit" (183/91b/26 - 185/91b/1 - 185/91b/2 - 717/336b/6 - 717/336b/7)

mardānalıḳ (< Far. merd - āne + < Tr. -lıḳ) "yiğitlik, mertlik" (45/23a/19 - 187/93a/8 - 313/151b/11)

2.2.9. Ganimet

cüldü (< Tr. çuldu) "ödül, ihsan, ganimet" (27/14a/22 - 333/161a/16 - 461/217a/19 - 489/230b/18 - 637/297a/23 - 795/376a/13)

ġanīmat (< Ar. ġanimet) "savaşta ele geçirilen mal, ganimet" (223/109b/9 - 311/150a/8)

ġanāyim (< Ar. ġanā'im) "ganimetler" (429/203b/24)

olca (< Moğ. olca) "savaşta elde edilen ganimet" (463/218a/16 - 551/256b/2 - 639/297b/9)

şiralġa (< Tr. şıralġa ~ Moğ. şorlogo, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "av ve ganimetten düşen hisse[7]" (473/222b/11)

ülüş (< Tr. ülüş, EDPT, s. 153, KRH: ülüş, HAR: ülüş, KIP: ülüş/ ülü) "pay" (61/31a/17 - 61/31a/19 - 61/31a/20)

2.2.10. Yağma

çapḳun (< Tr. çap- akın etmek, yağmalamak' EDPT, s. 394 + -ḳun, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "akın, yağma" (287/139a/15 -287/139a/17 - 409/194b/10)

ġārat (< Ar. ġāret) "yağma, çapul" (171/85a/27)

talan (< Tr. talan, EDPT, s. 492, KRH: -, HAR: -, KIP: talan) "yağma, çapul" (105/51a/10 - 115/57a/25 - 481/226b/10 - 547/255b/20)

---

[7] Olcobay **Karatayev**,"Kırgızlarda 'Uça' Geleneği ve Bu Geleneğin Tarihî- Etnografik Yönden Benzerleri", Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, Cilt 1, Sayı 18, Mart 2013, s. 88-94.

talatḳan (< Tr. talat- “yağmalanmak” + -ḳan, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “yağmalanmış, talan olmuş” (427/202b/2)

tārāc (< Far. tārāc) “yağma, çapul” (477/225a/27 - 481/226b/10 - 659/307b/25)

tart-part (< Tr. tart- part [yans.], KRH: -, HAR: - , KIP: -) “yağma” (227/112a/19)

2.2.11. Esir

asīr (< Ar. esīr) “esir” (303/146b/11 - 311/150b/18 - 471/221b/8)

band (< Far. bend) “rehin veya esir alınmış kimse” (139/67b/6 - 551/257a/12 - 587/274b/24)

bandī (< Far. bendī) “esirler” (157/77b/13)

ġarra (< Far. ġarra) “köle, tutsak” (433/205b/19)

girav (< Far. girev) “rehine” (549/256a/5)

giravgān (< Far. girev- gān) “rehine” (661/308a/11)

tutḳun (< Tr. tutġun, EDPT, s. 453, KRH: tutġun/ tutuġ, HAR: tutuġ, KIP: tutġun/ tutḳun) “esir” (73/36a/13)

yesir (< Ar. esīr) “esir” (261/126b/5)

2.2.11.1. Esirlikten Kurtulma

ḫūn-bahā (< Far. ḫūn + bahā) “kan parası, esirlikten kurtulmak için ödenen para” (557/260a/3)

2.2.12. Ceset

cīfa (< Ar. cīfe) “ceset, leş” (693/325b/12)

kala-manāra (< Ar. ḳale - minare) “kale ve minare. Metinde bu ikileme öldürülen askerlerin başlarından *kale-minare dikmek* olarak sıkça kullanılmaktadır. Buradan anlaşılıyor ki savaş sonunda kalan düşmana gözdağı ve askere moral vermek için öldürülen düşman askerlerinin başlarından bir kale oluşturmak âdet hâline gelmiştir.” (305/147b/8 - 305/147b/13 - 465/218b/9)

2.2.13. Barış

āméziş (< Far. āmiziş) “geçinme, uzlaşma” (73/36a/8 - 623/290b/18)

fatḥnāma (< Ar. fetḥ + < Far. -nāme) “bir yerin alındığını müjdelemek için hükümdarların yabancı devlet adamları, şehzadeler, valiler ve bunlar gibilerine yazdıkları resmî mektup, fetihname.” (423/201a/8 - 465/218b/5 - 695/327a/25)

istimālat farmānı (< Ar. istimāl + -at, < Far. fermān + < Tr. -ı) “fethedilen yerlerin halkına iyi davranma, onları himaye etme, dış düşmanlara karşı can ve mal güvenliğini sağlama, dinî konularda serbestlik verme, vergi hususunda kolaylık gösterme vb. konularında çıkarılan ferman” (635/296b/25 - 695/326b/3)

ḳawl (< Ar. kavl) “söz, anlaşma” (37/18b/9)

ṣulḥ (< Ar. ṣulḥ) “barış” (227/112a/19 - 501/235b/13 - 761/358b/13)

ṣulḥgūna (< Ar. ṣulḥ + < Far. -gūna) “bir tür barış” (33/17a/16 - 455/215a/20)

va’id farmānı (< Ar. va’id, < Far. fermān + < Tr. -ı) “anlaşma fermanı” (639/298a/21)

yaraş (< Tr. yaraş, EDPT, s. 972, KRH: yaraş-, HAR: yaraş- , KIP: -) “barış, ateşkes” (15/7b/8 - 71/35b/19 - 151/74a/8)

2.2.14. Yenilgi

buzuḳluḳ (< Tr. buzuk ‘ bozuk’, EDPT, s. 390, KRH: bozuḳ/ buzuḳ, HAR: bozuḳ/ buzuḳ, KIP: bozuḳ + -luḳ) “bozgun, karışıklık” (19/10a/18 - 23/12a/24 - 39/20a/15 - 57/28b/6 - 67/33b/21)

maġlūb (< Ar. maġlūb) “yenik” (43/21b/4 - 53/26a/2 - 571/267a/18)

maġlūbiyyat (< Ar. mağlūbiyet) “yenilme, mağlup olma” (211/104a/17)

maḳhūr (< Ar. maḳhūr) “yenilgiye uğramış, mağlup” (571/267a/18 - 575/269a/27)

şikast (< Far. şikest) “yenilgi, bozgun” (33/17a/11 - 45/22b/1 - 247/120b/18)

Askerlik İle İlgili İsimler grubunda 229 başlık olmak üzere; 68 tane Türkçe, 70 tane Arapça, 72 tane Farsça, 3 tane Hintçe ve 25 tane Moğolca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 2 tanesi “Ar. + Far.”, 2 tanesi “Ar. + Tr.”, 7 tanesi “Far. + Far.”, 2 tanesi “Far. + Tr.”, 18 tanesi “Tr. + Tr.”, 1 tanesi “Ar. + Far. + Tr.”, ve 3 tanesi de “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 16 tane de tamlama bulunmaktadır. Çalışmadaki en kalabalık 5. grup olması metnin bağlamı açısından bu konuda yoğunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bir padişah olarak Babür’ün savaşla ilgili sözcükleri çokça kullanması gayet doğaldır.

2.3. Astroloji İle İlgili İsimler

asṭurlāb (< Ar. usturlap) "yıldızların arza nazaran yükseklik derecesini bulmakta kullanılan alet, usturlap" (365/175b/14)

raṣad (< Ar. rasat) "gök cisimlerini gözleme, gözlem" (95/46b/22 - 97/46b/1 - 97/46b/2)

zīc (< Far. zīc) "astrolojik cetvel" (97/46b/2 - 95/46b/22 - 95/46b/24)

2.3.1. Astrolojik Burç

burc (< Ar. burc) "Zodyak üzerindeki 12 yıldız kümesinin her biri" (301/145a/6)

2.3.2. Astrolojik Burç İsimleri

'aḳrab (< Ar. 'aḳreb) "Akrep burcu" (619/288b/16)

asad (< Ar. esed) "Aslan burcu" (611/284a/1 - 619/288b/16)

cady (< Ar. cedy) "Oğlak burcu" (619/288b/17)

cawzā (< Ar. cevzāī) "İkizler burcu" (619/288b/15 - 611/284a/1 - 625/291b/20)

dalv (< Ar. delv) "Kova burcu" (585/273b/25 - 587/274a/7 - 611/284a/2)

ḥamal (< Ar. hamel) "Koç burcu" (563/263a/12 - 619/288b/15)

ḥūt (< Ar. hūt) "Balık burcu" (469/220b/15 - 611/284a/2)

ḳaws (< Ar. ḳavs) "Yay burcu" (539/251b/1 - 619/288b/17)

mīzān (< Ar. mīzān) "Terazi burcu" (89/43b/18 - 619/288b/16)

saraṭan (< Ar. seraṭan) "Yengeç burcu" (619/288b/15)

sawr (< Ar. sevr) "Boğa burcu" (619/288b/15 - 625/291b/20)

sumbula (< Ar. sünbüla) "Başak burcu" (619/288b/16)

2.3.3. Astronomi İle İlgili İsimler

2.3.3.1. Ay

hilāl (< Ar. hilāl) "ayın yay biçiminde görülen hâli, yeni ay, hilal" (517/243a/21)

māhtāb (< Ar. māh + < Far. tāb) "ay ışığı, mehtap" (725/340a/13)

2.3.3.2. Güneş

āftāb (< Far. āfitāb) “güneş, gün ışığı” (123/60b/27 - 257/125a/22 - 733/344a/9)

gün (< Tr. kün, EDPT, s. 725, KRH: kün , HAR: kün , KIP: kün) “gün” (303/146b/10 - 621/289a/13)

ṭulū’ (< Ar. ṭulū’) “güneşin doğması” (759/358a/23)

2.3.3.3. Gök

āsmān (< Far. āsmān) “gökyüzü, sema” (315/153a/25 - 317/153a/6)

2.3.3.4. Yıldız

nucūmī (< Ar. nucūmī) “yıldızlarla ilgili, yıldızlarla ilgilenen” (91/44b/22 - 365/175b/14)

Sékiz Yulduz (< Tr. sékkiz, EDPT, s. 823 + yulduz, EDPT, s. 922, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sekiz yıldızdan oluşan ve çok uğursuz sayılan yıldız kümesi”[8] (179/89a/15 - 179/89a/16)

suhayl (< Ar. süheyl) “Güney yarım kürede yer alan büyük ve parlak bir yıldız, Süheyl yıldızı” (257/125a/18 - 257/125a/19)

yulduz (< Tr. yulduz, EDPT, s. 922, KRH: yılduz, yulduz, HAR: yılduz, yulduz, KIP: yulḏuz/ yaldız/ yalduz/ yuldız/ yulduz) “yıldız” (257/125a/18)

2.3.3.5. Gezegen

mirrīḫ (< Ar. Merih) “Merih, Mars” (669/311b/4)

Astroloji İle İlgili İsimler grubunda; 27 başlık olmak üzere 4 tane Türkçe, 21 tane Arapça, 4 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Far.”, 1 tanesi de “Far. + Far.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tane tamlama bulunmaktadır. Babür metinde Hint ayları ile karşılatırma yaparken burçlardan bahsetmiştir. Gruptaki “Sékiz Yulduz” sözcüğü ise eski bir inanışa işaret etmesi açısından ilgi çekicidir.

---

[8] Steingass, s. 689.

2.4. Avcılık İle İlgili İsimler

av (< Tr. av, EDPT, s. 3, KRH: aw, HAR: aw/ av, KIP: av/ uv) "av" (5/2a/1 - 431/204a/10 - 591/276a/6)

avlaḳ (< Tr. av, EDPT, s. 3 + -la - EDPT, s. 10 + -ḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: avlaḳ/ avlu) "avlanma yeri" (721/338b/9)

nihilam (< Far. nihāle) "sürek avı" (51/25b/15)

şayd (< Ar. ṣayd) "avlama" (345/166b/19)

tuzaḳ (< Tr. tuzaḳ EDPT, s. 573, KRH: tuzaḳ, HAR: tuzaḳ, KIP: tuzaḳ/ ṭuzaḳ) "tuzak" (295/143a/23 - 591/276b/21 - 591/276b/25)

2.4.1. Av Malzemeleri

(balıḳ) dārūsı (< Far. dārū) "ilaç. Metinde Babür, *kulan kuyruğu* ve *kök şıbak* otundan karıştırılıp ezilerek suya atıldığını ve balıkların böylece sersemleyip balık avcıları tarafından kolaylıkla yakalandığından bahsetmektedir." (295/143a/25 - 511/240a/13 - 513/240b/2)

bildürge (< Tr. bil-'bilmek' + -dür - + -ge, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "kamçının desteğine vurulan halka" (295/142a/7)

çaç (< Far. çāç) "bir tür sepet. Babür metinde bu sepetin yapılışını şöyle tarif eder: '*Parmak kalınlığındaki dallardan çığ gibi dokurlar. Suyun döküldüğü yere çacı taşla sabitlerler, dalların arasından su akıp giderken balıklar çacın üstünde kalır.* '" (295/143a/25 - 297/143a/2)

çārgāh (< Far. çārgāh) "bir çeşit avcı zili" (533/249b/8)

çérgé (< Moğ. çerge) "derme çatma çadır. Sözcük, metinde kuş avlamak için bir yöntem olarak da kullanılır ve şu şekilde geçer: *'Küçük fundalıklarda halka oluşturarak hareket eder, kuş ve okla sülün avlardık.'* (145/71a/17) " (29/15a/23 - 35/18a/14 - 57/29a/25)

māhīḫāna (< Far. māhī + ḫāne) "balıkevi. Metinde bu sözcük özel bir avlanma şekli için kullanılmaktadır. Babür şu şekilde izah eder: *'Kışın Lemganat'ta garip bir şekilde balık tutarlar. Suyun döküldüğü yerlerde zemini bir ev kadar yeri kazarak çukurlar yapar ve ocak temeli kadar taşları bu çukurlara koyup üzerine taş yığarlar. Bu yerlerde su altından bir delik bırakırlar. Taşları o biçimde yerleştirirler ki bu delikten başka*

hiçbir yerden balık ne girebilir ve ne de çıkabilir. Su bu yığılmış taş üzerinden akar. Bu, bir balık yuvası vazifesini görür.'" (297/143b/8 - 297/143b/11 - 537/251a/2)

şış (< Tr. şış, EDPT, s. 856, KRH: şış, HAR: şiş, KIP: şiş/ siş) "şiş" (297/144a/22)

ṭanāb (< Ar. tanāb) "kuş avlamak için kullanılan ip" (295/142b/10 - 295/142b/16 - 295/142b/17)

ṭor (< Tr. tor, EDPT, s. 528, KRH: tor, HAR: tor, KIP: -) "balık ağı, tuzak" (295/143a/22 - 537/251a/9 - 605/282a/21)

Avcılıkla İle İlgili İsimler grubunda 14 başlık olmak üzere; 6 tane Türkçe, 2 tane Arapça, 6 tane Farsça ve 1 Moğolca kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 2 tanesi "Tr. + Tr." , 1 tanesi "Far. + Far." şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tane de tamlama bulunmaktadır. Babür metinde çıktıkları avlardan ve özellikle değişik avlanma şekillerinden bahsetmektedir. Gruptaki sözcükler çeşitli kara hayvanlarının ve balıkların avlanması bahsinde kullanılmaktadır.

2.5. Bitkiler İle İlgili İsimler

nabātāt (< Ar. nebātāt) "bitkiler" (491/231b/19 - 583/272a/8- 611/285a/22)

öt (< Tr. ot, EDPT, s. 34, KRH: ot, HAR: ot, KIP: ot/ oṭ) "yaş, yeşil bitki" (293/141b/10 - 293/141b/15)

2.5.1. Bitkinin Bölümleri

2.5.1.1. Çiçek

gul (< Far. gül) "gül, çiçek" (281/136a/6 - 493/232b/18 - 753/350a/20)

gulî (< Far. gülī) "çiçek" (283/137a/12 - 607/283a/17 - 783/359b/1)

ġunça (< Far. gonca) "gonca" (619/288a/4)

2.5.1.1.1. Çiçeklenme

afşān (< Far. efşān) "(çiçek için) saçılma, yayılma" (493/232a/15)

2.5.1.1.2. Solma

pajmurda (< Far. pejmürde) "(çiçek vb. için) solgun, ölgün" (617/287b/20)

2.5.1.1.3. Çiçek Çeşitleri

anār guli (< Far. nār gül + < Tr. -i) "nar çiçeği" (617/287b/16)

banafşa (< Far. benefşe) “menekşe” (5/3a/15)

çampā (< Sans. champaka) “bir çeşit manolya, Michelia champaca” (619/288a/9)

goşāna (< Far. goşāne) “elleri yıkamada kullanılan bir tür alkali bitki” (263/128a/27 - 279/135a/2)

gudhal (< Hint. gudhal/ gurhal) “ağaç hatmi çiçeği, hibiscus syriacus” (617/287b/15)

gul-i bādām (< Far. gül + < Far bādām) “badem çiçeği” (479/225b/18)

gul-i çakān (< Far. gül- çikān) “Mahua ağacının çiçeği” (609/283a/1)

cāsūn (< Ar. cāsūn) “Çin gülü; kontes ya da viskos olarak bilinir. Ebegümecigiller familyasından süs bitkisi olarak yetiştirilen küçük ağaç” (617/287b/15 - 617/287b/17 - 617/287b/18)

kéora (< Hint. keorā) “pandus ağacı” (619/288a/1)

kanér (< Hint. kaner) “zakkum” (617/287b/25)

ḳızılgul (< Tr. ḳızıl, EDPT, s. 683, KRH: ḳızıl, HAR: ḳızıl, KIP: ḳızıl + < Far. gül) “kırmızı gül, çiçek” (617/287b/17 - 617/287b/16)

lāla (< Far. lāle) “lale” (281/135a/5 - 281/135a/6 - 425/202a/9)

şaftālū (guli) (< Far. şeftālu) “şeftali çiçeği” (617/287b/22)

nargis (< Far. nergis) “nergis” (501/235a/22)

nastaran (< Far. nesteren) “yaban gülü” (643/300a/21)

nīlufar (< Far. nilüfer) “nilüfer” (781/369b/26 - 781/369b/26 - 783/369b/1)

şadbarg (< Far. ṣad + barg) “katmerli gül” (281/136a/8)

yāsaman (< Far. yāsemen) “yasemin” (619/288a/9)

2.5.1.2. Kök

ʿaḳāḳir (< Ar. ʿaḳāḳīr) “ilaç yerine kullanılan nebati kökler” (255/129a/24)

doda (< Hint. dūde) “Hintlilerin nilüfer tohumuna verdiği ad” (783/369b/2)

ildiz (< Tr. ildiz, KRH: -, HAR: yulduz, KIP: -) “ot veya ağaç kökü” (221/109a/13 - 221/109a/15 - 533/250a/24 - 615/28b/11 - 609/284a/20 - 619/288a/8)

kaval kukrī (< Hint. kanwal kakri) “nilüfer; lotus çiçeğinin kökü. Hintliler bu kökten çeşitli yemekler yapmaktadırlar.” (783/369b/1)

2.5.1.3. Tohum

tana (< Far. dāne) “tohum, tane” (619/288a/5)

dāna (< Far. dāne) “tane, tohum” (607/283a/20 - 609/284a/17- 609/284a/18)

ġalla (< Ar. ġallat) “tane” (177/87a/1 - 177/87a/1)

tuḫm (< Far. tohum) “tohum” (105/51a/12 - 267/129b/15 - 781/369b/27)

2.5.1.4. Yaprak

barg (< Far. berg) “yaprak” (607/282b/11 - 607/282b/11)

yafraḳ (< Tr. yapurġaḳ, EDPT, s. 879, KRH: yapraḳ/ yapurġaḳ, HAR: yafraġ/ yapurġaḳ/ yawurġaḳ/ yafraḳ, KIP: yapraḳ/ yabraḳ/ yabuldraḳ/ yabulduruḳ/ yabüldürek) “yaprak” (187/93b/20- 187/93b/20 - 229/113a/26)

pul (< Far. pul) “pul. Metinde *yaprak* anlamında kullanılmıştır.” (293/141b/16)

pur bargrek (< Far. pur + berg + < Tr. -rek) “çok yapraklı” (613/ 285b/12)

2.5.2. Bitki Çeşitleri

2.5.2.1. Ağaç

yıġaç (< Tr. ıġaç, EDPT, s. 79, KRH: yıġaç, HAR: yıġaç/ aġaç, KIP: aġaç/ aġaş) “ağaç” (279/135a/10 - 279/135a/10 - 279/135a/7)

diraḫt (< Far. diraht) “1. ağaç, çalılık, funda, 2. direk, 3. dal” (275/133b/14 -283/137a/9 - 511/239b/7 - 587/274b/2)

2.5.2.1.1. Ağaç Çeşitleri

2.5.2.1.1.1. Çiçekli Ağaçlar

amblī (< Hint. amli/ imli) “demirhindi ağacı” (607/283a/23 - 643/300a/18- 551/303a/1)

amān-ḳara (?) “yaprakları muz ağacının yapraklarına benzeyen bir tür bitki veya ağaç. Metinde muz ağacının yaprağının bu ağaca benzediği ifade edilmektedir. Bunun dışında bu ağaç hakkında bilgi verilmemiştir.” (607/283a/15)

arġavān (< Far. erguvān) “baklagillerden, eflatunla kırmızı arası renkte çiçek açan, güzel bir süs ağacı, erguvan” (283/137a/13 - 283/137a/13)

balūt (< Far. belūt) “meşe ağacı” (279/135a/5 - 279/135a/6 - 283/136b/6)

bar (< Hint. ber, bayr) “kaktüsgillerden, yaprakları etli ve yayvan dikenli bir bitki, banyan ağacı, Hint inciri” (301/145b/21 - 495/233a/5)

buḳsa (< Yun. buḳisa) “karaağaç” (237/116b/19)

calġoza (< Far. çil-ġūze) “Himalaya fıstık çamı ağacı” (267/129b/8 - 279/135a/5 - 279/135a/7)

funduḳ (< Ar. bunduḳ/ fındık) “kayıngillerden bir ağaççık ve meyvesi, fındık” (609/284a/16)

gular (< Hint. gūlar) “yabanî incir, Hint inciri” (611/284b/9)

ḫuncak (< Far. kancak) “kalın ve düz gövdeli, sık yapraklı bir ağaç”[9] (279/135a/5-293/141b/9 - 293/141b/10)

mahua (< Sans. mahdhukah) “bal ağacı, Hintyağı ağacı adlarıyla bilinen ve Güney Hindistan’da yetişen bir ağaç” (609/283a/1 - 609/283b/2 - 611/284b/15)

nārvān (< Far. nārven) “nar ağacı, karaağaç” (97/47b/22)

zaytūn (< Ar. zeytin) “zeytin ağacı” (291/140b/12 - 639/298a/21)

tobulġu (< Tr. tavılku, KRH: tawılḳu, HAR: -, KIP: -) “hünnap ağacı” (11/5a/1 - 11/5a/2)

tār (< Hint. tār) “Asya’da yetişen, kereste, lif ve meyve elde edilen bir palmiye türü” (613/285b/19 - 613/286a/19)

2.5.2.1.1.2. Çiçeksiz Ağaçlar

ābnūs (< Far. abnus) “abanoz ağacı” (703/330b/8 - 703/330b/9 - 703/330b/10)

cāman (< Sans. cambu) “mersingillerden bir ağaç”[10] (609/283b/10 - 723/339b/20)

çanār (< Far. çınar) “çınar ağacı” (253/123b/22 - 281/136b/25 - 281/136b/25)

---

[9] Elphinstone’un çevirisinin Kabul bölümünde bu bitkiden şu şekilde bahsedilmektedir: “*Onların tamamı ‘hunçık’ denilen ağacın fındığından çıkarılan yağ ile unu karıştırıp ekmek yaparlar”.* Thackson ise bu kelimeye *‘pelin otu ağacı’* anlamı vermektedir. **Thackson,** 861.

[10] Metinde yaprağı söğüt yaprağına benzetilmiş, ondan daha yuvarlak ve yeşil olduğu belirtilmiştir.

ḳarayıġaç (< Tr. ḳara “siyah”, EDPT, s. 643 + ıġaç, EDPT, s. 79, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “karaağaç, karaağaçgillerin örnek bitkisi olan, kerestesi değerli bir ağaç, narven” (187/93b/20)

ḳarḳand (< Tr. ḳaragan, EDPT, s.657, KRH: ḳaraḳan, HAR: -, KIP:) “dikenli, odunu iyi yanan bir ağaç, yalancı akasya” (293/141b/9 - 293/141b/14)

nācū (< Far. nacū) “yabani çam ağacı” (279/135a/5 - 291/140b/11)

rīm (diraḫtları) (< Far. rīmḥ) “kavak ağacı” (511/239b/6)

safédār (< Far. sefidār) “beyaz kavak” (97/47b/22)

sarv (< Far. serv) “servi” (97/47b/22 - 507/238a/5)

tal (< Hint. tal) “yaprakları yelpazeye benzeyen bir palmiye türü” (283/137a/17 - 297/143a/3 - 501/235b/4)

tindū (< Hint. tindu) “abanoz ağacının bir türü” (703/330b/9 - 733/344a/2)

turaḳ (< Tr. turaḳ, EDPT, s. 538, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kavak” (523/245b/19)

2.5.2.1.2. Ağaç İle İlgili İsimler

2.5.2.1.2.1. Fidan

nihāl (< Far. nihāl) “fidan” (257/129b/6 - 529/248a/7 - 763/350a/17)

gul-ban (< Far. gül-ban) “gül ağacı, gül fidanı” (617/287b/15 - 6017/287b/23)

2.5.2.1.2.2. Dal

şāḫ (< Far. şāḫ) “dal, budak” (293/141b/12 - 333/160b/2)

tal (< Tr. tal, EDPT, s. 489, KRH: tal, HAR: tal/ dal, KIP: tal) “dal” (533/249b/11)

2.5.2.1.2.3. Filiz

şukūfa (< Far. şükūfe) “çiçek; meyve ağacı filizi” (485/228b/21)

2.5.3. Tarım Bitkileri

ékin (< Tr. ékin, EDPT, s. 109, KRH: ékin/ ekin, HAR: ékin/ ekin/ ikin, KIP: ekin/ ikin) “ekin” (257/129b/15 - 287/138b/5 - 287/139b/25)

ġoza (< Far. koza) “pamuk kozası” (611/284b/11)

paḫta (< Far. peḫte) “pamuk” (109/53a/5)

2.5.4. Otlar

büte (< Far. bute) “topraktan çıkar çıkmaz yaprak ve dalları yere yayılan gövdesiz bitkiler; sürüngen dallı bitkiler” (803/380b/23)

bütege otı (< Moğ. bütege, < Tr. ot, EDPT, s. 34, KRH: -, HAR: -, KIP: - + -ı) “bir çeşit ot, bitki”[11] (291/140b/5 - 291/140b/6 - 291/140b/7)

çaman (< Far. çemen) “çimen, yeşillik” (505/237a/4 - 533/249b/11 - 643/300a/21)

çikintala otı (< Tr. çikin ‘bir bitki adı’, EDPT, s. 415,+ < Moğ. tala ‘yeşil alan, tarla,+ < Tr. ot, EDPT, s. 34,+ -ı, KRH: çikin, HAR: -, KIP: -) ‘üzüm bağlarında biten, hayvanların yediği başaklı bir ot” (281/135b/3)

giyāh (< Far. giyāh) “1. yeşil ot, çimen, 2. kuru ot, saman” (301/145a/9 - 617/287b/15)

ḫas (< Far. ḫas) “kuru ot” (587/274b/22 - 633/294b/2)

kökşıbaḳ (< Tr. kök ‘yeşil, taze’, EDPT, s. 708 + < Ar. şibak ‘ağlar, tuzaklar’, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “pelin, balıkları sersemleten bir ot” (297/143a/1)

ḳulan ḳuyruḳı (< Tr. ḳulan ‘yaban eşeği, EDPT, s. 621 + ḳudruḳ, EDPT, s. 604 + ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir tür ot, eşek kuyruğu” (295/143a/26)

mihrgiyāh (< Far. mihri-giyeh) “adamotu, kankurutan, turnusol” (11/5b/6 - 11/5b/6)

ot (< Tr. ot, EDPT, s. 34, KRH: ot, HAR: ot, KIP: ot/ oṭ) “ot” (257/130a/20 - 291/140b/6 - 307/148a/6)

rayāḥīn (< Ar. reyāḥīn) “reyhanlar, fesleğenler” (763/360a/20)

rīvāc (< Far. revāc) “kuzukulağı” (267/129b/10)

royan (< Far. royan) “kök boyası yapılan bir bitki, kızıl kök” (285/138a/9 - 285/138a/10)

sibargazār (< Far. sibergzār) “yonca” (273/132b/12 - 523/245a/6)

yabrūhu’l-ṣanam (< Ar. yebruhussanem) “adamotu” (11/5b/4)

yorunçḳa (< Tr. yorunçḳa, KRH: yorunçġa/ yorınça/ yonça, HAR: yonçġa, KIP: yonça) “yonca” (293/141b/16)

---

[11] Babür bu otun Kābil’de çok görüldüğünü ve atlara çok faydalı olduğunu belirtmektedir. Babür’ e göre bu ota bu ismin verilmesinin nedeni *büte büte* ‘öbek öbek’ çıkmasındandır.

2.5.4.1. Şifalı Otlar

ayıḳ otı (< Tr. ay- ‘aymak, kendine gelmek’+ -ık, ot, EDPT, s. 34 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir tür bitki ve ilaç ismi” (11/5b/6)

sambal (diraḫtı) (< Far. sambālo) “ilaç özelliği olan bir tür ağaç” (491/231b/17 - 491/231b/17 - 491/231b/18)

2.5.5. Diken- Çalı

buta (< Far. bute) “çalılık, sık ağaçlık” (493/232b/24 - 617/287b/24 - 619/288a/7)

cirm (< Ar. cirm) “kıymık, diken” (607/283a/21)

ḫas (< Far. ḫas) “çalı çırpı” (799/377b/2)

muşk (< Far. müşk) “güzel kokulu dikenli bir ot, misk otu” (619/288a/1)

tiken (< Tr. tiken, EDPT, s. 483, KRH: tiken/ tikken, HAR: tiken, KIP: tiken/ diken/ düken/ tekenek/ tikenek) “diken” (293/141b/14 - 619/288a/4)

2.5.5. Sazlık

ġarv (< Far. ġarv) “saz, kamış” (619/288a/3)

ḳamış (< Tr. ḳamış, EDPT, s. 628, KRH: ḳamış, HAR: ḳamış, KIP: kamış/ ḫamış) “saz, kamış” (619/288a/7 - 791/373b/6)

nayşakar (< Far. neyşeker) “şeker kamışı” (273/132a/6 - 485/228b/22)

Bitkiler İle İlgili İsimler grubunda 98 tane başlık olmak üzere; 22 tane Türkçe, 10 tane Arapça, 56 tane Farsça, 11 tane Hintçe, 2 tane Moğolca, 3 tane Sanskritçe ve 1 tane Yunanca kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 1 tanesi “Far. + Far. + Tr.”, 1 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 11 tane de tamlama bulunmaktadır. Babür gittiği her yerde daha önceden bildiği yahut ilk kez gördüğü bitkiler hakkında genişçe bilgiler vermiştir. Bu nedenle bitkilerle ilgili sözcükler oldukça fazladır.

2.6. Coğrafya İle İlgili İsimler

2.6.1. Yeryüzü Şekilleri

ālam (< Ar. ʿālem) “dünya, yeryüzü, cihan” (266/129b/16 - 283/136a/13 - 301/145a/8)

dunyā (< Ar. dünyā) “yerküre, dünya” (21/11a/16 - 56/29a/14 - 56/29a/16 - 61/35a/3)

iḳlīm (< Ar. iḳlīm) “eski coğrafya bilgilerine göre ekvatordan kuzey kutbuna kadar olan yeryüzünün ayrıldığı yedi bölgeden her biri; ülke, diyar; iklim” (3/1b/3 - 263/128a/16 - 583/262a/6 - 283/136b/28)

rubʿ-i maskūn (< Ar. rub’ + < Far. -i + < Ar. meskūn) “dünyanın dörtte biri, karaları” (91/44b/21 - 395/188a/5)

2.6.1.1. Çukur

amīḳ (< Ar. amiḳ) “çukur” (9/4b/13 - 317/153b/16)

çuḳur (< Tr. çuḳur, EDPT, s. 409, KRH: çuḳur, HAR: çuḳur, KIP: çuġur/ çuḳır/ çuḳur/

çuḳurcaḳ (< Tr. çuḳur, EDPT, s. 409 + -caḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “küçük çukurlar” (261/126a/22)

çuḳurraḳ (< Tr. çuḳur, EDPT, s. 409 + -raḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “küçük çukur” (297/143b/9)

dara (< Far. dere) “1. dere, akar su, küçük çay, 2. iki dağ arasındaki çukur, vadi” (291/141a/23 - 335/162a/11 - 467/219b/8)

naḳb (< Ar. naḳb) “çukur, delik” (69/34a/11 - 435/206a/10 - 455/215a/15)

obruḳ (< Tr. ob/ op- ‘içine çekmek’+ -ur + -uḳ, KRH: oprı, HAR: -, KIP: -) “çukur, oyuk” (665/310b/26)

téşük (< Tr. téşük, EDPT, s. 563, KRH: teşük, HAR: teşük, KIP: teşik/ deşük/ tişek/ tişik/ tişük) “oyuk, çukur, deşik” (289/140a/16 - 613/285b/16 - 649/302b/8)

2.6.1.1.1. Hendek

car (< Ar. cer) “yarık; hendek” (197/98b/19 - 489/230b/11 - 493/232b/21)

2.6.1.1.2. Kuyu

çāh (< Far. çāh) “kuyu, çukur” (643/300a/16 - 665/309b/9 - 623/339b/21)

vāyin (< Hint. wāin) “büyük merdivenli kuyu” (645/300b/6 - 645/300b/6 - 661/312b/5)

2.6.1.1.3. Uçurum

car (< Tr. car, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kayalık yamaç, yar” (196/98b/20 - 196/98b/24 - 489/230b/16)

uçma (< Tr. uç- ‘uçmak’ EDPT s. 19+ -ma, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “uçurum” (85/42a/14 - 409/195a/21 - 559/260b/1)

2.6.1.1.4. Vadi

dara (< Far. dere/ derre) “vadi” (235/115b/20 - 303/146a/23 - 409/195a/12)

2.6.1.2. Düzlük

cölge (< Moğ. cölke) “ırmakla bölünmüş büyük köy” (506/238b/25 - 461/216b/3 - 509/238b/1)

daban (< Moğ. daban) “yamacın ve yamaç tarlanın alt kısmı; taşsız, düz ve verimli tarla” (199/99a/2 - 409/195a/12 - 467/220a/15)

hamvār (< Far. hemvār) “düz yer” (281/135b/2 - 465/224a/23 - 483/226a/2)

ḫaspoş (< Far. ḫaspuş) “kuru ot, çalı çırpıyla örtülmüş yer” (261/126b/22)

or(u)n (< Tr. orun, EDPT, s. 233, KRH: orun/ urun, HAR: orun, KIP: orun/ urun) “yer” (9/4b/13 - 251/122b/21)

pastlıḳ (< Far. pest + < Tr. -lıḳ) “alçaklık” (6/3b/11)

rāst (< Far. rāst) “düz yer” (645/301a/16)

takāb (< Far. tek- āb) “iki dağ arasındaki düzlük” (269/130b/16 - 291/141a/23-333/160b/6)

tüz (< Tr. tüz, EDPT, s. 571, KRH: tüz, HAR: tüz, KIP: tüz/ düz) “düzlük yer; ova” (215/105b/4)

yak-andāz (< Far. yek + - endāz) “düz” (291/141a/23)

yér (< Tr. yér, EDPT, s. 954, KRH: yér/ yer/ yir, HAR: yér/ yer/ yir, KIP: yer/ yir) “toprak, zemin, yer” (35/18a/14 - 251/122b/22 - 429/203a/8)

2.6.1.3. Geçit

arġadallıġ (dağ) (< Moğ. arġadal + < Tr. -lıġ) “dağda geçit olabilecek yer” (557/260a/11)

guzar (< Far. güzar) “geçit” (236/116b/20 - 309/149b/20 - 619/338a/11)

kéçit (< Tr. kéçig, EDPT, s. 696, KRH: keçik/ keçiş, HAR: -, KIP: keçüt/ kiçit/ kiçüt) “geçit” (26/14a/16)

kötel (< Tr. kötel, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “geçit” (269/131a/23 - 269/130b/8 - 519/243b/16)

ḳuzarbandlıḳ (< Far. güzar + bend + < Tr. -lıḳ) “geçit” (695/366a/22)

sumc (< Far. sumc) “yer altı geçidi, mağara” (331/160a/16 - 331/160a/18 - 335/161b/5)

tangī (< Far. tengi) “vadinin dar yeri, boğaz” (67/33b/25)

tutḳavul (< Moğ. tutḳavul) “geçit, boğaz” (293/141b/18)

mamarr (< Ar. memerr) “geçiş yeri, kanal” (155/76b/14 - 233/114a/6)

2.6.1.4. Yüksek Yerler

2.6.1.4.1. Dağ

baş (< Tr. baş, EDPT, s. 375, KRH: baş, HAR: baş, KIP: baş) “bir yerin veya nesnenin en yüksek noktası; zirve; tepe; doruk” (281/136a/10)

bérk (< Tr. bérk, EDPT, s. 361, KRH: berk, HAR: berk, KIP: berk/ bek/ bik) “sarp, dik” (291/140b/15)

bortaḳlıḳ (< Tr. burtaḳ + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “aşılması güç, sarp yer” (319/154a/2 - 545/254b/22)

daġ (< Tr. tāġ, EDPT, s. 463, KRH: daġ/ taġ, HAR: daġ/ taġ, KIP: dag/ taġ/ tav) “dağ” (263/128a/19 - 281/136a/15 - 321/155a/6)

dāman (< Far. damen) “dağ ve tepenin alt bölümü” (56/29a/15 - 119/58b/14)

koh (< Far. küh ~ kūh) “dağ” (5/3a/16 - 669/363a/8)

kūhpāya (< Far. kūh-pāye) “dağ eteği” (149/63b/20/ - 161/69b/10 - 251/122a/13)

ḳulla (< Ar. ḳule) “bir dağın en yüksek tepesi, doruk” (5/2b/10 - 263/132b/22 597/269a/17)

muşrif (< Ar. müşrif) “çevreyi gören, yüksek yer” (97/47b/20 - 265/128b/11 - 535/251a/22)

taġḳına (< Tr. taġ, EDPT, s. 463 + -ḳına, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “küçük dağ” (585/263a/13 - 609/332b/5)

2.6.1.4.2. Engebeli yer

nāhamvār (< Far. nā + hemvār) “engebeli, pürüzlü yer” (461/217a/13)

2.6.1.4.3. Tepe

bar (< Far. bar) “tepe, zirve, çöl. Metinde mecazi olarak *kara, toprak* anlamında kullanılmıştır. ” (177/87b/4)

dakk (< Ar. dekk) “çıkıntı, tepe” (535/250b/12)

kungura (< Far. küngüre) “tepe” (489/230a/10)

puşta (< Far. püşte) “küçük tepe” (263/132b/9 - 311/150b/11 - 506/238a/21)

sardara (< Far. ser + dere) “yüksek yer, vadinin tepesi” (265/133b/19)

sarkob (< Far. ser- kob) “tepenin başı, yükselti, yüksek yer” (69/34b/21- 335/162a/13 - 453/214b/23)

tépe (< Tr. töpü, EDPT, s. 436, KRH: tepe/ töpe/ töpü/ tüpü, HAR: töpe/ tepe, KIP: töpe/ depe/ tebe/ tepe) “tepe” (139/66b/9 - 261/126a/16 - 263/128a/12)

tumşuḳ (< Tr. tumşuḳ, EDPT, s. 509, KRH: tumşuḳ, HAR: tumşuḳ, KIP: -) “dağ tepe gibi coğrafî şekillerdeki çıkıntı. Karahanlı ve Harezm Türkçesinde sözcük *gaga* anlamında kullanılmaktadır.” (5/2b/11 - 309/150a/26)

2.6.1.5. Kaya

ḳaya (< Tr. ḳaya, EDPT s. 674, KRH: ḳaya, HAR: -, KIP: ḳaya) “taş kütlesi, kaya” (615/335b/1 - 631/343b/21)

rag (< Far. reg) “rüzgâr süpürmesi sonucunda oluşan kayalık” (281/136a/14)

2.6.1.5.1. Taş

sang (< Far. seng) “taş” (613/335b/22)

sangrézalig (< Far. seng + rize + < Tr. -lig) “çakıllık, taşlı yer” (3/2a/20)

say (< Tr. say, EDPT s. 858, KRH: say, HAR: say, KIP: -) “taşlık” (137/67a/22 - 137/67a/20)

taş (< Tr. taş, EDPT, s. 557, KRH: taş, HAR: taş, KIP: daş/ ṭaş/ taş) “taş” (49/24b/16 - 649/302b/14 - 651/353b/13)

2.6.1.6. Mağara

ġār (< Ar. ġar) “mağara, in” (407/194a/16)

ẖavāl (< Hint. ẖavāl) “mağara” (407/194a/15 - 407/194a/16)

sumc (< Far. sumc) “yer altı geçidi, mağara” (331/160a/16 - 331/160a/18 - 335/161b/5)

2.6.1.7. Yokuş

éniş (< Tr. éniş, EDPT s. 191, KRH: iniş, HAR: iniş, KIP: eneş/ eniş/ iniş) “bayır, iniş” (85/42a/14 - 305/147b/17 - 305/147b/18)

2.6.1.8. Suların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri

2.6.1.8.1. Ada

aral (< Moğ. aral) “ada” (311/150b/22 - 313/151a/1 - 777/366b/2)

cazāyir (< Ar. cezāyir) “adalar” (589/265a/4 - 589/265a/8)

cazīra (< Ar. cezīre) “ada, yarımada” (683/360a/10 - 683/360a/20)

2.6.1.8.2. Kıyı

ḳıraḳ (< Tr. ḳırġaḳ, EDPT, s. 653 KRH: ḳıraġ/ ḳırıġ, HAR: ḳıraḳ/ ḳıraŋ/ ḳıra/ḳırıġ/ ḳıy/ ḳıraġ, KIP: kıraġ/ ḳıraŋ, ḳırıġ) “kenar, kıyı” (317/153a/10 - 735/344b/5)

kināŕ (< Far. ḳināŕ/ kenar) “kenar, kıyı” (3/1b/3 - 93/45a/10 - 421/200a/3 - 451/213a/11)

pāyān (< Far. pāyān) “kenar, kıyı” (101/49b/20)

sāḥil (< Ar. sāḥil) “deniz kıyısı, sahil” (285/138b/23)

yaḳa (< Tr. yaḳa, EDPT, s. 898, KRH: yaḳa, HAR: yaḳa, KIP: yaḳa/ yaġa) “kenar, kıyı” (257/125a/14 - 407/193b/9 - 669/311b/13)

2.6.2. Yeryüzü Şekillerinin Arazi Özellikleri

2.6.2.1. Ağaçlık Yer

2.6.2.1.1. Orman

cangal (< Sans. cangala) “orman” (145/61a/13 - 63/364b/8 - 463/222b/8)

ḳoruġ (< Tr. ḳorıġ, EDPT s. 652, KRH: ḳoruġ, HAR: ḳorıġ, KIP: -) “koru” (99/48a/8 - 219/106b/12 - 609/332b/6)

2.6.2.2. Bataklık

batġaḳlıġ (< Tr. bat- ‘batmak’ EDPT s. 296 + -ġak + -lıġ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kısmen bitkilerle kaplı, az derin, yer yer sularla örtülü alan; bataklık” (665/366a/22)

öleng (< Tr. öleng, EDPT, s. 147, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sulak yer; bataklık arazi” (267/130a/21 - 465/224a/24 - 697/328a/22)

2.6.2.3. Çayırlık Yer

çārçaman (< Far. çārçemen) “büyük çimenlik” (263/132b/10)

si-bargélig (< Far. si- bergi + < Tr. -lig) “yoncalık” (5/3a/18)

otlaġ (< Tr. ot ‘ot’, EDPT, s. 34 + -laġ, KRH: otlaġ, HAR: otlaġ/ otlaġ, KIP: otlaġ/ otlaḳ) “otlak” (293/141a/1)

2.6.2.4. Çöl

bādiya (< Ar. bādiye) “çöl, sahra” (9/4b/6 - 9/4b/8)

biyābān (< Far. beyābān) “çöl, kır” (489/230b/22)

çöl (< Moğ. çöl) “çöl” (117/57b/1)

daşt (< Far. deşt) “çöl; ova; kır; bozkır” (261/131a/5 - 301/145a/4 - 611/284b/4)

ṣaḥrā (< Ar. ṣaḥrā) “çöl, sahra” (101/49a/5 - 583/262a/8 - 623/290a/15)

ḳır (< Tr. ḳır, EDPT, s. 641, KRH: ḳır, HAR: ḳır, KIP: ḳır) “sahra, kır” (413/196b/5 - 413/196b/10)

ġubār (< Ar. ġubār) “toz, toprak, ince toprak” (669/312a/17)

2.6.3. Yeryüzü Suları

2.6.3.1. Akarsu

āb-muri (< Far. āb- muri) “su yolu, su kanalı” (73/36b/20)

ābşār (< Far. āb- şār) “şelale” (631/343b/20 - 631/343b/25)

aḳar su (< Tr. aḳ ‘akmak’+ - ar + suv, EDPT, s. 783, KRH: aḳar suw, HAR: aḳar su, KIP: aḳarṣu) “akarsu, nehir, dere. Karahanlı Türkçesinde sözcük *tufan* anlamında kullanılmıştır.” (585/263b/21 - 585/263b/21)

arıġ (< Tr. arıġ, EDPT, s. 214, KRH: arıġ, HAR: arıḳ/ arıġ/ arı/ aru, KIP: arıḳ/ arav/ arı/ arıġ/ arov/ aru/ uru) “saf, temiz, arı. Metinde *ırmak, akarsu* anlamında kullanılmıştır.” (127/62b/22)

arıḳ (< Tr. arıḳ, EDPT, s. 214, KRH: arıḳ, HAR: arıġ/ arıḳ, KIP: arḳ/ arġ) “su yolu, ark” (283/136a/16 - 445/210b/22 - 651/353b/14)

coy (< Far. cuy) “akarsu, dere” (283/136a/13)

dara (< Far. dere) “dere, akar su” (291/141a/23 - 335/162a/11 - 467/219b/8)

daryāçaī (< Far. deryaçeī) “küçük ırmak” (93/45a/14)

ḳara su (< Tr. ḳara, EDPT, s. 643 + suv, EDPT, s. 783, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ağır ve gür akan su” (585/263b/21 - 587/264b/19)

mūrī (< Far. mūrī) “su yolu, su kanalı” (661/358b/11)

rūd (< Far. rūd) “ırmak, çay” (263/132a/2 - 263/132b/16 - 265/133b/12

şāḫ-āb (< Far. şāḫ + āb) “bir akarsuyun en büyük kolu” (487/229a/5 - 699/368a/20)

şāh-cūy (< Far. şāḫ + cūy) “büyük nehir” (5/3a/18 - 5/3a/20)

say (< Tr. say, EDPT s. 858, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kışın suyu akan, yazın kuruyan dere” (9/5a/24 - 309/149a/2 - 309/149a/3)

su (< Tr. suv, EDPT, s. 783, KRH: suf/ suv/ suw, HAR: su/ suv/ suw, KIP: su/ ṣu/ suf/ suv) “su” (261/126a/16 - 297/143a/5 - 323/156b/19)

pāyāb (< Far. pāyāb) “suyun dibi” (313/151a/5)

2.6.3.2. Göl

daryāça (< Far. deryāçe) “göl, havuz” (469/226a/24 - 613/335b/24)

köl (< Tr. köl, EDPT, s. 715, KRH: köl, HAR: köl, KIP: köl) “göl” (99/48b/16 - 265/128b/3 - 465/224a/22)

2.6.3.3. Deniz

daryā (< Far. deryā) “deniz” (3/2a/13 - 6/4a/21 - 15/8a/15)

2.6.3.4. Kaynak

mamba' (< Ar. memba') "suyun çıktığı yer, kaynak" (585/263a/6 - 585/263b/19)

2.6.3.5. Menderes

toḳay (< Moğ. togay) "menderes" (99/48a/11)

2.6.4. Toprak

ḫāḳ (< Far. ḫāḳ) "toprak" (625/291b/18)

tofraḳ (< Tr. topraḳ, EDPT, s. 443, KRH: tofraḳ/ topraḳ/ tupraḳ, HAR: tofraḳ/ topraḳ, KIP: ṭopraḳ/ ṭobraḳ) "toprak" (197/98b/23 - 285/138a/8 - 325/157a/8)

ḫuşkī (< Far. ḫuşkī) "kuruluk; kara, toprak" (265/129a/18)

2.6.5. Doğal Afetler

2.6.5.1. Jeolojik Doğal Afetler

2.6.5.1.1. Deprem

zalzala (< Ar. zelzele) "deprem, zelzele" (325/156a/19 - 325/156b/25 - 461/216b/3)

2.6.5.2. Meteorolojik Doğal Afetler

2.6.5.2.1. Sel

sayl (< Ar. seyl) "sel" (317/153a/4 - 481/226b/5 - 625/291a/13)

2.6.5.2.2. Tufan

āndī (< Hint. [kali] andhi) "kara fırtına" (625/291b/20)

tūfān (< Ar. tūfān) "su baskını, sel" (287/139a/15 - 287/139a/16)

tund yél (< Far. tünd + < Tr. yél, EDPT, s. 916, KRH: yél/ yel/ yil, HAR: yél/ yel/ yil, KIP: yel/ yil) "şiddetli rüzgâr, kasırga" (643/300a/23 - 663/364b/6)

Coğrafya İle İlgili İsimler grubunda 118 tane başlık olmak üzere; 39 tane Türkçe, 23 tane Arapça, 47 tane Farsça, 3 tane Hintçe, 7 tane Moğolca ve 1 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 8 tanesi " Far. + Far.", 1 tanesi "Far. + Tr.", 3 tanesi "Far. + Far. + Tr.", 1 tanesi "Moğ. + Tr.", 7 tanesi ise "Tr. + Tr." şeklinde türetilmiştir. Grupta 9 adet tamlama bulunmaktadır. Babür gittiği, gezdiği yahut ele

geçirdiği yerleri gezmiş ve ayrıntılı bir biçimde metinde tasvir etmiştir. Hükümdarlığını geniş bir coğrafyada sürmüş olması sözcük grubuna yansımıştır.

2.7. Çevre ve Şehircilik İle İlgili İsimler

2.7.1. Çevre- Etraf

atrāf (< Ar. etrāf) "çevre, etraf" (175/87b/7 - 223/107b/10 - 273/128a/21- 431/204b/24)

budal (< Tr. budal, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "mahal, mevki" (307/148b/17)

cāy (< Far. cāy) "yer, mekân" (47/23b/12 - 377/187b/18 - 787/371b/4)

gird (< Far. gird) "yuvarlak, çevre" (213/105a/18 - 305/147b/15)

girdāgird (< Far. girdāgird) "çepeçevre" (273/128a/24 - 273/132b/12 - 475/224a/23)

girdugoşa (< Far. gird u guşe) "köşe bucak" (207/102a/1 - 741/278b/4)

mahall (< Ar. mahal) "yer, mevki, sıra" (11/5b/10 - 201/100a/7 - 223/110a/17)

muhīṭ (< Ar. muhīṭ) "yöre, çevre" (175/81b/18)

tégre (< Tr. tégre, EDPT, s. 493, KRH: tegre/ tégré, HAR: tegre/ teŋre/ tigre/ tégrü, KIP: tigre/ teyre) "etraf, çevre, civar" (135/66a/5 - 543/253b/17 - 741/278a/2)

yér-su (< Tr. yér, EDPT, s. 954, KRH: yér/ yer, HAR: yér/ yer/ yir, KIP: yer, su, EDPT, s. 783, KRH: suf/ suv/ suw, HAR: su/ suv/ suw, KIP: su/ ṣu/ suf/ suv) "yer- su. Bu ikileme metinde *etraf, çevre, arazi* anlamında kullanılmışır." (441/208b/2 - 453/214a/17)

2.7.2. Yerleşim Birimleri İle İlgili İsimler

2.7.2.1. Yerleşke

arṣa (< Ar. arṣa) "yer" (543/253a/3)

manzil (< Ar. menzil) "konak yeri, konak" (35/18a/15 - 247/120b/17 - 777/378b/24)

tuyūl (< Far. tiyūl) "arazi, tımar" (299/144b/9 - 501/235b/9 - 515/241b/3)

2.7.2.2. Mahalle

maḥalla (< Ar. maḥalla) "semt, mahalle" (3/2a/21 - 183/91b/22 - 273/128a/27)

mahallāt (< Ar. mahallat) "sokaklar, mahalleler" (3/2a/21 - 441/208b/12 - 735/344b/4)

pargana (< Hint. paragana) “bölge; semt; mahalle” (581/271b/22 - 777/327b/13 - 757/358a/27)

2.7.2.3. Köy- Oba

él (< Tr. él / él / il / el, EDPTs. 141, KRH: él/ el/ il, HAR: él/ il, KIP: el/ il) “kabile, oba, aşiret, kavim” (19/10a/2 - 275/128b/7 - 273/132a/1 - 287/138b/8)

ḳarīna (< Ar. ḳarīne) “kasaba, köy” (99/48b/22 - 745/300b/14)

ḳurayāt (< Ar. ḳurayāt) “kasabalar, köyler” (771/357b/27)

kūy (< Far. kūy) “köy” (155/77a/1 - 183/91b/23 -183/91b/23)

mavāż (< Ar. mevāżi) “yerler, köyler” (583/272a/8 - 587/274b/21)

mawża‘ (< Ar. mevza‘) “nahiye, köy” (15/8a/14 - 587/274b/5)

2.7.2.4. Kasaba

ḳaṣaba (< Ar. kaṣaba) “kasaba” (5/3a/23 - 7/4a/1 - 7/5a/22)

ḳaṣabaça (< Ar. kaṣaba + < Tr. -ça) “kasabadan biraz küçük yerleşim yeri” (7/4a/1 - 311/150b/21)

navāḥi (< Ar. nevāḫi) “bucaklar; nahiyeler” (145/71a/13 - 171/77b/14 - 277/134a/8)

2.7.2.5. İlçe

tümān (< Tr. tümen, EDPT, s. 507, KRH: tümen, HAR: tümen, KIP: tümen/ dümen) “askeri birlik, ilçe. Diğer lehçelerde sadece sayı anlamıyla kullanılmıştır.” (275/133a/9)

tümenāt (< Tr. tümen, EDPT, s. 507 + < Ar. -āt, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ilçeler, tümenler” (99/48b/22 - 101/49b/21 - 101/49b/23)

vilāyatça (< Ar. vilayet + < Tr. -ça) “küçük vilayet” (271/131b/15)

2.7.2.6. Şehir

bandar (< Far. bender) “şehir, ticaret merkezi” (265/129a/18)

dāru’l-mulk (< Ar. dār, mülk) “başkent, baş şehir” (727/272a/17)

ḥākimnişīn (< Ar. ḥākim + Far. -nişīn) “hükümet merkezi, bir memleketin idare edildiği şehir” (693/326a/24)

iyālat (< Ar. eyālet) “vilayet, eyalet” (477/224b/18)

ként (< Soğd. kand) “şehir, kent” (277/134b/17 - 411/175b/3 - 587/274b/27)

orçın (< Moğ. orçim/ orçin) “il; vilayet; tümen” (211/104a/5 - 271/131b/17)

sarkār (< Far. serkār) “idari birim” (63/31b/4 - 481/226b/7 - 779/367b/1)

şahr (< Far. şehr) “kent, şehir” (171/84b/10 - 173/85b/13 - 477/233b/3)

vilāyat (< Ar. vilāyet) “iller; vilâyetler” (3/1b/7 - 17/122a/251 - 287/140a/17)

2.7.3. Yol

çığır (< Tr. çığır, EDPT s. 409, KRH: çığır/ çağır, HAR: -, KIP: çığır) “karda açılan yol” (333/161a/20)

çuburtma (< Moğ. çubrut- + < Tr. - ma) “tek sıra hâlinde yürünecek şekilde dar patika” (331/170b/22)

gaştgāh (< Far. geşt + -gāh) “yol, rota, güzergâh” (275/128b/7)

maşraʿa (< Ar. meşraʿa) “yol” (535/251a/22)

rāh (< Far. rāh) “yol” (357/172a/18 - 583/272a/11 - 751/303b/21)

şāhrāh (< Far. şāhrāh) “ana yol, ana cadde” (3/2a/20 - 3/2a/22 - 217/107a/18)

vatīra (< Ar. vetīre) “dar yol, patika” (183/91b/25)

yakrah (< Far. yek + râh) “tek yol” (487/230a/8 - 487/230a/7)

yol (< Tr. yol, EDPT, s. 917, KRH: yol, HAR: yol, KIP: yol) “yol” (63/32a/17-277/131a/22 - 451/213a/4)

yolġına (< Tr. yol, EDPT, s. 917 + -ġına, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “patika” (233/114a/7)

2.8.3.1. Sokak- Cadde

kūça (< Far. kūçe) “dar sokak” (227/112a/3 - 231/113a/3 - 417/178a/4)

2.7.4. Çarşı- Pazar

bāzār (< Far. bāzār) “pazar, çarşı” (187/93a/6 - 401/191b/24)

çārsū (< Far. çārsū) “pazar yeri; çarşı” (259/125b/8)

2.7.4.1. Fırın- Lokanta

āşpazlık (< Far. āş- baz + < Tr. -lıḳ) “lokanta” (97/47b/26)

nānvālıḳ (< Far. nānvā + < Tr. -lıḳ) “ekmek satan yer, fırın” (97/47b/26)

2.7.4.2. Dükkân

dukkān (< Far. dükkān) “dükkan” (171/84b/9)

sawdāḫāna (< Far. sevdā + < Far. -hāne) “ticarethane” (265/129a/21)

2.7.5. Mezarlık

gor (< Far. gör/ gūr) “mezar” (525/246a/8)

ḥaẕīra (< Ar. ḥaẕīre) “mezarlık” (401/191a/13)

ḳabr (< Ar. ḳabr) “mezar, kabir” (285/138a/20 - 285/138b/24 - 783/369b/4)

ḳarşı (< Moğ. ḳarşı) “mezar” (101/49b/15)

maḳābir (< Ar. meḳābir) “kabirler, mezarlar” (101/49a/11 - 401/191a/15 - 401/191a/17)

maḳbara (< Ar. maḳbere) “mezarlık” (101/49a/11 - 401/191b/26 - 573/267b/12)

mazār (< Ar. mezār) “mezar” (265/128b/5 - 313/152a/24 - 783/369b/5)

mazārāt (< Ar. mezāret) “mezarlar” (285/138a/17 - 401/191a/15)

Çevre ve Şehircilik İle İlgili İsimler grubunda 64 tane başlık olmak üzere; 9 tane Türkçe, 27 tane Arapça, 21 tane Farsça, 1 tane Hintçe, 3 tane Moğolca ve 1 tane Soğdca kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 1 tanesi “ Ar. + Far.” , 2 tanesi “Ar. + Tr.”, 4 tanesi “Far.+ Far.”, 1 tanesi “ Far. + Tr.”, 1 tanesi “Moğ. + Tr.”, 1 tanesi “Tr. + Tr.”, 1 tanesi “Tr. + Ar.” ve 1 tanesi de “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tane de tamlama vardır. Metinde geçen bu isimler Babür’ün yaşadığı ve gezdiği yerler için kullanılmıştır.

2.8. Din İle İlgili İsimler

2.8.1.Tanrı

Ḥaḳḳ (< Ar. ḥaḳḳ) “varlığı kendiliğinden olan anlamında Allah’ın isimlerinden biri” (351/169a/4 - 567/264b/1)

Ḫudāy (< Far. Ḫudā) “Allah” (243/119a/19)

Téngri (< Tr. Tengri, EDPT, s. 523, KRH: Téŋri/ Teŋri/ Tanrı/ Ṭaŋrı, HAR: Teŋri/ Taŋrı/ Tiŋri, KIP: Teŋri/ Taġrı/ Tanrı/ Tanġrı/ Taŋrı/ Tigri/ Tiŋri) "Tanrı, Allah" (287/139a/10 - 289/139b/7 - 439/207b/4)

2.8.2. Peygamber

ambiyā (< Ar. enbiyā) "nebiler, kendilerine kitap indirilmemiş peygamberler" (367/176b/16)

payġambar (< Far. peyġamber) "elçi, resul, peygamber" (275/133a/4)

2.8.2.1. Peygamber Ailesi

sayyid (< Ar. seyyid) "Hz. Muhammed'in soyundan olan kimse" (579/270b/18)

2.8.2.2. Peygamberi Tanıyanlar

āṣḥāb (< Ar. aṣḥab) "sahabe" (653/304b/20)

ṣaḥāba (< Ar. ṣaḥābe) "Hz. Muhammed'i sağlığında görmüş, sohbetlerine katılmış, onunla konuşmuş olan kişi" (91/44b/25)

2.8.2.3. Peygamber Sözleri

ahādīs (< Ar. ahādis) "hadisler" (5/2b/9)

2.8.2.4. Halife

ḫalīfa (< Ar. ḫalīfe) "halife" (65/32b/3 - 65/32b/4 - 65/32b/5)

2.8.3. Kutsal Kitap

muṣḥaf (< Ar. muṣḥaf) "Kur'an-ı Kerim nüshalarına verilen ad" (237/116a/5 - 579/271a/23 - 675/315a/19)

2.8.3.1. Kur'an-ı Kerim Bölümleri

2.8.3.1.1. Ayet

āyat (< Ar. āyet) "Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri" (93/45b/26)

2.8.3.1.2. Sure

fātiḥa (< Ar. fātiḥa) "Kur'an'ın ilk suresi" (123/60a/15)

2.8.3.2. Kur’an-ı Kerim Okuma

ḥāfız̧ (< Ar. ḥāfız̧) “Kur’an’ı baştan sona ezbere bilen ve okuyabilen kimse” (747/351b/19)

ḫatm (< Ar. ḫatm) “Kur’an’ı baştan sona okuyup bitirme” (325/157a/13)

tilāvat (< Ar. tilāvet) “Kur’an-ı Kerim’in usulüne göre makamla okuma” (13/7a/23)

2.8.4. İbadetler İle İlgili İsimler

2.8.4.1. Farz

farz̧ (< Ar. farz̧) “Müslümanlık’ta özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet” (299/145a/25)

2.8.4.2. Hac

ḥacc (< Ar. ḥacc) “İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti” (339/164a/19)

tavāf (< Ar. tavāf) “Hac sırasında Kâbe’nin etrafını dolaşma” (339/164a/19)

2.8.4.3. Namaz

‘īd namāzı (< Ar.’īd, < Far. namāz + < Tr. -ı) “bayram namazı” (799/378b/26)

namāz (< Far. namāz) “Müslümanların günde beş defa kurallara uygun olarak yerine getirmek zorunda oldukları ibadet” (57/28b/12 - 241/118b/24 - 257/125a/16)

tahaccud (< Ar. teheccüd) “gece kılınan nafile namazı” (51/25a/3)

tarāvīḥ (< Ar. terāvīḥ) “Ramazan ayında her gün yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekatlık namaz” (795/376b/25 - 701/330a/20)

2.8.4.3.1. Namaz Vakitleri

namāz-i bāmdād (< Far. namāz + -i, bāmdād) “sabah namazı” (759/358a/22 - 761/358b/1 - 803/380a/15)

namāz-i cum‘a (< Far. namāz + -i < Ar. cumʿa) “cuma namazı” (63/32a/15)

namaz-i dīgar (< Far.namāz + -i, dīger) “ikindi namazı” (233/114a/8 - 285/137b/2 - 723/339a/5)

namāz-i ḫuftan (< Far. namāz + -i, ḫuften) “yatsı namazı” (69/34b/18 - 215/106b/24 - 411/195b/1)

namaz-i péşīn (< Far. namāz + -i, peşin) “öğle namazı” (245/119b/8 - 341/164b/8 - 415/197b/12)

namāz-i şām (< Far. namāz + -i, şām) “akşam namazı” (195/97b/17 - 399/190a/9 - 407/194a/19)

2.8.4.3.2. Kaza

ḳażā (< Ar. ḳażā) “vaktinde yapılmayan namaz ve oruç gibi ibadetlerin sonradan yerine getirilmesi” (13/7a/23)

2.8.4.4. Oruç

roza (< Far. ruze) “oruç” (29/14b/5 - 341/164b/4 - 775/365b/7)

2.8.4.5. Sünnet

sunnat (< Ar. sünnet) “Hz. Muhammed’in söz ve davranışları ile gittiği yol; Müslümanlara gösterdiği yol; dinî konularla ilgili olarak söyledikleri, buyrukları, yaptıkları ve uygun bulduklarına ilişkin İslami kuralların tümü” (13/6b/13 - 527/247a/9 - 533/249b/11)

2.8.4.5.1. Sadaka

taṣadduḳ (< Ar. taṣadduḳ) “sadaka verme, sadaka olarak verme” (501/236a/25 - 507/238a/10)

2.8.4.5.2. Salavât

salavāt (< Ar. salavāt) “Hz. Muhammed’e ve onun soyundan gelenelere saygı ifade etmek için okunan dua, salavat” (183/91b/23)

2.8.4.5.3. Sünnet olma

ḫatna (< Ar. ḫatn) “sünnet etme” (83/41a/18)

2.8.5. İbadete Hazırlık

ġusl (< Ar. ġusl) “boy abdesti” (701/330a/20 - 719/338a/17 - 761/358b/5

ṭahārat (< Ar. ṭahāret) “abdest yaptıktan sonra temizlenme, taharet” (73/36b/16 - 799/378a/18 - 799/378b/22)

vużū (< Ar. vużū) “abdest alma” (214/118b/24 - 241/118a/20 - 759/358a/22)

2.8.6. Dua

duʿā (< Ar. duʿā) “Tanrı’ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin” (171/84b/9 - 171/84b/16 - 325/157a/13)

ḫuṭba (< Ar. ḫuṭbe) “Cuma ve bayram namazlarında camilerde minberde okunan dua ve verilen öğüt” (61/30b/12 - 119/58a/6 - 341/164a/2)

munācāt (< Ar. münācāt) “Allah’a yalvarma, yakarış” (241/118b/24)

vird (< Ar. vird) “belirli zamanlarda okunması âdet edinilmiş Kur'an-ı Kerim cüzleri ya da dualar” (537/251b/12 - 703/330b/14)

2.8.6.1. Beddua

ḥayf (< Ar. ḥayf) “ilenç, beddua, yazık [ünlem]” (165/81a/6 - 217/107a/15)

nifrīn (< Far. nefrīn) “ilenme, beddua” (47/24a/22 - 57/29a/16)

2.8.8. İbadet Etme

si-māhadār (< Far. si- māhadār) “üç ay oruç tutan kimse” (285/138a/11)

mutadayyin (< Ar. mütedeyyin) “dinine bağlı kimse” (369/177a/14)

namāz-guzār (< Far. namāz- güẕār) “namaz kılan kimse” (357/171b/9 - 369/177a/14)

2.8.9. Dini Kurallar

2.8.9.2. Helal

ḫalal (< Ar. ḥelal) “İslamiyet’in yasaklamadığı, yapılmasında veya kullanılmasında sakınca olmayan” (581/272a/3 - 701/330a/22)

2.8.9.3. Haram

ḥarāmḫʷar (< Ar. ḥarām + < Far. ḫor) “haram yiyen kimse” (795/376a/18)

2.8.9.4. Günah

gunāh (< Far. günāh) “günah” (163/81a/25 - 329/159b/26 - 807/382a/9)

2.8.9.4.1. Günah Çeşitleri

fuḥş (< Ar. fuḥş) “zina” (543/253a/2)

2.8.9.4.2. Günahtan Dönme

tawba (< Ar. tevbe) “tövbe” (669/312a/16 - 671/312b/9 - 763/360b/25)

2.8.9.4.3. Vacip

vācib (< Ar. vācib) “yapılması dinen gerekli olan şey” (131/64b/16 - 205/101b/18 - 475/223b/18)

2.8.10. Şükür

şukr (< Ar. şükr) “şükür” (153/75b/20 - 503/237a/26 - 659/307a/9

2.8.11. Tevekkül

tavakkul (< Ar. tevekkül) “her işi Allah’a güvenerek yapma, işin sonunu Allah’a havale etme” (125/61a/9 - 137/66a/6 - 577/270a/26)

2.8.12. Tapma- Tapınma Aracı

but (< Far. büt) “bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, put” (729/342a/11)

2.8.12.1. Tapınak

butẖāna (< Far. büt + ẖāne) “putların bulunduğu yer, putlara tapınma yeri” (727/341b/18 - 727/341b/19 - 731/343a/10)

maʿbad (< Ar. maʿbed) “tapınak, mabet” (301/145b/19)

şavmaʿa (< Ar. ṣavmaʿa) “tapınak, mabet” (495/232b/1)

2.8.13. Kutsallık

mubārak (< Ar. mübārek) “hayırlı uğurlu, kutsal” (741/348a/15)

2.8.13.1. Kutsal Yemin

ahd (< Ar. ahd) “yemin, ahit” (37/18b/9 - 675/315a/15)

ant (< Tr. ant, EDPT, s. 176, KRH: ant/ and, HAR: ant/ and, KIP: ant) “yemin, ant” (241/118a/20 - 241/118a/20 - 675/315a/13)

muġallaẓa (< Ar. muġallaẓa) “Kur’an üzerine edilen yemin” (237/116a/5)

şart (< Ar. şart) “yemin, ant” (109/53b/22 - 299/144a/3)

2.8.13.2. Keramet

karāmat (< Ar. kerāmet) “keramet” (283/137a/9)

2.8.13.3. Adak

nuzūr (< Ar. nüzūr) “adaklar” (631/294a/12)

2.8.14. Merhamet

rahmat (< Ar. rahmet) “acıma, merhamet etme” (21/11a/19 - 25/13b/26 - 175/86b/8)

2.8.15. Lütuf

minnat (< Ar. minnet) “ihsan, lütuf” (131/64a/10 - 161/79a/5)

in’ām (< Ar. in’ām) “ihsan, lütuf” (631/293b/6 - 631/293b/10 - 767/362a/5)

ʿināyat (< Ar. ʿināyet) “iyilik, lütuf” (263/127b/3 - 239/117a/17 - 313/151b/13)

2.8.16. Kader- Kısmet

bahramand (< Far. behremend) “şanslı, talihli, uğurlu” (371/178b/23)

ḳismat (< Ar. ḳismet) “pay, şans, kısmet” (621/288b/1)

ṭāli‘ (< Ar. ṭāliʿ) “şans, talih” (123/59b/4 - 467/220a/22)

2.8.17. İnanç

bāṭil (< Ar. bāṭıl) “doğru olmayan, boş” (543/253a/5)

‘aḳīda (< Ar. ʿaḳīde) “inanç, itikat” (141/68b/10 - 447/211b/16)

2.8.17.1. İnanma

muʿmin (< Ar. müʿmin) “inanan, Müslüman” (131/64a/5 -197/98a/13)

mu‘taḳid (< Ar. muʿteḳit) “bir şeye inanan, bağlanan kişi” (105/51b/18 - 209/103a/11)

2.8.17.2. Dinin Mensupları

Musalmān (< Ar. müslim + < Far. -ân) “Müslüman” (27/14b/24 - 123/60a/7)

2.8.17.3. İnananlar

ahlu’llāh (< Ar. ehl + < Ar. Allāh.) “Allah ehli, Allah’ın emirlerine uygun yaşayan kimse” (759/358a/26)

awliyā (< Ar. evliyā) “veliler” (361/176b/16)

ʻazīz (< Ar. ʻazīz) “ermiş, eren” (283/137a/9)

ḳalandarî (< Far. ḳalenderī) “dervişlik” (471/222a/19)

ṣūfī (< Ar. ṣūfī) “tasavvuf felsefesini benimseyen, tasavvuf öğretisi ile uğraşan kimse mutasavvıf, 2. dinî kurallara sıkı sıkıya bağlı olan” (361/176a/11)

valī (< Ar. veliyy) “ermiş, veli” (435/206a/16)

velilıġ (< Ar. veliyy + < Tr. -lıġ) “velilik” (111/54a/3)

zāhid (< Ar. zāhid) “dinî buyrukları yerine getiren” (397/189b/17)

2.8.17.4. İnanmama

fisḳ (< Ar. fisḳ) “dinsizlik” (47/23b/9)

kāfır (< Ar. kāfir) “Allah’ın varlığını kabul etmeyen, kâfir” (279/135b/20 - 579/270b/11 - 791/374a/14)

kuffār (< Ar. kuffar) “kâfirler” (277/134b/18 - 463/218a/18 - 713/334b/1)

mulḥid (< Ar. mülḥit) “inançsız, sapkın” (471/221b/15)

2.8.18. Fanilik

ʻālam-i fānī (< Ar. ʿālem + < Far. -i, < Ar. fāni) “geçici âlem; dünya” (193/96a/18)

fānī (< Ar. fānī) “ölümlü, geçici” (21/11a/16 - 355/171a/18)

ġamḫāna (< Far. ġam- ḫāne) “gamhane, mecaz anlamda dünya” (675/314b/9)

2.8.19. Cehennem

dūzaḫ (< Far. dūzaḫ) “cehennem” (575/268b/4 - 713/335a/12)

2.8.20. Cennet

cannat (< Ar. cennet) “dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, cennet” (425/202a/12)

2.8.21. Kıyamet

ḳiyāmat (< Ar. ḳıyāmet) “kıyamet” (57/29a/15 - 119/58b/14)

2.8.22. Din için Savaş

ġazā (< Ar. ġazā) “İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş” (53/26a/3 - 663/309a/21 - 707/331b/3)

ġazv (< Ar. ġazv) “savaş, çarpışma” (349/168b/23 - 645/300b/8 - 779/367b/10)

2.8.22.1. Din İçin Ölme

şahīd (< Ar. şehīd) “Allah yolunda öldürülen kimse, şehit” (25/13a/13 - 39/19b/8 - 675/314b/16)

2.8.23. Dinî Günler

ʿarafa (< Ar. ʿarefe) “Zilhicce ayının dokuzuncu günü, Kurban ve Ramazan Bayramları’ndan bir önceki gün, arife” (521/244a/6)

āşūr[ā] (< Ar. āşūre) “Muharrem ayının onuncu günü” (725/340a/6 - 751/354a/21)

bayram (< Soğd. patrām) “özel olarak kutlanan gün” (311/150a/7)

bīst u haftum (< Far. bīst + heftum) “Ramazan ayının yirmi yedinci, Kadir gecesi” (799/378b/22)

‘īd (< Ar. ‘īd) “dinî bayram, şölen, tören” (519/243a/1)

‘īd-i fiṭr (< Ar. ‘īd + < Far. -i, , < Ar. fiṭr) “Ramazan Bayramı” (309/150a/24)

Ḳurbān ‘īdı (< Ar. ḳurbān + ‘īd + < Tr. -ı) “Kurban Bayramı” (201/99b/1)

Ramażān ’īdı (< Ar. ramażān + ‘īd + < Tr. -ı) “Ramazan Bayramı” (411/195b/7 - 701/330a/21)

2.8.24. Dinî Törenler

āīn (< Far. ayin) “dinî tören, ayin” (383/183a/3 - 463/218a/19)

āyīn (< Far. āyīn) “dinî tören, ayin” (49/24a/2)

samā (< Ar. semā) “ayin, sema” (367/176a/12)

2.8.25. Dinler

Hindū (< Far. Hindū) “Hinduizm dinine mensup kişi” (97/46b/97 - 301/145b/19 - 775/365b/10)

İslām (< Ar. İslām) “Allah tarafından Hz. Muhammed aracılığıyla esasları bildirilen ve peygamber olarak Hz. Muhammed’in tebliğ ettiği din, Müslümanlık, İslamiyet” (463/218a/19)

Musāvī (< Ar. Musâvî) “Hz Musa’nın getirdiği dine mensup olan, Musevî” (205/101b/17)

2.8.25.2. Mezhepler

mazhab (< Ar. mezhep) “mezhep” (93/45a/8)

mazhablıġ (kişi) (< Ar. mezhep + < Tr. -lıġ) “mezhebi olan” (13/7a/22 - 285/138a/11)

Aş‘ariyya (< Ar. eş‘ariyye) “İsmâil el-Eş'arî ile ortaya çıkan İslam itikadi mezheplerinden birisi” (93/45a/6)

Ḥanafī (< Ar. ḥanefî) “Ebu Hanefi’nin yolunu tutanların oluşturduğu mezhep” (37/18b/1 - 285/138a/11)

Rāfīżī (< Ar. rāfiżī) “Rafızī mezhebi. İslam tarihinde Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in halifeliklerini kabul etmeyen siyasi akım, mezhep” (345/166b/15 - 345/166b/16)

Rāfiżiyya (< Ar. rāfiżiyye) “İslam tarihinde Hz. Ebubekir ile Hz. Ömer’in halifeliklerini benimsemeyen siyasi akım” (351/169a/19)

Sunnī (< Ar. sünnī) “Müslümanlığın Kur’an-ı Kerim’e bağlı ve Hz. Muhammed’in yaptıklarının, söylediklerinin ve buyruklarının dışına çıkmayan kolu, Sünnî” (93/44b/1 - 345/166b/16)

Şāfī (< Ar. şāfi’î) “Hz. Muhammed’in sünnetine bağlı, dört fıkıh mezhebinden biri olan ve İmam Şafiî’nin ibadet ve hukuk sorunlarında verdiği içtihatlara dayanarak gelişen İslam mezhebi” (201/100a/5 - 369/177b/26)

Şī’ī (< Ar. şiī < şī’ā) “Hz. Muhammed’in ölümünden sonra halifeliğin damadı Hz. Ali ve onun soyundan gelenlere ait olduğunu ileri sürerek Sünnilikten ayrılanların kurduğu mezhep” (141/68b/9 - 373/179a/16)

2.8.25.2.2. Mezhepler İle İlgili İsimler

Davāzdah imām (< Far. devāzdeh, < Ar. imām) “on iki imam” (341/164a/1)

Ḳızılbaş (< Tr. ḳızıl, EDPT, s. 683 + baş, EDPT, s. 375, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Şah İsmail taraftarlarına verilen ad” (647/301b/5 - 739/347a/14 - 805/381b/18)

2.8.25.3. Öğretiler

Cokī (< Sans. yogi / yogin) “Yoga felsefesini uygulayan kişi” (301/145b/19)

Din İle İlgili İsimler grubunda 125 başlık olmak üzere; 3 tane Türkçe, 100 tane Arapça, 30 tane Farsça, 1 tane Sanskritçe ve 1 tane Soğdca kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 1 tanesi "Ar. + Ar", 2 tanesi "Ar. + Far.", 2 tanesi "Ar. + Tr." , 5 tanesi "Far. + Far." şeklinde türetilmiştir. Grupta 15 tane tamlama bulunmaktadır. Dinle ilgili sözcüklerin çoğunu Arapça kökenli sözcükler oluşturmaktadır. Hindistan ile ilgili bölümde Hintlere ait din ve öğretilerinden bahsettiği için 1- 2 tane de Hintçe ve Sanskritçe sözcük bulunmaktadır.

2.9. Edebiyat İle İlgili İsimler

2.9.1. Sözlü Edebiyat

alfāẓ (< Ar. elfāẓ) "sözler; kelimeler" (271/131b/14 - 443/209b/4 - 743/349b/19)

badīha (< Ar. bedīhe) "irticalen söylenmiş şiir" (503/237a/24 - 541/252b/14 - 635/296a/14)

guft (< Far. güft) "söz, laf, lakırtı" (153/75b/13)

ḥarf (< Ar. ḥarf) "söz, laf, lakırtı" (255/124a/12 - 277/134b/12)

harfī (< Ar. ḥarfī) "bir söz, bir laf" (255/124b/7)

ḫiṭāb (< Ar. ḫiṭāb) "söz" (475/223b/7 - 539/252a/18 - 545/255a/26 - 649/302b/22 - 769/363a/3 - 783/370a/16)

kināyatî (< Ar. kināyetī) "bir kinayeli söz" (75/37a/11)

lāf (< Far. lāf) "laf, söz" (231/113b/19)

lafẓ (< Ar. lafẓ) "kelime" (5/2b/3 - 213/105b/21 - 271/131b/12)

mukālama (< Ar. mükāleme) "karşılıklı konuşma" (241/118a/16)

manḳūl (< Ar. menḳūl) "söylene gelmiş, nakledilmiş" (371/178a/13)

rivāyat (< Ar. rivāyet) "bir olayı nakletme, söylenti" (7/4a/25 - 41/21a/16 - 277/134b/12)

söz (< Tr. söz, EDPT, s. 860, KRH: söz, HAR: söz, KIP: söz/ sevz) "laf, söz" (31/16a/19 - 261/127a/12 - 595/278a/20 - 763/359b/3)

sözdān (< Tr. söz, EDPT, s. 860 + < Far. -dān, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "söylenecek şey" (735/345b/25)

zikr (< Ar. zikr) “anma, söyleme” (23/11b/11 - 31/16a/15 - 57/29a/18)

2.9.1.1. Sözlü Edebiyat Ürünleri

afsāna (< Fars. efsāne) “halkın gözünde ve anlatanın hayal gücünde biçim değiştirerek ve olağanüstü niteliklere büründürülerek anlatılan hikâye, efsane” (71/35a/8)

ḳiṣṣa (< Ar. ḳiṣṣa) “hikâye, kıssa” (655/305b/20 - 659/306b/6)

ḥikāyat (< Ar. ḥikāyat) “hikâyeler, öyküler” (153/75b/19 - 111/54b/24 - 195/97a/12)

masal (< Ar. maṣal) “ibret ve örnek alınacak söz, mesel” (9/5a/15 - 163/81a/25 - 375/180b/22

2.9.2. Yazılı Edebiyat

2.9.2.1. Yazı

ḫatt (< Ar. ḫatt) “yazı” (355/171a/15 - 515/242a/23 - 759/357b/9)

ḫuṭūṭ (< Ar. ḫuṭūṭ) “yazılar, hatlar” (363/175a/28)

imlā (< Ar. imla) “yazım” (743/349b/15)

marḳūm (< Ar. marḳūm) “yazılmış” (541/252b/17)

masṭūr (< Ar. mesṭūr) “yazılmış, çizilmiş” (173/86a/19 - 285/138a/12)

sabt (< Ar. sebt) “yazma, kazıma” (199/99a/5 - 677/316a/26)

taḥrīr (< Ar. taḥrīr) “yazma, yazı” (367/176b/18 - 423/201a/2)

2.9.2.1.1. Yazı Stili

nasḫ- ta‘liḳ ḫatt (< Ar. nesiḫ - ta‘liḳ ḫatt) “Arap harfli metinler de bir yazı stili” (141/68b/11)

ta‘līḳ (< Ar. ta‘līḳ) “İranlı hattatlarca bulunmuş bir tür divan yazısı” (363/175a/28)

2.9.2.1.2. Noktalama

nuḳṭa (< Ar. noḳṭa) “nokta” (377/180b/3)

2.9.2.1.3. Müsvedde

savād (< Ar. sevād) “müsvedde” (13/7a/25 - 741/348a/9 - 761/359a/17)

2.9.2.2. Düz Yazı

inşā (< Ar. inşā) “divan nesri” (355/171a/13 - 671/312b/13 - 671/312b/13)

nasr (< Ar. nesr) “düz yazı” (743/349b/14)

2.9.2.2.1. Düz Yazı Türleri

2.9.2.2.1.1. Dilekçe

maḥżar (< Ar. maḥżar) “dilekçe” (805/381a/10 - 805/381a/10)

2.9.2.2.1.2. Mektup

mażmūn (< Ar. mażmūn) “şiirde kullanılan nükteli ve sanatlı söz, mazmun. Metinde *mektup* anlamında kullanılmıştır.” (251/121b/6)

2.9.2.3. Şiir

aş’ār (< Ar. eş’âr) “şiirler” (141/68b/16 - 759/357b/10 - 759/357b/11)

naẓm (< Ar. naẓm) “ölçülü ve kafiyeli olup mısralardan meydana gelen anlatım biçimi; koşuk; manzume” (13/7a/26 - 21/11a/27 - 45/22a/1)

şi‘r (< Ar. şi‘r) “şiir” (13/7a/26 - 41/21a/24 - 51/26a/22)

2.9.2.3.1. Şiir İle İlgili İsimler

2.9.2.3.1.1. Şair

şā‘ir (< Ar. şā‘ir) “şiir yazan; şair” (59/30a/16 - 199/99a/10 - 363/174b/21)

ṭab‘-i naẓm (< Ar. ṭab‘+ < Far. -i + < Ar. naẓm) “şiir yazma yeteneği” (21/11a/27 - 51/26a/22 - 339/164a/16)

2.9.2.3.1.2. Mahlas

taḫalluṣ (< Ar. taḫallūs) “mahlas kullanma” (141/68b/13 - 343/166a/23 - 363/174b/21)

2.9.2.3.1.3. Şiir Okuma

taḳṭī (< Ar. taḳṭī) “aruz ölçüsü ile yazılmış şiirleri aruzun kalıplarına ayırma ve uygun biçimde okuma işi” (703/330b/16)

2.9.2.3.1.4. Özgünlük

rang (< Far. reng) “renk. Metinde mecaz olarak *bir şiirin özgünlüğü* anlamında, başka bir yerde de *bu anlamda* anlamlarında kullanılmıştır.” (373/179b/20 - 739/347b/26)

2.9.2.3.1.4.1. Tevarüt

tavārud (< Ar. tevārüd) “Divan edebiyatında iki şairin birbirinden habersiz aynı beyti söylemeleri” (339/164a/19)

2.9.2.3.1.5. Anlam

maʿnā (< Ar. maʿnā) “anlam, mana” (131/64b/14 - 161/79b/11)

maʿānī (< Ar. maʿānī) “anlamlar, manalar” (443/209b/5)

2.9.2.3.1.5.1. Anlatım

mufīd (< Ar. müfīd) “anlatım” (373/179b/20)

muġlaḳ (< Ar. muğlaḳ) “anlaşılması güç, karışık” (743/349b/18)

taḳrīr (< Ar. taḳrīr) “anlatma, anlatış” (247/120a/9 - 571/267a/22 - 629/293b/23)

2.9.2.3.1.5.2. Açıklama

bayān (< Ar. beyān) “açıklama, bildirme, beyan” (245/119b/11)

tafṣīl (< Ar. tafṣīl) “geniş ve ayrıntılı açıklama” (83/41a/14 - 161/79b/17 - 259/126a/20)

2.9.2.3.1.5.3. Abartma

mubālaġa (< Ar. mübālağa) “abartma, abartı” (195/97b/22 - 199/99b/22 - 507/237b/1)

2.9.2.3.1.5.4. Hiciv

hacv (< Ar. hicv) “yergi, hiciv” (541/253a/21)

2.9.2.3.1.5.5. İma

īmā (< Ar. īmā) “işaret, im” (169/83b/16)

2.9.2.3.1.5.6. Mazmun

mażmūn (< Ar. mażmūn) “Divan şiirinde bazı kavramları dolaylı anlatmak için kullanılan nükteli ve sanatlı söz; beyitlerde gizli olan ikinci anlam” (251/122a/7 - 761/358b/12 - 379/181b/3)

2.9.2.3.1.5.7. Mecaz

macāzī (< Ar. mecāzi) “mecaz niteliğinde, mecazi” (367/176b/17)

2.9.2.3.1.5.8. Yorumlama

tafsīr (< Ar. tefsīr) “yorum, yorumlama” (435/206b/23)

2.9.2.3.1.2. Nazım Birimleri

abyāt (< Ar. ebyāt) “iki mısradan meydana gelen manzume parçaları, beyitler” (15/7b/10 - 199/99a/9 - 529/248b/23)

bayt (< Ar. beyt) “aynı ölçüde iki dizeden oluşan manzume birimi, beyit” (27/13b/9 - 41/21a/24 - 265/128b/1 - 341/164b/13)

bayt-i banda (< Ar. beyt + < Far. -i, + < Far. bende) “birbirine bağlı olan aynı ölçü ve kafiye ile yazılmış beyitler” (373/179a/3)

ḳiṭ’a (< Ar. ḳıṭ’a) “en az iki beyitten meydana gelen şiir parçası” (375/180b/22 - 639/298a/15 - 759/357b/9)

ḳiṭ‘a (< Ar. ḳıṭ’a) “bölüm” (95/46b/18 - 95/46b/18)

maṭla‘ (< Ar. maṭla‘) “kaside veya gazelin ilk beyiti” (141/68b/13 - 199/99a/11)

mısrā‘ (< Ar. mışrā‘) “bir manzumeyi meydana getiren, ölçü ve ahenk bakımından diğerlerine benzesin veya benzemesin tek bir satıra verilen ad; dize” (177/87b/2)

2.9.2.3.1.3. Vezinler

awzān (< Ar. evzān) “vezin, ölçü” (355/171a/16)

subḥa (< Ar. subḥa) “tesbih. Metinde *vezin* anlamında kullanılmıştır.” (377/181a/22)

vazn (< Ar. vezn) “ölçü, vezin” (623/290a/6 - 703/330b/16 - 737/346b/18)

2.9.2.3.1.3.1. Aruz

abtar vaznı (< Ar. ebter, vezn + < Tr. -ı) “dört heceden iki heceye indirilmiş kelime vezni” (737/346a/18)

‘arūż (< Ar. ‘arūż) “Arap, Acem ve Türk şiirlerinde kullanılan hecelerin uzun ve kısalığına dayanan ölçü” (355/171a/15 - 377/180b/1 - 737/346a/17)

baḥr (< Ar. baḥr) “aruz ölçüsünde kalıp bölümlerinden her biri” (375/179b/1)

buḥūr (< Ar. baḥur) “aruz ölçüsünde kalıp bölümleri, bahirler” (355/171a/16)

buḥūr-awzān (< Ar. baḥūr- evzān) “bahir vezinleri” (529/248b/22)

żarb (< Ar. darb) “nazımda beytin ikinci dizesinin son tef’ilesi” (737/346a/17)

ḫafīf (< Ar. ḫafīf) “aruzda bir ahenk ölçüsü” (375/179b/1)

ḫafīf baḥrı (< Ar. ḫafīf, < Ar. baḥr + < Tr. -ı) “‘fâilâtün müstef'ilün fâilâtün’ vezin kalıbı” (379/181a/2)

maḫbūn (< Ar. maḫbūn) “aruz vezninde, ilk heceyi kısaltarak yapılan değişiklik” (737/346a/18)

mutaḳārib (< Ar. müteḳārib) “Arap edebiyatında, dört feûlün’den oluşan aruz bahirlerinden birisinin adı” (373/179b/27)

ramal-i musaddas-i maḫbūn (< Ar. remel + < Far. -i, müseddes + < Far. -i, maḫbūn) “Divan edebiyatında bir vezin” (377/181a/21 - 737/346a/17)

2.9.2.3.1.4. Uyak

ḳāfiya (< Ar. ḳāfiye) “kafiye, uyak” (177/87b/2 - 177/87b/3 - 373/178b/1)

radīf (< Ar. redīf) “şiirde uyaktan sonra tekrarlanan, aynı harflerden oluşan kelime veya ek, yedek” (177/87b/2 - 177/87b/3)

2.9.2.4. Mensur Şiir

maḥzūf (< Ar. maḥzūf) “Arap asıllı Türk alfabesinde noktasız harflerle yazılan manzum veya mensur parça” (737/346a/18)

2.9.2.5. Edebî Türler

āsār (< Ar. āsār) “eserler” (37/18b/11 -111/54a/4 - 541/252a/4)

2.9.2.5.1. Divan

dīvān (< Far. dīvān) “Divan şiirlerinin toplandığı kitap” (141/68b/13 - 545/254a/9)

ṣāḥib- dīvān (< Ar. ṣāḥib + < Far. dīvān) “Divan sahibi” (377/181a/18)

2.9.2.5.2. Gazel

ġazal (< Ar. ġazel) “Divan şiirinde kullanılan en az beş, en çok on beş beyitlik nazım türü” (201/100a/4 - 373/179b/25 - 373/179b/21)

ġazaliyyat (< Ar. ġazeliyat) “bir divanda gazellerin toplandığı bölüm” (355/170b/11 - 367/176b/19)

ġazalgūy (< Ar. ġazal + < Far. gūy) “gazel söyleyen, gazelhan” (377/181a/27)

2.9.2.5.3. Kaside

ḳaṣīda (< Ar. ḳaṣīde) “on beş ile yüz beyitten oluşan tek kafiye düzeninde, genellikle büyükleri övmek amacıyla yazılmış manzume” (363/174b/21) (363/174b/22 - 377/181a/16)

2.9.2.5.4. Mesnevi

masnavī (< Ar. meṯnevī) “beyitleri kendi aralarında kafiyeli uzun manzume” (355/170b/9 - 373/179b/26 - 377/181a/21)

masnaviyyāt (< Ar. meṯnevīyāt) “mesneviler; mesnevi tarzında yazılmış eserler” (361/174a/31)

2.9.2.5.5. Muamma

mu’ammā (< Ar. mu’ammā) “bilmece, çoğunlukla bir varlığın, kişinin adını bulduracak biçimde düzenlenen manzume” (743/349b/14)

2.9.2.5.6. Murabba

murabbā (< Ar. murabbā) “dört mısralı bentlerden kurulu manzumeye verilen ad” (611/284b/12 - 615/286b/16)

2.9.2.5.7. Muhammes

muḫammas (< Ar. muḫammes) “her kıtası beş mısradan meydana gelen ve aruz ölçüsüyle yazılan manzume” (533/249b/6)

2.9.2.5.8. Müseddes

musaddas-i maḫbūn (< Ar. müseddes + < Far. -i, < Ar. maḫbūn) “ikinci harfi düşürülmüş vezin ile yazılmış müseddes” (737/346a/17)

2.9.2.5.9. Rubai

rubā‘ī (< Ar. rubāʿī) “dört mısralık nazım türü” (201/100a/4 - 177/87b/7 - 177/87a/2)

rubā’iyyāt (< Ar. rubāʿiyāt) “rubailer” (355/170b/12)

2.9.2.5.10. Koşuk

ḳoşuġ (< Tr. ḳoşuġ, EDPT, s. 671, KRH: ḳoşuġ, HAR: -, KIP: -) “şiir, koşma” (27/13b/2)

2.9.2.6. Eser

kitāb (< Ar. kitāb) “kitap” (13/7a/25 - 287/139a/14)

2.9.2.6.1. Konularına Göre Eserler

amsila (< Ar. emsila) “Arap dilbilgisinde fiil çekim örneklerinin bulunduğu kitap ve ders” (373/178b/2)

ḫamsa (< Ar. ḫamse) “manzum beş ayrı mesneviyi içine alan eser, hamse” (355/170b/10)

kitāb-i fiḳh (< Ar. kitāb + < Far. -i + fiḳh) “fıkıh kitabı” (93/45a/8)

luġat (< Ar. lüġat) “sözlük” (81/40a/12)

şarḥ (< Ar. şerḥ) “bir konuyu açıklamak için yazılmış kitap” (371/178b/21 - 475/224a/26)

risāla (< Ar. risāle) “bilim yahut sanatla ilgili küçük kitap, risale” (373/178b/2 - 703/330b/16 - 737/346b/23)

2.9.2.6.2. Eserin Bölümleri

débāça (< Ar. dibāce) “ön söz” (367/176b/18 - 397/189a/12 - 513/241a/16 - 551/257b/24 - 691/325a/10)

ḥāşiye (< Ar. ḥāşiye) “bir sayfanın kenarlarına veya altına, metnin herhangi bir noktası ile ilgili olarak yazılan açşıklama, dip not, kenar yazısı” (519/243b/14)

2.9.2.6.3. Eser İsimleri

Badāyi’u’l-ṣanāyi “Mir Ataullah Meşhedi’nin şiir sanatlarına dair bir eseri” (373/179a/4)

Badī’u’l-vasaṭ “Ali Şîr Nevâî’nin eseri” (355/170b/11)

Favāyidu’l-kibar “Ali Şîr Nevâî’nin eseri” (355/170b/12)

Ġarāyibu’ṣ-ṣiġar “Ali Şîr Nevâî’nin eseri” (355/170b/11)

Haftmanẓar "Abdullah Mesnevîgûy'un eseri" (377/180b/7)

Haftpaykar "Nizâmî Gencevî'nin eseri" (377/180b/6)

Ḫamsa "Nizāmî Gencevî'nin Mahzen-i Esrar, Leyla ve Mecnūn, Hüsrav u Şirin, Heftpeyker, İskender- Nāme mesnevilerinden oluşan hamsesi" (355/170b/10)

Ḫamsatayn "Nizāmî Gencevî'nin Heşt Behişt, İskender- Nāme, Panc Ganc, Leyla ve Mecnūn, Şīrīn u Hüsrev mesnevilerinden oluşan hamsesi" (13/7a/25 - 379/181b/9)

Hidāyat "Ali bin Ebū Bekir Merginanî'nin fıkıh kitabı" (93/45a/7)

İskandarnāma "Emîr Dehlevî'nin eseri" (377/180b/7)

Ḳaṣīda-i Burda "Busîrî'nin eseri" (737/346a/15)

Laylī u Macnūn "Abdullah Mesnevîgûy'un eseri" (377/180b/8)

Lisānu't-Tayr "Ali Şîr Nevâî'nin eseri" (355/170b/10)

Maclisu'n-uşşāḳ "Kemâleddin Hüseyin Gâzürgehî' nin eseri" (361/176a/14)

Manṭiḳu't-tayr "Şeyh Ferîdeddin Attār'ın eseri" (355/170b/10)

Masnavī "Mevlana Celâleddin Rûmî'nin eseri" (13/7a/25)

Mīzānu'l-awzān "Ali Şîr Nevâî'nin eseri" (355/170b/15)

Mubīn "Babür'ün fıkıh kitabı" (541/252b/18)

Mufaṣṣal "Babür'ün aruz ve kafiye hakkında yazdığı risale" (627/292a/7)

Nafaḥāt "Mevlâna Abdurrahman Camî'nin eseri" (371/178b/21)

Navādiru'l-şabāb "Ali Şîr Nevâî'nin eseri" (355/170b/11)

Ṣaḥiḥ-i Buḫārī "El-Buhari mahlasıyla ünlü İsmail oğlu Hoca Muhammed'in hadis kitabı" (93/45a/6)

Subḥat "Mevlana Abdurrahman Camî'nin eseri" (737/346b/18)

Şāhnāma "Firdevsî'nin eseri" (13/7a/26)

Şāh u Darvéş "Hilâlî-i Çağatayî'nin eseri" (379/181b/2)

Ṭabaḳāt-i Nāṣirī "Minhâc el-Sirāc Curcânî eserleri" (577/269b/12 - 283/137b/27)

Târıḫ "Vekai yahut Babürnâme" (539/252a/16)

Tīmūrnāma "Abdullah Mesnevîgûy'un eseridir" (377/180b/7)

Vaḳāyiʿ "Babürnâme, Tarih" (53/27a/22 - /405/192b/2 -769/363a/6)

Vālidiyya "Hoca Ubeydullah'ın eseri. Bu eser Babür tarafından nazma çevrilmiştir" (737/346a/13)

Ẓafarnāma "Molla Şeref Ali Yezdî'nin yazdığı Timur tarihi" (473/223a/22 - 625/291b/25)

Edebiyat İle İlgili İsimler grubunda 105 tane başlık olmak üzere; 6 tane Türkçe, 142 tane Arapça ve 20 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi "Ar. + Far.", 1 tanesi ise "Tr. + Far." şeklinde türetilmiştir. Grupta 10 tane tamlama ve 30 tane de özel isim bulunmaktadır. Edebi yönü oldukça kuvvetli olan Babür eserinde döneminde yaşayan şairler hakkında bilgi vermiş ve onların ünlü eserlerinden bahsetmiştir. Ali Şir Nevâî gibi önemli bir şairin eserlerini eleştirecek kadar bilgi ve özgüvene sahip olan Babür bu eserlerden bahsederken onları kısmen bir eleştiriye de tabi tutmuştur. Metinde pek çok yerde atasözü ve deyim kullanmış, durumun izahi için çeşitli şairlerin şiirlerinden beyitlere de yer vermiştir. Oğlu ile yaptığı yazışmalarda edebiyat ve yazım kurallarıyla ilgili öğütler verdiği de görülmektedir.

2.10. Eğitim İle İlgili İsimler

2.10.1. Eğitim- Öğretim

maşk (< Ar. meşk) "öğrenmek için yapılan ders, talim, çalışma, alıştırma" (375/179b/4 - 605/282a/11)

tarbiyat-karda (< Ar. terbiyet + < Far. -kerde) "terbiye edilmiş, terbiyeli" (425/202b/20 - 477/224b/19 - 581/271a/3)

tarbiyat (< Ar. terbiyet) "eğitim, terbiye" (105/51a/5 - 107/52a/12 - 313/151b/13)

2.10.1.1. Okuma- Yazma

2.10.1.2. Araştırma- İnceleme

cust (< Far. cüst) "arama, araştırma" (279/135a/11)

muṭāla'a (< Ar. müṭālaʿa) "öğrenim, inceleme, araştırma" (339/164a/15)

mulāḥaẓa (< Ar. mülāḥaẓa) "inceleme" (215/106a/15 - 273/132a/1 - 317/153a/5)

sorun (eli) (< Tr. sor- ‘sormak’+ -un, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “soru soran, müracaat eden kimse” (101/49a/9)

2.10.1.3. Ders- Konu

bāb (< Far. bāb) “konu, iş” (329/158b/4)

dars (< Ar. ders) “ders” (285/138a/13)

sabaḳ (< Ar. sebaḳ) “ders” (435/206b/23)

2.10.1.4. Öğrenci

şāġird (< Far. şākirt) “öğrenci, çırak” (371/178b/21 - 373/179a/11)

ṭālib ‘ilmlıḳ (< Ar. ṭālib + ‘ilm + < Tr. -lıḳ) “ilim isteyen, öğrenci” (81/39b/12 - 579/271a/22- 631/293b/5)

2.10.1.4.1. Okuyucu

oḳuġunçı (< Tr. oḳu- ‘okumak’, EDPT, s. 79 + -ġun + -çı, KRH: -, HAR: oḳuġucı, KIP: oḳışı) “okuyucu” (423/201a/5)

2.10.1.4.2. Cevap

cavāb (< Ar. cevāb) “yanıt, cevap” (47/24a/17 - 75/37a/4 - 589/275a/5)

2.10.2. Eğitim- Öğrenim Durumu

2.10.2.1 Eğitim- Öğrenim Görenler

dānişmand (< Far. dānişmend) “bilgili, bilgin” (285/138a/13 - 339/164a/16 - 369/177b/24 - 371/178a/12)

muṣannif (< Ar. muṣannif) “bilgileri toplayıp kitap hâline getiren, kitap yazan” (381/182b/13 - 381/182b/17)

2.10.2.2. Eğitim- Öğrenim Görmeyenler

cahl (< Ar. cehl) “cehalet, bilgisizlik” (145/71b/25 - 311/150b/12 - 405/193a/14)

ummī (< Ar. ümmī) “okuma yazma bilmeyen, eğitim görmemiş” (27/14b/25)

2.10.3. Eğitim Materyalleri

2.10.3.1. Kitap

kitāb (< Ar. kitāb) “kitap” (625/291b/16 - 797/376b/3)

kutûb (< Ar. kütüb) “kitaplar” (3/1b/5)

kitābat (< Ar. kitābat) “kitaplar, yazılar” (175/87a/16 - 579/271a/23 - 797/376b/1)

muṣannafāt (< Ar. muṣannefāt) “kitaplar, eserler” (5/2b/4 - 371/178b/21 - 355/170b/12)

2.10.3.1.1. Kitap İle İlgili İsimler

2.10.3.2. Sahife

aczā (< Ar. eczā) “ciltlenmemiş kitap parçaları” (369/177b/21 - 797/376b/1 - 797/376b/3 - 797/376b/6)

awrāḳ (< Ar. evrāḳ) “kâğıtlar, kitap sayfaları” (797/376b/5)

2.10.3.3. Belge

barāt (< Ar. berāt) “belge, berat” (773/364b/14)

bélge (< Tr. bélgü, EDPT, s. 340, KRH: bélgü/ belgü, HAR: belgü, KIP: -) “belge” (553/258b/19)

2.10.3.4. Kâğıt

kāġaẕ (< Far. kāġaẕ) “kağıt” (97/47b/26 - 533/250a/21 - 655/305b/24 - 657/305b/5 - 797/376b/1)

2.10.3.5. Kalem

davāt (< Ar. divit) “divit, yazı takımı” (759/357b/8)

ḳalam (< Ar. ḳalem) “kalem” (343/166a/23 - 429/204a/25 - 577/269b/18 - 675/314b/12)

2.10.3.6. Cetvel

miṣṭar (< Ar. miṣtar) “bir zemin üzerine düzgün yazabilmek için çizgi çekmeye yarayan cetvel” (759/358a/25)

ḳalamī (< Ar. ḳalemī) “yazarlık, kalemle ilgili olan” (299/144b/16)

‘ilm (< Ar. ‘ilm) “bilgi, bilme, ilim” (43/22a/26 - 151/74a/8 - 371/178a/3 - 373/178b/1)

2.10.4. İlim

fiḳh (< Ar. fıḳh) "fıkıh; İslâmiyet'in içtimai, medeni, hukuki, siyasi bütün amelî hükümlerini şer'î delilleriyle birlikte açıklayan ilim." (505/237a/9)

ʿulūm (< Ar. ʻulūm) "bilimler, ilimler" (369/177b/19)

2.10.4.1. İlimler

ʻArabiyyat (< Ar. ʻArabiyat) "Arap dili ve edebiyatı" (373/178b/1)

ʻaḳliyyāt (< Ar. ʿaḳliyat) "akıl yolu ile edilinen bilgiler" (371/178a/3)

ḥadīs ʻilmı (< Ar. ḥadīs, < Ar. ʿilm + < Tr. -ı) "Hz. Muhammed'in söz ve davranışlarını inceleyen bilim dalı, hadis ilmi" (371/178b/28 - 579/271a/22)

ḥikmiyyāt (< Ar. ḥikemiyāt) "felsefi konular, hikmet dolu sözler" (371/178a/3)

kalām (< Ar. kelām) "başta Allah'ın varlığı, birliği, peygamberlik ve ahiret olmak üzere İslamiyet'in ana ilkelerini konu edinen bilim" (371/178a/3)

Ḳirā'at'ilmı (< Ar. ḳirāʿat < Ar. ʿilm + < Tr. -ı) "Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okuma ilmi" (435/206b/26)

siyāḳ ʻilmı (< Ar. siyāḳ , < Ar. ʿilm + < Tr. -ı) "1. sözü ifade etme biçimi 2. uslup; tarz. 3. Kur'an'ı daha iyi anlama ve yorumlamada kullanılan ilim. Metinde ise bu terim maliye, maliyecilik, maliye hesabı ve devletin bütün varidat ve masraflarını ayarlayan ilim şubesi anlamında kullanılmaktadır."[12] (47/23b/8)

ulūm-i bātinī (< Ar. ulūm, + < Far. -i , < Ar. bātinī) "gizli hakikatleri konu alan ve bu yolla insanı manevi kurtuluşa ulaştırdığına inanılan ilim" (371/178b/22)

ulūm-i ẓāhirī (< Ar. ulūm, + < Far. -i , < Ar. ẓāhirī) "fizik, kimya, biyoloji gibi müspet ilimler, zahiri ilimler" (371/178b/22 - 371/178b/22)

2.10.5. Eğitim Yöntemleri

2.10.5.1 Ceza

gardanī (< Far. gerdenī) "dayak" (381/182b/10)

goşmāl (< Far. güş- māl) "iyice kulağını bükme, ders verme" (487/229b/22)

goşmālî (< Far. güş- māl- ī) "kulak bükme, yola getirme, cezlandırma" (521/244b/14)

---

[12] Arat, s.712.

itāb (< Ar. itāb) “azar, çıkışma” (545/255a/26 - 783/370a/16)

va‘īd (< Ar. va‘īd) “bir kimseyi doğru yola iletmek için yapılan korkutma, caydırma” (107/52b/17- 505/237b/23 - 553/258a/13)

Eğitim İle İlgili İsimler grubunda 48 tane başlık olmak üzere; 3 tane Türkçe, 42 tane Arapça ve 8 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Far.” , 1 tanesi “Ar. + Tr.” , 1 tanesi “Far. + Far.” ve 2 tanesi “ Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 5 tane tamlama bulunmaktadır. Eğitim ile ilgili bu sözcükler genel anlamda kişiler tanıtılırken kullanılmıştır. Ayrıca kendisi de eser yazan Babür, kitap, kalem, kâğıt gibi sözcükleri bu bağlamda kullanmıştır.

2.11. Eğlence İle İlgili İsimler

2.11.1. Oyun

oyun (< Tr. oyun, EDPT, s. 274, KRH: oyun, HAR: oyun, KIP: oyun/ oyın) “oyun” (593/276b/8)

2.11.1.2. Oyun İsimleri

gancafa (< Far. gencife) “oyun kağıdı, iskambil” (701/330a/25 - 701/330a/25)

ḫaḳ-pilla (< Far. ḫaḳ- pilla) “birdirbir oyunu” (27/14a/11)

ḳimar (< Ar. ḳumar) “kumar” (15/7b/12 - 361/173a/5 - 363/175a/25)

nard (< Far. nerd) “tavla, tavla oyunu” (15/7b/12 - 363/175a/24 - 589/275b/20)

raḳṣ (< Ar. raḳṣ) “dans” (361/173b/8 - 393/187b/8)

2.11.2. Eğlence İle İlgili isimler

bāzīgar (< Far. bāzi + -ger) “çeşitli gösteriler yapan oyuncu, akrobat” (749/353a/18)

lūlī (< Far. lulī) “soytarı, çengi” (593/276b/8)

pātar (< Hint. pātar) “dans eden ve şarkı söyleyen kız” (751/353b/4)

raḳḳāṣlıḳ (< Ar. raḳḳāṣ + < Tr. -lıḳ) “dansçılık, köçeklik” (399/190a/10 - 751/353b/4)

sāḳī (< Ar. sāḳî) “içki meclislerinde kadeh sunan, içki dağıtan kimse, saki” (177/87b/9 - 397/189a/9)

ṣafā (< Ar. ṣafā) “berraklık, saflık, eğlence” (5/3a/22 - 539/252a/14 - 625/291a/5)

pā-yi çūbīn (< Far. pā- yi çūbīn) “sirk, panayır vb. yerlerde uzun tahtadan sırıklar üzerinde yürüyerek gösteri yapan kişi, tahta bacak” (749/353a/25)

2.11.2.1. Eğlence Meclisleri

ārāsta maclīsı (< Far. ārāsta + Ar. maclīs + < Tr. -ı) “her tür yiyeceğin hazırlandığı büyük içki meclisi” (393/187a/2)

bazm (< Far. bezm) “içkili, eğlenceli sohbet toplantısı” (503/237a/25)

çaġır maclīsı (< Tr. çaḳır, EDPT, s. 409, KRH: çaġır, HAR: çaġır/ çaḳır, KIP: çaġır/ çaḳır/ şaġır + < Ar. meclīs + < Tr. -ı) “şarap içilen dost toplantısı” (763/360b/34)

garm ṣuḥbat (< Sans. gharma + < Ar. ṣoḥbet) “eğlenceli içki meclisi” (399/190a/14)

ḥarīf-i maclīs (< Ar. ḥarīf, < Far. -i < Ar meclīs) “çok yakın arkadaşlarla yapılan özel toplantı” (375/180a/9)

ʿişrat (< Ar. ʿişret) “içkili eğlence” (193/96a/9 - 389/186a/20 - 397/189a/9)

maclis (< Ar. meclis) “toplantı, meclis” (51/25b/13 - 391/186b/16 - 393/187a/2)

şirb maclīsı (< Ar. şürb, < Ar. meclīs + < Tr. -ı) “şarap meclisi” (465/218b/11)

2.11.3. Şaka

hazal (< Ar. hezl) “şaka” (513/240b/9)

hazl (< Ar. hezl) “latife, şaka, alay” (403/192b/26 - 541/253a/21 - 527/247a/2)

hazzāl (< Ar. hezzāl) “nüktedan, şakacı” (57/29a/27)

mutāyaba (< Ar. mutāyebe) “şakalaşma” (27/14b/25 - 541/252b/16 - 533/249b/10)

ẓirāfat (< Ar. ẓarāfet) “nükte, şaka” (5/3a/20 - 375/180a/10 - 763/360b/29)

Eğlence İle İlgili İsimler grubunda 27 tane başlık olmak üzere; 2 tane Türkçe, 17 tane Arapça, 10 tane Farsça, 1 tane Hintçe ve 1 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Tr.”, 1 tanesi “Far. + Far” şeklinde türetilmiştir. Grupta 6 tane de tamlama bulunmaktadır. Bir padişah olarak eğlence ve içki meclislerine sıkça katılan Babür, bu meclislerde yapılan eğlenceyi ve oynanan çeşitli oyunları eserinde zikretmektedir.

2.12. Farmakoloji İle İlgili İsimler

2.12.1. İlaç

adviya (< Ar. edviye) "ilaçlar" (533/250a/24)

dārū (< Far. dārū) "ilaç, merhem" (221/109a/14 - 221/109a/17)

2.12.1.1. Bitkisel ilaçlar

ʿaḳāḳir (< Ar. ʿaḳāḳır) "ilaç yerine kullanılan nebati kökler" (265/129a/24)

marham (< Ar. merhem) "deriye sürülerek kullanılan, içinde etken maddeler bulunan koyu kıvamlı ilaç" (221/109a/14)

2.12.1.2. Müshil

culāb (< Far. gülāb / < Ar. cülāb) "1. gülsuyu. 2. sürgün veren şerbet; müshil" (503/236b/11)

dārū-yikār (< Far. dārū + -i + -kār) "bir tür müshil" (503/236b/12 - 705/331a/12)

mushil (< Ar. müshil) "bağırsakları çalıştırarak dışkının kolaylıkla dışarı atılmasını sağlayan karışım" (335/162a/18)

talyīn (< Ar. telyīn) "yumuşatma, kabızlık giderici" (99/49a/29)

2.12.1.3. Zehir

zahr (< Far. zehr) "zehir" (655/305b/24 - 655/3005b/27 - 657/305b/5)

2.12.1.4. Panzehir

gil-i maḫtūm (< Far. gil + -i + < Ar. maḫtūm) "bir tür aşı boyası karıştırılmış toprak (terasigillafa) olup zehirlenmelere karşı ilaç olarak kullanılmaktadır"[13] (659/306b/3 - 659/306b/4)

tiryāḳ-i fārūḳ (< Ar. tiryāḳ + < Far. -i + < Ar. fārūḳ,) "çeşitli hastalık ve zehirlenmelere karşı pek çok bitki kökleri ve çeşitli yağlardan hazırlanmış macun karışımı"[14] (659/306b/4)

---

[13] Arat, s.667.

[14] Babür de Hintli bir aşçı tarafından zehirlendiğinde bu karışımdan içmiştir.

2.12.1.5. Uyuşturucu

afyūn (< Far. afyon) "haşhaş bitkisinin kapsüllerinden elde edilen uyuşturucu madde, afyon" (725/340a/13 - 725/340a/14 - 777/366b/4)

safūf (< Ar. sefuf) "saf toz hâlinde olan uyuşturucu bir madde" (723/39a/10)

kamālī (< Ar. kemālī) "lezzetli ve keyif verici bir madde"[15] (467/219b/4 - 467/219b/7)

ma'cūn (< Ar. ma'cūn) "süzülmüş afyon sakızından yapılmış uyuşturucu madde" (479/225b/17 - 765/361b/25 - 775/365b/9)

2.12.2. Tedavi

muʿālaca (< Ar. muʿālece) "tedavi" (221/109a/14 - 773/364a/2)

tadāvī (< Ar. tedāvī) "hastayı iyileştirme, tedavi" (99/49a/29)

2.12.2.1. Tedavi Yöntemleri

faṣd (< Ar. faṣd) "kan alma, hacamat" (325/156b/3 - 501/236a/20)

niştar (sal-) (< Far. neşter) "cerrahide dokuları kesmekte kullanılan, sivri uçlu, keskin küçük bıçak; bisturi"[16] (335/162a/17)

puçḳaḳ (< Tr. buçḳaḳ, EDPT, s. 294, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "hayvanın ayak derilerinden yapılan bir kürk"[17] (221/109a/15)

2.12.2.2. İyileşme

afsurda (< Far. efsurde) "dinmek, yatışmak" (737/346b/22)

istirāḥat (< Ar. istirāḥat) "dinlenme" (5/3a/19 - 193/96a/13 - 697/327b/11)

naḳāhat (< Ar. neḳāhat) "hastalıktan kurtulup iyileşmeye başlama dönemi" (505/237a/3)

naḳāhat ayyāmı (< Ar. neḳāhat, < Ar. eyyām + < Tr. -ı) "iyileşme günleri, nekahet dönemi" (109/53a/3)

parhéz (< Far. perhîz) "bir kimsenin beslenme biçim ve besin düzeninde tedavi veya sağlığı koruma amacına yönelik kısıtlama; perhiz" (27/14b/24 - 51/25a/2 - 775/365b/10)

---

15 Arat, s. 678.
16 Babür'ün sağ yanağında şark çıbanı çıktığı vakit neşter vurulmuştur.
17 Metinde Babür'ün ok yarasına bu deri sürülmektedir.

şiḥḥat (< Ar. ṣiḥḥat) “sağlık, esenlik” (335/162a/18)

2.12.3. Tıbbî Malzemeler

fatīla (< Ar. fetīle) “fitil” (221/109a/15 - 623/290b/27)

nişţar (< Far. neşter) “bisturi, neşter” (119/58b/9 - 335/162a/17)

paḫta (< Far. paḫta) “pamuk” (109/53a/5)

Farmakoloji İle İlgili İsimler grubunda 29 tane başlık olmak üzere; 1 tane Türkçe, 21 tane Arapça ve 11 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Grupta 4 tane tamlama vardır. Babür birkaç kez ağır hastalık geçirmiş, savaşta yaralanmış ve bir kere de Lûdiler tarafından zehirlenmiştir. Bahsettiği tedavi yöntemleri ve ilaçlar ile her seferinde sağlığına kavuşmuştur.

2.13. Felsefe İle İlgili İsimler

gumān (< Far. gümān) “şüphe, kaygı, zan” (197/98b/24 - 203/101a/14 - 239/117b/25 - 241/118a/7)

2.13.1. Bilgi Felsefesi (Epistemoloji)

2.13.1.1. Bilgi

bayān (< Ar. beyān) “açıklama, bildirme, beyan” (245/119b/11)

ḫabar (< Ar. ḫaber) “haber, bilgi” (23/12a/15 - 161/80a/20 - 257/125a/16)

maʿlūm (< Ar. maʿlūm) “bilinen, belli” (9/5a/17 - 267/129b/16 - 271/131b/14)

maʿrūf (< Ar. maʻrūf) “herkesçe bilinen, tanınan” (165/81b/25 - 167/82a/3 - 495/233a/14)

naşş-i ḳātiʿ (< Ar. naṣṣ + < Far. -i + < Ar. ḳātiʿ) “kesin olarak bilinen, kesinleşmiş” (391/186b/17)

2.13.1.1.1. Bilgelik

āgāh (< Far. āgāh) “bilgili, haberdar” (433/205a/15)

bilgülüg (< Tr. bil-‘bilmek’, EDPT, s. 330+ -gü- + -lüg, KRH: biliglig/ biliglik, HAR: bilgülüg, biliglig, biliklig, KIP: bilgili) “bilgili” (575/268b/11)

bilimlig (< Tr. bil- ‘bilmek’, EDPT, s. 330 + -im + lig, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bilgili, arif” (353/170a/17)

fużalā (< Ar. fużalā) “erdemliler, fazıllar” (367/176a/8)

2.13.1.1.2. Bilme- Bilmeme

bévuḳūfı (< Far. bi + < Ar. vuḳūfi) “habersiz, vakif olamayan” (51/25b/12 - 163/81a/26)

ġāfil (< Ar. ġāfil) “çevresinde olanlardan habersiz, gafil” (67/33a/5 - 211/104b/26 - 399/190b/23)

ḫabardār (< Ar. ḫaber + < Far. -dār) “haberi olan, haberdar” (67/33b/15 - 121/59a/11 - 171/84b/15)

ḫālī-zihn (< Far. ḫāl + -ī + zihn) “zihni boş, habersiz” (207/102b/12 - 527/247b/16)

ṣāḥib-vuḳūf (< Ar. ṣāḥib- vuḳūf) “bilgi sahibi” (205/102a/26 - 205/102a/26)

vāḳif (< Ar. vaḳıf) “bilen, haberdar olan” (49/24b/11- 415/197b/17 - 527/247b/24)

2.13.1.2. Doğru- Yanlış

2.13.1.2.1. Doğru

çın (< Tr. çin, EDPT, s. 424, KRH: çın, HAR: çın, KIP: çın/ çin/ çiŋ) “gerçek, doğru” (359/173a/19)

rāst (< Far. rāst) “doğru; düz” (33/16b/7 - 289/139b/7 - 305/147a/2)

ṣalāḥ (< Ar. ṣalāḥ) “doğru olma, iyi olma” (395/188a/1 - 425/202a/6 - 633/294b/9)

ṣidḳ (< Ar. ṣıdḳ) “doğruluk, gerçeklik” (237/116a/5)

toġrı (< Tr. toġuru, EDPT, s. 473, KRH: toğru, HAR: toġrı/ toġru/ doġru, KIP: toġru/ ṭoġrı/ toru/ doġrı/ doġru) “doğru” (185/92b/25 -197/98a/5 - 249/120b/4)

2.13.1.2.1.1. Doğruluk

durust (< Far. dürüst) “sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan; onurlu; şerefli; namuslu kimse” (37/18b/9)

rāst (< Far. rāst) “doğruluk, dürüstlük” (37/18b/9)

2.13.1.2.1.1.1. Uygunluk

ansab (< Ar. enseb) “en uygun; daha uygun; çok yerinde; pek münasip” (715/335b/7)

awlā (< Ar. evlā) “daha uygun, evla” (715/335b/8)

bacā (< Far. becā) “yerinde, uygun” (35/17b/8 - 325/157a/13)

bāyad u şāyad (< Far. bāyet u şāyet) “uygun, olması gerektiği gibi” (33/16b/6)

béi‘tidāllıḳ (< Far. bi + < Ar. i’tidāl + < Tr. -lıḳ) “ölçüsüzlük, uygunsuzluk” (87/42a/1 - 119/58a/4)

çaspān (< Far. çesbān) “uygun, münasip” (363/174b/16 - 791/373b/3)

maḳbūl (< Ar. maḳbūl) “uygun görülen” (17/8b/13)

ma‘ḳūl (< Ar. maʿḳūl) “akla uygun, mantıklı” (131/64a/12 - 131/64a/13 - 177/87b/5)

munāsib (< Ar. münāsib) “uygun, yaraşır” (153/75b/11 - 297/143a/2 - 301/145a/4)

purbār (< Far. pür- bār) “yüklü. Metinde *uygun, yerinde* anlamında kullanılmıştır.” (423/201b/16)

sazā (< Far. sezā) “uygun, münasip” (105/51b/18 - 381/182b/12 - 509/239b/22)

sazāvār (< Far. sezā + vār) “uygun, münasip” (57/29a/16)

uz (< Tr. uz, EDPT, s. 277, KRH: uz, HAR: uz, KIP: uz) “yetenekli, tecrübeli, mutabık, uygun” (179/88b/6)

2.13.1.2.2. Yanlış- Yanlışlık

ġalaṭ (< Ar. ġalaṭ) “yanılma, yanlışlık” (109/53a/7 - 355/171a/16 - 589/275b/18)

ḫaṭā (< Ar. ḫaṭā) “yanlışlık, hata” (601/280a/10)

2.13.1.3. Düşünce

aḳvāl (< Ar. aḳvāl) “düşünce, fikir; hüküm; mütalaa” (189/94b/12 - 379/181b/6)

fikr (< Ar. fikr) “düşünce, fikir” (49/24b/11 - 109/53a/6 - 205/101b/17)

ḫayāl (< Ar. ḫayāl) “hayal, düşünce, maksat” (73/36b/15 - 269/130b/17 - 309/150a/23)

ra’y (< Ar. ra’y) “düşünce, fikir” (161/80a/21 - 209/103b/23 - 633/295a/19)

şāḥib-raʿy (< Ar. ṣāḥib + raʿy) “düşünce sahibi kimse” (437/207a/17)

2.13.1.4. Gerçek- Gerçeklik

ḥāḳḳ (< Ar. ḥāḳḳ) “hak, gerçek” (567/264b/1)

2.13.1.5. Gizem- Gizlilik

bāṭın (< Ar. bāṭın) “gizli olan, sır” (369/177b/19)

inçkelik (< Tr. yinçge, EDPT, s. 945 + -lik, KRH: -, HAR: -, KIP: inçkelik/ inçkelük) “incelik. Metinde *gizlice, hafifçe* anlamlarında kullanılmıştır.” (211/104b/23 - 213/105a/19 - 239/117a/7)

maḫfī (< Ar. maḫfī) “gizli, saklanmış” (161/79b/18)

maḥfūz (< Ar. maḥfūz) “gizli, saklanan, korunan” (285/138a/12)

2.13.1.6. Yol- Yöntem

çāra (< Far. çāre) “yol, çözüm, çare” (129/63b/20 - 357/171b/5 - 653/304a/5)

raviş (< Far. reviş) “yol, tutum” (357/172a/19 - 651/303b/22)

ṭarīḳ (< Ar. ṭarıḳ) “yol, yöntem” (213/105b/22 - 295/142b/12 - 645/301a/21)

ṭarīḳa (< Ar. ṭarıḳa) “yol” (21/11a/26 - 123/60b/23 - 297/143a/7)

uṣūl (< Ar. uṣūl) “yöntem, usul” (361/173b/7)

2.13.2. Varlık Felsefesi (Ontoloji)

2.13.2.1. Varlık

bar (< Tr. bar, EDPT, s. 353, KRH: bar, HAR: bar, KIP: bar/ var) “var olma, var” (49/25a/21 - 89/43a/13 - 129/63a/3 - 161/79b/11 - 195/97a/10)

cān (< Far. cān) “can” (47/24a/21 - 163/80b/17 - 193/95b/6 - 199/99a/13 - 241/118a/18)

cāndār (< Far. cān- dār) “canlı, diri” (631/294a/13)

ḳadīm (< Ar. ḳadīm) “ezel, kadim” (7/4a/18 - 43/22a/19)

ḳadīmī (< Ar. ḳadīm) “ezelî” (27/14a/14 - 97/47b/15)

ḳāyim (< Ar. ḳāyim) “mevcut olma, var olma” (211/104a/14 - 571/266b/8)

tirig (< Tr. tirig, EDPT, s. 543, KRH: tirig, HAR: tirig/ tiriŋ/ dirik/ dirü/ tirik, KIP: tirig/ tiri/ diri) “canlı, diri” (235/115a/3 - 305/147a/5 - 801/379b/26)

tiriglik (< Tr. tirig, EDPT, s. 543 + -lik, KRH: tiriglik, HAR: tiriglik/ tiriklik/ tirilik, KIP: tirilik/ dirilik) “yaşam, dirilik” (41/20b/3 - 675/314b/9)

2.13.2.2. Öz

ḫud (< Far. ḫod) “öz, kendi” (279/135a/10)

nafs (< Ar. nefs) “öz benlik, öz” (397/189b/19)

öz (< Tr. öz, EDPT, s. 278, KRH: öz, HAR: öz, KIP: öz) “kendi” (61/30b/8 - 253/123b/25 - 277/134a/10)

zāt (< Ar. zāt) “öz, kendi” (741/348b/17)

2.13.2.3. Asıl

‘ayn (< Ar. ‘ayn) “aslî” (635/296b/26)

gawr (< Ar. gavr) “en dip nokta, asıl” (263/128a/18 - 279/135b/22 - 293/141a/1)

2.13.3. Ahlak Felsefesi (Etik)

adab (< Ar. adab) “ahlak, edep” (623/290b/19)

‘ādat (< Ar. ‘ādet) “huy, âdet” (181/90a/9)

aḫlāḳ (< Ar. aḫlāḳ) “ahlak, edep” (41/21a/16 - 45/22b/11 - 51/25b/11)

daʿb (< Ar. da’b) “huy, tavır” (513/240b/8)

ḫulûḳ (< Ar. ḫulûḳ) “huy, tabiat” (15/7b/4 - 341/164b/4 - 341/164b/5)

şamāyil (< Ar. şemā’il) “huylar, karakterler” (35/18a/23 - 51/25b/10 - 141/68b/6)

şan (< Ar. şan) “huy, karakter” (249/121b/25)

ṭab‘ (< Ar. ṭabı) “mizaç, huy” (37/18b/8 - 161/79a/4 - 623/290b/19)

ṭabī‘at (< Ar. ṭabī‘at) “yaratılış, huy” (37/19a/19)

2.13.3.1. Ahlak- Ahlaksızlık

2.13.3.1.1. Ahlaklı Olma

ādamīgarlik (< Ar. ādemī + < Far. -ger + < Tr. -lik) “adamlık, insanlık” (85/42a/23)

mu‘addab (< Ar. mü‘edeb) “edepli, terbiyeli” (37/18b/3)

nāmūs (< Ar. nāmūs) “edep, haya, ırz” (207/102a/4 - 449/212b/26 - 699/329a/14)

2.13.3.1.2. Ahlaksızlık

badnumālıḳ (< Far. bed- nümā + < Tr. -lıḳ) “fırıldaklık, döneklik” (597/278b/9)

badzabān (< Far. bed- zübān) “ağzı bozuk, küfürbaz” (59/29b/3)

balāī (< Ar. belāī) “belalı, kötü” (363/174a/4)

égrilik (< Tr. ég- “eğmek” + -(i)ri + -lik, KRH: égrilik/ egrilik, HAR: egrilik, KIP: -) “kötülük, fenalık” (319/154a/6)

fasād (< Ar. fesād) “hile, fesat” (633/294b/9)

fıtna (< Ar. fitne) “kötülük, bela, karışıklık” (249/121b/22 - 335/162a/20 - 653/304a/12)

fuḥşgūy (< Far. fuḥş- gūy) “haddini aşarak edepsizce konuşan, kötü sözlü” (59/29b/3)

ḫabāsat (< Ar. ḫebese) “kötülük, ahlaksızlık” (301/145b/24)

kacḫuluḳ (< Far. kec + < Ar. ḫulḳ) “huysuz, aksi” (351/168b/2)

ḳallāşlıḳ (< Ar. ḳalleş + < Tr. -lıḳ) “kalleşlik” (205/101a/6 - 527/247a/11)

lavandlıḳ (< Far. levend + < Tr. -lıḳ) “ayyaşlık, ahlaksızlık” (263/128a/26)

masḫara (< Ar. masḫara) “soytarı, maskara” (51/26a/24)

şanī‘ (< Ar. şenī‘) “basit, ahlaksız” (51/26a/25 - 423/201b/15 - 461/217a/21)

2.13.3.2. Ayıp

‘ayb (< Ar. ‘ayb) “utanılacak şey, ayıp” (59/29b/3 - 131/64a/6 - 743/349a/9)

maṭ‘ūn (< Ar. maṭ‘ūn) “ayıplanmış, dışlanmış” (141/68b/9)

2.13.3.3. İyilik- Kötülük

2.13.3.3.1. İyi- İyilik

ḥasana (< Ar. ḥasene) “güzellik, iyilik” (117/58a/20)

ḫūbluḳ (< Far. ḫūb + < Tr. -luḳ) “güzellik, iyilik” (249/121b/23)

ḥusn (< Ar. ḥüsn) “güzel, iyi” (5/2b/5)

ḳalandar (< Far. ḳalender) “alçakgönüllü, rint” (471/221b/16 - 527/247b/19)

liṭāfat (< Ar. leṭāfet) “güzellik, hoşluk” (357/172a/18 - 539/252a/14 - 607/283a/19)

mulāyim (< Ar. mülāyim) “yumuşak huylu, mülayim” (535/251a/23)

multafit (< Ar. mültefit) “iyilikle karşılayan” (33/16b/5)

muruvvat (< Ar. mürüvvet) “iyilik, fazilet” (167/82a/2 - 623/290b/19)

néknām (< Far. nik- nām) “iyi ün, güzel ad” (163/80b/18)

rawnaḳ (< Far. revnaḳ) “göz alıcılık, güzellik” (375/180a/16)

şafaḳat (< Ar. şefḳat) “iyilik, sevecenlik, şefkat” (27/14a/21 - 45/23a/14 - 263/127b/3)

şīrīn-ḥarakāt (< Far. şīrīn + < Ar. ḥarekāt) “iyi huylu” (361/173a/7)

şīrīn-kalām (< Far. şīrīn + < Ar. kelām) “güzel sözlü” (367/176a/8)

şīrīn-zabān (< Far. şīrīn + zübān) “tatlı dilli, güzel konuşan” (15/7b/5)

tāyib (< Ar. tāyib) “güzel iş, iyi hareket” (21/11a/26 - 341/164b/7 - 505/237b/21)

yaḫşı (< Tr. yaḫşı, EDPT, s. 908, KRH: yaḫşı/ yaḳşı, HAR: yaḫşı, KIP: yaḫşı/ yaḳşı) “güzel, iyi” (187/93a/8 - 187/93b/14 - 273/132a/7)

yaḫşılıḳ (< Tr. yaḫşı, EDPT, s. 908 + -lıḳ, KRH: yaḫşılıḳ, HAR: yaḫşılıḳ, KIP:yaḫşılıḳ) “iyilik, güzellik” (45/22b/14 - 421/200b/17)

2.13.3.3.2. Kötü- Kötülük

badkalām (< Far. bed + < Ar. kelām) “kötü sözler söyleyen, küfürbaz” (51/26a/25)

badkirdār (< Far. bed + kirdār) “cani, kötülük eden” (21/11a/16)

badmaʿāşī (< Far. bed + Ar. maʿ āşī) “kötülük” (11/6a/22)

badma‘āşlıḳ (< Far. bed + < Ar. ma’aş + < Tr. -lıḳ) “kötü davranışlı” (11/6a/15)

badnāmlıḳ (< Far. bed- nām + < Tr. -lıḳ) “kötü ün, kötü adlı olma” (71/35a/4)

balāyatī (< Ar. belāyatī) “kötü, aşağılayıcı” (337/162b/3)

nāḫoşluḳ (< Far. nā + ḫoş + < Tr. -luḳ) “kötülük, çirkinlik” (175/86b/12)

parīşāngūy (< Far. perīşān- gūy) “kötü konuşan” (253/123a/11)

şarr u fitna (< Ar. şerr + u + fitne) “kötülük, fenalık” (251/121b/3)

şarrangézlik (< Ar. şerr + < Far. engiz + < Tr. -lik) “kötülük yapma, ortalığı karıştırma” (335/162a/20)

yamanlıḳ (< Tr. yaman, EDPT, s. 937 + -lıḳ, KRH: -, HAR: yamanlıḳ, KIP: yamanlıḳ/ yamanlıḫ) “kötülük, fenalık” (71/35a/3 - 249/121b/22 - 459/216a/13)

zişt (< Far. zişt) “kötü” (51/26a/25 - 423/201b/15)

2.13.3.4. Erdem

fażīlat (< Ar. fażīlet) “erdem, fazilet” (5/2b/9)

kamāl (< Ar. kemāl) “olgun, erdemli” (7/4a/19)

2.13.3.5. Mutluluk

masrūr (< Ar. mesrūr) “sevinçli, memnun” (571/267a/18)

mubtahic (< Ar. mübtehic) “sevinmiş, sevinçli” (571/267a/18)

sa ‘ādat (< Ar. saʿādet) “mutluluk, bahtiyarlık” (579/270a/3)

şād (< Far. şād) “neşeli, mutlu” (201/100a/7 - 201/100a/8 - 311/150a/6)

naş’a (< Ar. neş’e) “sevinç, neşe” (153/75b/19 - 171/84b/11 - 171/84b/16)

nişāṭ (< Ar. neşāṭ) “sevinç, neşe” (85/41b/9)

sévinç (< Tr. sevin- ‘sevinmek’, EDPT, s. 790 + -ç, KRH: sewinç/ séwinç/ sewünç/ séwünç/ sefinç, HAR: sewünç/ sewinç/ sevinç/ sevünç, KIP: -) “sevinç” (741/348a/14)

Felsefe İle İlgili İsimler grubunda 132 başlık olmak üzere; 15 tane Türkçe, 88 tane Arapça ve 48 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Ar.”, 1 tanesi “Ar. + Far.”, 5 tanesi “Far. + Far.”, 3 tanesi “Far. + Ar.”, 1 tanesi “Ar. + Tr.”, 2 tanesi “Far. + Tr.”, 8 tanesi “Tr. + Tr.”, 2 tanesi “Ar. + Far. + Tr.”, 2 tanesi “Far.+ Ar. + Tr.”, 3 tanesi “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 12 tane de tamlama bulunmaktadır. Sözcüklerin çoğu yine Babür’ün tanıttığı yahut muhattap olduğu kişilerle ilgilidir.

2.14. Filoloji İle İlgili İsimler

2.14.1. Dil

til (< Tr. til, EDPT, s. 489, KRH: tıl/ til, HAR: til/ dil, KIP: til/ dil) “dil, lisan” (5/2b/5 - 271/131b/10 - 583/272a/8)

2.14.2. Dil Konuşuru

Fārsī-gūy (< Far. Fārsī- gūy) “Farsça konuşan” (7/3b/9)

2.14.3. Diller

ʿArabī “Arapça” (271/131b/12)

Afġanī “Afgan dili” (271/131b/14)

Barakī “Berekice, Babür zamanında Kabil vilayetinde oturan kabilelerden birinin konuştuğu dil” (271/131b/9 - 271/131b/13)

Gibarī “Geberice, Babür zamanında Kabil vilayetinde oturan kabilelerden birinin konuştuğu dil” (271/131b/13)

Hindī “Hintçe” (271/131b/13 - 309/149b/13)

Lamġānī “Lemganca, Kābil vilayetinde konuşulan dillerden biri” (271/131b/13)

Muġulça “Moğolca” (207/102b/21 - 209/103a/7 - 209/103b/15 - 271/131b/12)

Paraçī “Peracice, Kabil vilayetinde konuşulan dillerden biri” (271/131b/9

Paşaʿī “Peşāice, Babür zamanında Kabil vilayetinde oturan kabilelerden birinin konuştuğu dil” (271/131b/9 - 271/131b/13)

Türkī “Türkçe” (5/2b/3 - 201/100a/9)

Türkiçe “Türkçe” (533/249b/12)

Sartça “Eski Orta Asya’da ‘Sart’ denilen İranlı tüccarların konuştuğu dil” (533/249b/10)

2.14.4. Alfabe

Bāburī ḫaṭṭ (< Far. Bāburî, < Ar. ḫaṭṭ) “Babür’ün icat ettiğini söylediği alfabe” (299/144b/21 - 759/357b/9 - 759/357b/11)

2.14.4.1. Harfler

alif-lām (< Ar. elif, lām) “Arap alfabesinin birinci ve yirmi altıncı harfleri” (741/348b/17)

be (< Ar. be) “Arap aflabesinin ikinci harfi” (607/282b/2)

dāl (< Ar. dāl) “Arap alfabesinin onuncu harfi” (201/100a/9)

ġayn (< Ar. ġayn) “Arap alfabesinin on dokuzuncu harfi” (201/100a/9 - 275/133a/6)

kāf (< Ar. kāf / kef) “Arap alfabesinin yirmi ikinci harfi” (201/100a/9 - 275/133a/6)

ḳāf (< Ar. ḳāf) “Arap alfabesinin yirmi birinci harfi” (201/100a/9)

sīn (< Ar. sīn) “Arap alfabesinin on ikinci harfi” (583/272b/17)

şīn (< Ar. şīn) “Arap alfabesinin on üçüncü harfi” (583/272b/17)

tā (< Ar. tā) “Arap alfabesinin üçüncü harfi” (201/100a/9)

2.14.5. Söz

ḥarf (< Ar. ḥarf) “söz, laf” (255/124a/12 - 277/134b/12

harfī (< Ar. ḥarfī) “bir söz, bir laf” (255/124b/7)

2.14.5.1. Sözcük

lafẓ (< Ar. lafẓ) “sözcük, lafız” (5/2b/3 - 213/105b/21 - 271/131b/12)

mu ‘arrab (< Ar. muʿarreb) “Arapçaya girmiş yabancı kökenli sözcükler” (613/285b/9 - 615/286b/9)

2.14.5.1.1. Sözcük Türleri

2.14.5.1.1.1. İsim

at (< Tr. at, EDPT, s. 32, KRH: at/ ad , HAR: at/ ad , KIP: at/ ad) “ad, isim” (101/49b/15 - 109/54a/27 - 123/60b/26)

ism (< Ar. ism) “ad, isim” (9/4b/2 - 15/8a/15)

tasmiya (< Ar. tesmiye) “ad koyma, adlandırma” (23/11b/9)

2.14.6. Telaffuz

talaffuẓ (< Ar. telaffuẓ) “söz söyleme biçimi, söyleyiş, telaffuz” (271/131b/12 - 275/133a/6 - 595/278a/22)

2.14.7. Tercüme

tarcuma (< Ar. tercüme) “çeviri, tercüme” (759/357b/10 - 759/357b/11)

Filoloji İle İlgili İsimler grubunda 20 başlık olmak üzere; 2 tane Türkçe, 18 tane Arapça ve 2 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Far. + Far.” şeklinde türetilmiştir. Ayrıca grupta 13 tane özel isim bulunmaktır. Babür bulunduğu yerler ile ilgili ayrıntılı bilgiler verirken o bölge halkının dili ve telaffuzundan da bahsetmektedir. Hindistan’ın fethinden sonra da Hintçe ile ilgili bilgiler vermiş ve eserinde Hintçe ve Sanskritçe kökenli kelimeler kullanmıştır.

2.15. Fizik İle İlgili İsimler

2.15.1. Optik

2.15.1.1. Işık

çirāġān (< Far. çırāğan) “etrafı aydınlatma” (543/253b/11)

rawşanlıḳ (< Far. ravşan~ rūşan + < Tr. -lıḳ) “aydınlık” (727/341a/7)

tāblıġ (< Far. tāb + < Tr. -lıġ) “aydınlık, ışıklı” (293/141b/11)

yaruḳ (< Tr. yaruḳ, EDPT, s. 962, KRH: yaruḳ , HAR: yaruḳ , KIP: yaruḳ/ yarıḫ/ yaruḫ) “ışık, aydınlık” (489/230a/1 - 527/247b/21 - 799/378a/18)

yaruḳluḳ (< Tr. yaruḳ, EDPT, s. 962 + - luḳ, KRH: yaruḳluḳ/ yaruġluḳ/ yaruluḳ, HAR: yaruḳluḳ/ yaruḳlıḳ, KIP: yarıḳlıḳ/ yarıḫlıḫ/ yarıḳlıḫ) “aydınlık” (727/341a/8 - 725/340b/21)

2.15.1.2. Gölge

pursāya (< Far. pür - sāye) “gölgeli, gölgelik” (5/3a/19)

sāya (< Far. sāye) “gölge” (283/136b/5 - 607/283a/24)

sāyalıġ (< Far. sāye + < Tr. -lıġ) “gölgelik” (281/136b/25)

2.15.1.3. Karanlık

ḳaranġu (< Tr. ḳaraŋġu, EDPT, s. 622, KRH: ḳaraŋġu/ ḳaraŋḳu/ ḳarunḳu, HAR: ḳaraŋġu/ ḳaraŋḳu/ ḳarunḳu/ ḳaraŋu, KIP: ḳaranġu/ ḳaranġı) “karanlık” (295/142b/15 - 429/203a/8 - 789/372b/1)

2.15.2. Mekanik Fizik

2.15.2.1. Kuvvet

ḳuvvat (< Ar. ḳuvvet) “kuvvet, güç” (109/52b/1 - 451/213a/14 - 577/270a/26)

küç (< Tr. küç, EDPT, s. 693, KRH: küç, HAR: küç, KIP: küç/ güç) “kuvvet, güç” (447/211a/8 - 519/244a/25)

2.15.3. Termodinamik Fizik

2.15.3.1. Isı

ısıġ (< Tr. ısıġ, EDPT, s. 245, KRH: isig, HAR: ısıġ/ ısıḳ/ ıssıḳ/ isig/ isi, KIP: ısı/ ıssı/ isi/ isig/ issi/ issig/ yisi) “ısı, sıcaklık” (619/288b/18 - 625/291b/21 - 633/294b/19)

tafsān (< Far. tef - sān) “sıcak” (799/377b/3)

2.15.3.2. Sıcaklık

garm (< Sans. gharma) “sıcak” (399/190a/11)

ḥarārat (< Ar. ḥarāret) “sıcaklık, hararet” (501/236a/20)

ḥarāratî (< Ar. ḥarāretī) “sıcaklık, hararet” (737/346a/10)

3.15.4. Metafizik

ġayb (< Ar. ġayb) “bilinmeyen, görünmeyen” (143/69b/6)

ḥayvan suyı (< Ar. ḥayvan , < Tr. suv, EDPT, s. 783 + -y- + -ı,) “canlılık, dirilik veren su; hayat suyu” (397/189a/10)

Fizik İle İlgili İsimler grubunda 17 başlık olmak üzere; 6 tane Türkçe, 5 tane Arapça, 7 tane Farsça ve 1 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerden 2 tanesi “Far. + Tr.”, 1 tanesi “ Far. + Far. + Tr.” ve 1 tanesi “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Bu gruptaki sözcükler genel anlamlarıyla kullanılmıştır.

2.16. Giyim Kuşamla İlgili İsimler

2.16.1. Giyim

kéyim (< Tr. kéy ‘giymek’, EDPT, s. 700 + - im, KRH: kéḍim/ keḍim, HAR: keyim/ keḍim/ kiḍim/ keygü/ kigü, KIP: keyit) “giyim, giysi” (143/69b/12 - 179/89a/18 - 481/226a/1)

kéymék (< Tr. kéy- ‘giymek’, EDPT, s. 700 + -mék, KRH: -, HAR: -, KIP: key-/ giy-/ kiḍ-/ kiy-) “giymek, giyim” (13/7a/19 - 57/29a/26)

2.16.1.1. Başlık- Şapka

as börk (< Far. ās + < Tr. börk, EDPT, s. 362) “samur başlık” (195/97b/23)

başlıġ (< Tr. baş, EDPT, s. 375 + -lıġ, KRH: başlıġ, HAR: başlıḳ, KIP: başlıḳ) “başlık. Karahanlı ve Kıpçak Türkçesinde sözcüğün *başlık* anlamı bulunmamaktadır.” (493/232a/10 -749/352a/2)

börk (< Tr. börk, EDPT, s. 362, KRH: börk, HAR: börk/ börük, KIP: börk) “başlık, külah” (13/7a/21 - 237/116b/16 - 339/164a/24)

ḳalpaḳ (< Tr. ḳalıp ‘kapak, örtü’ + -aḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “keçe külah” (339/164a/24)

ḳaraḳuzı börk (< Tr. ḳara ‘kara, siyah’, EDPT, s.643 + < Tr. ḳuzı ‘kuzu’, EDPT, s.681,< Tr. börk, EDPT, s. 362, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kara kuzu postundan yapılmış başlık” (339/164a/23)

kulāh (< Far. külāh) “keçeden yapılma sivri başlık” (731/343a/1 - 731/343a/3)

Muġulī börk (< Muġulī , < Tr. börk, EDPT, s. 362, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Moğol tarzı başlık, külah” (207/102b/22)

tāc (< Far. tāc) “taç” (731/343a/1)

2.16.1.2. Elbise

baş-ayaḳ (< Tr. baş, EDPT, s.375, < Tr. adaḳ, EDPT, s. 45, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “hediye olarak verilen özel elbise, kaftan” (651/303a/3 - 767/362a/4 - 777/367b/26)

ḫaṭā’ī aṭlas ton (< Ar. ḫaṭā’ī, < Ar. aṭlas, < Tr. ton ‘don, giysi’, EDPT, s. 512, KRH: ton, HAR: ton/ ṭon/ don, KIP: ton/ ṭon/ don) “motifli atlas kumaşından yapılmış elbise” (207/102b/22 - 209103a/7)

ḳumāş-pūş (< Ar. ḳumāş + < Far. puş) “kumaş elbise” (85/41b/13)

ofraġ (< Tr. opraḳ, EDPT, s. 13, KRH: opraḳ, HAR: opraḳ, KIP: opraḳ) “elbise, kıyafet” (501/235b/8 - 513/241a/21)

sawb (< Ar. sevb) “elbise, giysi” (637/297a/19)

ḳumāş ton (< Ar. ḳumāş, < Tr. ton ‘don’, EDPT, s. 512, KRH: ton, HAR: ton/ ṭon/ don, KIP: ton/ ṭon/ don) “dokuma bezden dikilmiş giysi” (503/236a/7)

sarupāy (< Far. ser + u + pāy) “baş ayak. Kelimenin sözlük anlamı ‘*baştan ayağa*’ olmakla birlikte metinde *hediye edilecek kadar özel bir giysi, şeref elbisesi* anlamında kullanılmıştır.” (767/362a/5)

ton (< Tr. ton, EDPT, s. 512, KRH: ton, HAR: ton/ ṭon/ don, KIP: ton/ ṭon/ don) “giysi, kıyafet” (217/106b/5 - 465/218b/7 - 745/351a/21)

2.16.1.2.1. Üst Giyim

2.16.1.2.1.1. Üst Dış Giyim

cubba (< Ar. cübbe) “yenleri geniş, uzun ve düğmesiz üst elbisesi, cübbe” (749/352a/2)

çapān (< Far. çapān) “eskimiş giysi, yamalı kaftan” (247/120a/5)

çārḳab (< Far. çārḳab) “üste giyilen yensiz kaftan ve bu kaftanın eteklerindeki taşlı süsleme, kıymetli kumaş” (401/191a/7 - 637/296b/10 - 637/297a/12)

çekmen (< Tr. çek ‘pamuktan dokunmuş çizgili kumaş’ + -men, KRH: -, HAR: -, KIP: çekmen) “gömlek üzerine giyilen, kolları bol ve yırtmaçlı, çoğunlukla yakasız bele kadar inen kısa giyecek. Kıpçak Türkçesinde sahte kumaş; bez; örtü; cepken anlamlarında kullanılmıştır.” (745/351a/20 - 749/352a/1 - 749/352a/4)

kepeneklig (< Tr. kap + -a- + -n- + -ak + < Tr. -lig, KRH: -, HAR: kepenek, KIP: -) “soğuktan korunmak için üste alınan, kalın yün keçeden yapılma palto” (487/229b/18)

nīmça (< Far. nīm + çe) “kısa bir üst giysi” (759/357b/8 - 769/363a/2)

tügmelig çekmen (< Tr. tügme, EDPT, s.486 + -lig , < Tr. çek ‘pamuktan dokunmuş çizgili kumaş’ + -men , KRH: -, HAR: -, KIP: -) “düğmeli yün palto” (763/360b/30 - 767/362a/4)

2.16.1.2.1.2. Üst İç Giyim

köŋlek (< Tr. köŋlek, EDPT, s. 732, KRH: köŋlek/ köŋlék, HAR: köŋlek/ kömlek, KIP:köŋlek/ köŋülek/ kövlek/ kömlek) “gömlek, üst giysisi” (223/110a/20)

köylek (< Tr. könglek, EDPT, s. 732, KRH: köŋlek/ köŋlék, HAR: köŋlek/ kömlek, KIP:köŋlek/ köŋülek/ kövlek/ kömlek) “gömlek, üst giysisi” (229/112b/16)

2.16.1.3. Alt Giyim

étek (< Tr. etek, EDPT, s. 50, KRH: etek, HAR: etek/ itek , KIP: etek/ itek/ yetek) “giysinin alt kısmı, etek” (371/178b/18)

fūṭa (< Ar. fuṭa) “Hindistan kökenli çizgili ipek peştamal” (359/172b/16)

langota (< Hint. langota) “Hintlilerin bellerine bağladıkları külot benzeri peştamal” (625/291a/6 - 625/291a/8 - 625/291a/9)

lata (< Hint. lata) “Hintlilerin giydiği peştamallarının ön taraflarında bulunan ve bacaklarının arasından geçirip arka tarafa sabitledikleri uzun kumaş” (625/291a/7 - 625/291a/8)

lung (< Hint. lungi) “kadınların bellerine sarıp bir ucunu da başlarını yahut omuzlarına attıkları uzun peştamal” (625/291a/9)

pāycāma (< Far. pijama) “Hint tarzı hafif bol pantolon” (769/363a/2)

2.16.1.4. Özel Kıyafetler

ḫilʿat (< Ar. ḫilʿat) “padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan, süslü elbise” (747/352a/27)

saḳirlāṭ (< Ar. saḳırlāṭ) “süslü bir kıyafet çeşidi” (797/376b/3)

zarbaft yélek (< Far. zerbeft, < Tr. yélek, KRH: -, HAR: -, KIP: yelek) “altın sırmalı yelek” (757/357b/24)

2.16.1.5. Aksesuar

2.16.1.5.1. Atkı- Şal- Bere

yaġlıġ (< Tr. yaġ, EDPT, s. 895 + -lıġ, KRH: -, HAR: yaġlıḳ, KIP: yaġlıḳ) “1. işlemeli büyük mendil, 2. eşarp, çevre” (375/180a/17 - 375/180a/17)

2.16.1.5.2. Baş Örtüsü- Başlık- Peçe

çoḳu (< Tr. çoḳu < çeki, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “baş örtüsü, fese sarılan yemeni” (231/113a/3)

dastārpéç (< Far. destar-piç) “başa sarılan tülbent, sarık” (13/7a/20)

dastār (< Far. destar) “sarık” (13/7a/20 - 535/250b/11 - 651/303a/3)

otaġa (< Moğ. otuġa[n]) “sorguç” (295/142b/18 - 431/204b/16)

si-dastār (< Far. si- destar) “üç köşeli sarık” (339/164a/24)

sāc (< Ar. sāc) “erkeklerin başlarına doladıkları yeşil yahut siyah renkli türban” (295/142b/18 - 295/142b/19)

yapuġ (< Tr. yap-‘kapatamak’, EDPT, s. 877 + -uġ, KRH: -, HAR: yapuġ/ yapuḳ, KIP: -) “örtü, peçe” (589/275b/23 - 595/278a/23)

2.16.1.5.2.1. Baş Örtüsü- Başlık- Peçe Bağlama Şekilleri

nāz-i ‘alīşérī “Babür bu kelimeyi şu şekilde açıklamaktadır: Ali Şîr Bey birçok şeyler icad etmişti ve iyi şeyler icat etmişti. Bir kimse hangi bir işte bir şey meydana getirirse onun rağbet görmesi ve meşhur olması için ona “Ali Şîrî” derdi ve bazıları zarafetle onu Ali Şîr Bey’e isnad ederlerdi. Bir seferinde Ali Şîr Bey kulağı ağrıdığı için baş örtüsü bağlamıştı. Kadınlar gibi, baş örtüsünü böyle bağlamaya nāz-i Alī Şîrî adını verdiler.” (375/180a/18)

2.16.1.5.3. Kemer- Bağ

alāḳa (< Ar. alaḳa) “türban kuşağı” (13/7a/21 - 35/18b/25)

bélbaġı (< Tr. bél, EDPT, s. 330 + < Tr. baġ, EDPT, s. 310 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: bel baġı/ bil baġı) “kuşak” (391/186a/3)

kamar (< Far. kemer) “bel bağı, kemer” (311/150b/13 - 311/150b/15)

ḳor (< Tr. ḳur ~ ḳor, EDPT, s. 642, KRH: ḳur, HAR: ḳur, KIP: ḳor/ ḳur) “işlemeli kemer veya kuşak” (207/102b/21 - 207/102b/22 - 535/250b/10)

takband (< Ar. tak + < Far. bend) “bir çeşit kemer, kuşak” (5/3a/22 - 203/101a/12 - 759/357b/8)

zar-kamar (< Far. zer + kemer) “altın kemer” (731/343a/1 - 731/343a/3)

2.16.1.5.4. Toka

toḳḳa (< Tr. toku, KRH: -, HAR: toḳa, KIP: toḳa/ toġa) “toka, kemer tokası” (505/237b/19)

ḳullāb (< Ar. küllab) “kuşak bağlamaya yarayan çengel” (203/101a/12)

2.16.1.5.5. Çanta- Kese

badra (< Ar. bedre) “kese; para kesesi” (747/352a/24)

çantay (< Moğ. cuntay) “çanta, torba” (207/102b/23)

ḫarīṭa (< Ar. ḫarīṭa) “meşinden yapılmış kulplu torbacık, kese” (207/102b/24)

2.16.1.5.6. Küpe

ḥalḳa (< Ar. ḥalḳa) “küpe” (613/286a/23)

2.16.1.6. Ayakkabı

çaruḳ (< Tr. çaruḳ, EDPT, s. 428, KRH: çaruḳ, HAR: çaruḳ, KIP: çaruḳ) “ayakkabı, çarık” (247/120a/4)

şış-na’l kafş (< Tr. şış ‘çivi’, EDPT, s. 857 + < Ar. na’l, + < Far. kefş) “çivili nalçalı ayakkabı” (601/280a/11)

2.16.2. Giysi Bölümleri

girībān (< Far. giribān) “elbise yakası” (311/150b/17)

pāyça (< Far. pāça) “paça” (221/109a/16 - 315/152a/8)

tügme (< Tr. tügme, EDPT, s. 486, KRH: tügme, HAR: tügme/ tükme, KIP: tügme/ dügme/ tüvme) “düğme” (503/236a/6)

2.16.3. Giyim Malzemeleri

böz (< Ar. bezz) “bez, kumaş” (201/100a/14 - 201/100a/15 - 201/100b/17)

ḳumāş (< Ar. ḳumāş) “dokuma bez” (749/352a/2 - 749/352a/4 - 749/352b/14)

raḥt (< Far. raḥt) “kumaş, örtü” (265/129a/24 - 299/144a/4 - 747/352a/23)

2.16.3.1. Kumaş Çeşitleri

2.16.3.1.1. İpek Kumaş

abrīşamīna (< Far. ibrīşimīne) “ipekli kumaş” (339/164a/23)

2.16.3.1.2. İşlenmiş Kumaş

sançma (< Tr. sanç- ‘delmek, batırmak’ EDPT, s. 838 + -ma, KRH: sançma-, HAR: sançma- , KIP: -) “saplama, batırma. Bir tür kumaş işleme türü. Metinde *işlenmiş kumaş* anlamında kullanılmıştır.” (207/102b/22)

2.16.3.1.3. Kadife Kumaş

maḫmal (< Far. maḫmal / miḫmal) “kadife” (99/48a/1 - 493/232a/10)

2.16.3.1.4. Keten Kumaş

kiş (< Far. kīş) “keten kumaş” (747/352a/27)

2.16.3.1.5. Keçe Kumaş

kiyiz (< Tr. kiyiz, KRH: -, HAR: kiyiz, KIP: kiyiz/ kiz) "keçe" (21/10b/7)

2.16.3.1.6. Yünlü Kumaş

saḳarlāṭ (< Ar. saḳirlāṭ) "bir çeşit yünlü kumaş" (637/297a/18)

zīlūça (< Far. zīlūça) "küçük yün örtü veya kilim" (747/352a/23 - 797/376b/3)

2.16.3.1.7. Deri

kimsen (< Tr. kimsen, EDPT, s. 723, KRH: kimsen, HAR: -, KIP: -) "altın renginde deri" (401/190b/1)

ḳuzı (< Tr. ḳuzı, EDPT, s. 681, KRH: ḳozı/ ḳuzu, HAR: ḳozı/ ḳuzu, KIP: ḳuzı/ ḳozı/ ḳuzu) "kuzu. Metinde *kuzu derisi* anlamında kullanılmaktadır. " (399/190a/12)

post (< Far. post) "tüylü hayvan derisi, post" (11/5a/2 - 589/275b/22 - 597/278b/9)

saġrı (< Tr. saġrı, EDPT, s. 815, KRH: saġrı, HAR: saġrı, KIP: saġrı) "deri" (209/103a/8)

2.16.3.1.8. Kürk

postīn (< Far. postīn) "kürk" (9/5a/24 - 241/117b/1)

faracī (< Far. ferace) "kürkten yapılma resmî ve törensel giysi" (229/112b/16)

gawl postīn (< Far. gavl, pūstīn) "tüylü post" (241/117b/1)

2.16.4. Dikiş

darz (< Ar. derz) "dikiş" (31/16a/16 - 97/47a/12 - 97/47a/13 - 613/285b/15)

2.16.4.1. Dikiş Malzemeleri

igne (< Tr. igne, EDPT, s. 110, KRH: -, HAR: igne/ yigne, KIP: igne/ igine/ ignü/ ine/ iyne/ yigne/ yine) "iğne" (475/224a/19 - 617/287a/11)

ip (< Tr. ip, EDPT, s. 870, KRH: yip/ yıp, HAR: yip/ yif, KIP: ip/ ib/ yib/ yip) "ip" (81/40a/17 - 459/215b/7 - 587/273b/1 - 613/285b/15)

rişta (< Far. rişte) "ip" (361/173b/13 - 361/173b/13)

Giyim- Kuşam İle İlgili İsimler grubunda 82 başlık olmak üzere; 41 tane Türkçe, 21 tane Arapça, 32 tane Farsça, 3 tane Hintçe, 2 tane Moğolca kökenli sözcük

bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi "Ar. + Far.", 9 tanesi de "Tr. + Tr." şeklinde türetilmiştir. Grupta 12 tane de tamlama bulunmaktadır. Babür, eserinde giyim kuşam ile ilgili pek çok bilgiye yer vermektedir. Moğolların, Hintlilerin giyim tarzı tek tek izah edilmektedir. Ayrıca hediye olarak verilen özel kıyafetler de belirtilmektedir. Giysilerin kumaş çeşidi, işlemesi, alt ve ya üst giyim için oluşu gibi çeşitli özelliklerine metinde yer verilmektedir.

2.17. Hayvanlar İle İlgili İsimler

cānvar (< Far. cān-āvar) "canlı" (273/132a/1 - 291/141a/18 - 591/276a/9)

çārvā (< Far. çāhar + pa) "dört ayaklı hayvanlar" (799/377b/6)

ḥayavān (< Ar. ḥayvān) "hayvan" (397/189a/10)

ḥayavānāt (< Ar. ḥayvānāt) "canlılar, hayvanlar" (491/231b/19 - 583/272a/8)

2.17.1. Hayvan Sınıflandırmaları

2.17.1.1. Omurgalılar

2.17.1.1.1. Balıklar

balıḳ (< Tr. balıḳ, EDPT, s. 355, KRH: balıḳ, HAR: balıḳ, KIP: balıḳ/ baluḳ) "balık" (295/143a/26 - 297/143a/5 - 605/282a/10)

kaka balıḳ (< Tr. kaka/ keke 'yansıma' < Tr. balıḳ, EDPT, s. 355, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "bir tür balık"[18] (605/282a/17)

2.17.1.1.2. Kurbağalar

baḳa (< Tr. baḳa, EDPT, s. 311, KRH: baḳa, HAR: baḳa, KIP: baḳa/ baġa/ boġa) "kurbağa" (605/282b/25 - 605/282b/25)

2.17.1.1.3. Sürüngenler

2.17.1.1.3.1. Timsah

gariyāl (< Hint. ghariyāl) "timsah" (605/282a/13 - 621/289a/11 - 779/367b/7)

keles (< Tr. keles, KRH: -, HAR: kelez, KIP: keler) "1. kertenkele, 2. timsah" (605/281b/4 - 605/281b/2)

[18] Babür, bu balığın yüzgecinin iki tarafında iki kemik bulunduğunu, yakalandığında bu iki kemiğini hareket ettirip acayip bir ses çıkardığını ve bu çıkardığı ses dolayısıyla "kaka" dendiğini belirtmektedir.

şér-i ābī (< Far. şīri -i, āb + ī) “Hindistan’da göletlerde yaşayan ve timsaha benzeyen, su aslanı olarak da adlandırılan bir hayvan” (605/281b/2)

siyasār (< Far. siyāh- sār) “timsah” (605/281b/4 - 605/282a/10)

2.17.1.1.3.2. Yılan

yılan (< Tr. yılan, EDPT, s. 930, KRH: yılan, HAR: yılan, KIP: yılan/ ılan) “yılan” (7/4a/23 - 511/240a/22 - 511/240a/23)

2.17.1.1.4. Kuşlar

2.17.1.1.4.2. Genel Kuş Adları

ḳuş (< Tr. ḳuş, EDPT, s. 670, KRH: ḳuş, HAR: ḳuş, KIP: ḳuş) “kuş” (37/19a/14 - 43/21b/9 - 289/140a/13)

ṭuyūr (< Ar. ṭuyūr) “kuşlar” (301/145a/9 - 593/277a/21)

2.17.1.1.4.3. Kuş Çeşitleri

2.17.1.1.4.3. 1. Ötücü Kuşlar

2.17.1.1.4.3.1.1. İspinozgiller

ḳotan (< Moğ. kutan) “saka kuşu” (295/142a/2)

2.17.1.1.4.3.1.2. Kargagiller

‘aḳḳa (< Ar. ‘aḳḳa) “kargagillerden bir kuş türü, saksağan” (603/281a/11 - 603/281a/17 - 603/281a/17)

alaḳarġa (< Tr. ala ‘karışık renkli’ + ḳarġa, EDPT, s. 653, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kara karga; kuzgun” (603/281a/9 - 603/281a/9)

ḳarġa (< Tr. ḳarġa, EDPT, s. 653, KRH: ḳarġa, HAR: ḳarġa/ ḳarḳa, KIP: ḳarġa) “karga” (281/136a/13 - 423/201b/24 - 603/281a/11)

matā (< Hint. matā/ myna?) “Hindistan saksağanı” (603/281a/17 - 603/281a/18)

şiḳraḳ (< Ar. şiḳarāḳ) “yeşil saksağan”[19] (603/281b/26 - 603/281b/26)

zāġça (< Far. zāğça) “karga; kuzgun” (603/281b/23 - 603/281b/23)

[19] Arat, s.715.

2.17.1.1.4.3.1.3. Karatavukgiller

şārak (< Far. şārek) "mor karatavuk; bülbül"[20] (291/141a/16 - 595/278a/10 - 597/278b/21)

2.17.1.1.4.3.1.4. Sığırcıkgiller

sār (< Far. sār) "sırtı ve kuyruğu kızıl olan bir kuş, bir sığırcık türü" (603/281a/8)

2.17.1.1.4.3.1.5. Toygiller

çarz (< Far. çerz) "toygiller familyasından bir kuş" (601/280a/1 - 601/280a/2)

tuġdaḳ (< Tr. toy 'toy kuşu' + -dah, KRH: -, HAR: -, KIP: ṭoy/ toġtoy/ toġtuy) "toy kuşu" (599/280a/24 - 601/280a/3)

2.17.1.1.4.3.1.6. Kırlangıçgiller

ḳarça (< Tr. ḳara 'kara' + -ça, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "eti yenen bir tür kuş, küçük kırlangıç" (599/280a/22)

ḳarluġaç (< Tr. ḳarlıġaç, EDPT, s. 657, KRH: ḳarlıġaç/ ḳarġılaç, HAR: ḳarluġaç, KIP: ḳarlaġaç/ ḳarlaġaş/ ḳarlaġuç/ ḳarlaḳaş/ ḳarlavuş/ ḳırlaġaç/ ḳırlaġuç) "kırlangıç" (603/281b/21)

2.17.1.1.4.3.1.7. Serçegiller

çır (< Tr. çır, EDPT, s. 427, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "serçe" (599/279b/20)

çupçuḳ (< Tr. çupçuḳ, KRH: -, HAR: çıpçuḳ , KIP: çabçuḳ/ çıbçuḳ/ çıpçaḳ/ çıpçıḳ/ çıpçuḳ/ çipçik/ şıbşıḳ/ şıfşaḳ/ şıpşıḳ) "serçe" (7/4a/25)

sarça (< Tr. seçe, EDPT, s. 795, KRH: seçe, HAR: serçe, KIP: çerçe/ serşe/ sirçe/ sirşe/ şerşe/ şirşe) "serçe" (601/280b/25)

2.17.1.1.4.3.1.8. Sinekkapangiller (Muscicapidae)

bulbul (< Far. / Ar. bülbül) "bülbül" (603/281b/24)

sanduaç (< Tr. sanduvaç, EDPT, s. 837, KRH: sanduvaç/ sandvaç, HAR: sanduvaç, KIP: -) "bülbül" (603/281b/19)

[20] Lemganat ve bütün Hindistan'da bulunan bir kuş. Babür'ün tarifine göre kuşun başı siyah ve kanatları alaca, vücutça sığırcıktan biraz büyük ve kabacadır. Pek çok türü vardır ve bazıları konuşmayı öğrenebilmektedir.

2.17.1.1.4.3.2. Gece yırtıcıları

2.17.1.1.4.3.2.1. Baykuşgiller

yapalaḳ (< Tr. yapa + kulak, EDPT, s. 875, KRH: -, HAR: -, KIP: yapalaḳ) “baykuş; puhu kuşu. Kıpçak Türkçesinde bir metinde tanıklanmış (İH) ve *kartal* anlamında kullanılmıştır.” (603/281a/14)

2.17.1.1.4.3.3. Gündüz yırtıcıları

2.17.1.1.4.3.3.1. Atmacagiller

bürküt (< Moğ. bürküd) “bir tür av kuşu, kartal” (465/219a/25 - 603/281a/7)

şunḳar (< Tr. şunḳar, KRH: -, HAR: şunkar, KIP: -) “atmaca, şahin” (13/6b/3 - 193/96b/20)

zummac (< Ar. zümmec) “şahin” (603/281a/7)

2.17.1.1.4.3.3.2.Doğangiller

ḳarçıġay (< Moğ. ḳarçıġay) “doğan kuşu” (481/226b/14)

tuyġun (< Tr. toy ‘eğlence, toy’ + -ġun, KRH: -, HAR: tuyġun, KIP: -) “ak doğan” (529/248a/14)

çoġurçuḳ (< Tr. çoġur + -çuḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sığırcık” (597/278b/7)

2.17.1.1.4.3.4. Leylekgiller

laklak (< Ar. leylek) “leylek” (601/280b/16 - 601/280b/19 - 601/280b/20)

manikyā (< Hint. maṇikya, maṇik) “bir çeşit leylek” (601/280b/16)

2.17.1.1.4.3.5. Papağangiller

tūtī (< Far. ṭūṭī) “bir tür papağan; dudu kuşu” (593/277b/25 - 595/277b/11 - 603/281b/27)

pandvāy (< Far. pind- vāy) “bir tür papağan” (597/278b/7)

2.17.1.1.4.3.6. Tavukgiller

2.17.1.1.4.3.6.1. Tavuk

būḳalamūn (< Ar. abū ḳalemun / < Far. būḳalemūn) “luca da denilen, çok renkli tüyleri olan bir kuş” (279/135a/12 - 597/278b/15)

lūça (< Far. lūçe) “bukalemun olarak da anılan baştan ayağa rengârenk eti lezzetli bir kuş; kar tavuğu” (279/135a/12 - 291/141a/16 - 597/278b/15)

mākiyān (< Far. mākiyān) “tavuk” (57/29a/17 - 599/279b/8)

tavuḳ (< Tr. takaġu > taġuġ, EDPT, s. 468, KRH: taḳaġu/ taḳuḳ/ taḳuḳu, HAR: taḳaġu/ tawuḳ/ daḳuḳ/ taġuḳ/ taḳuḳ/ tavuḳ, KIP: tavuḳ/ daġuḳ/ daḳuḳ/ tafuḳ/ taġuḳ/ taḳuḳ/ tavoḫ/ tavuḳ/ toḳuḳ) “tavuk” (99/49a/29 - 279/135a/3)

üy tavuḳı (< Tr. üy ‘ev’, EDPT, s. 3 + < Tr. takaġu > taġuġ, EDPT, s. 468 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ev tavuğu; yabanî olmayan tavuk” (599/279b/7 - 599/279b/10)

2.17.1.1.4.3.6.2. Tavuksular

bödéné (< Moğ. bödene) “bıldırcın” (37/19a/14)

ḳuratu (< Far. ḳurât?) “Kabul civarında bıldırcına verilen ad” (599/280a/23)

2.17.1.1.4.3.6.3. Sülüngiller

çelsi (< Tr.[21] çelsi, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Hindistan’ın Becûr dağlarında bulunan, vücutça Asya sülününe benzeyen bir çeşit sülün” (599/279b/13)

durrāc (< Ar. dürrāc) “keklik cinsinden bir kuş; çil kuşu, turaç” (595/277b/9 - 597/279a/22 - 599/279a/1)

kabg-i darī (< Far. kebk-i derī) “iri ve güzel sesli keklik”[22] (599/279b/7 - 597/279a/16 - 597/279a/17)

kancal (< Ar. ḳauḳal?) “keskin sesli bir tür keklik” (599/279a/3)

kéklik (< Tr. kéklik, EDPT, s. 710, KRH: keklik, HAR: -, KIP: keklik/ kiklik) “keklik” (599/279a/3 - 597/279a/24)

ḳırġavul (< Moğ. kirġaġul) “sülün” (37/19a/13 - 511/239b/2- 599/279b/11)

mor (< Hint. mor) “tavus kuşu” (595/277b/9)

pulpakār (< Far. pul peyker) “başında boynuz gibi iki ibiği bulunan gerdanlı Asya sülünü; tragopan” (599/279b/7 - 599/279b/8 - 599/279b/13)

---

[21] Fatih Erbay, “W. Radloff’un ‘Opıt Slovarya Tyurkskih Nareçiy’ Adlı Eseri ve Eserde Geçen Çağatay Türkçesine Ait Kelimelerin İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi, SBE, Konya 2008 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

[22] Babür ‘pulpakār’ adlı bir kuştan bahsederken onun kabg-i darī kadar büyük olduğunu söylemektedir.

şām (< Ar. şām) “Hindistan’da Becûr Dağları’nda bulunan ev tavuğu büyüklüğünde, çeşitli renklerde bir kuş; bir çeşit sülün” (599/279b/15)

ṭāūs (< Far. ṭā‘ūs/ Ar. tā‘ūs) “tavus kuşu” (291/141a/16 - 595/277b/3 - 593/277a/22)

tavuş (< Far. ṭā‘ūs/ Ar. tā‘ūs) “tavus kuşu”[23] (341/165a/15)

2.17.1.1.4.3.6.4. Orman Tavuğugiller

bağrıḳara (< Tr. bağır ‘karın, göğüs’, EDPT, s. 317 + -ı + ḳara ‘siyah; kara’, EDPT, s.643, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “karatavukgillerden isketenin bir çeşidi olan böcekçil, ötücü, göçmen bir kuş türü; takırdayan; kuyrukkakan” (101/49b/17 - 601/280a/4 - 601/280a/4)

murġ-i cangal (< Far. mürg, + -i + < Hint. cangal) “başı ve göğsü kara, kanatları ve kuyruğu kızıl, gözleri kırmızı, uçamayan orman tavuğu” (603/281a/11 - 603/281a/13)

murġak-i ḳarşı (< Far. murġak + -i + ḳarşı) “bağrıkara kuşuna benzer bir kuş, Karşı vilayetinde çok olduğu için Karşı kuşu adı verilmiştir” (101/49b/18)

2.17.1.1.4.3.7. Guguk Kuşları

koyal (< Hint. koyal) “guguk kuşu” (603/281b/23)

2.17.1.1.4.3. 8. Güvercinler

kabūtar (< Far. kebūter) “güvercin” (13/6b/3/ - 341/165a/14 - 597/278b/16)

2.17.1.1.4.3.9. Ördekgiller

bağlan ḳaz (< Tr. baḳlan, EDPT, s. 314, < Tr. ḳaz, EDPT, s. 679, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kırmızı kiremit tüylü, evcilleştirilebilen, daha çok ırmak ve göl kenarlarında yaşayan bir çeşit kaz; angut” (317/153a/7 - 317/153a/8)

garmpāy (< Sans. gharma + < Far. pāy) “bir tür ördek” (603/281a/3)

ilbésün (< Moğ. ilbesün) “ördek” (37/19a/12)

ḳaz (< Tr. ḳaz, EDPT, s. 679, KRH: ḳaz, HAR: ḳaz, KIP: ḳaz) “kaz” (99/49a/29 - 401/190b/6 - 603/281a/5)

[23] Metinde ‘Tāvuş ham uruşka salur edi’ şeklinde geçmekte olup Thackson tarafından *dövüş horozu* şeklinde çevrilmiştir.

ḳıl-ḳuyruk (< Tr. ḳıl “kıl, ince”, ḳudruḳ, EDPT, s. 604, KRH: ḳıl/ ḳıl ḳuḍruḳ, HAR: ḳıl, KIP: ḳılḳuyruḳ/ ḳılḳuyruġu) “kılkuyruk, ördekgiller familyasından bir yüzücü ördek türü” (101/49b/17)

ördek (< Tr. ördek, EDPT, s. 205, KRH: ördek, HAR: ördek, KIP: ördek/ yördek) “ördek” (295/142a/2 - 603/281a/3 - 603/281a/5)

sona-borçın (< Moğ. suna - < Moğ. borçın) “erkek ördek, turna. ‘burçin’ kelimesi ahu ve ördeğin dişisi olarak kullanılmaktadır. Buradaki ikilemeden ördeğin dişisi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.” (603/281a/3)

şahmurġ (< Far. şahmürg) “ağaçların yüksek dallarında tüneyen bir ördek çeşidi” (603/281a/5)

2.17.1.1.4.3.10. Ebabiller

kerçe (< Tr. ḳar ‘kar’ + -ça, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kırlangıça benzeyen ama ondan büyükçe ve simsiyah tüylü kuş; ebabil” (603/281b/21)

2.17.1.1.4.3.11. Turnagiller

dék (< Hint. ḍhek) “turna” (111/54a/11 - 501/235a/2 - 601/280a/7)

ḳarḳara (< Tr. ḳarḳara, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sorguçlu turna” (295 /142a/2 - 295 /142a/4 - 339 /164a/24)

sāras (< Hint. saaras) “turna” (601/280b/13 - 601/280b/16)

téve turna (< Tr. teve, EDPT, s. 436 < Tr. turŋa, EDPT, s. 551, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Hindistanda ‘saaras’ denilen kuşun Türkçe karşılığıdır.” (601/280b/13)

toġdarı (< Tr. toġdarı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir turna türü” (601/280a/1 - 601/280a/1)

turna (< Tr. turŋa, EDPT, s. 551, KRH: turna, HAR: turna, KIP: turna/ ṭurna) “turna” (295/142a/2 - 295/142a/4 - 495/233a/8)

2.17.1.1.4.3.12. Su ve Bataklık Kuşları

bagdék (< Hint. bag dhek) “balıkçıl bir kuş” (601/280b/20)

baḥrī (< Ar. bahrī) “uzun boyunlu, sivri gagalı, boynunun önü ve göğsü parlak beyaz olan, alçaktan ve hızlı uçan, suya bağımlı bir kuş türü” (495/233a/8)

buzak (< Far. büzek) “kanatlarının arkası siyah, balıkçıl, ötücü bir kuş; bayağı aynak” (601/280b/25 - 603/280b/1)

ḫarçal (< Far. ḫarçel) “mavi kanatlı su kuşu, toygillerden bir kuş”[24] (599/280a/24 - 599/280a/26 - 601/280a/3)

ḳarḳara (< Tr. ḳarḳara, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir tür balıkçıl kuş, turna” (295/142a/2 - 295/142a/4)

oḳar (< Tr. oḳar, KRH: -, HAR: -, KIP: uḳar ḳazı) “çöl balıkçılı” (295/142a/4 - 295/142b/18 - 601/280b/23)

2.17.1.1.5. Memeliler

2.17.1.1.5.1. Kemirgenler

mūş (< Far. mūş) “fare” (279/135b/16)

mūşak (< Far. muşḳ) “fare” (279/135a/9)

mūş-i mişkīn (< Far. mūş-i miskīn) “misk faresi” (279/135b/16)

nawal (< Ar. naval/ nūl) “sincaba benzeyen bir hayvan” (593/277a/16)

sıçḳan (< Tr. sıçḳan, EDPT, s. 796, KRH: sıçġan, HAR: sıçġan/ sıçan/ sıçḳan, KIP: sıçḳan/ sıçan/ sıçġan/ sışan/ sışḳan/ şışḳan/ şışḳan) “sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan; sıçan” (279/135b/16 - 511/240b/25 - 593/277a/18)

tavuşḳan (< Tr. tabışḳan, EDPT, s. 447, KRH: tawışġan, HAR: tavışḳan/ tavuşḳan, KIP: tavşan/ davuşġan) “tavşan” (9/5a/20 - 145/71b/14 - 657/306a/8)

2.17.1.1.5.2. Otoburlar

gilāhrī (< Hint. gilahrī) “sincap” (593/277a/18)

rūbah-i parān (< Far. rūbah + -i, pervān) “uçan sincap” (279/135a/8)

[24] Metinde büyüklüğünün ‘toġdaḳ’ kadar olduğu, herhalde Hindistan’ın toġdaḳı’nın da bu kuş olabileceği belirtilmektedir.

2.17.1.1.5.2.1. Tek Tırnaklılar

2.17.1.1.5.2.1.1. Evcil Tek Tırnaklılar

at (< Tr. at, EDPT, s. 33, KRH: at/ aṭ, HAR: at/ aṭ, KIP: at) “at” (33/17a/10 -125/61a/6 - 181/89b/8 - 227/112a/26)

cérde (< Far. cerde) “doru at” (329/159a/9)

éşek (< Tr. eşgek, EDPT, s. 260, KRH: éşgék/ eşgek/ éşgek/ eşyek, HAR: eşgek/ eşek/ işek, KIP: eşek/ eçek/ işek/ yeşek) “eşek” (187/93b/18 - 375/180b/18 - 473/222b/14)

ḫaçır (< Moğ. ḳaçır) “katır” (257/124b/1 - 449/212a/13 - 745/350a/19)

topçaḳ (at) (< Tr. top + -çak, KRH: -, HAR: topıçaḳ at/ topuçaḳ at, KIP: -) “alaca at, Arap atı, semiz at” (591/276a/14 - 637/297a/15 - 745/350a/18)

2.17.1.1.5.2.1.2. Yabani Tek Tırnaklılar

ḫūk-i ābī (< Far. ḫuk-i ābī) “su domuzu” (605/281b/8 - 605/282a/11)

karg (< Far. kerg) “gergedan” (589/275a/17 - 773/364a/4 - 773/364b/)

ḳulan (< Tr. ḳulan, EDPT, s. 621, KRH: ḳulan, HAR: ḳulan/ ḳulaŋ, KIP: ḳulan/ ḳolan) “yabani eşek” (293/142a/20 - 295 /143a/26 - 431/204a/2)

toŋuz (< Tr. toŋuz, EDPT, s. 527, KRH: toŋuz, HAR: toŋuz, KIP: toŋuz, danġuz/ danḳuz/ doŋuz, taġuz/ ṭonġuz) “domuz” (145/71a/14 - 275/133b/20)

2.17.1.1.5.2.2. Çift Tırnaklılar

2.17.1.1.5.2.2.1. Evcil Çift Tırnaklılar

gāv (< Far. gāv) “öküz” (303/146b/11 - 495/233a/13)

gāvméş (< Far. ġāvmīş) “su sığırı; manda; camız” (303/146b/11 - 493/232b/22 - 773/364b/6)

gaynī uy (< Far. gāyān + -ī + < Tr. uy ‘sığır, öküz’, KRH: - , HAR: -, KIP: -) “bir çeşit sığır, bufalo” (593/276b/5)

ḳoçḳar (< Tr. ḳoçŋar, EDPT, s. 592, KRH: ḳoçŋar/ ḳoç, HAR: ḳoçḳar/ ḳoç, KIP: ḳoçḳar/ ḳoç) “koç” (341/165a/14 - 747/352a/25)

ḳoy (< Tr. ḳon ~ koy, EDPT, s. 631, KRH: ḳoy/ ḳon, HAR: ḳoy/ ḳoyun, KIP: ḳoy/ ḳoyun/ ḳoyın) “koyun” (299/144b/22 - 307/148b/14 - 315/153a/24)

māda (< Far. māde) “dişi deve” (449/212a/13 - 591/276b/20 - 599/279a/2)

māya (< Far. māya) “dişi deve” (449/212a/13 - 535/250a/1)

nar (< Sans. nar) “erkek deve” (449/212a/12 - 611/285a/25)

nīlagāv (< Far. nīle- gāv) “mavi öküz, bir tür öküz” (591/276a/10 - 591/276a/11)

tévé (< Tr. tebe / tevē, EDPT, s. 436, KRH: tewe/ téwi/ tewi/ tevey/ tewey/ teve, HAR: teve/ tewe/ téwe/ tiwe/ tive/ dive, KIP: teve/ deve/ tife/ tive/ töve/ tüve) “deve” (33/17a/10 - 745/350a/18 - 753/354b/3)

uy (< Tr. ūd/ uy, EDPT, s. 34, KRH: uḍ/ ud/ öd, HAR: uy/ uḍ, KIP: -) “1. sığır, 2. öküz” (313/151b/18 - 471/221b/8 - 495/233a/12)

2.17.1.1.5.2.2.2. Yabani Çift Tırnaklılar

aḳkéyik (< Tr. aḳ, EDPT, s. 75, kéyik, EDPT, s. 755, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir geyik türü” (591/276a/15)

arḳarġal (< Moğ. argali) “boynuzlugiller familyasından Asya'da Kazakistan, Tacikistan, Doğu Türkistan, Tibet, Altay Dağları'nda ve Batı Moğolistan'da yaşayan yabani bir koyun türüdür”[25] (593/276b/3)

buġu (< Tr. buġu, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “erkek geyik. Metinde ‘buġu- maral’ ikilemesinden erkek geyik anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır.” (7/4a/24 - 591/276a/17)

céren (< Moğ. cegeren) “ceylan” (591/276a/18)

hona (< Moğ. hona) “erkek geyik” (591/276a/18 - 591/276a/18)

kalahara (< Hint. kālāhiran) “sırtı siyah karnı beyaz olan bir tür geyik” (591/276b/19 - 591/276b/20)

ḳarakéyik (< Tr. ḳara ‘siyah’ EDPT, s. 643 + < Tr. kéyik, EDPT, s. 755, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Hintlilerin ‘kalahiran’ olarak adlandırdıkları üst tarafı siyah karnı beyaz olan geyik” (591/276b/20)

kéyik (< Tr. kéyik, EDPT, s. 755, KRH: keyik/ kediḳ, HAR: keyik/ keḍik, kiyik, KIP: keyik/ kiyik) “geyik” (7/4a/24 - 591/276a/18 - 387/184b/10)

---

[25] Metinde Kâbil vilayetinde *ḳızıl kéyik* olarak bilindiği belirtilmektedir.

ḳızılkéyik (< Tr. ḳızıl, EDPT, s. 683, < Tr. kéyik, EDPT, s. 755, KRH: -, HAR: - , KIP: -) “kızıl geyik” (293/141b/18)

ḳotas (< Moğ. ḳutas) “bir tür dağ öküzü” (63/32a/20)

ḳotas-i baḥrī (< Moğ. ḳutas + < Far. -ī + < Ar. baḥrī) “deniz öküzü” (583/272b/19)

kūtahpāy (< Far. kūtehpāy) “domuz geyiği, geyikgiller familyasından bir geyik türüdür. Pakistan, Hindistan'ın kuzeyi ve Güneydoğu Asya'nın anakaradaki bölümünde bulunur.” (291/141a17 - 591/276a/15 - 591/276a/16)

maral (< Moğ. maral) “dişi geyik” (9/5a/20 - 145/71a/13 - 145/71a/16)

nīlagāv (< Hint. neela ‘mavi’ + gaay ‘inek’) “mavi boğa; bir tür antilop” (291/141a/17)

2.17.1.1.5.2.3. Hortumlular

fīl (< Ar. fīl / < Far. pil) “fil” (543/253b/20 - 551/257a/3 - 705/331a/3)

hātī (< Hint. hātī) “fil” (589/274b/4 - 725/340b/26)

pīl (< Far. pīl) “fil” (777/367a/21)

2.17.1.1.5.3. Etoburlar

2.17.1.1.5.3.1. Evcil Etoburlar

it (< Tr. ıt, EDPT s. 34, KRH: ıt/ it, HAR: it , KIP: it) “köpek” (171/84b/11 - 603/281a/14 - 657/306a/15)

2.17.1.1.5.3.2. Yabani Etoburlar

asad (< Ar. esed) “aslan” (475/223b/9 - 475/223b/11)

babr (< Far. bebr) “kaplan” (493/232b/20 - 493/232b/22 - 493/232b/24)

şaġāl (< Far. şaġāl) “köpekgillerden yırtıcı bir hayvan; çakal” (595/277b/7 -595/277b/8)

şér (< Far. şīr) “aslan” (339/164a/22 - 773/364a/4 - 773/364b/5)

tülkü (< Tr. tilkü/ tülkü, EDPT, s. 498, KRH: tilkü/ tülkü , HAR: tilkü/ tülki/ tülkü , KIP: tilkü/ dilkü/ tükli/ tülkü) “tilki” (145/71a/15 - 145/71a/15 - 145/71b/15)

2.17.1.1.5.4. Karışık Beslenenler

2.17.1.1.5.4.1. Yabani Karışık Beslenenler

bandar (< Hint. bāndar) “maymun” (265/129a/18 - 265/129a/26 - 593/276b/7)

çamgiddar (< Hint. chamgiddar) “yarasa” (603/281a/14)

kiş (< Tr. kiş, EDPT, s. 752, KRH: kiş , HAR: kiş , KIP: kiş) “derisinden kürk yapılan bir hayvan; samur” (593/277a/16)

maymūn (< Ar. maymūn) “maymun” (275/133b/19 - 557/260b/17 - 593/276b/7)

şabpara (< Far. şeb- pere) “yarasa” (279/135a/9)

2.17.1.2. Omurgasızlar

2.17.1.2.1. Böcekler

çévürtke (< Tr. çék [yans] + -ü (r) + -t- + -ge, KRH: çekürge/ çekürtge, HAR: çekürge/ çökürge , KIP: çekürge) “çekirge” (531/249a/19)

çibin (< Tr. çıbın, EDPT, s. 397, KRH: çıbun/ çıpun, HAR: çıbın/ çibin , KIP: çıbın) “karasinek” (267/130a/20 - 267/130a/21 - 269/130a/1)

2.17.2.1. Hayvanların Bölümleri

2.17.2.1.1. Hayvanların Uzuvları

2.17.2.1.1.1. Hortum

ḥarṭūm (< Ar. ḫorṭum) “fillerde boru şeklinde uzanmış burun” (589/275a/10)

2.17.2.1.1.2. Kanat

ḳanat (< Tr. ḳanat, EDPT, s. 635 < Moğ. ḳana ‘kanat tüyü’ + -t, KRH: ḳanat, HAR: ḳanat, KIP: ḳanat/ ḫanat) “kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan hareketli organ” (317/153a/8 - 595/277b/4 - 597/278b/6)

par (< Far. per) “kuş kanadı” (317/153a/8 - 593/277a/23 - 601/280b/11)

raftā (< Far. reftā) “kuşlarda ok biçimindeki kanat” (749/353a/23)

2.17.2.1.1.3. Kuyruk

ḳuyrıḳ (< Tr. ḳuḏruk, EDPT, s. 604, KRH: ḳuyruġ/ ḳuyruḳ, HAR: ḳuḏruḳ/ ḳuyruġ/ ḳuyruḳ, KIP: ḳuyruḫ/ ḳuyruḳ) “1. hayvanların çoğunda, gövdenin arkasında omurganın uzantısı olarak yer alan uzun ve esnek organ, 2. kuşlarda gövdenin art yanında bulunan tüy demeti, kuyruk” (483/227a/3 - 593/277a/10 - 593/277a/12)

2.17.2.1.1.4. Kemiksi Yapılar

2.17.2.1.1.4.1. Boynuz

gāv-sarū (< Far. gāv - serū) “öküz boynuzu” (461/217a/23)

müŋüz (< Tr. büŋüz, EDPT, s. 352, KRH: müŋüz, HAR: müŋüz/ moynuz/ muynuz, KIP: müŋüz/ boynuz/ moynuz/ muŋuz/ muynuz/ muyuz/ müz) “boynuz” (591/276a/16 - 591/276a/17)

2.17.2.1.1.4.2. Gaga

tumşuḳ (< Tr. tumşuḳ, EDPT, s. 509, KRH: tumşuḳ, HAR: tumşuḳ, KIP: -) “gaga” (311/150a/1 - 411/196a/14 - 595/278a/20)

2.17.2.1.1.4.3. Tırnak- Toynak

kömük (< Tr. kömük, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “toynak” (591/275b/1)

tuvaġ (< Tr. tuvaġ, KRH: tuyaġ, HAR: tuyaḳ/ tuynaḳ/ toynaḳ, KIP: tuyaḳ/ doynaḳ/ toynaḳ/ ṭoynaḳ) “hayvan tırnağı” (591/276a/12)

2.17.2.1.1.4.4. Kemik

aşuḳ (< Tr. aşuḳ/ aşuġ, EDPT, s. 259, KRH: aşuḳ, HAR: aşuḳ, KIP: aşıḳ/ aşuḳ) “aşık kemiği, topuk kemiği”[26] (589/275b/25)

ḳıltıḳ (< Tr. ḳıltık, EDPT, s. 619, KRH: ḳıltıḳ , HAR: -, KIP: ḳılçıḳ) “balık kılçığı” (605/282a/20)

2.17.2.1.1.4.5. Diş

‘āc (< Ar. ‘āc) “fil dişi” (589/275a/11)

gaç (< Hint. ġāc) “fillerin savunma aracı olan ön dişleri” (725/340b/19)

2.17.2.1.1.5. Deri- Tüy- Kürk

ḳuzı (< Tr. ḳuzı, EDPT, s. 681, KRH: ḳozı/ ḳuzı, HAR: ḳozı/ ḳuzı, KIP:) “kuzu. Metinde *kuzu derisi* anlamında kullanılmaktadır.” (399/190a/12)

parḫāna (< Far. per + ḫāne) “hayvanda tüylü yer” (531/249a/10)

ṭawḳ (< Ar. ṭavḳ) kuşların boyunlarındaki tüy halka” (593/277a/24 - 595/278a/20)

---

[26] Metinde bu kelime at için kullanılmıştır.

tük (< Tr. tü, EDPT, s. 433, KRH: tü/ tük/ tüy, HAR: tü/ tüg/ tüs/ tüy, KIP: tüg) “tüy; kıl” (589/275a/12 - 591/276a/11 - 593/277a/10)

2.17.3. Hayvanların Salgısı ve Dışkısı

sidük (< Tr. sidük, EDPT, s. 801, KRH: sidük/ siḍük, HAR: sidük/ sitik/ sidik, KIP: sidik/ sitük/ siytük/ südük) “sidik” (587/274a/11)

tézek (< Tr. tézek, EDPT, s. 574, KRH: tézek/ tezek, HAR: tezek/ ters, KIP: tezek/ dezek/ tizek) “tezek” (411/195b/3 - 587/274a/12)

2.17.4. Hayvanların Nitelikleri

ahlī (< Ar. ehlī) “evcil, ehil” (379/181b11/)

daranda (< Far. derende) “yırtıcı, vahşi” (295/142b/14 - 591/276a/9)

hamrāh (< Far. hem-rāh) “yoldaş hayvan” (589/275a/14)

köçülgeri (< Tr. köç-‘göçmek’, EDPT, s. 693 + -ül- + -geri, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “göçmen” (295/143a/21)

māl (< Ar. māl) “yük hayvanları” (263/127b/4 - 263/127b/7 - 289/139b/5)

parvārī (< Far. pervārī) “besili, iyi beslenmiş” (99/49a/29 - 279/135a/3)

rām (< Far. rām) “ehil, evcil” (593/276b/1 - 601/280a/9 - 601/280b/15)

ṣaḥrā’i (< Ar. ṣaḥrā’i) “başı boş, yabani” (607/283a/25 - 609/283b/4)

sémiz (< Tr. sémiz, EDPT, s. 830, KRH: sémiz/ semüz/ sémüz, HAR: semiz/ semüz, KIP: semiz/ semüz/ simiz) “besili, semiz” (293/142a/21 - 411/195b/2 - 431/204a/7)

sémizlüg (< Tr. semiz, EDPT, s. 830 + -lüg, KRH: semizlik, HAR: -, KIP: -) “besili” (331/160b/24)

vuḥūş (< Ar. vüḥūş) “vahşi hayvanlar” (301/145a/9 - 589/274b/2)

yaydaḳ (< Tr. yaydaḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: yaydaġ) “sade, semersiz at” (313/151a/8)

2.17.5. Hayvan Yavruları

barra (< Far. bere) “kuzu” (9/5a/24)

buzavı (< Tr. buz [yans.] + -a- ‘ buzamak, böğürmek’+ -ġu, KRH: - , HAR: - , KIP: bızov) “inek ve benzeri hayvanların yavrusu, buzağı” (473/222b/10)

ḳara (< Ar. ḳara) “yavrusu olan deve” (309/149a/2)

2.17.6. Hayvanlara Özgü Eşyalar- Yiyecekler

2.17.6.1. Eşyalar

cilaw (< Moğ. cilav) “at gemi, dizgin, gem” (205/102a/25 - 217/107b/25 - 233/114a/1 - 233/114a/2 - 497/234a/21)

éger (< Tr. eḍer, EDPT, s. 63, KRH: eḍer, HAR: eyer/ eder/ iyer, KIP: eger/ egir/ eyer/ iyer/ iz̲er) “eyer” (209/103a/8)

ḫar - zīn (< Far. ḫar + zīn) “heybe” (449/212a/13)

ʿinān (< Ar.ʿinān) “dizgin, yular” (559/261a/4)

ḳamçı (< Tr. ḳamçı, KRH: ḳamçı, HAR: ḳamçı, KIP: kamçı/ kamşı) “kamçı” (11/5b/2)

ḳaytal (< Tr. ḳayt- ‘dönmek’+ -al, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “eyer kemeri” (335/161b/1 - 407/193b/8)

rikāb (< Ar. rikāb) “üzengi” (559/261a/3)

tang (< Far. teng) “eyer kayışı” (191/95b/23)

üzengü (< Tr. üzeŋü, EDPT, s. 289, KRH: üzeŋi, HAR: üzengü, KIP: üzengi/ üzegü/ üzengü) “üzengi” (407/193b/7 - 431/204a/7)

2.17.6.2. Yiyecekler

ʿalīḳ (< Ar. ʿalīḳ) “at yemi” (747/351a/2)

ʿalūfa (< Ar. ʿalūfe) “hayvan yemi, ot” (449/212b/25 - 487/229b/12 - 763/359b/8)

boġuz (< Tr. boġuz, EDPT, s. 322, KRH: boġuz/ boġaz/ boğuş, HAR: boġuz, KIP: boğuz) “at yemi, yem. Sözcüğün metinde geçen *yiyecek* anlamı sadece Harezm Türkçesinde kullanılmaktadır, diğer lehçelerde sözcük *boğaz* anlamındadır” (123/60b/26 - 239/117a/13 - 487/229b/25)

borsu (< Tr. borsu, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kuru ot, hayvan yemi” (411/195b/2)

saman (< Tr. saman, EDPT, s. 829, KRH: saman, HAR: saman, KIP: saman/ ṣaman) “saman” (159/78b/7)

2.17.7. Hayvan Hastalıkları

ölet (< Tr. ölüt, EDPT, s. 130, KRH: -, HAR: ölet, KIP: ölet) "salgın. Karahanlı Türkçesinde sözcük *birbirini öldürme* ve *kuvetten düşmüş*, Harezm Türkçesinde *cansız, camit nesne*, Kıpçak Türkçesinde ise *insanların ölümü* anlamında kullanılmaktadır." (33/17a/12)

2.17.8. Sürü

gala (< Far. gele) "hayvan sürüsü" (305/147b/20 - 309/149a/9)

ılḳı (< Tr. yılḳı, EDPT, s. 925, KRH: yılḳı, HAR: ılḳı/ yılḳı, KIP: yılḳı) "hayvan sürüsü" (145/71a/21)

kāravān (< Far. kārbān) "kervan" (13/7a/27/ - 265/129a/20 - 265/129a/23 - 331/159b/3)

kele (< Far. kele ~ gele) "hayvan sürüsü" (309/149a/2 - 471/221b/8 - 557/260b/24)

ḳuşlaġ (< Tr. ḳuş, EDPT, s. 670 + -laġ, KRH: ḳuşlaġ, HAR: -, KIP: -) "kuşların çok olduğu yer, kuş avlanan yer" (7/4a/24 - 293/142a/22)

ram (< Far. rem) "sığır sürüsü" (305/147b/20)

sürük (< Tr. sürük, EDPT, s. 850, KRH: sürüg, HAR: sürüg, KIP: sürü/ sürün/ sürüv) "sürü" (571/267a/24 - 571/267a/24)

Hayvanlar İle İlgili İsimler grubunda 200 başlık olmak üzere; 91 tane Türkçe, 29 tane Arapça, 69 tane Farsça, 16 tane Hintçe, 16 tane Moğolca ve 2 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 5 tanesi "Far. + Far.",1 tanesi "Sans + Far.", 11 tanesi ise "Tr. + Tr." şeklinde türetilmiştir. 20 adet tamlama bulunmaktadır. Babür, hayvanlara eserinde çokça yer vermiştir. Yaşadığı geniş bu coğrafyada gördüğü, bildiği yahut ilk kez rastladığı her türlü hayvan hakkında ayrıntılı bilgiler aktarmıştır. Bu hayvanlarla ilgili farklı coğrafyalardaki isimleri, görünüş özellikleri ve çıkardıkları sesler gibi özellikler verdiği ayrıntılardan bazılarıdır.

2.18. Hukuk İle İlgili İsimler

2.18.1. Hukukla İlgili Genel İsimler

2.18.1.1. Adalet

adālat (< Ar. adālet) "hakkaniyet, adalet" (13/7a/27 - 139/68a/22)

2.18.1.1.1. Adil

‘adl (< Ar. ‘adl) “adalet; adil olma durumu” (11/5b/8 - 47/24a/21)

2.18.1.1.2. Adaletsiz

2.18.1.1.2.1. Adaletsizlik

ta‘addī (< Ar. ta‘addī) “haksızlık, adaletsizlik” (47/23b/11 - 47/23b/12)

2.18.1.2. Hak

ḥāḳḳ (< Ar. ḥāḳḳ) “hak, gerçek” (567/264b/1)

2.18.1.3. Hukuk

ḥuḳūḳ (< Ar. ḥuḳūḳ) “haklar” (423/201b/18)

2.18.1.4. Kanun

dastūr (< Far. destūr) “izin, kanun, töre” (171/84b/12 - 201/100a/13 - 621/289b/18)

ictihāt (< Ar. ictihāt) “yorum, kişisel görüş” (371/178a/13)

ḳā’ida (< Ar. ḳā’ide) “kural, usul” (253/123b/23 - 501/235b/12 - 701/330a/22 - 743/349a/2 - 743/349a/3)

şar‘ (< Ar. şer‘) “kanun, şeriat” (37/18b/9 - 47/24a/21 - 255/124b/25)

töré (< Tr. törü, EDPT, s. 531, KRH: törü, HAR: töre, KIP: töre/ düre/ tura/ tür/ türe) “kanun, nizam, töre” (43/21b/14 - 391/186b/16 - 509/239a/20)

yasaḳ (< Tr. yasa- ‘kanun koymak’ + -ḳ, KRH: -, HAR: yasaḳ, KIP: -) “yasak, kanun, ölüm cezası” (327/158a/16 - 459/215b/7 - 479/226a/20)

2.18.1.5. Sistem- Düzen

rabṭ (< Ar. rabıṭ) “düzenleme, düzene sokma” (25/13a/12 - 31/16a/20 - 35/18a/10)

sāmān (< Far. sāmān) “düzen, asayiş” (43/21b/3 - 711/333b/8)

tüzük (< Tr. tüz- ‘düzmek, düzenlemek’ + -ük, KRH: tüzük, HAR: tüzüg, KIP: -) “düzen, doğru” (25/13a/11 - 51/25b/14 - 201/100b/22 - 441/209a/20)

2.18.1.6. Yargı

2.18.1.6.1. Yargı Yerleri

2.18.1.6.1.1. Mahkeme

dāru'l ḳażā (< Ar. dāru'l ḳaḍā) "mahkeme" (341/164b/6)

2.18.1.6.1.1.1. Dava

daʿva (< Ar. daʿva) "dava" (149/73b/21 - 255/124b/25 - 767/362a/1))

2.18.1.6.1.1.2. İddia

mudda 'ā (< Ar. müdde 'ā) "iddia, sav" (11/6a/14 - 575/268b/14 - 805/381b/25)

2.18.1.6.1.1.3. Şikâyet- Talep

2.18.1.6.1.1.3.1. Şikâyet

gilam (< Far. gilam) "şikâyet" (743/349a/7)

şakva (< Ar. şekve) "şikâyet, yakınma" (765/361a/8)

şikāyat (< Ar. şikāyet) "şikâyet" (153/75b/20 - 423/201a/1 - 765/361a/8)

2.18.1.6.1.1.3.2. Talep

dādḫʷāhlıḳ (< Far. dādḫāh + < Tr. - lıḳ) "adalet isteme" (47/24a/17)

ṭalab (< Ar. ṭalep) "istek, talep" (245/120a/14 - 245/120a/15)

2.18.1.6.1.1.4. Tanık

guvāhlıḳ (< Far. güvāh + < Tr. -lıḳ) "tanıklık, şahitlik" (799/378b/25)

2.18.1.6.1.1.5. Soruşturma

taḥḳīḳ (< Ar. taḥḳiḳ) "araştırma, soruşturma" (203/101a/14 - 207/102a/6 - 471/221b/3)

2.18.1.6.1.1.6. Karar

cazm (< Ar. cezm) "kesin olarak karar verme" (71/35a/1 - 159/78b/17 - 223/109b/1 - 327/158a/10)

fasḫ (< Ar. fesḫ) "verilen karardan geri dönme, bozma, fesih" (303/146a/6)

fayṣal (< Ar. fayṣal) "kesin hüküm, karar" (33/16b/3 - 37/18b/9)

ḳarār (< Ar. ḳarār) "karar" (31/16b/29 - 35/18a/12 - 209/103b/23)

muṣammam (< Ar. muṣammem) “sonuçlandırılmış, karara bağlanmış” (327/158a/9 - 723/339b/18)

2.18.1.6.1.1.7. Şüphe

badgumān (< Far. bed- gümān) “şüphe, kuşku” (175/87a/19 - 479/225a/3)

gumān (< Far. gümān) “şüphe, kaygı, zan” (197/98b/24 - 203/101a/14 - 239/117b/25 - 241/118a/7)

şāḳḳ (< Ar. şāḳḳ) “şüphe, tereddüt” (111/54a/3 - 111/54a/11 - 555/258b/1)

2.18.1.6.1.1.8. Kanıt

dalīl (< Ar. delīl) “delil” (111/54a/4 - 111/54a/6)

dāll (< Ar. dāll) “delil” (83/41a/20)

isbāt (< Ar. ispāt) “ispat” (303/146a/5)

sanad (< Ar. senet) “delil, güvence” (151/74b/25 - 337/162b/4 - 367/176a/9)

2.18.1.6.1.1.9. Karar- Hüküm

fayṣal (< Ar. fayṣal) “kesin hüküm, karar” (33/16b/3 - 37/18b/9)

ḳarār (< Ar. ḳarār) “karar” (31/16b/29 - 35/18a/12 - 209/103b/23)

2.18.1.6.1.1.9.1. Af- Bağışlanma

‘afv (< Ar. ‘afv) “birinin suçunu bağışlama, af” (83/41a/11)

amān (< Ar. amān) “affetme, bağışlama” (129/63b/20)

2.18.1.6.1.1.9.2. Ceza

cazā’ (< Ar. cezā) “ceza” (423/201b/21 - 647/302a/18)

2.18.1.6.1.1.9.2.1. Cezalar

goşmālī (< Far. guş-māl-ī) “kulak bükme, yola getirme, cezalandırma” (521/244b/14)

habs (< Ar. habs) “hapis” (21/11a/16)

kafīl (< Ar. kefil) “kefaret” (557/260a/3)

ḳişāş (< Ar. ḳışāṣ) “kısas” (89/43b/15 - 537/251a/11)

siyāsat (< Ar. siyāset) “suç işleyenlere karşı uygulanan ceza, idam cezası” (69/34b/20 - 71/35b/24 - 447/211b/20

2.18.1.6.1.1.10. Yasak

mamnū (< Ar. memnū) “yasak, men edilmiş” (453/213b/3)

man‘ (< Ar. men‘) “yasaklama, izin vermeme” (145/71b/25 - 153/75a/2 - 263/127b/10)

2.18.1.6.1.1.11. Suç

carīma (< Ar. cerīme) “suç” (355 /170b/4 - 547/255a/3 - 653/304a/4)

irtikāb (< Ar. irtikāb) “suç işleme” (513/240b/4 - 661/308a/19)

ḳabāḥat (< Ar. ḳabāḥat) “suç, kabahat” (133/65a/2 - 133/65a/3 - 327/158b/23)

2.18.1.6.1.1.11.1. Suçlama

malāmatī (< Ar. melametî) “sitem, suçlama” (299/144b/11)

tuhmat (< Ar. töhmet) “suçlama, itham” (43/21b/4 - 75/37b/22)

2.18.1.6.1.1.11.2. Suç Çeşitleri

2.18.1.6.1.1.11.2.1. Asi

āṣī (< Ar. āṣī) “isyankâr, asi” (57/29a/15)

2.18.1.6.1.1.11.2.2. Cinayet İşleme

alaçi (< Moğ. alaçi) “öldüren, katil” (23/11b/10)

ḳatl (< Ar. ḳatl) “öldürme, katletme” (287/138b/8 - 463/218a/21 - 453/214b/23)

ḳatl-i ʿāmm (< Ar. ḳatl + < Far. -i , < Ar. ʿāmm) “soykırım, katliam” (307/148a/4 - 463/218a/19 - 465/218b/6)

2.18.1.6.1.1.11.2.3. Hainlik- İhanet

awbāş (< Ar. evbāş) “alçak, hain” (5/3a/20 - 45/23a/25 - 183/91b/23 - 183/91b/26)

ihānat (< Ar. ihānet) “ihanet” (371/178a/8)

ḳallāşlıḳ (< Ar. ḳalleş + < Tr. -lıḳ) “kalleşlik” (205/101a/6 - 527/247a/11)

2.18.1.6.1.1.11.2.4. Hakaret

fuḥşgūy (< Far. fuḥş- gūy) “haddini aşarak edepsizce konuşan, kötü sözlü” (59/29b/3)

2.18.1.6.1.1.11.2.5. Haydutluk

rahzanlıḳ (< Far. rahzen + < Tr. lıḳ) “haydutluk” (633/294b/3)

yatīm (< Ar. yetīm) “hizmetçilik, soygunculuk, suikastçılık. Metinde *ayaktakımı, çete* anlamında kullanılmıştır” (89/43a/13 - 183/91b/23 - 185/91b/1)

2.18.1.6.1.1.11.2.6. Hırsızlık

oġurluḳ (< Tr. oġrı ‘hırsız’, EDPT, s. 90 + -u + -luḳ, KRH: oġrılıḳ, HAR: , KIP: oġurluḳ/ oġurlıḳ/ oġruluḳ/ oġurluḳ) “hırsızlık” (633/294b/3)

2.18.1.6.1.1.11.2.7. Hile

‘ayyārlıḳ (< Ar. ‘ayyār + < Tr. -lıḳ) “hilekârlık, kurnazlık” (121/59b/20)

farīb (< Far. firīb) “hile, entrika” (15/8a/23 - 219/108a/21 - 225/110b/6)

ḥīla (< Ar. ḥīle) “hile” (35/17b/5 - 225/110a/2 - 287/139a/18)

ḥiyal (< Ar. ḥiyal) “oyunlar, hileler” (157/77b/15- 243/118b/8- 261/127a/12 - 321/155b/15

kāl (< Far. kāl) “hile, aldatma” (363/174a/5)

makr (< Ar. mekr) “hile, düzen” (35/17b/5 - 157/77b/19 - 225/110b/6)

naḳşî (< Ar. naḳşī) “resm edilmiş, çizilmiş. Metinde mecaz olarak *hile* anlamında kullanılmıştır.” (225/110b/8)

rév (< Far. riv) “hile düzen” (393/187b/13)

2.18.1.6.1.1.11.2.8. Tehdit

tahdīd (< Ar. tehdīt) “korkutma, tehdit” (107/52b/17 - 285/138b/26 - 553/258a/14)

2.18.1.6.1.1.11.2.9. Yalan

arācīf (< Ar. erācīf) “yalan sözler, uydurmalar” (311/150a/3)

tazvīr (< Ar. tezvīr) “söze yalan katma, yalan söyleme” (285/138b/21)

yalġan (< Tr. yalġan, EDPT, s. 926, KRH: yalġan, HAR: yalġan/ yalḳan, KIP: yalġan/ yalan) “yalan” (433/205a/10 - 543/253a/2)

2.18.1.6.1.1.11.2.10. Cani

badkirdār (< Far. bed-kirdār) “kötülük eden, cani” (21/11a/16)

2.18.1.6.1.1.11.2.11. Firar

farār (< Ar. firār) “kaçış, firar” (447/211a/10)

2.18.1.6.1.1.11.2.12. Hakaret Eden

badzabān (< Far. bed-zübān) “ağzı bozuk, küfürbaz” (59/29b/3)

2.18.1.6.1.1.11.2.12.1. Küfürbaz

fuḥşgūy (< Far. fuḥş- gūy) “haddini aşarak edepsizce konuşan, kötü sözlü” (59/29b/3)

2.18.1.6.1.1.11.2.13. Haydut- Harami

ḳaraçu (< Tr. ḳaraçı, EDPT, s. 647, KRH: ḳaraçı, HAR: ḳaraçı, KIP: ḳaraḳçı) “yağmacı, çingene, dilenci” (353/170b/24)

ḳazaḳ (< Tr. ḳazaḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳazaḳ) “başıboş, harami, hırsız” (145/71a/20 - 765/361a/8 - 765/361a/10)

ḳuṭṭaʿuṭṭarīḳ (< Ar. ḳuṭṭa-i ṭarīḳ) “yol kesiciler, kervan soyguncuları” (269/131a/19 - 271/132a/24 - 289/139b/4 - 289/139b/8)

lavand (< Far. levend) “ayyaş, başıbozuk” (45/23a/25 - 321/156a/26)

rahzan (< Far. rahzen) “yol kesen, haydut” (413/196b/13)

2.18.1.6.1.1.11.2.14. Hırsız

oġrı (< Tr. oġrı, EDPT, s. 90, KRH: oġrı, HAR: oġrı/ oġru, KIP: oġrı/ oġur/ uġrı/ uġur/ uġurı/ uvrı) “hırsız” (329/159a/8 - 761/358b/12 - 765/361a/10)

2.18.1.6.1.1.11.2.15. Tecavüz

dastandāzlıḳ (< Far. dest + -endāz + < Tr. -lıḳ) “el uzatma, birinin hakkına tecavüz etme” (387/185a/17 - 479/225b/19)

2.18.1.7. Güvenlik- Emniyet

amān (< Ar. amān) “güvenlik, emniyet” (139/67b/5 - 253/123a/18 - 327/158b/25)

amānlıḳ (< Ar. amān + < Tr. -lıḳ) “güvenlik, emniyet” (193/95b/5 - 193/96a/11 - 217/106b/5

amn (< Ar. emn) “güvenlik; eminlik” (271/132a/25)

iṭmīnān (< Ar. iṭmīnān) “emin olma, emniyet” (237/116a/7)

itmīnānî (< Ar. iṭmīnānî) “eminlik, emniyette olma durumu” (237/116a/6)

Hukuk İle İlgili İsimler grubunda 94 başlık olmak üzere; 8 tane Türkçe, 65 tane Arapça, 26 tane Farsça ve 1 tane Moğolca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 3 tanesi “Ar. + Tr.”, 3 tanesi “Far. + Far.” , 2 tanesi “Far. + Tr.”, 2 tanesi “Far. + Far. + Tr.” ve 3 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 3 tane tamlama bulunmaktadır. Bu gruba ait sözcükler bir devlet adamı olan Babür’ün adalet ve adil olma konusunda oldukça titiz olduğunu göstermekle beraber suçlulara karşı da oldukça sert olduğunu ortaya koymaktadır.

2.19. İnşaat İle İlgili İsimler

bunyād (< Far. bünyād) “yapı, bina, temel, esas” (47/23b/10 - 153/75a/1 - 423/201b/15)

2.19.1.Yapı Bölümleri

2.19.1.1. Duvar

dīvār (< Far. dīvār) “duvar” (95/46b/19 - 243/118b/10 - 243/119a/15)

faṣīl (< Ar. faṣīl) “ayırıcı duvar” (73/36b/20 -185/92a/15 - 231/113a/1 - 729/342a/3)

izāra (< Ar. izāre) “bir evin önündeki alçak duvar” (97/47b/14 - 643/300a/26 - 731/343a/11)

tam (< Tr. tam, EDPT, s. 502, KRH: tam, HAR: tam/ dam, KIP: tam) “duvar” (231/113a/4 - 463/217b/10 - 635/295b/9)

2.19.1.2. Döşeme

farş (< Ar. ferş) “döşeme, taban üzerine yapılan kaplama” (95/46a/16 - 97/47a/9 - 643/300a/27)

2.19.1.3. Kolon

sutūn (< Far. sütūn) “kolon, sütun” (75/37a/5 - 97/47a/7 - 751/353b/13)

2.19.2.Yapı Malzemeleri

2.19.2.1. Kum

ḳum (< Tr. ḳum, EDPT, s. 625, KRH: ḳum, HAR: ḳum, KIP: ḳum) “kum” (3/2a/13 - 281/136a/9)

2.19.2.2. Kiremit

sufāl (< Far. sufāl) “kiremit, fayans” (713/335a/22 - 773/364a/2)

2.19.2.3. Sıva

gaç (< Far. gec) “sıva, harç” (283/137a/10)

sārūc (< Far. sāruç) “sıva, harç” (283/137a/11)

2.19.2.4. Taş

aḳ taş (< Tr. aḳ, EDPT, s.75, taş, EDPT, s. 557, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir taş türü”[27] (643/300a/26)

sang (< Far. seng) “taş” (713/335b/22)

say (< Tr. say, EDPT s. 858, KRH: say, HAR: say, KIP: -) “taş, çakıl” (137/67a/22 - 137/67a/20)

taş (< Tr. taş, EDPT, s. 557, KRH: taş, HAR: taş/ daş, KIP: taş/ ṭaş/ daş) “taş” (49/24b/17 - 649/302b/14 - 751/353b/13)

2.19.2.5. Tuğla

ḫişt (< Far. ḫişt) “tuğla” (73/36b/18)

2.19.2.6. Fayans

kāşī (< Far. kāşī) “yapıların dış ve iç duvarlarını süslemekte kullanılan, eskiden İran’ın Kâşân kentinde üretilen sırlı fayans” (725/340b/24 - 725/340b/25)

2.19.2.7. İnşaat Malzemeleri

adavāt (< Ar. edavāt) “bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü” (85/41b/13 - 397/189b/23)

tarāşa (< Far. tiraşe) “bir şeyi yonttuktan sonra onun dökülen parçaları” (187/93b/21)

2.19.2.7.1. Metal Malzemeler

ḥalḳa (< Ar. ḥalḳa) “bir şeyi tutturmak için kullanılan metal halka” (587/273b/1 - 591/276b/21 - 749/353a/21)

zancīr (< Far. zincir) “zincir” (565/264a/14 - 667/310b/10 - 753/354b/4)

---

[27] Metinde hamam fıskiyesinin yapımında kullanıldığı belirtilmektedir.

2.19.2.8. İnşaat Aletleri

ālāt (< Ar. ālāt) “araç, alet” (85/41b/12 - 633/295a/22 - 667/311a/20)

asbāb (< Ar. esbāb) “öteberi; araç gereç” (117/57b/14 - 667/311a/20 - 783/370b/25)

cihāz (< Ar. cihāz) “alet, araç” (613/285b/14)

kétmen (< Tr. ket- ‘çentmek, yontmak, kazmak’ + -men, KRH: ketmen, HAR: -, KIP: -) “kazma” (137/66a/3)

kürek (< Tr. kürek, EDPT, s. 741, KRH: kürgek, HAR: kürgek, KIP: kürek) “kürek” (407/194a/22)

tarāş (< Far. tırāş) “tıraş, yontma” (11/5b/3 - 95/46b/18 - 725/340a/2)

tarāzū (< Far. terāzū) “mizan, terazi” (449/212b/24 - 733/344a/14 - 733/344b/16)

randa (< Far. rende) “tahta yüzeyleri pürüzsüz duruma getirmek, biçim vermek için marangozların kullandığı araç, rende” (187/93b/21)

2.19.2.9. Binalar İle İlgili Olumsuzluklar

kāvāk (< Far. kāvāk) “delik, yarık” (69/34b/18)

kūft (< Far. kūfte) “bozuk, yarık, çatlak” (767/362a/2)

raḫna (< Far. raḫne) “oyuk, gedik” (243/119a/15 - 419/199a/12)

réḫt (< Far. riḫt) “gedik, yarık” (327/157b/5)

2.19.2.10. Onarım

marammat (< Ar. meremmet) “tamir etme, onarma” (327/157b/6 - 763/359b/7)

mustaḥkam (< Ar. müstaḥkem) “sağlamlaştırılmış, güçlendirilmiş” (179/88b/7 - 415/197a/2 - 677/315b/11)

İnşaat İle İlgili İsimler grubunda 35 başlık olmak üzere; 8 tane Türkçe, 10 tane Arapça ve 18 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Tr.+ Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tane tamlama bulunmaktadır. Mimarîye özel merakı bulunan ve kendisi de pek çok yapı inşa ettirmiş bir padişah olarak Babür, isimleri bu bağlamda kullanmıştır.

2.20. Jeoloji İle İlgili İsimler

2.20.1. Genel Jeoloji

2.20.1.1.Taş

sang (< Far. seng) "taş" (713/335b/22)

say (< Tr. say, EDPT s. 858, KRH: say, HAR: say, KIP: -) "taş, çakıl" (137/67a/22 - 137/67a/20)

taş (< Tr. taş, EDPT, s. 557, KRH: taş, HAR: taş/ daş, KIP: taş/ ṭaş/ daş) "taş" (49/24b/17 - 649/302b/14 - 751/353b/13)

2.20.1.1.1. Kireç Taşları

2.20.1.1.1.1. Kireç

sārūc (< Far. sārūç) "kireç" (283/137a/11)

2.20.2. Madenler

kān (< Far. kān) "maden ocağı" (11/5b/7 - 7/4a/23 - 279/135b/24 - 279/135b/25)

kūra (< Far. kūre) "maden eritme ocağı" (649/302a/9)

2.20.3. Hidrojeoloji

tégirmen suyı (< Tr. tégirmen, EDPT, s. 486, su, EDPT, s. 783 + -y- + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "değirmen suyu, bir tür akım ölçüsü" [28](697/328a/21)

zih suyı (< Far. zîh + < Tr. sub/ suw/ su, EDPT, s. 783 + y + -ı) "incecik akan su, şerit kalınlığında su" (697/328a/20)

Jeoloji İle İlgili İsimler grubunda 8 başlık olmak üzere; 5 tane Türkçe ve 5 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu grupta türemiş isim bulunmamaktadır. 4 adet tamlama vardır. Madenler çevrede çıkarılan madenleri belitmek amaçlı kullanılmıştır. Suyun akım ölçüsü ise değirmen suyu ve bir şerit kalınlığı ile ifade edilmiştir.

2.21. Kimya İle İlgili İsimler

2.21.1. Elementler

kümiş (< Tr. kümüş, EDPT, s. 723, KRH: kümiş/ kümüş, HAR: kümiş/ kümüş, KIP: kumis/ kömiş/ kümiş) "gümüş" (47/24a/28 - 279/135b/24 - 749/352b/6)

[28] Metinde bu ibare bir akarsuyun akım ölçüsünü belirtmek için kullanılmıştır.

mis (< Far. mis) "bakır" (583/272b/20 - 649/302b/12 - 725/340b/23)

nuḳra (< Ar. nuḳre) "gümüş, gümüş külçesi" (85/42a/24)

sīmāb (< Far. sīmāb) "civa" (735/345b/21)

surb (< Ar. sürb) "kurşun elementi" (583/272b/20)

témür (< Tr. temir, EDPT, s. 508, KRH: témür/ temür, HAR: temir/ temür/ timür, KIP: temir/ demur/ temür/ timir/ timür) "demir" (11/5b/7 - 623/290b/25)

2.21.2. Alaşımlar

ālāt (< Ar. ālāt) "metal" (649/302b/10 - 649/302b/11)

birinc (< Far. birinc) "bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkte bir alaşım, pirinç" (621/289a/9 - 621/289a/10)

pūlād (< Far. pūlād) "çelik. Metinde mecaz olarak *duygusuz, acımasız, sert* anlamında kullanılmıştır. " (507/238a/8)

2.21.3. Bileşikler

2.21.3.1. Su

āb (< Far. āb) "su" (255/124a/11 - 495/233a/18)

su (< Tr. su , EDPT, s. 783, KRH: suv/ suw/ suf, HAR: su/ suv/ suw, KIP:su/ suf/ suv) "su" (261/127a/16 - 297/143a/5 - 323/156b/19)

2.21.3.2. Buhar

buḫār (< Ar. buḫār) "buhar" (772/364a/3)

2.21.3.3. Buz

muz (< Tr. bu 'buhar', EDPT, s. 292 + - z, KRH: buz, HAR: buz, KIP: buz) "buz" (15/8a/19 - 197/98a/10 - 333/160b/5)

yaḫ (< Far. yaḫ) "buz" (273/132b/18 - 545/254b/15 - 623/290b/21)

2.21.4. Çözülme

ḥall (< Ar. ḥall) "çözülme, erime, bileşenlerine ayrılma" (511/240b/26)

Kimya İle İlgili İsimler grubunda 15 başlık olmak üzere; 4 tane Türkçe, 5 tane Arapça ve 6 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi "Tr. + Tr."

şeklinde türetilmiştir. Grupta 2 tane tamlama bulunmaktadır. Bu isimler çeşitli yerlerde çıkarılan elementler hakkında bilgi verilirken, bir eşyanın hammadesini belirtmek için ve suyun hallerini ifade etmek üzere kullanılmıştır.

2.22. Koku İle İlgili İsimler

2.22.1. Koku

ıd (< Tr. yıd, EDPT, s. 883, KRH: yıḍ/ yiḍ , HAR: yıḍ/ yiy , KIP: yıḍıġ) "koku" (605/282a/20 - 751/354a/16 - 807/382a/3)

2.22.1.1. Güzel Koku

nāfa-i mişk (< Far. nāfe + misk) "Misk keçisinin göbeğinden çıkarılan güzel kokulu yağlı madde, misk" (583/272b/19)

2.22.1.2. Kötü Kokular

'ufūnat (< Ar. ufūnet) "pis koku" (5/2b/6)

muta'affin (< Ar. muta'affün) "kokuşmuş, pis kokulu" (7/4a/25)

ta'affin (< Ar. ta'affün) "kokuşma, kötü kokma" (7/4a/26)

Koku İle İlgili İsimler grubunda 5 başlık olmak üzere; 1 tanesi Türkçe, 2 tanesi Farsça ve 3 tanesi Arapça sözcük bulunmaktadır. Grupta 1 tane de tamlama bulunmaktadır. Kokuyla ilgli olan bu isimler genelde bir yerin ve bir şeyin kokusunu tasvir etmek amacıyla kullanılmış, "nāfa-i mişk" ise Keşmir'de üretilen bir misk çeşidi olarak verilmiştir.

2.23. Kuyumculukla İle İlgili İsimler

2.23.1. Cevher

cavāhir (< Ar. cevāhir) "pırlanta, elmas, yakut, zümrüt gibi değerli taşlar; mücevher" (257/124b/1 - 575/268b/6 - 623/290a/9)

çerew (< Tr. çerew, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "değerli taş, mücevher" [29](555/259a/13 - 575/268b/6)

2.23.1.1. Değerli Taşlar

almās (< Far. elmas) "elmas" (575/268b/7)

[29] Erbay, s. 175.

firoza (< Far. firūze) “turkuaz taşı, firuze” (7/4a/23 - 11/5b/7)

lācavard (< Far. lācivert) “lacivert taşı” (279/135b/25)

2.23.1.1.1. Organik Bileşenli Değerli Taşlar

durrdāna (< Ar. dürr + < Far. dāne) “inci tanesi” (213/105b/20)

murvārīd (< Far. mervārīd) “inci” (623/290a/9)

2.23.2. Değerli Madenler

altun (< Tr. altun, EDPT, s. 131, KRH: altun, HAR: altun, KIP: altun/ altın/ alṭın/ alṭun) “altın” (625/291a/11 - 663/309a/11 - 749/352b/6)

ṭilā (< Ar. ṭılā) “altın” (85/42a/24 - 637/297a/19)

2.23.3. Takılar

ḥalḳa (< Ar. ḥalḳa) “küpe” (613/286a/23)

Kuyumculuk İle İlgili İsimler grubunda 10 başlık olmak üzere; 2 tane Türkçe, 4 tane Arapça ve 5 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu grupta türemiş sözcük ve tamlama bulunmamaktadır. Babür çeşitli takılar ve giysilerle ilgili bilge verirken bu isimleri kullanmıştır.

2.24. Matematik İle İlgili İsimler

2.24.1. Sayılar

adad (< Ar. adet) “birim olarak kabul edilmiş şeylerden her biri; tane, sayı” (623/290a/11)

sanamaḳ (< Tr. sana- ‘saymak”, EDPT, s. 835 + -maḳ, KRH: sana- , HAR: sana-, KIP: sana-/ ṣana-) “saymak, hesaplamak” (449/212b/24)

san (< Tr. san, EDPT, s. 830, KRH: san, HAR: san, KIP: san/ ṣan) “sayı” (543/254a/25)

kamiyyat (< Ar. kemiyat) “nicelik, sayı, adet” (677/316a/24)

2.24.1.1. Doğal Sayılar

2.24.1.1.1. Tek Sayılar

bir (< Tr. bir, EDPT, s. 353, KRH: bir, HAR: bir, KIP: bir) “bir” (21/11a/18 - 71/35a/10)

birew (< Tr. biregü, EDPT, s. 364, KRH: biregü, HAR: birev/ biregü, KIP: -) “birisi” (363/174a/5)

on béş (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, béş, EDPT, s. 376, KRH: béş, HAR: béş/ biş, KIP: beş/ beyş/ biş) “on beş” (407/194a/10)

on bir (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, bir, EDPT, s. 353, KRH: bir, HAR: bir, KIP:bir) “on bir” (247/211a/5)

on toḳuz (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, toḳuz, EDPT, s. 474, KRH: toḳuz, HAR: toḳuz, KIP: toḳuz/ doḳız/ doḳuz/ taḳuz/ toġuz/ toḳḳuz/ ṭoḳuz) “on dokuz” (499//235a/17)

on üç (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, üç, EDPT, s. 18, KRH: üç, HAR: üç, KIP: üç/ üş) “on üç” (379/182a/25)

on yéti (< Tr. on, EDPT, s.166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, yéti, EDPT, s. 891, KRH: yeti/ yeti/ yedi/ yiti, HAR: yeti/ yeti/ yeti/ yeti/ yiti, KIP: yeti/ yeddi/ yedi/ yeti/ yidi/ yiti) “on yedi” (499//235a/15)

ottuz üç (< Tr. otuz, EDPT, s. 74, KRH: otuz/ ottuz, HAR: otuz/ ottuz KIP: otuz, üç, EDPT, s. 18, KRH: üç, HAR: üç, KIP: üç/ üş) “otuz üç” (327/157b/4)

toḳḳuz (< Tr. toḳuz, EDPT, s. 474, KRH: toḳuz, HAR: toḳuz, KIP: toḳuz/ doḳız/ doḳuz/ taḳuz/ toġuz/ toḳḳuz/ ṭoḳuz) “dokuz” (375/180a/6)

toḳḳuz yüz on yétti (< Tr. toḳuz yüz on yéti) “dokuz yüz on yedi” (365/175b/12)

yégirme beş (< Tr. yégirme, EDPT, s. 915, KRH: yegirmi/ yigirmi, HAR: yégirmi/ yigirmi, KIP: yigirmi/ igirmi, beş, EDPT, s. 376, KRH: béş, HAR: béş/ biş, KIP: beş/ beyş/ biş) “yirmi beş” (253/123b/26)

yégirme üç (< Tr. yégirme, EDPT, s. 915, KRH: yegirmi/ yigirmi, HAR: yégirmi/ yigirmi, KIP: yigirmi/ igirmi, üç, EDPT, s.18, KRH: üç, HAR: üç, KIP: üç/ üş) “yirmi üç” (247/120a/2)

yétmiş yéti (< Tr. yétmiş, EDPT, s. 886, KRH: yétmiş/ yetmiş, HAR: yétmiş/ yetmiş/ yitmiş, KIP: yetmiş/ yitmiş, yéti, EDPT, s. 891, KRH: yeti/ yeti/ yedi/ yiti, HAR: yeti/ yeti/ yeti/ yeti/ yiti, KIP: yeti/ yeddi/ yedi/ yeti/ yidi/ yiti) “yetmiş yedi” (557/260b/22)

yéti (< Tr. yéti, EDPT, s. 891, KRH: yeti/ yeti/ yedi/ yiti, HAR: yeti/ yeti/ yeti/ yeti/ yiti, KIP: yeti/ yeddi/ yedi/ yeti/ yidi/ yiti) “yedi” (3/2a/14)

üç (< Tr. üç, EDPT, s. 18, KRH: üç, HAR: üç, KIP: üç/ üş) “üç” (23/11b/6 - 353/169b/7)

2.24.1.1.2. Çift Sayılar

altı (< Tr. altı, EDPT, s. 130, KRH: altı, HAR: altı, KIP: altı) “altı” (9/4b/3)

altmış (< Tr. altmış, EDPT, s. 130, KRH: altmış, HAR: altmış, KIP: altmış) “altmış” (621/289a/6)

béş ming (< Tr. béş, EDPT, s. 376, KRH: béş, HAR: béş/ biş, KIP: beş/ beyş/ biş, ming, biŋ, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP: biŋ) “beş bin” (445/210a/5)

béş yüz (< Tr. béş, EDPT, s. 376, KRH: béş, HAR: béş/ biş, KIP: beş/ beyş/ biş, yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “beş yüz” (393/187b/15)

béş yüz yétmiş (< Tr. béş yüz yétmiş) “beş yüz yetmiş” (491/231b/16)

bīst (< Far. bīst) “yirmi” (799/378b/22)

çār (< Far. çār) “dört” (287/139a/23)

çil (< Far. çil) “kırk” (265/129a/25)

dah (< Far. dah) “on” (265/129a/24)

du (< Far. dü) “iki” (273/132b/19)

éllig iki (< Tr. éllig, EDPT, s. 141, KRH: éllig/ ellig, HAR: ellig/ elig/ ilig, KIP: ellig/ elli/ ilig/ illi/ yelli, éki, EDPT, s. 100, KRH: ekki/ iki , HAR: éki/ ékki/ ikki, KIP: éki) “elli iki” (627/292a/6)

haşt (< Far. heşt) “sekiz” (637/297a/21)

hazār (< Far. hezār) “bin” (637/296b/6)

iki (< Tr. éki, EDPT, s. 100, KRH: ekki/ iki , HAR: éki/ ékki/ ikki, KIP: éki) “iki” (3/2a/14 - 25/13a/15 - 315/152a/5)

ḳırḳ (< Tr. ḳırḳ, EDPT, s. 651, KRH: ḳırḳ, HAR: ḳırḳ, KIP: ḳırḳ) “kırk” (439/208a/24)

ming (< Tr. biŋ, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP:biŋ) “bin, 1000” (11/5b/8 - 57/28b/8)

on (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on) “on” (407/193b/2)

on altı ming (< Tr. on altı biŋ) “on altı bin” (429/204a/25)

on iki (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, iki EDPT, s. 100, KRH: ekki/ iki, HAR: éki/ ékki/ ikki, KIP: éki) “on iki” (287/139a/22)

on sékiz (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, sékiz, EDPT, s. 823, KRH: sékkiz/ sekkiz/ sekiz, HAR: sekiz/ sekkiz, KIP: sekiz/ segiz/ sekkiz/ sikiz) “on sekiz” (465/219a/22)

on tört (< Tr. on, EDPT, s. 166, KRH: on, HAR: on, KIP: on, tört, KRH: tört, HAR: tört/ dört, KIP: tört/ dörd/ dört/ dörüd/ dörüt/ türt) “on dört” (413/196b/11)

otuz (< Tr. otuz, EDPT, s. 74, KRH: otuz/ ottuz, HAR: otuz, ottuz KIP: otuz) “otuz” (439/208a/24)

otuz ming (< Tr. otuz, EDPT, s. 74, KRH: otuz/ ottuz, HAR: otuz/ ottuz, KIP: otuz, ming, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP: biŋ) “otuz bin” (545/254a/4)

otuz tört (< Tr. otuz, EDPT, s. 74, KRH: otuz/ ottuz, HAR: otuz/ ottuz, KIP: otuz, tört, KRH: tört, HAR: tört/ dört, KIP: tört/ dörd/ dört/ dörüd/ dörüt/ türt) “otuz dört” (425/202a/10)

sékkiz yüz (< Tr. sékiz, EDPT, s. 823, KRH: sékkiz/ sekkiz/ sekiz, HAR: sekiz/ sekkiz, KIP: sekiz/ segiz/ sekkiz/ sikiz, yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “sekiz yüz” (257/125a/9)

sékkiz yüz ḳırḳ iki (< Tr. sékiz yüz ḳırḳ iki) “sekiz yüz kırk iki” (339/163b/2)

séksen (< Tr. séksen, EDPT, s. 823, KRH: seksen/ seksün/ sekiz on, HAR: seksen, KIP: seksen) “seksen” (335/161b/6)

séksen ming (< Tr. séksen, EDPT, s. 823, KRH: seksen/ seksün/ sekiz on, HAR: seksen, KIP: seksen, ming, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP: biŋ) “seksen bin” (429/204a/25)

si (< Far. si) “otuz” (287/139a/23)

toḳḳuz yüz on (< Tr. toḳuz yüz on) “dokuz yüz on” (363/174b/8)

toḳḳuz yüz on altı (< Tr. toḳuz yüz on altı) “dokuz yüz on altı” (361/173a/1)

toḳḳuz yüz on tört (< Tr. toḳuz yüz on tört) “dokuz yüz on dört” (273/132a/3)

toḳḳuz yüz yégirme (< Tr. toḳuz yüz yégirme) “dokuz yüz yirmi” (277/134a/3)

toḳḳuz yüz yégirme altı (< Tr. toḳuz yüz yégirme altı) “dokuz yüz yirmi altı”

toḳsan (< Tr. toḳson, EDPT, s. 473, KRH: toḳsun/ toḳuz on, HAR: toḳsan, KIP: toḳsan/ toḳṣan/ toḳzan) “doksan” (623/290a/8)

tört (< Tr. tört, KRH: tört, HAR: tört/ dört, KIP: tört/ dörd/ dört/ dörüd/ dörüt/ türt) “dört” (267/130a/19)

tört yüz (< Tr. tört, KRH: tört, HAR: tört/ dört, KIP: tört/ dörd/ dört/ dörüd/ dörüt/ türt, yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “dört yüz” (321/155b/20)

üç ming altı yüz (< Tr. üç biŋ altı yüz) “üç bin altı yüz” (623/290a /2)

yégirme altı (< Tr. yégirme, EDPT, s. 915, KRH: yegirmi/ yigirmi, HAR: yégirmi/ yigirmi, KIP: yigirmi/ igirmi, altı, EDPT, s. 130, KRH: altı, HAR: altı, KIP: altı) “yirmi altı” (253/123b/26)

yégirme ming (< Tr. yégirme, EDPT, s. 915, KRH: yegirmi/ yigirmi/ yigirmi, HAR: yégirmi/ yigirmi, KIP: yigirmi/ igirmi, ming, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP: biŋ) “yirmi bin” (317/153a/8)

yégirme tört (< Tr. yégirme, EDPT, s. 915, KRH: yegirmi/ yigirmi, HAR: yégirmi/ yigirmi, KIP: yigirmi/ igirmi, tört, KRH: tört, HAR: tört/ dört, KIP: tört/ dörd/ dört/ dörüd/ dörüt/ türt) “yirmi dört” (355/171a/16)

yétti ming (< Tr. yéti, EDPT, s. 891, KRH: yeti/ yeti/ yedi/ yiti, HAR: yeti/ yeti/ yeti/ yeti/ yiti, KIP: yeti/ yeddi/ yedi/ yeti/ yidi/ yiti, ming, EDPT, s. 346, KRH: miŋ, HAR: miŋ/ biŋ, KIP: biŋ) “yedi bin” (445/210a/4)

yétmiş (< Tr. yetmiş, EDPT, s. 886, KRH: yétmiş/ yetmiş, HAR: yétmiş/ yetmiş/ yitmiş, KIP: yetmiş/ yitmiş) “yetmiş” (405/193a/19)

yüz (< Tr. yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “yüz, 100” (11/6a/19 - 21/11a/18 - 215/106a/13)

yüz éllig (< Tr. yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz, éllig, EDPT, s. 141, KRH: éllig/ ellig, HAR: ellig/ elig/ ilig, KIP: ellig/ elli/ ilig/ illi/ yelli) “yüz elli” (433/205b/20)

2.24.1.1.3. Çokluk İfade Eden İsimler

ikélé (< Tr. ékki, EDPT, s. 100 + -élé, KRH: -, HAR: - , KIP: -) “her ikisi” (17/9a/23 - 73/36a/5 - 275/133b/19)

ikéw (< Tr. ékki, EDPT, s. 100 + -ew, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ikisi” (17/9a/17)

ikisi (< Tr. ékki, EDPT, s. 100 + -si, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ikisi” (47/23b/5)

üçele (< Tr. üç, EDPT, s. 18+ -ele, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “her üçü” (347/167a/1)

altmış-yétmiş (< Tr. altmış, EDPT, s. 130, KRH: altmış, HAR: altmış, KIP: altmış, yétmiş, EDPT, s. 886, KRH: yétmiş/ yetmiş, HAR: yétmiş/ yetmiş/ yitmiş, KIP: yetmiş/ yitmiş) “altmış- yetmiş” (195/97a/9)

2.24.1.2. Sıra Sayıları

altınçı (< Tr. altı, EDPT, s. 130 + -nçı, KRH: altınç, HAR: altınçı/ altınç , KIP: -) “altıncı” (545/254b/18)

béşinçi (< Tr. béş, EDPT, s. 376 + (i)nçi, KRH: béşinç/ beşinç/ bişinçi, HAR: béşinçi/ béşinç, KIP: beşinçi) “beşinci” (577/269a/16)

ikinçi (< Tr. éki, EDPT, s. 100 + nçi, KRH: ikinçi/ ikinç/ ekkinç, HAR: iklençi/ ikilençi, KIP: ikinçi/ ekinçi) “ikinci” (621/ 289a/16)

rabī (< Ar. rabī) “dördüncü” (585/273b/24)

sālis (< Ar. sālis) “üçüncü” (129/63a/3)

sānī (< Ar. sānī) “ikinci” (129/63a/2)

törtünçi (< Tr. tört + (ü)nçi, EDPT, s. 535, KRH: törtünçi/ törtinç/ törtünç/ törtilenç, HAR: törtinçi/ törtinç/ törtünçü/ törtünç/ törtilenç, KIP: -) “dördüncü” (621/ 289a/16)

tun (< Tr. tun, KRH: tun, HAR: tun, KIP: -) “ilk, birinci” (175/86b/7)

üçünçi (< Tr. üç, EDPT, s. 18 + (ü)nçi, KRH: üçünç/ üçinç, HAR: üçünçi/ üçinç/ üçinçi/ üçünçü, KIP: üçünçi/ üçünçü/ üşinşi) “üçünçü” (621/ 289a/16)

2.24.1.3. Üleştirme Sayıları

birer (< Tr. bir ‘bir’ + -er, KRH: birer HAR: birer, KIP: birer) “tek tek” (247/120b/16)

birew (< Tr. biregü, bir + -ew, KRH: biregü, HAR: birev/ biregü, KIP: -) “biri” (363/174a/5)

birin (< Tr. bir ‘bir’ + -(i)n, KRH: -, HAR: birin, KIP: -) “birer” (657/306b/23)

ikin (< Tr. ékki, EDPT, s. 100 + -n, KRH: ikin/ ikirer/ ikkirer, HAR: ikin, KIP: -) “ikişer” (711/334a/16)

2.24.1.4. Kesirler

çahār-dāng (< Far. çehār- dāng) “üçte iki” (353/170a/22)

dah-sī (< Far. dah- sī) “ona karşı otuz” (265/129a/24)

dāng (< Far. dāng) “altıda bir” (149/72b/3 - 411/196a/16)

ḫums (< Ar. ḫums) “beşte bir” (429/204a/25 - 429/203b/24 - 431/204a/1)

2.24.1.4.1. Bütün

barı (< Tr. bar ‘ var’, EDPT, s. 353+ -ı, KRH: barı, HAR: barı, KIP: -) “bütünü, hepsi” (41/20b/11 - 127/62b/22 - 321/155b/12)

camī’ (< Ar. camī’) “bütünü, hepsi” (151/74b/18 - 153/75b/22 - 169/83a/7)

kullī (< Ar. küllī) “bütünü, hepsi” (355/171a/27)

tamām (< Ar. tamām) “hepsi, tamamı” (3/2a/13 - 233/114b/19 - 245/119b/11)

2.24.1.4.2. Yarım

yarım (< Tr. yarım, EDPT, s. 968, KRH: yarım, HAR: yarım/ yarı/ yaru, KIP: yarım/ yarum/ yarı) “yarım” (81/40b/25 - 231/113a/7)

2.24.1.4.3. Çeyrek

savā (< Sans. savā) “Metinde Babür Hindistan’da Keşmir bölgesinde bulunan bir dağın adını açıklarken Savā-lak-parpat = savā ‘çeyrek - lak’yüz bin’- parpat ‘ dağ’ şeklinde açıklamaktadır. Buna göre savā kelimesi çeyrek anlamına gelmektedir.” (583/272b/20)

rub’ (< Ar. rub’) “dörtte bir, çeyrek” (583/272b/20)

2.24.1.4.4. Parça

cuzv (< Ar. cüzv) “kısım, bölüm, parça” (371/178b/24)

pāra (< Far. pāre) “parça, kısım” (3/2a/14 - 305/147a/2 - 555/259a/9)

pārça (< Far. pārça) “küçük bir kısım, tane” (7/3b/10 - 201/100a/14 - 495/233a/13)

pārçaġına (< Far. pārça + < Tr. -ġına) “parçacık” (265/128b/8)

ülüş (< Tr. ülüş, EDPT, s. 153, KRH: ülüş, HAR: ülüş, KIP: ülüş/ ülü) “hisse, bölüm, pay” (61/31a/17 - 61/31a/19 -61/31a/20)

zarra (< Ar. zerre) “çok küçük parçacık, zerre” (463/218a/12)

2.24.1.5. Deste

dasta (< Far. deste) “deste, demet” (5/3a/22 - 11/5b/3)

2.24.1.6. Hint Sayı Sistemi

arb (< Hint. arb) “Hint numaralandırma sisteminde bir milyona denk gelen birim” (623/290a/12)

karb (< Hint. kharb) “Hint numaralandırma sisteminde yüz milyona denk gelen birim” (623/290a/12 - 623/290a/12)

karor (< Hint. karor) “Hint numaralandırma sisteminde on milyona denk gelen birim” (479/225b/9 - 623/290a/11 - 649/302b/19)

lak (< Hint. lakh) “Hint numaralandırma sisteminde yüz bine denk gelen birim” (551/257a/6 - 623/290a/11 - 767/362b/20 - 779/367b/1)

nīl (< Hint. nīl) “Hint numaralandırma sisteminde on milyara denk gelen birim” (623/290a/12 - 623/290a/12)

padam (< Hint. padam) “Hint numaralandırma sisteminde bir milyara denk gelen birim” (623/290a/12 - 623/290a/12)

sānk (< Hint. sānk) “Hint numaralandırma sisteminde on katrilyona denk gelen birim” (623/290a/12)

2.24.2. Ölçü

2.24.2.1. Uzunluk Ölçüleri

uzunluḳ (< Tr. uzun, EDPT, s. 288 + -luḳ, KRH: uzunluḳ, HAR: uzunluḳ/ uzunlıḳ, KIP: uzunluḳ/ uzunlıḳ) “uzunluk” (7/3b/11 - 287/138b/5 - 605/281b/5)

ṭūl (< Ar. ṭūl) “uzunluk” (97/47a/11 - 101/49b/22 - 263/128a/21)

2.24.2.1.1. Uzunluk Ölçü Birimleri

2.24.2.1.1.1. Standart Olmayan Uzunluk Ölçü Birimleri

arġamçı (< Moğ. arġamçi) "ip, urgan, halat. Babür'de mesafe (yükseklik) ölçüsü olarak da geçmektedir.75-90 cm arasında değişen bir uzunluğa sahiptir"[30] (731/343b/21)

bilekçe (< Tr. bilek, EDPT, s. 338 + -çe, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "bilek gibi, bilek kalınlığında" (295/142a/8)

caw (< Far. cev) "arpa. Metinde *arpa genişliği* anlamında, uzunluk ölçüsü olarak kullanılmıştır. " (747/351b/9)

élig (< Tr. élig, EDPT, s. 140, KRH: -, HAR: elig/ el/ él/ ilig/ il, KIP: el) "dört parmak genişliği" (589/275b/20)

ḳadam (< Ar. ḳadem) "bir metrenin üçte biri uzunluğunda bir uzunluk ölçüsü birimi; normal bir ayak boyu; arşının yarısı."[31] (663/309a/19 - 747/351b/7 - 783/370a/11)

ḳarı (< Tr. ḳarı, EDPT, s. 644, KRH: ḳarı, HAR: ḳarı, KIP: ḳarı) "karış; ölçü; bez ölçülen arşın"[32] (267/129b/17 - 273-20/132b - 605/281b/5)

ḳarış (< Tr. ḳarış, EDPT, s. 663, KRH: ḳarış, HAR: ḳarış, KIP: ḳarış) "yaklaşık 22 cm. kadar gelen bir karış boyundaki eski bir uzunluk ölçüsü birimi" (295/142b/8-431/204a/8 - 589/275b/19)

kete - baş atımı (< Tr. kete 'büyük' + baş 'taş?', at- 'atmak', EDPT, s. 36+ -ım + -ı) "bir büyük taş atımı" (325/157b/22)

ḳulaç (< Tr. ḳol + -aç, KRH: ḳulaç/ ḳol-aç, HAR: ḳulaç, KIP: ḳulaç/ ḳula) "halk arasında pratik bir ölçü birimi olarak kullanılan, iki yana gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasında kalan uzaklık" (511/240a/23 - 595/277b/3)

nayza (boyı) (< Far. nīze) "mızrak, süngü. Bir mızrak boyu. Metinde bir ölçü birimi olarak geçmektedir." (257/125a/22 - 591/276a/6)

oḳ atımı (< Tr. oḳ, EDPT, s. 76, at-'atmak', EDPT, s. 36 + -ım + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "400 adım yani yaklaşık olarak 300 m. tutan eski bir uzunluk ölçüsü birimi" (197/98b/23)

---

[30] Arat, s. 629.
[31] Babür 1 kademin yarım karıya denk geldiğini belirtmektedir.
[32] Babür 1 karının 6 tutama denk geldiğini belirtmektedir.

şar'ī (< Ar. şer'ī) "bir uzunluk ölçüsü" (125/61b/24 - 265/128b/3 - 289/139b/9)

ṭanāb (< Ar. ṭanāb) "kuş avlamak için kullanılan bir tür ip. Metinde ölçü ipi olarak geçmektedir"[33] (295/142a/4 - 295/142b/8 - 295/142b/16 - 295/142b/17)

tīr-i gaz atımı (< Far. tīr, gez < Tr. at- 'atmak', EDPT, s. 36 + -ım + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "kemankeşlerin kullandığı, yaklaşık 66 cm uzunluğundaki ölçü birimi; endaze" (489/230a/8)

tutam (< Tr. tut-'tutmak', EDPT, s. 451 + -am, KRH: tutam, HAR: -, KIP: tutam) "deste, demet, tutam. Babür 1 tutamın 4 el olduğunu belirtmektedir" (221/109a/16 - 747/351b/8)

yıġaç (< Tr. ıġaç, EDPT, s. 79, KRH: yıġaç, HAR: yıġaç, KIP: -) "bir uzunluk ölçüsü, ferseng" (25/13a/14 - 25/13a/15)

2.24.2.2. Ağırlık Ölçüleri

altun taşı (< Tr. altun, EDPT, s. 131, taş, EDPT, s. 557 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "altın tartmada kullanılan bir taş" [34](749/352b/6)

batman (< Soğd. patmān) "miktarı yer yer 2,5 kg ile 10 kg arasında değişen eski bir ağırlık ölçüsü birimi" (345/167a/21 - 623/290a/9)

ḫarvār (< Far. ḫar- vār) "bir eşek yükü; yaklaşık 300 kg" (299/144b/19 - 467/219b/11)

kümüş taşı (< Tr. kümüş, EDPT, s. 723, taş, EDPT, s. 557 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "gümüş tartmada kullanılan bir taş"[35](749/352b/5)

mānī (< Hint. mānī) "Hindistan' da kullanılan ağırlık birimlerinden biri"[36] (623/290a/9)

māşa (< Hint. māşe) "Hindistan' da kullanılan ağırlık birimlerinden biri"[37](623/290a/6 - 623/290a/7)

mināsé (< Hint. mināse) "Hindistan' da kullanılan ağırlık birimlerinden biri"[38] (623/290a/9)

---

[33] Arat, s. 719.
[34] Babür altın taşının 500 miskale denk geldiğini belirtmektedir.
[35] Babür gümüş taşının 250 miskale denk geldiğini söylemektedir.
[36] Babür'ün verdiği bilgiye göre 12 batmana denk gelmektedir.
[37] Babür'ün verdiği bilgiye göre 21,1185 miskale denk gelmektedir.
[38] Babür'ün verdiği bilgiye göre 1200 batmana karşılık gelmektedir.

misḳāl (< Ar. misḳāl) "Arapların en eski ölçü birimlerinden biri olan ve bugün kullandığımız ağırlık ölçüsü ile 4,2237 gram gelen ağırlık ölçüsü birimi" (575/268b/9 - 623/290a/7 - 749/352b/6)

rattī (< Hint. retī) "Hindistan' da kullanılan ağırlık ölçülerinden biri"[39] (623/290a/6 - 623/290a/8)

sér (< Hint. sir) "Hindistan' da kullanılan ağırlık ölçülerinden biri"[40] (623/290a/8 - 663/309a/11 - 749/352b/7)

tānk (< Hint. tank) "Hindistan' da kullanılan ağırlık ölçülerinden biri"[41] (623/290a/6 - 623/290a/10)

tanka (< Tr. teŋke, tanki, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "bir para birimi; yarmak[42]" (539/251b/9 - 637/296b/6 - 757/357b/24)

tola (< Hint. tūle) "Hindistan' da kullanılan ağırlık ölçülerinden biri"[43] (623/290a/7 - 623/290a/8 - 655/305b/24)

yarmaḳ (< Tr. yarmaḳ, EDPT s. 969, KRH: yarmaḳ/ yartmaḳ, HAR: yarmaḳ, KIP: yarmaḳ/ yarmuḳ) "40 gr ağırlığındaki külçe"[44] (449/212a/4 - 487/229a/7 - 501/236a/25)

2.24.2.3. Zaman Ölçüleri

avān (< Ar. evān) "vakit, zaman" (153/75b/22 - 189/94a/8 - 661/308a/20)

awḳāt (< Ar. evḳāt) "vakitler, zamanlar" (123/60a/6 - 157/78a/24 - 179/88b/6)

ayyām (< Ar. yevm > eyyām) "1.günler, 2. zamanlar" (199/99a/11 - 675/314b/1 - 755/355b/6)

dawr (< Ar. devr) "zaman, devir" (177/87b/9)

dawrān (< Ar. devrān) "zaman" (421/200a/11)

imtidād (< Ar. imtidād) "zaman, süre" (17/9a/16 - 61/31b/26 - 461/216b/4)

muddat (< Ar. müddet) "zaman, süre" (123/60a/7 - 339/164a/21 - 499/235a/15)

---

39 Babür'ün verdiği bilgiye göre 40 retī 1 miskale karşılık gelmektedir.
40 Babür'ün verdiği bilgiye göre 40 sir 1 batmana karşılık gelmektdir.
41 Babür'ün verdiği bilgiye göre 1680 batmana karşılık gelmektedir.
42 Arat, s. 722.
43 Babür'ün verdiği bilgiye göre 560 batmana karşılık gelmektedir.
44 Osman Fikri Sertkaya, Hukukî Uygur Belgelerindeki Para Birimleri Üzerine, Eski Türklerde (Göktürklerde, Uygurlarda, Türgişlerde) Para, Ötüken Yayınları, Ankara 2006, s.118

vaḳt (< Ar. vaḳt) “zaman, vakit” (165/81b/15 - 257/125a/16 - 299/145a/25)

zamān (< Ar. zamān) “zaman” (5/3a/21 - 125/60b/4 - 249/121b/28)

2.24.2.3.1. Saat

sā’at (< Ar. sā’at) “saat” (243/118b/6 - 461/217a/17 - 621/288b/2)

pās (< Far. pās) “gündüz veya gecenin üç saatlik bölümü; günün sekizde birine karşılık gelen bir zaman ölçüsü birimi” (621/289a/7)

2.24.2.3.1.1. Dakika

daḳīḳa (< Ar. daḳīḳa) “saatin altmışta biri olan zaman parçası, dakika” (91/44b/22 - 621/288b/14)

garī (< Hint. ghari) “Hint zaman ölçülerinde 24 dakikaya karşılık gelen birim” (255/124a/2 - 621/289a/6 - 759/358a/19)

2.24.2.3.1.2. Saniye

pal (< Hint. pal) “Hint zaman ölçülerinde 24 saniyeye karşılık gelen birim” (623/289b/1 - 623/290a/2)

laḥẓa (< Ar. laḥẓa) “an” (193/95b/1 - 217/106b/4 - 529/248a/5)

2.24.2.3.1.3. Saat İle İlgili Standart Olmayan Birimler

közni yumup açḳunça (< Tr. köz, EDPT, s. 756 + ni, yum- ‘kapatmak’, EDPT, s. 934 + -up, aç- ‘açmak’, EDPT, s. 18 + -ḳunça) “gözünü yumup açıncaya kadar” (623/290a/2)

ḳul-huwa’llāhnı bismi’llāh bile oḳuġunça (< Ar. ḳul-huva’llāh + < Tr. -nı, < Ar. bismi’llāh, < Tr. bir + le, EDPT, s. 364, < Tr. oḳu-‘okumak’, EDPT, s. 79 + - ġunça) “İhlas suresini besmele ile okuyuncaya kadarki süre” (623/290a/4 - 623/290a/5)

sunnat vaḳtı (< Ar. sünnet, vaḳt + < Tr. -ı) “namazın sünnetinin kılınabileceği vakit” (125/61a/10)

süt bışımı (< Tr. süt, EDPT, s. 798, bış- ‘olmak, pişmek’, EDPT, s. 383 + -ım- + -ı) “süt pişene, kaynayana kadar geçen zaman” (231/113a/6)

2.24.2.3.2. Günler

avāḫir (< Ar. evāḫir) “1. son zamanlar, son günler, 2. Kamerî ayların yirmisinden sonraki günleri” (151/74b/16 - 263/128a/13 - 355/171a/26)

kün (< Tr. kün, EDPT, s. 725, KRH: kün, HAR: kün, KIP: kün) “gün” (37/19a/17 - 197/98a/6 - 249/121a/20)

künî (< Tr. kün ‘gün’, EDPT, s. 725 + < Far -ī) “bir gün” (625/291a/12)

2.24.2.3.2.1. Arapça- Farsça Gün İsimleri

çahārşamba (< Far. çarşamba) “çarşamba” (619/288b/24 - 655/305a/8 - 781/369a/18

duşamba (< Far. düşenbih) “pazartesi” (13/6b/2 - 617/287b/18 - 657/306b/24)

pancşamba (< Far. pencşenbih) “perşembe” (461/216b/10 - 619/288b/24 - 781/369a/19)

sişamba (< Far. seşenbih) “salı” (31/15b/6 - 465/218b/8 - 619/288b/24)

şamba (< Far. şenbih) “cumartesi” (109/53b/14 - 479-23/226a - 781/369a/21)

yakşamba (< Far. yekşenbih) “pazar” (325/157a/8 - 661/307b/3 - 781/369a/22)

cum’a (< Ar. cum’a) “cuma” (655/305a/18 - 801/379b/24)

2.24.2.3.2.2. Hintçe Gün İsimleri

Budhvār (< Sans. Budhvār) “çarşamba” (619/288b/24)

Brihaspativār (< Sans. Bhraspativār) “perşembe” (619/288b/24)

Etvār (< Sans. İtvār) “pazar” (619/288b/23)

Mangalvār (< Sans. Mangalvār) “salı” (619/288b/24)

Saniçar (< Sans. Shanivār) “cumartesi” (619/288b/23)

Somvār (< Sans. Somvār) “pazartesi” (619/288b/23)

Sukravār (< Sans. Shukravār) “cuma” (619/288b/24)

2.24.2.3.3. Ay

ay (< Tr. ay, EDPT, s. 265, KRH: ay, HAR: ay, KIP: ay) “30 günlük süre, ay” (17/8b/11 - 269/130b/14 - 387/185a/19 - 803/380a/5)

ayçılıḳ (< Tr. ay ‘ay’, EDPT, s. 265 + - çı + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir aylık” (567/264b/1)

2.24.2.3.3.1. Arapça Ay İsimleri

Cumādā’l-āḫar (< Ar. Cumādā’l-āḫir) “Hicri ayların altıncısı” (565/264a/21 - 719/338a/16 - 775/365b/2)

Cumādā’l-Avval (< Ar. Cumādā’l-evvel) “Hicri ayların beşincisi” (561/262a/14 - 663/309a/21 - 665/309b/9)

Muḥarram (< Ar. Muḥarrem) “Hicri ayların birincisi” (247-1/120a - 649/302a/1 - 671/312b/7)

Rabī’u’l-aḫar (< Ar. Rabī’u’l-aḫir) “Hicri ayların dördüncüsü” (499/234b/8 - 661/307b/3 - 707/332a/19)

Rabī’u’l-Avval (< Ar. Rabī’u’l-evvel) “Hicri ayların üçüncüsü” (91/44b/18 - 487/229a/1 - 655/305a/18)

Racab (< Ar. Receb) “Hicri ayların yedincisi” (109/53a/13 - 569/266a/12 - 695/326b/12)

Ramadan (< Ar. Ramazan) “Hicri ayların dokuzuncusu” (3/1b/1 - 113/55b/14 - 411/195b/7)

Ṣafar (< Ar. Ṣefer) “Hicri ayların ikincisi” (539/251b/1 - 651/303a/1 - 735/344b/1)

Ṣa‘bān (< Ar. Ṣa‘bān) “Hicrī ayların sekizincisi” (61/30b/13 - 403/192a/12 - 511/240a/14)

Ṣavvāl (< Ar. Ṣevvāl) “Hicrī ayların onuncusu” (35/18a/16 - 177/88a/24 - 649/302a/3)

Zī’l-Ḥicca (< Ar. Zī’l-Ḥicce) “Hicrī ayların on ikincisi” (317/153b/24 - 529/248b/26)

Zī’l-Ḳa’da (< Ar. Zī’l-Ḳa’de) “Hicrī ayların on birincisi” (457/215a/1)

2.24.2.3.3.2. Sanskritçe Ay İsimleri

Āghan (< Sans. Margaṣirṣa) “Hindistan’da kış aylarının ilki” (619/288b/16)

Āsār (< Sans. Uttarāṣāżhā) “Hindistan’da yaz aylarının sonuncusu” (619/288b/14 - 619/288b/19)

Baysāk (< Sans. Visākarā) “Hindistan’da yağmur mevsiminin ikinci ayı” (619/288b/14)

Bhādon (< Sans. Bhadrapada) “Hindistan’da yaz mevsiminin ikinci ayı” (619/288b/15)

Cayt (< Sans. Citrā) “Hindistan’da yağmur mevsiminin birinci ayı” (619/288b/14)

Cet (< Sans. Jyeṣṭha) “Hindistan’da yağmur mevsiminin üçüncü ayı” (619/288b/15 - 619/288b/19)

Kuwār (< Sans. Ashwina) “Hindistan’da yaz mevsiminin üçüncü ayı” (619/288b/15)

Kātik (< Sans. Karttika) “Hindistan’da yaz mevsiminin dördüncü ayı” (619/288b/15)

Māh (< Sans. Maghā) “Hindistan’da kış mevsiminin üçüncü ayı” (619/288b/21)

Phāgun (< Sans. Phalguna) “Hindistan’da kış mevsiminin dördüncü ayı” (619/288b/16)

Pūs (< Sans. Pausha) “Hindistan’da kış mevsiminin ikinci ayı” (619/288b/16 - 619/288b/21)

Sāwan (< Sans. Shrāvana) “Hindistan’da yaz mevsiminin ilk ayı” (619/288b/15 - 619/288b/20)

2.24.2.3.4. Mevsimler

bahār (< Far. bahār) “ilkbahar” (101/49a/5 - 101/49b/15)

érta yaz (< Tr. érte + yaz, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ilkbahar” (289/139b/11 - 393/187b/20)

faṣl (< Ar. faṣl) “mevsim” (293/141b/17 619/288a/11 - 619/288b/22)

fuṣūl (< Ar. fuṣul) “mevsimler” (619/288b/18)

ḥarīfī (< Ar. ḥarīfī) “sonbahar, sonbahara ait” (585/273b/23)

ḫazān (< Far. ḫazān) “sonbahar” (523/245a/6 - 525/246b/19)

ḳış (< Tr. kış, EDPT, s. 670, KRH: ḳış, HAR: ḳış, KIP: ḳış) “kış” (145/70b/5 - 195/97b/21)

küz (< Tr. küz, EDPT, s. 757, KRH: küz, HAR: küz, KIP: küz) “sonbahar” (169/83b/11 - 295/143a/26 - 453-18/214a)

mawsim (< Ar. mevsim) “mevsim” (295/143a/25 - 425/202a/13)

tābistān (< Far. tāb + istān) “yaz mevsimi” (619/288b/14)

yaz (< Tr. yaz, EDPT, s. 882, KRH: yaz/ yay, HAR: yaz/ yay, KIP: yaz/ yay) “yaz” (267/129b/16 - 289/139b/11 - 317/153a/4)

zimistān (< Far. zemistān) “kış” (619/288b/16)

2.24.2.3.5. Yıl

bıltur (< Tr. bir + yıl + tur, KRH: bıldır/ baldır, HAR: bıldır, KIP: bılṭır/ baldur/ baltur) “geçen yıl, bir yıl önce” (777/366b/3 - 793/374b/5)

yıl (< Tr. yıl, EDPT, s. 917, KRH: yıl, HAR: yıl, KIP: yıl/ cıl/ ıl/ yil) “yıl, sene” (19/10a/20 - 21/11a/24 - 139/68a/19)

2.24.2.3.6. Yüzyıl

ḳarn (< Ar. ḳarn) “yüzyıl, asır” (741/348b/18 - 741/348b/20)

2.24.2.3.7. Takvim

ġurra (< Ar. gurre) “Arap aylarının ilk günü” (85/41b/2 - 205b/ 461/216b/3 - 481/226b/12 - 503/236a/5 - 525/246a/8 - 765/361a/2)

hilāl aylar (< Ar. hilāl, < Tr. ay, EDPT, s. 265 + -lar) “ayın hilal olduğu zamanlar” (619/288a/12)

kabīsa (< Ar. kebīse) “takvime eklenen” (619/288a/14)

salḫ (< Ar. selḫ) “Arap ayların son günü” (565/264a/21 - 701/330a/22 - 761/358b/10)

2.24.2.3.8. Zaman Bildiren Ölçüsüz İfadeler

2.24.2.3.8.1. Gündüz

kündüz (< Tr. küntüz, EDPT, s. 729, KRH: kündüz, HAR: kündüz, KIP: gündüz/ kündüzün/ küntüzün) “gündüz” (37/19a/18 - 237/116b/18 - 239/117a/5)

2.24.2.3.8.2. Kuşluk

çāşt (< Far. çāşt) “sabah ile öğle arasındaki vakit kuşluk” (463/218a/13 - 477/224a/6 - 491/231b/20)

çāştgāh (< Far. çāştgāh) “kuşluk vakti” (139/67b/4 - 303/146b/10)

2.24.2.3.8.3. Sabah

érte (< Tr. érte, EDPT, s. 202, KRH: érte/ érté/ erti, HAR: érte/ erte/ irte, KIP: erte/ irte) “sabah, yarın” (143/69b/11)

şabāḫ (< Ar. ṣabāḫ) “sabah” (149/73a/6 - 179/89a/12 - 263/127b/8)

saḥar vaḳtı (< Ar. seher , vaḳt + < Tr. -i) “güneşin doğmasından önceki zaman, sabahın erken saati, seher vakti” (127/62b/16 - 211/104a/6)

tang (< Tr. taŋ, EDPT, s. 511, KRH: taŋ, HAR: taŋ, KIP: taŋ/ dan/ daŋ/ tan/ ṭan/ tayn) “şafak, tan” (237/116b/17- 295/142b/14 - 759/358a/20)

tangla (< Tr. taŋ ‘sabah, tan’, EDPT, s. 511 + -la, KRH: -, HAR: taŋla, KIP: taŋla/ taŋda) “sabah, şafak vakti” (89/43b/20)

tanglası (< Tr. taŋ ‘sabah, tan’, EDPT, s. 511 + -la + -sı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ertesi, sabahı” (255/124a/15 - 263/127b/4 - 305/147b/10)

ṭulū’ (< Ar. ṭulū’) “güneşin doğması” (759/358a/23)

2.24.2.3.8.4. Öğle

tüş vaḳtı (< Tr. tüş, KRH: tüş, HAR: tüş, KIP: tüş/ düş , < Ar. vaḳt + Tr. -ı) “öğle vakti” (163/80a/3)

tüşçilig (< Tr. tüş “düş”, EDPT, s. 559 + -çi + -lig, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “öğle ile tan yerinin ağarmasından önceki zaman dilimi” (85/41b/8)

zavāl (< Ar. zevāl) “öğle vakti” (523/246a/24)

ẓuhr (< Ar. ẓuhr) “öğle vakti” (761/358b/5)

2.24.2.3.8.5. Akşam

aḫşam (< Soğd. aḫşām) “akşam” (147/72b/23 - 239/117a/7 - 801/379b/20)

şam (< Far. şām) “akşam” (279/135a/7)

şafaḳ (< Ar. şafaḳ) “akşam kızıllığı, şafak” (317/153a/6)

2.24.2.3.8.6.Gece

kéçé (< Tr. kéçé, EDPT, s. 694, KRH: kéçé/ keçe/ kéçe, HAR: keçe/ kéce/ kiç/ kiçe, KIP: keçe/ keç) “gece” (125/61a/5 - 185/92a/13 - 211/104b/20)

naḳāra vaḳtı (< Ar. naḳḳare ‘küçük davul’, vaḳt + < Tr. -ı) “gece yarısı” (123/60b/27)

pahar (< Hint. pahar ~ pahr) “gündüz ve gecenin çeyreklik bölümü” (621/289a/7 - 621/289a/14)

sāʿat-i nucūmī (< Ar. sā’at + < Far. -i, < Ar. nücūm + ī) “yıldız saati, gece” (267/129a/2 - 461/216b/4 - 463/218a/16)

şabḫafī (< Far. şeb + < Ar. ḫafī) “gizlice, gece vakti” (179/88b/6)

tün (< Tr. tün, EDPT, s. 513, KRH: tün, HAR: tün, KIP: tün/ tüne) “gece” (123/60b/26 - 257/125a/16 - 527/247a/7)

yarım kéçe (< Tr. yarım, EDPT, s. 968, kéçe, EDPT, s. 694, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “gece yarısı” (525/246a/4)

2.24.3. Geometri

2.24.3.1. Geometrik Şekiller

gird (< Far. gird) “dairesel, yuvarlak, çevre” (195/97a/15 - 213/105a/18 - 305/147b/15)

dāyire (< Ar. dāire) “çember, daire. Metinde *yerleşke, konak* anlamında kullanılmıştır.” (551/257b/24 - 265/263b/1 - 265/263b/1)

tégirme (< Tr. tégirme/ tégirmi, EDPT, s. 486, KRH: tegirme, HAR: tegirmi/ tegirtme, KIP: tegirme/ degirmi/ tegirmi/ teyirmi/ tigirmi) “yuvarlak, çember biçiminde” (13/6b/17 - 407/194a/18)

2.24.3.1.1. Yüzey

yüz (< Tr. yüz, EDPT, s. 983, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “bir şeyin üst kısmı, yüzey” (285/138a/8)

2.24.3.2. Çizim Araçları

gūnyā (< Far. gūnyā) “gönye” (623/290b/20)

2.24.3.3. Geometrik Ölçü Birimleri

daraca (< Ar. derece) “derece” (91/44b/22 - 715/335b/2)

2.24.4. Ölçü İle İlgili Diğer İsimler

az (< Tr. az, EDPT, s. 277, KRH: az, HAR: az, KIP: az) “az” (213/105a/6 - 233/114a/10)

azlıḳ (< Tr. az, EDPT, s. 277 + -lıḳ, KRH: -, HAR: - , KIP: -) “azlık” (199/99b/15)

azaġlaḳ (< Tr. az, EDPT, s. 277 + -(a)ġ + -laḳ, KRH: -, HAR: - , KIP: -) “azıcık, bir miktar” (261/127a/19)

tūl (< Ar. tūl) “boy, uzunluk” (97/47a/11 - 101/49b/22 - 263/128a/21)

‘umḳ (< Ar. ‘umḳ) “derinlik” (97/47a/12)

ziyāda (< Ar. ziyāde) “artık, fazlalık” (619/288a/13)

miḳdār (< Ar. miḳtār) “oran, miktar” (73/36a/8 - 131/64b/17 -137/67a/23)

Matematik İle İlgili İsimler grubunda 257 başlık olmak üzere; 113 tane Türkçe, 74 tane Arapça, 37 tane Farsça, 17 tane Hintçe, 1 tane Moğolca, 20 tane Sanskritçe ve 2 tane de Soğdca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 3 tanesi “Far. + Far.”, 1 tanesi “ Far. + Ar.”, 1 tanesi “Far. + Tr.” ve 31 tane “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 19 tane tamlama bulunmaktadır. En çok ismin olduğu 3. gruptur. Bu gruptaki isimler varlıkların miktarını, sayısını, sırasını, şeklini ifade etmek üzere kullanılmıştır. Zamanla ilgili ise standart olan birimlerin yanı sıra standart olmayan birimleri de kullanılmış; özellikle Hint zaman ölçü birimleri geniş bir şekilde, karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır.

2.25. Meslek İle İlgili İsimler

ʿamal (< Ar. ʿamal) “işler” (57/29a/21 - 249/121a/7 - 743/349b/20)

af‘āl (< Far. ef’ āl) “işler, görevler, hizmetler” (177/88a/20 - 189/94b/12 - 379/181b/6)

ahl-i hunar (< Ar. ehl + < Far. -i + hüner) “hünerli kişiler” (355/171a/20)

ẖidmat (< Ar. ẖizmet) “iş, hizmet” (27/13b/4 - 57/28b/5 - 123/60a/8) -

iş (< Tr. iş, EDPT, s. 254, KRH: iş, HAR: iş, KIP: iş/ eş/ yeş) “iş” (14b/9/29 - 118a/19/241 - 743/350a/26)

iştiġāl (< Ar. iştiġāl) “meşgul olma” (35/18a/11)

ḳulluḳ (< Tr. ḳul ‘kul’, EDPT, s. 615 + -luḳ, KRH: ḳulluḳ, HAR: ḳulluḳ/ ḳullıḳ, KIP:ḳulluḳ/ ḳullıḳ) “kulluk, hizmet” (123/60b/20 - 263/127b/1 - 793/375b/25)

maṣāliḥ (< Ar. meṣāliḥ) “işler” (649/302a/5 - 783/370b/25)

maşġūl (< Ar. meşġūl) “bir şeyle uğraşan, meşgul” (31/16a/20 - 31/16b/22 - 213/105a/10)

maşġūlluḳ (< Ar. meşġūl + < Tr. -luḳ) “meşguliyet, meşgul olma” (369/177a/14)

purkārlıḳ (< Far. pur + kār + < Tr. -lıḳ) “meşguliyet, meşgul olma” (241/117b/5)

sā‘ī (< Ar. sā‘ī) “çalışan, gayret eden” (179/88b/9 - 205/101b/23)

şuġl (< Ar. şuġl) “meşgul olma” (279/135b/23)

‘uhda (< Ar. ‘uhde) “sorumluluk; iş; görev” (79/39a/22 - 227/112a/21 - 329/158b/4)

umūr (< Ar. umūr) “işler, görevler” (343-10/165b - 671/312b/12 - 803/380b/27)

vaẓīfa (< Ar. vaẓīfe) “görev, vazife” (175/87a/27)

saʿy (< Ar. saʿy) “iş” (67/33a/9 - 303/146b/13)

2.25.1. Askerlik İle İlgili Meslekler

aşlıġçı (< Tr. aş ‘yem, yemek’, EDPT, s. 253 + -lıġ + -çı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “erzak mültezimi, tahıl ambarı sorumlusu” (139/67b/13 - 139/67b/14)

‘alamdār (< Far. ‘alem-dār) “sancaktar” (479/225b/17)

badraḳa (< Far. bedreḳa) “yol gösteren, kılavuz” (763/360b/23 - 805/381a/4)

bég (< Tr. beg, EDPT, s. 322, KRH: bég/ beg, HAR: beg, KIP: beg/ bey/ bi/ big/ biy/) “bey, büyük amir, kumandan” (255/124a/14 - 315/152b/15 - 389/185b/14)

béldār (< Far. beldār) “istihkâmcı”[45] (665/309b/8 - 667/311a/15 - 709/333a/19 - 783/370b/24)

çaġdavul (< Moğ. çaġdaġul) “bekçi, muhafız, gözcü. Orduda geriden gelen ve art emniyeti sağlayan, geceleri nöbetçi gezen ve düşmanın yaklaştığını bildiren birlik. Ayrıca bir yerde rütbe olarak da kullanılmıştır.” (335/161b/1 - 433/205a/15 - 473/223a/18)

çākar (< Far. çāker) “hizmetçi; asker; memur” (577/269b/17 - 765/361b/19 - 775/365b/4)

[45] Metinde bu birliklerin ordunun su ihtiyacını karşılamak için kuyular kazdığı, hendekler açtığı, topların geçebilmesi için yolları düzelttiği ve topun kurulması için uygun yer hazırladıkları aktarılmaktadır. Unvan ve rütbe olarak da kullanılmaktadır.

çapḳunçı (< Tr. çap- ‘akın etmek’, EDPT, s. 394 + -ḳun + -çı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “akıncı; sür’atle koşup düşmanı bastıran, yağmacı, düşmanın adamlarını veya mallarını ele geçirmek için kurulmuş birlik” (215/96a/12 - 257/125a/7 -319/154a/4)

ḳorbégi (< Tr. ḳor ‘sadak, silah’, EDPT, s. 642 + bég + -i ‘ beyi’, EDPT, s. 322, KRH: - , HAR: - , KIP: -) “cephane memuru” (331/160a/17 - 333/161a/17)

ḳorçı (< Tr. ḳor ‘sadak, silah’, EDPT, s. 642 + -çı, KRH: -, HAR: ḳorçı, KIP: -) “silahtar; cebeci” (319/154b/21)

laşkarkaşlik (< Far. leşker- keş + < Tr. -lik) “kumandanlık” (343/166a/18)

mīrsipāh (< Far. mīrsipāh) “başkomutan” (249/121a/16)

nöker (< Moğ. nökör + < Tr. -lik) “birinin emri altına girerek onun hizmetinde bulunan, neferlikten başlayarak beylik ve idari kadrolara kadar yükselebilen kişiler” (221/98b/2 - 515/241b/6)

pāçī (< Far. pāçī) “ulak, haberci” (737/346a/6 - 735/345b/22)

sardār (< Far. serdār) “ ordu komutanı” (129/63b/19 - 319/154a/6 - 801/379a/8)

sardārlıḳ (< Far. serdār + < Tr. -lıḳ) “ordu komutanlığı” (43/21b/2 - 71/35a/7 - 373/179a/13)

sipahdārlıḳ (< Far. sipahdār + < Tr. -lık) “başkumandanlık” (111/54b/22 - 339/164a/15)

tovaçı (< Moğ. togaçi) “orduya adam ve silah toplayan, emirleri ileten, savaş öncesi orduyu düzenleyip denetleyen divanlarda yer alabilecek kadar yüksek rütbeli kişiler” (137/66a/1 - 175/86b/9 - 251/122a/17)

tuġçı (< Tr. tuġ ‘bayrak, sancak’, EDPT, s. 464 + -çı, KRH: tuġçı, HAR: -, KIP: -) “sancaktar”[46] (29/15a/13 - 217/96b/6)

2.25.2. Astroloji İle İlgili Meslekler

munaccim (< Ar. münaccim) “yıldız ilmiyle uğraşan kimse; müneccim” (95/46b/21)

nucūmī (< Ar. nücūmī) “astronomi ve astrolojiyle ilgilenen kimse” (91/44b/22 - 365/175b/14)

[46] Ayrıca unvan olarak isimlerle kullanılmıştır: Ḫudābérdi Tuġçı Muġul (113/55a/9/) gibi.

2.25.3. Avcılık İle İlgili Meslekler

şayyād (< Ar. ṣayyād) “avcı” (531/249a/15)

2.25.4. Büyücülük İle İlgili Meslekler

yadaçı (< Tr. yat ‘ büyü, sihir, efsun; kutsal’ EDPT, s. 883 + -çı, KRH: yatçı, HAR: -, KIP: -) “Yada taşı ile yağmur ve kar yağdırdığına, rüzgâr estirdiğine inanılan büyücü” (29/15a/9 - 81/40a/13 - 739/347b/26)

2.25.5. Denizcilik İle İlgili Meslekler

cālabān (< Far. cāle-bān) “sal kullanan, salcı” (473/222b/14 - 785/370b/4 - 801/379b/19)

kémeçi (< Tr. kémi ‘gemi’, EDPT, s. 721 + -çi, KRH: -, HAR: kemeçi/ kemeçi/ kimiçi, KIP: kemeçi/ kemiçi) “gemici” (789/373a/15)

kiştībān (< Far. kiştībān) “gemici, kaptan” (785/370b/8 - 785/370b/8)

2.25.6. Din İle İlgili Meslekler

2.25.6.1. Müslüman Din Adamları

a’imma (< Ar. el’ayima) “önde gelenler, imamlar” (805/381a/9 - 805/381a/13)

A’imma-i İslām (< Ar. el’ayima + < Far. -i, < Ar. İslām) “İslam imamları” (93/44b/3)

A’imma-i kalām (< Ar. el’ayima + < Far. -i, < Ar. kelām) “Kelam imamları” (93/45a/4 - 93/45a/5)

maşāyiẖ (< Ar. meşāyiẖ) “şeyhler” (631/294a/12)

murīd (< Ar. mürīd) “bir tarikat şeyhine bağlanarak ondan tarikat yol ve yordamını, tasavvuf gerçeklerini öğrenen kimse” (111/54a/3 - 277/134a/2 - 653/304b/19)

şayẖ (< Ar. şeyẖ) “tarikat lideri” (287/139b/26 - 359/172b/15 - 433/205a/11)

şayẖu’l-islām (< Ar. şeyhu’l + İslām) “dinî konularda en yüksek derecede bilgi ve yetkiye sahip olan kimse” (111/54a/2)

şayẖzāda (< Far. şeyẖzāde) “şeyh çocuğu” (289/139b/3 - 777/366b/9)

2.25.7. Eğitim Öğretim İle İlgili Meslekler

2.25.7.1. Bilgin

dānişmand (< Far. dānişmend) “bilgili, bilgin” (285/138a/13 - 339/164a/16 - 369/177b/24 - 371/178a/12)

mollā māder-zād (< Ar. mollā + < Far. māder- zād) “doğuştan âlim kimse” (371/178a/10)

mollā (< Ar. mollā) “büyük bilgin, hoca” (359/172b/15 - 371 /178a/21 - 371 /178a/21)

2.25.7.2. Danışman

canki (< Moğ. cankı) “danışma kurulu” (783/370a/17)

2.25.7.3. Eğitmen

murabbi (< Ar. mürebbi) “eğitici, eğitmen” (37/18b/3 - 75/37b/16 - 355/170b/6)

2.25.7.4. Kâtip

parvānaçı (< Far. pervāne + < Tr. -çı) “hükümdarın emir ve fermanlarını yazan ve bildiren memur” (471/221b/12 - 633/295a/18)

2.25.7.5. Konuşmacı

şīrīnzabān (< Far. şīrīn + zübān) “tatlı dilli, güzel konuşan” (15/7b/5)

maclisārālıḳ (< Ar. meclis + < Far. -ārā + < Tr. -lıḳ) “meclisi güzel konuşmalarıyla şenlendiren” (85/41b/9)

2.25.7.6. Öğretmen

ḫʷāca (< Far. ḫāce) “hoca, öğretmen” (5/2b/5 - 265/128b/6 - 267/129b/11)

2.25.8. Şair- Yazar

ḳalamī (< Ar. ḳalem + < Far. -ī) “yazarlık” (299/144b/16)

şā‘ir (< Ar. şāʿir) “şiir yazan, şair” (59/30a/16 - 199/99a/9 - 363/174b/21)

şuʿarā (< Ar. şuʿarā) “şairler” (367/176a/8 - 379/181b/4)

2.25.9. Tarih Yazan

muvarriḫ (< Ar. müverriḫ) “tarihçi, tarih yazan” (723/339a/2)

2.25.10. Usta

musṭahżir (< Ar. müṣṭahżır) "mahir, usta" (371/178b/22 - 381/182a/2)

musta'idd (< Ar. müsta'id) "doğuştan yetenekli, kabiliyetli" (89/43a/3)

ustād (< Far. üstād) "usta, üstat" (109/53a/10 - 463/217b/5)

ustādkār (< Far. üstād + kār) "ustalar, üstatlar" (751/354a/16)

ustākār (< Far. üstād + kār) "usta" (89/43b/24)

2.25.11. Emniyet- Güvenlik İle İlgili Meslek İsimleri

2.25.11.1. Bekçi

ḳurçı (< Tr. ḳur 'silah', EDPT, s. 642 + çı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "muhâfız, koruma" (319/154b/21)

pāsbān (< Far. pāsbān) "gece bekçisi; gözcü" (621/289a/8)

2.25.11.2. Casus

cāsūs (< Ar. cāsūs) "casus" (769/363b/17 - 779/368a/18)

tacassus (< Ar. tecessüs) "bir şeyi gizlice öğrenme, casusluk" (287/139a/18)

tilçi (< Tr. til 'dil, konuşma' + -çi, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "casus, haberci" (739/347b/20)

2.25.11.3. Gözetici- Gözcü

yatış (< Tr. yat- 'yatmak', EDPT, s. 884+ -ış, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "hükümdarın yattığı odayı bekleyen gözcü, gece gözcüsü" (459/216a/24)

2.25.11.4. Koruma- Kılavuz

badraḳa (< Far. bedreka) "özellikle hükümdarın yakını kadınların bir yerden bir yere iletilmesinde refakat etme; eskortluk; kılavuzluk" (763/360b/23 - 765/360b/21 - 805/381a/4)

başçı (< Tr. baş 'ön, birinci', EDPT, s. 375 + -çı, KRH: başçı, HAR: başçı, KIP: başçı) "yol gösteren, kılavuz, rehber" (303/147a/25 - 305/148a/22 - 405/193a/15)

2.25.11.5. Muhafız

kotvāllıḳ (< Hint. kotwol + < Tr. -lık) "muhafız, bekçi" (417/198b/22)

2.25.12. Esnaf ve Zanaatkâr

dukkāndār (< Far. dükkān + - dār) "esnaf" (171/84b/9 - 171/84b/16)

ḥirfa (< Ar. ḥirfet) "esnaf; sanatkâr" (375/180b/22 - 623/290b/17)

ḥirfagār (< Ar. ḥirfet + < Far. -gār) "meslek sahibi, esnaf, sanat erbabı" (623/290b/16 - 625/291b/23 - 627/292a/4)

kārīgar (< Far. kārīger) "esnaf, zanaatkâr" (627/292a/5)

suḳā (< Ar. suḳā) "esnaf" (579/270b/16)

2.25.12.1. Kuyumcu

muḳavvim (< Ar. muḳavvim) "değerli taş tüccarı, kuyumcu" (575/268b/8)

2.25.12.2. Marangoz

durodgar (< Far. dürūd + -gār) "marangoz, dülger" (751/354a/15)

2.25.12.3. Palancı

pālāndoz (< Far. pālānduz) "semer diken, palancı" (375/180b/19)

pālānî (< Far. pālānī) "semer diken, palancı" (375/180b/19)

2.25.12.4. Pazarcı

bāzārī (< Far. bāzār + < Ar -ī) "pazarcı" (5/2b/3 - 47/24a/18 - 83/40b/7 - 473/222b/14)

2.25.13. Vergi İle İlgili Meslekler

ḫarācdār (< Ar. harāc + < Far. -dār) "vergi memuru, tahsildar" (281/135b/1)

taḥṣīldār (< Ar. taḥṣīl + < Far. -dār) "vergi memuru, tahsildar" (299/144b/22 - 299/144b/23)

2.25.14. Hayvancılık İle İlgili Meslekler

aḫtaçı (< Moğ. aḫta- 'ahtamak, enemek, ıhsa ve imal etmek + -çı / < Moğ aḫta +çi [n]) "seyis baytar; hükümdarın atlarıyla meşgul olan kişi" [47] (31/15b/1 - 651/303a/11)

çupan (< Far. çobān) "çoban" (305/147b/20)

fīlbān (< Far. pîl + -bān) "fillere bakan kişi" (543/253b/21 - 725/340b/27)

---

[47] Arat, s.627.

gacarçı (< Tr. kaçar > gacar, + -çı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “katırcı, rehber, yol gösteren” (401/191a/9)

ḳoyçı (< Tr. ḳoy ‘koyun’, EDPT, s. 631 + -çı, KRH: ḳoyçı, HAR: ḳoyçı/ ḳoymançı/ ḳoymat/ ḳuymat, KIP: -) “koyun çobanı” (305/147b/20)

ḳuşçı (< Tr. kuş ‘kuş’, EDPT, s. 670 + -çı, KRH: ḳuşçı, HAR: ḳuşçı, KIP: -) “kuş besleyen; özellikle av kuşu besleyip onunla avlanan; kuşlarla ilgilenen kimse” (29/15a/11 - 37/19a/14 - 37/19a/15)

2.25.15. Hizmet Sektörü İle İlgili Meslekler

2.25.15.1. Hizmetçi

āftābaçı (< Far. āftab + < Tr. -çı) “büyük daire ve sarayı hümayunda leğen ve ibriğe, abdest levazımına memur adam” (31/15b/2)

banda (< Far. bende) “hizmetçi, köle” (631/294a/13)

çüri (< Far. çürre) “iç oğlanı, hizmetçi” (459/216a/24)

gunçaçılıḳ (< Ar. ġunc ‘eda, naz’ + < Tr. -çı + -lık) “cariyelik; hizmetkârlık” (351/169a/16)

kadḫudā (< Far. ketḫüdā) “kâhya” (325/157b/21 - 737/346a/7)

kadḫudālıḳ (< Far. ketḫüdā + < Tr. -lıḳ) “kâhyalık” (475/223a/2 - 759/357b/5)

ḳulluḳçı (< Tr. ḳul ‘kul’, EDPT, s. 615 + -luḳ + -çı, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳulluḳçı) “hizmetçi” (187/93a/6 - 313/151b/19)

südér (< Tr. süder, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “hizmetçiler, uşak takımı” (31/15b/8 - 259/125b/9 - 263/127b/4)

ḫidmatkārlıḳ (< Ar. ḫizmet + < Far. -kār + < Tr. -lıḳ) “hizmetkarlık” (123/60b/20 - 165/81b/25/ - 249/121b/28)

2.25.15.2. Aydınlatma İşini Yapan Hizmetliler

déoti (< Sans. déoti) “eski Hindistan’da geceyi aydınlanmak için lamba taşıyan görevli” (625/290b/2)

2.25.15.3. İşçi

mazdūr (< Far. mazdūr) “işçi” (645/300b/8 - 751/354a/16)

2.25.16. Hukuk İle İlgili Meslekler

2.25.16.1. Yargıç

ḳāżī (< Ar. ḳāżī) “kadı” (499/235a/19 - 499/235a/21)

2.25.17. İnşaat İle İlgili Meslekler

kalandī (< Far. kalandī) “kazma kullanan kimse” (667/311a/14)

kārézlıġ (< Far. kāriz + < Tr. -lıġ) “su kanalı açan, lağımcı” (527/247b/19)

kāşīkārlıḳ (< Far. kāşīkār + < Tr. -lıḳ) “fayans, çini ustalığı” (725/340b/24)

sangkārlıḳ (< Far. sengkār + < Tr. -lıḳ) “taş ustalığı” (283/137a/9)

sangtarāş (< Far. sengtırāş) “taşı yontan ve ona şekil veren kişi, taş ustası” (627/291b/4 - 697/328a/22 - 751/354a/15)

sarbannā (< Far. ser + < Ar. bennā) “baş mimar, baş usta” (373/179b/25)

ustādkār (< Far. üstād + kār) “usta, yapı ustası, inşaat ustası” (751/354a/16)

ustākār (< Far. üstād + kār) “usta, yapı ustası” (89/43b/24)

2.25.18. Müzik ve Dans İle İlgili Meslekler

gūyanda (< Far. gūyende) “şarkı söyleyen, şarkıcı” (733/343b/1)

ḫ^{w}ānanda (< Far. ḫanende) “gazel veya şarkı söylemeyi kendisine meslek edinmiş olan kişi, şarkıcı, ses sanatçısı” (71/35b/20 - 393/187a/2)

rabābī (< Ar. rebābī) “rebap çalan kimse” (527/247b/19)

sāzanda (< Far. sāzende) “enstrüman çalan, çalgıcı” (71/35b/20)

2.25.19. Nakliye Hizmetleri İle İlgili Meslekler

kahār (< Far. kehār) “hamal” (595/278a/24 - 783/370b/25 - 805/380b/3)

2.25.20. Sağlık İle İlgili Meslekler

2.25.20.1. Hekim

baḫşı (< Çin. pāk shi) “hekim; doktor. Eski Türk topluluklarında fala bakan, hastaları iyi eden ve aynı zamanda kopuz çalıp şiir söyleyen bir çeşit din adamı; ozan; kam. Metinde ise ‘baḫşı’ olarak anılan kişiler hazine muhafızlığı ve askerin adlarını yazıp sayılarının

saptanması için görevlendirilmektedir. Buradan bu kişilerin sarayda kâtiplik yaptığı, yazıp kaydetmek ve mali işlere bakmak gibi görevlerinin olduğu çıkarılmaktadır. Aynı zamanda metinde bir yerde de 'Ateke Bahşi' adlı Moğol bir cerrah Babür'ü tedavi etmektedir. '*Moğul iyi cerraha da bahşı der*' şeklinde açıklama yapmaktadır. (221/98b/12)" (447/211b/23 - 545/254a/9)

carrāḥ (< Ar. cerrāḥ) "ameliyat yapabilen uzman hekim; yaraları tedavi eden kişi" (221/98b/12 - 221/98b/12 - 221/99a/19)

ḥāziḳ (< Ar. ḥāzıḳ) "uzman hekim" (221/108b/13)

ṭabīb (< Ar. ṭabīb) "hekim, doktor" (325/156b/4 - 357/171b/5 - 793/375a/14)

ustaḫʷānbandlıḳ (< Far. ustaḫān + bend + < Tr. -lıḳ) "sınıkçılık, kırık çıkıkçılık" (379/181b/3)

2.25.21. Sanat- Kültür ile İlgili Meslekler

ḳiṣṣaḫʷān (< Ar. ḳiṣṣa + < Far. ḫān) "hikâye anlatıcısı" (555/259b/18)

naḳḳāş (< Ar. naḳḳāş) "nakış yapan; ressam" (141/68b/12 - 529/248a/8)

muṣavvir (< Ar. muṣavvir) "resim yapan, ressam" (379/181b/15)

2.25.22. Tarım ve Ormancılık İle İlgili Meslekler

çawdarī (< Hint. chowdhury) "toprak sahibi" (479/225b/15 - 805/381a/13)

kāranda (< Far. kārende) "toprağı işleyen kimse, ürün yetiştirici" (289/140a/22)

ḳavunçı (< Tr. ḳaġun, EDPT, s. 611 + -çı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "kavun satan kişi" (233/114b/14)

pālézkār (< Far. pālīzkār) "kavun-karpuz üretimiyle uğraşan kimse, bostancı" (803/380b/22)

zirāʿat (< Ar. zirāʿat) "tarım, ziraat" (93/45b/17 - 287/139b/25 - 317/153a/4 - 587/274a/12)

2.25.23. Tekstil İle İlgili Meslekler

dastnigār (< Far. dest- nigār) "dokumacı" (795/376a/9)

2.25.24. Ticaret İle İlgili Meslekler

sawdāgār (< Far. sevdā + < Far. -gār) "ticaret yapan kişi; tüccar" (265/129a/21 - 439/207b/1 - 631/293b/5)

2.25.25. Yasal Olmayan Meslekler

gadāylıḳ (< Far. gedā + < Tr. -lık) "dilencilik" (535/250b/11)

2.25.26. Yeme- İçme İle İlgili Meslekler

bavurçı (< Moğ. baurçi) "hükümdar sarayında çalışan ve hiyerarşik olarak çeşniciden aşağıda bulunan aşçı" (313/151b/12 - 655/305b/22 - 657/306b/26)

bökevül (< Moğ. böke-vül) "sarayda yemeklerin tadını denetleyen kişi; çeşnici" (313/151a/3 - 447/211b/23 - 657/305b/3

çāşnīgīr (< Far. çeşnigīr) "sarayda yemeklerin tadını denetleyen kişi; çeşnici; sofracıbaşı" (655/305b/23 - 657/306b/26)

şarābdār (< Ar. şarāb + < Far. -dār) "sarayda hükümdarın şaraplarını sağlayan ve sunan görevli" (579/271a/24)

2.25.27. Yönetim İle İlgili Meslekler

daruġa (< Moğ. daruġa) "bir şehri idare eden amir, vali" (173/86a/23 - 313/152a/27 - 329/159a/20)

dārūġanişīn (< Moğ. daruġa + < Far. nişīn) "valilik" (113/55b/19 - 271/131b/21 - 287/139a/22)

élçilik (< Tr. el 'devlet, il', EDPT, s. 121+ -çi + - lik, KRH: -, HAR: élçilik, KIP: -) "elçilik; sefirlik" (83/41a/16 - 189/94a/8 - 481/226b/14)

muhrdār (< Far. mührdār) "hükümdar, vezir gibi önemli kişilerin mührünü taşıyan ve gerekli mektup ve evrakları mühürlemekle görevli kişi; özel kâtip, mühürdar" (81/39b/12 - 355/171a/25)

şiḳḳdārlıḳ (< Sans. sikra + < Far. -dār + < Tr. -lıḳ) "kaymakamlık; valilik. Babür döneminde toprak büyük vilayetlere ve 'pergeneler'e ayrılmaktadır. Her pergenenin başına da hükümdarı vekalaten biri atanmaktaydı. Bu kişilere "şiḳḳdār" denilmektedir." (573/268a/15 - 695/327a/21 - 715/335b/9)

umarā' (< Ar. ümerā ') "amirler" (549/256b/14 - 581/271a/7 - 747/352a/22)

2.25.28. Emektar

bayrı (< Tr. bayrı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “uzun süre hizmet etmiş olan hizmetçi, emektar” (161/79a/1 - 299/144b/12 - 575/268b/15)

Meslekler İle İlgili İsimler grubunda 149 başlık olmak üzere; 22 tane Türkçe, 59 tane Arapça, 1 tane Çince, 71 tane Farsça, 2 tane Hintçe, 10 tane Moğolca ve 2 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 4 tanesi “ Ar. + Far.”, 2 tanesi “Ar. + Tr.”, 1 tanesi “Far. + Ar.”, 20 tanesi “ Far. + Far.”, 8 tanesi “ Far. + Tr.” , 16 tanesi “Tr. + Tr.”, 2 tanesi “Moğ. + Tr.”, 1 tanesi “Hint + Tr.”, 1 tanesi “Moğ. + Far.”, 2 tanesi “Ar. + Far. + Tr.”, 7 tanesi “Far. + Far. + Tr.” ve 1 tanesi de “Sans. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 5 tane tamlama bulunmaktadır. Bu sözcükler metinde çeşitli meslek gruplarına dâhil olan kişiler için kullanılmıştır.

2.26. Meteroloji İle İlgili İsimler

2.26.1. Hava

havā (< Ar. havā) “hava” (5/3a/23 - 9/5a/24 - 625/291a/5)

havālıġ (< Ar. havā + < Tr. -lıġ) “havalı, havadar” (9/5a/23 - 273/132b/18)

ḫoş - hava (< Far. ḫoş - hava) “havadar, temiz havalı yer” (265/128b/13)

2.26.1.1. Nemli Hava

öl (< Tr. öl, EDPT, s. 124, KRH: öl, HAR: öl/ höl, KIP: öl) “nemli” (609/283b/4 - 637/297a/22 - 797/376b/3)

2.26.1.2. Bulutlu Hava

bulut (< Tr. bulıt, EDPT, s. 333, KRH: bulut/ bulıt, HAR: bulut/ bulıt, KIP:bulut/ bulıṭ) “bulut” (293/142a/25 - 511/240a/11 - 795/376b/25)

bulutluḳ (< Tr. bulıt, EDPT, s. 333+ -luḳ, KRH: -, HAR: bulıtluġ, KIP: -) “bulutlu” (621/289b/22)

2.26.1.3. Rüzgâr

bād-i samūm (< Far. bād + -i < Ar. semūm) “Sam yeli, çölden esen sıcak rüzgâr” (633/294b/5)

ṣabā (< Ar. ṣabā) “gün doğmadan, doğudan esen hafif rüzgâr” (507/238a/5)

şimāl yéli (< Ar. şimāl , < Tr. yél, EDPT, s. 916 + -i) “kuzeyden eser rüzgâr” (625/291b/18)

yél (< Tr. yél, EDPT, s. 916, KRH: yil/ yėl/ yel, HAR: yil/ yėl/ yel, KIP: yel/ yil) “rüzgâr, yel” (293/142a/25 -265/128b/13 - 407/194b/24)

2.26.1.4. Sıcak Hava

garm (< Sans. gharma) “sıcak” (399/190a/11)

tafsān (< Far. tef - sān) “sıcak” (799/377b/3)

2.26.1.5. Soğuk Hava

savuḳ (< Tr. soġı + -ḳ, EDPT, s. 808, KRH: sawuḳ/ soġuḳ/ soġıḳ, HAR: savuḳ/ sawuḳ/ sovıḳ/ sowıḳ, KIP: savuḳ/ savuḫ/ sovuḳ/ ṣoyuḳ/ suvuḳ) “soğuk” (241/117b/1 - 409/195a/13 - 623/290b/21)

savuḳluḳ (< Tr. soġı + ḳ, EDPT, s. 808 + -luḳ, KRH: -, HAR: savuḳluḳ/ sawuḳluḳ/ sovıḳluḳ/ sowıḳluḳ, KIP: savuḳluḳ/ safuḳluḳ/ sovuḳluḳ) “soğukluk” (197/98a/9 - 287/139a/19)

2.26.1.6. Serin Hava

serün (< Moğ. serigün) “serin” (643/300a/25)

2.26.1.7. Yağışlı Hava

2.26.1.7.1. Yağış Türleri

2.26.1.7.1.1. Dolu

tolġaḳ (< Tr. tolġaḳ, EDPT, s. 496, KRH: tolġaḳ, HAR: tolġaḳ, KIP: -) “dolu. Diğer lehçelerde kelime *sıkıntı, iç sıkıntısı* anlamlarında kullanılmıştır.” (287/139a/15 - 287/139a/17)

2.26.1.7.1.2. Kar

ḳar (< Tr. ḳar, EDPT, s. 641, KRH: ḳar, HAR: ḳar, KIP: ḳar) “kar” (271/132a/26 - 271/132a/27 - 273/132b/17)

2.26.1.7.1.3. Yağmur

‘ayn-i bişkāl (< Ar. ‘ayn + < Far. i + barşakāl) “yağmur sezonu, muson yağmurları” (611/284a/2)

bişkāl (< Far. berşekāl) “yağmur sezonu” (511/240a/11 - 561/262a/7 - 617/287b/25 - 803/380a/4)

yaġın (< Tr. yaġ- ‘yağmak’ + -ın, KRH: -, HAR: yaġın, KIP: -) “yağış, yağmur” (71/35b/18 - 317/153b/15 - 619/288b/18)

yamġur (< Tr. yamġur, EDPT, s. 936, KRH: yamġur/ yaġmur, HAR: yaġmur, KIP: yamġur/ yamġır/ amġur/ yaġmur) “yağmur” (475/224a/23 - 479/226a/24 - 481/226b/5)

Meterolojik Olaylar İle İlgili İsimler grubunda 21 başlık olmak üzere; 11 tane Türkçe, 6 tane Arapça, 5 tane Farsça ve 1 tane de Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Tr.” ve 4 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 4 tane tamlama bulunmaktadır. Babür çeşitli hava durumlarından bahsederken bu sözcükleri kullanmıştır.

2.27. Mimari İle İlgili İsimler

ābādān (< Far. ābādān) “bayındır” (287/139a/11 - 455/215a/23)

binā (< Ar. binā) “bina, yapı” (91/44b/26 - 101/49a/7)

buḳ’a (< Ar. buḳ’a) “büyük yapı” (671/312b/6)

ma’mūr (< Ar. ma’mūr) “bayındır, bakımlı” (263/128a/26 - 285/137b/5 - 305/148a/25)

ma’mūra (< Ar. ma’mūre) “imar edilmiş, mamur yer” (93/45a/10 - 271/132a/24 - 271/132a/25)

2.27.1. Askerî Mimari

2.27.1.1. Kale

arg (< Tr. erk) “iç kale, hisar” (181/90b/24 - 127/62a/9 - 227/111a/2)

çaḳar (< Tr. çaḳar, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “dış kale” (49/24b/17 - 95/46a/10)

diz (< Far. diz) “kale, sur” (215/105b/4)

ḳal‘a (< Ar. ḳale) “kale” (95/46a /8 - 117/57b/7)

ḳorġan (< Tr. ḳorġan, KRH: -, HAR: ḳorġan, KIP: ḳurġan) “kurgan” (3/2a/18 - 7/4a/22 - 265/128b/9)

2.27.1.2.Kule

bārū (< Far. bārū) “bir kalenin kulesi, kale duvarı” (31/16a/20 - 327/157b/5)

2.27.1.3. Burç

burc (< Ar. burç) “kale, burc” (31/16a/19 - 69/34b/19 - 97/47a/7 - 327/157b/5 - 327/158b/21 - 435/206a/10 - 463/217b/4)

bāra (< Far. bāre) “kale burcundaki siper” (465/219a/13)

2.27.1.4. Zindan

zindān (< Far. zindān) “hapishane, zindan” (459/215b/9)

bandīẖāna (< Far. bendī- ẖāne) “hapishane” (553/258b/27)

2.27.2. Dinî Mimari

2.27.2.1. Camii

cāmi‘ (< Ar. cāmi‘) “cami” (401/191b/25 - 401/191b/27)

2.27.2.1.1. Camiinin Bölümleri

ḳibla (< Ar. ḳıble) “kıble” (95/46b/20 - 95/46b/20 -95/46b/20)

ṣaḥn (< Ar. ṣaḥn) “avlu, cami ve medreselerde cemaatin toplanmasına ayrılmış üzeri kubbe ile örtülü yer” (5/3a/18 - 645/301a/16 - 723/339b/16)

manār (< Ar. menār) “minare” (97/47a/6 - 305/147b/8 - 305/147b/12)

mimbar (< Ar. mimber) “camilerde hutbe okunan kürsü” (435/206b/25)

2.27.2.2. Kutsal Yerler

gorẖāna (< Far. gör- ẖāne) “mezar, türbe” (101/49b/14 - 261/127a/17 - 267/130a/25 - 803/380a/15)

turbat (< Ar. türbet) “türbe” (429/203a/11)

2.27.2.3. Mescit

mascid (< Ar. mescid) “namaz kılınan yer, camiden küçük ibadet yeri” (5/3a/17 - 95/46b/20 - 725/340a/2)

2.27.2.4. Tapınak

maʿbad (< Ar. maʿbed) “tapınak, mabet” (301/145b/19)

ṣavmaʿa (< Ar. ṣavmaʿa) “tapınak, mabet” (495/232b/1)

2.27.2.5. Tekke

dargah (< Far. dergāh) “büyük tekke” (447/211a/8 - 549/256a/5 - 805/381a/14)

tekke (< Ar. tekye) “tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh” (15/8a/14 - 15/8a/16)

ḫānaḳāh (< Far. ḫāneḳāh) “tekke” (95/46a /13 - 171/84a/7 - 171/84b/14 - 401/191a/11)

2.27.3. İçtimai Mimari

2.27.3.1. Değirmen

tégirmen (< Tr. tégirmen, EDPT, s. 486, KRH: tegirmen, HAR: tegirmen/ tigirmen, KIP: tegirmen/ degirmen/ teyirmen) “değirmen” (283/136b/1 - 283/137a/15 - 285/137b/4)

2.27.3.2. Hayır evi

‘imārat (< Ar. ‘imārat) “hayır evleri, imaretler” (225/110b/11 - 263/128a/22 - 625/291b/17)

binā-yi ḫayr (< Ar. binā + < Far. -i, < Ar. hayr) “hayır için yapılmış bina” (355/171a/24)

2.27.3.3. Hastane

dāruşşifā (< Ar. dāruş- şifā) “hastane” (401/191b/28)

2.27.3.4. Kervansaray

kāravānsarā (< Far. kārban- serāy) “kervansaray” (763/359b/9)

2.27.3.5. Köprü

köprüg (< Tr. köpürüg, EDPT, s. 960, KRH: köprüg, HAR: köprüg/ köprü, KIP: köprüg/ köbri/ köbür/ köprü) “köprü” (33/17a/10 - 167/82b/11 - 227/111a/4)

2.27.3.6. Medrese

madrasa (< Ar. medrese) “medrese” (171/84b/14 - 401/191a/18 - 623/290b/22)

madāris (< Ar. medāris) “medreseler” (401/191a/17)

2.27.3.7. Set

band (< Far. bend) “bent” (513/241a/17)

tıḳa (< Tr. tıḳ ‘tıkmak’, EDPT, s. 465 + -a, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “tıkayan şey, set” (73/36b/18 - 73/36b/19)

2.27.3.8. Yapı Bölümleri

āşyānlıġ (< Far. āşīyān + < Tr. -lıġ) “katlı (bina vb. için)” (93/45b/23)

ayvānlıġ (< Far. eyvān + < Tr. -lıġ) “eyvanlı (bina vb. için)” (5/2b/11)

buçḳaḳ (< Tr. bıçġaḳ, EDPT, s. 294, KRH: buçġaḳ, HAR: -, KIP: buçġaḳ) “bucak, kenar” (669/311b/13)

gôşa (< Far. gûşe) “köşe, kuytu köşe” (171/84b/20 - 421/200a/2)

ġoşagīr (< Far. gûşe + -gir) “kuytu, köşe” (217/107a/15)

gumbad (< Far. gümbet) “1. kümbet, kubbe. 2. koni, piramit biçiminde damı olan, yuvarlak veya köşeli yapı” (95/46a/14 - 97/47b/16 - 285/138b/25)

gumbaz (< Far. gümbez) “1. kümbet, kubbe. 2. koni, piramit biçiminde damı olan, yuvarlak veya köşeli yapı” (301/145b/14 - 645/300b/14 - 731/343a/12)

kitāba (< Ar. kitābe) “bir binanın kapısı üzerine kabartma olarak yazılan mimarın adı, yapım tarihi gibi yazılar, kitabe” (93/45b/26)

kungura (< Far. küngüre) “bir kubbenin tepesi. Metinde kubbenin etrafındaki mazgallı siper için kullanılmaktadır.” (231/113a/1 - 231/113a/2 - 489/230a/10)

kūçaband (< Far. kūçe- bend) “iki sokağı birleştiren yer” (567/265a/18 - 699/328b/8)

kunc (< Far. künc) “köşe” (397/188b/1)

mārpéç (< Far. mārpuç) “nargile hortumu. Metinde yapılar için *sarmal biçimde olan* anlamında kullanılmıştır.” (97/47a/7)

ṭāḳ (< Ar. ṭāḳ) “bina kemeri, kubbe” (171/84b/14 - 459/216b/26)

ṭāḳça (< Ar. ṭāḳça) “kubbecik, bina kemeri” (101/49a/9)

ṭanāb (< Ar. ṭanāb) “bir tür çadır ipi” (613/285b/14 - 745/351a/27 - 773/365a/23)

2.27.4. Sivil Mimari

2.27.4.1. Ambar

pāygāh (< Far. pāygāh) “kiler, ambar” (581/271b/21)

2.27.4.2. Çadır

aḳ öy (< Tr. aḳ ‘beyaz, ak’, EDPT, s. 75, öy ‘ev’, EDPT, s. 3, KRH: -, HAR: - , KIP: -) “ak keçeden yapılmış çadır” (391/186a/4 - 391/186a/4)

alaçuḳ (< Tr. alaçu, EDPT, s. 129, KRH: alaçu, HAR: -, KIP: alaçu/ alaçuḳ) “Türkistan’da ve Anadolu’ da boyların iskân etmek üzere inşa ettikleri çadır, ev, oba” (247/120a/6 - 411/195b/10)

çadır (< Far. çāder) “çadır” (143/69b/8 - 795/376b/26 - 803/379b/2)

çārdara (< Far. çār- dara) “dört kapılı büyük çadır” (63/31b/12 - 97/47a/13 - 747/351a/1)

ḫargāh (< Far. ḫar- gāh) “büyük çadır, otağ” (797/376b/1)

ḫayma (< Far. ḫayma) “çadır, çardak” (85/42a/21)

otaġ (< Tr. otaġ, EDPT, s. 46, KRH: otaġ, HAR: otaġ, KIP: otaḳ) “çadır, büyüklere mahsus çadır” (295/142b/18 - 431/204a/16 - 663/308b/4)

2.27.4.3. Çardak

ayvān (< Far. ayvān) “üst katta cepheye bakan geniş pencereli oda, sofa, çardak” (327/157b/2 - 423/202a/26 - 727/341b/23)

çārṭāḳ (< Far. çārṭāḳ) “1. tarla, bahçe vb. yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak, 2. asma vb. bitkilerin dallarını sardırmak için direklerle yapılmış yer” (347/167b/9)

2.27.4.4. Kulübe

çéri (< Tr. çeri, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “çingene çadırı, kulübe” (587/274b/26)

kepe (< Tr. kepe, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kamıştan ve hasırdan yapılmış baraka, kulübe” (89/43b/24 - 799/377b/2)

2.27.4.5. Tente

çatr (< Far. çader) “kraliyet nişanı olarak kullanılan bir tür şemsiye, tente” (779/367b/1)

2.27.4.6. Ev

ḫizāna üyi (< Ar. ḫizāne , < Tr. üy ‘ev’, EDPT, s. 3 + -i, KRH: ev/ év/ ew/ éw/ ef/ üw, HAR: öy/ ev/ ew/ év/ iw/ iv/ öw/, KIP: öy/ ev/ iv/ öv/ yev) “hazine evi, hazinenin saklandığı bina” (631/293b/2)

ḳışlaġ (< Tr. ḳışlaġ, EDPT, s. 672, KRH: ḳışlaġ, HAR: ḳışlaġ/ ḳışlaḳ, KIP: ḳışlaḳ/ ḳışlav) “kışın barınılan yer” (89/43b/21 - 301/145b/12 - 393/187b/21)

ḳışlaġ üyi (< Tr. kışlaġ, EDPT, s. 672, üy ‘ev’, EDPT, s. 3 + -i, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kışlak, kışlak evleri” (91/43b/2)

öy (< Tr. öy, EDPT, s. 3, KRH: ev/ év/ ew/ éw/ ef/ üw, HAR: öy/ ev/ ew/ év/ iw/ iv/ öw/, KIP: öy/ ev/ iv/ öv/ yev) “ev” (183/91b/20 - 391/186a/4 - 391/186a/4)

üylüg (< Tr. üy ‘ev’, EDPT, s. 3 + -lüg, KRH: ewlig, HAR: ewlik, KIP: evlik) “evi olan yer, evlik. Kıpçak Türkçesinde sözcük *ev eşyası* olarak kullanılmaktadır.” (55/28a/21 - 157/77b/19)

2.27.4.6.1. Evin Dış Bölümleri

2.27.4.6.1.1. Avlu

péşgāh (< Far. pişgāh) “avlu” (275/133b/12 - 731/343a/12)

2.27.4.6.1.2. Çatı

āşyān (< Far. āşīyān) “tavan, çatı, kat” (97/47a/8 - 395/188b/28731/343a/11)

bām (< Far. bām) “çatı, dam” (101/49a/5)

poşiş (< Far. puşiş) “çatı” (713/335a/22)

saḳaf (< Ar. saḳaf) “çatı, tavan, dam” (95/46b/19 - 643/300a/27)

tam (< Tr. tam, EDPT, s. 502, KRH: tam, HAR: tam/ dam, KIP: tam) “çatı, dam” (101/49a/5 - 241/118a/8 - 505/237b/17)

2.27.4.6.1.3. Merdiven

şatu (< Tr. şatu, EDPT, s. 867, KRH: şatu/ şatur, HAR: -, KIP: -) “merdiven” (185/92b/22 - 185/92b/24 - 463/217b/7)

zīna (< Far. zīne) “basamak” (495/232b/2 - 645/300b/12 - 645/301a/16 - 777/366b/1)

2.27.4.6.1.4. Sundurma

tālār (< Far. tālār) “kenarları açık, üstü örtülü sundurma” (563/263b/27 - 643/300a/19 - 727/341b/22

2.27.4.6.1.5. Eşik

ʿirḳ (< Ar. ʿırḳ) “asıl, kök. Metinde *kapı önü, eşik* anlamında kullanılmıştır.” (389/186a/27)

2.27.4.6.1.6. Kapı

darvāza (< Far. dervāze) “kapı, giriş, giriş holü” (171/84b/14 - 261/127a/21 - 327/158b/23)

éşik (< Tr. éşik, EDPT, s. 260, KRH: éşik/ eşik, HAR: eşik/ işik, KIP: eşik/ işik) “kapı” (29/15a/17 - 297/143b/10 - 299/144a/1)

ḳapu (< Tr. kapıġ, EDPT, s. 583, KRH: ḳapuġ, HAR: ḳapu/ ḳapıġ/ ḳapıġ/ ḳapuḳ, KIP: ḳapu/ ḳabı/ ḳabu/ ḳapı) “kapı” (199/99b/17 - 223/109b/5 - 235/116a/26 - 651/303a/9)

pol (< Hint. pol) “kapı” (725/340b/26)

2.27.4.6.1.7. Kitabeler

bayāna taşı (< Ar. beyāne + < Tr. taş, EDPT, s. 557 + -ı) “binaların girişine konan bina ile ilgili bilgilerin yazıldığı taş” (643/300a/27)

tārīḫ taşı (< Ar. tārīḫ + < Tr. taş, EDPT, s. 557 + -ı) “binaların üzerinde bulunan ve bina hakkında bilgiler içeren taş” (645/300b/9 - 645/301a/17)

2.27.4.6.2. Evin İç Bölümleri

2.27.4.6.2.1. Banyo- Tuvalet

ābḫāna (< Far. āb- ḫāne) “1. tuvalet, 2. su depolanan yer” (73/36b/21 - 657/306a/14 - 733/344b/17)

ḥammām (< Ar. ḥamām) “hamam, banyo” (95/46a /16 - 225/111a/22 - 525/246b/12 - 733/344a/11)

2.27.4.6.2.2. Giriş

dālān (< Far. dālān) “1. geçit, 2. bir yapıda giriş kapısı ile iç odalar arasındaki bölüm; sofa; hol; avlu” (169/83b/18)

péşṭāḳ (< Far. pişṭāḳ) “geniş sofa, kemer altı” (101/49a/8)

şuffa (< Ar. ṣuffe) “sofa” (701/330a/23 - 707/331b/2 - 725/340a/2)

2.27.4.6.2.3. Kiler

pāygāh (< Far. pāygāh) “kiler, ambar” (581/271b/21)

2.27.4.6.2.4. Oda

bālāḫāna (< Far. bālā- ḫāne) “evin en üst katında bulunan oda, salon, geniş balkon” (327/157b/3 - 327/157b/3)

ḫalvatḫāna (< Far. ḫalvet- ḫāne) “hususi ev, özel oda” (723/339a/2 - 643/300a/19)

ḥucra (< Ar. ḥücre) “küçük odalar” (397/189a/2 - 495/233a/4 - 731/343a/12)

kitābḫāna (< Ar. kitāb + < Far. ḫāne) “kitapların bulunduğu bölüm, kütüphane” (555/259b/20 - 737/346a/11)

ṣūratḫāna (< Ar. ṣūret + < Far. ḫāne) “resim odası” (503/236b/19 - 525/246b/17)

2.27.4.6.2.4.1. Paravan- Perde

calya (< Hint. jālī) “kafes şeklinde paravan, perde” (285/138b/22 - 285/138b/25)

parda (< Far. perde) “örtü, perde” (279/135a/9)

2.27.4.6.2.4.2. Direk

sutūn (< Far. sütūn) “kolon, sütun” (75/37a/5 - 97/47a/7 - 751/353b/13)

2.27.4.6.2.4.3. Pencere

darīçalıḳ (< Far. derīçe + < Tr. -lıḳ) “pencereli” (265/128b/13)

2.27.4.6.3. Ev Eşyaları

aşyā (< Ar. eşyā) “eşya” (221/108b/10 - 397/189b/23)

buyūtāt (< Ar. büyūtāt) “ev eşyaları” (435/205b/3 - 581/271b/22)

partal (< Far. partal) “eşya” (311/151a/25 - 653/304a/3 - 753/354b/3)

partal-martal (< Far. partal - martal) “eşya meşya anlamında ikileme” (91/44a/14)

péşḫāna (< Far. piş- ḫāne) “göç sırasında önden gönderilen ev eşyası” (467/220a/26 - 797/376b/2)

raḫt (< Far. raḫt) “ev eşyası” (265/129a/24 - 299/144a/4 - 625/291b/17)

rozgāri (< Far. ruz-gāri) “mal, eşya” (411/195b/11)

2.27.4.6.3.1. Aydınlanma Araçları

çirāġ (< Far. çırāğ) "meşale, kandil" (279/135a/7 - 733/344a/10)

fatīla (< Ar. fetīle) "fitil" (221/109a/15 - 623/290b/27)

maş'al (< Ar. meş'al) "meşale" (623/290b/22 - 623/290b/23 - 625/290b/1)

şam' (< Ar. şam') "mum" (279135a/7 - 527/247b/21 - 625/290b/1)

şam'dān (< Ar. şam' + < Far. dān) "mumluk, şamdan" (623/290b/22)

2.27.4.6.3.2. Kilitleme Gereçleri

ḳufl (< Ar. ḳufl) "kapı sürgüsü, kilit" (171/84a/4)

kilīd (< Far. kilīd) "kilit" (435/206a/9)

2.27.4.6.3.3. Mutfak

bavurçıḫāna (< Moğ. bāvurçi + < Far. ḫāne) "mutfak" (655/305b/26)

2.27.4.6.3.3.1. Bardak- Kadeh

ayaḳ (< Tr. ayaḳ, EDPT, s. 45, KRH: ayaḳ, HAR: ayaġ/ adaḳ, KIP: ayaḳ) "kadeh, bardak"[48] (241/117b/2 - 533/249b/12 - 535/250b/16)

āb-ḫʷara-kişţī (< Far. āb-ḫara-kişţī) "gergedan boynuzundan yapılmış kayık biçiminde kadeh" (589/275b/20)

cām (< Far. cām) "bardak, tas" (621/289a/11)

çīnī piyāla (< Far. çīnī piyāle) "çini bardak, çini kadeh, porselen bardak" (513/241a/16)

kadū (< Far. kedū) "sukabağı testisi" (625/290b/1 - 623/290b/26)

paymāna (< Far. peymāne) "içki kadehi" (397/189a/9)

piyāla (< Far. piyāle) "şarap bardağı, kadeh" (513/241a/22)

2.27.4.6.3.3.2. Bıçak- Kaşık

bıçaḳ (< Tr. bıçaḳ, EDPT, s. 294, KRH: bıçaḳ/ biçek, HAR: bıçaḳ/ biçek, KIP: bıçaḳ/ bışaḳ) "bıçak" (513/241a/20)

[48] Galip **Güner**, "Eski Türkçe Bir Etimoloji Denemesi: Ayak "Kâse, Kadeh", Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı 7, 2018, s. 650-662.

ķaşuķ (< Tr. ķaşuķ, EDPT, s. 671, KRH: ķaşuķ/ ķaşıķ, HAR: ķaşıķ, KIP: ķaşuķ/ ķaşıķ) “kaşık” (51/25a/2 - 513/241a/16 - 613/285b/10)

2.27.4.6.3.3.3. Kevgir

palā (< Far. palā) “pirinç veya topraktan yapılmış kevgir, süzgeç” (297/143b/14 - 297/144a/23)

2.27.4.6.3.3.4. Kâse- Tabak

çīnī (< Far. çīnī) “çini, porselen” (257/125a/10 - 597/278b/3 - 657/305b/4)

kāsa (< Far. kāse) “kâse” (613/285b/11)

ṭabaķ (< Ar. ṭabaķ) “yemek yenen kap, tabak” (657/305b/2)

mis ṭabaķ (< Far. mis + < Ar. ṭabaķ) “bakır tabak” (597/278b/3)

ṭās (< Ar. ṭās) “çukur kap, kâse” (621/289a/11 - 621/289a/13)

yaḫdān (< Far. yaḫ- dān) “buzluk, buz konulan kâse” (281/136a/13)

2.27.4.6.3.3.5. Çömlek- Sürahi- Testi

abdān (< Far. āb- dān) “su kabı” (109/53a/3)

kūza (< Far. ķūze) “testi” (527/247b/14 - 587/273b/2 - 613/285a/3)

ṣurāḥī (< Ar. ṣürāḥī) “içeçek koymaya yarayan kap, cam veya billur sürahi” (391/186b/15 - 669/312a/25 - 671/312a/1)

2.27.4.6.3.3.6. Kazan

ķazan (< Tr. ķazġan, EDPT, s. 683, KRH: -, HAR: ķazan, KIP: ķazan) “kazan” (657/305b/2 - 657/305b/3)

2.27.4.6.3.3.7. Kova- Sepet

arġamçı (< Moğ. argamçi) “ip” (239/117a/17 - 587/274a/11 - 667/311a/20)

çarḫ (< Far. çarḫ) “kuyudan su çekmek için kullanılan çark” (587/273b/1 - 371/178a/9 - 585/273b/25 - 587/274a/3- 645/300b/2)

dalv (< Ar. delv) “kova” (301/145a/6)

ġalṭak (< Far. galṭek) “kuyu makarası” (587/274a/8 - 587/274a/9)

sabad (< Far. sepet) “sepet” (803/380b/24)

2.27.4.6.3.3.8. Şişe

‘ambardān (< Far. ‘amberdān) “amber şişesi” (207/102b/24)

āftāba (< Far. āftāba) “su şişesi, matara. Metinde *yemek pişirilen bir kap* anlamında kullanılmıştır.” (331/160b/24)

2.27.4.6.3.3.9. Tepsi

ẖʷan (< Far. ẖan) “sini” (393/187a/2)

şire (< Far. şīre) “1. üzüm erik, dut vb. meyvelerin suyu, 2. tepsi. Metinde *tepsi* anlamıyla kullanılmıştır.” (391/186b/14 - 391/186b/15)

tabşī (< Çin. dep tsi) “tepsi” (621/289a/10)

2.27.4.6.3.3.10. Tulum- Çuval

ẖīk (< Far. ẖīk) “hayvan derisinden yapılmış şarap tulumu” (277/134b/24)

ḳap (< Tr. ḳap, EDPT, s. 578, KRH: ḳap, HAR: ḳap, KIP: ḳap/ ẖap/ ḳab) “1. kap, 2. deri çanta, çuval” (449/212b/25)

maşk (< Far. meşk) “koyun postu çuvalı” (605/282a/12)

muhmal (< Ar. mihmel) “çuval” (177/87a/1 - 177/87a/1 - 177/87b/5)

tulum (< Tr. tulum, EDPT, s. 500, KRH: -, HAR: tulum, KIP: tulum/ ṭulum) “bir bütün olarak yüzülmüş, kuyruk ve ayak kısımları dikilerek torba haline getirilmiş hayvan derisi, tulum.” (465/218b/11)

2.27.4.6.3.3.11. Sopa- Değnek

aṣa (< Ar. aṣa) “asa, değnek” (11/5a/2 - 221/108b/7)

ḳazuḳ (< Tr. ḳazuḳ, EDPT, s. 681, KRH: ḳazuḳ/ kazġuḳ/ kazuŋuḳ, HAR: ḳazuḳ/ ḳazıḳ, KIP: ḳazuḳ) “kazık, ucu sivri sopa” (513/241a/18)

toḳmaḳ (< Tr. toḳ- ‘çarpma, vurma’ + - ı +maḳ, KRH: -, HAR: toḳmaḳ, KIP: toḳmaḳ/ doḳmaḳ/ toḳmaç) “tokmak” (621/289a/15)

tayaḳ (< Tr. tayaġ, EDPT, s. 568, KRH: tayaḳ, HAR: tayaġ, KIP: tayaḳ/ dayaḳ/ ṭayaḳ) “dayanılacak şey, değnek” (247/120a/4 - 259/126a/13 - 337/163a/13)

2.27.4.6.3.3.12. Mutfağın Bölümleri

2.27.4.6.3.3.12.1. Ocak

çoġ (< Tr. çoġ, KRH: çoġ, HAR: çoġ, KIP: çoġ) “ateş koru. Harezm Türkçesinde sözcük *güneş sıcağı* anlamında kullanılmaktadır.” (293/141b/10 - 293/141b/11)

dūd (< Far. dūd) “duman” (69/34b/14)

kūra (< Far. kūra) “ocak, fırın” (649/302b/8 - 649/302b/10)

ocaḳ (< Tr. oçoḳ / oçaḳ, EDPT, s. 22, KRH: ocaḳ/ oçaḳ/ oçuḳ, HAR: oçaḳ, KIP: oçaḳ) “ateş yakılan yer, ocak” (297/143b/9 - 657/306a/7)

ot (< Tr. ot ~ od, EDPT s. 34, KRH: ot, HAR: ot, KIP: ot) “ateş, od” (241/117b/5)

tünglük (< Çin. teng + < Tr. -lük) “çadırın tepesindeki duman deliği, baca” (797/376b/2)

tütün (< Tr. tüte- ‘tütmek’, EDPT, s. 452 + -n, KRH: tütün, HAR: tütün, KIP: tütün) “duman” (69/34b/14 - 429/203b/14)

2.27.4.6.3.4. Örtüler

dastārḫʷān (< Far. destar-ḫān) “sofra örtüsü” (51/25a/2 - 169/83b/15 - 169/83b/16 - 657/306a/12)

çıġ (< Tr. çıġ, EDPT, s. 404, KRH: çıġ, HAR: -, KIP: -) “kamıştan ip ile dokunan hasır” (297/143a/3 - 297/143b/14 - 297/143b/15 - 299/144a/1)

şāmiyāna (< Far. şāmiyāne) “tente, örtü” (441/208b/7 - 651/303a/2 - 707/331b/2)

2.27.4.6.3.5. Özbakım Eşyaları

misvāk (< Ar. misvāk) “Misvak ağacının dallarından yapılmış diş fırçası” (515/241b/2)

ūstura (< Far. ūstura) “tıraş bıçağı, ustura” (247/120a/3)

2.27.4.6.3.6. Yatak Odası Eşyaları

buġça (< Tr. boġça, KRH: boġ, HAR: - , KIP:-) “bohça, hurç” (423/201a/10)

kat (< Tr. kat, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sedir” (277/134a/8 - 277/134b/14 - 277/134b/15)

takya namad (< Ar. tekye + < Far. nemed) “keçeden döşek, yatak” (407/194a/22)

töşekẖāna (< Tr. töşek, EDPT, s. 563, KRH: töşek/ töşék, HAR: töşek/ döşek, KIP: töşek/ döşek + < Far. -ẖāne) “yatakların konulduğu yer” (423/201a/9 - 797/376b/4)

töşek (< Tr. töşek, EDPT, s. 563, KRH: töşek/ töşék, HAR: töşek/ döşek, KIP: töşek/ döşek) “döşek” (69/34a/7 - 339/163b/11 - 391/186b/6)

2.27.4.6.3.7. Yaygılar

būryā (< Far. būriyā) “hasır sergi” (513/241a/20)

kilim (< Far. kilim) “kilim, yaygı” (143/69b/8 - 315/152a/8 - 797/376b/4)

pāyandāz (< Far. pāy + -endāz) “hükümdarların geçeceği yere serilen halı” (745/351a/22)

2.27.4.6.3.8. Mobilyalar

āyīna (< Far. āyīne) “ayna” (7/3b/10 - 7/3b/12)

kursī (< Ar. kürsī) “kürsü” (755/356a/25)

ṣandalī (< Ar. ṣandalī) “sandal ağacından yapılmış eşya” (759/357b/8)

ṣandūḳ (< Ar. sandūḳ) “sandık” (449/212a/14)

sipāya (< Far. sehpā) “üç ayaklı sehpa” (667/311a/19 - 623/290b/24 - 623/290b/25)

2.27.4.6.4. Eşyaların Nitelikleriyle İlgili İsimler

ʿariż (< Ar. ʿariż) “enli; geniş” (317/153b/16)

bilekçe (< Tr. bilek, EDPT, s. 338 + -çe, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bilek kalınlığında” (295/142b/9)

boy (< Tr. boḏ, EDPT, s. 296, KRH: bod/ boḍ, HAR: boy, KIP: boy/ boyı/ boyu) “boy” (279/135a/13)

ẖiyāra (< Far. ẖiyāre) “çok taraflı” (97/47a/7)

kénglik (< Tr. kéng + - lik, KRH: -, HAR: kéŋlik, KIP: keŋlik) “genişlik” (185/92b/23)

şıdam (< Tr. sıdam, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “düz, pürüzsüz” (615/287a/23)

purfażā (< Far. pür + < Ar. feżā) “çok geniş, havadar” (471/222a/17)

tik (< Tr. tik, EDPT, s. 475, KRH: -, HAR: tik/ deg/ dig/ teg/ tég/ tek, KIP: tik/ dik) “dik” (587/274a/4)

yassılıġ (< Tr. yası EDPT, s. 973 + -lıġ, KRH: -, HAR: yassılıḳ, KIP: yaṣṣılıḳ) “yayvanlık, yassılık” (607/283a/16)

yoġanlık(< Tr. yoġan + -lıḳ, KRH: -, HAR: yoġanlıġ, KIP: -) “kalınlık” (511/240a/22)

2.27.4.7. Hayvan Barınma Yerleri

aġıl (< Tr. aġıl, EDPT, s. 83, KRH: aġıl, HAR: aġıl, KIP: aġıl) “evcil küçükbaş hayvanların barındığı çit veya duvarla çevrili yer” (411/195b/10)

kabūtarḫāna (< Far. kebūter- ḫāne) “güvercinlik” (13/6b/3 - 505/237b/17)

ḳafas (< Ar. ḳafes) “kafes” (11/5b/3 - 595/278a/23)

şahdḫāna (< Ar. şehd + < Far. -hāne) “arı kovanı” (267/129b/9)

ṭavīla (< Ar. ṭavīle) “at ahırı” (329/159a/8 - 745/350a/18 - 757/357a/11)

2.27.4.8. Havuz

ābgīr (< Far. āb- gīr) “havuz” (99/48a/6/)

ābkand (< Far. āb- kend) “sel sularının toplandığı su kanalı, havuz” (485/228a/5)

buḳ’a (-i ḫayrî) (< Ar. buḳ’a) “suyun bekletilip durulduğu yer” (671/312b/6)

ḫawż (< Ar. ḥavż) “havuz” (401/191b/22 - 505/237a/13 - 763/360a/17)

2.27.4.9. Çeşme

çaşma (< Far. çeşme) “çeşme” (199/99a/4 - 283/136b/4 - 475/224a/24)

favvāralıḳ (< Ar. fevvāre + < Tr. -lıḳ) “fıskiyeli” (739/346a/9)

2.27.4.10. Su yolu

ābduzd (< Far. āb- duzd) “su yolu, kanal” (729/342a/4 - 729/342a/8)

du-tahī (< Far. dü- tahī) “her iki tarafına duvar çekilmiş su yolu” (139/67a/2 - 711/334b/24 - 713/334b/2)

kāréz (< Far. kāriz) “yer altı kanalı, su kanalı” (285/137b/5 - 527/247a/9 - 527/247a/10)

nāv (< Far. nāv) “su arkı, kanal” (587/274a/6 - 587/274a/6)

tarnāw (< Tr. tarnaw, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “su arkı, kanal” (3/2a/19 - 81/40a/24 - 751/353b/13)

2.27.4.11. Konaklama Yeri

2.27.4.11.1. Konak

ḳonalġa (< Tr. ḳon- ‘konmak, konaklamak’, EDPT, s. 632 + -al- + -ġa, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “göçebelerin yol üstünde konakladıkları yer, durak” (763/359b/8 - 773/364b/13)

ḥavīlī (< Ar. ḥavalī) “genellikle tarihî ve mimari önemi olan Hindistan, Pakistan, Nepal ve Bangladeş'teki geleneksel konaklara verilen isim” (73/36b/19 - 125/61a/12 - 417/198a/5)

ribāt (< Ar. ribāt) “konaklayacak yer, han” (495/233a/4)

2.27.4.11.2 Köşk

köşk (< Tr. köşk) “köşk” (95/45b/4 - 415/197a/7)

2.27.4.11.3. Saray

sarāça (< Far. serāçe) “saray, konak” (551/256b/1 - 573/267b/1)

2.27.4.11.3.1. Sarayın Bölümleri

cébeḫāna (< Moğ. cébe + < Far. ḫāne) “cephanelik, silah deposu” (257/125a/9)

çīnīḫāna (< Far. çīnī-ḫāne) “1. çinilerin saklandığı, depolandığı yer, 2. çini ile süslenmiş yapı” (97/47b/14)

dīvānḫāna (< Far. dīvān- ḫāne) “Divan’ın toplandığı yer” (459/216a/19 - 763/360a/13 - 805/380b/1)

ḥaram (< Ar. ḥarem) “1. sarayda kadınların kaldığı bölüm, harem, 2. bu bölümde oturan kadınların hepsi” (41/20b/3 - 351/169b/23 - 459/216a/22 - 553/258b/26)

haram (< Ar. ḥarem) “harem, saray, köşk” (25/12b/2 - 433/205b/22)

ḥaram sarāyı (< Ar. ḥarem, < Far. sarāy + < Tr. -ı) “sarayda kadınlara mahsus bölüm” (637/296b/9)

ḥarīm (< Ar. ḥarīm) “sarayda girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunan yer” (507/238a/5)

ḫazāyin (< Ar. ḫazā’in) “hazineler” (435/205b/3 - 433/205b/22)

ḫazīna (< Ar. ḫazīne) “hazine” (59/30a/19 - 415/197a/8 - 447/211b/21 - 763/359b/5)

ḫizāna (< Ar. ḫizāne) “hazinenin saklandığı yer, hazine” (449/212a/8 - 573/267b/6 - 573/267b/8 - 581/271b/19)

rikābḫāna (< Ar. rikāb + < Far. ḫāne) “üzengi deposu, kiler” (221/108b/10)

şūratḫāna (< Ar. ṣūret + < Far. ḫāne) “resim ve tasvirlerle dolu olan yer” (525/246b/17)

şahnişīn (< Far. şah- nişīn) “padişahın oturduğu yer, palas, balkon” (397/189a/2 - 397/189a/6)

2.27.4.12. Sığınak

panāhî (< Far. penāhî) “sığınak, gizlenecek yer” (535/251a/21)

ma’manî (< Ar. me’menī) “sığınak” (123/60a/10)

Mimari İle İlgili İsimler grubunda 226 başlık olmak üzere; 52 tane Türkçe, 75 tane Arapça, 2 tane Çince, 108 tane Farsça, 2 tane Hintçe ve 3 tane Moğolca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 6 tanesi “Ar. + Far.”, 1 tanesi “Ar. + Tr.”, 21 tanesi “Far. + Far.”, 3 tanesi “Far. + Tr.”, 1 tanesi “Çin. + Tr.”, 1 tanesi “Moğ. + Far.”, 1 tanesi “Tr. + Far.” ve 8 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 11 tane tamlama bulunmaktadır. Bu gruptaki sözcükler yoğunluk bakımından 4. sırada yer almaktadır. Babür özellikle bu konuya çok ilgilidir. Tek başına yahut maiyetiyle etrafı gezmeyi çok seven Babür bir seyyah gözüyle karşılaştığı yapıları ayrıntılı bir şekilde bize aktarmaktadır. Ayrıca bir padişah olarak bağ- bahçe, kuyu, ve yazlık saray vb.gibi yapılar inşa ettirmiş ve bu yapılar hakkında da teferruatlı anlatımlarda bulunmuştur.

2.28. Müzik İle İlgili İsimler

2.28.1. Ses

āvāza (< Far. āvāza) “ses, bağırma, avaz. Metinde bu kelime *dedikodu* anlamında kullanılmıştır.” (53/26b/8 - 785/370b/9)

āvāz (< Far. āvāz) “ses, bağırma, avaz. Metinde bu kelime *dedikodu, haber* anlamında kullanılmıştır.” (243/118b/10 - 243/119a/12)

şawt (< Ar. ṣavt) “ses, şarkı söyleme” (375/180a/5 - 381/182b/14 - 533/249b/8)

ün (< Tr. ün, EDPT, s. 167, KRH: ün, HAR: ün , KIP: ün) “ses” (97/47b/16 - 281/136a/10 - 599/279a/4)

2.28.2. Şarkı

2.28.2.1. Güfte

guftā (< Far. güfte) "söz, güfte" (173/86a/21)

2.28.2.2. Makam

dawr (< Ar. devr) "müzikte her ölçüye verilen ad" (533/249b/6)

naḳşî (< Ar. naḳşī) "musikide bir makam" (381/182a/4)

navāda (< Far. nev- āde) "musikide bir makam" (175/87a/21)

pancgāh (< Far. pencgāh) "Klasik Türk müziğinde, rast ve bayatî dizilerinden oluşan birleşik makama verilen ad" (533/249b/6)

parda (< Far. perde) "musikide makam, perde" (381/182a/3)

péşraw (< Far. peşrev) "çoğunlukla fasılların başında çalınan dört hâneli saz eseri" (355/171a/19 - 379/182a/23)

yille (< Ar. yille) "Arap musikisinde bir vezin türü" (375/180a/7)

2.28.2.3. Nağme

āhang (< Far. āheng) "seslerin uyumu, ahenk" (381/182a/3)

naġma (< Ar. nağme) "nağme" (399/189b/2 - 485/228b/14)

naġamāt (< Ar. naġamāt) "nağmeler, ezgiler" (381/182a/2)

2.28.3. Müzik Aletleri

2.28.3.1. Çalgı

sāz (< Far. sāz) "çalgı, saz" (43/22a/26 - 325/157b/26 - 381/182a/5)

2.28.3.1.1. Telli Çalgılar

cang (< Far. çeng) "arp'a benzeyen telli bir saz" (399/190a/3)

ġiçek (< Far. giçek) "küçük kopuz, gitar ya da keman" (379/182a/22)

girift (< Far. girift) "(kanunu) titreşimli olarak çalma" (363/175a/27)

ḳānūn (< Ar. ḳānūn) "Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin

işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı, kanun" (363/175a/27 - 379/182a/20)

ḳopuz (< Tr. ḳopuz, EDPT, s. 588, KRH: -, HAR: ḳopuz/ ḳobuz, KIP: ḳopuz/ ḳobuz/ ḳubuz/ ḳupuz) "ozanların çaldığı telli Türk sazı" (43/22a/22)

ʿūd (< Ar. ʿūd) "iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı, ut" (497/233b/6)

2.28.3.1.1.1. Telli Çalgıların Bölümleri

tār (< Far. tār) "tel" (217/107b/23 - 381/182a/7 - 497/234a/19)

ḳıl (< Tr. ḳıl, EDPT, s.614, KRH: ḳıl, HAR: ḳıl, KIP: ḳıl) "tel. Karahanlı ve Kıpçak Türkçesinde sözcüğün *tel* anlamı bulunmamaktadır." (379/182a/22)

2.28.3.1.2.Üflemeli Çalgılar

nay (< Far. ney) "üflemeli bir çalgı, ney" (379/182a/26 - 379/182a/26)

2.28.3.1.3. Vurmalı Çalgılar

dāyira (< Ar. da'ire) "tef" (513/241a/16)

duhul (< Far. duhul) "davul" (281/136a/10 - 453/214a/10)

mūsīḳā (< Ar. mūsīḳā) "mızıka" (5/2b/5 - 375/179b/2 - 375/179b/4)

naḳāra (< Ar. neḳḳāre) "küçük davul, nakkare" (281/136a/10 - 711/334a/20 - 745/350a/18)

2.28.4. Müzik İle İlgili Eserler

Nuhrang "Bennaî'nin yazdığı beste" (375/180a/6)

Müzik İle İlgili İsimler grubunda 29 başlık olmak üzere; 3 tane Türkçe, 11 tane Arapça ve 15 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 2 tanesi "Far. + Far." şeklinde türetilmiştir. 1 tane de özel isim vardır. Babür bu isimleri meclislerde çalınan müzik aletlerden ve sanatçılardan bahsederken zikretmiştir.

2.29. Özel İsimler

2.29.1. Kişi İsimleri

Abbas ('Abbās) "Uluğ Bey'i öldüren adam." (103/50a/13)

Abdullah (‘Abdullāh) “Şıban sultanlarından Boran Sultan ile Ayşe Sultan’ın (Sultan Hüseyin Mirza ile Zübeyde Ağa’nın kızı) oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunmuştur.” (565/263b/5)

Abdullah Kirhar (‘Abdullāh Kīrḫar) “şair.” (435/206b/19)

Abdullah Kitabdâr (‘Abdullāh Kitābdār, şahāb al-Dīn) “Babür’ün hizmetinde bulunan komutan ve emirlerden biri.” (467/219b/5)

Abdullah Mesnevîgûy (‘Abdullāh Maṣnavīgūy) “şair; mahlası Hâtifî. Câm şehrinden olup Mevlânâ Abdurrahman Câmî’nin hemşirezadesidir. Mesnevilerinin en çok bilineni Leylâ ve Mecnûn’dur; onun dışında Heft peyker, Heft manzar ve Timurnâme adlı mesnevîleri yazmıştır.” (377/180b/5)

Abdullah Mirza (‘Abdullāh Mīrzā) “Şah-ruh oğlu İbrahim’in oğlu; Uluğ Bey’in damadı. Fars valisi.” (103/50b/22/)

Abdurrahman (‘Abd al-Raḥmān) -Afganları “Gerdîz’in güneydoğusunda, Kermâş dağı tarafında oturuyorlardı.” (507/238a/17)

Abdülali Tarhan (‘Abd al-’Alī Tarhan) “Derviş Muhammed Tarhan’ın akrabası; Semerkand padişahı Sultan Ahmed’in Buhara valisi.” (43/21b/12)

Abdülaziz Mîrâhûr (‘Abd al-’Azīz Mīr-āḫūr) “Babür’ün komutanlarından.” (755/355b/9)

Abdülaziz Mirza (‘Abd al-’Azīz Mīrzā) “Uluğ Bey’in ikinci oğlu; Yunus Han’ın ablasının kocası.” (21/10b/3)

Abdülbâkî Mirza (‘Abd al-Bāḳī Mirza) “Timur Bey neslinden ve Miranşahîlerden, Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; (Sultan Hüseyin Mirza ile Çöli Begim’in kızı ve Muhammed Sultan Mirza’nın annesi olan) Sultanım Begim’in kocası.” (365/175b/26)

Abdülgaffâr Tavaçı (‘Abd al- Ġaffār Tavāçī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan; Belûcların üstüne yapılan sefere ait fermanı komutanlara götürüp uygulanışına nezaret etmiştir.” (755/355b/12)

Abdülgafûr Lâr (‘Abd al-Ġaffūr Lār) “Sultan Hüseyin Mirza devri bilginlerinden; Mevlânâ Abdurrahman Câmî’nin müridi ve öğrencisi (ölümü 1506).” (371/178b/20)

Abdülhâlik Bey Fîrûz-Şah (‘Abd al-Ḥāliḳ Firūzşāh) “Şahruh Mirza’nın beylerinden Fîrûz-Şah Bey’in torunu, Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; bir süre Harezm’i yönetmiştir.” (357/172a/24)

Abdülkuddûs Bey (‘Abd al-Ḳuddūs Bég) “Duğlat, Sultan Mahmud Mirza tarafından Babür’e gönderilen elçi.” (39/19b/1)

Abdülkuddûs Kûhber (‘Abd al-Ḳuddūs Kohbur) “Seydî Kara’nın oğlu; Kette Bey’in ağabeyi.” (24/137/67a)

Abdüllâtif Bahşı (‘Abd al-Laṭīf Baḫşī) “Sultan Hüseyin Mirza’nın adamlarından.” (67/33a/6)

Abdüllâtif Mirza (‘Abd al- Laṭīf Mīrzā) “Uluğ Bey’in oğlu (ölümü 1450).” (103/50b/21)

Abdüllâtif Sultan (‘Abd al- Laṭīf Sulṭān) “Hamza Sultan’ın oğlu.” (17/9a/25)

Abdülmelik Kurçı (‘Abd al-Malik Ḳorçı) “Babür’ün komutanlarından biri (krş. Abdülmülûk Kurçı).” (539/251b/4)

Abdülmennân (‘Abd al-Mannān) “Molla Haydar’ın oğlu; Mü’min’in ağabeyi.” (197/98a/12)

Abdülmülûk Hestî (‘Abd al-Mulūk Mastī veya Ḳastī) “Babür’ün komutanlarından.” (447/224b/6)

Abdülmülûk Kurçı (‘Abd al-Mulūk Ḳūrçī) “Babür’ün elçilerinden (krş. Abdülmelik Kurçı).” (539/251b/4)

Abdülvehhâb Şagavul (‘Abd al-Vahhāb Şagāvūl) “Moğol emirlerinden, Mîr Moğul’un babası; önce Ömer Şeyh Mirza, sonra Sultan Ahmed Mirza’nın hizmetinde bulunmuştur.” (25/13a/16)

Abdürrahim Şagavul (‘Abd al-Raḥīm Şaġāvūl) “Babür’ün hizmetindeki beylerden.” (477/224a/2)

Abdürrezzak Mirza (‘Abd al-Razzāḳ Mīrzā) “Kâbil’in son hükümdarı Uluğ Bey Mirza’nın oğlu (ölümü 1509).” (257/125a/14)

Abdüşşükûr (‘Abd al-Şukūr, Niẓām al-Dīn) “Kanber Ali Moğul’un oğlu; önce Cihangir Mirza’nın hizmetinde bulunmuş, ardından Babür’e katılmıştır.” (253/123a/12)

Âdil (‘Ādilī) “Baysungur Mirza’nın mahlası.” (141/68b/12)

Âdil Han Sûr (‘Ādil Hān Sūr) Afgan emirlerinden biri.” (775/365a/1)

Âdil Sultan (‘Ādil Sulṭān) “Mehdî Sultan’ın oğlu; (Haydar Mirza’nın kızı) Şâd Begim’in kocası.” (347/167a/7)

Afganî Ağaça bkz. Bibi-Mübâreke.

Ağa Begim (Āġa Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in dördüncü kızı; (Rabia Sultan Begim’in oğlu) Sultan Murad Mirza’nın karısı.” (349/168a/4)

Ağa Sultan (Āġa Sulṭān) “Ömer Şeyh Mirza’nın odalığı.” (25/12b/7)

Âḫî (Āhī) “Babür’ün maiyetindeki adamlardan biri.” (409/195a/15)

Âhî (Āhī) “şair; divanını Sultan Hüseyin Mirza’nın oğlu Şah Garib Mirza’ya ithaf etmiştir.” (377/181a/17)

Ahmed Afşâr (Aḥmed Āfşār) “Babür ona bir ferman göndermiştir.” (735/345b/20)

Ahmed Ali Tarhan (Aḥmed ‘Alī Tarḫān) “Kulı Bey Argun’un kardeşi.” (447/211b/15)

Ahmed Bey (Aḥmed Bég) “Sultan Mahmud Han’ın büyük beylerinden biri; Sultan Muhammed Han’ın bey-atekesi; Sultan Ahmed Tenbel’in öz amcası.” (113/55b/18)

Ahmed Çâşnîgîr (Aḥmed Çāşnīgīr) “Babür’ü zehirleyen Hindli aşçı.” (655/305b/23)

Ahmed Hacı Bey (Aḥmed Ḥāccī Bég) “Sultan Melik Kâşgarî’nin oğlu.” (41/21a/26)

Ahmed Han Hacı Tarhan (Aḥmed Ḥān Ḥācī Tarḫān) “Sultan Hüseyin Mirza’nın öz kardeşi olan Büdeke Begim’in kocası; Hacı-Tarhan (Astırhan) hanı.” (339/164a/20)

Ahmed İlçi-Buğa bkz. Sultan Ahmed Moğul.

Ahmed Kâsım (Aḥmed Ḳāsim) “Bâkî Çaganyâni’nin oğlu; Husrev Şah’ın yeğeni.” (321/155a/4)

Ahmed Kâsım Kûhber (Aḥmed Ḳāsim Kuhbar) “Haydar Kâsım’ın oğlu; Ebülkâsım Kûhber’in küçük kardeşi.” (203/101a/15)

Ahmed Kuşçı (Aḥmad Ḳūşçī) (239/117a/3)

Ahmed Müştak (Aḥmad Muştāḳ) “Sultan Ahmed Mirza’nın komutanlarından.” (53/26b/10)

Ahmed Şah (Aḥmad Şāh) “Mendâv padişahı Sultan Nâsıreddin’in torunu; Çendîrî hâkimi Muhammed Şah’ın oğlu; Sultan İbrahim tarafından elinden alınan Çendîrî’yi Babür kendisine iade etmiştir.” (711/333b/1)

Ahmed Tarhan (Aḥmad Tarḫān) “İbrahim Tarhan’ın küçük kardeşi (ölümü 1500).” (171/84a/8)

Ahmed Tevekkül Barlas (Aḥmad Tükel Barlās) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (357/171b/6)

Ahmed Yasavul (Aḥmad Yasāvul) “Babür’ün adamlarından.” (415/197b/16)

Ahmed Yusuf Oğlakçı (Aḥmad Yūsuf Oglāḳçī) “Seyid Yusuf Bey’in oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (333/161a/11)

Ahmedî Pervançı (Aḥmadī Parvānçī) “Babür’ün komutanlarından.” (633/295a/18)

Ak Begim (Aḳ Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in kızı; (Babür Mirza’nın küçük kardeşi Bike Begim’in torunu olan) Muhammed Kâsım Arlat’ın karısı.” (347/168a/25)

Ak Begim (Aḳ Bégim) “Sultan Mahmud Mirza ile Hanzâde Begim’in kızı.” (55/27b/3)

Ak Begim bkz. Sâliha Sultan Begim.

Ak Buğa Bey (Aḳ Būġā Bég) “Herat hâkimi.” (25/12b/8)

Aka Canım bkz. Hanzâde Begim.

Akam bkz. Mâhim.

Alaca Han bkz. Sultan Ahmed Han. (165/81a/8)

Alâeddin Cihansûz Gûrî (‘Alā’ al-Dīn Cihānsūz Ġūrī) “ölümü 1161.” (287/138b/6)

Alama bkz. El-Aman.

Alâül Han Nûhânî (‘Alā’ul Ḫān Nūḫanī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (797/377a/15)

Alça Han bkz. Sultan Ahmed Han.

Âlem Han bkz. Sultan Alâeddin Lûdî.

Âlem Han Celal Han Cighet (‘Ālam Ḫān Calāl Ḫān Cighat) “Celâl Han Cighet’in oğlu; Kâlpî hükümdarı; Babür’ün hizmetine girmiştir.” (663/294a/21)

Âlem Han Tehengerî (‘Ālam Ḫān Tahangarī) “Biyâne hâkimi Nizâm Han’ın ağabeyi; Babür’ün müttefiki.” (651/303b/15)

Ali (‘Alī bin Burunduḳ bin Cihān-Şāh bin Çākü Barlās) “Muhammed Burunduk Barlas’ın babası.” (353/170a/11)

Ali Asgar Mirza (‘Alī Aṣġar Mīrzā) “Sultan Mes’ud Mirza’nın oğlu.” (477/225a/21)

Ali Celâyır (‘Alī Calā’ir) “Hasan Ali Celâyır’ın babası.” (363/174b/19)

Ali Derviş Bey (‘Alī Darvīş Bég) “Horasanlı; Ömer Şeyh Mirza’nın beylerinden; önce Cihangir Mirza’nın hizmetinde bulunmuş, ardından Babür’ün yanına gelmiştir.” (113/55a/3)

Ali Dost Tagayî (‘Alī Dōst Ṭaġāyī) “Mîr Gıyas Tagayî’nin ağabeyi; Sagarıçı tümen beylerinden.” (29/14b/7)

Ali Halife bkz. Nizâmeddin Ali Barlas.

Ali Han (‘Alī Ḫān) “Devlet Han Yusuf- Hayl’in büyük oğlu.” (477/224b/11)

Ali Han (‘Alī Ḫān) “Emir Ömer’in oğlu.” (435/206a/6)

Ali Han Bayındır (‘Alī Ḫān Bāyundur) “Türkmen beylerinden ve Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden biri.” (365/175b/19)

Ali Han Fermülî (‘Alī Ḫān Farmulī, Sayḫzāde) “Babür’ün hizmetine giren Hind emirlerinden.” (635/296a/21)

Ali Mezid Bey Koçın (‘Alī Mazīd Bég Ḳauçīn) “Ömer Şeyh Mirza’nın emirlerinden.” (113/55a/3)

Ali Mirza bkz. Sultan Ali Mirza.

Ali Seyid Moğul (‘Alī Sayyid Mogūl) “Babür’ün komutanlarından biri.” (443/209b/13)

Ali Sîstânî bkz. Sultan Ali Argun.

Ali Şîr Bey (‘Alī Şīr veya Şukr Bég) “Karakoyunlu Baharlı aymağı Türkmen beylerinden; (Sultan Mahmud Mirza’nın karısı) Peşe Begim’in babası.” (55/28a/18)

Ali Şîr Bey Nevâî (‘Alī Şīr Bég Navā’ī) “şair, düşünür; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden (9 şubat 1414 -3 ocak 1501).” (355/170b/3)

Ali Şükür Bey bkz. Ali Şîr Bey.

Ali Yusuf bkz. Yusuf Ali Rikâbdar.

Allah-Birdi Türkmen (Allāh-Véren Turkmān) veya Baba (Papa) oğlu AllahBirdi (Vîren) Türkmen ve Baba oğlu Allah-Kulı Peren (Bîren); Babür'ün komutanlarından." (443/209b/17)

Allah-Kulı-Birdi (Allāh-Ḳulī Paran) veya Baba (Papa) oğlu Allah-Kulı Peren (Bîren) ve Baba oğlu Allah-Birdi (Vîren) Türkmen; Babür'ün komutanlarından." (307/149a/24)

Apak Begim (Āpāḳ Bégim) "Sultan Hüseyin Mirza'nın karısı; Papa Ağaça'nın süt kardeşi." (349/168b/14)

Apak Han (Āpāḳ Ḫān) "Mîr Ali Bey'in oğlu; Baba Kâbilî ve Derya Han'ın kardeşi." (477/225a/20)

Apak Han bkz. Gazi Han Lûdî.

Ârâyiş Han (Ārāyiş Ḫān) "Hind emirlerinden biri." (779/368a/11)

Argun (Ārġūn) "Muhammed Ali Ceng-Ceng'in ağabeyi." (557/260a/6)

Argun (Ārġūn) beyleri veya Argunlar (Ārgūnlār) "Şah Şücâ ile küçük kardeşi Muhammed Mukim Bey." (39/20a/19)

Âsafî (Āṣafi) "şair; Sultan Hüseyin Mirza devrinde yaşamış ve vezirzade olduğu için bu mahlası almıştır; Sultan Ebû Said Mirza'nın vezirlerinden Hoca Nimetullah'ın oğlu (ölümü 1514 veya 1520)." (373/179b/20)

Ases bkz. Hoca Muhammed Ali Tagayî.

Askerî Mirza ('Askarī Mīrzā) "Babür ile Gül-Ruh'un oğlu; babası öldüğünde on iki yaşındaydı ve Mültân valisiydi." (745/350a/4)

Âşık Bekâvul ('Āşiḳ Bakāvul) "Babür'ün komutanlarından." (755/355b/10)

Âşık Muhammed Argun ('Āşiḳ Muḥammed Ārġūn) "Mezid Bey'in küçük kardeşi." (435/205b/5)

Aşkullah ('Işḳullāh) "Argunların hizmetinde bulunanlardan biri." (441/208b/9)

Ata Mîrâhûr (Atā Mīr-aḫūr) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (529/248a/2)

Ateke-Bahşı (Ātaka Baḫşī) "Bir Moğol cerrahı." (221/108b/11)

Atun (Atūn) "Babür'ün annesinin kadın hizmetçisi." (193/96a/15)

Ay Begim (Āḳ Bégim) “Sultan Mahmud Mirza’nın dördüncü kızı; (Babür’ün kardeşi) Cihangir Mirza’nın karısı.” (55/27b/3)

Ayşe Sultan (‘Ā’işa Sulṭān) “Sultan Hüseyin Mirza ile Zübeyde Ağa’nın kızı.” (349/168b/20)

Ayşe Sultan Begim (‘Ā’işa Sulṭān Bégim) “Sultan Ahmed Mirza’nın kızı; Babür’ün karısı (1488’de nişanlanmış ve 1499’da evlenmişlerdir).” (39/20a/13)

Azak beyleri, (351/169a/8)

Azam Humayun Servânî (A’ẓam Humāyūn Sarvānī) “Fetih Han’ın babası.” (649/302b/21)

Baba Ali Eşik-Ağa (Bābā ‘Alī īşīk-Āġa) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; Yunus Ali’nin babası.” (363/174b/12)

Baba Can Ahtaçı (Bābā-Cān Āḫtāçī) “Babür’ün seyislerinden biri.” (515/242a/20)

Baba Can Kanbuzî (Bābā-Can Ḳopuzī) “Babür’ün maiyetindeki çalgıcılardan biri.” (483/227b/15)

Baba Çehre (Bābā Çuhra) “Babür’ün komutanlarından.” (645/301a/26)

Baba Dost Suçı (Bābā Dôst Sūçī) “Humayun’un nökerlerinden biri.” (491/231a/11)

Baba Han Sultan (Bābā Ḫān Sulṭān) “Sultan Mahmud Han ile Rabia Sultan Begim’in oğlu.” (207/102b/17)

Baba Hüseyin (Bābā Ḥusayn) “Uluğ Bey’in oğlu Abdüllâtif Mirza’yı öldüren adam.” (103/50b/19)

Baba Kâbilî (Bābā Kābilī) “Mîr Ali Bey’in oğlu; Şeyh Ömer Mirza’nın bey-atekesi.” (477/224b/19)

Baba Kaşka Moğul (Bābā Ḳāşḳa Moġūl) “Melik Kasım’ın kardeşi.” (509/239b/23)

Baba Kulı ya da Baba Kulı Baba Ali Bey bkz. Sultan Baba Kulı Bey. (29/14b/1)

Baba Oğlu (Bābā Oġlı) veya Baba (Papa) oğlu Allah-Birdi (Vîren) Türkmen ve Baba oğlu Allah-Kulu Peren (Bîren); Babür’ün komutanlarından.” (307/149a/24)

Baba Sayramî (Bābā Sayrāmī) “Ahsi’den kaçtığında, Babür’ü ele geçirmek için takip edenlerden biri.” (235/115a/7)

Baba Sultan (Bābā Sulṭān) "(Sultan Said Han'ın küçük kardeşi) Sultan Halil Sultan'ın oğlu." (789/373a/11)

Baba Şeyh (Bābā Şayḫ) "Molla Baba Peşâgarî'nin küçük kardeşi." (777/366b/5)

Baba Şîrzâd (Bābā Şérzād) "Babür'ün komutanlarından." (213/104b/2)

Baba Yasavul (Bābā Yasāvul) "Babür'ün adamlarından." (463/217b/9)

Baba-i Pergarî (Bābāī Parġarī) "Kernân'da Babür'ü kurtarmaya gelenlerden." (243/119a/16)

Babar ya da Baber bkz. Babür.

Bâbû Han Bîsût (Bābū Ḫān Bīsūt) "Kâlencer hâkimi." (485/228a/7)

Babür Mirza (Bābur Mīrzā) "Muhammed Kâsım Mirza ile Rabia Sultan Begim'in oğlu; Bike Begim'in kocası." (349/168a/4)

Babür Mirza, Ebülkâsım (Bābur Mīrzā, Abu'l-Ḳāsim) "Şahruh'un torunu; Baysungur Mirza'nın oğlu; bir süreliğine Horasan'da hüküm sürmüştür." (27/13b/4)

Babür, Zahîreddin Muhammed (Bābur Żahīr al-Dīn Muḥammed) "(Timur oğlu Miranşah oğlu Sultan Muhammed oğlu Ebû Said oğlu) Ömer Şeyh Mirza ile Yunus Han'ın kızı Kutluk-Nigâr Hanım'ın oğlu. Doğumu 6 muharrem 888 (14 şubat 1483); ölümü 5 cemaziyelevvel 937 (26 Aralık 1530)."899-909 (1454 -1504) arasında Fergana padişahı; 910-920 (1504-1514) arasında Kâbil padişahı ve Türkistan için mücadele; 920-932 (1514-1526) arasında Kâbil padişahı ve Hindistan için mücadele; 932-937 (1526 -1530) arasında Kâbil ve Hindistan padişahı." (243/119a/24)

Babürî (Bāburī) "Ordu pazarına mensup birinin oğlu; Babür'ün âşık olduğu delikanlı." (153/75b/1)

Bahadır Han (Bahādur Ḫān) "Sultan Muzaffer Gücerâtî'nin oğlu; babasının ölümünden (1526) sonra yerine ağabeyi lskender Şah geçmiş, ama o da kendi adamları tarafından boğularak öldürülünce kendisi tahta geçmiştir (ölümü 1547)." (803/380a/14)

Bahadır Han bkz. Behâr Han Behârî.

Bahadır Şah (Bahādur Şāh) "Sultan Muzaffer Gücerâtî'nin oğlu Bahadır Han'ın lakabı." (647/302a/16)

Bâkî Bey Çaganyânî (Bāḳī Bég Çaġānyānī) “Husrev Şah’ın küçük kardeşi.” (263/127b/2)

Bâkî Hîz (Bāḳī Ḥīz) “Sultan Ahmed Tenbel’in adamlanndan biri.” (497/234b/22)

Bâkî Ming-beği bkz. Bâkî Şagavul.

Bâkî Şagavul (Bāḳī Şaġāvul) “Taşkendî, Ming-beği; Babür’ün komutanlarından.” (663/309a/10)

Bâkî Tarhan (Bāḳī Tarḫān) “Abdülali Tarhan ile Orda-Buğa Tarhan’ın kızının (Derviş Muhammed Tarhan’ın küçük kız kardeşi) oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (45/22b/7)

Bâkî Taşkendî bkz. Bâkî Şagavul.

Baltu (Bāltū) “Kânvâ civarında gerçekleşen savaşta Muhib Ali’yi kurtaran adam.” (667/310b/4)

Barak Sultan (Barāḳ Sulṭān) “Süyünçük Han’ın ikinci oğlu.” (739/347a/17)

Barlas Cekî (Barlās Cakī) “Tülek Kökeltaş’ın nökeri.” (353/170a/10)

Bayezid bkz. Şeyh Bayezid Fermülî.

Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) “Mansur Mirza ile Fîrûze Begim’in oğlu, Sultan Veys Mirza’nın babası, (Sultan Hüseyin Mirza ile Çöli Begim’in kızı) Sultanım Begim’in kocası.” (347/167b/19)

Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) “Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu; Mansur Mirza’nın babası.” (339/163b/5)

Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) Timur Bey’in torunu, Endehûd seyitlerinden Seyid Abdullah’ın büyükbabası.” (349/168a/7)

Bayram Sultan (Bayrām/ Maryam Sulṭān) “Mingli Bi Ağaça ile Sultan Hüseyin Mirza’nın kızı.” (349/168a/6)

Baysungur Mirza (Bāysunġur Mīrzā) “Şahruh Mirza’nın oğlu (ölümü 1433-4) (43/21b/3)

Bedahşî (Badaḫşī) “Molla Muhammed’in mahlası.” (377/181a/13)

Bediülcemâl Begim (Badī’ al-Camāl Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı; Babür’ün halası.” (735/344b/2)

Bediüzzaman Mirza (Badī’ al-Zamān Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile (Sencer Mirza Mervî’nin kızı) Bike Sultan Begim’in oğlu.” (67/33a/13)

Bedreddin (Badr al-Dīn) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (363/174b/15)

Begi Sultan Ağaça (Bégī Sulṭān Āġāça) “Sultan Hüseyin Mirza’nın odalıklarından.” (353/169b/3)

Begim Sultan (Bégīm Sulṭān) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın kızı.” (349/168a/12)

Beg-Mîrek Moğul (Bég Mīrak Moġūl) “Humayun’un nökeri.” (563/262b/1)

Beg-Muhammed Moğul (Bég Muḥammad Moġūl) “Babür’ün adamlarından.” (489/230a/1)

Beg-Muhammed Tâlikçı (Bég Muḥammad Ta’lıḳçı) “Babür’ün adamlarından.” (739/346b/1)

Beg-Tilbe (Bég-Tīlba) “Sultan Ahmed Tenbel’in ağabeyi.” (147/72a/10)

Beg-Veys (Bég Vays) “Babür’ün adamlarından.” (263/128a/25)

Behār- Han Behârî (Bahār Ḫān Bahārī) “Derya Han’ın oğlu; lakabı Sultan Muhammed.” (631/294a/24)

Behâr Mirza (Bahār: Mīrzā) “Pîr Muhammed Mirza’nın büyükbabası.” (439/208a/13)

Behcet Han (Bahcat Ḫān) “Çendîrî valisi (1513) “Çendîrî civarında bir havuz yaptırmıştır.” (709/333a/17)

Behlûl Eyyûb (Bahlūl Ayyūb) “Eyyûb Begçik’in oğlu.” (251/121b/2)

Behlûl Lûdî bkz. Sultan Behlûl Lûdî Afgan.

Bende Ali (Banda ‘Alī) “Haydar Kökeltaş’ın oğlu, Kâsım Bey’in kayınpederi, Hamza’nın büyükbabası.” (231/113b/18)

Bennâî (Bannā’ī) “Sultan Hüseyin Mirza devrinde yetişmiş şair, bestekâr; babası "sar bannâ”olduğu için bu lakabı almıştır.”1512’de Şah İsmail’in katliamında ölmüştür.” (77/38a/8)

Besent Râv (Basant Rāo) “Bengâlelilerin emirlerinden (ölümü 1529).” (791/374a/14)

Beyân Şeyh (Buyān Şayḫ) “Humayun’un nökeri.” (739/346b/3)

Beyânî (Bayānī) “Hoca Abdullah Marvârîd’in mahlası.” (365/175a/1)

Biben (Biban veya Bīban) “Afgan emirlerinden biri.” (551/257a/7)

Biçke Halife (Bīçka Ḫalīfa) “Semerkand kuşatmasında Babür’ün annesiyle birlikte çıkan iki kadından biri.” (191/95a/17)

Bihbûd Bey (Bihbūd Bég) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (361/173b/22)

Bîhûb Sultan (Bīḥūb Sulṭān) “Babür’ün hizmetinde bulunan Özbek sultanlarından.” (707/332a/14)

Bihzâd Mansur (Bihzād Manṣūr) “Sultan Hüseyin Mirza devrinde yetişen ressam ve hattat.” (379/181b/15)

Bike Begim (Bīka Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in üçüncü kızı.” (349/168a/3)

Bike Begim (Bīka Bégim) “Sultan Mahmud Mirza’nın ikinci kızı; Haydar Mirza’nın karısı.” (53/27b/26)

Bike Begim (Bīka Bégim) “Şahruh oğlu Baysungur Mirza’nın kızı; Muhammed Kâsım Arlat’ın büyükannesi.” (347/168a/26)

Bike Sultan Begim (Bīka Sulṭān Bégim) “Sencer Mirza Mervî’nin kızı, Sultan Hüseyin Mirza’nın ilk karısı.” (351/168b/1)

Bikermâcit (Bikermācīt) “Rânâ Sengâ ile Padmâvetî’nin ikinci oğlu.” (575/268b/5)

Bikermâcit Hindu (Bikermācīt Hindū) “Man-Sing’in oğlu, Güvâlyâr racası.” (573/268a/27)

Bikkine Veys Lâgarî (Bīkkīna Vays Lāgarī) “Veys Lâgarî’nin adamı; Babür’e El-Aman’m doğum haberini getirmiştir.” (739/346b/3)

Bîrîm-Dîv Melinhâs (Prem Div Malihās) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden biri.” (557/260b/19)

Bişke Mirza İterçi (Bīşka Mīrzā ītarçī) “Kâşgar ham Sultan Said Han’ın Babür’e gönderdiği elçi.” (525/246a/6)

Boran Sultan (Pūrān Sulṭān) “Kâsım Sultan’ın akrabası; (Sultan Hüseyin Mirza’nın kızı) Ayşe Sultan’ın ikinci kocası.” (349/168b/23)

Böçke (Böçka) “Babür’ün komutanlarından biri.” (551/257b/24)

Burunduk (Burunduḳ) “Çakû Barlas oğlu Cihanşah’ın oğlu, Muhammed Burunduk Barlas’ın büyükbabası.” (353/170a/11)

Büdeke Begim (Badka Bégim) “Mansur Mirza ile Firûze Begim’in kızı; Sultan Hüseyin Mirza’nın ablası ve Ahmed Han Hacı Tarhan’ın karısı.” (339/163b/8)

Bürek bkz. Türek.

Bürke (Börk) “Sultan Ahmed Tenbel’in adamlarından biri.” (237/116b/16)

Câfer Hoca (Ca’far Ḫʷāca) “Mehdî Hoca’nın oğlu; Babür’ün kız kardeşi Hanzâde Begim’in üvey oğlu.” (799/378a/15)

Can Ali (Cān ‘Alī) “Hoca Ali Bay’ın oğlu (ölümü 1500).” (163/80a/10)

Can Bey bkz. Can Muhammed Beg Ateke.

Can Hasan Barın (Cān Ḥasan Bārīn) “Moğolların Barın tümeni beyi.” (221/109a/21)

Can Muhammed Beg-Ateke (Cān Muḥammad Bég-Ataka) “Babür’ün komutanlarından.”

Can Vefa Mirza (Cān Vafā Mīrzā) “Şaybak Han’ın Semerkand valisi.” (171/84b/12)

Câni Bey Dulday (Cānī Bég Dūldāy) “Sultan Melik Kâşgarî’nin küçük kardeşi; Sultan Ahmed Mirza’nın beylerinden.” (41/20b/14)

Cânî Bey Sultan (Cānī Bég Sulṭān) “Şıbanî Han’ın yeğeni, Rukiye Sultan Begim’in kocası; Sultan Mahınud Han ölünce Rabia Begim ile evlenmiştir.” (739/347b/18)

Cânik (Cānak) “Muzaffer Mirza’nın meclisinde, Babür’ün huzurunda türkü söyleyen bir adam.” (399/190a/12)

Cânike Kökeltaş (Cānika Kūkaltāş) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (183/91a/9)

Celâl Han (Calāl Han) “Sultan Alâeddin Âlem Han’ın büyük oğlu.” (551/257a/7)

Celâl Han Behâr Han Behârî (Calāl Ḫān Bahār Ḫān Bahārī) “Behār Han Behârî ile Dûdû’nun oğlu.” (773/365a/28)

Celâl Han Cighet (Calāl Ḫān Cighat) “Âlem Han Kalpî’nin babası.” (549/256b/25)

Celâl Taşkendî (Calāl Tāşkendī) “Babür’ün maiyetindeki adamlardan biri.” (803/379b/3)

Celâleddin Mahmud Nâyî (Calāl al-Dīn Maḥmūd Nāyī) “Herat’ta Muzaffer Mirza’nın meclisinde ney çalanlardan.” (399/190a/2)

Cemşîd (Camşīd) “İran’ın eski hükümdarlarından biri.” (103/50a/17)

Cencûhe bkz. Melik Hest Cencûhe.

Ceng-Ceng bkz. Muhammed Ali Ceng-Ceng.

Cengiz Han (Çīngīz Ḫān) “Türk-Moğol Imparatorluğunun kurucusu.” (391/186b/15)

Cihan Şah Barlas (Cihān Şah Barlās) “Çâkû Barlas’ın oğlu.” (353/170a/11)

Cihan Şah Mirza (Cihān Şah Mīrzā) “Karakoyunluların Baranlı aymağının reisi; İskender’in kardeşi.” (19/10a/21)

Cihangir Barlas (Cihāngīr Barlās) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (353/170a/12)

Cihangir Mirza (Cihāngīr Mīrzā) “Ömer Şeyh Mirza ile Fatma Sultan’ın oğlu; Babür’ün küçük kardeşi.” (17/8b/6)

Cihangir Mirza (Cihāngīr Mīrzā) “Timur Bey’in büyük oğlu.” (13/6b/11)

Cihangir Türkmen (Cihāngīr Turkmān) “Veli Husrev Şah’ın nökeri.” (319/155a/24)

Cuci (Çoçī) “Cengiz Han’ın büyük oğlu.” (23/12a/16)

Cûha Sultan (Cūḥā Sulṭān) “Şahzâde Tahmasp’ın Isfahan valisi.” (753/354a/1)

Cûkî Mirza (Cūkī Mīrzā) “Uluğ Bey oğlu Abdüllātif Mirza’nın oğlu.” (25/12b/9)

Çağatay Han (Çaġātāy Ḫān) “Cengiz Han’ın ikinci oğlu.” (19/9b/6)

Çağataylılar (Çaġātāylılar) “Çağatay sülalesine mensup olanlar.” (425/202a/3)

Çâkû Barlas (Çekü Barlās) “Muhammed Burunduk Barlas’ın atası.” (353/170a/10)

Çarşamba (Çahār-şanba) “Bediüzzaman Mirza oğlu Muhammed Mü’min Mirza’yı esir eden adam.” (87/42b/13)

Çelme bkz. İsmail Çelme.

Çelme Moğul (Çalma Moġūl) “Moğol büyüklerinden.” (443/209b/12)

Çelme Tağçı (Çalma Tāġçī) “Moğol büyüklerinden.” (445/210a/1)

Çepâren (Çapāran) “Hindistan serkârlarından biri.” (629/293a/11)

Çın-Sûfî (Çīn-ṣūfī) “Harezm’de Sultan Hüseyin Mirza’nın adamı.” (337/163a/15)

Çın-Timur Sultan (Çīn-Tīmur Sulṭān) “Babür’ün küçük dayısı Sultan Ahmed Han’ın oğlu; büyük kardeşi olan Moğol hanı Mansur’dan kaçıp diğer kardeşleriyle birlikte Babür’ün yanına gelmiştir.” (421/200b/24)

Çöli Begim (Cölī Bégim) “Azak beylerinin kızı; Sultan Hüseyin Mirza’nin karısı; Sultanım Begim’in annesi.” (351/169a/8)

Damaçi (Dāmāçī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Moğol beylerinden.” (445/210a/1)

Davud Han (Dā’ūd Ḫān) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (563/263b/22)

Dermenket (Darmankat) “Güvâlyâr racalarından.” (653/304a/11)

Derviş (Darvīş) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (717/336b/5)

Derviş Ali Kitapdar (Darvīş ‘Alī Kitābdār) “Humayun’un adamı.” (363/174b/9)

Derviş Ali Bey (Darvīş ‘Alī Bég) “Derviş Ali Kitabdâr diye de geçer.”Mîr Ali Şîr’in küçük kardeşi; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (359/173a/23)

Derviş Ali Piyâde (Darvīş ‘Alī Piyāda) “Babür’e Kâbil’den oğlu Hindal’ın doğum haberini getiren adam.” (481/227a/21)

Derviş Ali Seyid (Darvīş Sayyīd) “Moğol beylerinden; Babür’ün komutanlarından.” (445/210a/1)

Derviş Bey (Darvīş Bég) “İkü Timur neslinden, Sultan Ahmed Mirza’nın beylerinden.” (43/22a/25)

Derviş Gâv (Darvīş Gāv) “Endican’ın ileri gelenlerinden.” (31/16b/24)

Derviş Muhammed Fazlî (Darvīş Muḥammad Faẕlī) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden biri.” (511/240a/15)

Derviş Muhammed Sârbân (Darvīş Muḥammad Sārbān, niżām al-Dīn) “Babür’ün komutan ve musahiplerinden.” (665/310a/13)

Derviş Muhammed Tarhan (Darvīş Muḥammad Tarḫān) “Muhammed Mezid Tarhan’ın büyük kardeşi (ölümü 1496) (43/21b/4)

Derya Han (Daryā Ḫān) “Mîr Ali Bey’in oğlu; Yâr Hüseyin ile Hasan’ın babası; Şahruh Mirza torunu Suyurgatmış Mirza Sultan Mes’ud Mirza’nın yetiştirdiklerinden; Mes’ud Mirza’nın oğlu Ali Asgar Mirza’dan sonra Kâbil ve Hindistan’ın bir kısmına hâkim olmuştur.” (301/145a/2)

Derya Han Nûhânî (Daryā Ḫān Nūḫānī) “Seyif Han ile Behâr Han’ın babası.” (551/257a/8)

Devlet Han Lûdî (Davlat Ḫān Lūdī) “Devlet Han Tatar Han Yusuf-Hayl olarak da geçer; Tatar Han’ın oğlu; Lâhûr hâkimi.” (479/225a/4)

Devlet-Kadem Karavul (Davlat-Ḳadam Ḳarāvūl) “Kutluk-Kadem’in babası.” (385/183b/6)

Devlet-Kadem Türk (Davlat-Ḳadam Turk) Mirza Moğol’un babası.” (635/296a/24)

Devlet-Sultan Hanım (Davlat-Sulṭān Ḫānīm) “Yunus Han ile Şah Begim’in küçük kızı.” (23/12a/24)

Dilâver Han (Dilāvar Ḫān) “Devlet Han Lûdî’nin küçük oğlu.” (549/256a/13)

Dîv Sultan (Dīv Sulṭān) “adamlarından biri Babür’e Şahzâde Tahmasp ile Özbekler arasında gerçekleşen büyük savaş hakkında bilgi getirmiştir.” (751/354a/21)

Divâna Câme-Baf (Dīvāna Cāma-Bāf) “Semerkand’ın ayaktakımının liderlerinden biri.” (89/43a/13)

Dîve (Déva) veya Diyûre, Hâmûsî’nin babası.” (735/345a/8)

Dîve Hindu (Déva Hindū) “Siktû’nun oğlu; Devlet Han oğlu Ali Han’ın nökerlerinden.” (477/224b/11)

Dost Engû Şeyh (Dôst Angū Şayḫ) “Seydim Ali Derbân’ın kayınbiraderi.” (403/192a/19)

Dost Eşik-Ağa (Dôst īşīk-Āġā, Nizām al-Dīn) “Baba-Kaşka’nın oğlu; Şah Muhammed Mühürdâr’ın kardeşi; Dost Mühürdar diye de geçer.” (791/373b/8)

Dost Hâvend bkz. Hoca Dost Hâvend.

Dost Muhammed Baba-Kaşka bkz. Dost Eşik-Ağa.

Dost Muhammed Bakır (Dôst Muḥammad Bakr) “Muhammed Bakır’ın oğlu.” (523/246a/26)

Dost Mühürdar bkz. Dost Eşik-Ağa.

Dost Nâsır Bey (Dôst Nāṣir Bég) “Dost Bey olarak da geçer; Nâsır Bey’in oğlu; Babür’ün komutanlarından (ölümü 1519).” (447/211b/22)

Dost Piyâde (Dôst Piyāda) “Serpûlî, Kütvâl; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1507).” (429/203b/21)

Dost Yasinhayr (Dôst Yasīn-ḫayr) “güreşçilerden.” (769/363a/12)

Dost-Keldi (Dôst Kīldī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Moğol beylerinden.” (445/210a/1)

Dûdû (Dūdū) “Behâr Han’ın karısı; Celâl Han’ın annesi.” (779/368a/23)

Duva Han (Duā Ḫān) “İsen-Buğa’nın babası (ölümü 1306-7).” (19/9b/8)

Ebâ Bekir Duğlat Kâşgarî (Abā Bakr Duġlat Kāşġarī) “Sâniz ile Çıras Begim’in oğlu; Kâşgar ve Hoten hâkimi (ölümü 1514).” (35/17b/1)

Ebû Hanife (Abū Ḥanīfe) bkz. Imam Ebû Hanife.

Ebû Müslim Kökeltaş (Abū Muslim Kūkaltāş) “Şah Şücâ Bey’in Babür’e gönderdiği elçi.” (507/238a/10)

Ebû Said Mirza veya **Ebû Said Sultan Mirza** bkz. Sultan Ebû Said Mirza.

Ebû Said Sultan (Abū Sa’id Sulṭān) “Küçüm Han’ın oğlu; Özbeklerin büyük hanı sıfatıyla 1350’de tahta geçmiş ve üç yıl hüküm sürmüştür (ölümü 1533).” (739/347a/18)

Ebû Türâb Mirza (Abū Turāb Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaça’nın oğlu (ölümü 1505-6) (345/166b/7)

Ebû Yusuf Argun (Abū Yūsuf Ārgūn) “Sultan Ali Mirza’nin beylerinden; Semerkand’ın Şaybak Han’a tesliminde önemli bir rol oynamıştır.” (161/80a/20)

Ebülfeth bkz. Şeyh Ebülfeth.

Ebülfeth Türkmen (Abu’l-Fatḥ Turkman) “Emir Ömer Bey’in oğlu.” (365/175b/22)

Ebülhasan Kurbeği (Abū’l-Ḥasan ḲūrBégī) “Muhammed Hüseyin’in büyük kardeşi; Babür’ün komutanlarından.” (417/198a/9)

Ebülhasan Kurçı (Abu’l-Ḥasan Ḳūrçī) “Babür’ün komutanlarından.” (443/210a/24)

Ebülhâşim Sultan Ali (Abu'l-Hāşim Sulṭān 'Alī) "Sultan Ali Begçik'in adamı." (521/244a/6)

Ebülkasım (Abu'l-Kasim) "çalgıcı." (485/228b/5)

Ebülkâsım Celâyır (Abu'l Ḳāsim Calā'īr) Babür'ün yakın mülazimlerinden biri." (595/278a/22)

Ebülkâsım Kûhber (Abu'l-Ḳāsim Kuhbar) "Haydar Kâsım'ın oğlu (ölümü 1501)." (81/40a/23)

Ebülmuhammed Neyzebâz (Abu'l-Muḥammad Nayzabāz) "Babür'ün komutanlarından." (569/266a/23)

Ebülmuhsin Mirza (Abu'l-Muḥsin Mīrzā) "Sultan Hüseyin Mirza ile Lâtif Sultan Ağaça'nın oğlu (ölümü 1507)." (85/41b/3)

Edik Sultan (Adīk Sulṭān) "Kazak sultanlarından; Cengiz Han'ın büyük oğlu Cuci'nin neslinden; Sultan-Nigâr Hanım'ın ikinci kocası." (23/12a/18)

Ehlî (Ahlī) "Sultan Hüseyin Mirza devri şairlerinden; babası sufi olarak tanınmıştır." (379/181b/11)

Eke Begim (Aka Bégim) "Sultan Hüseyin Mirza'nın ablası." (339/163b/8)

El-Aman (Al-Amān) "Humayun'un oğlu." (739/346b/5)

Emin Mirza (Amīn Mīrzā) "Küçüm Han'ın elçisi." (757/357a/23)

Emin Muhammed Tarhan Argun (Amīn Muḥammad Tarḫān Ārġūn) "Babür'ün askerlerinden." (489/230b/21)

Emir Hamza (Amīr Ḥamza) "şair (ölümü 625)." (367/176a/9)

Emir Ömer Bey (Amīr 'Umar Bég) "Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden; Ebülfeth ile Ali Han'ın babası." (365/175b/21)

Esad Bey (As'ad Bég) "Türkmen beylerinden; Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden." (365/175b/19)

Esîreddin Ahsiketî (Aṣīr al-Dīn Aḫsīkatī) "şair; Fergana vilayetinin Ahsi (Ahsiket) kasabasında doğmuştur (ölümü 1211)." (9/4b/10)

Esûk Hindu (Asūk Hindū) “Bikermâcit’in itibarlı adamlarından olup Rânâ Sengâ’nın hizmetinde bulunmuştur.” (729/342b/26)

Evliya Han İşrâkî (Awliyā Ḫan Işrāḳī) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (795/376a/12)

Eyyûb Begçik (Ayyūb Bégçik) “Eyyûb Bey veya Eyyûb Yâkûb diye de geçer; Behlûl, Yâkub ve Yusuf’un babası; Begçik tümeninin tümen beyi; Sultan Mahmud Mirza’nın emirlerinden ve Baysungur Mirza’nın bey-atekesi (ölümü 1514).” (113/56a/26)

Fahr-i Cihan Begim (Faḫr-i Cihān Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı.” (723/339a/6)

Fahrünnisa (Faḫr al-Nisāẕ;) “Babür’ün ilk çocuğu olup annesi Sultan Ahmed Mirza’nın kızı Ayşe Sultan Begim’dir (ölümü 1500).” (175/86b/7)

Fakir Ali (Fakīr ‘Alī) “Babür’ün aleyhine hareket edenlerden; kaçmaya teşebbüs etmiş, fakat yakalanarak ölüme mahkûm edilmiş; Kâsım Bey ile Halife’nin ricası üzerine hapse atılmıştır.” (459-4/215b)

Fânî (Fānī) “Mîr Ali Şîr’in Farsça eserlerinde kullandığı mahlas.” (355/171a/18)

Fâruk Mirza (Fārūk Mirza) “Babür ile Mâhim’in oğlu (ölümü 1526).” (649/302a/3)

Fatma Sultan (Fāṭima Sulṭān) “Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaça’nın kızı; Yâdigâr Ferruh’un karısı (ölümü 1505’ten önce).” (349/168a/10)

Fatma Sultan Ağa (Fāṭima Sulṭān Āġā) “Moğol tümen beylerinden birinin kızı; Ömer Şeyh Mirza’nın kansı; (Babür’ün kardeşi) Cihangir Mirza’nın annesi.” (25/12b/3)

Fâzıl Kökeltaş (Fāżil Kūkaltāş) “Şah Şücâ Bey’in hizmetinde, Sîvî valisi (ölümü 1514).” (313/152a/27)

Fâzıl Tarhan (Fāżil Tarḫān) “Türkistan’ın tüccar tarhanlarından; Şaybak Han’ın hizmetinde bulunmuştur (ölümü 1500).” (171/84a/2)

Ferid Han (Farīd Ḫān) “Nâsır Han’ın oğlu.” (773/365a/28)

Feridun (Farīdūn) “İran hükümdarı.” (103/50b/18)

Feridun Hüseyin Mirza (Farīdūn Ḥusayn Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaça’nın oğlu (ölümü 1509).” (345/167a/20)

Feridun Kobuzî (Farīdūn Ḳopūzī) “Babür’ün Ahmed Şah’a mektup yazarak gelmesini istediği adam.” (735/345b/21)

Ferruh Argun (Farruḫ Ārġūn) “Mukim’in adamı; Kalat’ı Babür’e karşı müdafaa etmiş, sonra da teslim olmuştur.” (327/158b/26)

Ferruh Hüseyin Mirza (Farruḫ Ḥusayn Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın oğlu (ölümü 1509).” (347/167b/13)

Ferruhzâd Bey (Farruḫzād Bég) “Kandahar’daki bahçesinde Babür ordugâh kurmuştur.” (447/211a/11)

Fetih Han Servânî (Fatḥ Ḫān Sarvānī) “Âzam Han’m oğlu; Mahmud’un babası.” (647/301b/1)

Fîrûz Han Mivâtî (Fīrūz Ḫān Mīvādī) “Agra’da Bikermâcit’in emirlerinden biri.” (575/268b/12)

Fîrûz Şah bkz. Sultan Fîrûz Şah Tuğluk.

Fîrûze Begim (Fīrūza Bégim) “Sultan Mansur Mirza’nın karısı; Sultan Hüseyin Mirza’nın annesi; baba tarafından Fîrûze b.”Sultan Hüseyin Kancût b.”Aka Begim b.”Timur; ana tarafından Fîrûze b.”Kutluk Begim b.”Miranşah b.”Timur (ölümü 1469).” (339/163b/5)

Fîrûz-Şah Bey (Fīrūz Şāh Bég) “Abdülhâlik Bey’in büyükbabası.” (357/172a/23)

Garîbî (Ġurbatī) “Şah Garîb Mirza’nın mahlası.” (343/166a/23)

Gazi (Ġāzī) “Rânâ Sengâ savaşında kullanılmış olan büyük top.” (717/337a/13)

Gâzî (Ġāzī) “Rânâ Sengâ’yla yapılan büyük savaşın ardından Babür’ün aldığı lakap.” (691/324b/1)

Gazi Han Lûdî (Ġāzī Ḫān Lūdī) “Devlet Han Lûdî’nin oğlu.” (477/225a20)

Gedâyî Behcet (Gadā’ī Bahcat) “Kâsım Bey’in hemşirezâdesi.” (523/245b/16)

Gedâyî Bilâl (Gadā’ī Bilāl) “Herat’tan kaçıp İbn Hüseyin Mirza’ya gitmiş, sonra tekrar Babür’e gelmiştir.” (437/207b/22)

Gedâyî Tagayî (Gadā’ī Tagāyī) “Babür’ün meclislerinde bulunanlardan biri.” (467/219b/4)

Gıyâseddin Gûrî (Ġiyāṣuddīn Ġawrī) “Hindistan fatihi Sultan Şahâbeddin Gûrî’in ağabeyi; Horasan hâkimi.” (577/269b/12)

Gıyâseddin Kurçı (Ġiyāṣuddīn Ḳorçī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (753/354b/9)

Gulâm Ali (Ġulām ‘Alī) “Halife’nin adamı.” (795/375b/4)

Gulâm Şâdî (Ġulām Şādī) “Sultan Hüseyin Mirza devri sanatkârlarından; bestekâr.” (381/182b/13)

Gûrî Barlas (Ġūrī Barlās) “Babür’ün komutanlarından (ölümü 1513).” (161/79b/12)

Gücûr Han (Gucūr Ḫān) “Babür’ün hizmetindeki komutanlardan.” (755/355b/10)

Güherşâd Begim (Guharşād Bégim) “Sultan Ebû Sait Mirza’nın kızı; Babür’ün halası.” (401/191a/18)

Gürkhâne (Gurkẖāna) “Sevâtî taraflarına verilen isim.” (473/222b/7)

Habibe Sultan Begim (Ḥabība Sulṭān Bégim) “Sultan Argun’un biraderzadesi, Sultan Ahmed Mirza’nın karısı; Babür ona "yenge” diyor.” (39/20a/20)

Hâcegî Esed Cândâr (Ḥācagī Asad Cāndār veya Ḥāndār, niẓām al-Dīn) “Babür’ün elçi ve komutanlarından.” (655/305a/12)

Hâcegî Molla-i Sadr (Ḥācagī Mollā Ṣadr) “Mevlânâ Muhammed Sadreddin’in oğlu, Hoca Kelân’ın ağabeyi (ölümü 1496).” (81/39b/10)

Hacı (Ḥācī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1497).” (83/40b/5)

Hacı Gazi Mangıt (Ḥācī Ġāzī Manġīt) “Dayısı Sultan Mahmud Han tarafından Babür’e gönderilen yardım kuvvetlerinin kumandanı.” (127/62a/11)

Hacı Han (Ḥācī Ḫān) “Gazi Han’ın küçük kardeşi.” (549/256a/4)

Hacı Pîr Bekâvul (Ḥācī Pīr Bökāvul) “Sultan Hüseyin Mirza’nın adamlarından.” (71/35b/20)

Hacı Seyfeddin Bey (Ḥācī Sayfuddin al-Dīg) “Sultan Süleyman Mirza’nın beylerinden olan Veli Bey onun neslindendir.” (357/171b/7)

Hâfız Bey ya da **Hâfız Bey Dulday** bkz. Hâfız Muhammed Bey Dulday.

Hâfız Hacı (Ḥāfiẕ Ḥācī) “Herat’ta Muzaffer Mirza’nın meclisinde okuyan hanendelerden.” (399/190a/2)

Hâfız Mîr Kâtib (Ḥāfiẕ Mīr Kātib) “Semerkand’dan Babür’e gelen heyetin reislerinden.” (507/237b/2)

Hâfız Mîrek (Ḥāfiẕ; Mīrak) “Babür’ün maiyetindeki adamlardan.” (455/215a/22)

Hâfız Muhammed Bey Dulday (Ḥāfiẕ Muḥammed Bég Dūldāy) “Sultan Melik Kâşgarî’nin oğlu; Ömer Şeyh Mirza’nın emirlerinden (ö.”1504).” (25/13a/18)

Hakdâd (Ḥaḳḳdād) “Dürnâme büyüklerinden olup Babür’e bahçesini hediye etmiştir.” (531/248b/7)

Hak-Nazar (Ḥaḳḳ-Nażar) “Noyan Kökeltaş’ın öz dayısı.” (197/98b/21)

Hak-Nazar Çıpan (Ḥaḳḳ -Nażar Çapān) “Çiçektû civarını yağmalayan adam.” (393/187b15)

Haldâr (Ḥaldār) “Haydar Kökeltaş’ın oğlu, Bende Ali’nin küçük kardeşi.” (179/89a/23)

Halife bkz. Nizâmeddin Ali Barlas.

Halife Me’mûn (Ḫalīfa Ma’mūn) “Halife Harun Reşid’in ikinci oğlu; 813’te ağabeyinin yerine geçmiştir (ölümü 833).” (95/46b/27)

Halil (Ḫalīl) “Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi (ölümü 1501).” (137/66b/20)

Halil Çehre Destâr-Pîç (Ḫalīl Çuhra Dastār-Pīç) “Merginan’da Babür’ün yanında bulunmuş ve büyük yararlıklar göstermiştir.” (127/61b/1)

Halil Divâne (Ḫalīl Dīvāna) “Uzun Hasan’ın seçkin adamlarından biri.” (127/62b/23)

Halvaçı Tarhan (Ḥalvāçī Tarḫān) “Kandahar savaşında Argunlar tarafında olup Babür’e karşı savaşanlardan biri.” (445/211a/24)

Halvî Piyâde (Ḥālūy Piyāda) “Babür’ün adamlarından biri.” (493/232b/23)

Hamîd Han Sârenghânî (Ḥamīd Ḫān Sārangẖānī) “Hamîd Han Hassa-Hayl da denir; Hisar-ı Fîrûze’nin şıkdarı.” (561/262a/10)

Hâmûsî (Hāmūsī) veya Mûsî, Dîve’nin (veya Diyûre’nin) oğlu.” (735/345a/8)

Hamza (Ḥamza) “Kâsım Bey’in küçük oğlu (annesi Bende Ali’nin kızı).” (517/242b/19)

Hamza Bi Mangıt (Ḥamza Bék Manġīt) “Özbeklerin komutanlarından.” (257/124b/6)

Hamza Han (Ḥamza Ḫān) “Alişeng hâkimi (ölümü 1520).” (537/251a/10)

Hamza Sultan (Ḥamza Sulṭān) “Latife Begim’in ikinci kocası; Abdüllâtif ile Mamak’ın babası (ölümü 1511).” (41/20b/9)

Han bkz. Sultan Ahmed Han, Sultan Mahmud Han, Sultan Said Han, Yunus Han.

Han Mirza bkz. Sultan Veys Mirza.

Hând-Emîr (Ḫ^{W}āndamīr) “Gıyâseddin Muhammed Hând-Emîr, tarihçi; Hulâsatülahbâr (1498) “Habibüssiyer (1521) gibi birçok eserin yazarı; muammacı Şahâbeddin ve musikişinas Mirza İbrahim ile birlikte (1527) Hindistan’a geldi; Babür’ün ölümünün ardından Humayun’a katıldı ve Humayun’un Gücerâtlı Bahadır Şah’a karşı seferi sırasında öldü (1475-1535).” (723/339a/2)

Hanefî bkz. İmam Ebû Hanife.

Han-ı Cihan (Ḫān-i Cihān) “Fetih Han Servaninin lakabı.” (551/257a/9)

Han-ı Hanan (Ḫān-i Ḫānān) “Hindistan’da emirlere verilen unvanlardan.” (649/303a/23)

Hanım (Ḫānīm) “Yunus Han’ın ablası.” (21/10b/3)

Hanım bkz. Kutluk-Nigâr Hanım; Mihr-Nigâr Hanım; Sultan-Nigâr Hanım.

Hanike Han bkz. Sultan Mahmud Han.

Han-Kulı (Ḫān-Ḳulı) “Han-Kulı BeyânKulı diye de geçer; Beyân-Kulı’nın oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (203/101a/13)

Hanzâde Begim (Ḫānzāda Bégim) “Mîr Büzürg’ün kızı; Sultan Mahmud Mirza’nın karısı ve Sultan Mes’ûd Mirza’nın annesi.” (17/8b/12)

Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) “Mîr Büzürg’ün torunu, Hanzâde Begim’in biraderzadesi, Sultan Mahmud Mirza’nın bu ismi taşıyan ikinci karısı, Sultan Hüseyin Mirza’nın annesi.” (53/27a/19)

Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) “Sultan Mes’ûd Mirza ile Saadet-Baht Begim’in kızı.” (735//344b/3)

Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) “Termiz hanzadelerinden, Sultan Ahmed Mirza’nın karısı.” (41/20b/5)

Hanzâde Begim (Ḫānzāda Bégim) Ömer Şeyh Mirza ile Kutluk-Nigâr Hanım’ın kızı; Babür’ün ablası; Şaybak Han, Seyid Hâdî Hoca ve Mehdi Hoca’nın karısı (ölümü 1545).” (17/8b/9)

Hanzâde Hanım (Ḫ^{W}ānzāda Ḫānīm) “Sultan Ahmed Han ile Bedi’ulcemâl Begim’in kızı; Muzaffer Mirza’nın karısı, sonradan Şıbanî Han ile evlendi.” (435/206b/21)

Hasan Ali (Ḥasan’Alī) “= Çağatay, Babür’ün beylerinden.” (807/382a/4)

Hasan Ali Celâyir (Ḥasan ‘Alī Calā’ir) “asıl ismi Hüseyin Celâyir’dir, ama Hasan Ali diye bilinir; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; şairdir, mahlası Tufeylî.” (363174b/18)

Hasan Ali Sevâdî (Ḥasan ‘Alī Svādī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (755/355b/10)

Hasan Barın bkz. Can Hasan Barın.

Hasan Barlas (Ḥasan Barlās) “Husrev Şah’ın tahsildarı.” (255/124b/20)

Hasan Çelebi (Ḥasan Çalabī) “İran şahı Tahmasp’ın elçisi.” (757/357a/19)

Hasan Dikçe (Ḥasan Dégça) “Ahsi’nin büyüklerinden olup Uzun Hasan ile Tenbel’e karşı isyan ederek Ahsi’yi Babür’e teslim etmiştir.” (127/62a/8)

Hasan Halife (Ḥasan Ḫalīfa) “Nizâmeddin Ali Halife’nin oğlu.” (797/376b/10)

Hasan Han Bârîvâl (Ḥasan Ḫān Bārīvāl) “Rânâ Sengâ savaşından önce Babür’ü terk eden Hind emirlerinden.” (677/315a/1)

Hasan Han Lenger (Ḥasan Ḫān Laşkar) “Şahzade Müngir’in veziri.” (795/375b/6)

Hasan Han Mivâtî (Ḥasan Ḫān Mīvātī) Nâher Han’ın babası; Mivāt hâkimi, Babür’e itaat etmeyen Hind emirlerinden (ölümü 1527).” (631/294a/18)

Hasan İkrek (Ḥasan īkrāk) “Hüseyin lkrâk diye de geçer; Babür’ün maiyetindeki adamlarından.” (535/250a/3)

Hasan Meken (Ḥasan Makan) “Meken’in oğlu, Rânâ Sengâ’ya karşı Babür’den yardım istemiştir.” (641/298a/1)

Hasan Nebîre (Ḥasan Nabīra) “Muhammed Sigal’in torunu, Muhammed Kâsım Nebîre’nin küçük kardeşi.” (89/43a/12)

Hasan Noyan bkz. Noyan Bey.

Hasan Şerbetçi (Ḥasan Şarbatçī) “Semerkand’da tarhanların isyanına katılanlardan.” (73/36b/17)

Hasan Şeyh Timur (Ḥasan Şayḫ Tīmūr) “Sultan Hüseyin Mirza’nın karısı Zübeyde Ağa’nın büyükbabası; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (349/168b/21)

Hasan Yâkub Bey (Ḥasan Ya’ḳūb Bég) “Noyan Bey’in oğlu, Ömer Şeyh Mirza’nın emirlerinden, daha sonrasında Babür’ün hizmetine girmiştir (ölümü 1494).” (27/13b/8)

Hâtî Keker (Hātī Kakar) “Tatar Keker’in kardeşi.” (485/228a/5)

Hatice Begim (Ḫadīca Bégim) “Sultan.”Hüseyin Mirza’nın karısı; Muzaffer Hüseyin Mirza, Şah Garib Mirza ve Ak Begim’in annesi.” (345/166a/3)

Hatice Sultan Begim (Ḫadīca Sulṭān Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı, Babür’ün halası.” (395/188b/16)

Hâtifî (Hātifī) “şair Cāmî’nin yeğeni Abdullah Mesnevîgûy’un mahlası; Horasan’da Câm’da doğmuş ve orada ölmüştür (ölümü 1521).” (377/180b/6)

Hâtim Kurbeyi (Ḥātīm Ḳorbégī) “Babür’ün komutanlarından.” (333/161a/16)

Haydar Alemdar (Ḥaydar ‘Alamdār) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (479/225b/17)

Haydar Ali Becûrî (Ḥaydar ‘Alī Bacavrī) “Becûr sultanı.” (277/134b/12)

Haydar Kökeltaş (Ḥaydar Kūkaltāş) “Haydar Bey diye de geçer; Sultan Mahmud Han’ın emirlerinden.” (37/19b/26)

Haydar Mirza (Ḥaydar Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile (Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı) Pâyende Sultan Begim’in oğlu (ölümü 1503).” (71/35b/21)

Haydar Mirza (Ḥaydar Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile (Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı) Pâyende Sultan Begim’in oğlu (ölümü 1503).” (21/11a/23)

Haydar Mirza bkz. Muhammed Haydar Mirza.

Haydar Rikâbdâr (Ḥaydar Rikābdār) “Muhammed Ali’nin babası; Babür’ün beylerinden.” (113/55b/10)

Haydar-Kulı (Ḥaydar-Ḳulī) “Hoca Kelân’ın nökeri.” (563/263b/29)

Haydar-Kulı (Ḥaydar-Ḳulī) “Uzun Hasan’ın adamlarından.” (127/62b/25)

Helâhil (Halāhil) “Humayun’un nökeri.” (491/231a/11)

Hestiçi Tunkatar (Hastīçī Tunḳaṭār) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (653/304b/15)

Heybet Han Gurkendâz (Haybat Ḫan Kargandāz) “Babür’ün hizmetindeyken kaçıp Senbel’e giden Hind emirlerinden.” (677/315a/1)

Heytem Han (Haytam Ḫān) “Davud Han’ın ağabeyi.” (563/263b/22)

Hızır Hoca Han (Ḫīżīr Ḫʷāca Ḫān) “Tuğluk Timur Han’ın oğlu.” (19/9b/7)

Hilâlî (Hilālī) “Sultan Hüseyin Mirza devri şairlerinden Mevlânâ Bedreddin’in mahlası (ölümü 1520 veya 1523).” (379/181a/1)

Hindal Mirza (Hindāl Mīrzā) “Babür ile Dildâr Begim’in oğlu (ölümü 1551).” (467/220a/20)

Hindî Moğul (Hindī Muġūl) “Babür’ün komutanlarından (yazılışları farklı olduğu halde, aynı adam olması ihtimâli için bkz. Mendî, Mihendî ve Mehdî).” (309/149b/13)

Hindu Bey Kuçın (Hindū Bég Ḳūçīn, calāl ad-Dīn) “Babür’ün komutanlarından.” (805/381a/4)

Hoca Abdullah Marvârîd (Ḫʷāca ‘Abd Allāh Marvārīd) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; önce sadr, sonraları bey ve şair; mahlası Beyânî (ölümü 1516).” (363/175a/26)

Hoca Abdülhak (Ḫʷāca ‘Abd al-Ḥaḳḳ).”Hoca Mahdumî’nin kardeşi.” (757/357a/17)

Hoca Abdüşşehid (Ḫʷāca’Abd al-Şahīd) “Hoca Ubeydullah Ahrârî oğlu Hoca Abdullah Hâcegân Hoca’nın oğlu (ölümü 1574).” (747/351b/18)

Hoca Ahmed (Ḫʷāca Aḥmad) “Kâbil tümenlerinden olan Lühûger tümeninin Secâvend köyünden.” (769/363a/10)

Hoca Ahrâr bkz. Hoca Ubeydullah.

Hoca Ali Bay (Ḫʷāca’Alī Bāy) “Can Ali’nin babası.” (163/80a/10)

Hoca Atâ (Ḫʷāca ‘Atā’) “Ataullâh Muhammed Hüseynî Nişapûrî; Sultan Hüseyin Mirza’nın vezirlerinden, Ravzatül-ahbâb’ın yazarı (ölümü 1511).” (369/177a/12)

Hoca Bâkî (Ḫʷāca Bākī) “Hoca Yahya’nın oğlu (ölümü 1500).” (163/80b/21)

Hoca bkz. Hoca Ahmed Kadı; Hoca Kelân; Hoca Mevlânâ Kadı; Hoca Ubeydullah.

Hoca Dost Hâvend (Ḫʷāca Dôst Ḥāvand, kamāl al-Dīn) “Babür’ün komutanlarından.” (455/215a/16)

Hoca Ebülbereke Firâkî (Ḫʷāca Abu’l Baraka Firāḳī).” (177/87b/7)

Hoca Ebülmekârim (Ḫʷāca Abu’l-Makārīm) “Semerkand’da tarhanlara karşı isyan edenlerden (ölümü 1502).” (183/91a/16)

Hoca Efdal (Ḫʷāca Afḍal) “Sultan Hüseyin Mirza’nın divanlarından.” (369/177a/9)

Hoca Esedullah bkz. Hâcegî Esed Cândâr.

Hoca Hâfız (Ḫʷāca Ḥāfiẕ) “Hoca Şemseddin Muhammed Hāfız Şirâzî; şair (ölümü 1389).” (265/128b/1)

Hoca Halife bkz. Nizâmeddin Ali Barlas.

Hoca Hând Said (Ḫʷāca Ḫʷānd Sa’īd) “Babür türbesini ziyaret ediyor.” (513/241a/13)

Hoca Hasî (Ḫʷāca Ḥusaynī) “Babür’ün hizmetindeki adamlardan.” (233/114a/5)

Hoca Hızır Nûhânî (Ḫʷāca Ḫīżīr Nūḥānī) “Afganlar arasında meşhur ve muteber tüccarlardan.” (309/149b/12)

Hoca Husrev (Ḫʷāca Ḫusrav) “Emîr Husrev, Tûtî-i Hind olarak tanınmış meşhur Hindistan şairi. Babası Laçın Türk, Seyfeddin Mahmud, Belh’ten gelip Patiāla’da yerleşmiştir; şair orada 1253 ‘te doğup 1325’te öldü.” (607/282b/4)

Hoca Hüseyin Bey (Ḫʷāca Ḥusayn Bég, kamāl al-Dīn) “Hoca Hüseyin Divan ve Hoca Hüseynî olarak da geçer; Ömer Şeyh Mirza’nın emirlerinden; Ömer Şeyh Mirza’nın karısı Ulus Ağa’nın babası, Uzun Hasan’ın kardeşi; sonra Babür’ün hizmetinde bulundu.” (25/12b/1)

Hoca İsmail (Ḫʷāca Ismā’il) “ṣaḥīḥ-i Buhārī’nin yazarı (810-870).” (429/203a/11)

Hoca Kadı bkz. Hoca Mevlânâ Kadı.

Hoca Kelân Bey (Ḫʷāca Kalān B'g) "Hoca Yahya'nın torunu, (Ömer Şeyh Mirza devrinin belli başlı şahsiyetlerinden) Mevlânâ Muhammed Sadr'ın oğlu; Babür'ün emirlerinden." (539/252a/20)

Hoca Kemâl (Ḫʷāca Kamāl) "Kemâleddin Hocendî; Hâfız zamanında yaşamış büyük şair (ölümü 1390)." (7/4a/19)

Hoca Kemâleddin Dost Hâvend bkz. Hoca Dost Hâvend.

Hoca Kutbeddin (Ḫʷāca Ḳutb al-Dīn) "Bahtiyâr Kâkî; Fergana'nın Uş şehrinden olup Sultan Il-Tutmuş zamanında Hindistan'da ölmüştür (1235); türbesi Dehli'den onbir mil mesafede, Kutub-Menâr'ın bir mil güneybatısındadır." (573/267b/11)

Hoca Mevlânâ Kadı (Ḫʷāca Mavlānā Ḳāżī) "Abdullah Sultan Ahmed Kadı'nın oğlu, baba tarafından Şeyh Bürhâneddin Kılıç ve anne tarafından Sultan llig Mâzî'ye dayanır; Hoca Ubeydullah Ahrârî'nin müridi (ölümü 1498); Babür'ün üstadı ve piri." (31/16a/13)

Hoca Mîr Mîrân (Ḫʷāca Mīr Mīrān) "Babür'ün beylerinden." (555/259a/6)

Hoca Mîr Sultan (Ḫʷāca Mīr Sulṭān) "Babür'ün yanına gelen elçilerden." (749/352b/8)

Hoca Muhammed Ali Kitabdâr (Ḫʷāca Muḥammad Alī Kitābdār) "Babür'ün hizmetinde bulunan Sartlardan." (159/78b/19)

Hoca Muhammed Ali Tagayî (Ḫʷāca Muḥammad Taġāyī) "'Asas; Mâhim Begim'in kardeşi; Babür'ün meclis arkadaşlarından." (459/216b/26)

Hoca Muhammed Derzi (Ḫʷāca Muḥammad Darzī) "Ömer Şeyh Mirza'nın emekdar adamı ve bir kızının atekesi." (31/16a/16)

Hoca Muhammed Emin (Ḫʷāca Muḥammad Amīn) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (455/215a/16)

Hoca Muhammed Zekeriya (Ḫʷāca Muḥammad Zakariyā) "Hoca Yahya'nın oğlu (ölümü 1500)." (163/80b/21)

Hoca Münir Uşî (Ḫʷāca Munīr Oşī) "Baysungur Mirza'nın hizmetinde bulunanlardan." (79/38b/11)

Hoca Mürşid Irakî (Ḫʷāca Murşid 'lrāḳī) Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (777/367a/13)

Hoca Nasîr-i Tûsî (Ḫʷāca Naṣīr-i Ṭūsī) “Nasîreddin Tûsî; meşhur feylesof ve hey’etşinas; Hulagu’nun baş veziri ve hey’et, hendese ve ilâhiyât hakkında yazılmış birçok eserin yazarı (doğumu 1201 ve ölümü 1274).” (95/46b/25)

Hoca Nizâmeddin Ali Halife bkz. Nizâmeddin Ali Barlas.

Hoca Pîr Ahmed Hânî (Ḫʷāca Pīr Aḥmed Nānī veya Ḫānī) “Mecdeddin Muhammed’in babası; Şahruh Mirza’nın divan reisi.” (367/176b/22)

Hoca Ubeydullah (Ḫʷāca ‘Ubayd Allāh Aḥrār Naḳşbandī); Hâceke Hoca ile Hoca Yahya’nın babası; (Babür tarafından nazma çevrilen) Vâlidiye risâlesinin yazarı; 1491 ‘de Semerkand’da ölmüştür.” (243/119a/24)

Hoca Yahya (Ḫʷāca Yaḥyā) “Hoca Ubeydullah’ın oğlu (ölümü 1500).” (75/37b/16)

Hoca Yâkub (Ḫʷāca Ya’ḳūb) “Hoca Yahya’nın oğlu; Hoca Ubeydullah’ın torunu.” (243/118b/1)

Hoca Yunus (Ḫʷāca Yūnus) “Kâbil tümenlerinden Lühûger tümenindeki Secâvend köyündendir.” (283/137b/22)

Hoca Yusuf (Ḫʷāca Yūsuf) “Musikişinas.”Endicanlı olup Baysungur Mirza’nın hizmetinde bulunmuştur (ölümü 1434).” (5/2b/5)

Hocake Hoca (Ḫʷācaka Ḫʷāca) “Hoca Ubeydullah’ın büyük oğlu; Hoca Yahya’nın ağabeyi.” (73/36b/22)

Hoca-Rûşenâî bkz. Hoca-Abdussamed.

Hoş-Keldi “Moğol büyüklerinden ve Babür’ün komutanlarından.” (445/210a/1)

Hûb-Nigâr Hanım (Hūb-Nigār Ḫānīm) “Yunus Han ile Isen-Devlet Begim’in kızı; Muhammed Hüseyin Mirza’nın karısı; Babür’ün öz teyzesi; Haydar ile Habibe’nin annesi (ölümü 1501).” (21/11a/20)

Huda-Bahş (Ḫudābaḫş) “Çağataylardan, Husrev Şah’ın itibar ettigi nökerlerinden.” (443/209b/14)

Huday-Birdi Bey (Ḫudāy-Bīrdī Bég) “Huday-Birdi Tuğçı diye de geçer; Babür’ün atekesi.” (25/13a/19)

Huday-Birdi Bukak (Ḫudāy-Bīrdī Būḳāḳ) “Sultan Kulı Çanak’ın babası; Babür’ün Moğollar arasında riayet ettiği adamlarından biri (ölümü 1495).” (131/64b/26)

Huday-Birdi Timurtaş (Ḫudāy-Bīrdī, Tīmūrtāş) “Huday-Birdi Tuğçı Timurtaş diye de geçer; Kâsım Bey’in büyük oğlu; (Babür’ün babası) Ömer Şeyh Mirza’nın bey-atekesi ve emirlerinden biri (ölümü 1466).” (13/6b/15)

Hudaydâd bkz. Emir Hudaydâd.

Hulagu Han (Hūlāgū Ḫān) “Cengiz Han’ın torunu (ölümü 1265).” (95/46b/25)

Humayun Mirza (Humāyūn Mīrzā) “Türk-Hind Imparatoru Babür ile Mâhim’in oğlu ve halefi (ölümü 1556).” (757/356b/7)

Hurrem Şah Sultan (Ḫurram Şāh Sulṭān) “Şıbanî ile Hanzâde Begim’in oğlu (ölümü 1510’dan sonra).” (17/8b/19)

Husrev Kâkiyânî (Ḫusrav Kākiyānī) “Kâkiyânî kavmi büyüklerinden.” (303/146a/8)

Husrev Kökeltaş (Ḫusrav Kūkaltāş, calāl al-Dīn) “Babür’ün emirlerinden.” (755/355b/8)

Husrev Şah (Ḫusrav Şāh) “Veli ve Bâkî Bey’lerin kardeşi; Türkistanlı kıpçaklardan olup gençliğinde tarhan beylerinin hizmetinde bulunmuş, sonra Sultan Mahmud Mirza’nın hizmetine girmiştir (ölümü 1505).” (261/126b/2)

Hülhül İneke (Hulhul Anike) “Babür’ün içki meclisine iştirak eden bir kadının adı.” (527/247b/17)

Hüsâmeddin Ali Halife (Ḥisām al-Dīn ‘Alī Ḥalīfe) “Halife’nin oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (805/381a/5)

Hüseyin Baykara bkz. Sultan Hüseyin Mirza.

Hüseyin Celâyir veya Hüseyin Ali Celâyir veya Hüseyin Ali Tufeylî Celâyir bkz. Hasan Ali Celâyir.

Hüseyin Gaynî (Ḥusayn Ġaynī) “Nicrav derelerinden Piçgan deresinde bulunan Gayn köyünün büyüğü; merkeze itaatsizliğiyle meşhurdur.” (335/162a/11)

Hüseyin Han Deryahânî (Ḥusayn Ḫān Daryāḫānī) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (699/329a/19)

Hüseyin Han Nûhânî (Ḥusayn Ḫān Noḫānī) “Râbirî hâkimi.” (ölümü 1527).” (631/294a/20)

Hüseyin Hasan (Ḥusayn Ḥasan) “Babür’ünhizmetinde bulunanlardan (ölümü 1519).” (509/238b/5)

Hüseyin İkrâk bkz. Hasan lkrek.

Hüseyin Sûfî bkz. Çın-Sûfi.

Hüseyin Ûdî (Ḥusayn ‘ūdī) “musikişinas, Mir Ali Şîr’in yetiştirdigi sanatkârlardan.” (381/182a/7)

Hüseynî (Ḥusaynī) “Sultan Hüseyin Mirza’nın mahlası.” (341/164b/12)

İbn Hüseyin Mirza (İbn Ḥusayn Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın oğlu (ölümü 1513).” (437/207b/22)

İbrahim Ata (İbrāhīm Ātā) mezarı; Taşkend ile Sayram arasındaki köylerin yanındadır.” (207/102a/11)

İbrahim Begçik Tagayî (İbrāhim Bégçīk Taġāyī) “Çapuk diye de bilinir; Eyyûb Begçik’in kardeşi.” (81/40a/21)

İbrahim bkz. Sultan İbrahim.

İbrahim Cânî (İbrāhīm Cānī) “İbrahim Han diye de geçer; Çelme’nin babası; Babür’ün komutanlarından (ölümü 1501).” (179/89a/19)

İbrahim Çağatay (İbrāhīm Çağatay) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (365/175b/21)

İbrahim Çehre (İbrāhīm Çahra) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (505/237a/1)

İbrahim Dulday (İbrāhīm Dūldāy) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (357/172a/26)

İbrahim Hüseyin Mirza (İbrāhīm Ḥusayn Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın oğlu (ölümü 1504).” (347/167b/14)

İbrahim Lûdî bkz. Sultan İbrahim Lûdî.

İbrahim Mirza bkz. İbrahim Sultan Mirza.

İbrahim Saru (İbrāhīm Sārū) “Sarı, Saruy, Manglıg (Mınglıg) Bey; küçüklüğünden beri Babür’ün babasının hizmetinde bulunarak yükselmiş; sonra Babür’e muhalefet

ederek Baysungur Mirza'nın hizmetinde bulunmuş ve tekrar Babür'e gelmiştir (ölümü 1501)." (113/55a/6)

İbrahim Sultan Mirza (İbrāhīm Sulṭān Mīrzā) "Şahruh'un oğlu; Şiraz hakimi (ölümü 1414)." (19/10a/22)

İbrahim Tarhan (İbrāhīm Tarḫān) "Ahmed Tarhan'ın ağabeyi; önce Sultan Hüseyin Mirza'nın, sonra Babür'ün hizmetine girmiştir (ölümü 1501)." (67/33b/24)

İkü Sâlim (Éygü Sālim) "Husrev Şah'ın nökerlerinden ve Moğolların büyüklerinden olup Babür'e karşı isyan edenlerden biri." (459/216a/11)

İkü Timur Bey (Éygü Tīmūr Bég) "Timur Bey'in riayet ettiği beylerden, Sultan Ahmed Mirza'nın beylerinden Derviş Bey bunun neslindendir (ölümü 1391)." (43/22a/25)

İl-Aman bkz. El-Aman.

İlhan bkz. Hulagu Han.

İlyas Han bkz. Rüstem Han.

İmâdülmülk ('Imād al-Mulk) "Gücerât hâkimi Sultan Muzaffer'in büyük oğlu Sikender Şah'ı öldüren köle (ölümü 1526)." (647/302a/15)

İmam Ebû Hanife (Imām Abū Ḥanīfa) (595/277b/9)

İmam Muhammed (İmām Muḥammad) "Hoca Muhammed Emin'in nökeri." (529/248a/11)

İmâmeddin Mes'ûd (İmāmal-Dīn Mas'ūd) Cihangir Mirza'nın hizmetinde bulunanlardan." (387/184b/12)

İrzen (Érzan) "Barın tümen beylerinden (ölümü 1428)." (19/9b/15)

İsen-Buğa Han (Èsan-Būġā Ḫān) "Duva Han oğlu (ölümü yaklaşık 1318)." (19/9b/8)

İsen-Buğa Han (Èsan-Būġā Ḫān) "Veys Han'ın oğlu; Yunus Han'ın kardeşi (ölümü 1462)." (19/9b/8)

İsen-Devlet Begim (Èsan-Davlat Bégim) "Şîr Hacı Bey'in kızı, Yunus Han'ın karısı, Babür'ün büyükannesi (ölümü 1505)." (17/9a/24)

İsen-Kulı Sultan (Èsan-Ḳulī Sulṭān) “Yılbars Sultan’ın küçük kardeşi, Şıban sultanlarından; Sultan Veys Mirza ile Sultanım Begim’in kızının kocası.” (499/235a/11)

İsen-Timur Sultan (Èsan-Tīmūr Sulṭān) “Sultan Ahmed Han’ın oğlu.” (789/373a/11)

İshak Ata (İsḥāḳ Ātā) mezarı; Taşkend ile Sayram arasındaki Yaga (Yagman) köyü civarındadır.” (207/102a/11)

İskender Behlûl bkz Sultan İskender Lûdî

İskender Filkos (İskandar Filkūs) “Büyük Iskender; Bedahşan şahları kendi neseplerini ona çıkarmaktadır (ölümü M.”Ö.”327).” (23/11b/4)

İskender Lûdî bkz Sultan İskender Lûdî

İskender Mirza bkz. Sultan İskender Mirza.

İslîm Barlas (İslīm Barlās) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (361/173b/10)

İsmail Cilvânî (İsmā’īl Cilvānī) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (549/256b/14)

İsmail Çelme (İsmā’īl Çalma) “İbrahim Cânî’nin oğlu.” (741/348a/5)

İsmail Han (İsmā’īl Ḫan) “Devlet Han oğlu Ali Han’ın oğlu; Babür’e karşı gelen Hind emirlerinden.” (553/258a/13)

İsmail Mîtâ (İsmā’īl Mītā) “Nusret Şah’ın (Bengâle) elçisi.” (757/357a/13)

Kâbilî Ahmed Kâsım (Kābilī Aḥmed Ḳāsim) “Ahmed Kasım’ın adamlarından.” (643/299b/4)

Kadı Ciyâ (Ḳāżī Ciyā) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (637/296b/4)

Kadı Gulâm (Ḳāżī Ġulām) “Uzun Hasan’ın seçkin adamlarından.” (127/62b/24)

Kadı İhtiyâr (Ḳāżī Īẖtiyār) “Herat mollalarından, Sultan Hüseyin Mirza’nın vezirlerinden; fıkıh hakkında Farsça güzel bir risalenin yazarı (ölümü 1521).” (435/206b/22)

Kadir-Birdi Gavânî (Ḳādir-Bīrdī Ġāvanī) “Gavâ’nın büyüklerinden.” (239/117a/16)

Kalender Piyâde (Ḳalandar Piyāda) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (639/297b/14)

Kâmran Mirza (Kāmrān Mīrzā) “Babür ile Gülruh’un oğlu; çocuk olmasına rağmen ismen Kâbil ve Kandahar valisi tayin edilmişti (ölümü 1556).” (497/233b/1)

Kanber Ali (Ḳanbar ‘Alī) “Argun, Lâhûr imamlarını ve ileri gelenlerini Babür’ün huzuruna getirmek için oraya gönderilmiştir.” (739/347a/13)

Kanber Ali Bey (Ḳanbar ‘Alī Bég) “Kâsım Bey Kuçın’ın oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (211/104b/23)

Kanber Ali Bey (Ḳanbar ‘Alī Bég) “önce Sultan Ebû Said Mirza’nın ve sonra Sultan Mahmud Mirza’nın hizmetinde bulunmuştur.” (226/111b/11)

Kanber Ali bkz. Kanber Bi Mervî.

Kanber Ali Sellâh (Ḳanbar ‘Alī Sallāḥ) “Moğol ve ahtacılardan; Abdüşşükûr’un babası.” (31/15b/2)

Kanber Bi Mervî (Ḳanbar Bī Marvī) “Kepek Bi’nin oğlu; önce Şaybak Han’ın, sonrasında da Ubeydullah Han’ın hizmetinde bulunmuştur.” (323/156a/8)

Kara Ahmed Yurtçı (Ḳarā Aḥmad Yūrtçī) “Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (415/197b/16)

Kara Barlas (Ḳarā Barlās) “Uzun Hasan’ın küçük kardeşi.” (155/76b/19)

Kara-Bulut (Ḳarā-Būlūt) Mukim’in adamlarından.” (327/158b/26)

Karaça (Ḳarāça) “Babür’ün komutanlarından.” (489/230b/21)

Karakoyunlu Cihan Şah Barānî bkz. Cihan Şah Mirza.

Kara-Köz Begim (Ḳarā-Köz Bégim) “Muhammed Kasım Arlat ile Ak Begim in kızı; Nâsir Mirza’nın karısı.” (349/168a/1)

Kara-Köz Begim (Ḳarā-Köz Bégim) “Ömer Şeyh Mirza’nın karısı.” (25/12b/4)

Kara-Köz Begim bkz Rukiye Sultan Begim

Kara-Kuzı (Ḳarāḳūzī) “Babür’ün komutanlarından.” (569/265b/2)

Karlugaç Bahşı (Ḳārlūġāç Baḫşī) “Uzun Hasan’ın mûteber adamlarından.” (127/62b/23)

Kâsım Aceb (Ḳāsim ‘Acab) “Babür’ün hizmetindeki beylerden.” (113/55a/8)

Kâsım Ali Tiryâkî (Ḳāsim ‘Alī Tiryākī) “Babür’ün içki meclislerine katılan çalgıcılardan.” (483/227a/1)

Kâsım Bey Koçın (Ḳāsim Bég Kôçīn) “Ömer Şeyh Mirza’nın ve sonra da Babür’ün emirlerinden; Humayun’un bey-atekesi (ölümü 1552).” (27/14a/14)

Kâsım Dulday (Ḳāsim Dūldāy) “önce Baysungur Mirza’nın hizmetinde bulunup sonra Babür’e katılmıştır.” (79/39a/12)

Kâsım Han (Ḳāsim Ḫān) “Kazak ulusunun hani; Sultan Nigâr Hanım’ın üçüncü kocası (ölümü 1518).” (23/12a/20)

Kâsım Hanike Argun (Ḳāsim Ḥanīka Arġūn) “Sultan Ahmed Tenbel’in hizmetinde bulunanlardan.” (223/110a/16)

Kâsım Hoca (Ḳāsim Ḫʷāca) “Yeke Hoca’nın küçük kardeşi; Babür’ün komutanlarından.” (799/378a/15)

Kâsım Hüseyin Sultan (Ḳāsim Ḥusayn Sulṭān) “Kasım Sultan ile Ayşe Sultan’ın (Sultan Hüseyin Mirza ile Zübeyde Ağa’nın kızı) oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (767/362b/14)

Kâsım Kökeltaş (Ḳāsim Kūkaltāş) “Babür’ün komutanlarından; Mukim’in kızı Mâh-Çüçük’ün ikinci kocası.” (443/209b/19)

Kâsım Mirâhûr (Ḳāsim Mīrāḫūr) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (113/55b/10)

Kâsım Senbelî (Ḳāsim Sambalī) “Babür’e önce muhalefet edip sonra da hizmetine girmiş olan Hind emirlerinden.” (631/294a/17)

Kâsım Sultan (Ḳāsim Sulṭān) “Şıban sultanlarından, Sultan Hüseyin Mirza ile Zübeyde Ağa’nın kızı Ayşe Sultan’ın kocası, Kasım Hüseyin Sultan’ın babası.” (349/168b/21)

Kaşka (Ḳāşḳa) “Eyyûb Begçik tümenine mensup Moğollardan.” (201/100b/25)

Kaşka Mahmud (Ḳāşḳa Maḥmūd) “Moğol tümenlerinden Çıras’ın tümen beyi.” (177/88a/18)

Kaymas Türkmen (Ḳāytmās Türkmen) “Cihangir Mirza’nın adamlarından.” (311/151a/25)

Kayyam Bey Orduşah (Ḳayyām veya Ḳivām Bég Ordūşāh) “Babür’ün emirlerinden.” (531/249a/23)

Keker bkz. Hâtî Keker.

Kelâl (Kulāl) “güreşçi; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (767/362a/1)

Kel-Kaşuk (Kal-Ḳāşūḳ) “Semerkand’ın ayaktakımı başlarından.” (89/43a/15)

Kemâl Şerbetçi (Kamāl Şarbatçī) “Babür’ün komutanlarından.” (443/210a/20)

Kemâleddin Hüseyin Gâzürgehî (Kamāl al-Dīn Ḥusayn Gāzurgahī) “Sultan Hüseyin Mirza’nın sadırlarından.” (361/176a/11)

Kemâleddin Kanak (Kabak) (Kamāl al-Dīn Ḳanāḳ veya Ḳabāḳ) “Kitin-kara Sultan’ın nökeri ve Babür’e gönderdiği elçisi.” (765/361a/7)

Kepek Mirza bkz. Muhammed Muhsin Mirza.

Kepek veya Kepe (Kapak, Kīpak, Kapa) “Babür’ün komutanlarından.” (311/150b/17)

Kepek-Bi (Kapak ve Köpak Bég) “Kanber Ali’nin babası; Şaybak Han’ın hizmetindekilerden.” (163/81a/24)

Kerim-Birdi (Karīm-Bīrdī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (777/366b/5)

Kerimdâd Hudaydâd Türkmen (Karīmdād Ḫudāydād Turkmān); Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (217/107a/13)

Kermçend (Karmçand) “Hasan Han’ın seçkin adamlarından.” (695/326a/1)

Kette Bey (Katta Bég) “Seydî Kara’nın oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (137/67a/24)

Kette-Mah (Kete-Māh) “Muzaffer Mirza’nın oğlu.” (399/190a/14)

Kısımtay Mirza (Ḳisimtay Mīrzā) “Babür’ün komutanlarından.” (571/267b/25)

Kıvam Bey Orduşah bkz. Kayyam Bey Orduşah.

Kızıl (Ḳīzīl) “Şah Bey Argun’un habercisi.” (495/233b/23)

Kiçik Ali (Kīçīk ‘Alī) “Kûl şıkdarı, Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (231/113b/12)

Kiçik Bâkî Divâne (Kīçīk Bāḳī Dīvāna) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan; kaçarken yakalanmış, at ve silâhları alındıktan sonra serbest bırakılmıştır (ölümü 1505).” (327/158b/22)

Kiçik Begim (Kīçīk Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in kızı; Seyid Ata neslinden Molla Hoca’nın karısı.” (349/168a/1)

Kiçik Bey (Kīçīk Bég) “Mevlânâ Muhammed Sadreddin’in oğlu, Hoca Kelân’ın ağabeyi (ölümü 1505).” (327/158a/19)

Kiçik Hoca (Kīçīk Ḫʷāca) “Hoca Kelân’ın küçük kardeşi; Babür’ün hizmetindeki beylerden.” (799/378a/16)

Kiçik Mirza (Kīçīk Mīrzā) “Sultan Ahmed Mirza ile Eke Begim’in oğlu.” (339/164a/14)

Kiçik-Mah (Kīçīk-Māh) “Muzaffer Mirza’nın oğlu.” (399/190a/13)

Kiçkine Tunkatar (Kīçkīna Tūnḳaṭār) “Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (511/240b/27)

Kipek Kulı Baba (Kéyik Ḳulī Bābā) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (333/161a/18)

Kipek Mirza bkz. Muhammed Muhsin Mirza.

Kitin-Kara Sultan (Kītīn-Ḳarā Sulṭān) “Belh’in Özbek emiri.” (765/361a/10)

Koç Ahmed bkz. Sultan Ahmed Bey.

Koç Argun (Ḳôç Arġūn) “Kalât’ta bulunanlardan, Babür bunun mal ve eşyasını Kâsım Bey’e vermiştir.” (449/212b/18)

Koç Bey (Kôç Bég) “Haydar Kâsım Bey’in oğlu.” (179/89a/23)

Koç Bey (Kôç Bég) “Sultan Ahmed Bey’in oğlu, Terdi Bey’in kardeşi.” (143/70a/16)

Koç Haydar bkz. Koç Bey (Haydar Kâsım Bey’in oğlu).

Köpek Bi bkz. Kepek-Bi.

Kûkî Baba-Kaşka (Kūkī Bābā Ḳaşḳa) Babür’ün hizmetindeki komutanlardan (ölümü 1553).” (785/371a/22)

Kul (Ahmed) Aruk (Ḳul Aḥmed Aruḳ) “Babür’ün adamlarından.” (311/151a/24)

Kul Baba bkz. Sultan Baba Kulı Bey.

Kul-Bayezid Bekâvul (Ḳul-Bāyazīd Bakāvul) “Tizek’in babası; Babür’ün komutanlarından.” (443/209b/20)

Kulı Bey Argun (Ḳulī Bég Argūn) “Ahmed Ali Tarhan’ın kardeşi; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (447/211b/15)

Kulı Bey bkz. Sultan Baba Kulı Bey.

Kulike Kâşgarî (Ḳulika Kāşġarī) “Uzun Hasan’ın seçkin adamlarından.” (127/62b/25)

Kulmalık bkz. Köl-Melik.

Kul-Muhammed Bugda (Ḳul-Muḥammad Baġdādi) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (45/23a/19)

Kul-Muhammed Ûdî (Ḳul-Muḥammad ‘ūdī) Musikişinaz; Sultan Hüseyin Mirza devri adamlarından, Mir Ali Şîr’in yetiştirdiği sanatkârlardan.” (355/171a/21)

Kul-Nazar Tagayî (Ḳul-Naẕar Ṭaġāyī) “Kul-Nazar Mirza diye de geçer; Babür’ün yakın içkilerinden.” (185/91b/3)

Kurban Çarhî (Ḳurbān Çarḫī) Babür’ün komutanlarından.” (785/371a/22)

Kusem bin Abbas (Ḳusam ibn-i‘Abbās) “sahabeden; mezarı Semerkand’ın Âhenîn kapısının dışındadır.” (91/44b/25)

Kutluk Hoca Kökeltaş (Ḳutluḳ Ḫʷāca Kūkaltāş) “önce sipahi, sonra derviş; Babür’ün içki meclislerine devam edenlerden.” (187/93b/12)

Kutluk Muhammed Barlas (Kutluk Muḥammad Barlas) “Devlet-Sultan Hanım’ın süt kardeşı.” (243/119a/16)

Kutluk-Kadem (Ḳutluḳ-Ḳadam) mezarı Kâbil civarında bulunmaktadır.” (495/233b/26)

Kutluk-Kadem Karavul (Ḳutluḳ-Ḳadam Ḳarāvul, calāl al-Dīn) “Babür’ün komutanlarından (ölümü 1528).” (261/126b/10)

Kutluk-Nigâr Hanım (Ḳutluḳ-Nigār Ḫānīm) “Yunus Han’ın ikinci kızı; Ömer Şeyh Mirza’nın karısı; Babür’ün annesi; Sultan Mahmud Han ile Sultan Ahmed Han’ın ablası (ölümü 1505) .” (325/156b/3)

Kutub Han Servânî (Ḳuṭb Ḫān Sarvānī) “Babür’e karşı mücadele eden Hind emirlerinden; Etâve hâkimi.” (705/331a/2)

Kutuk Begim (Ḳataḳ Bégim) “Sultan Ahmed Mirza’nın karısı; Tarhan Begim’in süt kardeşi.” (41/20b/1)

Küçük-Kâbil bkz. Hurd-Kâbil.

Küçüm Han (Kūçūm Ḫān) “Ebülhayır Han’ın oğlu; Ebû Said ile Pulat Han’ın babası; 1510 ‘da Özbeklerin büyük hanı olarak seçilmiştir (ölümü 1530).” (739/347a/17)

Latif Sultan Ağaça (Laṭīf Sulṭān Āġāça) “Çarşenbehîlerden, Sultan Hüseyin Mirza’nın karısı, Ebülmuhsin Mirza ile Kipek Mirza’nın annesi (ölümü 1506).” (351/169b/27)

Lâtife Begim (Laṭīfa veya Laṭīf Bégim) “Ahmed Hacı Bey’in torunu, Sultan Ahmed Mirza’nın karısı; sonra Hamza Sultan ile evlenmiştir.” (41/20b/8)

Lenger Han (Langar Ḫān) “Cencûhe; Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (475/223b/8)

Lenger Han Niyazî (Langar Ḫān Niyāzī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (475/223b/11)

Lutfi Bey (Luṭfī Bég) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (773/365a/24)

Mağfur Divan (Maġfūr Dīvān) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (669/311b/12)

Mâh-Çüçük (Māh-Çūçūk) “Mukim’in kızı ve Kâsım Kökeltaş’ın karısı (ölümü 1568).” (455/214b/3)

Mahdum Âlem (Maḫdūm ʿĀlam) “Nusret Şah’ın Hacipûr valisi; Babür’e karşı Ganj sahillerini tutmak üzere toplanan Bengâle güçlerinin komutanı.” (779/368a/18)

Mahdume Sultan Begim (Maḫdūma Sulṭān Bégim) “Sultan Mahmud Mirza ile Zühre Begi Ağa’nın kızı, Ömer Şeyh Mirza’nın karısı.” (17/9a/22)

Mâhim Begim (Māhīm Bégim) “Babür’ün karısı, Humayun’un annesi (ölümü 1533).” (467/220a/21)

Mahmud (Maḥmūd) “Muhammed Mahdumî’nin oğlu (ölümü 1504).” (319/154b/18)

Mahmud Barlas (Maḥmūd Barlās) “Nundâkli Barlaslardan; Sultan Ebû Said Mirza’nın beylerinden, sonra Sultan Mahmud Mirza’nın hizmetinde bulunmuştur. Şairdir ve bir divan tertip etmiştir.” (59/29b/11)

Mahmud Han Lûdî bkz. Sultan Mahmud Han Lûdî.

Mahmud Han Nûhânî (Maḥmūd Ḫān Nūḥānī) “Mahmud Han Han-ı Cihan veya Gâzipûrî olarak da geçer; Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (773/365a/27)

Mahmud Han Servânî (Maḥmūd Ḫān Sarvānī) “Fetih Han Servânî’nin oğlu.” (651/303a/4)

Mahmud Köndürseng (Maḥmūd Kūndarsangak) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1497).” (83/40b/5)

Mahmud Sultan (Maḥmūd Sulṭān) “Şıbanî Han’ın küçük kardeşi (ölümü 1504).” (323/156a/7)

Maksud Suçı (Maḳsūd Sūçī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan; bir av sırasında kergedan, boynuzu ile onu bir mızrak boyu fırlattığı için Gürk lakabını almıştır.” (443/209b/22)

Mamak Sultan (Mamāḳ Sulṭān) “Hamza Sultan’ın oğlu (ölümü 1511).” (69/34a/3)

Mân-Sing (Mān-Sing) “Güvâlyâr racası; Bikermâcit’in babası (ölümü 1518).” (725/340a/10)

Mansur (Manṣūr) “Türkmenlerden; Babür’ün komutanlarından.” (445/210a/2)

Mansur Mirza (Manṣūr Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza’nın babası, Timur’un torunu Fîrûze Begim’in kocası.” (339/163b/4)

Mârûf (Ma’rūf) “Dilezâk Yakub Hayl’den.” (495/233a/14)

Mârûf Fermülî (Ma’rūf Farmulī) “Sultan Muhammed Behârî himayesinde bulunan Afgan ittihadının reislerinden; Muhammed ile Musa’nın babası.” (631/294a/22)

Ma’sume Sultan Begim (Ma’ṣūma Sulṭān Bégim) “Babür ile Ma’sume Sultan Begim’in kızı; annesi doğururken öldüğü için annesinin ismini almıştır; Muhammed Zaman Mirza’nın karısı.” (403/191b/1)

Ma’sume Sultan Begim (Ma’ṣūma Sulṭān Bégim) “Sultan Ahmed Mirza ile Habibe Sultan Begim’in kızı; Babür’ün karısı (ölümü 1509).” (39/20a/19)

Mecdeddin Muhammed (Macd al-Dīn Muḥammad) “Hoca Pîr Ahmed Hânî’nin oğlu; Sultan Hüseyin Mirza’nın vezirlerinden.” (367/176b/25)

Mehdî (Mahdī) “Babür’ün komutanlarından.” (yazılışı farklı olduğu halde, aynı adam olma ihtimali için bkz. Hindî Moğol, Mendî ve Mihendî) (569/266a/24)

Mehdî Hoca (Mahdī Ḫʷāca) “Musa Hoca’nın oğlu; Babür’ün ablası Hanzâde Begim’in üçüncü kocası, Câfer’in babası; Babür’ün emirlerinden.” (571/266b/5)

Mehdî Sultan (Mahdī Sulṭān) “Özbeklerden; Âdil Sultan’ın babası; Âkıl Sultan’ın büyükbabası.” (69/34a/7)

Mehdî Sultan (Mahdī Sulṭān) "Özbeklerden; Hamza Sultan'ın akrabası ve Sultan Ahmed Mirza'nın dördüncü kızı sultanım Begim'in üçüncü kocası. Önce Sultan Mahmud Mirza'nın sonra Babür'ün hizmetinde bulunmuş, daha sonra da Şıbanî Han'ın tarafına geçmiştir (ölümü 1511)." (39/20a/18)

Mehterlâm (Mahtarlām) "= Lemk, Lemkân; Nuh peygamberin babası." (275/133a/4)

Meken (Makan) Hasan'ın babası; Babür'ün hizmetindeki Hindlilerden." (639/298a/25)

Melik Ali Kutnı (Malik ʻĀli Ḳūṭbī veya Ḳūçīnī) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (463/217b/7)

Melik Bû Han (Malik Noḫān) "Dilezâk Afganlarının büyüklerinden." (495/233a/11)

Melik Bû-Said Kemerî (Malik Bū-Sa'īd Kamarī) "Babür'ün seferlerine katılan rehberlerden biri." (303/147a/25)

Melik Hest Cencûhe (Malik Hast Cancūha) "Bihre'nin yedi kürûh kuzeyinde, Kûh-i Cûd'da oturan Cencûhe kabilesinin reisi." (487/229b/14)

Melik Kâsım Baba-Kaşka (Malik Ḳāsim Bāba-Ḳaşḳa) "Melik Kâsım Moğol diye de geçer; Baba-Kaşka'nın kardeşi; Babür'ün komutanlarından (ölümü 1528)." (569/266a/22)

Melik Muhammed Mirza (Malik Muḥammad Mīrzā) "Sultan Ebû Said Mirza'nın büyük kardeşi, Minûçihr Mirza'nın oğlu."Baysungur Mirza'nın kız kardeşinin kocası (ölümü 1494)." (191/94b/6)

Melik Musa (Malik Mūsā) "Dilezak Afganlarının büyüklerinden." (495/233a/11)

Melik Şah Mansur Yusuf-Zeyî (Malik Şāh Manṣūr Yūsuf-Zayī) "Melik Süleyman Şah'ın oğlu; Tavus Han'ın kardeşi." (469/220a/1)

Melik Şah Süleyman (Malik Şāh Sulaymān) "Melik Şah Mansur Yusuf-Zeyî'nin babası." (469/220a/1)

Melik Şark (Malik Şarḳ) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (801/378b/5)

Melikdâd Kerânî (Malikdād Karānī) veya Kererâni ve Kerrânî, Babür'ün hizmetinde bulunan emirlerden." (575/268b/13)

Melik-Kulı (Malik-Ḳulī) "Küner'de Külegrâm'daki evinde Babür içki sohbeti yapmıştır." (533/250a/18)

Mellû Han (Mallū Ḫān) havuzu; "Mellû Han, Hılcîların bir memuru olup Kâdir Şāh lakabıyla Mâlve'de hükümet sürmüştür (1537-1542)." (715/335b/3)

Mendî (Mandī) "Babür'ün Kandahar muharebesine katılan Moğol beylerinden." (yazılışı farklı olduğu halde, aynı adam olma ihtimali için bkz. Hindî Moğul, Mihendî, Mehdî) (445/210a/2)

Mergûb Köle (Marġūb Ḳūl) "Mehâvî hâkimi; Babür'e karşı mücadele eden Hind emirlerinden." (631/294b/25)

Mestî Çehre (Mastī Çahra) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (523/246a/26)

Mes'ud Mirza bkz. Sultan Mes'ud Mirza.

Mevlânâ Abdurrahman Câmî (Mavlānā 'Abd al-Raḥmān Cāmī) "İran'ın büyük şair ve âlimlerinden (1414-1492)." (369/177b/18)

Mevlânâ Mahmud Fârâbî (Mavlānā Maḥmūd Fārābī) "Babür'ün yanındaki ulemadan." (759/358a/23)

Mevlânâ Muhammed Fergarlı bkz. Molla Muhammed Pergarî.

Mevlânâ Sâdeddin Teftâzânî (Mevlānā Sa'd al-Dīn Taftāzānī) "Horasan şeyhulislamları bunun evlatlarıdır; sonuncusu olan Seyfeddin Ahmed, Herat'ta Şah İsmail tarafından şehit edilip nesli kesilmiştir (ölümü 1390)." (369/177b/23)

Mevlânâ Seydî (Mavlānā Masnadī) "şair; Humayun'un doğum tarihini saptamıştır." (457/215b/2)

Mevlânâ Şahâb Muammâî (Mavlānā Şihāb Mu'amma'ī) "Babür'ün maiyetinde bulunan şairlerden; mahlası Fakîrî (ölümü 1535)." (723/339a/5)

Mevlânâ Şeyh Hüseyin (Mavlānā Şayḫ Ḥusayn) "Sultan Ebû Said Mirza ile Sultan Hüseyin Mirza devri âlimlerinden." (371/177b/1)

Mezid Bey Argun (Mazīd Bég Ārġūn) "Emir Tarhan Cüneyd'in oğlu; Âşık Muhammed'in kardeşi." (57/28b/5)

Mezid Tagayî (Mazīd Ṭaġāyī) "Ali-Dost, Şîrim ve Kul-Nazar'ın akrabası (ölümü 1517)." (219/107b/6)

Midnî Râv (Midnī Rāo) veya Medinî Râv "Rânâ Sengâ'nın muteber adamı; önce uzun süre Sultan Mahmud'un başvezirliğinde bulunmuştur. Rânâ Sengâ kendisine Çendîrî'yi vermişti." (583/272a/1)

Mihendî (Mihandī) "Babür'ün komutanlarından." (yazılışı farklı olduğu halde aynı adam olma ihtimali için bkz. Hindî Moğul, Mendî ve Mehdî) (525/246a/11)

Mihr-Bân Hanım (Mihr-Bān Ḫānīm) "Küçüm Han'ın karısı, Pulad'ın annesi." (749/352a/3)

Mihr-Bânû Begim (Mihr-Bānū Bégim) "Ömer Şeyh Mirza'nın kızı; Babür'ün ablası ve Nâsır Mirza'nın öz kardeşi." (17/9a/19)

Mihr-Nigâr Hanım (Mihr-i Nigâr Ḫānīm) "Yunus Han'ın büyük kızı, Sultan Ahmed Mirza'nın karısı, Babür'ün teyzesi." (21/10b/13)

Mihter Ferrâş (Mihtar Farrāş) "Babür'ün maiyetindekilerden biri." (311/151a/24)

Millî Sûrûk (Millī Sūrduk) "Babür'ün Agra'yı fethi esnasında orada bulunan Hind emirlerinden Melik Sürdek de denilir." (575/268b/11)

Mingli Bi Ağaça (Minglī Béy Aġāça) "Özbeklerden, Sultan Hüseyin Mirza'nın karısı; Ebû Türâb, Muhammed Hüseyin ve Feridûn Hüseyin Mirza'ların annesi." (347/167a/1)

Minglig Kökeltaş (Minglig Kūkaltāş) "Babür ve annesi ile birlikte Semerkand'ı terk eden bir kadın." (191/95a/18)

Minûçihr Han (Minūçihr Ḫān) "Seyid Ali Han'ın oğlu." (707/332a/15)

Minûçihr Mirza (Minūçihr Mīrzā) "Sultan Ebû Said Mirza'nın ağabeyi; Melik Muhammed'in babası." (25/12b/5)

Mîr Ali Bey (Mīr 'Alī Bég) "Şahruh Mirza'nın Kâbil valisi; Baba Kâbilî, Derya ve Apak Han'ların babası." (477/225a/28)

Mir Ali Kurçı (Mīr Alī Ḳūrçī) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (701/330a/24)

Mîr Ali Mîrahûr (Mīr Alī Mīrāḥūr) "Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden." (365/175a/9)

Mîr Ali Şîr Nevâî (Mīr 'Alī Şīr Navā'ī) "meşhur Türk şairi, Derviş Ali'nin kardeşi (ölümü 1500)." (41/21a/26)

Mîr Ataullah Meşhedî (Mīr ‘Aṭā’ Allāh Maşhadī) “Emir Burhaneddin Ataullah bin Mahmud Hüseynî; Sultan Hüseyin Mirza devri adamlarından Nişapûr’da doğmuş, gözleri kör olduktan sonra Meşhed’e çekilmiştir.” (373/178b/1)

Mîr Azû (Mīr ‘Azū veya Ġazū) “bestekâr, Sultan Hüseyin Mirza devri sanatkârlarından.” (381/182b/17)

Mîr Bedir bkz. Seyid Bedir.

Mîr Büzürg Termizî (Mīr Buzurg Tarmiẕī, kızı Hanzâde Begim ile torunu Hanzâde Begim Sultan Mahmud Mirza’nın karısıdır.” (53/27a/17)

Mîr Can (Mīr Cān) “Cihangir Mirza’nın hânendesi.” (447/211b/23)

Mîr Cemâleddin Muhaddis (Mīr Camāl al-Dīn Muḥaddiṯ) “Sultan Hüseyin Mirza devri âlimlerinden.” (371/178b/28)

Mîr Derviş Muhammed Sârbân bkz. Derviş Muhammed Sârbân.

Mîr Gıyâs (Mir Ġiyāṯ) “Babür’ün Agra ve Dûlpûr’da yaptırdığı binalarda çalışanlardan.” (759/357b/13)

Mîr Gıyâs Tagayî (Mīr Ġiyāṯ Taġāyī) “Ali Dost’un küçük kardeşi, Ömer Şeyh Mirza’nın beylerinden, Sultan Ebû Said Mirza’nın mühürdarı (ölümü 1507).” (29/15a/16)

Mîr Gîsû (Mīr Gīsū) “şair; Rânâ Sengâ zaferine tarih düşürmüştür.” (691/325a/6)

Mîr Heme (Mīr Haman) “Babür’ün emirlerinden.” (663/308b/1)

Mîr- Hurd Bekâvul (Mīr Ḫurd Bakāvul) “Hindal’ın atekesi.” (487/229a/4)

Mîr Hüseyin Mu’ammâî (Mīr Ḥusayn Mu’ammā’ī) “şair; Sultan Hüseyin Mirza devri adamlarından (ölümü 1498).” (377/180b/9)

Mîr İbrahim Kanunî (Mīr İbrāhīm Kānūnī) “Babür’ün yanına gelenlerden.” (723/339a/5)

Mîr Kâsım Dulday (Mīr Ḳāsim Duldāy) “Baysungur Mirza’nın adamlarından.” (79/39a/14)

Mîr Moğol (Mīr Moġūl) “Abdülvahhâb Şagavul’un oğlu” (bir de bkz. Beg Muhammed Moğul, Moğul Bey ve Moğul Abdülvehhâb). (157/77a/9)

Mîr Muhammed Câlebân (Mīr Muḥammad Cālabān) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (791/374a/20)

Mîr Muhammed Mehdî Hoca (Mīr Muḥammad Mahdī Ḫʷāca) “Babür’ün hizmetindekilerden biri.” (477/224b/7)

Mir Muhammed Yusuf (Mīr Muḥammad Yūsuf) “Sultan Hüseyin Mirza devri adamlarından; şeyhülislam Kadı İhtiyar’ın şakirdi, sonradan onun yerine şeyhulislam olmuştur.” (373/179a/11)

Mîr Murtâz (Mīr Mumtāż) “Sultan Hüseyin Mirza devrinin ulemasından; bu adı çok oruç tuttuğu için almıştır.” (371/178a/16)

Mîr Sengtrâş (Mīr Sangtrāş) “Babür’ün Agra ve Dûlpûr’da yaptırdığı binaların inşasında çalışanlardan.” (759/358a/13)

Mîr Ser-Berehne (Mīr Sarbirahna veya Barhana) “Sultan Hüseyin Mirza’nın sadırlarından.” (367/176a/7)

Mîr Seyid Ali Hemedânî (Mīr Sayyid ‘Alī Hamadānī) “Hutlân’da doğmuş, bir seyahati esnasında Küner’in bir şer’î mesafesinde ölmüş ve Hutlân’da gömülmüştür (ölümü 1384).” (277/134a/1)

Mîr Veys (Pīr Vays) “Babür’ün beylerinden.” (113/55a/9)

Miranşah Mirza (Mīrānşāh Mīrzā) “Timur’un üçüncü oğlu (ölümü 1407).” (339/164a/13)

Miranşah Mirza (Mīrānşāh Mīrzā) “Uluğ Bey Kâbili’nin oğlu.” (119/58b/17)

Mîrek Mir Giyas (Mīrak Mīr Ġıyas) “Babür’ün Agra ve Dûlpûr’da yaptırdığı inşaata nezaret edenlerden.” (759/357b/13)

Mîrek Abdürrahim (Mīrak ‘Abd al-Raḥīm) “Ebû Said Mirza’nın sadrı.” (363/174b/15)

Mîrek Can İrdi (Mīrak Cān Apardı) “Zünnûn’un adamı; Cahçerân valisi.” (405/192b/6)

Mîrek Kûr-Divân (Mīrak Kūr veya Gūr Dīvān) “Ala-Kurgan’ı, Şaybak Han’a karşı savunanlardan.” (435/206a/7)

Mîrek Türkmen (Mīrak Turkmān) “Çıras tümen beylerinden (ölümü 1428).” (19/9b/15)

Mîrim (Mīrim) “Uzun Hasan’ın oğulluğu (ölümü 1502).” (223/109b/12)

Mîrim Divan (Mīrim Dīvān) “Babür’ün beylerinden.” (133/65b/13)

Mîrim Lâgarî (Mīrim Lāgarī) “Babür’ün adamlarından (ölümü 1499).” (113/55a/4)

Mîrim Nâsır (Mīrim Nāṣīr) “Dost Bey’in küçük kardeşi; Babür’ün komutanlarından.” (447/211b/24)

Mîrim Tarhan (Mīrim Tarḫān) “Baysungur Mirza’nın hizmetinde bulunan beylerden (ölümü 1497).” (91/44a/13)

Mîrim veya **Mîrim Bey** bkz. Mîrim Nâsir.

Mîrşah Bey (Mīrşāh Bég) “Pervân suyu sahilinde Babür’ü misafir eden beylerden.” (513/240b/2)

Mîrşah Koçın (Mīrşāh Ḳūçīn) “Babür’ün içkilerinden (krş. Muhammed-Kulı Koçın).” (213/104b/1)

Mirza Ahmed Ali Fârisî Barlas (Mīrzā Aḥmad ‘Alī Fārisī Barlās) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (357/172a/21)

Mirza Bey Frengibâz (Mīrzā Bég Frangībāz) “Sultan Hüseyin Mirza’nın adamlarından.” (67/33b/24)

Mirza Bey Keyhusrevî (Mīrzā Bég Kayḫusravī) “Bediüzzaman Mirza ile Muzaffer Mirza’nın hizmetinde bulunanlardan.” (435/206a/7)

Mirza Bey Tagayî bkz. Sultan Ali Mirza Tagayî. (759/357b/10)

Mirza bkz. Humayun, Ömer Şeyh, Sultan Ahmed, Sultan Hüseyin ve Uluğ Bey Mirzalar.

Mirza Ferruh (Mirzā Farrūḫ) “Seyid Hasan Oğlakçı’nın oğlu.” (365/175b/12)

Mirza Han bkz. Sultan Veys Mirza.

Mirza Haydar bkz. Mirza Muhammed Haydar Duğlat veya Muhammed Hüseyin Gürgân Duğlat.

Mirza Hindal bkz. Hindal Mirza.

Mirza Kâmran bkz. Kâmran Mirza.

Mirza Moğul (Mīrzā Moġūl) “Kutluk-Kadem Türk’ün oğlu.” (635/296a/24)

Mirza Muhammed, Mirza Muhammed Duğlat veya Mirza Muhammed Haydar Duğlat bkz. Muhammed Haydar Mirza.

Mirza-i Melvî Karluk (Mīrzā-i Malvī Ḳārlūḳ) "Şah Hasan'ın babası." (491/231a/12)

Mirza-i Tebrizî (Mīrzā-i Tabrīzī) "Babür'ün hizmetindekilerden." (759/357b/6)

Mirza-Kulı Kökeltaş (Mīrzā-Ḳulī Kūkaltāş) "Babür'ün komutanlarından." (229/112b/24)

Moğul Abdülvehhâb (Moġūl 'Abd al-Vahhāb) "Abdülvehhab'ın oğlu; Babür'ün hizmetinde bulunan beylerden (bkz. Mîr Moğul)." (157/77a/5)

Moğul Bey (Moġūl Bég) "Babür'ün hizmetindekilerden (bkz. Mîr Moğul)." (773/365a/23)

Moğul Bey (Moġūl Bég) "Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden." (361/173a/4)

Molla Abdurrahman (Mullā 'Abd al-Raḥmān) "Gazne'nin ileri gelenlerinden, âlim ve müderris (ölümü 1515)." (285/138a/13)

Molla Abdülmelik Divâne veya Molla Abdülmelik Hastî bkz. Abdülmelik Kurçı.

Molla Ahmed (Mullā Aḥmad) "Belh erbabından, Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (539/251b/12)

Molla Ali-Han (Mullā 'Alī Ḫān veya Cān) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (541/252b/9)

Molla Apak (Mullā Apāḳ) "Babür'ün komutanlarından." (653/304b/16)

Molla Baba Peşâgarî (Mullā Bābā Paşāġarī) "Baba Şeyh'in kardeşi; Babür'ün komutanlarından." (661/308b/21)

Molla Behiştî (Mullā Bahiştī) "Babür'ün hizmetindeki Hindlilerden biri." (759/357b/7)

Molla Bennâî veya Molla Binaî bkz. Bennâî.

Molla Davud (Mullā Dā'ūd) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1527)." (667/310b/2)

Molla Ferruh (Mullā Farruḫ) "Babür'ün yanına gelen elçilerden." (747/352a/27)

Molla Gulâm Yasavul (Mullā Ġulām Yasāvul) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (795/375b/2)

Molla Hâceke (Mullā Ḫʷācaka) “Babür’e sıtmaya karşı ilaç veriyor.” (501/236a/22)

Molla Hasan Sarrâf (Mullā Ḥasan Sarrāf) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (635/295b/8)

Molla Haydar (Mullā Ḥaydar) “Abdülmennân ile Mü’min’in babası.” (197/98a/12)

Molla Hicrî (Mullā Hicrī) “şair; Hisar’dan Mesîha’ya, Babür’ün yanına gelmiştir.” (199/99a/10)

Molla Hoca (Mullā Ḫʷāca) “Seyid Ata neslinden; (Sultan Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in kızı) Kiçik Begim’in kocası.” (349/168a/4)

Molla Hüseyin bkz. Hoca Hüseyin Bey.

Molla Kâsım (Mullā Ḳāsim) “Babür’ün Agra ve Dûlpûr’da yaptırdığı binaların inşasına nezaret edenlerden.” (759/357b/12)

Molla Kebîr (Mullā Kabīr) “Kâşgar’dan Babür’ün yanına gelen adam.” (503/236a/1)

Molla Kitabdâr bkz. Abdullah Kitabdâr

Molla Mahmud veya Molla Mahmud Halife bkz. Mevlânâ Mahmud Fârâbî. (525/246b/26)

Molla Mes’ud Şirvânî (Mullā Mas’ūd Şīrvānī) “Sultan Hüseyin Mirza devri adamlarından.” (371/178b/19)

Molla Mîrek Ferketî (Mullā Mīrak Farkatī) “Nâsır Mirza’nın yanından Babür’e gelen adam.” (455/214b/10)

Molla Muhammed Bedahşî (Mullā Muḥammad Badaḫşī) “Sultan Hüseyin Mirza devri şairlerinden; mahlası Bedahşî. Muammâ hakkında bir risale yazmıştır.”Semerkant’ ta iken Babür’e mülazemet etmiştir.” (377/181a/12)

Molla Muhammed Mezheb (Mullā Muḥammad Maẕhab) “Mabur’un hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (781/369a/22)

Molla Muhammed Pergarî (Mullā Muḥammad Parġarī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (545/254b/20)

Molla Muhammed Tâbib Mu’ammâî (Mullā Muḥammad Ṭābib Mu’ammā’ī) “şair; Kâbil erkini betimleyen bir şiiri zikredilmiştir (ölümü 1512).” (265/128b/13)

Molla Muhammed Türkistanî (Mullā Muḥammad Turkisṭānī) “Husrev Şah’ın muteber adamlarından.” (253/123a/7)

Molla Mürşid bkz. Hoca Mürşid Irakî.

Molla Nimet (Mullā Ni’mat) “Babür’ün kumandanlarından (ölümü 1527).” (667/310b/2)

Molla Refî bkz. Seyid Refî.

Molla Sersân (Mullā Sarsān) “Kâmrân’ın hizmetinde bulunanlardan.” (659/307a/20)

Molla Sultan Ali Meşhedî bkz. Sultan Ali Meşhedî.

Molla Şahâb bkz. Mevlânâ Şahâb Muammâî.

Molla Şems (Mullā Şams) “Babür’ün meclislerinde maskaralığıyla tanınmış bir adam.” (545/254b/21)

Molla Şeref (Mullā Şaraf) “Zafernâme’nin yazarı.” (625/291b/26)

Molla Şeyh Hüseyin bkz. Mevlânâ Şeyh Hüseyin.

Molla Tagayî (Mullā Ṭaġāyī) “Ebû Said Han’ın Babür’e gönderdiği elçi.” (757/357b/25)

Molla Türk Ali (Mullā Turk ‘Alī) “Babür’ün komutanlarından.” (461/217a/17)

Molla Yâkub (Mollā Ya’ḳūb) “Kâbil tümenlerinden Lühûger tümenindeki Çarh köyündedir (ölümü 1447).” (283/137a/20)

Molla Yârek (Mullā Yārak) “bestekârlardan; Babür’ün huzurunda güzel bir nakşını çalarak Babür’e bir şey bestelemek hevesini vermiş ve Babür çargâh savtini bestelemiştir.” (533/249b/6)

Mollazâde Molla Osman (Mullā-zāda Mullā ‘Uṯmān) “Sultan Hüseyin Mirza devri âlimlerinden; Kâbil vilayetinin Lühûger tümenindeki Çarh köyündendir; ondört yaşında ders vermeye başlamıştır.” (583/137a/21)

Mötügen (Muvātūkān) “Çağatay Han’ın oğlu.” (19/9b/8)

Muhammed (Muḥammedî) Mirza “Cihanşah Mirza Barani Karakoyunlu’nun oğlu.” (55/28a/19)

Muhammed Ali Bahşî (Muḥammed ‘Alī Baḫşī) “Sultan Ebû Said Mirza’nın emirlerinden.” (341/165a/17)

Muhammed Ali bkz. Hoca Muhammed Ali Tagayî.

Muhammed Ali Ceng-Ceng (Muḥammed ‘Alī Cang-Cang) “Argun’un kardeşi ve Terdi Muhammed’in babası; Babür’ün komutanlarından.” (755/355b/9)

Muhammed Ali Haydar Rikâbdar (Muḥammed ‘Alī Ḥaydar Rikābdār) “Haydar Rikâbdar’ın oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (777/366b/5)

Muhammed Ali Mübeşşir (Muḥammed ‘Alī Mubaşşir) Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden (ölümü 1506).” (333/161a/8)

Muhammed Ali Piyâde (Muḥammed ‘Alī Piyāda) “Nâsır Mirza’nın yanında Kandahar’ı savunmaya katılanlardan.” (455/215a/16)

Muhammed Bahşı (Muḥammed Baḫşī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (447/211b/23)

Muhammed Bakır Bey (Muḥammed Bāḳir Bég) “Dost’un babası; Cihangir Mirza’nın beylerinden.” (33/17a/18)

Muhammed Bey (Muḥammed Bég) “Eyyûb’un kardeşi; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (443/209b/13)

Muhammed Burunduk Barlas (Muḥammed Burundūḳ Barlās) “Çâkû Barlas oğlu Cihanşah oğlu Burunduk oğlu Ali oğlu; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (353/170a/10)

Muhammed Bû-Said (Muḥammed Bū Sa’īd) “Sultan Hüseyin Mirza devri bestekârlarından ve pehlivan.” (381/182b/20)

Muhammed Dost Ali Dost Tagayî (Muḥammed Dôst ‘Alī Dôst Taġāyī) “Ali Dost Tagayî’nin oğlu; Babür’ün hizmetindeki beylerden.” (61/31a/17)

Muhammed Duğlat Hisarî (Muḥammed Dūglat Ḥiṣārī) “Sultan Hüseyin Duğlat’ın ağabeyi.” (67/33b/20)

Muhammed Emin Han (Muḥammed Amīn Ḫān) “Kazan hanı; Şıbanî Han ona bestekâr Gulâm Ṣâdî’yi (Ṣâdî Hânende’nin oğlu) göndermiştir.” (381/182b/15)

Muhammed Endicânî (Muḥammed Andicānī) “Kasım Bey’in hizmetinde bulunan adamlardan.” (415/197b/10)

Muhammed Halil Ahta-Begi (Muḥammed Ḫalīl Aḫta Bégī) “Babür’ün kumandanlarından.” (651/303a/11)

Muhammed Han (Muḥammed Ḫān) “Hızır Hoca Han’ın oğlu.” (19/9b/7)

Muhammed Haydar Mirza (Muḥammed Ḥaydar Mīrzā) “Muhammed Haydar Mirza Gürgân Duğlat; Muhammed Hüseyin Gürgân Duğlat ile (Yunus Han ile Isen-Devlet Begim’in kızı) Hûb-Nigâr Hanım’ın oğlu, Târîh-i Raşīdī’nin yazarı (ölümü 1551).” (21/11a/23)

Muhammed Hisarî bkz. Muhammed Duğlat Hisarî.

Muhammed Humayun veya Muhammed Humayun Bahadır bkz. Humayun Mirza.

Muhammed Hüseyin Gürgân Duğlat (Muḥammed Ḥusayn Gurġan Dūġlat) “Muhammed Hüseyin Mirza diye de geçer; Yunus Han kızı Hûb-Nigâr Hanım’ın kocası, Târih-i Reşidî’nin yazarı Muhammed Haydar Mirza’nın babası (ölümü 1508).” (121/59a/4)

Muhammed Hüseyin Kurçı (Muḥammed Ḥusayn Ḳūrçī) “Ebülhasan Kurbegi’nin kardeşi.” (417/198a/9)

Muhammed Hüseyin Mirza (Muḥammed Ḥusayn Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaça’nın oğlu.” (117/57b/16)

Muhammed İlçi Buğa (Muḥammed īlçī Būġa) “Sultan Mahmud Mirza’nın emirlerinden (ölümü 1490).” (57/29a/19)

Muhammed Kâsım Arlat (Muḥammed Ḳāsim Arlāt) “Sultan Hüseyin Mirza’nın kızı Ak Begim’in kocası; Ebülkâsım’ın oğlu; Babür ile Murad’ın babası.” (347/168a/26)

Muhammed Kâsım Barlas (Muḥammed Ḳāsim Barlās) “Babür’ün içki meclisine katılanlardan.” (527/247b/16)

Muhammed Kâsım Mirza (Muḥammed Ḳāsim Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın oğlu” (347/167b/16)

Muhammed Kâsım Nebîre (Muḥammed Ḳāsim Nabīra) “Muhammed Sigal’ın torunu; Semerkand’ı Babür’e karşı savunan beylerden.” (89/43a/11)

Muhammed Kurçı (Muḥammed Ḳorçı) “Bedahşan beylerinden biri.” (319/154b/21)

Muhammed Mahdumî (Muḥammed Maḫ-dūmī) “Mahmud’un babası.” (319/154b/17)

Muhammed Ma’sum Mirza (Muḥammed Ma’ṣūm Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaça’nın oğlu (ölümü 1501).” (347/167b/8)

Muhammed Mezid Tarhan (Muḥammed Mazīd Tarhān) “Ordu Buğa Tarhan’ın oğlu (ölümü 1512).” (75/37a/1)

Muhammed Mîr Yusuf bkz. Mîr Muhammed Yusuf.

Muhammed Mirza (Muḥammed veya Muḥammedī Mīrzā) “Baranlı Karakoyunlulardan Cihanşah Mirza’nın oğlu.” (13/6b/10)

Muhammed Miskin Hâfız Dulday (Muḥammed Miskīn Ḥāfiẕ Dūldāy) “Hâfız Dulday’ın oğlu; Semerkand’ı Babür’e karşı savunan beylerden.” (89/43a/10)

Muhammed Muhsin Mirza (Muḥammed Muḥsin Mīrzā) “= Kipek Mirza, Sultan Hüseyin Mirza ile Lâtife Sultan Ağaça’nın oğlu (ölümü 1507).” (343/165b/4)

Muhammed Mü’min Mirza (Muḥammed Mu’mīn Mīrzā) “Bediüzzaman Mirza’nın oğlu.” (83/41a/17)

Muhammed Sâlih (Muḥammed ṣāliḥ) “Muhammed Sâlih Mirza Harezmî, Şıbanî-nâme’nin yazarı, Sultan Hüseyin Mirza devri şairlerinden (ölümü 1534, Buhara).” (377/181a/19)

Muhammed Seyid Urus (Muḥammed Sayyid ūrūs) “Urus Argun’un oğlu; Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (365/175a/5)

Muhammed Sultan Mirza (Muḥammed Sulṭān Mīrzā) “Muḥammad Sultan Cihangir diye de geçer; Sultan Veys Mirza ile Sultanım Begim’in oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunmuştur.” (767/362a/14)

Muhammed Şah (Muḥammed Ṣāh) “Sultan Nasreddin’in oğlu, Ahmed Şah’ın babası (ölümü 1524).” (709/333b/24)

Muhammed Şaybak Han bkz. Şaybak Han Şıbanî.

Muhammed Şerif Müneccim (Muḥammed Şarīf Munaccim) “Babür’ün yanında bulunmuş, sonra kovulmuştur.” (667/311a/24)

Muhammed Şıbanî Han bkz. Şaybak Han Şıbanî. (7/3b/13)

Muhammed Timur Sultan bkz. Timur Sultan.

Muhammed Veli Bey (Muḥammed Valī Bég) “Veli Bey’in oğlu, Sultan Hüseyin Mirza’nın büyük emirlerinden.” (67/33a/11)

Muhammed Yusuf (Muḥammed Yūsuf) “Yusuf Bey’in büyük oğlu.” (161/79a/1)

Muhammed Zaman Mirza (Muḥammed Zamān Mīrzā) “Sultan Hüseyin Mirza’nın torunu, Bediüzzaman Mirza’nın oğlu; Şah İsmail ona Tebriz’i vermişti; sonra Yavuz Sultan Selim tarafından esir edilmiştir (ölümü 1514, Istanbul).” (631/293b/8)

Muhammed Zeytûn (Muḥammed Zaytūn) “Dûlpûr hâkimi; Babür’e karşı mücadele eden Hind emirlerinden; daha sonra Babür’ün hizmetine girmiştir.” (631/294a/19)

Muhammedî Kökeltaş (Muḥammadî Kūkaltāş, Şams al-Dīn) “Babür’ün komutanlarından.” (755/355b/6)

Muhammed-Kulı Koçın (Muḥammed Ḳulı Ḳūçīn) “Semerkand beylerinden (krş. bir de Mîrşah Koçın).” (187/93a/7)

Muhib Ali Halife (Muḥib ‘Alī Ḫalīfa) “Halife’nin oğlu; Babür’ün kumandanlarından.” (561/262a/18)

Muhib Ali Kurçı (Muḥib ‘Alī Ḳūrçī) “önce Husrev Şah’ın hizmetinde bulunmuş, sonra Babür’e katılmıştır.” (403/192b/21)

Muhib Sultan Hanım (Muḥib Sulṭān Ḫānīm) “Sultan Mahmud Mirza’nın kızı.” (55/28a/13)

Muhsin Dulday (Muḥsin Dūldāy) “Babür’ün kumandanlarından.” (709/332b/2)

Mu’izzedin bkz. Sultan Şahâbeddin Gûrî.

Mukim (Muḥammed Muḳīm Ārġūn) “Zünnûn Argun’un oğlu, Şah Şücâ Argun’un küçük kardeşi.” (27/14a/20)

Murad Bey Bayındır (Murād Bég Bāyindir) “Türkmen, Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (367/176a/6)

Murad Kurçı Kacar (Murād Kūrçī Kacar) “Babür’ün huzuruna gelen Irak elçisi.” (781/369a/21)

Musa Hoca (Mūsā Ḫʷāca) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (459/216a/19)

Musa Mârûf Fermülî (Mūsā Ma'rūf Farmulī) "Musa Sultan diye de geçer; Mârûf Fermülî'nin oğlu; Babür'ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden." (803/380a/8)

Mustafa Fermülî (Muṣṭafā Farmulī) "Bayezid'in kardeşi; Sultan İbrahim'in hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1525)." (635/296b/27)

Mustafa Rûmî (Muṣṭafā Rūmī) "Mustafa Topçu diye de geçer; Babür'ün hizmetinde bulunan iki topçudan biri." (571/266b/11)

Muzaffer Barlas (Muẕaffar Barlās) "Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden." (353/170a/20)

Muzaffer Hüseyin Mirza (Muẕaffar Ḥusayn Mīrzā) "Sultan Hüseyin Mirza ile Hatice Begim'in oğlu; (Sultan Ahmed Han ile Bediülcemâl Begim'in kızı) Hanzâde Hanım'ın ilk kocası." (67/33b/13)

Muzaffer Hüseyin Sultan (Muẕaffar Ḥusayn Sulṭān) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (799/378a/15)

Mü'min (Mu'min) "Molla Haydar'ın küçük oğlu; Abdülmennân'ın kardeşi." (197/98a/13)

Mü'min Ali Tavaçı (Mu'min 'Alī Tovāçī) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (695/327a/25)

Mü'min Ateke (Mu'min Ataka) "Babür'ün kumandanlarından." (561/262a/12)

Mübarek Han Cilvânî (Mubārak Ḫān Cilvānī) "Şeyh Bayezid ile Biben'in hizmetinde bulunanlardan." (801/379b/25)

Mübârek Şah (Mubārakşah) "Mübârek-şah Vezir diye de geçer; Bedahşan beylerinden (ölümü 1508)." (21/10b/14)

Mücahid Han Mültânî (Mucāhid Ḫān Multānī) "Babür'ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden." (655/305a/10)

Müeyyed (Mu'ayyad) "Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (699/329a/19)

Mürşid Irakî bkz. Hoca Mürşid Irâkî.

Nâgûr (Nāgawr) "Hindistan Racputâna'da bir serkârın adı." (629/293a/21)

Nâher Han (Nāhar Ḫān) "Hasan Han Mîvâtî'nin oğlu." (661/308a/10)

Nâsır Bey (Nāṣir Bég) “Uzun Hasan’ın eniştesi; Dost Nâsır, Mirim Nâsır, Şâhim Nâsır’ın babası.” (215/106a/19)

Nâsır Han Nûhânî (Nāṣir Ḫān Nūḥānī) “Sultan İskender Lûdî’nin emirlerinden.” (631/294a/22)

Nâsır Mirza (Nāṣir Mīrzā) “Ömer Şeyh Mirza’nın üçüncü oğlu, Babür’ün küçük kardeşi; iki üç sene Bedahşan’da hüküm sürmüştür (ölümü 1515).” (261/126b/10)

Nâsir bkz. Dost Nâsır Bey.

Nazar Ali Türk (Naẓar ‘Alī Turk) “Minûçihr Han’ın akrabası; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (487/229b/13)

Nazar Bahadır (Naẓar Bahādur) “Husrev Şah’ın adamı (ölümü 1497).” (365/175b/17)

Necm-i Sânî (Nacmi-i s̱ānī) “Necmi Bey diye de geçer; Şah İsmail’in veziri ve kumandanı.” (345/166b/13)

Nevrûz (Navrūz) “Muhammed Ali Ceng-Ceng’in küçük kardeşi.” (463/217b/8)

Nîhûb bkz. Bîhûb.

Nimet Argun (Ni’mat Ārg̱ūn) “Şeyh Cemâl Argun’un küçük kardeşi.” (37/19a/21)

Nizam Han Biyâneî (Nizām Ḫān Biyāna’ī) “Biyâne hâkimi; önce Babür’e muhalefet edip sonra hizmetine girmiştir.” (631/294a/18)

Nizâmeddin Ahmed bkz. Hoca Nizâmeddin Ahmed.

Nizâmeddin Ali Barlas (Nīẕām al-Dīn ‘Alī Barlās) “Halife diye de geçer; Sultan Cüneyd Barlas’ın oğlu; Babür’ün halifesi; Muhib Ali, Hüsâmeddin Ali, Hamza ve Gülberg’in babası.” (65/32b/3)

Noyan Bey (Nūyān Bég) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (357/171b/11)

Noyan Kökeltaş (Nūyān Kūkaltāş) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden (ölümü 1502).” (169/83a/7)

Nuh (Nūḥ) “peygamber.” (275/133a/4)

Nûke bkz. Tûke.

Nûman Çehre (Nu’mān Çahra) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (219/107b/9)

Nûr Bey (Nūr Bég) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (497/233b/6)

Nûrullah Tanburçı (Nūr Allāh Tanbūrçī) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (325/157b/26)

Nusret Şah (Nuṣrat Şāh) “Seyidlerden, Bengâle sultanı; lakabı Sultan Alâeddin. 1193’e kadar Delhi’ye bağlı ve yarı özerk olan Bengâle, İlyas Şah zamanında Muhammed bin Tuğluk’a karşı bağımsızlığını ilan etmiş ve bağımsızlığı da Fîrûz Şah tarafından tanınmıştır (1355). Sırası ile gelen sultanların en büyüğü Alâeddin Hüseyin Şah ölünce, yerine Nâsireddin Nusret Şah geçmiştir (1518-1532). Babür, Behâr’ı 1529’da bu hükümdarın elinden almıştır.” (581/271a/5)

Orda-Buğa Tarhan (Ôrdā veya Ôrdū Būġa Tarḫān) “Derviş Muhammed Tarhan’ın babası, Sultan Ebû Said Mirza’nın kayınpederi.” (35/18a/21)

Osman (‘Uṯmān) “İlk İslam halifelerinin üçüncüsü.” (91/44b/24)

Ömer Bey Türkmen bkz. Emîr Ömer Bey.

Ömer Şeyh Mirza (‘Umar Şayḫ Mīrzā) “Sultan Ebû Said Mirza’nın oğlu, Babür’ün babası (ölümü 1494).” (107/52a/11)

Ömer Şeyh Mirza (‘Umar Şayḫ Mīrzā) “Timur’un oğlu (ölümü 1395).” (5/3a/21)

Özbek Reniş (Uzbak Rīniş) “Ubeydullah Han’ın Esterâbâd vâlisi (ölümü 1528).” (737/345b/3)

Papa Ağaça (Pāpā Āġāça) “Sultan Hüseyin Mirza’nın karısı ve beş oğlunun annesi.” (347/167b/17)

Papa-Oğlu Allah-Birdi bkz. Baba-Oğlu.

Pâyende Muhammed Kaplan (Pāyanda Mıḥammad Ḳaplān) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (509/238b/8)

Pâyende Sultan Begim (Pāyanda Sulṭān Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın karısı, Haydar Mirza’nın annesi.” (349/168a/2)

Pedmâvetî (Padmāvatī) “Rânâ Sengâ’nın karısı, Bikermâcit’in annesi.” (729/342b/20)

Pehâr Han (Pahār veya Bahār Ḫān) “Sultan İbrahim Lûdî’nin Pencâb emiri.” (273/132a/5)

Pehlivan Behlûl (Pahlivān Bahlūl) “Babür’ün hizmetinde bulunan tüfenkendâzlardan.” (749/352b/11)

Pehlivan Hacı Muhammed (Pahlivān Ḥācī Muḥammad) “Babür’ün hizmetindeki tüfenkendâzlardan.” (749/352b/11)

Pehlivan Lâhûrî Keştibân (Pahlivân Sadıḳ) “güreşçi; Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (769/363b/12)

Peşe Begim (Paşa Bégim) “Karakoyunlu Baharlı aymağı Türkmen beylerinden Ali Şîr (Şükr) Bey’in kızı; Sultan Mahmud Mirza’nın karısı ve Baysungur Mirza’nın annesi.” (53/27a/17)

Pîr Ahmed (Pīr Aḥmad) “Muhammed Mezid Tarhan’ın yanında bulunup sonra Babür’e katılmıştır.” (179/89a/21)

Pîr Muhammed Mirza (Pīr Muḥammad Mīrzā) “Behâr Mirza’nın torunu, Cihangir Mirza’nın oğlu.” (439/208a/14)

Pîr Sultan (Pīr Sulṭān Peşâî) Herat’tan Kâbil’e dönüşünde Babür’e dağlık arazide rehberlik eden adam.” (405/193a/15)

Pîr Veys bkz. Mîr Veys.

Pîrî Bey Türkmen (Pīrī Bég Türkman) “Kandahar savaşında Babür tarafına geçen Türkmen beylerinden.” (445/210b/14)

Pîr-Kulı Sîstânî (Pīr-Ḳulī Sīstānī, Niẕām al-Dīn) “Babür’ün komutanlarından.” (569/266a/14)

Pulad Sultan (Pūlād Sulṭān) “Küçük Han ile Babür’ün üvey kardeşi Mihrbân (Mihrî) Hanım’ın oğlu.” (739/347a/18)

Pûrân (Pūrān) “Herat’ın kuzeyinde olup Mevlânâ Celâleddin Pûrânî (ölümü hicri 826) ve Şeyh Cemâleddin Ebû Said Pûrânî (ölümü hicri 921) buralıdırlar.” (455/214b/1)

Pûrân (Pūrān) “Kasım Bey’in damadı (krş. Baba Oğlu vb.); Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (349/168b/23)

Rabia Sultan Begim (Rabī’a Sulṭān Bégim) “Muhammed Kâsım Mirza’nın karısı; Sultan Babür Mirza ile Sultan Murad Mirza’nın annesi.” (39/19b/6)

Rabia Sultan Begim (Rabī’a Sulṭān Bégim) = Kara-Köz Begim, Sultan Ahmed Mirza ile Kutuk Begim’in kızı; önce Sultan Mahmud Han ve onun ölümünden sonra Cânî Bey Sultan ile evlenmiştir.” (349/168a/4)

Raca Bikem-Çend (Rāca Bikramācīt) “Hindistan serkârları listesinde bahsedilenlerden biri.” (95/46b/29)

Raca Bikem-Div (Rāca Bikim-Dév) “Hindistan serkârları listesinde bahsedilenlerden biri.” (629/293a/25)

Raca Bikermâcit Hindu (Rācā Bikarmācīt Hindū) “Mandu (Malva) devletinde rasat yaptırmış ve Hindistan’da uzun süre kullanılan zîcleri tertip ettirmiştir.” (95/46b/29)

Raca Kelencerî (Rāca Kalancarī) “Hindistan serkârları listesinde bahsedilenlerden biri.” (629/293a/22)

Raca Mân-Sing bkz. Mân-Sing.

Raca Sing-Div (Rāca Sīng-Dīv) “Hindistan serkârları listesinde bahsedilenlerden biri.” (629/293a/25)

Raca Rûp-Nerîn (Rāca Rūp-Narīn) “Hindistan serkârları listesinde bahsedilenlerden biri.” (629/293a/17)

Rahimdâd (Raḥīmdād) “Mehdî Hoca’nın biraderzadesi; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan, Güvâlyâr valisi.” (653/304a/14)

Rahmet Piyâde (Raḥmat Piyāda) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (563/263a/11)

Ramazan Lûlî (Ramazān Lūlī) “Babür’ün meclislerindeki çalgıcılardan.” (485/228b/15)

Rânâ Sengâ (Rānā Sangā) “Çitûr racası; Racputların Sisodia koluna mensup Mevâr rânâsı; Racputana’nın ilk hâkimidir. Rânâ Hamîr Singh, Alâeddin Halcî’dan Çitûr’u alarak (1316) Mevâr üzerindeki hâkimiyetini kurdu. Mâlve’nin Dehli’den ayrılmasının ardından, Mâlve ile Mevâr rânâları arasında mücadele başlamış ve nihayet II. Mahmud, Rânâ Sengâ tarafından esir edilmiştir (1519).” (581/271a/2)

Rândî Servânî veya **Râv Sirvânî** bkz. Râvûy Servânî.

Râvûy Servânî (Rāvūy Sarvānī) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (651/303a12)

Receb Sultan (Racab Sulṭān) “Sultan Mahmud Mirza’nın kızı.” (55/28a/12)

Reşid Sultan (Raşīd Sulṭān) “Sultan Said Han’ın oğlu.” (23/12a/19)

Retensî (Ratansī) “Bikermâcit’in ağabeyi; Çitûr hâkimi, sonra Babür’ün hizmetine girmiştir.” (731/343a/4)

Rûh-Dem (Rūḥ-dam) “Babür’ün meclislerine katılan çalgıcılardan.” (513/241a/15)

Rukiye Sultan Begim (Ruḳīya Sulṭān Bégim) = Kara-Köz Begim, Ömer Şeyh Mirza ile Mahmud Sultan Begim’in kızı (ölümü 1528).” (19/9a/2)

Rüstem Ali Türkmen (Rustam ‘Alī Turkmān) “Babür’ün komutanlarından.” (471/221b/5)

Rüstem Han (Rustam Ḫān) veya İlyas Han, Babür’e karşı hareket eden Hind emirlerinden.” (675/315a/22)

Sa’d (Sa’d) “Soğdlu; Hüseyin Türkmen’in oğlu; Esterâbâd’da Sultan Hüseyin Mirza ile savaşmış ve yenilmiştir.” (341/165a/21)

Sâdık (Ṣādiḳ) “Babür’ün hizmetindeki güreşçilerden.” (767/362a/1)

Sâhib-Kadem Kâhil (Sāḥib-Ḳadam Kāhil) “Ahsi’de Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (229/112a/2)

Sahibkıran Timur bkz. Timur.

Said Han bkz. Sultan Said Han.

Sâki Muhsin (Sāḳī Muḥsin) “güreşçi; Babür’ün hizmetindekilerden.” (775/366a/15)

Salâhaddin (Ṣalāḥ al-Dīn) “Rânâ Sengâ savaşında Babür’e karşı savaşan Hind emirlerinden; Bhilsa, Raisen ve Sârengpûr’un valisiyken, Bahadır Şah Gücerâtî’nin Raisen’i zaptı sırasında öldürülmüştür.” (715/335b/5)

Sâlih Muhammed (Ṣāliḥ Muḥammad) “Semerkand’da Muhammed Mezid Tarhan’ın yanındaki beylerden.” (155/76b/19)

Sâliha Sultan Begim (Ṣāliḥa Sulṭān Bégim) “= Ak Begim, Sultan Ahmed Mirza ile Kutuk Begim’in kızı, Sultan Mes’ûd Mirza’nın karısı.” (39/20a/10)

Samed (Ṣamad) “İbrahim Sârû’nun küçük kardeşi (ölümü 1499).” (133/65b/16)

Sarıgbaş Mirza İterçi (Sārīġbāş Mīrza Ītarçī) “Mahmud Han’ın Babür’e gönderdiği yardımcı kuvvetlerin komutanı.” (221/109a/22)

Sayramî bkz. Baba Sayramî.

Sebük-Tigin (Sabuk-Tīgīn) “Nâsireddin Sebük-Tigin Gaznevî; Mahmud Gaznevî’nin babası (ölümü 997).” (283/137b/25)

Sehünde (Séhonda) “Hindistan serkârları arasında söz edilmiştir.” (627/292b/32)

Sellâh bkz. Kanber Ali Bey Sellâh.

Semke (Samka) “Moğol büyüklerinden; Husrev Şah’ın nökerlerinden olup diğerleriyle birlikte Babür’ün hizmetine girmiş, fakat sonra Babür’e karşı isyan etmiştir.” (459/216a/11)

Sencer Mirza Mervî (Sancar Mīrzā Marvī) “Ömer Şeyh Mirza oğlu Ahmed Mirza’nın oğlu; kızı Bike Sultan Begim, Sultan Hüseyin Mirza’nın karısı ve Bediüzzaman Mirza’nın annesi.” (351/168b/1)

Senger Han Cencûhe (Sangar veya Sangur Ḫān Cancūha) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden (ölümü 1527).” (487/229b/14)

Senger Karluk (Sangar Ḳārlūḳ) “Karlukların büyüklerinden.” (491/231a/12)

Servâr (Sarvār) “Hindistan’da Birleşik eyaletlerde bir serkâr.” (767/362b/20)

Seyârân bkz. Hoca-Seyârân.

Seydî Bey veya Seydî Bey Tagayî bkz. Şîrim Bey Tagayî.

Seydî Kara Bey (Sayyidī Ḳarā Bég) “Abdülkuddûs’un babası; Babür’ün emirlerinden.” (127/62a/10)

Seydî Kasım Eşik Ağa bkz. Seyid Kasım Eşik-Ağa.

Seydim Ali Derbân (Sayyidim ‘Alī Darbān) “Baba Ali Bey’in oğlu; önce Husrev Şah’ın hizmetinde bulunmuş, sonra Babür’e gelmiş ve daha sonra Bediüzzaman Mirza’nın hizmetine girmiştir (ölümü 1507).” (71/35b/14)

Seyfî Buhârî (Sayfī Buḫārī) “Sultan Hüseyin Mirza devrinin şairlerinden (ölümü 1503).” (375/180b/20)

Seyid Abdullah Mirza (Sayyid ‘Abd Allāh Mīrzā) “Endehûd seyidlerinden, Baykara Mirza’nın kız torunu, (Sultan Hüseyin Mirza ile Mingli Bi Ağaca’nın kızı olan) Bayram Sultan’ın kocası.” (349/168a/7)

Seyid Ali Han (Sayyid ‘Alī Ḫān) “Mîr Şeyh Ali Bey’in torunu, Gâzî Apak Han’ın oğlu, Minûçihr’in babası; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (477/225a/29)

Seyid Ata (Sayyid Ātā) “Hoca Ahmed Yesevî, Hoca Ata ismi ile meşhurdur; Yaseviye tarikatının piri (ölümü 1120).” (349/168a/3)

Seyid Bedir (Sayyid Badr) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (53/26b/10)

Seyid Berke (Sayyid Barka) “Seyid Abdullah Mirza ile Bayram Sultan’ın oğlu, Semerkand’da Babür’ün hizmetinde bulunmuş, sonra Örgenç taraflarında saltanat davasına kalkışmış ve sonunda kızılbaşlar tarafından öldürülmüştür.” (349/168a/8)

Seyid Davud Germsîrî (Sayyid Dā’ūd Garmsīrī) “Babür’ün ziyafetine katılan ve ihsan alanlardan.” (749/352b/13)

Seyid Dekenî (Sayyid Dakanī) “Babür’ün ziyafetine katılanlardan.” (747/352a/21)

Seyid Deknî Şirâzî Cibeger (Sayyid Daknī Şīrāzī Gaybagar) “Agra’da içme suyu kuyusunu yapan adam.” (737/346a/8)

Seyid Efdal Hābbîn (Sayyid Afżal Ḫʷābbīn) “Seyid Sultan Ali Hâbbîn’in oğlu; Sultan Hüseyin Mirza’nın hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1516).” (337/162b/9)

Seyid Hasan Oğlakçı (Sayyid Ḥasan Oġlāḳçī) “Seyid Oğlakçı’nın oğlu, Seyid Yusuf Bey’in küçük kardeşi, Ferruh’un babası, Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden (ölümü 1522).” (365/175a/11)

Seyid Hüseyin Ekber (Sayyid Ḥusayn Akbar) “Termiz hâkimi, Sultan Mes’ûd Mirza’nın akrabası ve seçkin adamlarından; sonra Babür’ün hizmetine girmiştir.” (315/152b/14)

Seyid Kâmil (Sayyid Kāmil) “Husrev Şah’ın adamlarından.” (119/58b/17)

Seyid Kara Bey bkz. Seydî Kara Bey.

Seyid Kâsım Eşik-Ağa (Sayyid Ḳāsim īşīk-Āġā) “Seyid Kasım Eşik-Ağa Celâyır diye de geçer; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (443/209b/17)

Seyid Laçın (Sayyid Lāçīn) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (547/255a/4)

Seyid Mahmud (Sayyid Maḥmūd) “Baysungur Mirza’nın üstadı (şii).” (141/68b/8)

Seyid Meşhedî (Sayyid Maşhadī) “Babür’e Güvâlyâr’dan Rahimdad’ın düşmanlık niyetinde olduğu haberini getiren adam.” (805/381b/20)

Seyid Mirza (Sayyid Mīrzā) “Endehûd seyidlerinden; Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın üçüncü kızının kocası.” (349/168b/18)

Seyid Mirza Apak (Sayyid Mīrzā Āpāḳ) “Sultan Mes’ud Mirza ile (Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın kızı) Begim Sultan’ın kızının kocası.” (349/168b/15)

Seyid Muhammed Mirza Duğlat (Sayyid Muḥammad Mīrzā Dūglat) “Tarih-i Reşidî’nin yazarı Mirza Haydar’ın amcası.” (179/88b/10)

Seyid Oğlakçı (Sayyid Oġlāḳçı) “Seyid Hasan Oğlakçı’mn babası.” (365/175a/11)

Seyid Refî (Sayyid Rafî’) “Refi’üddin Safevî; Basra Körfezi civarındaki Ic’den olup Ebülfazl’ın hocasıdır ve Agra civarında gömülmüştür. Babür’ün hizmetine girmiştir.” (653/304a/5)

Seyid Rûmî (Sayyid Rūmī) “Babür’ün ziyafetine katılanlardan.” (747/352a/20)

Seyid Sultan Ali Hâbbîn (Sayyid Sulṭān ‘Alī Ḫʷābbīn) “Seyid Efdal Hâbbîn’in babası.” (337/162b/9)

Seyid Tabib (Sayyid Ṭabīb) “Babür’ün annesi Kutluk-Nigâr Hanım’ı tedavi eden Horasanlı bir doktor.” (325/156b/4)

Seyid Tufan (Sayyid Ṭūfān) “Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (547/255a/4)

Seyid Yusuf Bey Oğlakçı (Sayyid Yūsuf Bég Oġlāḳçī) “Seyid Oğlakçı’nın oğlu; Seyid Hasan Oğlakçı’nın ağabeyi; Muhammed Yusuf ile Ahmed Yusuf’un babası; önce Sultan Ahmed Mirza’nın beylerinden biriyken sonra Babür’ün hizmetine girmiştir (ölümü 1505).” (259/125b/9)

Seyid Yusuf Mecemî (Sayyid Yūsuf Mucimī) “Endican dağ eteklerinde oturan kabile beylerinden; ilk önce Babür’ün tarafindayken, sonradan Sultan Ahmed Tenbel’in tarafına geçmiştir.” (149/73b/19)

Seyif Han Derya Han (Sayf Ḫān Daryā Ḫān) “Derya Han’ın oğlu.” (551/257a/8)

Sikender Şah (Sikandar Ṣāh) Sultan Muzaffer Gücerâtî’nin büyük oğlu (ölümü 1526).” (647/302a/14)

Siktû (Sīktū) “Dive Hindu’nun babası.” (477/224b/12)

Sohrâb Mirza (Suhrāb Mīrzā) “Ebû Türâb Mirza’nın oğlu.” (345/166b/10)

Sultan Ahmed Bey (Sulṭān Aḥmad Bég) “Sultan Ahmed Karavul ve Sultan Ahmed Koç Bey diye de geçer; Koç Bey Terdi Bey ve Sîr-Efgân Beylerin babası.” (157/78a/25)

Sultan Ahmed Han (Sulṭān Aḥmad Ḫān) "= Alça Han, Yunus Han ile Şah Begim'in oğlu, Babür'ün dayısı (ölümü 1504)." (19/9b/5)

Sultan Ahmed Kadı (Sulṭān Aḥmad Ḳāżī) "Hocâ Mevlânâ Kadı'nın babası." (31/16a/13)

Sultan Ahmed Mirza (Sulṭān Aḥmad Mīrzā) "Ebû Said Mirza'nın oğlu, Ömer Şeyh Mirza'nın büyük kardeşi. Semerkand hâkimi (ölümü 1494)." (11/6a/23)

Sultan Ahmed Mirza (Sulṭān Aḥmad Mīrzā) "Mirânşah Mirza'nın torunu, Mirza Seydî Ahmed'in oğlu, Sultan Hüseyin Mirza'nın ablası Eke Begim'in kocası; Kiçik Mirza'nın babası." (339/164a/14)

Sultan Ahmed Mirza Duğlat (Sulṭān Aḥmad Mīrzā Dūġlat) "Babür'ün dayısı Mahmud Han'ın hizmetinde bulunanlardan." (211/103b/1)

Sultan Ahmed Moğol (Sulṭān Aḥmad Moġūl) "Şîr Kulı cemaatinden Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (417/198a/7)

Sultan Ahmed Tenbel (Sulṭān Aḥmad Tanbal) "Beg Tilbe, Halil, Muhammed ve Bayezid'in kardeşi (ölümü 1504)." (105/51b/21)

Sultan Alâeddin (Sulṭān 'Alā' al-Dīn) "Bengâle hâkimi Nusret Şah'ın lakabı." (581/271b/16)

Sultan Alâeddin (Sulṭān 'Alā' al-Dīn) "Bengâle hâkimi Nusret Şah'ın babası, kendinden önce Bengâle'yi idare etmekte olan Habeşliyi öldürerek tahta geçmiştir (ölümü 1518)." (581/271b/16)

Sultan Alâeddin Halcî (Sulṭān 'Alā' al-Dīn Ḫilcī) "Babür Dehli'de onun türbesini ve imâretlerini ziyaret etmiştir (ölümü 1215)." (573/267b/12)

Sultan Alâeddin Lûdî (Sulṭān 'Ala' al-Dīn Lūdī) "Sultan Behlûl Lûdî'nin oğlu, Celâl, Kâmil ve Şîr Han'ların babası. Babür'ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden." (549/256b/18)

Sultan Alâeddin Sevâdî (Sulṭān 'Alā' al-Dīn Savādī) "Sultan Veys Sevâdî'nin muarızı; Babür'ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden." (465/219a/20)

Sultan Ali Argun (Sulṭān 'Alī Arġūn) Sistânî; Sistân hâkimi, Şücâ ve Mukim Argunların kardeşi; Babür'ün hizmetindekilerden." (431/204b/24)

Sultan Ali Çehre (Sulṭān Alī Çahra) "Husrev Şah'ın Çağataylarından itibar ettiği nökerlerinden." (459/216a/12)

Sultan Ali Meşhedî (Sulṭān 'Alī Maşhadī) "Bilhassa nesih ve tâlikta ileri gelen hattatlardan; Sultan Hüseyin Mirza devri sanatkârlarından ve Mîr Ali Şîr'in yetiştirdiklerinden (ölümü 1513)." (435/206b/23)

Sultan Ali Mirza (Sulṭān 'Alī Mīrzā) "Sultan Mahmud Mirza ile Zühre Begi Ağa'nın oğlu, Sultan Ahmed Mirza'nın kızı Sultanım Begim'in kocası Baysungur Mirza'nın küçük kardeşi (ölümü 1500)." (141/68a/3)

Sultan Ali Mirza Tagayî (Sulṭān 'Alī Mīrzā Ṭaġāyī) "Babür'ün karısı Gülruh'un kardeşi, Kâmran'ın kayınpederi." (515/241b/17)

Sultan Ali Türk (Sulṭān Alī Turk) "Babür'ün hizmetindekilerden." (703/330b/12)

Sultan Argun (Sulṭān Arġūn) "(Sultan Ahmed Mirza'nın karısı) Habibe Sultan Begim'in yeğeni (bir de bkz. Sultan Hüseyin Argun)." (39/20a/19)

Sultan Baba Kulı (Sulṭān Bābā Ḳulī Bég) "Şeyh Ali Bahadır neslinden, Sultan Baba Ali Bey'in oğlu; Ömer Şeyh Mirza'nın beylerinden, Babür'ün bey-atekesi." (29/14b/1)

Sultan Babür Bahadır bkz. Babür.

Sultan Bayezid (Sulṭān Bāyazīd) "Babür'ün hizmetindekilerden." (519/243b/8)

Sultan Begim bkz. Şah Sultan Begim.

Sultan Behlûl Lûdî Afgan (Sulṭān Bahlūl Lūdī Afgan) "Sultan İbrahim'in büyükbabası, Sultan İskender ile Alâeddin'in babası (ölümü 1488)." (573/268a/13)

Sultan Celâleddin Şarkî (Sulṭān Calāl al-Dīn Şarḳī) "Hüseyin Şah'ın oğlu, Afgan; Cûnpûr hâkimiyken, babası Sultan İskender tarafından mağlup edilmişti." (785/371a/20)

Sultan Cüneyd Barlas (Sulṭān Cunayd Barlās) "Sultan Cüneyd'in oğlu; Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden; Ömer Şeyh Mirza'nın kızı Şehrbânû Begim'in kocası, Babür'ün hizmetinde bulunan beylerden." (783/370a/15)

Sultan Ebû Said Mirza (Sulṭān Abū Sa'īd Mīrzā) "Sultan Muhammed Mirza'nın oğlu (ölümü 1469)." (401/191a/19)

Sultan Fîrûz Şah Tuğluk (Sulṭān Fīrūz Şāh Tūġlūḳ) "Hindistan hükümdarı (ölümü 1388)." (579/270b/11)

Sultan Gıyâseddin Balban (Sulṭān Ġiyās al-Dīn Balban) "Dehli'nin Memlûk hükümdarı (ölümü 1286)." (573/267b/12)

Sultan Halil Mirza (Sulṭān Ḫalīl Mīrzā) "Ebû Said Mirza'nın oğlu; Baysungur Mirza'nın amcası." (143/69a/1)

Sultan Halil Sultan (Sulṭān Ḫalīl Sulṭān) "Sultan Ahmed Han'ın oğlu, Sultan Said Han'ın küçük kardeşi, Baba Sultan'ın babası." (707/332a/21)

Sultan Hüseyin Argun (Sulṭān Ḥusayn Arġūn) "Sultan Hüseyin Kara-Kölî diye de geçer; Sultan Ahmed Mirza'nın beylerinden; uzun süre Babür'ün hizmetinde de bulunmuştur. (bir de bkz. Sultan Argun)." (45/23a/16)

Sultan Hüseyin Duğlat (Sulṭān Ḥusayn Dūġlat) "Muhammed Duglat'ın küçük kardeşi; Babür'ün hizmetinde bulunmuştur." (67/33b/20)

Sultan Hüseyin Mirza (Sulṭān Ḥusayn Mīrzā) "Bāyḳarā) "Hüseyin Baykara diye de geçer; Timur oğlu Ömer Şeyh oğlu Baykara oğlu Mansur ile Timur'un torunu Fîrûze Begim'in oğlu; Horasan hükümdarı (ölümü 1506)." (41/21a/27)

Sultan Hüseyin Mirza (Sulṭān Ḥusayn Mīrzā) "Sultan Mahmud Mirza ile (Mîr-Bürzürg'ün torunu) Hanzâde Begim'in oğlu." (53/27a/19)

Sultan Hüseyin Şarkî (Sulṭān Ḥusayn Şarḳī) "Afganlardan önce Cûnpûr'un hâkimi (ölümü 1500)." (579/270b/16)

Sultan İbrahim (Sulṭān İbrāhīm) "Sultan Mahmud Gaznevî'nin evlatlarından (ölümü 1098)." (285/138a/16)

Sultan İbrahim Lûdî (Sulṭān İbrāhīm Lūdī) "Sultan Behlûl Lûdî Afgan oğlu Sultan İskender'in oğlu, Dehli ve Agra sultanı; Babür'e karşı mücadele etmiş, fakat yenilmiştir (ölümü 1526)." (559/261a/4)

Sultan İlig Mâzi (Sulṭān Īlig Mâzî) "Hoca Mevlânâ Kadı'nın ana tarafından ceddi." (31/16a/14)

Sultan İskender Lûdî (Sulṭān lskandar Lûdi) "Sultan Behlûl Lûdî Afgan'ın oğlu, Sultan İbrahim Lûdî ile Sultan Mahmud'un babası (ölümü 1517)." (479/225b/9)

Sultan İskender Mirza (Sulṭān lskandar Mîrzâ) "Sultan Hüseyin Mirza'nın ağabeyi Baykara Mirza'nın oğlu; (Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Agaça'nın kızı) Sultan Nijâd Begim'in kocası (ölümü 1502)." (481/226b/13)

Sultan Kulıçak (Sulṭān Kulançâk) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden, Belh valisi, Belh’i Şıbani Han’a teslim etmeye mecbur olmuştur.” (385/183b/15)

Sultan Mahmud (Sulṭān Mahmûd) “Babür tarafından, Sultan Celâleddin’in büyük oğluna verilen unvan.” (709/333b/23)

Sultan Mahmud Han (Sulṭān Mahmûd Hân) “Moğol hanı; Yunus Han ile Şah Begim’in oğlu, Babür’ün dayısı (ölümü 1509).” (5/2b/10)

Sultan Mahmud Han Lûdî (Sulṭān Mahmûd Hân Lûdî) “Sultan İskender’in oğlu, Sultan İbrahim Lûdî’nin kardeşi (ölümü 1453).” (755/356b/27)

Sultan Mahmud Mirza (Sulṭān Mahmûd Mîrzâ) “Sultan Mahmud Gazi diye de geçer; Sultan Ebû Said Mirza’nın oğlu ve şehr-Bânû Begim’in kardeşi (ölümü 1495).” (251/122a/7)

Sultan Mahmud Dulday (Sulṭān Mahmûd Dûldây) “Sultan Muhammed Dulday’ın babası, Babür’e karşı hareket edenlerden.” (49/25a/21)

Sultan Mahmud Gaznevî (Sulṭān Mahmûd Gaznavî) “Sultan Mahmud Gazi diye de geçer; Hindistan fâtihi; türbesi Game civarındaki mahallelerden Ravza’da bulunmaktadır (ölümü 1031).” (283/137b/25)

Sultan Mahmud Halcî (Sulṭān Mahmüd Halcî) “Mâlve (Mendâv) hâkimi Sultan Nasreddin’in oğlu; Mâlve sultanı olup Rânâ Sengâ tarafından yenilmiştir (ölümü 1531).” (581/271a/1)

Sultan Melik Kâşgari (Sulṭān Malik Kâşgari) “Hafız Muhammed Bey Dulday ile Ahmed Hacı Bey’in babası; Câni Bey’in kardeşi.” (25/13a/18)

Sultan Mes’ud (Sulṭān Mas’ūd) “Sultan Mahmud’un evlatlarından.” (39/20a/11)

Sultan Mes’ud Mirza (Sulṭān Mas’ūd Mîrzā) “Sultan Mahmud Mirza ile (MîrBüzürgTimurî’nin kızı) Hanzâde Begim’in oğlu; Hisar ve ona bağlı memleketlerde ismen hüküm sürmüştür, ama gerçek güç Husrevşah’taydı (ölümü 1507).” (75/37b/26)

Sultan Mes’ud Mirza Kâbilî (Sulṭān Mas’üd Mirza Kâbulî) “Suyurgatmış Mirza’nın oğlu (ölümü 1439).” (477/224b/19)

Sultan Muhammed (Sulṭān Muḥammad) “Derya Han oğlu Behâr Han’ın padişahlık lakabı.” (631/294b/24)

Sultan Muhammed Argun (Sulṭān Muḥammad Argūn) “Moğollar ile birlikte Babür’e karşı isyan edenlerden.” (133/65a/8)

Sultan Muhammed Bahşi (Sulṭān Muḥammad Bahşî) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (657/306b/22)

Sultan Muhammed Dulday (Sulṭān Muḥammad Dûldây) “Sultan Mahmud Dulday’ın oğlu, Babür’ün hizmetindeki beylerden.” (443/209b/19)

Sultan Muhammed Hanike (Sulṭān Muḥammad Hânîka) “= Sultanım; Sultan Muhammed Sultan diye de geçer; Sultan Mahmud Han’ın büyük oğlu (ölümü 1508).” (113/55b/15)

Sultan Muhammed Kelpük (Sulṭān Muḥammad Kalpuk) “Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi.” (215/105b/8)

Sultan Muhammed Mirza (Sulṭān Muḥammad Mîrzâ) “Timur oğlu Miranşah Mirza’nın oğlu; Sultan Ebû Said Mirza’nın babası.” (13/6b/9)

Sultan Muhammed Mirza (Sulṭān Muḥammad Mîrzâ) “Sultan Hüseyin Mirza’nın kardeşi Baykara Mirza’nın oğlu.” (339/163b/12)

Sultan Muhammed Sigal (Sulṭān Muḥammad Sīġal) “Baysungur Mirza’nın hizmetinde bulunanlardan; sonra Babür’e katılmıştır.” (79/39a/26)

Sultan Muhammed Sultan bkz. Sultan Muhammed Hanike.

Sultan Muhammed Veys (Sulṭān Muḥammad Vays) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (79/39b/24)

Sultan Murad Mirza (Sulṭān Murād Mîrzā) “Muhammed Kasım Mirza ile Rabia Sultan Begim’in oğlu; (Sulṭān Hüseyin Mirza ile Pâyende Sultan Begim’in kızı) Aga Begim’in kocası.” (349/168a/5)

Sultan Muzaffer Gücerâtî (Sulṭān Muzaffar Gucarātī) “Tânk sülalesi; Fîrûz Şah Tağluk’un valilerinden olan I. Muzaffer bağımsızlığınımuhtemel olarak 1388’de, Timur’un Hindistan’ı fethi sırasında ilan etmiştir. Sultan II.”Muzaffer ise on dört sene saltanattan sonra 1526’da ölmüştür.” (647/31b/9)

Sultan Nasireddin (Sulṭān Nâsir al-Din) “Mendâv’ın Hılcî hükümdarı (1500-1510).” (709/333b/22)

Sultan Nijâd Begim (Sulṭān Nijâd Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Papa Ağaça’nın kızı, Sultan Iskender Mirza’nın karısı.” (349/168a/11)

Sultan Peşâî bkz. Pîr Sultan.

Sultan Said Han (Sulṭān Sa’id Hân) “Sultan Ahmed Han’ın (Kiçik Han) oğlu, Babür’ün dayısı Sultan Halil Sultan’ın büyük kardeşi; Kâşgar ve Yârkend hâkimi (ölümü 1533).” (539/251b/4)

Sultan Sencer Barlas (Sulṭān Sancar Barlâs) “Abdullah’ın oğlu, Şah Begim’in hemşirezadesi.” (413/197a/19)

Sultan Sikender bkz. Sultan İskender Lûdî.

Sultan Şahabeddin Gûri (Sulṭān Şahâb al-Din Gûrî) “Gazne ve Gür sultanı Gıyâseddin’in biraderi; Hindistan fatihi (ölümü 1206).” (577/269a/4)

Sultan Şemseddin İltutmış (Sulṭān Şams al-Dîn Îlétmîş) “Dehli hükümdarı.” (727/341b/19)

Sultan Terâhi (Sulṭān Tîrâî) “Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (519/243b/13)

Sultan Veys Mirza (Sulṭān VaysMîrzâ) “Baykara Mirza’nın oğlu, (Sultan Hüseyin Mirza ile Çöli Begim’in kızı) Sultanım Begim’in kocası.” (347/167b/20)

Sultan Veys Mirza (Sulṭān Vays Mîrzâ) “= Han Mirza ve Mirza Han diye de geçer; Babür’ün amcası Sultan Mahmud Mirza ile Sultan Nigâr Hanım’ın oğlu; Bedahşan hâkimi (ölümü 1521).” (21/10b/13)

Sultan Veys Sevâdî (Sulṭān Vays Savâdî) “Sevâd veya Svât sultanı; memleketi Sevâd nehrinden Kişmîr’in başlangıcından Baramula’ya kadar uzanmaktaydı.” (465/219a/20)

Sultan-Baht Begim (Sulṭān Baḫt Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı.” (735/344b/3)

Sultanım Begim (Sulṭānım Bégim) “Sultan Ahmed Mirza ile Kutuk Begim’in kızı; Sultan Ali Mirza’nın, ondan sonra Timur Sultan ve daha sonra Mehdi Sultan’ın karısı.” (39/20a/17)

Sultanım bkz. Sultan Muhammed Hanike.

Sultanim Begim (Sulṭānım Bégim) “Sultan Hüseyin Mirza ile Çöli Begim’in kızı, Muhammed Sultan Mirza’nın annesi; Sultan Veys Mirza’nın ve ardından Abdülbaki Mirza’nın karısı (ölümü 1527).” (347/167b/18)

Sultan-Kulı Baba Kulı veya Sultan-Kulı Çehre bkz. Sultan Baba Kulı Bey.

Sultan-Kulı Çanak (Sulṭān Ḳulī Çanāk veya Çanak) “Moğol beylerinden Huday-Birdi Bukak’ın oğlu.” (261/127b/23)

Sultan-Nigâr Hanım (Sulṭān -Nigâr Hânîm) “Yunus Han ile Şah Begim’in kızı; Sultan Mahmud Mirza’nın karısı. Sultan Mahmud Mirza’nın vefatından sonra Kazak sultanlarından Edik Sultan ile ve onun ölümünün ardından da Kazak hanı Kâsım Han ile evlenmiştir. Sultan Veys Mirza’nın (Mirza Han) annesi (ölümü 1527).” (53/27a/21)

Suyurgatmış Mirza (Soyurġatmış Mīrzā) “Şahruh’un oğlu; Sultan Mes’ud Mirza’nın babası.” (477/224b/17)

Süheylî (Suhaylî) “Şeyhim Bey’in mahlası.” (361/174a/25)

Süleyman (Sulaymân) “Muhammed Ali Mübeşşir’in adamı.” (2231/113a/10)

Süleyman Aga (Sulaymân Ağa) “Süleyman Türkmen diye de geçer; Şâhzâde Tahmasp’ın elçisi.” (655/305a/13)

Süleyman Mirza (SülaymânMîrzâ) “Süleyman Şah diye de geçer; Sultan Mahmud Han oğlu Sultan Veys Mirza’nın oğlu (ölümü 1589).” (569/266a/17)

Süleyman Şeyhzâde Fermülî (Sulaymân Şayhzâda Farmuli) “Hind emirlerinden.” (573/268a/23)

Sünbül (Sambal) “Şah Şücâ Argun’un adamlarından.” (449/212a/5)

Sürpa (Surpā) “Melik Hest’in adamı.” (487/230a/26)

Süyünçük Han (Sévincek Hân) “Ebülhayr Han’ın oğlu.” (497/234b/24)

Süyündük Türkmen (Sévindük Türkmen) “Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (409/195a/14)

Şâd Begim (Şâd Bîgim) “Haydar Mirza’nın kızı; Mehdi Sultan oğlu Âdil Sultan’ın karısı.” (347/167a/6)

Şadi Han (Şādī Hân) “Bennû vilayetinde oturan Afgan kabilelerinden Kivi kabilesinin büyüklerinden.” (307/148a/5)

Şâdi Beçe (Şādī Baça) “Gulâm Şâdî’nin küçük kardeşi, Babür’ün meclislerine katılan çalgıcılarından.” (399/190a/3)

Şâdi Hânende (Şâdî Hânanda) “Gulâm Şâdî’nin babası.” (381/182b/13)

Şâdiyân (Şādmān) “güreşçi; Babür’ün hizmetinde bulunan adamlardan.” (775/366a/16)

Şah Baba Bildâr (Şāh Bābā Bīldār) “Babür’ün Agra ve Dûlpûr’da yaptırdığı inşaata nezaret edenlerden.” (759/358a/13)

Şah Begim (Şāh Bîgim) “Bedahşan şah’ Şah Sultan Muhammed’in kızı, Yunus Han’ın karısı; Mahmud, Ahmed ve Devlet-Sultan’ın annesi.” (21/10b/13)

Şah Bey (Şāh Bég) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (313/152a/27)

Şah Bey veya **Şah Bey Argun** bkz. Şâh Şücâ Bey Argun.

Şah Garib Mirza (Şāh Ğarîb Mirzâ) “Sultan Hüseyin Mirza ile Hatice Begim’in oğlu; şair, mahlası Garibî’dir (ölümü 1496).” (343/166a/22)

Şah Hasan (Şāh Ḥasan) “Mirza-i Melvî Karluk’un oğlu.” (507/238a/15)

Şah Hasan Argun (Şāh Ḥasan Argūn) “Şah Hasan Bey ve Şah Hasan Şah Bey diye de geçer; Şah Şücâ Bey’in oğlu; babasının ölümünden sonra (1524) Sind hükümdarı olmuştur (ölümü 1555).” (463/217b/3)

Şah Hüseyin Bahşi (Şāh Ḥusayn Bahşi) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (801/379b/26)

Şah Hüseyin Çehre (Şāh Ḥusayn Çahra) “Sultan Hüseyin Mirza’nın hizmetinde bulunanlardan.” (85/42a/18)

Şah Hüseyin Kâmi (Şāh Ḥusayn Kâmi) “Sultan Hüseyin Mirza devrinin şairlerinden.” (377/181a/27)

Şah Hüseyin Yâregî Moğul Gançı (Şāh Ḥusayn Yârag-î Mogul Gançi, Calaluddin) “Babür’ün kumandanlarından.” (569/266a/16)

Şah İmad Şirâzi (Şah ‘İmād Şīrāzī) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (559/261a/9)

Şah İskender (Şāh İskandar) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (779/368a/21)

Şah İsmail (Şah Isma’il) “İran’da Safevî hanedanının kurucusu; koyu bir şii ve sûfi bir âlimdir (ölümü 1524).” (17/9a/14)

Şah Kâsım (Şāh Kâsim) “Sultan Muhammed Bahşı’nın adamı.” (735/345a/16)

Şah Mahmud Oğlakçı (Şāh Mahmûd Oġlaḳçı) “Babür’ün iyi içkilerinden.” (315/152b/22)

Şah Mahmud Pervançı (Şāh Mahmûd Parvânçi) “Babür’ün komutanlarından.” (443/209b/20)

Şah Mansur Bahşi (Şāh-Manşûr Bahşî) “Şaybak Han’ın hizmetinde bulunanlardan.” (431/204a/14)

Şah Mansur Barlas (Şāh-Manşûr Barlas, Calāluddîn) “Babür’ün komutanlarından.” (573/267b/4)

Şah Mansur veya Şah Mansur Yusuf-Zeyî bkz. Melik.

Şah Mansur Yusuf Zeyî (465/218b/6)

Şah Mezid Kökeltaş (Şāh Mazīd Kükaltaş) “Muhammed Zaman Mirza’nın hizmetinde bulunan beylerden.” (507/238a/9)

Şah Mir Hüseyin (Şāh Mir Ḥusayn) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (569/266a/15)

Şah Muhammed bkz. Üstâd Şah Muhammed.

Şah Muhammed Divâne (Şāh Muḥammad Dîvâna) “Özbeklere karşı Kalat’ı kapatan adam; sonra oğlu Babür’ün yanına gelmiştir.” (345/167a/26)

Şah Muhammed Mârûf (Şāh Muḥammad Mârûf) “Mârûf Fermûlî’nin oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (793/374b/5)

Şah Muhammed Mühürdar (Şāh Muḥammad Muhurdâr) “Baba Kaşka’nın oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1551).” (487/229a/8)

Şah Muzaffer (Şāh Muẕaffar) “Sultan Hüseyin. Mizra devri ressamlarından; Mir Ali Şir’in yetiştirdiklerinden.” (355/171a/23)

Şah Nazar Süyündük (Şāh Nazar Sévündük) “Türkmenlerden; Babür’ün komutanlarından.” (445/210a/2)

Şah Sûfi (Şāh şüfi) “Semerkand kuşatmasında Babür ile birlikte bulunanlardan.” (187/93a/7)

Şah Sultan Begim (Şāh Sultān Bégim) “Ebü Said Mirza’nın karısı; Ömer Şeyh Mirza’nın annesi (ölümü 1501).” (35/17b/7)

Şah Sultan Muhammed (Şāh Sultān Muḥammad) “Bedahşan emiri, Şah Begim’in babası.” (23/11b/3)

Şah Şücâ Bey Argun (Şah Şuçâ’ Bîg Argün) “Zûnnûn Argun’un oğlu; Babür tarafından Kâbil ve Gazne’den kovulunca Sîstân’ın altındaki bölgeyi işgal etmiş ve Sind’i de ele geçirip bir devlet kurmuştur (ölümü 1524).” (359/172b/5)

Şah Tahmasp bkz. ŞahzâdeTahmasp.

Şahâbeddin Husrev (Şihābuddīn Husrav) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (807/381b/1)

Şâhım Nûr Bey (Şāhim-i Nūr Bég) “Şahim Yüz-Begi’nin kardeşi; Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (547/255b/21)

Şâhî (Şāhī) “kalender; Babür’ün bir meclisinde çalgı çalanlardan.” (527/247b/19)

Şâhi Tamgaçı (Şāhī Tamgāçi) “Babür’ün hizmetinde Agra ile Kâbil arasındaki mesafeyi ölçen ve posta atlarını tayin eden heyette kâtiplik vazifesi yapan adam.” (745/351a/27)

Şah-Kulı (Şāh-Ḳulı) “Div Sultan’ın hizmetinde bulunan adam.” (765/361a/12)

Şah-Kulı Gıcekî (Şāh-Ḳulı Ġicaki) “Sultan Hüseyin Mirza devri bestekârlarından.” (381/182a/5)

Şahi Bey Han bkz. Şaybak Han Şıbani.

Şahruh Mirza (Şāhruh Mirzâ) “Timur’un oğlu (ölümü 1447).” (103/50a/8)

Şahzâde Müngir (Şāhzada Mungir) “Nusret Şah’ın Oğlu.” (795/375b/5)

Şahzâde Tahmasp (Şahzāda Tahmasp) “Şah İsmail’in oğlu; babasının ölümünün ardından, 1524’te on yaşındayken İran tahtına geçmiştir (ölümü1576).” (655/305a/12)

Şâhım Nasır (Şāhım Nāsīr) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (233/114a/5)

Şâmî (Şâmî) “Nasir Mirza’nın hizmetinde Şaybak Han’a karşı Kandahar’ın savunmasında bulunanlardan.” (445/215a/17)

Şaybak Han Şıbanî (Şaybak Han Şibâni) “Muhammed Şaybak; Sâhi Bey diye de geçer; Ebûlhayr oğlu Şah Budak Han’ın oğlu (ölümü 1510).” (7/3b/13)

Şaybak Piyâde (Şıbaḳ Piyâda) “Babür’ün hizmetindekilerden.” (481/227a/21)

Şehbaz Kalender (Şahbāz Ḳalandar) “Yusuf-Zeyi ve Dilezâk Afganlarının bir kısmını dinden çıkaran mülhit; mezarı Makam dağının önündeki bir tepede olup Babür tarafından ortadan kaldırılmıştır.” (471/221b/15)

Şehbaz Karluk (Şāhbaz Ḳarlıġ) “Sultan Ahmed Tenbel’in hizmetinde bulunanlardan.” (221/109a/24)

Şehr-Bânû Begim (Şahrbānū Bégim) “Sultan Ebû Said Mirza’nın kızı, Sultan Hüseyin Mirza’nın karısı.” (351/169a/9)

Şehr-Bânū Begim (Şahr Bānū Bégim) “Ömer Şeyh Mirza’nın kızı, Babür’ün kız kardeşi, Cüneyd Barlas’ın karısı.” (20/9a/17)

Şehrek Bey (Şahrak Bég) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (769/363a/4)

Şehsüvar (Şahsuvâr) “Hisar Moğollarından biri.” (133/65b/15)

Şemseddin Muhammed (Şamsaddin Muḥammad) “Hoca Kelân’ın adamlarından.” (761/359a/19)

Şeyh Abdullah Barlas (Şayḫ ‘Abd Allâh Barlâs) “Sultan Mahmud Mirza’nın emirlerinden.” (77/38a/12)

Şeyh Abdullah Eşik-Ağa (Şayḫ ‘Abd Allâh Éşik-aġa) “Cihangir Mirza’nın eşikağası.” (113/55a/4)

Şeyh Ali Bahadır (Şayḫ ‘Ali Bahadir) “Baba-Kulı Baba Ali Bey onun neslindendir.” (29/14b/1)

Şeyh Ali Barin (Şayḫ ‘Ali Şayh Camāl Bārīn) “Şeyh Cemal’in oğlu; Babür’ün komutanlarından.” (569/266a/23)

Şeyh Ali Tagayî (Şayḫ Tagāyi) “Bediuzzaman Mirza’nın hizmetindekilerden; Belh ve sonra Herat valisi.” (85/42a/17)

Şeyh Bahâeddin Ömer (Şayḫ Bahā’uddīn ‘Umar) “mezarı Herat’tadır.” (401/191a/14)

Şeyh Bayezid Bey (Şeyh Bâyazid Bég) “Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi.” (637/296b/2)

Şeyh Bayezid Fermülî (Şeyh Bayazid Farmuli) “Mârüf Fermülî ile Mustafa Fermulî’nin kardeşi.” (241/118a/17)

Şeyh Burhaneddin Ali Kılıç (Şeyh Burhânudin ‘Ali Kılıç) “Hidaye adlı eserin yazarı; Hoca Mevlânâ Kadı baba tarafından onun neslindendir; Merginan’ın Reşdân adlı köyünde doğmuştur (ölümü 1197).” (109/54a/27)

Şeyh Cemâl Argun (Şayḫ Camāl Argūn) “Nimet Argun’un ağabeyi (ölümü 1472).” (569/266a/23)

Şeyh Cemal Fermülî (Şayḫ Cemal Farmulî) “Önce Âlem Han’ın hizmetinde, sonra Sultan İbrahim’in yanında bulunmuştur (krş. Şeyh Cemâli).” (551/257a/9)

Şeyh Cemâlî (Şayḫ Camâli) Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (krş. Şeyh Cemal Fermüli).” (39/19b/1)

Şeyh Derviş Kökeltaş (Şayḫ Darviş Kükaltâş) “Kur-Beyi; Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden (ölümü 1505).” (169/83a/8)

Şeyh Ebû Said Han Dermeyan (Şayḫ Abü Said Hân Darmayân) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (361/173b/19)

Şeyh Ebû Mansur (Şayḫ Abū Mansūr) “Kelam imamlarından olan Ebülmansur Muhammed bin Mahmud, Semerkand’ın Mâturid mahallesinde dünyaya gelmiştir (ölümü 944).” (93/45a/4)

Şeyh Ebü Said Tarhan (Şayḫ Abū Said Tarhân) “Kandahar’da Argunların hizmetinde bulunanlardan.” (449/211b/1)

Şeyh Ebülfeth (Şayḫ Abū’l-Fath) “Şâhzâde Müngir’in adamı.” (747/352a/20)

Şeyh Ebülvecd (Şayḫ Abū’l-Vacd) “Şeyh Zeyn’in büyükbabası (ana tarafından); Hümayun’un oğlu El-Aman’ın doğumuna tarih düşürmüştür (ölümü 1533).” (739/346b/5)

Şeyh Gûren (Şayḫ Guran) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (635/296a/20)

Şeyh İzzeddin (Şayḫ Zeynuddin) “mezarı Herat’tadır.” (401/191a/14)

Şeyh Maslâhat (Şayḫ Maṣlaḥat) “Hocendlidir.” (7/4a/18)

Şeyh Mezid Bey (Şayḫ Mazid Bég) “Ömer Şeyh Mirza’nın emirlerinden; Babür’ün bey-atekesi (ölümü 1494).” (27/13b/3)

Şeyh Muhammed Abdullah Bekâvul (Şayḫ Muḥammad ‘Abdullâh Bökevül) “Ala-Kurgan’ın Şaybak Han’a karşı savunulmasına katılanlardan.” (435/206a/6)

Şeyh Muhammed Ġavs (Şayḫ Muḥammad Ġavs) “Güvâlyâr’ın alınmasına yardım etmiştir.” (653/304b/19)

Şeyh Muhammed Müslüman (Şayḫ Muḥammad Musalmān) “Gazne tümenlerinden Fermül tümeninden olup Afganlar devrinde Hindistan’da itibar bulan şeyhlerdendir.” (287/139b/26)

Şeyh Muhammed Şeyh Nikâri (Şayḫ Muḥammad Şayh Bhakkārī) “Babür’ün hizmetindeki Hind emirlerinden.” (699/329a/21)

Şeyh Muslihaddin bkz. Şeyh Maslahat.

Şeyh Nureddin Bey (Şayḫ Nûruddīn Bég) “Türkistanlı Kıpçak beylerinden; Yunus Han’ın annesi bunun kızı veya torunudur.” (19/9b/12)

Şeyh Nureddin bkz. Emir Şeyh Nûreddin.

Şeyh Pûrân (Şayḫ Pûrân) “Şeyh Cemâleddin Ebü Said Pûrâni; veli ve azizlerden (ölümü 1515).” (435/206a/16)

Şeyh Sâdî (Şayḫ Sa’dī) “Meşhur İranlı şair (ölümü 1292).” (383/183a/10)

Şeyh Şahâbeddin Arab (Şayḫ Şihābuddin ‘Arab) “Babür’ün ziyafetine katılanlardan.” (747/352a/21)

Şeyh Şerefeddin Münîrî (Şayḫ Şaraf al-Din Munîrî) “Şeyh Yahya’nın oğlu; Behârlı’ meşhur bir sufi evliyası ve birçok eserin yazarı (ölümü 1380).” (783/369b/3)

Şeyh Şerif Karabağı (Şayḫşarif Karâbâgi) “Lâhûr’da Babür’e karşı hareket edenlerden.” (805/381a/8)

Şeyh Veys (Şayḫ Vays) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (113/55a/9)

Şeyh Yahya (Şayḫ Yaḥyâ) “Şeyh Şerefeddin Münirî’nin babası.” (783/369b/3)

Şeyh Zeyn Hâfi (Şayḫ Zayn H^{w}āfī) “Şeyh Zeynuddin diye de geçer; Babürnâme’nin bir kısmını Farsçaya tercüme etmiştir (ölümü 1523).” (541/252b/9)

Şeyh Zünnûn bkz. Zünnün Bey Argun Şeyhi (Şayḫî) “Babür’ün komutanlarından.” (65/32b/3)

Şeyhi Nayi (Şayḫî Na'i) "Sultan Hüseyin Mirza devri adamlanndan, Mir Ali Şirin yetiştirdiği sanatkârlardan." (355/171a/21)

Şeyhim Bey Süheyli (Şayḫim Bég Suhayli) "Mir Ahmed Süheyli, şair; Sultan Hüseyin Mirza'nın emirlerinden; mahlası Süheyli'dir (ölümü 1512)." (373/179b/18)

Şeyhim Mir-Sikar (Şayḫim Mir-şikâr) "Babür'ün hizmetindekilerden." (495/233a/8)

Şeyhulislâm Kadı İhtiyar bkz. Kadı İhtiyâr. (373/179a/12)

Şeyhülislam Seyfeddin Ahmed (Şayḫ al-islâm Sayf al-Din Ahmad) "Sultan Hüseyin Mirza devri âlimlerinden, Herat'ta şeyhulislam; Mevlânâ Sâdeddin Teftâzani neslinden; şii. Şah İsmail Herat'ı aldığında öldürülmüştür (ölümü 1510)." (369/177b/23)

Şeytan Kulu bkz. Şah Kulı.

Şıbanî Han bkz. Şaybak Han Şıbani.

Şike bkz. Şirek Argun.

Şir Ali Çehre (Şér Ali Çuhra) "Babür tarafından idam edilmiştir." (327/158a/13)

Şir Ali Oğlan (Şér 'Alī Oġlan) "Yunus Han'ın büyükbabası." (19/9b/7)

Şir Bey bkz. Şirek Argun.

Şir Hacı Bey (Şér Ḫaci Bég) "Sagarıçı beylerinin büyüğü; kızı İsen-Devlet Begim Yunus Han'ın karısıdır." (21/10b/6)

Şir Han (Şér Ḫan) "Âlem Han'ın oğlu." (549/256a/8)

Şir Han Sûr (Şér Ḫān Sūr) "Hind emirlerinden." (767/362b/21)

Şir Han Terkelânî (Şérḫānī Tarkalāni) "Babür'ü misafir etmiştir." (537/251a/1)

Şir Ahmed (Şér Ahmad) "Hoca Kelân'ın sohbet arkadaşı." (765/361a/1)

Şîr Efken (Şérafkan) "Terdi Bey ve Koç Bey'in küçük kardeşi; Babür'ün hizmetinde bulunanlardan." (651/303a/10)

Şirek Argun (Şérak Argūn) "Önce Mukim'in yanında bulunmuş, sonra Babür'ün hizmetine girmiştir." (257/125a/13)

Şirim Bey Tagayi (Şirim Bég Tagâyi) "Tuka'nın babası; Babür'ün annesi Kutluk-Nigar Hanım'ın dayısı." (139/68a/17)

Şirim Çehre (Şirim Çahra) “Husrev Şah’ın hizmetinde bulunanlardan; Hisar’ı Şaybak Han’a karşı kapatmıştır (ölümü 1505).” (323/156b/13)

Şirke bkz. Şirek Argun.

Şir-Kulı Karavul Moğul (Şér-Ḳulı Karâvul Moġul) “Moğol büyüklerinden; Babür’ün hizmetinde bulunmuştur.” (443/209b/18)

Tâc Han Sârenghâni (Tâc Hân Sâranghâni) “Babür’ün hizmetinde bulunan Hind emirlerinden.” (769/363b/18)

Tâceddin Mahmud (Tācuddin Mahmûd) “Babür ile işbirliği yapan Hind emirlerinden.” (449/212b/19)

Tagayî Bey bkz. Şîrim Bey Tagayî.

Tâhir (Tâhir) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (773/364b/13)

Tahir Bey Dulday (Ṭāhīr Bég Dulday) “Hâfız Muhammed Bey Dulday’ın oğlu; Han Mirza’nın bey-atekesi.” (193/95b/3)

Tâhir Muhammed (Ṭaḥir-Muḥammad) “Baysungur Mirza’nın çehrelerinden.” (91/44a/14)

Tâhir Teberî (Ṭāhir Tabarī) “Muhib Ali Halife’nin kayınbiraderi.” (667/310b/3)

Tahmasp bkz. ŞahzâdeTahmasp.

Tang-Atmış Sultan (Tang Atmış Sulṭān) “Özbek sultanlarından; Kâsım Hüseyin âilesine mensup olmalı.” (747/352a/20)

Tarhan Begim (Tarḫan Bégim) “Abdûlali Tarhan’ın kızı; Sultan Ahmed Mirza’nın karısı.” (39/20b/25)

Tatar Han Serenghâni (Tātār Ḫan Sārangḫānī) “Tatar Han Han-ı Cihan diye de geçer; Güvâlyâr hâkimi, Babür’e karşı mücadele eden Hind emirlerinden biri, sonradan Babür’ün hizmetine girmiştir.” (631/294a/19)

Tatar Han Yusuf-Hayl (Tâtâr Han Yûsuf-Hay1) “Devlet Han’ın babası (ölümü 1504’ten biraz önce).” (479/225a/4)

Tatar Keker (Tâtâr Gakar) “Hatî Keker’in kardeşi, Pirâle hâkimi; sonradan Babür’ün hizmetine girmiştir (ölümü 1519).” (485/228a/5)

Tavus Han (Ṭāūs Ḫan) “Melik Süleyman Şah’ın oğlu Şah Mansur’un küçük kardeşi.” (469/220b/6)

Tehemten Bey (Tahamtan Bég) “Türkmen beylerinden, Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden; Muhammed Zaman’ın büyükbabası.” (365/175b/20)

Tenbel bkz. Sultan Ahmed Tenbel.

Tengri-Birdi (Téngri Bérdi) “Kâsım Bey’in oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (405/193b/22)

Tengri-Birdi Samançı Bey (Téngri Bérdi Samançı Bég) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden.” (365/175b/16)

Tengri-Kulu Bey (Téngri-Ḳulı Bég) “Babür’ün hizmetinde bulunan çalgıcılardan.” (487/229a/4)

Tengri-Kulı Pışgı Moğul (Téngri-Ḳulı Pişgi Moğul) “Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (569/266a/24)

Terdi Bey Hâksâr (Turdi Bég Hâksâr) “Babür’ün maiyetinde bulunan beylerden.” (527/247a/9)

Terdi Bey Koç Bey (Turdî Bég Koç Bég Nizâmudīn) “Koç Ahmed Bey’in kardeşi; Babür’ün komutanlarından (ölümü 1539).” (569/266a/19)

Terdi Muhammed (Turdi Muḥammad) “Muhammed Ali Ceng-Ceng’in oğlu.” (777/366b/11)

Terdi Muhammed Kıpçak (Tardi Muḥammad Kıpçak) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (503/236/22)

Terdike (Turdika) bkz. Terdi Muhammed Kıpçak.

Tersün Sultan bkz. Tün Sultan.

Timur Bey (Timur Bég) “Timur Gürkan diye de geçer; büyük Türk komutanı, Orta Asya fatihi ve kendi adıyla tanınan sülalenin kurucusu (1336-1405).” (13/6b/14)

Timur Osman (Témür ‘Usmān) “Abdülbaki Mirza’nın amcası; Yakub Bey’in büyük beylerinden.” (367/176a/2)

Timur Sultan (Timur Sultān) “Muhammed Şaybak Han Şıbanî’nin oğlu.” (23/12a/25)

Tizek (Tézak) “Kul Bayezid Bekâvul’un oğlu.” (261/126b/5)

Tohta-Buğa Sultan (Toḫta Buḳa Sulṭān) “Sultan Ahmed Han’ın oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunan komutanlardan (ölümü 1533).” (719/338a/159)

Tolmış Özbek (Tolmış Özbek) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (795/376a/23)

Tolun Hoca Moğul (Tolun Ḫwāca) “Babür’ün hizmetinde bulunan Moğol beylerinden (ölümü 1498).” (107/52a/11)

Tufan Argun (Ṭūfān Arġun) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (441/208b/10)

Tufeylî (Tufayli) “Hasan Ali Celayir’in (= Hüseyin Celayir) mahlası.”

Tuka Bey (Toḳa Bég) “Şirim Tagayî’nin oğlu; Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden (ölümü 1499).” (133/65b/12)

Tûke Hindu (Tūka Hindū) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (635/295b/8)

Tursun Muhammed Sultan (Tursun Muḥammad Sulṭān) “Tursun Sultan diye de geçer; Humayun’un hizmetinde bulunan beylerden.” (757/356b/6)

Tülek Kökeltaş (Tülek Kükeldaş) “Mirza Hanın süt kardeşi; Humayun’un hizmetinde bulunmuştur.” (757/356b/7)

Tün Sultan (Tün Sultan) “Moğollardan, Ömer Şeyh Mirza’nın odalığı.” (25/12b/7)

Ubeyd Han (Ubayd Ḫan) “Ubeyd Sultan diye de geçer.” (21/11a/21)

Ugan-Birdi Moğul (Uġanbérdi Mogûl) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (471/221a/1)

Uluğ Bey Mirza (Uluğbég Mirzâ) “Ebû Said Mirza’nın oğlu, Babür’ün babasının kardeşi, Abdürrezzak ile Miranşah’ın babası; Kâbil hükümdarı (ölümü 1501).” (37/19a/15)

Uluğ Bey Mirza (Uluġbég Mirzā) “Şah-ruh Mirza’nın oğlu; babası hayattayken, kırk sene kadar Semerkand valiliğini yapmıştır (ölümü 1449).” (251/122a/8)

Ulus Ağa (Ulus Aġa) “Hoca Hüseyin Bey’in kızı, Ömer Şeyh Mirza’nın karısı.” (25/12b/1)

Urus Ali Seyid (Urus Alî Sayyid) “Moğollardan; Ali Seydî’nin oğlu, Babür’ün hizmetinde bulunan kumandanlardan.” (445/210a/1)

Urus Argun (Urus Argûn) “Muhammed Seyid Urus’un babası; Sultan Ebû Said Mirza’nın beylerinden.” (365/175a/5)

Uzun Hasan (Uzun Ḥasan) “Akkoyunlulardan; Irak ve Azerbaycan hâkimi (Ölümü 1478).” (55/28a/20)

Uzun Hasan (Uzun Ḥasan) “Karakoyunlulardan, Kara Barlas’ın ağabeyi; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (35/18a/12)

Ümid Ağaça (Umīd Aġaça) “Ömer Şeyh Mirza’nın odalığı; Babür’ün kardeşi Nasir Mirza’nın annesi (ölümü 1494).” (25/12b/6)

Üstâd Ali-Kulı (Ustâd) Babür’ün hizmetinde bulunan topçulardan biri.” (461/217a/21)

Üstâd Hasan Ali (Ustād Ḥasan ‘Alī) “mimar; Kâbil’de yapılan bir binanın planlannı hazırlamış ve inşasına başlamış, fakat tamamlayamamıştır.” (763/359b/10)

Üstâd Kul Muhammed bkz. Kul Muhammed Ûdî.

Üstâd Muhammed (Ustād Muḥammad) “şair Bennaî’nin babası; Herat’ta baş mimar.” (373/179b/25)

Üstâd Muhammed Emin Cibeçi (Ustād Muḥammad Amīn Cébeçi) “Kâbil’de Babür’ün hizmetindekilerden.” (763/360a/21)

Üstâd Sultan Muhammed (Ustād Sulṭān Muḥammad) “Kâbil’de Babür’ün hizmetinde bulunan mimarlardan.” (763/360a/11)

Üstâd Şah Muhammed (Ustād Şāh Muḥammad) “Babür’ün Hindistan’da yaptırdığı inşaata nezaret eden mimarlardan biri.” (723/339b/17)

Üstâd Bihzâd (Ustād Bihzād) “Mir Ali Şir’in yetiştirdiği ressamlardan.” (355/171a/22)

Vefâ’i (Vafā’ī) “Ahmed Hacı Bey’in mahlası.” (41/21a/23)

Veli (Vali) “Veli Husrev Şah diye de geçer; Sultan Mahmud Mirza’nın emirlerinden; Husrev Şah’ın küçük kardeşi (ölümü 1504).” (59/29b/1)

Veli Bey (Vali Bég) “Hacı Seyfeddin Bey neslinden, Sultan Hüseyin Mirza’nın büyük beylerinden, Muhammed Veli Bey’in babası (ölümü 1565).” (357/171b/7)

Veli Hâzin (Vali Hazin) “Veli Hazançı, Veli Hazaneçi ve Veli Hazin Kara Kuzı diye de geçer; Babür’ün hizmetinde bulunan beylerden.” (241/118a/12)

Veli Kızıl (Vali Ḳızıl) “Babür’ün hizmetinde bulunan Moğol beylerinden.” (545/254b/24)

Veli Parsçı (Vali Parsçi) “Babür’ün hizmetindeki tüfenkendazlardan.” (749/352b/12)

Veys Ateke (Vays Ateke) “Uluğ Bey’in atekesi.” (263/128a/25)

Veys Han (Vays Han) “Moğol hanı; Yunus Han’ın babası (ölümü 1478).” (19/9b/6)

Veys Mirza bkz. Sultan Veys Mirza.

Veys Şeyh bkz. Şeyh Veys.

Veys Lâgarî (Vays Lāġarī) “Semerkand’ın Tuğçı aşiretinden, Ömer Şeyh Mirza’nın beylerinden, Nâsır Mirza’nın bey-atekesi; Bikkine’nin babası.” (29/15a/13)

Yâdigâr Mirza (Yâdigâr Mirzâ) “Timur neslinden, Seyid Abdullah Mirza ile Bayram Sultan’ın kızı Fatma Sultan’ın kocası.” (349/168a/10)

Yâdigâr Muhammed Mirza (Yādgār Muḥammad Mīrzā) “Yadigâr Muhammed Nâsır Mirza diye de geçer; Sultan Muhammed Mirza’nın oğlu (ölümü1471).” (341/165a/22)

Yâdigâr Nasir (Yādgār-Muḥammad Nāṣir Mīrzā) “Nâsır Mirza’nın oğlu (ölümü 1546).” (173/85a/4)

Yâdigâr Sultan Begim (Yādgār Sultān Bégim) “Ömer Şeyh Mirza ile Ağa Sultan’ın kızı.” (17/9a/21)

Yâdigâr Tagayî (Yâdigâr Tağâyi) “Humayun’un karısı Bike Begim’in babası.” (737/346a/6)

Yahya Nûhânî (Yahya Nohâni) “Hindistanlı tüccarların reisi.” (525/246b/13)

Yâkub Bey (Ya’ḳub Bég) “Uzun Hasan’ın oğlu, Akkoyunlu Türkmenlerinin reisi; 1477’de babasının yerine geçmiştir (ölümü 1491).” (361/173a/5)

Ya’kub Eyyûb (Ya‘ḳūb Ayyūb) “Eyyûb Begçik’in oğlu; Sultan Hüseyin Mirza’nın hizmetinde bulunanlardan; sonradan Babür’ün hizmetinde bulunmuştur.” (67/33b/25)

Yangı-Beg Kökeltaş (Yângi-Bég Kükaltaş) “Sultan Said Han’ın hizmetinde bulunanlardan.” (539/251b/7)

Yâr-Ali Bilâl (Yâr-’Ali Bilâl) “Baharlı Karakoyunlu Türkmenlerinden, Bayram Han-i Hanan’ın büyükbabası; Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (113/55b/9)

Yârek Tagayi (Yārak Tâgâyî) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (147/72b/25)

Yâr-Hüseyin Derya Han (Yār-Ḥusayn Daryā Hān) “Derya Han’ın oğlu.” (301/145a/2)

Yeke Hoca (Yaka Ḫwāca) “Kâsım’ın kardeşi, Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1529).” (787/372b/26)

Yenge bkz. Habibe Sultan Begim.

Yenge Çiçem (Yanga Çiçām) “Zeyneb Sultan Begim’in torunu.” (735/344b/4)

Yılbars Sultan (Yılı Bars Sulṭān) “Şıban sultanlanndan; İsen-Kulı Sultan’ın ağabeyi.” (347/167b/21)

Yisün Teve (Yesüntö’e) “Cengiz Han oğlu Çagatay oğlu Mötügen’in oğlu.” (19/9b/8)

Yulçuk (Yolçuḳ) “Ali Dost Tagayî’nin adamı.” (123/60a/18)

Yunus Ali (Yūnus- ‘Alī, camâl Al Din) “Baba Ali Eşik-Ağa’nın oğlu, Babür’ün hizmetinde bulunanlardan.” (777/366b/8)

Yunus Han (Yūnus Ḫan) “(Cengiz oğlu Çağatay oğlu Mötügen oğlu Yisûn Teve oğlu Barak oğlu Duva Han oğlu İsen-Buga Han oğlu Tuğluk Timur Han oğlu Muhammed Han oğlu Hızır Hoca Han oğlu Sir Ali Oğlan oğlu) Veys Hanın oğlu; Ömer Şeyh Mirza’nın kayınpederi (ölümü1477).” (19/9b/4)

Yusuf Ali (Yusuf ‘Ali) “Babür’ün meclislerine katılan çalgıcılardan biri.” (483/227a/1)

Yusuf Ali Bekâvul (Yūsuf ‘Alī Bökevül) “Babür’ün hizmetindekilerden olanlardan biri.” (469/220b/8)

Yusuf Ali Kökeltaş (Yüsuf ‘Ali Kükaltaş) “Muzaffer Mirza’nın hizmetinde bulunan beylerden; Herat şehri valisi.” (383/183a/10)

Yusuf Ali Rikabdar (Yūsuf ‘Alī Rikābdār) “Babür’ün hizmetindeki beylerden (ölümü 1529).” (505/237a/12)

Yusuf Bedi’î (Yūsuf Badī’ī) “Sultan Hüseyin Mirza devri şairlerinden (ölümü 1492).” (377/181a/16)

Yusuf Bey bkz. Seyid Yusuf Oğlakçı.

Yusuf Daruga (Yūsuf Daruġa) “Sultan Ahmed Tenbel’in hizmetinde bulunan ve Babür’e karşı hareket edenlerden.” (243/118b/7)

Yusuf Eyyûb (Yūsuf Ayyūb) “Eyyûb’un oğlu.” (251/121b/2)

Yusuf Hoca bkz. Hoca Yusuf.

Zâhid Hoca (Zahid Ḫʷāca) “Babür’ün hizmetinde bulunanlardan (ölümü 1546).” (675/315a/23)

Zahireddin Muhammed Babür bkz. Babür.

Zerdüşt (Zarduşt) “Eski İranlıların dini olan Zerdüşti mezhebini kuran kişi.” (103/50b/18)

Zeyneb Sultan Begim (Zaynab Sulṭān Bégim) “Sultan Mahmud Mirza’nın kızı, Babür’ün karısı (ölümü 1506).” (55/27b/9)

Zeyneb Sultan Begim (Zaynab Sulṭān Bégim) “Torunu Yenge Çiçem; krş. Zeyneb Sultan Hanım.” (735/344b/4)

Zübeyde Ağaça (Zubayda Aġāça) “Sultan Hüseyin Mirza’nın cariyesi (ölümü 1506).” (349/168b/20)

Zübeyr (Zubayr) “Bedahşan beylerinden (ölümü 1508).” (451/213a/18)

Zühre Begi Ağa (Zuhra Bégi Aġa) “Özbeklerden, Sultan Mahmud Mirza’nın odalığı, Sultan Ali Mirza’nın annesi.” (53/27a/18)

Zünnûn Bey Argun (Zu’l-Nûn Bég Arġūn) “Sultan Hüseyin Mirza’nın emirlerinden (ölümü 1507).” (367/176b/20)

2.29.1.1. Gemi İsimleri

Ârâyiş (Ārāyiş) “Ārāyiş Han tarafından Babür’e hediye edilen geminin adı.” (779/368a/12)

Âsâyiş (Āsāyiş) “Babür’ün gemilerinden birinin adı.” (779/367b/10)

Fermâyiş (Farmāyiş) “Babür’ün gemilerinden birinin adı.” (779/368a/14)

Güncâyiş (Guncāyiş) “Sultan Celâleddin tarafından Babür’e hediye edilen geminin adı.” (779/368a/13)

2.29.2. Yer İsimleri

Âb-Dere (Āb-Dara) “Hindikûş’ta, Şibertû geçidine giden yol üzerindedir.” (321/155a/3)

Âbı-Han (Āb-i Hān) “Fergana bölgesinde Ribat-ı Serheng urçını köylerinden biri.” (139/67b/10)

Âdempûr (Adampūr) “pergene; Cûn nehrinin batı kıyısındadır.” (765/361b/23)

Afganistan (Afġānistān) “Afgan kabilelerinin oturduğu yerler; Kâbil’den Peşaver’e giden yolun güney tarafı olup sınırı açıkça belli değildir.” (263/128a/20)

Agra (Āgra) “Babür tarafından kurulan Türk-Hind İmparatorluğunun ilk payitahtı.” (549/256a/3)

Ahsi (Aḫsī) “Eski adı Ahsiket; Fergana’nın kasabalarından biri. Ömer Şeyh Mirza tarafından payitaht olarak benimsenmiştir. Bu kasabanın bugünkü Nemengan’ın yakınlarında olduğu tahmin edilmektedir.” (33/17a/21)

Ak-Su (Aḳ-ṣū) “Ura-Tepe bölgesinde (Esfera dağlarından çıkıp Hocend’in biraz batısına doğru Sır-Derya’ya dökülen) Ak-Su nehri üzerinde bulunan bir köy.” (35/18a/16)

Akar-Tüzi (Aḳār-Tūzī) “Zāmin civarında bir mahallin adı.” (37/19a/22)

Ala-Say (Ālā -Sāy) “Kâbil’in bölüklerinden biri; bugünkü ismi Tagan.” (289/139b/10)

Ala-Tağ (Ālā-Tāġ) “Afganistan’da, Kalat’ın güneydoğusunda bir yerin adı.” (329/158b/6)

Alayluk (Alāylūk) “urçın; Kaba ile Uş arasındadır (= Almalık).” (211/104a/5)

Ali Âbâd (‘Alī-Ābād) “Semerkand bölgesinde, Hoca-Didar civarında bir mahallin adı.” (173/86a/26)

Ali-Mescid (‘Alī-Mascid) “Hayber yolu üzerinde bir yer adı.” (495/233a/13)

Alişeng (‘Alīşang) “tümen; Kâbil’de Lemganat’ı oluşturan üç tümenden biri, Kâfiristan’ın Mîl kısmı yakınındadır.” (275/133a/2)

Almalık (Almālīk) “Doğu Türkistan’da, İli nehrinin üzerinde, bugünkü Kulca şehrinin yakınında, Kâsân’ın kuzeydoğusunda ve Ala-Tağ dağlarının öte tarafında bulunan bir şehir.” (3/1b/5)

Almatu (Almātū) “Bugünkü Vernıy’ın yerinde bulunan şehrin adı.” (3/1b/5)

Amle (Āmla) “Kâbil vilayetinde Eter civarında bir yerin adı.” (611/284b/11)

Arabistan (‘Arabistān) (599/279a/1)

Arça-Kend (Ārça-Kīnt) “Fergana’da bir mahallin adı.” (147/72a/20)

Ârî (Ārī) “pergene; Arrah (Behâr, Hindistan) “Bengâle’de Şahâbâd nahiyesinin merkezi.” (781/368b/6)

At-Pazarı “Ala-Kurgan’ın dışında bir mahallin adı.” (435/206a/10)

Ay-Toğdı (Āy-Tōġdī) “Bârân nehrinin alt tarafında bulunan bir mevkinin adı.” (335/161b/7)

Aybek (Āybak) “Kâbil-Belh yolu üzerinde, Hulm ile Kâhmerd arasında ve Kâhmerd nehrinin kenarında bir mahallin adı (yeni şekli Haybek, bazı haritalarda Hey-bağ).” (661/308b/23)

Baba-Hâkî (Bābā-hākī) “Herat’ın on iki yığaç kadar doğusunda, sultanlann yazlık sayfiye yeri.” (431/204b/20)

Baba-Hasan-Ebdâl (Bābā-Ḥasan-Abdāl) “Kandahar’ın altı mil kuzeyinde bulunan ve Baba-Velî olması muhtemel bir yer.” (441/208b/3)

Baba-İlâhî (Baba-İlāhī) “Herat’ta bir mahallin adı.” (337/163b/25)

Baba-Lûlî (Bābā-Lūli) “Kâbil civarında bir mahallin adı.” (415/198a/25)

Bâdgîs (Bādġīs) “Horasan’da, Herat’ın kuzeydoğusunda bulunan bir yerin adı.” (359/172b/17)

Bâgât-Cām (Bāġāt Cām) “Kâbil civarında bir yer adı.” (513/241a/12)

Bağlan (Bāġlān) “Kunduz civarında, Nârîn’in doğusunda ve Surh-Âb deresinin aynı kolu üzerindedir.” (317/153a/7)

Bahadır Han Servânî (Bahādur Hān Sarvānī) “mezarı, Sûgendpûr’da bir mahallin adı.” (803/380a/14)

Bâmyân (Bāmiyān) “Gazne’nin kuzeybatısında, dağlar arasında bir yer.” (269/130b/14)

Bândîr (Bāndér) “Bhander; Güvâlyâr devletinin Bhind bölgesinde, Jhânsi’nin kuzeydoğusunda, Dattia’nın yirmi mil doğusunda ve kuzeydoğu yönünde akarak Cûn’a ulaşan Pahuc nehrinin sol kıyısında bulunan bir mevkinin adı.” (707/332b/26)

Bârî (Bari) “Biyâne ile Dûlpûr arasında, Dûlpûr’dan on dokuz mil güneyde ve Agra’nın kırk beş mil güneybatısında bir şehir.” (423/201b/12)

Bârik-Âb (Bārīk-Āb) “Kâbil deresinin sağ kıyısında ve derenin Peneşîr ile birleştiği yerin beş mil batısında, Kâbil-Celâlâbâd yolunda Büt-Hâk ile Gendemek arasında bir menzilin adı.” (517/242b/6)

Bayezid (Bāyazīd) “Kalpî ile Çendîrî arasında bir yer (krş. Bândîr).” (707/332b/26)

Bedahşan (Badahşān) “Fergana vilayetinin güneyinde bulunan dağlık bölgenin adı.” (289/139b/6)

Bedahşanât (Badaḥşānāt) “Kâbil vilayetinin doğu tarafında bulunan dağlık bölgenin adı.” (291/140b/4)

Bedâ’ûn (Badā’on) “Senbel’in aşağısında ve Kânuc’dan daha yukarıda Rohilkand’dadır.

Birleşik eyaletlerde, Sûn nehrine yakın bir nahiyenin merkezidir. 1196’da Kutbeddin Aybek tarafından zaptedilmiş, o günden itibaren de Dehli imparatorluğunun kuzey kısmında bir sınır merkezi olmuştur.” (349/168b/23)

Becûr (Bacavr) “Evvelce Kâbil’e bağlı bir bölge ile merkez şehrinin adı.” (271/131b/17)

Bedrav (Badrāv) “Kâbil’in bölüklerinden biri, Ala-Say’ın yanındadır.” (289/140a/22)

Behâr (Bihār) “Bengâle ile Birleşik eyaletler arasındadır. Şimdi çok harap bir şekilde bulunan şehir, Behâr’ın Patna nahiyesinde, aynı ismi taşıyan şehrin otuz yedi mil mesafesindedir.” (777/366b/8)

Behlûlpûr (Bahlūlpūr) “Pencâb’da Gücerat bölgesinin kuzeydoğu köşesinde, Çânâbın sağ sahilinde, Siyalkût’tan yirmi mil ve Gücerat’tan yirmi iki mil mesafede bulunan bir şehir.” (547/255a/9)

Behrâyic (Bahrāyic ve Bahrāc) “Birleşik eyaletlerde Gorahpûr bölgesinin Deoria kısmında, Gogra’nın sol kıyısında ve onun Rapti ile birleştiği yerin yakınında bulunan bir şehir.” (785/370b/12)

Bekser (Baksar) “Bengâle’de Şahâbâd nahiyesinde Benâres’in altmış iki mil doğusunda ve Ganj’ın doğu sahilinde bulunan bir şehir.” (775/366a/26)

Belde-i Mahfûza (Balda-i Mahfūza) “Semerkand’a verilen isimlerden biri.” (91/44b/23)

Belh (Balḫ) “Kuzey Afganistan’ın önemli merkezlerinden biri.” (17/8b/13)

Bengermâvu (Bangarmāū) “Belgrâm deresi üzerinde, Kânuc’un güneydoğusunda bulunan bir yer.” (719/338a/12)

Bellûrî (Bulūrī) “= Ebūlvelid; Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/16)

Belve (Ballua) “Birleşik eyaletlerde, Ganj’ın sol sahilinde, Benâres bölgesinde bulunan bir şehrin ve geçidin adı.” (773/364b/12)

Benâket (Banākat) “= Şahruhiye.” (93/45a/11)

Benâres (Banāras) “Birleşik eyaletlerde, Ganj nehri üzerinde büyük bir şehir.” (Hindlilerce ismi Kâşî) (605/282a/14)

Bend-Sâlâr (Band-Sālār) “Ahsi ile Endican arasındaki yol üzerinde bulunan bir yer.” (147/72b/22)

Bengâle (Bangāla) “Hindistan’ın doğusunda, içinden Ganj nehrinin geçtiği vilayetin adı.” (581/271a/5)

Benûr (Banūr) “Pencâb’da Patiāla devletinin aynı adı taşıyan bir tahsilinin merkezi olup Rajpûra’nın on mil kuzeydoğusundadır.” (561/261b/1)

Berk (Barak) “Deşt’ten Gazne’ye giden Seng-i Sûrah yolu üzerinde bir yer.” (309/149b/18)

Bhilsân (Bhilsān) “Güvâlyâr devletinin içinde, Bitvî’nin doğu sahilinde, Bhopâl’in kuzeydoğusunda, Mâlve’de bir nahiye ve şehir.” (581/272a/4)

Bibi-Mahrûy (Bībī-Māhrūy) “Kâbil civarında bir yerin adı.” (415/198a/22)

Bicâneger (Bīcānagar) “Dekken’deki Vîjânagar olması muhtemel. 1327’de kurulan devlet daha sonra Behmeniler devletine dahil olmuştur.” (581/272a/25)

Bigrâm (Bigrām) “Bugünkü Peşâver’e dahil bir mevkinin adı.” (495/233a/5)

Bihiye (Bihiya) “Bengâle’de Şahâbâd nahiyesi tahsilinin merkezi olan bir köy.” (777/367a/18)

Bihre (Bihra veya Bhīra) “Pencâb’ın Şahpûr nahiyesinde, Cîlem’in (Jhelum) sol sahilinde bulunan bir şehir.” (765/361b/21)

Bihzâdî (Bihzâdī) “Kâbil’in kuzeyinde, Şeker-Dere ile Bidek arasındaki hendeğin yüksek kısmında bulunan bir mevkinin adı.” (529/248a/10)

Biktût (Bégtūt) “Kâbil civarında, Pamgan yakınında bulunan bir mevkinin adı.” (325/157b/22)

Biyâne (Bayāna) “Eskiden Hindistan’ın önemli bir bölgesi olup şimdi Bharatpûr devletinde, Gamblûr deresi üzerinde, Agra’nın güneybatısında bulunmaktadır.” (587/274a/7)

Bîle (Bīla) “Pencâb’da Sind sahilinde ve Mültân’a bağlı köylerden biri.” (311/150b/21)

Bilker (Bilkar) “Kâbil civarında bir mevkinin adı.” (531/248b/5)

Bimrûgirî (Bīmrūgirī) “Pencâb’ın pergenelerinden biri.” (545/254b/25)

Bistâm (Bisṭām) “Horasan’da, Esterâbâd’ın güneydoğusunda bulunan bir yer.” (739/347a/12)

Bîsût (Bīsūt) “Kâbil deresinin sol sahilinde, Celalabad’ın karşısında, Küner vadisinin ağzında bir yer.” (469/220b/8)

Bişamün (Pişāmūn veya sibamün) “Uş ile Endican arasında bir mevkinin adı.” (213/105a/12)

Bişharan (Bişharan) “Kasan’ın kuzeybatısında bir mevkinin adı.” (151/74a/4)

Biş-Kend (Biş-Ként) “Hocend’den yaklaşık dört menzil mesafede Şaş’a bağlı bir bölge.” (197/98a/3)

Bûcpûr (Būcpūr) “Bhujpûr; Ganj’ın sağ kıyısında, Şahâbâd nahiyesinde bir yer.” (777/367a/18)

Buhara (Buhārā) “Türkistan’ın batısında bir bölge ve merkez şehrinin adı.” (79/39a/15)

Bûlân (Bolān) “Kâbil ile Lemganat arasındaki yol üstünde, Bârân sahilinde bulunan bir yer.” (273/133a /24)

Bûlî (Būli) “Hindistan’da Racputāna’da Retenbûr serkârında bir mahallin adı.” (401/191a/12)

Burc (Burc) “Herat’ta bir mevkinin adı.” (401/191b/22)

Bürke Yaylağı (Börkā yāylāġī) “Ura-Tepe ile Sengzâr arasındaki yol üzerinde bulunan bir yerin adı.” (113/55b/18)

Büsâver (Busāvar veya Basāvar) “Biyâne’nin on-on iki mil kuzeybatısında bulunan küçük bir şehir.” (665/310a/18)

Büst (Bust) “Helmend’in sol sahilinde, Zemin-Dâver’den aşağıda bulunur.” (117/57b/11)

Câcmâvu (Cācmāvū) “Dû-Âb’da Cûnpûr’un aşağısında, Birleşik eyaletlerde Cûnpûr nahiyesinin merkez tahsilinin eski ismi.” (645/301a/23)

Câkin (Cākin) “Cûn’un sol kıyısında, hendekler arasında bulunur; Etâve nahiyesinin merkez tahsili olarak gösterilmektedir. Râbirî’nin pergenelerinden biri.” (759/358a/26)

Celîsir (Calīsir veya Calīsar) “Ghogrâ üzerinde küçük bir köy olmalı.” (643/299b/7)

Celîsir (Calīsir veya Calīsar) “Cûn nehri üzerinde, Agra ile Envâr arasında, Agra’dan altı mil uzaklıktadır; Birleşik eyaletlerin Etâh nahiyesinde bir tahsilin merkezidir.” (757/356b/10)

Cenyût (Canyūt) “Pencâb’da, Jhang nahiyesinin aynı adı taşıyan merkez şehrinin elli - elli iki mil kuzeydoğusundadır.” (475/223b/8)

Cenglik (Cangalak) “Kâbil vilayetinde, Dere-i Hoş’un ağzında Türkmen hezâresinin oturduğu yer.” (441/195b/8)

Cesvâl (Casvāl) “Pencâb’da Milvet pergenelerinden birinin adı; Milvet dağ ve geçitlerinin öte tarafında bir vadi (dûn) içindedir.” (557/260a/13)

Cevâk bkz. Havâk.

Cevaz-ka’az (Cuvāz-Kā’az;) “Herat’ta bir yer.” (401/191a/12)

Cevza mescidi (Cavzā mascidi) “Taht-ı Süleyman Dağının eteğinde bulunması muhtemeldir.” (5/3a/17)

Cihan-Nümâ (Cihān-Numā) “Kâbil yakınlarında bulunan bir mahallin adı.” (531/249a/22)

Cûdek (Cūdak) “Hûb-Kend diye de bilinir; Semerkand civarında, Karbuğ dağının kuzeyinde bulunan köy.” (191/95b/21)

Cûmendnâ (Cūvamundnā) "Hindistan'da Birleşik eyaletlerde bir mevkinin ismi olup bugünkü adı Jumoheen'dir." (765/361a/7)

Cûnpûr (Cūnpūr) "Hindistan'da, Ganj nehrinin sağ kıyısında bir şehir olup Devlet-i Şarkiye'nin merkeziydi." (637/296b/5)

Cûrgâtû (Cūrgātū) "Kâbil civarında Kara-Kûbe geçidine giden yol üzerinde bulunan bir mahallin adı." (469/221a/25)

Çaç (Çāç) "Taşkend'in eski ismi (krş. Şaş)." (297/143a/6)

Çagan-Saray (Çaġān-Sarāy) "Kâbil vilayetindeki bölüklerden birinin ve Kâfiristan'ın başlangıcındaki küçük bir köyün adı." (275/134a/24)

Çaganyân (Çaġānyān) "Termiz'in kuzeyindeki bir yerin adı; evvelce bütün Hisar bölgesine bu isim verilirdi." (249/120b/1)

Çahçerân (Çaḫçarān) "Herat'ın dağ eteğindeki vilayetlerinden olup Hezâre dağları arasında bulunmaktadır." (405/192b/6)

Çânâb (Çānāb) "aynı ismi taşıyan nehrin üzerinde bir yer olması muhtemeldir." (475/223b/16)

Çarh (Çarḫ) "Kâbil vilayetinde Lügûther tümeninin en büyük köyü." (283/137a/20)

Çârsû (Çārsū) "Herat'ta bir mevkinin adı." (401/191b/24)

Çaştûbe (Çāş töpe) "Kâbil vilayetinde Bârân yaylası ile Gülbahar eteği civarında bir mevkinin adı." (425/202a/7)

Çâtsû (Çātsū) "Hindistan'da Racputāna'da Retenbûr serkârına dahil mevkilerden birinin adı." (629/293a /16)

Çeçâvelî (Çacāulī veya Hemâvelî) "Hindistan'da Birleşik eyaletlerde, Kâlpî pergenelerinden bir pergenenin adı." (765/361b/14)

Çetû (Çatū) "Kâbil civarında, meydan yolu üzerinde, Nirh geçidinin öte tarafındadır." (299/145a/26)

Çetürmûk (Çaturmūk) "Bengâle'de Geger nehrinin sağ sahilinde, Çûpâre'nin karşısında bir mevkinin adı." (795/376a/19)

Çendvâr (Çandvār) "Agra'nın yirmi beş mil aşağısında, Muttra-Etâve yolu üzerinde, Fîrtûzâbâd'ın güneybatısında Sûfîpûr adlı bir köyün civarında, Cûn nehri üzerindedir." (587/274a/7)

Çerag (Çarāġ) "Herat ile Kâbil arasında bir mevkinin adı." (401/191b/20)

Çergalang (Çarġālāng) "Herat'ta bir yerin adı." (411/195b/8)

Çerkede (Çaparkadda) "Hindistan'da, Kâlpî bölgesinin pergenelerinden biri." (765/361b/19)

Çınârân (Çīnārān) "Meşhed'in kuzeybatısında, Serahs ile Ebîverd arasındadır." (341/165a/22)

Çiçektû (Çīcaktū) "Belh ile Herat arasındaki yol üzerinde, dağların kuzeyinde, Murgâb'ın güneyindedir." (393/187b/16)

Çigdelik (Cīkdālīk, Cagdālīk ve Cigdalik) "Kâbil'den Peşâver ve Attok'a doğru giden yol üzerindedir." (301/145a/7)

Çihil-Duhterân (Çihil-Duḫtarān) "Uş ile Endican arasında ve Endican'dan bir kürûh mesafede bulunan bir mevki." (135/66a/2)

Çihil-Kulbe (Çihil-Ḳulba) "Kâbil civarında bir yerin adı." (531/248b/8)

Çikmen (Çīkmān) "Endehûd ve Şaburgan civarında Sultan Hüseyin Mirza ile Sultan Mahmud Mirza arasındaki meydan muharebesinin gerçekleştiği yer." (351/169a/10)

Çin (Çīn) "Çin." (265/129a/20)

Çiter (Çitar) "Pencâb'da Geger nehri sahilinde bir mevkinin adı." (561/261b/2)

Çitûr (Çitūr) "Rânâ Sengâ'nın payitahtı; Ûdeypûr'un bugünkü merkezinin yetmiş mil kuzeybatısındadır." (715/335b/6)

Çûpâre (Çūpārah) "Bengâle'deki Sâren nahiyesinin merkezi olup Geger nehrinin sol kıyısındadır." (307/148b/12)

Çûse (Çūseh) "Birleşik eyaletlerin Şahâbâd nahiyesinde Bekser bölgesinde, Karamnasa'nın Ganj ile birleştiği yerde Bekser'den dört mil mesafede bulunan bir köy." (775/365b/7)

Çûtâlî (Çūtalī) "Kandahar civarındaki Dûkî köylerinden birinin adı." (315/152a/1)

Dâmen-Kûh (Dāman-Kūh) “Kâbil civarında bir yerin adı.” (359/172b/10)

Dârülmürz (Dār al-Murz) (577/269b/7)

Dâvertîn (Dâvartīn) “Afganistan’da bir mevkinin adı.” (531/249a/17)

Debûsî (Dabūsī) “Semerkand ile Buhara arasında bir şehir.” (45/22b/10)

Dehâne (Dahāna) “Belh’in güneyinde bulunan bir mahallin adı.” (257/124b/3)

Dehâr (Dhār) “Hindistan’da Mandu (Mâlve) devletinde bir şehir. Raca Bikermâcit döneminde burada bir rasat zaptedilmiştir.” (95/46b/29)

Dehli (Dahlī) “Humayun zamanında Türk-Hind İmparatorluğunun payitahtı olup bugün Pencâb eyaletinin merkezidir.” (573/267b/8)

Dekken (Dakkan) “Güney Hindistan’daki Behmenîler devletinin merkezi.” (579/271a/26)

Delmût (Dalmaû) “Hindistan’da bir mevkinin adı.” (779/377b/4)

Derbend (Darband) “Derbend-i Âhenin diye de geçer. Şehr-i Sebz ile Hisar arasındaki dağlarda bulunan Kahluga şehri.” (255/124a/19)

Dere-i Bâm (Dara-i Bām) “Horasan’da Bâdgîs’e bağlı bir mevki.” (387/184b/16)

Dere-i Bay (Dara-i Bāy) “Horasan’da Kûh-i Sâf yakınında bir yer.” (387/184b/13)

Dere-i Nûr (Dara-i Nūr) “Kâbil’in bölüklerinden biri olup Çitrâl nehri üzerindedir.” (275/133b/11)

Dere-i Zindân (Dara-i Zindân) “Kâbil ile Belh arasında, Sârbag’dan Aybek’e giden yol üzerinde ve Aybek’in yedi mil güneyindedir.” (291/141a/19)

Derûte (Darūta) “Celâlâbâd’ın batısında, derenin üst kısmındadır.” (531/249a/22)

Dervâze (Darvāza) “Kara-Kûbe geçidine giden yol üzerindedir.” (125/61a/12)

Dıhket (Diḫkat veya Dihket) “Ura-Tepe’nin dağ eteklerinde bulunan köylerinden birinin adı. Babür hicri 907 senesinde burada uzun bir süre kalmıştır.” (193/96b/25)

Dibâlpûr (Dībālpūr) “Pencâb’da Montgomery nahiyesinin Dipâlpûr tahsilinde küçük bir şehir; Lâhûr’un kırk mil güneyindedir.” (585/273b/26)

Dirahpûr (Dérahpūr) “Kâlpî pergenelerinden, Birleşik eyaletlerde Cûnpûr nahiyesinde Sengar deresi üzerinde bir şehir.” (765/361b/16)

Dih-Afgan (Dih-Afġān) “Kâbil civarında bir yer.” (459/216a/15)

Dih-Gulâmân (Dih-Ġulāmān) “Kâbil deresinin sağ kıyısında, Kâme’nin on mil doğusunda, Kâbil deresi ile Çitrâl deresinin birleştiği yerde bulunan bir mahallin adı.” (521/244b/15)

Dilmâvu (Dilmāvu) “Ganj’ın sol kıyısında, Baseilly’nin güneydoğusunda, aynı adı taşıyan bir tahsilin merkezidir.” (465/301a/26)

Diyûl (Diyūl) “Semerkand civarında bir yerin adı.” (179/89a/11)

Diyûre bkz. Dîve.

Dizek (Dīzak, Dizak, Dīzaḳ) “bir mevkinin adı.” (193/95b/2)

Dokuz-Ölüm (Toḳuz Ölüm) “bir mevkinin adı.” (251/122b/19)

Duglat (Duġlat, Duġlāt) “Moğul tümenlerinden birinin adı.” (413/197a/18)

Dûlpûr (Dolpūr) “aynı ismi taşıyan devletin merkezi; Agra’nın ortalama otuz dört mil güneyindedir; civarındaki dağlar da bu isimle anılır.” (641/298b/2)

Dûşenbe (Dūşanba) “Bedahşan’da Kişm’in dibinde bir mahallin adı.” (739/347a/8)

Dûşî (Dūvşī) “Hindukûş’un kuzeyinde, Gûrî’den on-on iki mil güneydoğuda, Enderâb suyunun kıyısında ve bu nehrin Surh-Âb ile birleştiği yerdedir.” (53/123b/21)

Dûte (Darūta) “Adinapûr önündeki Bağ-ı Vefa civarında sahil kenarında bulunan bir mevkinin adı.” (533/249b/14)

Dügdügî (Dugdugī) “Kerre pergenelerinden biri olup Saray/ Mendâ/ Küsâr/ Kerre yolunun kuzeyindedir.” (767/362a/12)

Dükî (Dukī) “eskiden bugünkü Loralai nahiyesinin önemli bir kısmını içermiş olmalı; bugünkü Dükî ise Dere-i Gazi Han’ın kuzeybatısında, Thal ile Loralai arasındadır; civarındaki dağlar da aynı isimle anılmaktadır.” (293/141a/4)

Düvâzade (Duvāzdeh) “Herat’ta bir mahallin adı.” (401/191b/22)

Ebâpûr (Abāpūr) “Çendvâr’ın bir kürûh mesafesinde bulunan bir köyün adı.” (759/358a/17)

Ebûhe (Abūha) “Hindistan’da Sevâd vilayetinde bir mevkinin adı.” (503/236a/8)

Ebûn (Atūn) “Kâbil civarında, Gülbahar ile Bagat-Humm arasında bir köy.” (513/241a/11)

Ebülvelîd (Abu’l-Valīd) “Bellûrî diye de bilinir, Herat’ta bir mevkinin adı.” (401/191a/16)

Edûse (Adūseh) “Eski Kâlpî yolu üzerinde, Etâve’nin yirmi dört mil güneydoğusundadır.” (761/358b/11)

Ekriyâde (Akriyāda) “Pencâb’da bir pergenenin adı.” (545/254b/25)

Elingâr (Alingār) “Kâbil’de Lemganat’ı oluşturan üç tümenden biri olup Kâfiristan’ın Gevar kısmı yakınındadır.” (275/133a/8)

Emerhâr (Amarhār) “Birleşik eyaletlerde Murad- Âbâd nahiyesinin bir tahsilinde bulunan Amroha olması muhtemeldir.” (803/380a/11)

Elmar (Almār) “Belh ile Herat arasındaki yol üzerinde, dağların kuzeyinde bulunan bir yerin adı.” (387/184b/15)

Elmâr (Alwār) “Mivât’ın eski merkezi olup Dehli ile Agra’dan aynı mesafededir.” (757/357a/22)

Embâle (Ambāla) “Pencab’da aynı adı taşıyan bölgenin merkezidir.” (561/262a/14)

Emîr-Vâhid (Amīr-Vāhid) “Herat’ta bir mahallin adı.” (401/191b/20)

Endehûd (Andaḫūd) “Belh ile Merv arasında, Amu-Derya’nın güneyinde, Belh’in seksen sekiz mil ve Şaburgan’m yirmi beş mil batısında, çöl ile dağlar arasında kalan müstahkem bir mevki.” (251/122a/10)

Enderâb (Andarāb) “Bedahşan’ın güneybatısındadır.” (263/128a/19)

Enderâbe (Andarāb) “Pharwâle’nin kuzeybatısında, Sûhân nehrinin sol kıyısındadır.” (59/29b/6)

Endican (Andicān) “Fergana’nın merkez şehri ve civarını içeren bölgenin ismi.” (69/34a/6)

Envâr (Anvār) “Agra’nın yedi kürûh mesafesinde bulunan bir köyün adı olup Cûn nehrinin sol kıyısında ve Agra’nın karşı tarafındaki Anvâra veya Unvâra olmalı.” (707/331b/5)

Ermiyan (Armiyān) “Fergana’da İki Su Arası’nda (Ribatek Urçını) Nûşâb köyü yakınında bir köy.” (145/70b/10)

Esfera (Asfara) “Fergana vilayetinin yedi kısmından biri ve aynı adı taşıyan merkezinin ismi; Merginan’ın güneybatısında ve dokuz yıgaç uzağındadır.” (21/10a/1)

Esfera (Asparā) “Sır-Derya’nın kollarından birinin üzerinde bulunan Hokand’ın güneybatısında kalan bir şehir.” (21/10a/1)

Esfidek (İsfédak) “Semerkand civarında Yar-Yaylak’ta müstahkem bir köy.” (167/82b/17)

Ester-Âb (Astar-Āb) “Gazne bölgesinde bir mahallin adı.” (337/162b/6)

Esterâbâd (Astarābād) “Hazer denizinin güneydoğu köşesindedir.” (53/26a/2)

Etâve (Atāveh) “Agra ile Kâlpî arasında ve Cûn nehrinin üzerindedir.” (631/294a/20)

Eter (Atar) “Celâlâbâd’ın yirmi yirmidört mil kuzeyinde, Kâbil vilayetinin tümenlerinden Küner ile Nûrgil’in aşağısındadır.” (277/134a/6)

Etrûli bkz. Ûtrûlî.

Evbe (Avbih) “Herat’ın doğusunda, dağ eteklerindeki vilayetlerden biri.” (359/172b/10)

Fahreddin-Ölümü (Faḫr al-Dīn-Ölümü) “Horasan’da Herat ile Belh yolu üzerinde, Çiçektû ile Bâdgîs’e bağlı yerlerden biri; Dere-i Bâm arasındadır.” (387/184b/15)

Fars (Fārs) “İran’ın güney eyaletlerinden biri.” (625/291b/26)

Ferket (Farkat) “Fergana’da Kendir-Tağ’ın kuzeyinde bir mevki.” (237/116a/13)

Fermül (Farmul) “Gazne’nin güneydoğusunda, Kurram nehrinin sol sahilinde, merkezi Urgûn olan bir nahiyedir.” (303/146b/17)

Fethpûr (Fatḥpūr) “Hindistan’da Râbirî civarında bir mevkinin adı.” (759/358a/21)

Fîrûzpûr (Fīrūzpūr) “Pencâb’ın Gürzüvan nahiyesinde bir tahsilin merkezi; Elvâr ile Dehli arasındaki yolda olup Elvâr’dan yetmiş dört mil mesafededir.” (697/327a/1)

Fülûl (Fulūl) “Bedahşan’da İskemiş civarındadır.” (253/123a/2)

Gacdevân (Ġacduvān) “Buhara’nın yüz on kilometre kuzeyinde bir mevkinin adı.” (365/175b/15)

Gâzipûr (Ġāzīpür) “Birleşik eyaletlerde aynı isimde bir nahiyenin merkezi; Ganj’ın sol sahilinde, Benâres’in yaklaşık kırk iki mil kuzeydoğusundadır.” (605/282a/14)

Garcistan (Ġarcistān) “Herat, Gûr, Merv ve Gazne arasındaki bölge olmalı.” (291/141a/19)

Gâr-ı Âşıkân (Ġar-i ʻĀşiḳān) “Semerkand civarında bir mevki.” (191/94b/5)

Gatfer (Ġātfar) “Semerkand civarındaki bir yerin adı.” (73/36b/19)

Gava (Ġavā) “Fergana’na Kernan civarında bir yerin adı.” (239/117b/20)

Gayn (Ġayn) “Kâbil vilayetinde Nicrav’ın derelerinden olan Piçgan deresinde bulunan bir köy.” (335/162a/11)

Gazne-Nemengan (Ġazna-Namangān) “bu mevkinin Bişhârân’ın kuzeyinde veya kuzeybatısında olduğu anlaşılıyor; Erhıyan kurganından bir şer’î uzaklıktadır.” (149/73a/13)

Gâzürgâh (Gāzargāh) “Herat’ta bir yer.” (401/191a/11)

Gebrek (Gabarik) “Kâbil’in kuzeydoğusunda, Kâfiristan’da dağlık bir arazi.” (271/131b/11)

Gendemek (Gandamak) “Kâbil civarında bir mevkinin adı.” (539/252a/11)

Gerdîz (Gardīz) “Kâbil’in altmış beş mil güneydoğusunda, Zürmet tümeninin merkezi.” (287/139a/23)

Germ-Çeşme (Garm-Çaşma) “Kâbil vilayetinde, Kuş-Kūnbed ile Hayber geçidi arasında bir mevkinin adı.” (541/252b/4)

Geryû (Karnū veya Kernûd) “Kâbil vilayetinin batısında bir mevkinin adı (krş. Gezyû).” (263/128a/18)

Gevâr (Gavār) “Kâfiristan’ın Kâbil’in Elingâr tümenine en yakın olan kısmı.” (237/116a/15)

Gezyû (Gazyū) veya Kerbû, krş. Geryû.

Gûrî (Ġūrī) “Kâhmerd’in kuzeydoğusunda bir yer adı.” (517/242a/3)

Gûsfend-Liyâr (Gūsfand-Liyār) “Bengeş eteğinde bulunan Til ile Bennû arasında bir yolun ismi (çobanlar sürülerini geçirdikleri için bu ismi almıştır).” (305/148a/21)

Gücerât (Gucarāt) “Hindistan’da Pencâb’da bir bölgenin adı.” (579/270b/21)

Gülbahar (Gulbahār) “Kâbil’in kuzeyinde, dağlar arasındadır; aynı ismi taşıyan dereyse Bârân’a akar.” (425/202a/7)

Gürzüvân (Gurzuvān) “Belh ile Herat arasındaki dağlık arazide, Murgâb deresinin kaynaklarında, Belh’in üç dört konak güneybatısında bir yerin adı.” (291/141a/19)

Güvâlyâr (Guwāliyār) “Hindistan’da büyük merkezlerden biri.” (575/268a/1)

Güvâre (Korra) “Hindistan’da Birleşik eyaletlerde, Erind nehri yakınında, Delmût’un yirmi iki kürûh mesafesindedir.” (801/379a/16)

Güzer (Guzar veya Gûr) “Kandahar civarında Şehr-i Safa’nın bir konak mesafesinde bir mevki.” (441/208b/1)

Hâcipûr (Ḫācīpūr) “Patna’nın karşı tarafında, Ganj üzerindedir.” (793/374b/4)

Hâkân (Ḫākān) “Endican’ın güneyinde, Püşte-Ayş eteğinde, Ribat-i Rûzak köyü civarındadır.” (215/105b/9)

Haliliye (Ḫalīlīya) “Semerkand bölgesinde, Ilan-Otı ile Dizek arasında bir mevkinin adı.” (193/95b/2)

Haltu bkz. Çeltû.

Halva-Çeşme (Ḫalvā-Çaşma) “Horasan’da Sultan Hüseyin Mirza’nın oğullarını yendiği bir mahallin adı.” (343/165b/3)

Hamçan (Ḫamçān) “Kunduz’un güneydoğusundadır.” (425/202b/23)

Harabûk (Ḫarābūk) “Fergana’da, Endican’a iki kürûh mesafede bir mevki. Cerabûk da denir.” (213/105a/12)

Harezm (Ḫārizm) “Harzem diye de bilinir; Batı Türkistan’da bir bölge.” (287/139a/19)

Harîd (Ḫarīd) “Gogra’nın her iki tarafında, Sikenderpûr civarı ile oradan Ganj’a kadar, sol sahilindeki alanı içeren bir pergene ve Sikenderpûr’un yaklaşık dört mil güneybatısında bir mevki.” (343/166a/16)

Hâs (Ḫās) “Ura-Tepe ile Taşkend arasında bir köy.” (587/274b/26)

Haslar (Ḫāşlār) “Hocend suyu üzerinde ve Heşt-Yek ile Biş-Kend arasındadır.” (197/98a/10)

Hâst (Ḫāss) “Afganistan’da Dour’un kuzeyinde, Kürrem nehri üzerindedir.” (21/8a/15)

Havâl-Kutî (Ḫavāl- Ḳūtī) “Zirîn geçidinin dibinde bir mağara.” (407/194a/14)

Havas bkz. Hâs.

Havz-ı Mâhiyân (Ḫavẕ-ı Māhiyān) “Herat’ta bir yerin adı.” (401/191a/16)

Haydar Takî (Ḥaydar Tāḳī bahçesi) “Kâbil civarındaki bir yer. (261/126b/8)

Hazâr (Ḫazār) “Şehr-i Sebz’in güneybatısındadır.” (263/128a/18)

Hengû (Hangū) “Hindistan’da Kühet ile Bengeş eteklerinde bulunan Til arasındadır.” (303/146b/22)

Hayrâbâd (Hayrābād) “Birleşik eyaletlerde Sitapûr nahiyesinde, Lucknow’un kuzeyinde olmalı.” (699/329a/24)

Hemâvelî bkz. Çeçâvelî.

Herat (Hirāt) “Horasan’da Timurluların devlet merkezi.” (25/12b/8)

Heşnegar (Haşnaġar) “Kâbil’in doğusunda, Kâbil deresi ile Sevâd deresinin birleştiği yerin biraz yukarısındadır.” (271/131b/17)

Heşt-Yek (Haşt-Yak) “Hocend’in aşağısında bulunan köylerden biri.” (197/98a/5)

Hezâre (Hazāraspī) muharebesi, (57/29a/19)

Hımâr (Ḫumār) “Horasan’da bir mevkinin adı olup Sultan Hüseyin Mirza, Uluğ Bey’i orada yenmiştir.” (341/165a/28)

Hıncan (Ḫincān) “Hindukûş’un kuzeyinde, Gûr-Bend’de, Pervân yoluna daha yakın olan Yangı-Yol geçidi yolu üzerinde bir yer.” (269/130b/11)

Hırgird (Ḫargird) “Horasan’da Câm’ın küçük bir köyü veya dış mahallesi.” (741/347b/1)

Hırshâne (Ḫirsḫāna) “Kâbil civarında bir yer.” (527/247a/9)

Hıtay (Ḫaṭāy) “Kuzey Çin.” (261/129a/21)

Hindistan (Hindistān) “Asya’nın güneyinde büyük bir bölge.” (265/129a/18)

Hisar (Ḥiṣār) “Semerkand’ın güneydoğusundaki dağlık bölge ve aynı ismi taşıyan şehir.” (47/23b/14)

Hisar-ı Fîrûze (Ḥiṣār-i Fīrūzeh) “Pencâb’da aynı adı taşıyan bölgenin merkezi.” (561/262a/10)

Hoca-Beste (Ḫʷāca-Basta) “Kâbil civarında bir yer.” (763/360a/16)

Hoca-Çâr-Tâk (Ḫʷāca-Çâr-Tāḳ) “Kunduz’a bir-iki yığaç mesafede bulunan bir yer.” (321/156a/27)

Hoca-Çengâl (Ḫʷāca-Cangāl) “Talikan nehri üzerinde ve Talikan’dan on dört mil yukarıda bir yer.” (71/35b/15)

Hoca-Hasan (Ḫʷāca-Ḥasan) “Kâbil civarında bir yer.” (527/247b/27)

Hoca-Hızır (Ḫʷāca Ḫīżīr) “Becûr ile Çendâvel arasındaki Baba-Kara olması muhtemeldir.” (465/219a/14)

Hoca-Hızır Mescidi (Ḫʷāca Ḫīżīr Mascidi) “Semerkand civarında bir yer.” (465/219a/14)

Hoca-Hızır’ın (Ḫʷāca Ḫīżīr) ayak izi (kadem-gâh) “Şah Kâbil dağının Kâbil tarafında, Külkine civarında bulunan çeşmenin yanında.” (265/128b/5)

Hoca İmâd (Ḫʷāca-İ’mād) “Hisar civarında bir yer.” (247/120b/12)

Hoca-Kârdzen (Ḫʷāca -Kārdzan) “Semerkand civarında bir yer.” (163/80b/23)

Hoca-Kefşir (Ḫʷāca -Kafşīr) “Semerkand civarında bir yer.” (73/36b/20)

Hoca-Kette (Ḫʷāca-Kata veya Kette Hoca) “Fergana’da Hâkân’ın kenar mahallelerinden birinin adı.” (215/106a/18)

Hoca-Rîg-i Revân (Ḫʷāca -Rīg-i Ravān) “Kâbil’in üç mil doğusunda bulunan Bigrâm’ın yanında ziyaret yeri haline gelmiş bir mahallin adı.” (281/136a/10)

Hoca-Rivâc (Ḫʷāca -Rīvāc) “Kâbil’in iki üç mil güneyindeki Bühâk’ta bir yer.” (323/156b/17)

Hoca-Rüstem (Ḫʷāca -Rustam) “Celâlâbâd’ın üç mil batısında bir yer.” (539/252a/21)

Hoca-Şehâb (Ḫʷāca Şahāb) “Kâbil civarında İstergaç’a bağlı köylerden biri.” (529/248a/2)

Hoca-Tak (Ḫʷāca -Tāk) “Herat’ta bir yer.” (401/191b/21)

Hoca-Zeyd (Ḫʷāca -Zayd) “Hindukûş’un kuzeyinde, Kâbil ile Gûr-Bend arasında bir yer.” (257/124b/5)

Hocend (Ḫucand) “Fergana vilayetinde Endican’dan batıya doğru yirmi beş yığaç mesafede bir kasabanın ve bir bölgenin adı.” (3/1b/10)

Horasan (Horāsān) “bu vilayetin sınırı Babür’de doğusu Belh, batısı Bistâm ve Damgan, kuzeyi Harezm ve güneyi Kandahar ile Sîstân olarak gösterilmektedir.” (15/7b/3)

Horasan (Ḫorāsān) “Uluğ Bey’in İstalif’e verdiği ad.” (247/120a/1)

Hoşâb (Ḫōş-Āb) “Pencâb’da, Cîlem’in (Jhelum) sağ sahilinde kırk mil mesafededir.” (475/223b/15)

Hoten (Ḫotan) “Doğu Türkistan’ın merkez şehirlerinden biri.” (35/17b/1)

Hûb-Kend bkz. Cûdek.

Hûbân (Hūbān) “Fergana’da, Endican civarında bir köy; Babür’ün ilk meydan muharebesi burada olmuştur.” (145/70b/1)

Hûkan (Ḫūtān) “Arap coğrafyacılarında Ḫʷākand şeklinde geçer. Hocend ile Ahsi’ye giden yol üzerinde olup bugünkü Hokand’dır.” (35/17b/1)

Hûnî (Hūnī veya Hûlî) “Kâbil civarında, Meydan-Rüstem yakınlarında bir yerin adı.” (511/240a/12)

Hûlî bkz. Hûnî.

Hurrem (Ḫurram) “Hulm ile Kâhmerd arasında ve Hulm nehrinin kenarında bir yer.” (523/245a/7)

Hutlân (Ḫuttalān) “Hisar civarında bir vilayetin ve merkezinin adı.” (251/122a/14)

Hürmüz (Hurmuz) “İran’da bir bölgenin adı.” (9/4b/2)

Ilan-Otı (īlān-Ōtī) “Semerkand civarında Hûb-Kend köyünün aşağısında bir yer.” (193/95b/1)

Ipar bkz. Abyar.

Irak (‘Irak) “İran’ın batısında bir bölge.” (265/129a/25)

Irakayn (Irāḳayn) “Irak-ı Acem ve Irak-ı Arab bölgeleri.” (287/139a/20)

İğri-Yar (Īgrī-Yār) “Kâbil vilayetinde, Kara-Bağ eteğinde bir yer.” (257/125b/23)

İki Su Arası veya Ribâtek-Urçını “Fergana’da Endican’ın doğusundadır.” (107/52b/18)

İmam-Fahr (Imām-Faḫr) “Herat’ta bir yer.” (401/191a/17)

İnçke (īnçka) “Kâbil civarında, Kûh-i Beçe’nin yukarısında bir yer.” (515/241a/1)

İndrî (lndrī) “Pencâb’da Kernâl nahiyesinde ve Kernâl şehrinden on beş mil mesafede bir köy.” (549/256b/15)

İric (īric) “Bundelhand’da, Birleşik eyaletlerin Jalaun nahiyesinde bir şehir; Bitvî deresinin sağ sahilinde, Güvâlyâr’a altmış beş mil mesafededir.” (707/332b/25)

İstalif (Istālif) “Kâbil’in kuzeybatısında ve Kara-Bağ deresinde bir yer; deresi Bârân’a akar (krş. Horasan).” (281/136a/18)

İstergaç (lstarġaç) “Kâbil’in kuzeybatısında, Kara-Bağ deresinde bir yer; deresi Bârân’a akar. Afganlar arasında bugünkü adı Sirgaç.” (459/215b/5)

İşkemiş (Işkamīş) “Kunduz’dan biraz yukarıda, Aksera nehrinin Bangi kolu kenarındadır.” (253/123a/2)

İvaç bkz. Ubaç.

Kaba (Ḳabā) “Fergana’da Endican’ın batısında, aynı adı taşıyan nehrin üzerinde küçük bir şehir.” (497/234b/25)

Kabadiyân (Ḳubādiyān) “Termiz’in kuzeydoğusunda, Amu-Derya’nın bir kolu üzerindedir.” (249/120b/1)

Kabak bkz. Kanak.

Kabal bkz. Kaba.

Kâbil (Kābil) “Afganistan’ın merkezi.” (253/123a/6)

Kâbüd (Kābud) “Semerkand bölgesinde, Ribat-Hoca ile Şiraz civarında bir mevkinin adı.” (123/59b/2)

Kâfiristan (Kāfiristān) “Kâbil’in kuzeydoğusunda bulunan dağlık araziyi (Kettûr ve Gebrek) içine alan bölgenin adı.” (271/131b/11)

Kâhân (Kāhān) “Belûcistan’da Marri kabilesinin merkezi olmalı.” (495/233b/25)

Kâhmerd (Kāhmard, Kahmard) “Belh ile Kâbil arasında, dağlık bölgededir.” (249/121a/12)

Kâlpî (Kālpī) “Cûn’un sağ sahilinde, Agra ile Âllahâbâd arasında bir pergene ve Birleşik eyaletlerin Jalaun nahiyesinde bir tahsilin merkezi olup Cûn’un sağ sahilinde tarihi kıymeti olan bir şehir.” (589/274b/3)

Kâlpûr ve Gâliyûr bkz. Güvâlyâr.

Kakşal (Ḳakşāl) “Türkistan’da bir vilayet ve bunun merkezi.” (259/125b/5)

Kalat (Kalat ve Kalat) “= Kalat-i Nadirî; Horasan’da Meşhed’in kuzeyindedir; Nadir Şah’ın doğduğu yer olarak bilinir.” (345/167a/26)

Kalât (Ḳalāt) “= Kalât-i Gılcî, Kandahar’ın doğusunda, Ternûk vadisindedir.” (451/213b/22)

Kâlencer (Kālancar) “Hindistan’da Birleşik eyaletlerde bir mevki.” (485/228a/7)

Kâme (Kāma) “Nigenhâr’a bağlı bir bölük olup Çağan-Saray deresinin doğusunda ve bunun Kâbil deresi ile birleştiği yerdedir.” (275/134a/25)

Kandahar (Ḳandahār) “Afganistan’da, Horasan ile Hindistan arasındaki büyük ticaret merkezlerinden biri.” (269/131a/20)

Kanûc (Ḳannawc veya Kanauj) “Birleşik eyaletlerde Kâli-Nadi’nin sağ sahilinde ve bu nehrin Ganj nehri ile birleştiği yerde bulunan bir şehrin ve vilayetin ismi.” (347/167b/22)

Kânvâ (Kānuā) “Kânvâhe diye de geçer; Racputâna’da, Biyâne civarında, Babür’ün Rânâ Sengâ’ya karşı yaptığı büyük savaşın gerçekleştiği yer.” (665/310a/21)

Kânvehîn (Kānvahīn) “Pencâb’da, Batāla (Gurdâspûr nahiyesinin Batāla tahsilinin merkezi olup Amritsar’dan yirmi beş mil kuzeydoğudadır) serkârına dahildir.” (553/258a/10)

Kara-Bağ (Ḳarā-Bāġ) “Kâbil ile Kandahar arasında bir mahallin adı.” (259/126a/11)

Kara-Bulak (Ḳarā-Būlāḳ) “Mesîha dağları ile Yam arasında bir memleketin adı.” (81/39b/8)

Kara-Köl (Ḳarā-Köl) “Buhara’nın güneybatısındadır.” (45/23a/16)

Kara-Ribat (Ḳarā-Ribāṭ) “Herat’ın kuzeyinde bir mevki.” (433/205b/20)

Kara-Tigin (Ḳarā-Tékin) “Fergana’nın güneyinde, Hutlân ile Hisar’ın kuzeyindedir.” (67/33b/21)

Karangrık (Ḳārangrīḳ veya Karanaygerik - Ḳārānāygriḳ) “Kâbil vilayetinde, Nicrav ile Bâdic geçidi arasındadır.” (273/133a/25)

Karatû (Ḳarātū) “Kâbil vilayetinde, Kuruk-Say’ın aşağısında, Uluğ-Nûr üzerinden Bâdic geçidine giden yol üzerindedir.” (271/132a/25)

Karluk (Ḳārlūḳ) “Pencâb’da bugünkü Hezâre nahiyesi olmalı.” (491/231a/11)

Karşı (Ḳarşī) “Nesef, Nahşeb, Keş’in güneyinde ve Şehr-i Sebz’in güneybatısındadır.” (101/49b/15)

Kâsân (Kāsān) “Fergana’nın kasabalarından biri, Kar-Şehir yolu üzerinde.” (221/109a/24)

Kâşgar (Kāşġar) “Fergana’nın doğusunda bir bölgenin ve merkez şehrinin ismi.” (271/131b/16)

Kâtleng (Kātlang) “Akora’nın biraz doğusuna doğru kayıldığında kırk mil kuzeyindedir.” (471/221b/9)

Kayaktû (Ḳayāḳtū) “Gazne vilayetinde, Ulabatû civarında, Hoca İsmail’e ait Gılcîlerin oturduğu çaylardan.” (429/203a/11)

Kayın (Kāyin) “Herat’ın güneybatısında, Sîstân gölü civarındadır.” (389/185a/1)

Kaysar (Ḳāyṣār) “Belh’ten Herat’a giden yol üzerinde ve Murgâb’ın yaklaşık yirmi mil doğusundadır.” (387/184b/15)

Kazan (Ḳazān) “Altun-Ordu devletinin dağılmasının ardından eski Bulgar devleti arazisinde kurulan bir Türk devleti ve merkez şehrinin ismi; belli başlı Türk merkezlerinden biri.” (381/182b/15)

Keçve (Kaçvah) “Hindistan’da Burhanpûr yakınında, aynı ismi taşıyan gölün sahilindeki bir köy.” (709/332b/3)

Kedî-Hezâre (Kādī-Hazāra) “Afganistan’da bir bölgenin adı.” (329/159b/20)

Kehdistan (Kandistān) “Herat civarında bir yer.” (401/191a/12)

Kehlûr (Kahlūr) “Setlüc nehrinin sağ sahilinde; Simla’nın merkezi = Bilâspûr.” (559/261a/12)

Kehrâc (Kahrāc) “Mahyar’ın kuzeyinde olmalı; yeri tam olarak saptanamamaktadır.” (467/219b/10)

Kekûrâ (Kakorā) “Hindistan’da Kâlpî pergenelerinden birinin adı.” (765/361b/14)

Kelânûr (Kalānūr) “Pencâb’ın Gûrdaspûr nahiyesinde, Râvî ile Biyâs arasında bir köy.” (545/254a/4)

Kelde-Kehâr (Kalda-Kahār) “Pencâb’da Cîlem (Jhelum) nahiyesinde Malot’tan on iki mil mesafededir.” (475/224a/21)

Kelpehre bkz. Kilîre.

Kemerî (Kamarī) “Kâbil’in güneydoğusunda, Büthâk nahiyesinde bir mevkinin adı.” (317/153b/23)

Kenbay (Kanbāy) “Semerkand bölgesinde bir mevki.” (61/30b/2)

Kend-Bâdem (Kand-Bādam) “Fergana’da Hocend’e bağlı bir kasaba olup adını burada yetişen iyi bademden almıştır.” (225/111a/19)

Kendger (Kandgar) “Mendrâver tümenine bağlı bir köy.” (535/250b/18)

Kendle bkz. Kündle.

Kerbû bkz. Gezyû.

Kerel (Karal) veya Kermâl, “Hindistan, Pencâb’da Sihrind’in karşısında bir mevki.” (559/261b/21)

Kerk (Kark) “Kâbil vilayetinde, Surh-Âb civarında bir mevki.” (495/233b/19)

Kermâl bkz. Kerel.

Kermân bkz. Kernân.

Kermine (Karmīna) “Fergana vilayetlerinden olup Semerkand ile Buhara arasındadır.” (101/49b/19)

Kernân (Karnān veya Kermân) “Ahsi’nin kuzeybatısındadır.” (211/104a/14)

Kernild bkz. Geryü.

Kerre (Karra) “Birleşik eyaletlerin Allahâbâd nahiyesinde, Cûn’un sol sahilinde bir şehir; diğer bir Kerre de Ganj’ın sağ sahilinde, Mânikpûr’un karşısında bulunmaktadır (bkz.Kerre-Mânikpûr).” (767/362a/8)

Kere-Mânikpûr (Kara-Mānikpūr) “Birleşik eyaletlerde, Ganj’ın sağ ve sol sahillerinde, Allahâbâd’dan yirmi mil aşağıda bulunan iki şehir.” (659/307b/28)

Kes (Kas) “Semerkand’ın otuz mil güneydoğusunda, Karşı yolu üzerinde, verimli ve iyi sulanan bir bölgenin merkezi (genellikle Şehr-i Sebz olarak bilinir).” (583/272b/17)

Keşmir (Kaşmīr) “Hindistan’ın kuzeyinde dağlık bölge.” (583/272b/12)

Kette-Hoca bkz. Hoca-Kette.

Kettûr (Kattūr) “Kâbil’in kuzeydoğusunda, Kâfiristan’ın önemli mevkilerinden olup bugünkü Çitrâl’e karşılık gelir.” (271/131b/11)

Kılagu (Ḳīlāġū) “Kâbil’de Sultanpûr ile Behâr arasında bir yer.” (521/245a/23)

Kılat bkz. Kalât-ı Gılcî.

Kırık-Arık (Ḳirīḳ veya Ḳīrḳ Arīḳ) “Kâbil vilayetinde Cûy-i Şâhî ile Germ Çeşme arasındadır.” (541/252a/3)

Kilâgâhî (Kīlāgāhī) “Hindukûş’un kuzeyinde, İşkemiş ve Nârin yolu üzerinde bir mevki.” (59/29b/4)

Kilîre (Kilīra veya Kelpehre) “Serû sahilinde, Fethpûr’a bağlı köylerden biri.” (797/377a/23)

Kirâ-Su (Kirā-Sū) “Kâbil vilayetinde, Behâr ve Mihgrâm’dan Kirâ-Su’ya kadar olan yerlerde Hızır-Haylller oturmaktadır.” (521/244b/20)

Kirman (Kirmān) “Irak vilayetinde bir mevki.” (343/165a/1)

Kişm (Kişm) “Bedahşan’da, Feyzâbâd’ın güneybatısında, Kökçe deresinin küçük bir kolu üzerindeki şehir.” (385/184a/19)

Köhne-Nânî (Kuhna-Nānī) “Gazne’nin güneyinde bir konak mesafede bulunan bir mahallin adı.” (317/153b/18)

Köl-Melik (Kūl-Malik) “Buhara yolu üzerinde, Babür’ün Özbeklere yenildiği yer.” (45/22b/6)

Köşk (Kūşk) “Herat’ta bir yer.” (401/191b/21)

Kûfîn (Kūfīn) “Semerkand vilayetinde bir mevkinin adı.” (79/38b/2)

Kûh-i Cûd (Kūh-i Cūd) “Tilladanga’nın başka bir ismi olması muhtemeldir.” (473/223a/23)

Kûh-i Sâf (Kūh-i ṣāf) “Dere-i Bay yolu üzerinde bir mevkinin adı.” (387/184b/10)

Kûhistan (Kahistan) “Kâbil’in kuzeydoğusunda bulunan dağlık arazi.” (693/326a/18)

Kûl (Koil) “Koel, Birleşik eyaletlerde Aligarh nahiyesinde bir köy (Kol veya Kûl-i Celâlî).” (231/113b/12)

Kulbe (Ḳulba) “Kulbe çayının kuzeyinde bulunan bir köy.” (181/90b/23)

Kûndbe (Gūndna veya Kūndih) “Harîd’e bağlı Nirhün pergenesinde bir köy.” (793/374b/3)

Kunduz (Ḳunduz) “Belh’in doğusunda, önemli merkezlerden biri.” (53/26b/13)

Kuş-Künbed (Ḳūş-Kunbad) “Kâbil vilayetinde, Adinapûr ile Germ-Çeşme arasında bir mevki.” (317/154a/27)

Kuşhâne (Ḳūşẖāna) “Hisar’ın kuzeyinde bulunan bir yer.” (87/42b/5)

Kûrre (Korra veya Kûrere) “Hindistan Birleşik eyaletlerin Fetihpûr nahiyesinde, Fetihpûr’un otuz altı mil kuzeybatısında ve Cûn nehrinin küçük bir kolu üzerindeki bir şehir.” (767/362a/9)

Kûy-i Pâyân (Kūy-i Pāyān) “Semerkand’da bir yer.” (191/94b/6)

Kührâm (Ghurām) “Pencâb’da Patiâla şehrinin güneydoğusunda, Embâle’nin güneybatısında bir pergene.” (635/295b/6)

Kührî (Kuhrī) “Kararî, Hindistan Birleşik eyaletlerde Elvârşehrinin on beş mil güneydoğusundaki pergene.” (697/327b/13)

Külegrâm (Kulahgrām) “Kâbil civarında, Küner’de bir mevki.” (533/250a/18)

Külkine (Kulkīna, Gulkana) “Kâbil’de Pûl-i Mastân civarında bir yer.” (265/128b/4)

Künbed-Çemen (Kunbad-Çaman) “Ahsi’den bir şer’î mesafede bir mevki.” (231/113b/23)

Kündle (Kundla veya Kandla) “Hindistan Birleşik eyaletlerde bir mevki.” (797/377a/13)

Küner (Kunar) “Kâbil’in tümenlerinden biri olup Kâfiristan’ın içinde, vilayetin sınırında ve Çagan-Saray nehrinin doğu tarafındadır. Aynı ismi taşıyan bir de nehir vardır.” (455/215a/25)

Kürye (Kurya) “Kerre pergenelerinden Fetihpûr nahiyesinde Gazipûr tahsilinde bir köy olup Cûn’un sol sahilinde ve Fetihpûr’un yaklaşık on sekiz mil güneybatısındadır.” (767/362a/10)

Küsâr (Kusār) “Hindistan, Birleşik eyaletlerde ve Kerre’den üç-dört kürûh mesafede.” (767/362b/26)

Lâhûr (Lāhūr) “Pencâb’ın ünlü merkezi, Râvî üzerinde.” (371/178a/9)

Lât-Kend (Lāt-Kand) “Fergana’da Uş civarında bulunan bir köy.” (137/66b/13)

Leklekân (Laklakān) “Taşkend’in güneyinde bir mevki.” (189/94a/10)

Leknû (Laknawr) “Hindistan’da, Birleşik eyaletlerde Ûd’un (Oudh) eski merkezi olup Gimti nehri üzerindedir (krş. Leknûr).” (629/292b/1)

Leknûr (Laknaw) “Hindistan Birleşik eyaletlerde, Kampûr’daki Şahâbâd’ın eski adı (krş. Leknû).” (597/278b/13)

Lemete-Kendi veya **Mülte-Kendi** (Lamata-Kandi) “Celâlâbâd’ın yirmi-yirmi dört mil kadar kuzeyindedir.” (277/134a/6)

Lemganat (Lamġānāt) “Kâbil’in doğusunda bulunan üç tümenin (Alişeng, Elingâr ve Küner-Nûrgil) adı.” (273/133a/24)

Lemk veya **Lemkân** bkz. Mehterlâm.

Lenger-i Mîr Giyâs (Langar-i Mir Gīyās) “Herat ile Garcistan arasındaki yol üzerinde bir mevki.” (405/192b/4)

Lühûger (Lahogar) “Kâbil’in güneydoğusunda ve yaklaşık on mil mesafede bir tümen.” (283/137b/21)

Mâlve bkz. Mândû. (581/271a/1)

Mândîş (Māndīş) “Hindistan’da Kehrâc deresinde bir vilayet.” (467/220a/19)

Mându (Māndū) “Mālve’nin eski bir merkezi olan ve şimdi metruk bulunan Mândû, Dehâr devleti dahilindedir.” (97/46b/1)

Mânikpûr (Mānikpūr) “Hindistan’da Birleşik eyaletlerde, Ganj’ın sol sahilinde Kerre’nin karşısında bir şehir (krş. Kerre- Mânikpûr).” (589/274b/5)

Mâtürid (Māturīd) “Semerkand’ın mahallelerinden biri.” (93/45a/5)

Mâverâünnehir (Māvarā al-Nahir) “Amu-Derya’nın öte tarafındaki bölgeye verilen isim.” (73/36a/3)

Medhâkûr (Madhākūr) “Hindistan Birleşik eyaletlerde, Agra civarında bir pergene.” (665/309b/8)

Medine (Madīna) “Arabistan’ın merkez şehirlerinden biri.” (631/294a/13)

Mehâvîn (Mahāvīn) “Birleşik eyaletlerin Muttra nahiyesinde bir tahsilin merkezi; Cûn’un sol sahilindedir.” (631/294b/25)

Mehûbe (Mahūba) “Birleşik eyaletlerde, Hamirpûr nahiyesinde bir tahsilin merkezi.” (803/379b/4)

Mekke (Makka) “Arabistan’ın merkez şehirlerinden.” (631/294a/13)

Melârne (Malāna) “Hindistan Racputâna’da Retenbûr civarında bir mevkinin adı.” (629/292a/17)

Melik-Pazarı (Bāzār-ī Malik) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/24)

Meliklerin Mescid Camii (Maliklarning Mascid-i Cāmi) “Herat’ta bir yer.” (401/191b/25)

Mendagan (Mundaġān) “Horasan’da Ecer deresi ile Kûh-i Sâf arasındaki yol üzerinde bir mevki.” (387/184b/8)

Mendâv (Mandāv) “Hindistan’da Mâlve devletinin merkezi; aynı ismi taşıyan vilayet ve dağ.” (581/272a/3)

Mahan (Miḥan veya Mahzen) “Fergana’da Esfera’ya bağlı bir köy.” (159/78a/1)

Mendrâver (Mandrāvar) “Kâbil tümenlerinden, Elingâr nehrinin Bârân ile birleştiği yerin biraz yukarısındadır.” (421/200b/20)

Mengân bkz. Sekân.

Meraga (Marāġa) “Azerbaycan’da Nasîr-i Tûsî’nin rasathanesinin bulunduğu mevki.” (95/46b/25)

Merginan (Marġīnān) “Fergana’nın merkezi olan büyük şehir.” (219/108b/25)

Merv (Marv) “Kara-Kum çölünün güney sınırında; yeni şehir Murgâb’ın her iki sahilindedir. Eski Selçuk payitahtının harabeleri on beş millik bir saha işgal eder.” (647/301b/3)

Mervçak (Maruçāḳ) “Murgâb’ın sağ sahilinde, Herat’ın yaklaşık bir buçuk derece kuzeyindedir.” (387/185a/21)

Mestung (Mastūng) “Belûcistan sınırında, Kandahar’ın iki derece güneyinde, dağların üzerinde bulunuyordu (= bugünkü Qetta).” (447/211b/14)

Meşhed (Maşhad) “Herat’ın güneyinde, Horasan’ın meşhur bir şehri.” (647/301b/7)

Meşt (Maşt) “Kâbil civarında, Serdih’ten bir yığaç mesafede bulunan bir mevki.” (429/203a/2)

Meydan (Meydān) “Kâbil civarında, İstergaç’tan altı yedi yıgaç mesafede bir mevki.” (325/157b/23)

Meydan-ı Rüstem (Maydān-i Rustam) “Mehter-Süleyman dağlarının batı kısmının kuzeydoğuya doğru uzanan kolu üzerinde bulunması muhtemeldir.” (511/239b/6)

Meymene (Maymana) “Türkistan’da bir mevki.” (443/209b/5)

Mısır (Miṣr) “Afrika’nın kuzeydoğusunda bir bölge.” (103/50a/4)

Mihgrâm (Panc-grām) veya Miçgrâm; Kâbil vilayetinde, Behâr yakınında bir mevki.” (523/245a/4)

Mîl (Mīl) “Kâfiristan’ın Alişeng’e yakın kısmının ismi.” (75/37a/7)

Mite-Kece (Mīta-Kaça) “Kâbil civarında Gûr-Bend dağı eteğinde bir köy.” (279/135b/26)

Mivât (Mīvāt) “Delhi’nin güneyinde, Mutra’nın İngiliz kısmı, Gurgaon (Pencâb) Elvâr devletlerinin büyük kısmı ve Bharatpûr’un bir kısmını içeren bölge.” (585/273a/13)

Miyân-Dû-Âb (Miyān-Dū-Āb) “Ganj ile Cûn arasında kalan bölgenin adı.” (551/257a/5)

Miyân Kâl (Miyān-Kāl) “Semerkand ile Buhara yolunun tam ortasında, Kûhik üzerinde bulunan yer ve kurgan.” (175/86a/1)

Miyân-Süleyman (Miyān-Sulaymān) “İndri yakınında bir yer adı.” (551/257a/6)

Miyân vilayeti (Miyān-Vilāyat) “Hindistan Birleşik eyaletlerde bir mevki.” (627/292a/26)

Muhammed-Ağa (Muḥammad-Āġā) “Kâbil vilayetinde, Meydan-ı Rüstem ile Kâbil arasında bir köy.” (551/240a/12)

Mukur (Muḳur) “Afganistan’da Ternûk nehri kaynağının yakınlarında bir yer.” (459/215b/3)

Mûrî (Mūrī) “Etâve’nin yirmi dört mil güneydoğusunda eski Kâlpî yolu üzerindedir.” (761/358b/11)

Multân (Multān) “Pencâb’da bir bölgenin merkezi; Çânâb’ın sol sahilinde dört mil mesafededir.” (585/273a/2)

Münîr (Manér) “Kaynağının yukarı kısmında Kermnâs ile birleşen bir derenin üzerindedir.” (783/369b/3)

Nahşeb bkz. Karşı.

Namazgâh-ı Muhtar (Namāzgāh-i Muḫtār) “Herat’ta bir yerin adı.” (401/191a/16)

Nârin (Nārīn) “İşkemiş’in kuzeyinde, Surh-Âb’ın kollarından birinin üzerindedir.” (427/202b/1)

Nârnûl (Nārnawl) “Pencâb’da, Patiâla devletinde bir tahsilin merkezi olup Cholak Nadi’nin sahilinde, Revârî’den otuz mil mesafededir.” (795/376a/15)

Negar (Naġar) “Kâbil’in otuz beş mil güneybatısında, Kurram nehrinin sol sahilinde bir nahiye ve şehir.” (263/128a/20)

Nesef bkz. Karşı. (101/49b/14)

Nev-Kend (Nav-Kand) “Sır-Derya’nın kuzeyinde, Kâsân ile Özgend arasında bulunması muhtemeldir.” (149/72b/2)

Nevendâk bkz. Nûndâk.

Nicrav (Nicrāv) “Kâbil’in kuzeydoğusunda Kûhistan’da bulunan tümenlerden birinin adı.” (597/279a/18)

Nigenhâr (Nīganhār) “bazı tarih kitaplarında Nigerhâr denir, Lemgan tümenlerinden biri; Kâbil deresi üzerinde olup güneydedir.” (271/131b/21)

Nîlâb (Nīl-Āb) “Hindistan’da Sind üzerinde, Attok’tan on beş mil kadar aşağıdadır (Bugünkü Nubilai demir yolu istasyonunun bulunduğu yer olması muhtemel).” (269/131a/25)

Nirhün (Narhan) “Sikenderpûr’un on mil doğusunda, Gogra’nın sol sahilindedir.” (793/374b/3)

Nûrgil (Nūrgil) “Küner’in batısında, Çağanyan deresi üzerinde bir tümen ve dağlık bir bölge.” (275/134a/26)

Nengenhâr bkz. Nigenhâr (271/131b/21)

Nûndâk (Nūndāk) “Çağanyan’da bir mevkinin adı.” (59/29b/11)

Nûşâb (Nūşāb) “Fergana’da Ribatek-Urçını’nda Ermiyan civarında bir mevki.” (145/70b/11)

Otrar (Yangı) “Taşkend ile Aral denizi arasında olup Timur devrinde önemli bir merkezdi.” (21/10a/1)

Örgenç (Urganç) “Harezm’de bir mevki.” (349/168a/9)

Örket bkz. Özket.

Özgend (Uzgand) veya Özkend, Fergana’da Endican’ın doğusunda, Sır-Derya’nın kolu olan Kıra’nın sağ sahilindedir.” (219/108b/25)

Pamgân (Pamgān) “Kâbil’e bağlı bir nahiye; bugünkü adı Paġman olup Kâbil’in güneydoğusundadır.” (281/136b/19)

Pâthâb-i Şahne (Pāṯẖāb-i Şaẖna) “Loghan vadisinde, Hirsarāk yolu üzerindedir.” (507/238a/20)

Pân-î Yâlî (Pān-ī-Yālī) “Hindistan’da Becûr ile Heşnagar arasındaki yol üzerinde bir mevki.” (469/221a/17)

Pânîpet (Pānīpat) “Pencâb’da, Kernâl bölgesinde, aynı adı taşıyan tahsilin merkezi; Dehli’nin elli mil kuzeybatısında olup Dehli-Kâlkâ yolu üzerindedir.” (551/257a/5)

Pehlûr (Phillawr) “Hindistan Pencâb’da bir mevki.” (551/257b/20)

Peklî (Paklī) “Kişmîr’e bağlı vilayetlerden; Pencâb’ın eski bir nahiyesiydi; bugün kuzeybatı sınır vilayetinin Hezâre nahiyesine dahildir.” (583/272b/13)

Pelgar (Palġar) “Mesîha dağlarının aşağısında bir mevki.” (65/32b/2)

Pencâb (Pancāb/ Paḫtab) “Kuzey Hindistan’da bir bölge.” (507/238a/20)

Penchîr (Panchīr) “aynı adı taşıyan derenin üst kısmında, Pervân’dan yukarı ve Kâbil’in kuzeyine doğru bir tümen.” (259/125b/6)

Pend-Dih (Pand-Dih) “Horasan’da, Herat’ın yaklaşık bir buçuk derece kuzeyinde ve Murgâb’ın sol sahilinde bir mevki.” (387/185a/21)

Persrûr (Parsrūr) “Pencâb’da aynı adı taşıyan tahsilin merkezi; Siyâl-Kût’ün on sekiz mil güneyinde.” (547/255a/5)

Perşâver (Purşāvur) “Kâbil’in doğusunda bir vilayetin ve merkezinin adı.” (591/275b/2)

Peşâgar (Pīşāġar) “Semerkand civarında Yar-Yaylak köylerinden biri.” (193/96a/13)

Piç bkz. Pîh. (277/134b/20)

Piçgân (Pīçgān) “Kâbil vilayetinde Nicrav’a bağlı bir mevki.” (289/139b/12)

Pîr-Kânû (Pīr-Ḳānū) mezarı “Hindistan’da Sind nehri sahillerinde bir mevki.” (313/151b/22)

Pirâle (Pirāla) “Parhâle; eski Pharvâla köyü Gekerlerin merkezi olup Pencâb’da Râvelpindi’nin on iki mil doğusundadır.” (485/228a/6)

Pişgrâm (Pişgrām) “Hindistan’da, Çendâvel nehri üzerinde Mahyar’ın kuzeyindedir.” (467/219b/8)

Piyâg (Payāg) “Birleşik eyaletlerde bir pergenedir; asıl ismi Priâg olup Hinduların meşhur ziyaret yeri.” (769/363b/23)

Pûrab (Pūrab) “Hindistan’da Ganj nehrinin doğu tarafına verilen ad.” (577/270a/24)

Pûrşâvûr bkz. Perşâver. (591/275b/2)

Pül-i Gâh (Bul-i Gāh) “Herat’ta bir yer.” (401/191a/12)

Pül-i Mâlân (Pul-i Mālān) “Herat’ta bir yer.” (401/191b/20)

Pül-i Sâlâr (Pul-i Sālār) “Herat’ta Kehdistan civarında bir mevki.” (437/207a/11)

Râg (Rāġ) “Bedahşan’da, Kilâb’ın karşısında, Rustak’ın kuzeybatısında, Penc nehrinin sol sahilinde bir nahiye.” (739/347b/22)

Ravza (Ravża) “Gazne civarındaki mahallerden biri (Sultan Mahmud’un kabri burada bulunduğu için bu ismi almıştır).” (285/138a/16)

Rây-Sing (Rāysīng) “Bhopâl devletinin doğu nahiyesinin merkezi.” (715/335b/4)

Reg-i Revân bkz. Hoca Rîg-i Revân.

Reşdân (Rīşdān) “Merginan’ın köylerinden biri.” (7/3b/6)

Ribat-ı Dûdez (Ribāṭ-i Dūdar) “Herat’ın kuzeyinde bir mevki.” (345/167a/22)

Ribat-ı Serheng (Ribāṭ-i Sarhang) “Fergana’da Uş’un kuzeyinde bir urçın.” (137/66b/11)

Ribat-ı Soğd (Ribāṭ-i Soġd) “Semerkand civarında bir mevki.” (141/69a/19)

Ribat-ı Zevrak (Ribāṭ-i Zavrak) “Fergana vilayetinde, Endican’a bir yığaç mesafede bulunan bir mevki.” (215/106b/24)

Ribatek-Urçını bkz. İki-Su Arası.

Rûm (Rūm) “Anadolu ve Osmanlılar.” (667/310b/11)

Rûper (Ropar) “Embâle bölgesinin bir kısmının merkezi olup Setlüc’ün dağlardan çıktığı yerdedir.” (559/261b/20)

Rûstâk (Rostāḳ) “Bedehşan’da bir mevki.” (319/154b/22)

Sagarıçı (Sāġarīçī) “Moğul tümenlerinden biri.” (5/10b/21)

Sâk-ı Selmân (Sāḳ-i Salmān) “Herat’ta bir yer.” (401/191a/16)

Sakâ (Saḳā) “Fergana’da Hûbân’ın güneydoğusunda bulunan bir köy.” (143/70a/17)

Sâm-Sîrek (Sām-Sīrak) “Taşkend’in güneyinde Âhengerân köylerinden biri.” (203/100b/5)

Sâmâne (Sāmāna) “Pencâb’da Patiâla devletinin Bahavāni-Garh tahsilinde, Patiâla’nın on yedi mil güneybatısındadır.” (561/262a/8)

Sân (Sān) “Belh vilayetinde bir mevki.” (387/184b/7)

Sân-Çâryek (Sān-Çāryak) “Belh vilayetinde bir mevki olmalı.” (117/57a/2)

Sapan (Sipān) “Merginan’ın bir şer’i doğu tarafında bir köy.” (125/61b/24)

Saray (Sarāy) “Amu-Derya sahilinde bir mevki.” (323/156b/11)

Saray-Mendâ (Sarāy-Mandā veya SarāyMundā) “Fetihpûr’un on iki mil güneydoğusunda, aynı adı taşıyan sahilde bir köy.” (767/362a/10)

Sârbağ (Sārbāġ) “Hulm ile Kâhmerd arasında ve Hulm nehrinin sahilindedir.” (661/308b/24)

Sâren (Sāran) “Bengâle’de Patna bölgesinin bir nahiyesi; Ganj ile Gendek nehirleri arasında bir kama şeklinde olup sivri ucu Patna’ya yöneliktir.” (793/374b/5)

Saygan (Sayġān, Sāyḳān veya Saykan) “Bâmyân ile Kâhmerd arasında bir mevki.” (269/130b/14)

Saygil (Sāygal) “Kâbil vilayetinde, Nigenhâr vadisi ile Pür-Emîn deresi arasında bulunan bir mevki.” (453/214a/21)

Sayram (Sayrām) “Arış kollarından Bâdâm üzerinde ve Çimkend’in on mil doğusundadır.” (15/8a/22)

Sebzevar (Sabzavār) “Horasan’da bir mevki.” (343/165b/14)

Sekân (Sakān) “Mengân diye de geçer; Fergana’da Hocend (Sır-Derya) sahilinde, Kernân ile Hûkân yolu üzerinde bir mevki.” (211/103b/4)

Sârengpûr (Sārangpūr) “Bhilsa’nın batısında, Uceyn’in kuzeydoğusunda, Kâli Sind nehrinin doğu sâhilinde bir şehir.” (581/272a/4)

Semerkand (Samarḳand) “Aynı ismi taşıyan vilayetin (Mâverâünnehir) merkez şehri.” (193/96b/28)

Seng-i Berîde (Sang-i Burīda) “Kâbil vilayetinde, Penchîr nehri sahilinde, Çine kurganının aşağısında bir yer.” (513/241a/17)

Seng-i Lahşek (Sang-i Laḫşak) “biri eski Kandahar’ın bir mil güneybatısında, diğeri yeni Kandahar’ın bir mil güneyinde bulunan iki mevkiden biri olmalı.” (441/208b/11)

Semerkand “= İstergaç.” (391/187a/24)

Semiz-Kend (Samīz-Kand) “= Semerkand; Türk ve Moğul ulusları Semerkand’a Semiz-Kend ismini vermişlerdir.” (91/44b/27)

Semnân (Samnān) “Horasan ile Irak arasında, Damgan yakınında bir şehir.” (7/3a/1)

Semtû (Simtū) “Hindukûş’un kuzeyinde Kızıl-Su yolu üzerinde bir mevki.” (253/123a/2)

Senbel (Sanbal) “Birleşik eyaletlerde, Muradâbâd nahiyesinde ve Muradâbâd’ın yirmi iki mil güneybatısında Ganj’ın sol sahilinde bir şehir.” (449/212a/5)

Seng-i Sûrah (Sang-i Sūrāḫ) “Kâbil vilayetinde, Deşt ile Fermül yolu üzerinde bulunan bir mevki.” (301/145a/1)

Sengzâr (Sangzār) “Semerkand civarında bulunan Yâr-Yaylak’ın merkezi.” (159/78b/10)

Senûr (Sanūr) “Pencâb’da Patiâla şehrinin dört mil güneydoğusundadır.” (561/261b/1)

Serâb (Sarāb) “Hindukûş’un kuzeyinde, Bazarek geçidinin dibinde bir mevki (bkz. Sirâb).” (259/125b/6)

Serahs (Saraḫs) “Horasan’ın kuzeydoğu köşesinde, Meşhed’in yaklaşık doksan mil doğusundadır.” (647/301b/4)

Serdih (Sardih) “Gazne’nin yaklaşık yirmi beş otuz mil güneyindedir.” (317/153b/18)

Serpül (Sar-i pul) “Semerkand civarında bir mevki.” (17/8b/10)

Sersâve (Sarsāva) “Birleşik eyaletlerde, Saharânpûr nahiyesinde, Embâle yolu üzerinde ve Embâle’nin on mil kuzeybatısında küçük bir şehir.” (563/263a/15)

Sevâ-Seng (Savā-Sang) “Kandahar vilayetinde, Kalat’ın güneyinde bir mevki.” (329/158b/6)

Sevâtî (Savātī) “= Gürkhâne, Peşâver nahiyesinde, Buner sahilinde, Sind nehrinin on mil kuzeyindeki Svâbî olması muhtemeldir.” (473/222b/7)

Seyid-Kâsım (Sayyid-Ḳāsim) “Kâbil civarında bir köy.” (507/238b/25)

Sîbî bkz. Sîvî.

Sihkâne (Sihgâna) “Afganistan’da, Şerkeş’in güneydoğusunda, Harbîn yakınlarında bulunan bir yer.” (429/203a/4)

Sihrind (Sihrind) “Hindistan Pencâb’da bugünkü Sirhind veya Ser-i Hind.” (559/261b/21)

Sikenderâbâd (Sikandarābād) “Birleşik eyaletlerde, Bülend-Şehir’in on mil kuzeybatısındadır.” (705/331b/18)

Sikendere (Sikandara) “Birleşik eyaletlerde Aligarh nahiyesinde, Aligarh’ın yirmi üç mil güneydoğusundadır.” (705/331a/8)

Sikenderpûr (Sikandarpūr) “Gogra’nın sağ sahilinde ve bunun Ganj ile birleştiği yerin yirmi mil yukarısındadır.” (785/370b/11)

Sikri (Sikrī) “Birleşik eyaletlerde, Agra bölgesinde, Karaoli tahsilinde bir köy; Agra’nın yaklaşık yirmi üç mil batısında. Sonra Babür bunun adını, Rânâ Sengâ’ya karşı kazandığı zafere şükran anlamında Şükrî’ye çevirmiştir.” (585/273b/14)

Sirâb (Sīrāb) bkz. Serâb.

Sirâvelî (Sīrāvalī) “Hindistan, Birleşik eyaletlerde Piyâg pergenelerinden.” (769/363b/23)

Sîr-Kây (Sīr-Kāy) “Horasan’da bir mevki.” (433/205a/17)

Sirûhi bkz. Servâr.

Sîstân (Sīstān) “Horasan vilayetinin güneyinde bulunan bölgenin adı.” (343/166a/16)

Sîvî (Sīvī) “Belûcistan’da bir nahiye; Nari nehrinin sahiline yakın bir yerde, Quetta’nın güneydoğusundadır.” (343/165a/1)

Siyâl-Kût (Siyāl-Kūt) “Pencâb’da aynı adı taşıyan bir bölgenin merkezi; Çanâb nehrinin doğusunda, Lâhûr’un yetmiş iki mil güneyinde.” (545/254b/13)

Suffa-i Tîrendâzân (Ṣuffa-i Tīrandāzān) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/20)

Sûgendpûr (Sawgandpūr) “Hindistan Birleşik eyaletlerde, Kâlpî’nin pergenelerinden biri.” (803/380a/14)

Sûhcene (Sūẖcana) “Güvâlyâr yakınlarında, Salâhaddin’in doğduğu köy.” (733/344a/5)

Sultan-Pûl (Sulṭān veya Sulṭānī-Pūl) “Güvâlyâr’da bir yer.” (539/252a/23)

Sultan-Ravzası (Sulṭān-Ravẕasī) krş. Ravza.

Sultaniye (Sulṭāniya) “Irakayn’de bir mevki.” (287/139a/20)

Sultanpûr (Sulṭānpūr) “Kapûrthala memleketi dahilinde, bu ismi taşıyan şehirden on altı mil güneyde ve bir zamanlar Lâhûr ile Dehli arasındaki büyük yolun üzerinde bir şehirdi.” (517/242b/10)

Surh-Ribat (Surḫ-Ribāṭ) “Kâbil civarında Hurd-Kâbil ile Kuruk-Say yolu üzerinde bir mevki.” (453/213b/5)

Sûnkâr (Sūnkār) “Sûngre de denir; Hindistan Racputâna’da Tûde civarında bir mevki.” (697/327b/14)

Sûsân (Sūsān) “Kâbil vilayetinde Amle civarında bir köy.” (533/249b/15)

Sûsenîhâne (Sūsanīḫāna) “Herat’ta bir yer.” (401/191b/22)

Svat bkz. Sevâd.

Şaburgan (Şuburġān) “Paropamisan dağlarının kuzeyindeki çöl ile dağlar arasında, Belh’ten yaklaşık altmış mil mesafede müstahkem bir mevki.” (115/57a/25)

Şah-Kâbil (Şāh-Kābil) “Kâbil’in güneyinde şehrin kurucusu Kâbil’in gömüldüğü rivayet edilen bir tepe ile şehrin güneybatısında Babür’ün defnedildiği diğer bir yer vardır; sonuncusunun şimdiki ismi Babür-Padişah’tır.” (265/128a/3)

Şahâbâd (Şāhābād) “Pencâb’da Kernâl nahiyesinin Tahneson tahsilinin merkezi olup Embâle’den ondokuz mil güneydedir.” (563/263a/10)

Şahdân (Şāhdān) “Bedahşan’da Kişm’in aşağısında bulunan bir mevki.” (385/184a/18)

Şahruhiye (Şāhruḫiya) “Eski adı Fenâket ve Benâket; Hocend ile Taşkend arasında, Sır-Derya üzerindedir.” (11/6a/19)

Şâl (Şāl) “Belûcistan’da bugünkü Quetta’nın yerel ismi; Kandahar’ın iki derece güneyinde, dağların üzerindedir.” (287/139b/25)

Şam (Şām) “Surya kıt’asının ve aynı zamanda merkez şehrinin başka bir adı.” (103/50a/4)

Şaş (Şāş) “Taşkend’in eski adı (krş. Çaç).” (93/45a/11)

Şehmeng (Şahmang) “Pencâb’da Kişmir’e bağlı vilayetlerden biri.” (583/272b/13)

Şehr-i Safa (Şahr-i ṣafā) “Kandahar’ın yaklaşık kırk mil doğusundadır.” (439/208a/26)

Şehr-i Sebz (Şahr-i Sabz) “= Keş, Timur’un doğduğu yer.” (175/87a/19)

Şemsâbâd (Şamsābād) “Birleşik eyaletlerde Ferruhâbâd nahiyesinin Kaymaganç tahsilinde, Ferruhâbâd’ın on sekiz mil kuzeybatısındaki şehir ve aynı adı taşıyan pergene.” (715/336a/17)

Şenîz (Şinīz) “Kâbil ile Gazne yolu üzerinde bir yer.” (327/158a/10)

Şirâz (Şīrāz) “İran’ın Fars bölgesinin merkezi.” (19/10a/21)

Şîrkût (Şīrkūt) “Pencâb’da Bihre köylerinden biri.” (479/225a/2)

Şirûkân (Şirükān) “Gazne civarında bir mevki.” (499/234b/2)

Şîve (Şīva) “Kâbil nehri kenarında, Mîr vâdisinde bir köy.” (455/214b/6)

Taht-ı Asitâne (Taḫt-i Asitāna) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/12)

Taht-ı Berker (Taḫt-i Barkar) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/14)

Taht -ı Hacı Bey (Taḫt-i Ḥācī Bīg) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/14)

Taht-ı Nevâî (Taḫt-i Navā’ī) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/14)

Taht-ı Sefer (Taḫt-i Safar) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191a/14)

Tâlikân (Ṭālaḳān) “İşkemiş’in güneydoğu istikametinde, Kunduz’dan yaklaşık on beş mil mesafede ve Kunduz deresinin üzerindedir (krş. Tayhan).” (253/122b/1)

Taş-Rıbat (Tāş-Ribāt) “Çihil-Duhterân ile Herat arasındaki Ribat-ı Sengî olabilir.” (395/188a/11)

Taşkend = Şaş, Çaç, eski Taşkend bugünkü Taşkend’den Sır-Derya’ya on dört mil daha yakındı.” (15/8a/24)

Tayhan bkz. Talikan.

Tayik (Māyik) “Hindistan Birleşik eyaletlerde, Tûs nehri ile Gûy nehri arasında ve Tûs’a on kürûh mesafede bir mevki.” (799/378b/26)

Tebriz (Tabrīz) “İran Azerbaycan’ının merkez şehri.” (19/10a/20)

Tekâne (Takāna) “Horasan’da bir mevki.” (341/165a/28)

Teke-Sekritgü (Téké-Ségrītgū) “Endican’ın kuzeyinde Sır-Derya sahilinde bir mevkinin adı. Ömer Şeyh Mirza ile Yunus Han arasında orada gerçekleşen savaşla meşhurdur.” (15/8a/17)

Tenbelhâne (Tanbalhâna) “Endican vilayeti.” (Sultan Ahmed Tenbel’e gönderme yapılarak söylenmiştir). (377/181a/24)

Tenük-Âb (Tanuk-Āb veya Tang-Āb) “Fergana’da Hocend’e bağlı köylerden biri.” (123/60b/26)

Tannūr bkz. Benûr. (799/377b/3)

Tette (Tatta) “Hindistan’da, Sind nehrinin geçtiği vilayetlerden birinin adı.” (585/273a/3)

Tibe (Tība) “Kâbil yolu üzerinde, Aksaray’dan yaklaşık üç mil mesafede bir mahallin adı.” (237/157b/1)

Tibet (Tībat) “Hindukûş dağlarının kuzeyindeki bölgenin adı.” (583/273a/25)

Ticare (Ticāra) “Racputâna’da Elvâr memleketinde bir tahsilin merkezi olup Elvâr’ın otuz mil kuzeydoğusundadır.” (695/326b/7)

Tîl (Thal) “Hindistan’da, yukarı Bengeş’in eteğinde bir mevki.” (305/147b/14)

Timur Bey Lengeri (Tīmur Bīg Langarī) “Kâbil civarında bir mevki.” (413/196b/10)

Tirmühânî (Tīrmuhānī) “Hindistan’da Behâr civarında bir mevki.” (797/377a/19)

Tûde (Toda) “Racputâna’da Jaipûr devletinde bir tahsilin merkezi olup Jaipûr’dan altmış iki mil doğudadır.” (661/308a/16)

Tuğlukâbâd (Tûglûḳâbâd) “Kutub-Minafın beş mil dogusunda.”Şehir ve hisar, Sultan GıyâseddinTugluk tarafından 1321-23 yıllarında inşa edilmiştir.” (573/268a/17)

Tün (Tün) “Horasan’da, Herat’ın güneybatısında, Sîstân gölü civarında bir mevki. (389/185a/1)

Tûp (Top) “Kabil ile Herat yolu üzerinde Ecer ile Belh-Âb arasında bir mevki. (387/184b/6)

Turfan (Turfân) “Dogu Türkistan’da bir mevki. (205/102a/24)

Türkistan (Türkistân) “Geniş anlamda Türklerin yaşadığı yerler, dar anlamda Taşkend’in alt tarafında ve Sır Derya’nın kuzeyinde, içinde Türkistan adlı şehrin de bulundugu bölgedir.” (19/9b/12)

Tûte (Tota) “Hindistan Birleşik eyaletlerde Cûn nehri sahilinde bir mevki.” (735/344b/4)

Tûs (Tûs) “Meşhed’in civarında olup şair Firdevsi’nin türbesi buradadır.” (647/301b/6)

Tutluk (Tūtlūḳ) “Fergana vilayetinde Uş ile Endican arasındaki yol üzerinde bir mevki.” (215/105b/7)

Tutkavul (Tūtḳāvul) “ Kâbil civarında Gûrbend ile Zemme-Yahşı arasında bir mevki.” (415/197b/13)

Türkistan (Türkistān) “Taşkend’in kuzeybatısında ve Sır-Derya’nın kuzeyinde bir mahal olup Buhârâ alınmadan önce Özbeklerin ordugâhları buradaydı.” (45/22b/4)

Ücceyn (Uccayn) “Hindistan’ın Mandu (Mâlva) bölgesinin dahilinde bir şehrin adı; Raca Bikermacit Hindu zamanında burada bir rasat zaptedilmiştir.” (95/46b/29)

Ucîn bkz. Ücceyn.

Ûd (ūd) “Oudh veya Adjodhya; Birleşik eyaletlerde, Gogra’nın sağ sahili üzerinde, Gogra’nın Sarû ile birleştiği yerden birkaç mil aşağıdadır. Eskiden Koşala krallığının merkeziydi. Bugünkü Feyzâbâd’a beş mil mesafededir.” (379/182a/25)

Uluğ-Nûr (ūlūğ-nūr) “Uluğtu diye de geçer; Kâbil ile Lemganat arasında, Bâdic geçidi yolu üzerinde, Bârân suyu sahilinde bir mevki.” (537/251b/13)

Ura-Tepe (Urā-Tépe) “Asıl adı Usruşna (Usruşta), Usruş da derler; Hocend ile Zerefşan arasında bulunan bir mevki.” (195/97a/5)

Usruş, Usruşna veya Usruşta bkz. Ura-Tepe. (17/8a/1)

Uş (Oş) “Fergana vilayetinde, Endican’ın güneydoğusunda ve ona dört yığaç mesafede bulunan bir kasaba.” (129/63b/15)

Ûtrûlî (ūtrūlī) “Hindistan Birleşik eyaletlerde Kâlinadi ile Ganj arasında, Aligarh nahiyesinde bir tahsilin merkezi.” (705/331a/7)

Uyaç ve Uyan bkz. Ubaç.

Ünçü-Töbe (ūnçū-toba) “Pergana’da Uş köylerinden biri.” (139/67b/9)

Üştür-Gerden (Uştur-Gardan) “Semerkand civarıda bir mevki.” (185/92b/21)

Üştür-Şeher (Uştur-Şahr) “Kâbil’in batısında, Gûrbend civarında bir mevki.” (415/197b/11)

Veliyân (Valiyān) “Hindukûş dağlarında Yangı-Yol geçidi yolu üzerinde bir mevki.” (269/130b/11)

Yaga (Yaġā veya Yaġmān) “Taşkend ile Sayram arasında bir köy.” (207/102a/10)

Yâm (Yām) “Semerkand civarında bir mevki.” (81/39b/8)

Yan-Bulağ (Yān-Būlāġ) “Kâbil vilayetinde, Kâbil ile Alişeng yolu üzerinde bir mevki.” (537/251b/12)

Yangı (Yāngī) “= Otrar; Fergana’nın kuzeyinde bir mevki.” (5/1b/3)

Yangı (Yāngī) “Talas nehri üzerinde, Evliya-Ata civarındaki dağların batı eteklerindeki Talas veya Talaz şehri olmalı.” (21/10a/1)

Yârî (Yārī veya Tâzî) “Gazne ile Kalât-i Gılzey yolu üzerinde, Kûhek sahilindedir.” (167/82b/13)

Yede-Bîr (Yada-Bīr) “Kâbil vilayetinde Ali-Mescid ile Cûy-i Şâhî arasında bir mevki.” (495/233a/16)

Yeftel (Yaftal) “Bedahşan’da Râg civarında bir mevki.” (425/202b/22)

Yekşenbehî (Yakşanbahī) “Hindistan’da Burhanpûr nehrinin sahilinde bir mevki.” (715/336a/12)

Yeti-Kent (Yéti-Ként) “Dağlarından bahsedilen bu mevkinin yeri açık olarak belli değildir; Sır-Derya yaylasının kuzeydoğu sınırını oluşturan bölgenin kuzeyine doğru olduğu fikri ileri sürülmektedir.” (11/5b/5)

Yılançık (Yīlānçiḳ) “Hindukûş’un kuzeyinde bir mevki.” (259/125b/5)

Zâbil (Zābul) “Gazne vilayeti.” (477/224b/18)

Zâbilistan (Zābulistān) “Gazne vilayeti.” (283/137b/28)

Zâmin (Zāmīn) “Semerkand nahiyesinde, Fergana yolunda küçük bir bölgenin merkezi.” (37/19a/21)

Zeberkân (Zabarḳān) “Zirman ve Zırkan diye de geçer; Fergana vilayetinde Kendirlik geçidi yolu üzerinde bir mevki.” (209/103b/21)

Zemindâver (Zamīndāvar) “Kandahar’ın yaklaşık doksan mil batısında, Helmend’in batısında, Hezâre dağlarının altında, Siyâh-Bend nehrinin sağ sahilinde.” (27/14b/23)

Zemme-Yahşı (Zamma-Yaḫşī) “Herat ile Kâbil yolunda Tutkavul ile Menâr arasında bir mevki.” (415/197b/14)

Zırkan ve ya **Zirman** bkz. Zeberkan.

Zürmet (Zurmat) “Gazne’nin doğusunda, Kurram deresinin yakınında bulunan bir tümenin adı.” (317/153a/3)

2.29.2.1. Coğrafî Şekillere Verilen Özel İsimler

2.29.2.1.1. Bahçe- Koru İsimleri

Aba (Ābā) “Kâbil bölgesinde bir korunun adı.” (261/126b/6)

Âbyâr (Āb-i Yār) “Semerkand civarında bir korunun adı.” (79/39a/23)

Aya bkz. Aba.

Bağ-ı Behişt (Bāġ-i Bahişt) “Kâbil’de bir bahçenin adı.” (417/198a/3)

Bağ-ı Behişt (Bāġ -i Bahişt) “Semerkand’da bir bahçenin adı.” (95/46a/9)

Bağ-ı Benefşe (Bāġ-i Banafşa) “Kâbil civarında, Külkine yakınlarında bir bahçenin adı.” (497/233b/7)

Bağ-Boldı (Bāğ-i Dulday) “Semerkand’da bir bahçenin adı.” (95/45b/2)

Bağ-ı Cihan-Ârâ (Bāġ-i Cihān- Ārā) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191b/21)

Bağ-ı Çınar (Bāġ-i Çanār) “Semerkand’ın güneyinde, kaleye yakın bir bahçenin adı.” (95/46a/8)

Bağ-ı Dilgüşâ (Bāġ-i Dilguşā) “Semerkand’da bir bahçenin adı.” (95/45b/3)

Bağ-ı Feth (Bāġ-i Fath) “Sikri’de bir bahçenin adı.” (701/330a/23)

Bağ-ı Halvet (Bāġ-i Halvat) “Kâbil’de bir bahçenin adı.” (499/235a/11)

Bağ-ı Hıyâbân (Bāġ-i Hiyābān) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191a/17)

Bağ-ı Hıyâbân (Bāġ-i Hiyābān) “Kâbil’de bir bahçenin adı.” (763/360a/15)

Bağ-ı Kelân (Bāġ-i Kalān) “İstalifte Uluğ Bey tarafından yaptırılan bir bahçenin adı.” (281/136b/23)

Bağ-ı Meydan (Bāġ-i Maydān) “Kûhek eteğinde bir bahçenin adı.” (99/48b/20)

Bağ-ı Nev (Bāġ-i Nav) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191a/18)

Bağ-ı Nev (Bāġ-i Nav) “Semerkand’da bir bahçenin adı.” (401/191a/18)

Bağ-ı Nevrûzî (Bāġ-i Navrūzī) “Kâbil’de dağ eteğinde Uluğ Bey’in yaptırdığı bir bahçenin adı.” (325/157a/7)

Bağ-ı Nilüfer (Bāġ-i Nilūfar) “Dûlpûr’da bir bahçe.” (755/356a/20)

Bağ-ı Safa (Bāġ-i Safā) “Bihre’ye on kürûh uzaklıktaki Cûd dağında bir tepenin üzerinde Babür tarafından yaptırılan bir bahçenin adı.” (781/369a/20)

Bağ-ı Safa (Bāġ-i Safā) “Celâlâbâd’ın güneybatısında bir buçuk mil mesafede bulunan bir bahçenin adı.” (781/369a/20)

Bağ-ı Sefîd (Bāġ-i Saféd) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191b/21)

Bağ-ı Şeher (Bāġ-i Şahr) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191b/25)

Bağ-ı Şimal (Bāġ-i Şimāl) “Semerkand’ın aşağı tarafında bir bahçenin adı.” (95/46a /9)

Bağ-ı Vefa (Bāġ-i Vafā) “Adinapûr kurganının güney tarafındaki bir tepenin üzerinde, Babür tarafından yaptırılan bir bahçenin adı.” (495/233a/17)

Bağ-ı Yurunçka (Bāġ-i Yorunçka) “Kâbil’de bir bahçenin adı.” (459/216a/23)

Bağ-ı Zâgân (Bāġ-i Zāgān) “Herat’ta surların dışında, kuzeybatı köşesinde, Şahruh ile karısı Güherşâd Aga tarafından yaptırıldığı söylenen ünlü bir bahçenin adı.” (401/191a/18)

Bağ-ı Zübeyde (Bāġ-i Zubayda) “Herat’ta bir bahçenin adı.” (401/191a/19)

Bödene (Būdana) “Semerkand ile Dilgüşâ bahçesi arasında bulunan bir korunun adı.” (99/48b/14)

Çınar-Bağ (Çinār-Bāġ) “Kâbil civarında bir bahçenin adı.” (529/248a/15)

Dilgüşâ (Dilguşā) “Semerkand civarında Timur tarafından yaptırılan bir bahçenin adı.” (95/45b/4)

Heşt-Behişt (Haşt-Bahişt) “Agra’da bir bahçe.” (661/307b/3)

Koş-Tigirmen (Ḳūş-Tīgīrmān) “Endican civarındaki korunun yanında bir bahçenin adı.” (219/108a/14)

Kûçe-Bağ (Kūça-Bāġ) “Kâbil’in dört mil kuzeybatısında bir bahçe olup şehirden bir geçit ile ayrılır.” (261/127a/16)

Molla-Baba (Mullā-Bābā) bahçesi “Kâbil civarında bir bahçe.” (169/83b/15)

Nakş-i Cihan (Naḳş-i Cihān) “Kûhek tepesinin eteğinde, Kara-Su’nun üst tarafında Timur Bey’in yaptırdığı bir bahçe.” (95/46a/6)

Nazargâh (Naẓargāh) “Kâbil’de bir bahçenin adıdır.” (763/360a/18)

Padişahî (Pādişāhī) “Kâbil civarında İstergaç’ın altında bulunan bir bahçenin adı.” (529/248a/7)

Türek (Tūrāk ya da Tülek) “Taşkend’in güneyinde Leklekân civarında bir bahçe.” (189/94b/10)

Yangı-Bağ (Yāngī-Bāġ) “Hindistan’da Sultanpûr ile Hoca-Rüstem arasında bir bahçe.” (539/252a/23)

Zerefşan (Zarafşān) “Cûn nehri sahilinde, Celîsîr köyünün yukarısında bulunan bir bahçe.” (757/357a/11)

2.29.2.1.2. Ova- Yayla- Vadi İsimleri

Ak-Kaçgay (Aḳ- Ḳaçgāy) “Ura-Tepe yaylası; Semerkand’a on sekiz yığaç mesafede.” (25/13a/14)

Âhengerân (Ahāngarān) “Horasan’da bir ova ve vadi.” (197/98b/16)

Bârân (Bārān) “Kâbil vilayetinde bir yayla.” (281/135b/2)

Bengeş (Bangaş) “Gerdîz’den Kühet’e doğru aşağı bölgeleri içerir. Merkezi

Kühet olup yukarı ve aşağı Bengeş adıyla iki kısma ayrılan altı yayladan ibarettir.” (779/368b/23)

Bennû (Bannū) “Kâbil’in güneyinde, Tuz dağlarının güneybatısında, Kurram deresinin suladığı verimli bir yayladır.” (Bugün aynı adı taşıyan yeni şehir ile karıştırılmamalı.) (263/128a/20)

Çendâvel (Çandol) “Becûr’un kuzeyinde veya kuzeydoğusunda bir günlük mesafede bulunan vadinin ismi; bugünkü Jondol veya Jandol.” (465/219a/22)

Dere-i Gez (Dara-i Gaz) “Kâbil yolunda, Belh’in güneyinde Dehâs veya Belhâb üzerinde bir vadinin adı.” (13/6b/13)

Dûn (Dūn) “Pencâb’da Hoşyârpûr nahiyesinde verimli bir vadi.” (557/260a/12)

Dürnâme (Durnāma) “Kuzeybatıdan Nicrâv vadisine ulaşan küçük bir vadi.” (279/135b/26)

Fergana (Farġāna) “Babür’de sınırları hakkında açık bilgiler yoktur; daha çok verimli vadi kastedilmektedir.” (3/1b/1)

Kühet (Kuhat) “Pencâb’da Câm’ın (Câmrûd) güneydoğusunda bir vadi.” (495/233a/5)

Kürre-i Tâziyân (Kurra-i Tāziyān) “Kâbil civarında, Gûr-Bend dağları ile Baran nehri arasında bulunan iki düz ovadan biri.” (281/135b/3)

İlek (īlāk) “Hisar vilayetindeki yaylaklardan biri.” (255/124b/20)

Urvâ (Urvā) “Güvâlyâr kurganının batı tarafında bulunan bir vadi.” (727/341b/26)

Versek (Varsak) “vadi; Bedahşan’da Hoca Muhammed dağlarından, Talikan’a akan suyun üzerindedir.” (631/294a/12)

Yâr-Yaylak (Yār-Yaylāk) “Ak-Tağ’ın doğusunda, Semerkand’ın kuzeydoğusuna doğru uzanan alandadır.” (121/59b/17)

Yây (Yāy) “Horasan’da Ester- Âb civarında bir yayla.” (337/162b/6)

2.29.2.1.3. Çayır İsimleri

Ak-Saray (Aḳ-Sarāy) “Kara-Bağ’ın yanında bulunan bir çayır.” (259/126a/11)

Çâlâk (Çālāk) “Kâbil’in kuzeybatısında bulunan bir çayırın adı.” (267/130a/21)

Çeltû (Çaltū) “Haltu da denir; Çaganyân civarında bir çayır.” (165/81a/3)

Han-Yurdu (Ḫān-Yūrtī) “Semerkand’a üç kürûh mesafede, Kân-i Gil’in güneydoğusunda bir çayır.” (83/40b/1)

Kân-i Âbgîr (Kān-ı Ābgīr) “Kân-i Gil çayırının asıl adı.” (99/48a/6)

Kân-i Gil (Kān-ı Gil) “Semerkand’ın meşhur çayırlarından olup şehrin doğu tarafında ve biraz kuzeye doğru bir yığaç mesafededir; ortasından Âb-i Rahmet de dedikleri Kara-Su akar.” (97/47b/27)

Köl-i Megâk (Kūl-i Muġāk) “Semerkand’ın biraz kuzeyine doğru iki yığaç kadar batı tarafında bulunan bir çayır olup ismini yanındaki büyük gölden almıştır.” (99/48b/17)

Kulbe (Kulba) “Samerkand civarında, Bag-ı Meydan’ın arkasında bulunan çayırın adı.” (99/48b/19)

Kuş-Nâdir (Ḳūş-Nāvar) “Kâbil civarındaki dört çayırdan biri.” (267/130a/22)

Kuşhâne (Ḳūşḫāna) çayırı “Kandahar’ın bir buçuk mil güneybatısında bulunan bir çayır.” (449/212a/11)

Nîşîn (Nīşīn) “Herat yakınlarında bir çayır.” (343/165b/9)

Pül-i Çırağ (Bél Çīrāġ) “Belh ile Herat arasındaki yol üzerinde çayır.” (85/41b/1)

Râdegân Ölengi (Rādgān) “Horasan’da Meşhed’in elli mil kuzeybatısında çayır.” (739/347b/22)

Song-Kurgan (Song-Kūrġān) “Kâbil’in kuzeydoğusunda, erkin yanında bulunan çayırlardan biri.” (265/128b/10)

Siyâh-Seng (Siyāh-Sang) “Kâbil kalesinin erki yanında bulunan çayırlardan biri.” (265/128b/10)

Yeke (Yaka) “Bamyan’ın otuz otuz beş mil batısında dağlar arasında bulunan bir çayır.” (385/183b/14)

2.29.2.1.4. Çöl

Bâzâr (Bāzār) “Bennû vilayetinin batısında bir çöl (krş. Tâk).” (305/148a/25)

Damgan (Damġan) “Horasan’da, Çârdeh’in güneyinde ve büyük tuz çölünün ucundadır.” (343/166a/15)

Deşt-i Hasbân (Daşt-i Huspān) “Esfera ile Ura-Tepe arasındadır.” (159/78a/4)

Deşt-i Şeyh (Daşt-i Şayḫ) “Bârân nehri ile dağlar arasında bulunan düz ovalardan biri.” (281/135b/3)

Ha-Derviş (Hā-Darvīş) “Hocend ile Kend-Bâdem arasında bulunan bir çöl.” (197/98a/6)

Kettevâz (Katavāz) “çöl, ova, vadi; Gvaşta’dan Gazne’ye doğru yirmi mil mesafeye kadar uzanır.” (317/153a/2)

Tâk (Tāk) “Bennû vilayetinin batısında bir çöl; Dere-i İsmail Han nahiyesinde bir tahsilin merkezi olup bunun altmış mil kuzeyindedir (krş. Bazar).” (305/148a/25)

Zerdek (Zardak) “Belh’in batısındaki bir çöl.” (117/57a/1)

2.29.2.1.5. Dağ İsimleri

Ala-Tağ (Ālā-Tāġ) “= İl-Tağ; Özgend civarında bir dağın adı.” (329/158b/6)

Bâlnât-Cûgî (Bālnāt-Cūgī) “Pencâb’da Jhelum’un (Cîlem) yirmi mil batısında bulunan bir dağ.” (545/254b/18)

Bera-Kûh (Barā-Kūh) “bu dağın Taht-ı Süleyman ile aynı olduğu düşünülmektedir; Taht-ı Süleyman ise şehrin ucunda ovanın ortasında yükselen, çıplak ve kaba taşlardan oluşan, oldukça yüksek bir dağdır. Babür herhalde Taht-ı Süleyman’ın dört zirvesinden birini kastetmiş olmalı.” (5/2b/10)

Berekistan (Barakistān) “Gazne vilayetinin Zürmet tümeninin güneyinde bulunan bir dağ.” (287/139b/26)

Çendîrî (Çandīrī) “Mâlve’de, Bitvî nehri üzerinde, Güvâlyâr’ın yüz beş mil güneyinde bir şehrin ve civarındaki dağların adı.” (581/272a/4)

Dere-i Sûf (Dara-i Sūf) “Bamyan’ın batısında bulunan bir dağın adı.” (291/141a/19)

Dinkût (Dīnkūt) “Sind’in doğu kıyısında, Kala-Bağ civarında (Rennel haritasında, Sind’in sol kıyısında ve bunun Kuran deresi ile birleştiği yerin karşısında, Pirhâla’dan on altı mil batıda görünmektedir) bir mevkinin ve aynı zamanda bir dağ ile bir geçidin adı.” (501/235b/16)

Gazne (Ġaznī) dağları “Gazne civarındaki bu dağlarda Hezâreler ve Nekderîler oturur.” (271/131b/9)

Gûr (Ġūr) “Kâbil’in batısındaki dağlar (krş. Gûr-Bend).” (257/125a/12)

Hezâre (Hazāra) “Gazne civarındaki dağlar.” (263/128a/18)

Hindikûş (Hindūkuş) “Kâbil ile Belh, Kunduz ve Bedahşan arasındaki dağlar.” (269/130a/4)

Hoca-Hâvend Said (Ḫʷāca-Ḫvand Said) “Kâbil’in etrafındaki dağlardan biri.” (267/29b/12)

Hoca-İsmail (Ḫʷāca -İsmā’īl) “Kâbil’in güneydoğusundaki dağlar.” (293/141a/4)

Hüşyâr (Huşyār) “Fergana vilayetinin Esfera bölgesini oluşturan dört dağ eteğinden biri.” (749/352b/15)

İl-Tağ bkz. Ala-Tağ.

İtmek-Dabanı (Ītmāk-Dābānī) “Keş vilayetinde, Semerkand ile Keş arasında bulunan bir dağ.” (101/49a/4)

Kandahar (Ḳandahār) dağı. (87/42b/8)

Karbuğ (Ḳarbūġ veya Karpuk) dağı “Semerkand civarında, Hoca-Didâr ile Hûb-kend arasında bir dağ.” (191/95b/20)

Kermâş (Karmāş veya Kermâs) “Kâbil civarında, Gerdîz’in güneydoğusunda bir dağ ve bir mevki. (509/239b/23)

Kûh-i Sefîd (Kūh-i Safīd) “Nigenhâr’m güneyinde, Bengeş ile Nigenhâr’ı ayıran dağın adı.” (273/132b/15)

Kuhka (Ḳuhḳa) “Hisar, Hutlân, Kunduz ve Bedahşan vilayetlerinin kuzeyinde bulunan dağların adı.” (53/26b/12)

Kuruk-Say (Ḳūrūḳ- Sāy) “Kâbil civarında, Bâdem Çeşme geçidinin güneyinde, Çehâr-Dih yaylasını çevreleyen yüksek sıradağların ismi.” (273/133a/23)

Kühten (Kohtan veya Kohtin) “Semerkand’ın güneyinde, Kara-Tigin’in güney sınırını oluşturan dağlık bölge olmalı; Karatû sıradağlarının bir kısmı olmalı.” (53/26b/12)

Lemgan (Lamġān) sıradağları “Farsça Siyâh-kûh; Lamgan yolu, Kâbil’den Peşâver’e giden büyük yoldur.” (271/131b/20)

Makam (Maḳām) “Hindistan’da Kâtleng yakınında bir mevkinin ve aynı ismi taşıyan dağın adı.” (225/110b/11)

Mehter-Süleyman (Mahtar-Sulaymān) dağı “Deşt’in batısında bir dağ.” (309/150a/25)

Menâr (Manār) “Kâbil civarında bir dağ.” (415/197a/7)

Mendâv (Mandāv) “Hindistan’da Mâlve devletinin merkezi; aynı ismi taşıyan vilayet ve dağ.” (581/272a/3)

Masça (Masça) “Ak-Tağ silsilesinin batı sırtı üzerinde, Semerkand ile Hocend arasında bulunan bir vilayet ve merkeziyle aynı ismi taşıyan ve Zerefşan nehrinin kuzeyindeki dağın adı.” (65/32b/2)

Muhammed Pîh (Muḥammad Pīḥ) “Pencâb’da Câm ile Kühet arasında bulunan bir dağ.” (303/146b/10)

Munugıl (Manoġal veya Mutuġıl) “Kurama dağlarının batı kısmında, Sır-Derya’ya kadar uzanır.” (7/4a/22)

Murgan (Murġān) “Kandahar civarında bir dağ.” (447/211a/1)

Oygu Mücîm (Uygur Mucum) “Endican’ın dağ eteklerinden birinin adı.” (149/73b/20)

Püşte-Ayş (Puşta-’Ayş) “Fergana’da Endican’ın güneyinde bir dağ.” (215/106a/11)

Sevâ-Lek-Perpet (Savā-Lak-Parpat) “Hindukûş dağlarına Hindistanlıların verdiği isim.” (583/272b/20)

Sevâd (Savād) “Hindistan’da Becûr ile Hezâre arasında bulunan dağlık bölge ve aynı adı taşıyan dağları.” (271/131b/17)

Sûh (Soḫ) “Fergana’da Esfera vilayetini oluşturan dört dağ eteğinden biri.” (749/352b/15)

Şahdar bkz. Şavdar.

Şavdar (Şāvdār) “Kara-Köl vilayetinde, merkezi Ribat-Hoca olan bir tümen ve civarındaki dağlar.” (155/77a/24)

Şunkârhâne (Şunkārḫāna) “Yarı ile Yar-Yaylak arasında bulunan bir dağ.” (167/82b/13)

Ukabeyn (‘Ukâbayn) “Kâbil’de Şah-Kâbil dağının bir çıkıntısının adı; bugünkü Âşıkan Ârifan olması muhtemeldir.” (265/128b/8)

Varuh (Vārūḫ) “Esfera vilayetini oluşturan dört dağ eteğinden biri.” (7/3b/13)

2.29.2.1.6. Tepe İsimleri

Ayş (‘Ayş) “Endican’dan bir şer’î mesafede bulunan tepe.” (135/66a/1)

Halişek (Ḫalīşak) “Argandâb’ın aşağısında, Baba-Veli’den yaklaşık üç mil mesafede küçük bir tepe.” (441/208b/3)

Kûh-i Beçe (Kūh-i Baççа) “İnçke’nin aşağısında bir tepe.” (515/241a/1)

Kûhek (Kūhik veya Kūhak) “Semerkand civarında, Uluğ Bey’in rasathanesinin bulunduğu tepenin adı olup çobanların hamisi olan velinin mezarı buradadır.” (93/45a/13)

2.29.2.1.7. Geçit İsimleri

Âb-Bürden (Āb-Burdan) “Mesîha dağı eteğinde, Pelgar bölgesine doğru bir köy ve aynı adı taşıyan geçit.” (199/99a/2)

Ak-Kötel (Aḳ-Kūtal) “Soğd ile Taşkend arasında, Ak-Tağ dağlarında bulunan bir geçit.” (141/69a/19)

Bâdem-Çeşme (Bādam-Çaşma) “geçit; Kâbil deresinin güneyinde Hurd-Kâbil ile Bârik-Âb arasındadır.” (517/242a/6)

Bâdîc (Bādpaḫ) “Kâbil’den Lemganat’a giden Kuruk-Say, Karatû ve Uluğ-Nur yolu üzerinde bir geçit (Beveridge’e göre Bad-i Piç).” (273/133a/26)

Bazarek (Bāzārak) “Hindikûş dağlarında Pençhîr üzerinde bulunan üç geçitten birinin adı.” (269/130a/5)

Biçrata (veya Bihrata) “Hocend nehri (Sır-Derya’nın Fergana vilayetindeki kısmı) üzerinde bir geçit yeri.” (147/72a/14)

Çâr-Cû (Çār-Cū) “Amu-Derya üzerinde bir geçidin adı.” (119/58b/12)

Çehâr-Yek (Çaryak) “Belh-Âb geçitlerinden Herat’a giden yol üzerinde, dağlar arasında bulunan bir mevkinin adı.” (117/57a/2)

Dendân-Şiken (Dandān-Şikan) “Horasan’da Saykan ile Kâhmerd çayırı arasında bulunan bir geçit.” (385/183b/8)

Dere-i Zeng (Dara-i Zang) “Belh ile Herat arasındaki arazide bulunan belli başlı geçitlerden biri.” (251/122a/11)

Deşt (Daşt) “Sind nehrinin geçitlerinden Çûpâre geçidi ile Kandahar arasında, Sind ile Süleyman dağları arasındadır.” (301/145a/4)

Dibrî (Dibrī veya Dirī) “Kâbil ile Lemganat arasında Kuruk-Say yolu üzerinde bir geçit.” (273/133a/23)

Dinkût (Dīnkūt) “Sind’in doğu kıyısında, Kala-Bağ civarında (Rennel haritasında, Sind’in sol kıyısında ve bunun Kuran deresi ile birleştiği yerin karşısında, Pirhâla’dan

on altı mil batıda görünmektedir) bir mevkinin ve aynı zamanda bir dağ ile bir geçidin adı." (501/235b/16)

Dirî bkz. Dibrî. (273/133a/23)

Divrîn (Divrīn) "Kâbil deresinin içinden aktığı bu boğaz, Kabil'in hemen batısına doğru yükselen dağı ikiye ayırmaktadır." (263/128a/23)

Ehâr (Ahār) "Bülend-Şehir nahiyesinde Enûp-Şehir'in biraz yukarısında, Ganj üzerinde bulunan bir geçidin adı." (639/297b/4)

Enbâher (Anbāhar) "Hindistan'da Hoca-Hızır ile Pânî-Yâlî arasında bir geçit." (469/221a/26)

Gûr-Bend (Ġūr-Band) "Kâbil'in kuzeybatısında, Hindukûş dağlarının güneyinde, Kâbil ile Belh arasındaki sıradağların belli başlı geçitlerinden biri." (257/125a/12)

Havâk (Ḫavāk) "Hindukûş dağlarında, Penchîr vadisinin başlangıcında bir geçit." (269/130a/5)

Hayber (Ḫaybar) "Kâbil ile Lemganat arasında bulunan dağların ve Germ Çeşme ile Câm arasındaki geçidin ismi." (519/243a/7)

Heft-Beçe (Haft-Baça) "Hindukûş dağlarında büyük geçit ile Pervân arasında bulunan yedi geçide verilen isim." (269/130b/10)

Heldi (Haldī) "Gogra nehri üzerinde bir geçit olmalı; Gorahpûr nahiyesinin güneydoğu köşesindedir." (785/370b/6)

Hembâtû veya **Hemtâtû** (Hambātū, Hamtātū) "Tuz silsilesindeki geçit olmalı." (477/224a/1)

Hûbiyân (Hūbiyān veya Hûpiyân ve Ûpîyân) "Kâbil civarında Pervân yolu üzerinde bir geçit." (257/125a/17)

Kahluga veya **Kagulga** (Ḳahluġa, Ḳaluġa) "Derbend-i Âhenîn; Hisar ile Keş arasında bir geçit; burada evvelce bir kale mevcut olmalı." (255/124a/18)

Kara-Kûbe (Ḳarā-Köba) "Hindistan'da, Curzatû ile Dervâze yolu üzerinde bir geçit." (469/221a/26)

Kenâr (Kanār) "Kâlpî eyaletinde, Çenbel ile Cûn'un birleştikleri yerin aşağısında bulunan bir geçit ve bir mevki." (707/331b/7)

Kendirlik (Kandīrlīk) “Şahruhiye ile Ahsi arasında bir mevki ve bir geçit.” (63/32a/14)

Kerki (Kirkī) “Amu-Derya üzerinde, Kabadiyân ile Çâr-Cû arasında geçit.” (251/122a/18)

Kıpçak (Ḳīpçāḳ) “Hindukûş dağlarından, Enderâb ile Kızıl-Su’yun birleştiği yere inen bir geçit.” (269/130b/12)

Kilif (Kilif) “Kabadiyan ile Çar-Cü arasında, Amu-Derya üzerinde bir yer ve geçit.” (251/122a/18)

Kötel-i Zirrîn (Kūtal-i Zirrīn) “Herî-Rûd ile Yeke-öleng arasında bir geçidin adı.” (409/195a/11)

Kûre (Kūra) “Kâbil bölüklerinden Ala Say’a doğru giden yol üzerinde bir yerin ve geçidin adı; geçit güney tarafı sıcak ve kuzey tarafı soğuk olmak üzere iki iklimin arasındadır.” (649/302a/5)

Künbezek (Kunbaẕak) “Kâbil civarında, Zahhâk kalesi ile Saykan arasında bir geçit.” (385/183b/7)

Mama-Hatun (Māmā-Hātūn) “Kâbil’in kuzeyinde, Kar-Düşman yaylasına açılan geçit olmalı.” (511/240a/20)

Nirh (Nirḫ) “Kâbil’in batısında, bugün Kötel-i Taht veya Mezarlar geçidi olarak bilinen bir geçit.” (299/145a/25)

Pârendî (Pārandī) “Hindukûş geçitlerinden biri (Bazarek geçidi) ve bu geçidin dibinde bir köy.” (269/130b/8)

Pervân (Parvān) “Kâbil’in kuzeyinde, Kûhistan’da Bârân’a akan bir nehir ve aynı ismi taşıyan bir geçit.” (269/130b/8)

Secâvend (Sacāvand) “Kâbil’in güneydoğusunda, Lühûger tümeninde bir köy ve bir geçit.” (283/137b/21)

Sengdâkî (Sangdākī) “geçit; Pencâb’da, Bihre civarında olmalı.” (473/222b/17)

Sere-Tağ (Sara-Tāġ veya Tāḳ) “Sirv (Sirû)-Tağ, Sipre-Tağ ve Serv-Tağ şekillerinde de okunabilen bu geçit, Kemrûd vadisinin yukarı tarafında yüksek, dar ve uçurumlu bir yol üzerindedir.” (165/81b/14)

Sihan (Siḫan) “Gazne’nin doğusunda iki üç yığaç mesafede bulunan bendlerden birinin adı.” (287/139a/11)

Şibertû (Şibartū) “Hindukûş dağlarında Bamyan ile Sagan ve Âb-Dere yolu üzerinde bir geçit.” (269/130b/15)

Sipre-Tağ bkz. Sere-Tağ.

Sirv-Tağ bkz. Sere-Tağ.

Teng-i Vagçân (Tang-i Waġcān) “Gerdîz geçidi.” (507/238a/19)

Termiz (Tirmiẕ) “Belh’in kuzeyinde, Amu-Derya’nm sağ sahilinde bir şehrin ve belli başlı geçitlerden birinin adı.” (249/120b/2)

Tûl (Ṭūl) “geçit; Bedahşan ile Kâbil arasında Hindukûş dağlarında Penchîr üzerinden giden üç yoldan ortada bulunanı.” (269/130a/5)

Ubaç (Āwbāc) “Uyaç veya İvaç diye de geçer; Amu-Derya üzerinde, Kabadiyan’dan yukarıda bir geçit.” (255/124b/21)

Yangı-Yol (Yāngī-Yūl) “Hindukûş dağlarında, Gûr-Bend’de Pervân yolu yakınında bir geçit.” (269/130b/11)

Yassı-Keçit (Yāssī-Kaçīt) “Fergana vilayetinde Aylamış nehri üzerinde bir geçit.” (133/65a/7)

Yek-Lenge (Yak-Langa) “Celâlâbâd yolu üzerinde, Büt-Hâk civarında bir geçit.” (539/251b/2)

Zirrîn (Zirrīn) “Yeke çayırı ile Çahcerân arasında bir geçit.” (409/195a/11)

2.29.2.1.8. Deniz İsimleri

umman (‘umān) “Hind Denizi.” (585/273a/4)

2.29.2.1.9. Göl İsimleri

Âb-ı İstâde (Āb-i İstâda) “Gazne’nin güneybatısında, 32° 35° kuzey enleminde bulunan bir göl.” (315/153a/25)

Kûtile (Kotla) “Pencâb’da Fîrûzpûr ile Nuh tahsillerinin sınırı üzerinde, Fîrûzpûr dağlarının eteğindeki göl.” (697/327b/6)

2.29.2.1.10. Nehir İsimleri

Âb-ı Rahmet (Āb-i Rahmat) "Semerkand bölgesinde, Kûhek tepesinin eteğinde Kân-i Gil çayından akan bir nehir." (95/46a /6)

Alişeng ('Alişang) "nehir; Kafiristan'ın Mil kısmından çıkar, Alişeng vadisinden geçip Elingar nehriyle birleştikten sonra Mendraver'in biraz aşağısında Bârân nehrine dökülür." (453/214a/19)

Amu-Derya (Amu Daryāsı) "Ceyhun diye de bilinir; Batı Türkistan'ın büyük nehirlerinden biri." (55/27b/5)

Aras (Arās veya Urus) "nehir; Taşkend'in kuzeyinde, Sır-Derya'nın sağ tarafındaki kollarından biri." (15/8a/19)

Aylamış (Īlāmīş) "Fergana vilayetinde bulunan bir nehir." (133/65a/7)

Bâre (Bāra) "Peşâver'den geçen ve kanallarıyla bu şehrin tarla ve bahçelerini sulayan nehir." (5/2b/10)

Bârân (Bārān) "diğer derelerle birlikte Kâbil deresini oluşturur; Bârân ismi bu birleşmiş derelerin Gendemek üzerinde Surh-Rûd'a karışmasından önceki kısmına verilmiştir." (319/154b/13)

Behet (Bahat veya Bihat) "Pencâb'da, Hindukûş dağlarından çıkan ve Mültân civarında Sind ile birleşen bir nehir." (585/273a/2)

Belhâb (Balḫ-Āb) "kaynağı Kâbil'in güneybatısındaki dağlarda bulunan bir nehrin adı." (281/136a/15)

Benâs (Banās) "Udeypûr'da Aravalli dağlarından çıkıp Rameswar'da Çenbel'e dökülen nehrin adı." (585/273a/8)

Bitvî (Bitvī) "Betwa; Bhopâl bölgesinden çıkıp Çendîrî'yi geçerek Hamîrpûr yakınında Cûn'a ulaşan nehir." (713/335b/24)

Biyâh (Biyāh) "Beas; Pencâb'da Rohtang (Kulu nahiyesinde) geçidinden çıkarak Kaparthala bölgesi sınırında Setlüc ile birleşen nehir." (553/258a/10)

Burhanpûr (Burhānpūr) "Bitvî nehrinin bir kolu." (709/333a/13)

Büthâk (Buthāk) "Kâbil'in doğusunda on mil mesafede, Celâlâbâd yolu üzerinde bulunan bir yer ve aynı ismi taşıyan nehir. (Mahmud Gaznevî'nin Hindistan'dan

getirdiği putları bu yerde kırıp tozlara karıştırmasından dolayı bu ismin verildiği söylenmektedir.)" (517/242a/3 -763/360a/14)

Câm (Cām) "Horasan'da Câm deresinin (bugünkü Câm-Rûd) üzerinde, Meşhed ile Herat arasında bulunan bir şehir ve aynı ismi taşıyan nehir." (751/354a/21)

Cîlem (Célam) "Jhelum; Pencâb'da aynı adı taşıyan bir nahiyenin merkezi olup aynı addaki nehrin sağ sahilinde bulunmaktadır. Nehir Keşmir'de Vernâg kaynağından çıkar ve Trimmu'da Çânâb ile birleşir." (545/254b/24)

Cûn (Cūwn) "Jumna; Hindistan'da Tehri eyaletinde Himalaya'nın Bandarpanâh tepesi yakınlarından çıkan, Jamnotri'yi geçer ve Kârâ'da Sevâlek dağlarını delerek Allahâbâd'ın altında Ganj'a ulaşan nehir." (563/263a/22)

Cûy-i Encîl (Cūy-ī incīl) "Herat'ta bir nehrin adı." (401/191b/26)

Cûy-i Şâhî (Cūy-ī Şāhī) "Lemgan nehrinin Kâbil nehriyle birleştiği yerde bulunan bir mevkinin ve nehrin ismi." (517/242b/18)

Çânâb (Çānāb) "Kangra nahiyesinin Kulu bölgesindeki Lahûl'den iki dere (Çandra ve Bhâga) halinde çıkarak Tandi'de birleşir ve buradan Çamba, Kiştvâr, Pencâb'ı geçerek Miyan Kot'ta Sind'e dökülür." (585/273a/2)

Çagan-Saray (Çaġān-Sarāy) "Pamir yakınında, Puştehar'dan çıkan bir nehir." (277/134b/19)

Çîr (Çīr) "Sır-Derya'nın bir kolu." (17/8b/3)

Çenbel (Çanbal) "Cûn nehrinin bir kolu olup Jenapao dağlarından çıkar." (585/273a/8)

Dere-i Hoş (Dara-i Ḫoş) "Dere-i Türkmen diye de bilinir; Gûr-Bend ırmağına dökülür." (331/160a/15)

Dergam (Darġām) "Semerkand'ın güneyinden ve bir şer'i mesafeden geçen bir nehrin adı; Semerkand'ın bağları, bahçeleri ve birkaç kazası bu suyla sulanır." (93/45a/14)

Dih-Yâkub (Dih-Ya'ḳūb) "Kâbil'in güneydoğusunda, Bârân nehrine akan Lühûger'in bir kolu." (263/128a/23)

Dûgâbe (Dūgāba) "Kâbil'in güneybatısında, üç şer'i mesafesinde bulunan karlı büyük bir dağdan çıkan nehir." (281/136a/15)

Elingar (Alingar) “nehir; Kâfiristan’ın Gevar kısmından çıkar ve Elingâr’ı geçerek Alişeng nehriyle birleştikten sonra Mendrâver’in biraz aşağısında Bârân nehrine dökülür.” (275/133a/9)

Enderâb (Andarāb) “Kâbil vilayetinin doğusunda ve Hindukûş’un kuzeyinde bulunan dağlardan biri ve aynı ismi taşıyan nehir.” (269/130b/12)

Endican (Andican) suyu “Sır-Derya’nın kollarından biri.” (3/2a/17)

Erind (Arind) “Birleşik eyaletlerde, Mainpûri nahiyesinden çıkıp Mainpûri, Etâve ve Cûnpûr nahiyelerini geçerek Hamîrpûr’un yukarısında Ganj’a ulaşan bir nehir.” (801/379a/16)

Ganj (Gang) “Tehri devletinde, Gangotri’de bir mağaradan çıkarak Hardvâr yaylasından Bengâle ve Birleşik eyaletlerini geçen, 1.5557 mil gittikten sonra Meghna ağzında denize dökülen büyük bir nehir.” (585/273a/4)

Gazne (Ġāznī) “Lüguher’in kuzeyinden geçerek Kâbil deresine ulaşan bir nehrin adı.” (287/138b/3)

Geger (Gagar) “Ghagar, Sirmûr’dan çıkarak Embâle, Patiâla ve Hisar’dan geçtikten sonra, Bhatner’in Bikanîr çölünde kaybolan bir nehir.” (721/338b/10)

Gembîr (Gambīr) “Agra ile Dûlpûr arasındaki yol üzerinde bir nehirdir. Claypûr’un içinden ve Dûlpûr’un kuzey sınırından geçerek Agra’nın yukarısında Cûn’a ulaşır.” (723/339a/9)

Gendek (Gandak) “Nepal’den başlayarak Bengâle birleşik eyaletlerinden geçip Patna karşısında Ganj’a ulaşan bir nehir.” (779/368a/19)

Gûy (Gūmti) “Gumti, Birleşik eyaletlerde Pilibhît’in yirmi mil doğusundan çıkıp Şah-Cihanpûr, Leknû ve Cûnpûr’dan geçerek Gâzipûr nahiyesinde Seyidpûr’da Ganj’a ulaşan nehir.” (773/364b/15)

Gûmti (Gūmtī) “Ganj’ın bir kolu.” (773/364b/15)

Gürgân (Gurgān) “Hazer denizinin güneydoğusunda bir nehir.” (341/165a/16)

Hermend (Hirmand) “Kâbil yakınındaki dağların batısından çıkıp Girişk’i geçtikten sonra Sîstân gölüne dökülen bir nehir.” (405/192b/2)

Hoca-Hızır (Ḫʷāca Ḫīżīr) “Hindistan’da Becûr civarında bir nehir.” (469/221a/23)

Hocend (Ḫocand) suyu "Sır-Derya'nın Fergana'nın içinden akan kısmına verilen isim." (147/72a/14)

Hurd-Kâbil (Ḫūrd-Kābul) "Kâbil civarında bir nehir." (763/360a/14)

Kâbil (Kābil) "nehri, Dih-Yâkub boğazlarından Çardih ovasına girer ve Divrîn boğazından ovayı terk eder." (269/131a/25)

Kara-Su (Âb-ı Ralmet, Siyâh Âb) "Bağ-ı Safa ile Bala-Bağ arasındaki yol bu nehirden geçer ve bu mevkinin doğusunda Surh-Rûd nehriyle birleşir." (543/253b/14 - 95/46a /6)

Keçe-Kût (Kaça-Kot) "nehir; Hindistan, Pencâb'da Hârû, Hâru veya Harru nehrinin diğer bir ismi olmalı; Sind nehrinin bir kolu ve bir bölgenin ismi." (331/159b/5)

Kemrûd (Kamrûd) "Kara-Tağ dağlarının güneydoğusunda, Hisar'a doğru akan bir nehir." (67/33b/18)

Kermnâs (Karmnās veya Karmanāsa) "nehir; Bengâle'de, Rohtâsgarh'tan on sekiz mil güneydeki Raisnûr dağlarından çıkıp Mirzapûr nahiyesinden geçer; Şahâbâd'ı Benâres'ten ayırır ve Cûse civarında Ganj'a ulaşır." (775/365b/9)

Kevârî (Kuvārī) "nehir; Çenbel'in bir kolu olup bu nehrin Cûn ile birleştiği yerden biraz yukarıda birleşir." (725/340a/5)

Kişm (Kişm) "Bedahşan'da, Kökçe nehrinin bir kolu." (739/347a/8)

Kızıl-Su (Surh-Âb) "Kâhmerd yakınlarından çıkıp Dûşî civarında Enderâb ile birleşen nehir." (253/123a/19)

Kökçe (Kūkça) "Bedahşan'da Kâfiristan'dan çıkan Amu-Derya'nın iki büyük kolundan biri." (425/202b/22)

Kûhek (Kohak veya Kūhik) "Semerkand'ın kuzeyinde ve ondan iki kürûh mesafede akan bir nehir. Şehir ile su arasında Kûhek tepesi vardır; nehir bu tepenin yanında aktığı için bu ismi almıştır." (181/90a/16)

Mânesnî (Mānasnī) "Bugün Rûparel ismiyle anılan nehir; Elvâr nahiyesinden Gurgaon'a girer ve Landdha kanalını izleyerek Fîrûzpûr vadisini geçer." (693/326a/24)

Murgâb (Murġāb) "Hezâre dağlarından çıkarak Merv'in yanından aşağıya doğru akan bir nehir." (251/122a/10)

Penchîr (Panchīr) suyu "bugünkü Pencşîr; Hindukûş dağlarından Kıpçak dağlarının doğusuna doğru, Babür'ün geçtiği geçit ve aynı ismi taşıyan nehir." (513/241a/14)

Penc-Kûre (Panc-Kūra) "Hindistan'da Becûr nehrine dökülen bir nehir." (467/219b/3)

Perserû (Parsarū) "Hindistan'da Birleşik eyaletlerde bir nehir." (799/378a/18)

Pervân (Parvān) "Kâbil'in kuzeyinde, Kûhistan'da Bârân'a akan bir nehir ve aynı ismi taşıyan bir geçit." (269/130b/8)

Pîh (Pīḥ) "Kâfiristan'ın bir kısmının ve oradan gelip Çağ-Saray suyuyla birleşen küçük bir nehrin adı." (303/146a/9)

Pür-Emîn (Parayīn) "Kâbil vilayetinde Saygil civarında bir dere." (453/214a/21)

Püt-Hâk (Put-Ḫāk) "Kâbil vilayetinde, Dih-Yâkub ile Bârik Âb arasında bir ırmak." (517/242a/2)

Râvî (Rāvī) "Pencâb'ı oluşturan beş nehirden biri; Kulu nahiyesinde çıkar ve Çanâb'a dökülür." (585/273a/2)

Reheb (Rapt) "Nipâl'den itibaren Ganj ile birleşen Raşti nehri olabilir." (585/273a/5)

Seyhun (Sayḥūn) "= Sır-Derya, Batı Türkistan'ın iki büyük nehrinden biri." (15/8a/14)

Seng (Sang) "Fergana vilayetinde Ahsi'ye iki şer'î mesafede bulunan bir mevki ve aynı adı taşıyan bir nehir." (173/85b/18 - 233/114a/3)

Senger (Sangar) "Etâve ile Gûnpûr nahiyeleri arasından geçerek Kâlpî'nin altında Cûn'a ulaşan nehir." (305/147b/11)

Serû (Sarū) "nehir; bu nehrin bir çok ismi vardır. Asıl nehir Kumaon'da çıkar (Kāli) "Katai Ghât'ta batı Sarju ile birleşir ve bundan sonra Sarju, Sarû, Sarda veya Ghâgra isimlerini alır; daha aşağıdaysa doğu Sarju ile birleşir. Babür'ün kastettiği Serû, bu birleşmiş nehirlerin Ganj'a dökülünceye kadar olan kısmıdır." (585/273a/5)

Setlüc (Satluc veya Sutlac) "Tibet'te Manasorāvar gölü civarında çıkarak Simla dağ eyâletleri ile Pencâb'dan geçen ve Muzaffargarh nahiyesinde Mithankot'ta Sind'e ulaşan nehir." (479/225b/7)

Sevâd (Savād veya Swat) "Misatta'nın sol sahilinde Kâbil deresiyle birleşen bir nehir." (533/250a/23)

Sincid (Sincid-Dara) “Gûr-Bend’in batısında veya kuzeybatısında bulunan bir dere.” (257/125a/22)

Sind (Sind) “Hindistan’ın kuzeyinden güneybatısına akan büyük nehir (İndüs).” (303/146b/12)

Siyah- Âb bkz. Kara-Su.

Sûhân (Sohān) “nehir; Sind ile Cîlem (Jhelum) arasında, Sind’in bir kolu.” (473/223a/20)

Sûn (Sūn) “Amarkantak’tan çıkıp Bilâspûr nahiyesinde Revah devleti ile Mirzapûr ve Şahâbâd nahiyelerinden geçerek Dinâpûr’un on mil yukarısında Ganj’a dökülen bir nehir.” (773/364b/0)

Surhâb bkz. Kızıl-Su.

Surh-Rûd (Surḫ-Rūd) “Adinapûr’un güneyinde, Sefîd Rûd’dan çıkan ve Çigdelik ile Gendemek arasında Kâbil deresiyle birleşen bir nehir.” (273/132b/19)

Sünnâm (Sunnām veya Sanām) “Hindistan’da Patiâla’da bir nehir.” (561/262a/8)

Ternûk (Tarnūk) “Helmend nehrinin bir kolu olup Mukur’dan Kandahar’a doğru akar; aynı nehrin üzerinde bir vilayet.” (451/213b/22)

Tutum-Dere (Tûtûm-Dara) “Hûbiyân’ın yaklaşık yirmi beş kilometre kuzeybatısında bir vadi ve bir nehir.” (763/360a/17)

Tüs (Tüs) “Hindistan Birleşik eyaletlerde, Feyzâbâd civarında Ghogra’danaynlan bir koldur; batıda Raisnûr dağlarından çıkar, Revah ve Allahâ-bâd nahiyelerinden akar ve Ganj’a Cûn’un birleştiği yerden on dokuz mil aşağıda ulaşır.” (647/301b/6)

Ulabatû (Ūlābatū) “Gazne vilayetinde Hoca-İsmâil ile Kettâvaz arasında bulunan bir nehir.” (429/203a/11)

Urus bkz. Aras.

2.29.2.2. Yapı İsimleri

2.29.2.2.1. Bina İsimleri

Ak-Saray (Aḳ-Sarāy) “Herat’ta, Irak kapısının dışında, Sultan Ebû Said Mirza tarafından yaptırılan bir bina.” (259/126a/11)

Baba-Tevekkel (Bābā-Tükal) “tekke; Endican civarında bir yerin adı. (219/108a/13)

Bâdelger (Bādalgar) “Güvâlyâr kurganının dışında Mân-Sing tarafından yaptırılan bir binanın ismi.” (727/341b/25)

Bostan-Saray (Bustān-Sarāy) “Semerkand’ın erkinde Uluğ Bey tarafından yaptırılmış bir imaret.” (171/85a/24)

Cihan- Nümâ (Cihān-Numā) “Fîrûz Şah’ın yaptırdığı bir imaret; Dehli vilayetinde, kuzeyden güneye doğru uzanan dağın başladığı küçük ve kayalık bir tepenin üzerindedir.” (585/273a/11)

Çihil-Sütûn (Çihil-Sutūn) “Semerkand civarında, Kûhek tepesinin eteğinde Bağ-ı Meydan bahçesinin içinde Uluğ Bey tarafından yaptırılmış büyük bir binanın adı.” (97/47a/5)

Çinihâne (Çīnīḫāna) “Semerkand civarında Kûhek tepesinin batı tarafındaki eteğinde bulunan Bağ-ı Meydan bahçesinde Uluğ Bey’in yaptırdığı duvarları köşk.” (97/47b/149)

Devlet-Saray (Davlat-Sarāy) “Hisar kurganının dış mahallesinde Sultan Mahmud Mirza tarafından yaptırılan bir sarayın adı.” (115/56b/18)

Halâsiye (Ḥalāṣīya) “Herat’ta Mîr Ali Şîr’in hankası.” (401/191b/28)

İhlâsiye (Iḫlāṣīya) “Herat’ta Mîr Ali Şîr’in hankası.” (401/191b/28)

Kisrî takı, (Tāḳ-i Kisrā) “Bağdad’da bir binanın adı.” (101/49a/10)

Kök-Saray (Kök-Sarāy) “Semerkand erkinde dört katlı büyük bir köşk.” (75/37a/8)

Kudsiye (Ḳudsīya) “Herat’ta Mîr Ali Şîr’in cami ve medresesinin ismi.” (401/191b/26)

Kûre-Ketri (Kūra-Katrī) “Pencâb’da Peşâver dâhilinde, Bigrâm civarında mağaralar içinde bir Hindu-cûgî mâbedi.” (301/146a/23)

Mukavvihâne (Muḳavvīḫāna) “Herat’ta Bağ-ı Cihan- Ârâ’da bir binanın ismi.” (401/191b/21)

Mescid-i Laklaka (Mascid-i Laḳlaḳa) “Semerkand’da bir mescidin ismi; ‘laklak’ sesinden dolayı bu isim verilmiştir.” (97/47b/15)

Mescid-i Mukattâ (Mascid-i Muḳaṭṭa) “Semerkand’da bir mescidin ismi; parça parça ağaçlardan yapılmış olduğundan bu ismi almıştır.” (95/46b/18)

Mezar-ı Şah (Mazār-i Şāh) “sahabeden Kusem bin Abbas’ın mezarı, Semerkand’ın Âhenîn kapısının dışarısında bulunmaktadır.” (91/44b/26)

Mirza Hamamı (Mīrzā Ḥammāmı) “Semerkand’da bir hamamın adı.” (95/46a/15)

Safaiye ve **Şifaiye** (ṣafā’īya ve Şifā’īya) “Herat’ta Mîr Ali Şîr’in şifa yurdu.” (401/191b/28)

Şeyh Nizam Evliya (Şayḫ Nizâm Avliyâ’) türbesi “Dehli’nin üç mil güneybatısındadır.” (573/267b/9)

Şeyhülislam (Şayḫ al-islām) medresesi “Herat’ta bir medrese.” (373/179a/11)

Tarabhâne (Ṭarabḫāna) “Herat’ta bir saray.” (401/191b/21)

Ünsiye (Unsiya) “Mir Ali Şîr’in Herat’taki evlerinin ve makberesinin ismi.” (401/191b/21)

2.29.2.2.2. Kale- Kurgan İsimleri

Adinapûr (Ādinapûr) “Nigenhâr tümeninin merkezi; Kâbil’den doğuya doğru on üç yığaç uzaklıkta, Kâbil deresinin güneyinde, Surh-Rûd’un ağzında bir kaledir (Udyānapūra).” (271/131b/21)

Ala-Kurgan (Ālā- Ḳūrgān) “İhtiyareddin Kalesi diye de bilinir; Herat’ın kuzeyinde sağlam bir hisar olup devlet hapisanesi olarak da kullanılmıştır.” (413/197a/21)

Aşbara “Isık göl civarında bir bölge ve aynı ismi taşıyan bir kalenin adı.” (21/10a/1)

Bâb (Bāb veya Pāp) “kale; Ahsi ile Kâsân arasında, Sır-Derya’nın sol kıyısındadır.” (111/54b/20)

Cihan-Nümâ (Cihān-Numā) “Bihre kurganının başka bir adı.” (481/226a/5)

Çine (Çīna) “Kâbil civarında bir kurganın adı.” (513/241a/13)

Çünâr (Çunār) “Ganj üzerinde, Benâres’ten on sekiz mil batıda bir hisar; Birleşik eyaletlerin Mirzapûr nahiyesinde bir tahsilin merkezi.” (767/362b/21)

Ecer (Acar) “Kâhmerd’in yaklaşık on iki mil batısında bulunan bir kurganın ve aynı ismi taşıyan bir derenin adı.” (249/121a/12)

Erhıyan (Arḫiyān) “Fergana’da, Gazne-Nemengan’ın bir şer’i mesafesinde bulunan bir kurganın adı.” (149/73a/12)

Fân (Fān) “Türkistan’da Keştûd civarında bir kurganın adı.” (165/82a/27)

Gazne (Ġaznī) “Afganistan’da Kâbil’in yüz otuz beş kilometre güneybatısında müstahkem bir kale.” (271/131b/9)

Gingûte (Gingūta) “Deşt ile Dûn arasında bir kurganın adı.” (551/257a/14)

Hamlengân (Ḫamlangān) “Bedahşan’da bulunan bir kurgan.” (319/154b/23)

Hoca-Didar (Ḫʷāca-Dīdār) “Semerkand civarında bir kurgan.” (167/82b/17)

Hürûr (Harwar) “Hindistan’da, Pencâb’ın dağlık kısmında bulunan müstahkem kalelerden biri.” (559/261a/12)

İhtiyareddin kalesi bkz. Ala-Kurgan.

Kal’a-i Debûsî bkz. Debûsî.

Kal’a-i İhtiyareddin bkz. Ala-Kurgan.

Kal’a-i Zafer (Ḳal’a-i Ẓafar) “Hulm ırmağı üzerinde, Hulm ile Kâhmerd arasındadır. Harabeleri Amu Derya’nın bir kolu olan Kökçe’nin sol sahilinde hâlâ mevcuttur.” (319/154b/20)

Kendâr (Kandār) “Racpûtâna’da, Retenbûr’un birkaç mil doğusunda, bir dağ kalesi.” (639/298a/25)

Keştûd (Kaştūd) “Hisar civarında, Fân ile Kûhek arasında bir kurgan.” (485/228a/1)

Kûtile (Kotla) “kale; Pencâb’da Kongre bölgesinin güneybatı köşesinde, Hoşyârpûr’un kenarındaki Koflair olmalı.” (557/260b/22)

Madu kurganı (Maza) “Fergana’da Uş vilayetinde bulunan bir kurgan.” (137/67a/19)

Milvet (Milvat) “Pencâb’da, Hoşyârpûr nahiyesinin merkezinde bir kale: Sultan Behlûl Lûdi devrinde (1451 -1489) inşa edilmiştir (= Malot).” (551/257a/11)

Nânî (Nānī) “Gazne civarında bir kurgan.” (237/116b/24)

Nesûh (Nasūḫ) “Fergana’da Kend-Bâdem’e üç yığaç mesafede bulunan bir kurgan.” (115/56a/1)

Nîrehtû (Nīrātū) “Herat’ın doğusunda Badgîs nahiyesinde müstahkem bir kale.” (455/215a/19)

Özket (Urġut veya Özgüt) “Şavdar dağı eteğinde bir kurgan.” (83/40b/9)

Râbirî (Rābirī) “Dû- Âb’da, Agra ile Etâve arasında, Çendvâr’ın aşağısında Cûn nehri üzerinde bir kale.” (641/298b/7)

Retenbûr (Ratanbūr) “Rantambhor, Jaipur devletinin güneydoğu köşesinde, 1578 kadem yüksekliğinde tek başına bir kayanın üzerinde bulunan meşhur kale.” (581/272a/4)

Ribat-ı Hoca (Ribāṭ-i Ḫʷāca) “Semerkand’ın batısında, Şavdar Tümeninin merkezi olan kurgan.” (121/59a/10)

Soğd (Soġd) “Semerkand’ın 2-3 yığaç daha aşağısında bulunan tümen ile merkezi bulunan kurganın adı.” (77/38a/4)

Şaf-Temûr bkz. Kal’a-i Zafer.

Şirâz (Şīrāz) “Semerkand’ın yirmi beş mil kuzeyinde bulunan bir kurgan.” (21/10a/19)

Tehenger (Tahanger) “Racpûtânâ’da Karauli memleketinde, 1058’de inşa edilen ünlü bir kale.” (651/303b/15)

Üştür (Uştur) “Taşkend’in yakınlarında bir kale.” (415/197b/11)

Vesmend (Vasmand) “Semerkand civarında Esfidek kurganlarından biri.” (169/83b/21)

Zahhâk (Ẓaḥḥāk) “Bamyan’ın güneyinde Üştür-Şeher ile Künbezek arasında bir kale.” (385/183b/7)

2.29.2.2.3. Kapı İsimleri

Âhenin (Āhanīn) “Semerkand’ın kapılarından birinin adı.” (185/91b/1)

Cermgeren (Carmagaran) kapısı “Kâbil’in kapılarından birinin adı.” (261/127a/19)

Çârreh (Çārrah) “Semerkand’ın kapılarından birinin adı.” (163/80a/5)

Dervâze-i Firûzâbâd (Darvāza-i Pīrozābād) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/24)

Dervâze-i Hoş (Darvāza-i Hūş) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/24)

Dervâze-i Irak (Darvāza-i İrāk) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/23)

Dervâze-i Kıpçak (Darvāza-i Ḳipçāk) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/23)

Dervâze-i Melik (Darvāza-i Malik) “Herat’ta bir yer adı.” (401/191b/23)

Dört-Yol kapısı (Cahārraha) “Semerkand’ın kapılarından biri.” (75/37a/1)

Fîrûze (Fīrūza) “Semerkand’ın kapılarından birinin adı.” (185/92a/14)

Gâzüristan (Gāzuristān) “Semerkand’ın kapılarından birinin adı.” (291/141a/19)

Hâtî Pûl (Hāt’-Pul) “Güvâlyâr’da bir kapının ismi.” (725/340a/10)

Irak (‘Irāḳ) “Herat kapılarından birinin adı.” (401/191b/23)

Mâşûr (Māşūr) “Kandahar kurganının kapılarından biri.” (477/211b/18)

Sûzengerân (Sūzangarān) kapısı “Semerkand’ın kapılarından biri.” (185/92b/19)

Şeyhzâde (Şayẖzāda) kapısı “Semerkand’ın kapılarından biri.” (185/92b/17)

2.29.2.2.4. Köprü İsimleri

Çoban köprüsü (Çupan Köprügi) “Deşt-i Hasbân ile UraTepe arasında bir mevkinin adı.” (159/78a/4)

Kutluk-Kadem (Ḳutluḳ-Ḳadam) köprüsü “Kâbil civarındadır.” (507/238b/26)

Megâk (Maġāk) “Semerkand’ın biraz doğusundan geçen aynı isimli nehrin üzerinde bulunan köprü.” (81/40a/23)

Mirza Köprüsü (Mīrzā Köprügi) “Semerkand yakınında bir köprü.” (89/43a/9)

Molla-Baba (Mullā-Bābā) köprüsü “Kâbil civarında bir köprü.” (169/83b/15)

Muhammed Çeb (Ceb) köprüsü “Semerkand yakınlarında bir köprü.” (89/43a/7)

2.29.2.2.5. Çeşme İsimleri

Baba-Kara (Bābā-Karā) “çeşme; Becûr vadisinin kuzeyinde ve Jandol yolunun üzerindedir.” (465/218b/1)

Çeşme-i Pere (Çaşma-i Para veya Tara) “Gerdîz geçidinin altında ve geçidin kuzey tarafında olmalı.” (511/239b/2)

Fîrûzpûr (Fīrūzpūr) “küçük bir kaynak olup, Ticâre Kasabasından Revârî’ye giden ve Milvet tepelerinden geçen yolun kenarındadır.” (697/327a/1)

Hoca-Abdussamed (Ḫʷāca ‘Abd al- ṣamad) “Kâbil civarında, Şah Kâbil dağında bulunan bir çeşme (= Hoca-Rūşenâî).” (265/128b/6)

Hoca-Rûşenâî bkz. Hoca-Abdussamed. (265/128b/6)

Hoca-Seyârân (Ḫʷāca-Sayārān) “çeşme; etrafına üç cins ağaç dikilmiştir ve bunların üç azizin (Hoca Mevdûd Çiştî, Hoca Hâvend Said ve Hoca Rîg-i Revân) kerameti olduğu söylenir. İstalif ile İstergaç köyleri yakınlarında bir dağ eteğindedir.” (499/235a/17)

Özel İsimler İle İlgili grupta 2352 başlık bulunmaktadır. Bu grup Babür’ün eserinde bahsettiği döneminden önce yahut döneminde yaşamış kişiler – akrabaları, arkadaşları, maiyetinden kişiler, düşmanları, sanatçılar, dansçılar vb. yaşadığı yahut bulunduğu şehirler, bu yerlerdeki yapılar, kurganlar, kapılar, çeşme ve köprüler; bağ- bahçe koru, ova, yayla, çayır, çöl, dağ, nehir, göl, geçit gibi coğrafi yapıların isimlerinden oluşmaktadır. En çok ismin bulıunduğu grup bu gruptur. Metnin bağlamına genel olarak bakarsak eserde en çok özel isimler verilmiştir. Bu da Babür’ün okuyucuyu o dönemin dünyasına götürdüğünün ve canlı bir şekilde ortamı yaşama fırsatı verdiğinin kanıtıdır. İsimleri verilen pek çok şahıs ayrıntılı olarak fiziki ve psikolojik betimlemeyle aktarılmıştır. İsmi geçen pek çok şehir sosyo-kültürel ve coğrafi özelliği ile metinde anlatılmıştır. Yapılar, binalar, kapılar, köprü ve çeşmeler kısa kısa anlatılmış ve bize o dönemin haritasını çizme şansı vermiştir. Özel isimlerin metinde bu kadar yer alması Babürnâme’ye bir hatırat olmanın yanında önemli bir tarihî belge niteliği kazandırmıştır.

2.30. Psikolojik Durumlarla İlgili İsimler

2.30.1. Davranış

aṭvār (< Ar. eṭvār) “davranışlar, hâl ve hareketler” (45/22b/12 - 141/68b/8 - 253/123a/11)

bāra (< Far. bāra) “davranış, tutum” (105/51a/6 - 313/151b/13 - 465/219a/13 - 711/334a/16)

hāl (< Ar. hāl) “hâl, durum” (153/75b/24 - 247/120a/7 - 423/201b/12)

ḥālat (< Ar. ḥālet) “hâl, durum” (53/27a/22 - 207/102b/19 - 243/119a/18)

ḥālatî (< Ar. ḥāletî) “bir hâl” (235/115a/5 - 241/118a/18)

ḥarakat (< Ar. ḥareket) “hareket, davranış” (247/120b/19 - 101a/14/203 - 357-18/172a)

ḥarakatî (< Ar. ḥareketî) “bir hareket, bir davranış” (285/138b/25)

kayfıyyat (< Ar. keyfiyet) “durum, hâl, vaziyet” (207/102b/19 - 213/105a/17 - 677/316a/24)

ma’āş (< Ar. maʿāş) “davranış, yaşayış” (647/302a/15 - 743/349a/4 - 765/361a/8 - 765/361a/10)

muʻāmala (< Ar. muʻāmele) “davranış, muamele” (47/24a/20 - 157/77a/8 - 183/91b/26)

nahç (< Ar. nehc) “tavır, tutum, davranış” (35/18a/15)

rasm (< Ar. resm) “davranış, tarz, âdet” (273/132a/1 - 581/271b/18 - 301/145b/10)

ṭawr (< Ar. ṭavr) “tutum, davranış biçimi” (255/124a/7)

2.30.1.1. Acıma

taraḥḥum (< Ar. teraḥḥum) “merhamet etme, acıma” (131/64a/8)

2.30.1.2. Açılma

inbisāṭ (< Ar. inbisāṭ) “yayılma, açılma (davranış)” (85/41b/10)

2.30.1.3. Aşk

ʻişḳ (< Ar. ʻişḳ) “aşk” (153/76a/28 - 373/179b/21 - 379/181b/4)

ʿāşiḳlıḳ (< Ar. ʿāşıḳ + < Tr. -lıḳ) “âşık olma durumu” (73/36a/10 - 379/181b/4)

maʿşūḳ (< Ar. maʿşūḳ) “sevilen, sevilmiş erkek” (367/176b/17)

maʻşūḳluḳ (< Ar. maʿşūḳ + < Tr. -luḳ) “sevilen erkek olma” (73/36a/10)

māyil (< Ar. māyil) “gönlünü kaptırmış, âşık” (77/38a/12 - 153/75b/13 - 349/168a/2)

2.30.1.4. Aptallık

gollük (< Tr. gol + lük, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ahmaklık, budalalık” (433/205a/9)

tīramaġzlıḳ (< Far. tīre-mağz + < Tr. -lıḳ) “aptallık” (359/173a/25)

2.30.1.5. Cesaret

cur’at (< Ar. cür’et) “atılganlık, cesaret, cüret” (407/194a/13)

calādat (< Ar. celādet) “güçlü olma, cesur olma” (461/217a/22)

şacā‘at (< Ar. şecā‘at) “cesaretlilik, yiğitlik” (139/68a/22)

2.30.1.6. Çaresizlik

iżṭirār (< Ar. iżṭirār) “mecburiyet, çaresizlik” (455/215a/16)

2.30.1.7. Dalgınlık- Gaflet

ġāfillıḳ (< Ar. ġāfil + < Tr. - lıḳ) “gafillik” (211/104a/6 - 365/175a/10 - 455/215a/14)

ġaflat (< Ar. ġaflet) “dalgınlık, gaflet” (223/110a/22)

2.30.1.8. Endişe

ḫudūḳ (< Far. ḫudūḳ) “kuruntu, endişe” (669/311b/10 -669/311b/14)

2.30.1.9. Gurur

ābrū (< Far. ebrū) “şeref, gurur” (449/212b/26)

canāb (< Ar. cenāb) “şeref, onur, saygınlık” (73/36b/23 - 369/177b/20)

2.30.1.10. Gücenme

infi‘āl (< Ar. infi‘āl) “kırılma, gücenme, tepki gösterme” (153/75b/24 - 207/102b/16 - 427/203a/7)

tar (< Far. ter) “gücenme” (73/36a/6)

2.30.1.11. Güçsüzlük

zebūnluḳ (< Far. zebūn + < Tr. -luḳ) “zayıflık, güçsüzlük” (229/112a/4)

zārlıḳ (< Far. zār + < Tr. -lıḳ) “zayıflık, perişanlık” (45/23a/14 - 321/155a/8)

2.30.1.12. Hoşnutluk

āsūdalıḳ (< Far. āsūde + < Tr. -lıḳ) “esenlik” (669/312a/19)

ḫāṭircam‘ (< Ar. ḫāṭır + cem‘) “hoşnut, huzurlu” (465/218b/8)

ḫursandlıḳ (< Far. hursend + < Tr. -lıḳ) “hoşnutluk” (803/380b/25)

2.30.1.13. Huzursuzluk

béḥudūrluḳ (< Far. bi + < Ar. ḥużūr + < Tr. -luḳ) “huzursuzluk” (109/53b/18 - 143/69b/6 - 351/169b/23)

2.30.1.14. Huzur

ḥużūr (< Ar. ḥużūr) “huzur” (241/117b/2 - 503/237a/26)

2.30.1.15. Hüzün

firāḳ (< Ar. firāḳ) “ayrılığın sebep olduğu hüzün, gam, keder” (325/157a/12)

2.30.1.16. İstek

arman (< Far. arman) “arzu” (527/247b/17)

dā’iya (< Ar. dā’iye) “istek, arzu” (477/225a/25 - 105/51b/22 -707/332a/12)

darḫwāst (< Far. derḫāst) “istek, dilek” (145/70b/4 - 523/245a/1- 535/250b/6)

ḫāṭirḫʷāh (< Ar. ḫāṭır + Far. ḫāh) “arzu edilen istenen şey” (367/176b/23 - 391/187a/27 - 433/205a/16)

havās (< Ar. hevās) “istek, heves” (205/101b/13 - 493/232a/5 - 575/269a/20)

ḫʷāst (< Far. ḫāst) “arzu, istek” (65/32b/4 - 125/61a/8 - 169/83a/2 - 291/140b/4 - 507/238a/12)

irādat (< Ar. irādat) “dileme, isteme” (13/7a/24 - 37/18b/2 - 43/22a/26)

maḳṣūd (< Ar. maḳṣūd) “istenilen şey, istek” (173/86a/19 - 177/88a/23)

raġbat (< Ar. rağbet) “bir şeye gösterilen istek, arzu” (451/213a/11)

tilegen (< Tr.tile-‘dilemek’, EDPT, s. 492 + -gen, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “dileyen” (237/116a/1 - 329/159b/25)

tilek (< Tr. tilek EDPT, s. 498, KRH: tilek/ tilék, HAR: tilek, KIP: tilek) “istek, dilek” (241/118b/24)

2.30.1.17. İsteksizlik

karh (< Far. kerh) “isteksizce, mecburen” (451/213a/12)

kirāhat-i ṭab (< Ar. kirāhat + < Far. -i + ṭab) “isteksiz, gönülsüz” (595/277b/10)

nāḫʷāhī (< Far. nā + ḫāhī) “isteksiz, gönülsüz” (255/124a/6 - 635/295b/2)

2.30.1.18. İnat

inād (< Ar. inād) “ayak direme, inat. Metinde *karşıt olma, aksi düşünce belirtme* anlamında kullanılmıştır.” (441/208b/2 - 641/298b/3)

mutamarrid (< Ar. mütemerrid) “yanlışında ısrar eden, dik kafalı” (305/147b/12)

2.30.1.19. İntikam

intiḳām (< Ar. intiḳām) “öç, intikam” (151/74b/26)

2.30.1.20. Kararsızlık

mutaraddid (< Ar. mütereddid) “kararsız, tereddüt eden” (225/111a/20)

taraddud (< Ar. tereddüd) “karasız kalma, tereddüt” (123/60a/11 - 309/149b/22 - 425/202a/5)

2.30.1.21. Keder

alam (< Ar. elem) “elem” (701/329b/14 - 711/334a/20 - 745/350a/18)

ḫacil (< Ar. ḫacil) “utanmış, kederli” (421/200a/6 - 427/203a/6)

ḫʷārzār (< Far. ḫār + zār) “umutsuz, kederli” (255/124b/22)

ıżṭırāb (< Ar. ıṣṭırāb) “keder, tasa” (31/15b/7 - 207/102b/16 - 227/111b/13)

iżṭırāb (< Ar. ıṣṭırāb) “acı, keder, tasa” (225/111a/23 - 243/119a/13 - 333/161a/11)

ḳahr (< Ar. ḳahr) “keder, sıkıntı” (91/44b/23)

2.30.1.22. Kin

kīna (< Far. kīne) “kin, gizli düşmanlık” (197/98b/24)

kine (< Far. kīne) “kin, öç” (347/167a/6)

niḳār (< Ar. niḳār) “kin, inat” (83/41a/13 - 335/162b/24 - 385/184a/17)

2.30.1.23. Korku

ḳorḳaḳlıḳ (< Tr. ḳorḳ- ‘korkmak’, EDPT, s. 651 + -aḳ- + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “korkaklık” (71/35a/8)

parvā (< Far. pervā) “1. ilgi, 2. korku” (13/7a/26 - 163/80b/12 - 441/208b/2)

vahm (< Ar. vehm) “yersiz korku, kuruntu” (193/95b/6 - 241/118a/19 - 303/146a/8)

2.30.1.24. Merhamet

insāniyyat (< Ar. insāniyet) “merhamet, insanlık” (165/81b/25 - 167/82a/6 - 247/120b/15)

inṣāf (< Ar. inṣāf) “merhamet etme, acıma” (139/68a/22)

rahmat (< Ar. rahmet) “acıma, merhamet etme” (21/11a/19 - 25/13b/26 - 175/86b/8)

2.30.1.25. Nankörlük

kornamaklik (< Far. kūr - nemek + < Tr. -lik) “nankörlük” (161/79b/9)

namakḥarāmlıḳ (< Far. nemek + < Ar. ḥaram + < Tr. -lıḳ) “nankörlük” (255/124a/3)

2.30.1.26. Öfke

asıḳ (< Tr. as- (surat) ‘asmak’ + - ıḳ, KRH: -, HAR: asıḳ, KIP: -) “kızgın, öfkeli” (411/196a/24)

ġażab (< Ar. ġażab) “kızgınlık, öfke, hiddet” (509/239a/18)

ḥişmat (< Far. ḥışmet) “öfkeler, hışımlar” (253/123b/22)

2.30.1.27. Pişmanlık

bad’ahdlıḳ (< Far. bed’ahd + < Tr. -lıḳ) “vefasızlık” (225/110b/6)

parīşānlıḳ (< Far. perişan + < Tr. -lıḳ) “perişanlık” (249/121a/16)

paşémān (< Far. pişmān) “nadim, pişman” (329/159b/25 - 353/170b/25 - 763/360b/28)

paşīmān (< Far. pişmān) “nadim, pişman” (33/16b/8 - 163/80b/14 - 221/108b/4)

paşimānlıḳ (< Far. pişmān + < Tr. -lıḳ) “pişmalık” (223/109b/6 - 249/121b/24)

rūstāʿīlıḳ (< Far. rūstāʿī + < Tr. -lıḳ) “köylülük, kabalık” (439/208a/18 - 439/208a/24)

2.30.1.28. Rahatlık

fāriġ (< Ar. fāriğ) “rahat, boş vermiş” (19/9b/13 - 35/18a/10 - 325/157a/14)

rāḥat (< Ar. rāḥat) “sıkıntısız, rahat” (193/96a/10)

tafarruc (< Ar. teferrüç) “içi açılma, rahatlama” (293/141b/12 - 493/232b/16-503/236b/18),

2.30.1.29. Sevgi

sévgü (< Tr. sév- ‘sevmek’ EDPT, s. 784 + -gü, KRH: -, HAR: sevkü, KIP: sevgü) “sevgi” (345/166a/2)

2.30.1.30. Sıkıntı- Eziyet

bala (< Ar. belā) “büyük dert, bela” (193/96a/11 - 357/171b/5 - 405/193b/26 - 419/199a/3)

baliyyat (< Ar. beliyat) “sıkıntı, bela” (193/95b/5)

ba-tang (< Far. bi- teng) “sıkıntılı; usanmış” (117/57b/11 - 351/168b/3 - 535/250b/5)

cafā (< Ar. cefā) “büyük sıkıntı, eziyet” (161/79a/4 - 405/193b/25)

cawr (< Ar. cevr) “eziyet, cefa” (177/87b/8 - 405/193b/25)

dağdağa (< Ar. dağdağa) “gürültü, patırtı, dert, sıkıntı” (131/64b/18 - 263/127b/3 - 425/202a/5)

ẖuduk (< Far. ẖadak) “sıkıntı eziyet” (35a/11/71 - 669/311b/14)

ḳın (< Tr. ḳın, EDPT, s. 631 KRH: ḳın, HAR: ḳın, KIP: ḳın) “ceza, eziyet” (435/206a/15)

ḳudūrat (< Ar. ḳüdüret) “sıkıntı, kaygı” (63/31b/10 - 335/162b/24 - 451/213a/14)

maşaḳḳat (< Ar. meşaḳḳat) “sıkıntı, eziyet” (65/32b/5 - 121/59a/13 - 409/195a/13)

miḥnat (< Ar. miḥnet) “sıkıntı, eziyet” (131/64a/9 - 151/74b/22)

mużāyaḳa (< Ar. müżāyaḳa) “sıkıntı, güçlük, yokluk” (253/123a/19 - 481/226b/11)

ranc (< Far. renc) “sıkıntı, eziyet” (11/54b/13 - 579/270a/1 - 701/329b/14)

rancīda (< Far. rencīde) “incinmiş, kalbi kırılmış” (47/24a/21 - 425/202b/21)

ʿuḳūbat (< Ar. ʿukūbat) “ceza, eziyet” (423/201b/16)

zaḥmat (< Ar. zaḥmet) “zorluk, eziyet, sıkıntı” (39/20a/21 - 317/154a/25 - 613/285a/2)

2.30.1.31. Şaşma

gumrāhlıḳ (< Far. gümrāh + < Tr. -lık) “şaşkınlık, yolunu kaybetme” (345/166b/16)

ḥayrān (< Ar. ḥayrān) “şaşkın, şaşırmış, hayran” (123/60a/12 - 163/80b/14 - 411/196a/16 - 763/360b/27)

mabhūt (< Ar. mebhūt) “sersemlemek, şaşırmak” (361/173a/2)

mutaḥayyir (< Ar. müteḥayyir) “hayretler içinde kalmış, şaşkın” (149/72b/3 - 229/112b/7 - 237/116b/17)

mutaḥayyirlıḳ (< Ar. müteḥayyir + < Tr. -lıḳ) “şaşkınlık” (123/60b/22)

sarāsīmavār (< Far. serāsīm+ aver) “sersemlemiş” (129/63b/16 - 431/204b/22)

taʿaccub (< Ar. taʿaccüp) “şaşırma, hayret etme” (287/138b /3 - 431/204a/9)

2.30.1.32. Umutsuzluk

ḫʷārlıḳ (< Far. ḫār + < Tr. -lıḳ) “umutsuzluk, sefillik” (45/23a/14 - 153/75a/4 - 321/155a/8)

2.30.1.33. Utanma

‘ār (< Ar. ‘ār) “utanma duygusu; haya,utanç, hicap” (581/271b/19)

ḥayā (< Ar. ḥayā) “ar, utanma” (37/19a/15 - 51/26a/24 - 153/75a/7)

ḥicab (< Ar. ḥicab) “ar, utanma” (123/60b/21 - 153/75a/7 - 153/75a/8)

şarmanda (< Far. şermende) “utanan, utangaç” (153/76a/26 - 427/203a/6)

(ne) **yüz** (bile) (< Tr. yüz, EDPT, s. 983, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “utanma” (123/60a/8 - 213/104b/3)

2.30.1.34. Ümit

uméd (< Far. ümit) “ümit” (249/121a/20 - 287/139a/10 - 487/229b/16)

umédvārlıḳ (< Far. ümit + vār + < Tr. -lıḳ) “ümit etme” (191/95a/14 - 247/120a/8 - 247/120b/16)

2.30.1.35. Üzüntü

andéşa (< Far. endişe) “üzüntü, kaygı” (49/25a/24 - 123/60b/22 - 241/118b/21)

ma’yūs (< Ar. me’yūs) “üzgün, üzüntülü” (91/44a/7 - 157/77a/5 - 191/95a/12)

2.30.1.36. Yalnızlık

yalġuzluḳ (< Tr. yalŋus, EDPT, s. 930+ -luḳ, KRH: -, HAR: yalġuzluḳ, KIP: yalġuzluḳ) “yalnızlık” (743/349a/8)

2.30.1.37. Yorgunluk

aruḳluḳ (< Tr. aruḳ EDPT, s. 214 + -luḳ, KRH: aruḳluḳ, HAR: -, KIP: -) “yorgunluk” (473/222a/2)

2.30.1.38. Zavallılık

ġarīblıḳ (< Ar. garīb + < Tr. -lıḳ) “gariplik, zavallılık” (351/169a/13)

2.30.1.39. Zulüm

fir‘awn (< Ar. fir‘avun) “firavun. Metinde mecaz olarak *kibirli, zalim* anlamında kullanılmıştır.” (43/21b/14)

ġadr (< Ar. ġadr) “haksızlık etme, zulüm” (157/77b/20 - 237/116a/10)

ẓulm (< Ar. zulm) “zulüm, zalim” (47/23b/11 - 47/24a/21 - 125/61a/14 - 259/126a/12)

2.30.2. Karakter Özellikleri

ahl-i fażl (< Ar. ehil, fazl) “olgun insan” (355/171a/20)

āméḫta (< Far. āmiḫte) “girişkenlik; sokulganlık” (277/134b/18)

baḫīllıḳ (< Ar. beḫīl + < Tr. -lıḳ) “cimrilik” (87/42b/10)

baṭṭālat (< Ar. baṭṭālat) “tembellik, avarelik” (345/166b/17)

bédillik (< Far. bi-dil + < Tr. -lik) “korkaklık” (71/35a/8 - 669/311b/5 - 675/314b/5)

bétacribalıḳ (< Far. bi + < Ar. tecrübe + < Tr. -lıḳ) “tecrübesizlik” (231/113a/8)

ḫissat (< Ar. ḫisset) “cimrilik, hasislik” (29/15b/26 - 87/42b/9 - 359/173a/22)

ḫoş-āmad (< Far. ḫoş- āmed) “dalkavukluk” (25/12b/5 - 29/15b/26 - 359/172b/13 - 367/176b/20)

iḫtiyāt (< Ar. iḫtiyāt) “tedbirli olma, sakınma” (139/67b/6 - 223/110a/18 - 251/122b/20)

iḳdām (< Ar. iḳdām) “sürekli çalışma, çaba gösterme” (119/58b/13 - 423/201b/15)

iḳtiżā (< Ar. iḳtiżā) “uyma, örnek alma” (201/100a/9)

iktifā (< Ar. iktifā) “yetinme, kanaat etme” (103/50a/6)

imsāk (< Ar. imsāk) “cimrilik” (359/173a/22 - 567/264b/9)

i‘timādlıġ (< Ar. i‘timād + < Tr. -lıġ) “güvenilir, itibarlı” (107/52a/14)

karam (< Ar. kerem) “cömertlik, kerem” (247/120b/13 - 571/267a/18 - 623/290b/19)

nazākat (< Far. nezāket) “incelik, naziklik” (355/170b/6)

rézāndalıḳ (< Far. rizānde + < Tr. -lıḳ) “perişanlık” (539/252a/13 - 541/253a/23)

riḳḳat (< Ar. riḳḳat) “incelik, naziklik” (83/41a/20 - 123/60a/15 - 123/60a/16)

saḫāvat (< Ar. saḫāvet) “el açıklığı, cömertlik” (57/28b/10 - 165/81b/24 - 247/120b/13)

sarkaşi (< Far. serkeşi) “dikkafalılık, asilik” (413/196b/11)

sarkaşlik (< Far. serkeş + < Tr. -lik) “dik kafalılık, asilik” (641/298b/3)

sāzvārlıġ (< Far. sāzvār + < Tr. -lıġ) “mizaca uygunluk” (55/27b/10)

şifat (< Ar. ṣıfat) “vasıf, sıfat” (355/170b/7)

sustlıḳ (< Far. süst + < Tr. -lıḳ) “gevşeklik, tembellik” (233/114b/24 - 235/115a/2 - 675/314b/6)

şaḳ (< Ar. şâḳ) “lanet, yüz karası” (119/58a/6)

şalayanlıḳ (< Far. şalāyīn + < Tr. -lıḳ) “sırnaşıklık, yüzsüzlük” (483/228a/21 - 527/247b/23 - 545/254b/21)

şūḫluḳ (< Far. şūḫ + < Tr. -luḳ) “neşeli olma, oyun yapma, şuhluk” (203/101a/12 - 761/358b/6 - 775/366a/15)

ta‘aṣṣub (< Ar. ta‘aṣṣup) “bir şeye körü körüne bağlanma, bağnazlık” (71/35b/14 - 231/113b/19 - 231/113b/20)

tabassum (< Ar. tebessüm) “gülümseme, tebessüm” (367/176b/27)

tamasḫur (< Ar. temesḫür) “alay, dalga geçme, maskaralık etme” (461/217a/21 - 717/337a/18)

téz fahımlıḳ (< Far. tez + < Ar. fehim + < Tr. -lıḳ) “tez anlama, hızlı kavrayış” (83/41a/19)

ẓurafā (< Ar. ẓurafā) “naziklik, incelik” (435/206a/18)

Psikolojik Durumlar İle İlgili İsimler grubunda 163 başlık olmak üzere; 10 tane Türkçe, 103 tane Arapça ve 52 tane Farsça, kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Far.”,7 tanesi “ Ar. + Tr.”, 2 tanesi “Far. + Far.”, 18 tanesi “Far. + Tr.”, 6 tanesi “Tr. + Tr.”, 4 tanesi “Far. + Ar. + Tr.”, ve 1 tanesi de “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 5 tamlama bulunmaktadır. Babür bu isimleri kendisi ve diğerleri ile ilgili duygu durumları ve kişilik özelliklerinden bahsederken kullanmıştır.

2.31. Renkler İle İlgili İsimler

rang (< Far. reng) “renk” (363/174a/7 - 595/277b/2)

2.31.1. Birinci Derece (Ana) Renkler

2.31.1.1. Kırmızı

ḳızıl (< Tr. ḳızıl, EDPT, s. 683, KRH: ḳızıl, HAR: ḳızıl, KIP: ḳızıl) “kırmızı, kızıl” (35/18a/23 - 293/141b/18 - 643/300a/27)

2.31.1.2. Mavi

kök (< Tr. kök, EDPT, s. 708, KRH: kök, HAR: kök, KIP: kök) “1. mavi, 2. yeşil” (315/152a/4 - 591/276a/10 - 593/277a/25)

sūsanī (< Far. sūsanī) “mavimsi” (595/278a/18)

2.31.1.3. Sarı

sarıġ (< Tr. sarıġ, EDPT, s. 844, KRH: sarıġ, HAR: sarıġ/ sarı/ saru, KIP: sarıġ/ sarı/ ṣarı/ ṣaru) “sarı” (7/4a/17 - 249/120b/5 - 593/277b/25)

zardça (< Far. zerd + < Tr. -ça) “sarı, sarımtırak” (275/133b/18 - 277/134b/21)

2.31.2. İkinci Derece (Ara) Renkler

2.31.2.1. Yeşil

yaşıl (< Tr. yaşıl, EDPT, s. 978, KRH: yaşıl, HAR: yaşıl, KIP: yaşıl/ yeşil) “yeşil” (339/164a/23)

2.31.3. Üçüncü Derece Renkler

2.31.3.1. Mor

banafş (< Far. benefş) “menekşe rengi, mor” (593/277b/25)

2.31.3.2. Kahverengi

ḳonḳar (< Tr. ḳoŋur, EDPT, s. 639, KRH: ḳoŋur , HAR: -, KIP: ḳoŋur) “kahverengi” (35/18a/23)

2.31.4. Nötr Renkler

2.31.4.1. Beyaz

aḳ (< Tr. aḳ, EDPT, s. 75, KRH: aḳ, HAR: aḳ, KIP: aḳ/ aġ/ aḫ) “beyaz, ak” (747/352a/22 - 749/352b/14 - 751/353b/5)

2.31.4.2. Gri

boz (< Tr. boz, EDPT, s. 388, KRH: boz, HAR: boz, KIP: boz) “gri, boz” (399/190a/12 -447/211a/2)

2.31.4.3. Siyah

ḳara (< Tr. ḳara, EDPT, s. 643, KRH: ḳara, HAR: ḳara, KIP: ḳara) “siyah, kara” (33/17a/10)

2.31.5. Karışık Renkler

ala (< Tr. ala, EDPT, s. 126, KRH: ala HAR: ala, KIP: ala/ alaça) “karışık renkli, çok renkli” (597/278b/7 - 597/278b/13 - 603/281a/9)

haftrang (< Far. heft- reng) “yedi renk” (513/241a/22)

pur-rang (< Far. pür- reng) “çok renkli” (593/277a/22)

rengāreng (< Far. rengāreng) “rengârenk” (281/136a/5)

rangīn (< Far. rengīn) “renkli” (145/71a/15)

sūsanī (< Far. sūsan) “renkli, yanardöner” (593/277a/24)

Renkler İle İlgili İsimler grubunda 18 başlık olmak üzere; 9 tane Türkçe ve 9 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Far. + Far.” ve 1 tanesi de “Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tamlama bulunmaktadır. Metinde varlıkların renklerini belirtme üzere kullanılmışlardır.

2.32. Sanat İle İlgili İsimler

2.32.1. Sanat

ṣanāyi‘ (< Ar. ṣanāyi‘) “sanatlar” (373/179a/4 - 373/179a/4)

2.32.2. Biçim

nasaḳ (< Ar. nesaḳ) “biçim, düzen” (35/18a/10 - 47/23b/9 - 51/25b/14)

2.32.3. Güzellik

guzarā (< Far. güzārā) “kendinden geçirecek kadar güzel, fevkalade” (403/192b/25 - 467/219b/5)

ṭawrī (< Ar. ṭavrī) “gösterişli, güzel” (209/103a/8 - 355/171a/25 - 513/241a/19)

taḳāżā (< Ar. teḳāżā) “gösteriş” (207/102b/15)

ṭamṭarāḳ (< Far. ṭum -ṭurāḳ) “gösteriş, ihtişam” (117/57b/14)

2.32.4. Çirkinlik

badandām (< Far. bed-endām) “biçimsiz, çirkin” (607/282b/12)

badnumāy (< Far. bed- nümā) “gösterişsiz, biçimsiz” (529/141a /3 - 607/282b/12)

2.32.5. Süsleme

islīmī (< Far. islīmī) “çiçekli işleme” (95/46b/19)

ḳadd (< Ar. ḳadd) “gösterişli işleme” (637/297a/20)

ḫaṭā’ī (< Ar. ḫaṭā’ī) “süslü motif” (207/102b/22 - 209103a/7)

ḳaznaḳlıġ (< Tr. ḳazın + -aḳ- + -lıġ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “1.oyma, 2. heykellerle süslenmiş[49]” (645/300b/14)

mucassam (< Ar. mücessem) “kabartma (resim)” (725/340b/27 - 731/343a/11)

naḳş (< Ar. naḳş) “resim, işleme, nakış” (95/46b/19 - 375/180a/5 - 533/249b/6)

purzéb (< Far. pür- zib) “gösterişli, süslü” (85/41b/12)

tacammul (< Ar. tecemmül) “süs” (253/123b/22)

ṭarḫ (< Ar. ṭarḫ) “süslemeli desen, işleme” (723/339b/21 - 763/360a/11 - 763/360a/19)

ṭarḫlıġ (< Ar. ṭarḫ + < Tr. -lıġ) “süslü, düzenlenmiş” (643/299b/12)

taṣvīr (< Ar. taṣvīr) “resim, tasvir” (21/11a/26 - 95/46a/5 - 379/182a/18 - 435/206b/24)

zarandūd (< Far. zer- endūd) “altın yaldız” (725/340b/23)

---

[49] Erbay, s. 355.

zéb (< Far. zib) “süs” (209/103a/9 - 395/188a/7 - 593/277a/24)

zīnat (< Ar. zīnet) “süs, bezek” (395/188a/7)

ziyādasarlıḳ (< Ar. ziyāde + < Far. ser + < Tr. -lıḳ) “gösteriş” (353/170b/26)

Sanat İle İlgili İsimler grubunda 23 başlık olmak üzere; 1 tane Türkçe, 14 tane Arapça ve 13 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Tr.”, 3 tanesi “Far. + Far.”, 1 tanesi “Tr. + Tr.” ve 1 tanesi de “ Ar. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 2 tamlama bulunmaktadır. Babür, kıyafetler ve yapılar hakkında bilgi verirken bu sözcükleri kullanmıştır.

2.33. Siyaset İle İlgili İsimler

2.33.1. Güç

ṣāḥib-i iḫtiyār (< Ar. ṣāḥib < Far. -i + < Ar. iḫtiyār) “güç sahibi” (155/76b/13 - 359/172b/11 - 359/172b/12)

maḳdūr (< Ar. maḳdūr) “kuvvet, kudret” (235/114b/1)

tāb (< Far. tāb) “güç, kuvvet” (143/70a/23 - 247/120b/17)

2.33.2. Hâkimiyet

cahāngīrlıḳ (< Far. cihāngīr + < Tr. -lıḳ) “cihangir olma durumu, bütün dünyayı ya da dünyanın büyük bir bölümünü ele geçirme işi” (633/295a/22)

fatrat (< Ar. fetret) “tavsama, durma, dinme. Metinde *hükümdarlar için saltanatsız geçen zaman* anlamında kullanılmıştır.” (21/11a/17 - 131/64a/3 - 249/121a/8)

mamlakatdārlıḳ (< Ar. memleket + < Far. -dār + < Tr. -lıḳ) “memleketlere sahip olma” (131/64b/15)

taḥakkum (< Ar. taḥakküm) “hakim olma, tahakküm” (107/51b/4)

żabṭ (< Ar. żabṭ) “hükmetme” (15/7b/2 - 25/13a/11 - 31/16a/20 - 35/18a/10 - 47/23b/8 - 555/259a/5)

2.33.2.1. Hükümdarlık

ḥākimnişīn (< Ar. ḥākim + < Far. -nişīn) “hükümet merkezi, bir memleketin idare edildiği şehir” (693/326a/24)

2.33.2.1.1.Hükümet

ḥukūmat (< Ar. ḥukūmet) “devlet idaresi, hükümet” (35/18a/11 - 47/24a/25 - 693/325b/16)

2.33.2.1.2. Hükümdarlık Alametleri

2.33.2.1.2.1. Buyruk

amr (< Ar. emr) “emir, buyruk” (361/176a/10 -397/189b/20)

çar (< Tr. çar, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “tebliğ, emir” (755/355b/11)

farmān (< Far. fermān) “buyruk” (257/124b/1 - 261/127a/14 - 261/127b/24 - 735/345b/20

farmān - ravā (< Far. fermān- revā) “buyruğu kabul edilen, buyruğu yürürlükte olan” (473/223a/25)

farāmīn (< Far. ferāmīn) “fermanlar” (53/26b/4)

ḥukm (< Ar. ḥükm) “hüküm, emir” (131/64b/16 - 269/130b/16 - 553/258a/12)

sarḫaṭṭ (< Far. ser + < Ar. ḫaṭṭ) “baş ferman, emir” (759/357b/11)

2.33.2.1.2.2 Devlet

dawlat (< Ar. devlet) “devlet” (45/22b/12 - 255/124a/11 - 653/304a/7)

2.33.2.1.2.3. Mühür

muhr (< Ar. mühr) “damga, mühür” (369/177a/11 - 439/208a/20 - 573/268a/16)

tamġa (< Tr. tamġa, EDPT, s. 504, KRH: tamġa, HAR: tamġa, KIP: tamġa/ damġa/ damḳa/ taġ/ tamha) “damga, mühür” (291/140a/1 - 589/275a/10 - 671/312b/10)

ṭuġrā (< Tr. tuġraġ, EDPT, s. 471, KRH: tuġraġ, HAR: tuġra, KIP: -) “hükümdar mührü” (53/26b/4 - 691/324b/1)

2.33.2.1.2.4. Makam- Huzur

al (< Tr. al, EDPT, s. 121, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “mevki bakımından üstte bulunan, huzur, makam” (261/127a/16 - 273/132a/3 - 305/147a/6)

ḳaş (< Tr. ḳaş, EDPT, s. 669, KRH: ḳaş, HAR: ḳaş, KIP: ḳaş) “ön, huzur. Kıpçak Türkçesinde sözcük *tepenin başı, kenar, ağız* anlamlarında kullanılmıştır.” (113/55b/13 - 237/116a/1 - 301/145b/23)

masnad (< Ar. mesned) “makam, derece” (243/118b/4 - 243/119b/25)

2.33.2.1.2.5. Bayrak- Tuğ

‘**alam** (< Ar. ‘alem) “bayrak” (711/334a/20 - 745/350b/18)

tuġ (< Tr. tuġ, EDPT, s. 464, KRH: tuġ, HAR: -, KIP: ṭuġ) “yak denen hayvanın tüyleriyle ve çeşitli sembollerle süslenmiş saltanat alameti olan bir sırık” (201/100b/19)

2.33.2.1.2.6. Taht

taḫt (< Far. taḫt) “taht” (97/47a/11 - 103/50b/22)

2.33.2.1.2.7. Yetki

ṣalāḥiyyat (< Ar. ṣalāḥiyet) “yetki” (361/173a/2)

2.33.2.1.2.8. Yurt

kişvar (< Far. kişver) “ülke, yurt, iklim” (701/329b/14)

mamlakat (< Ar. memleket) “yurt, memleket” (577/269a/3 - 633/295b/25)

mamālık (< Ar. memālik) “memleketler, bir ülkenin toprağı” (369/177a/4 - 371/178a/5 - 445/210b/16)

vaṭan (< Ar. vaṭan) “yurt, vatan” (123/60a/13)

yurt (< Tr. yurt, EDPT, s. 958, KRH: yurt, HAR: yurt, KIP: yurt) “yurt” (225/110b/11 - 575/268b/16 - 665/310a/14)

2.33.2.1.3. Hükümdar

ḫan (< Tr. ḫan, KRH: ḫan, HAR: ḫan, KIP: ḫan/ ḳan) “Türklerin en büyük başbuğu; han; kral; hükümdar” (63/32a/13 -113/55b/23 - 201/99b/1)

ḫānavāda (< Far. ḫāne- vāda) “han sülalesi” (43/22a/19 - 165/81a/6 - 177/88a/22 - 171/85a/26 - 353/170a/8)

ḫavānīn (< Ar. < Tr. ḫan, [çokluk]) “hanlar” (175/86b/9 - 577/270a/21 - 747/352a/21)

ḥukkām (< Ar. ḥükkam) “hâkimler” (713/335b/23)

ilḫān (< Tr. il + ḫān, KRH: -, HAR: ilḫān, KIP: -) “İran Moğol (İlhanlı) hükümdarlarının unvanı” (95/46b/26)

kulāhdār (< Far. külāh- dār) “kral” (723/339b/18)

mālik (< Ar. mālik) “sahip, iye” (165/81b/24 - 401/191b/25 - 519/244a/21)

mīr (< Far. mīr) “emir; bey” (5/2b/4)

mīrzādalıḳ (< Far. mīrzāde + < Tr. -lıḳ) “prenslik, beylik” (45/22b/12)

pādişāh (< Far. pādişah) “padişah” (37/19a/15 - 249/121a/16 - 451/213b/26)

pādişāhlıḳ (< Far. pādişah + < Tr. -lıḳ) “padişahlık” (221/108b/3 - 255/124a/5 - 633/295a/22)

pādişāhnişīn (< Far. pādişah + nişīn) “padişah olmuş, padişah olarak tahta oturmuş” (579/270b/20)

pādişāhzāda (< Far. pādişah + zāde) “padişah oğlu” (45/23a/27 - 141/68b/8 - 451/213b/26)

rāca (< Hint. rāca) “Hint hükümdarlarına verilen ad” (573/268a/27 - 581/272a/4 - 653/304a/11)

rānā (< Far. rānā) “Hintli raca” (639/298a/21 - 731/343a/4)

rāy (< Far. rāy) “Hint hükümdarlarının unvanı, raca” (287/139a/16 - 581/272a/4)

salāṭīn (< Ar. selāṭīn) “sultanlar” (99/48a/7 - 581/272a/27 - 747/352a/21)

sulṭān (< Ar. sulṭān) “hükümdar, kral, yönetici, idareci; sultan kerimesi. Babür’de bu tabirin kullanımı çok geniştir. Aslında, ismin önüne ve sonuna gelmek hükümdar ve hükümdarın (erkek-kız) çocukları için kullanıldığı anlaşılan bu tabirin belli bir çevrede hâkim sınıfın mensuplarını birbirinden ayırt etmek için alem olduğunu ve daha sonra bu özel anlamlarını kaybederek asıl unvanla ilişiği kalmamış olan şahısların isimleriyle birlikte ve belki de daha eski sosyal konumlarının bir hatırası olarak kullanıldığını görüyoruz: Sultan Nigar Hanım, Payende Sultan Begim. Sultan tabiri dar anlamda ve daha çok Özbek hanları ailesine mensup kişiler hakkında kullanılmaktadır: Yılbars Sultan, İsen-kulı Sultan”[50] (17/9a/21 - 23/12a/17 -23/12a/21 - 25/13a/20 - 755/355b/10)

sulṭān-i karam (< Ar. sulṭan + < Far -i, < Ar. kerem) “hükümdar, padişah” (177/87b/8)

şaḫ (< Far. şaḫ) “hükümdar, padişah” (567/265a/12 - 607/283a/16 - 607/283a/18)

---

[50] Arat, s.640-641.

2.33.2.1.4. İktidar

iḳtidār (< Ar. iḳtidār) “erk, kudret, kuvvet” (153/75a/1)

salṭanat (< Ar. salṭanat) “bir ülkede hükümdarın, sultanın, padişahın egemen olması saltanat” (113/55b/22 - 581/271a/7 - 633/295a/22)

2.33.2.1.4.1. İktidarsızlık

béḫānumānlıḳ (< Far. bi- ḫānumān + < Tr. -lıḳ) “evsizlik, yurtsuzluk. Metinde Babür bu kelimeyi kendisi için, *kendine ait bir ülkenin olmaması* anlamında kullanmıştır.” (205/101b/10)

fatrat (< Ar. fetret) “hükûmet gücünün gevşediği bir yerde düzenin yeniden kurulmasına kadar geçen süre. Metinde *hükümdarlar için saltanatsız geçen zaman* anlamında kullanılmıştır.” (21/11a/17 - 131/64a/3 - 249/121a/8)

ḳazaḳlıḳ (< Tr. ḳazaḳ + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳazaḳ) “göçebelik, yurtsuzluk. Metinde Babür bu kelimeyi kendisi için *henüz yurt edinememiş, tahta çıkamamış* zamanları için kullanmıştır.” (21/11a/17 - 299/144a/8 - 339/164a/20)

2.33.3. Yönetim

amīrlıḳ (< Ar. amīr + < Tr. -lıḳ) “amirlik” (633/295a/22)

ṣāḥibmanṣab (< Ar. ṣāḥib- menṣup) “yönetime mensup” (581/271a/8)

2.33.3.1. Yerel Yönetim

kalāntarî (< Far. kelanterī) “bir kasabanın en ileri geleni” (97a/9/195)

ṣadr (< Ar. ṣadr) “baş, başkan” (363/174b/15 - 363/175a/26)

sarkār (< Far. serkār) “bir işi yöneten ve kontrol eden makam” (63/31b/4 - 481/226b/7 - 779/367b/1)

ṣahr daruġası (< Far. şehr + Moğ. dārūġa + < Tr. -sı) “şehir valisi” (383/183a/9)

tümen bégi (< Tr. tümen, EDPT, s. 507, bég ‘bey’, EDPT, s. 322+ i, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “küçük vilayetlerin beyi” (201/100b/25 - 203/100b/2)

2.33.3.2. Yöneticiler

rāʿī (< Ar. rāʿī) “bir yerin yöneticisi” (289/140a/25 - 289/140a/26)

umara‘ (< Ar. ümera‘) “amirler” (549/256b/14 - 581/271a/7 - 747/352a/22)

valī (< Ar. valī) “ilbey, yönetici” (59/29b/1 - 117/57a/2 - 259/125b/5)

żābiṭ (< Ar. żābiṭ) "yönetme gücü olan" (43/22a/16)

2.33.3.3. Yönetici Yardımcıları

'**āmil** (< Ar. 'āmil) "çalışanlar, hizmetliler" (147/72a/12)

aġa (< Tr. aġa, KRH: -, HAR: aġa/ aḳa, KIP: aġa) "ağa, ağabey, yaşça büyük, bey, amir başkan. Metinde bu kelime kadınlar için de unvan olarak kullanılmıştır: 'Aġa Sulṭan' (17/9a/20) " (17/9a/20 - 71/35b/21 - 161/79b/17)

aḥşām (< Ar. aḥşām) "büyük bir kimsenin adamları, maiyetleri" (111/54a/8)

arġun (< Tr. ār- 'yorulmak, dolaşmak' + -ġun / -ġın, EDPT, s. 216, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "devlet adamı unvanı.[51] Türklerde birçok hükümdar ve devlet adamının adı."[52] (39/20a/19 - 59/30a/13 - 441/208b/8)

ateke (< Tr. ata 'baba', EDPT, s. 40 + eke 'büyük kardeş', EDPT, s. 100, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "lala, genel vali unvanı"[53] (31/16a/17 - 263/128a/25 - 381/182b/26)

atekelik (< Tr. ata 'baba', EDPT, s. 40 + eke 'büyük kardeş' EDPT, s. 100 + -lik, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "lala, genel vali olma durumu" [54] (515/241b/9)

bég (< Tr. bég, EDPT, s. 322, KRH: bég/ beg, HAR: bég/ beg/ big, KIP: beg/ bi/ big/ biy) "küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı, komutan, zengin, ileri gelen kimse, bay" (31/15b/3 - 117/57b/6 - 363/174b/21)

bégçé (< Tr. bég, EDPT, s. 322 + -çé, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "beylik mertebesine yakın olan kimse" (47/23b/14)

béglik (< Tr. bég , EDPT, s. 322 + -lik, KRH: béglik/ beglik, HAR: béglik/ beglik, KIP: beglik) "beylik" (61/30b/11)

bég-atéké (< Tr. bég, EDPT, s. 322< Tr. ata 'baba, ata', EDPT, s.40 + éké 'büyük kardeş', EDPT, s.100, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "Türkistan'a özgün bir rütbe, yüksek unvan, lala. Ateke, bey-atake, ata-bey, ata-beylik vb. aslında memleket ve halkın örf ve adetlerini bilen, hükümdarların yanında bulunan ve onların bir tür akıl hocalığı görevini

---

[51] Metinde *arġun* kelimesi isimlerden sonra unvan olarak kullanılmıştır.
[52] Faruk **Sümer**, "Argun", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 3, İstanbul, 1991, s.355.
[53] Arat, s.629.
[54] Arat, s.629.

üstlenen kişilere özgü bir Türk devlet geleneğinin, çeşitli devir ve bölgelerinde aldığı şekillerden biri olmalı."[55](27/14b/23 - 57/29a/26 - 163/80a/4)

daruġa (< Moğ. daruġa) "bir şehri idare eden amir, vali" (173/86a/23 - 313/152a/27 - 329/159a/20)

dārūġanişīn (< Moğ. daruġa + < Far. nişīn) "valilik" (113/55b/19 - 271/131b/21 - 287/139a/22)

dīvānī (< Ar. dīvānī) "idari ve mali işlerin yürütüldüğü merkeze bağlı olan kişiler" (367/176b/26)

élçilik (< Tr. élçi, EDPT, s. 129 + -lik, KRH: -, HAR: élçilik, KIP: -) "elçi olma durumu, sefirlik" (253/123a/15)

éşik aḳası (< Tr. éşik, EDPT, s. 260, aḳa + -sı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "kapıcıbaşı, kapı ağası, teşrifatçı, beylere verilen bir rütbe adı" (11/55a/25 - 507/238b/26)

éşik iḫtiyārı (< Tr. éşik, EDPT, s.260, < Ar. iḫtiyar + < Tr. -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "mali ve askerî bakımdan kuvvet ve kudrete sahip, hükümdarın devlet işlerinde fikrine müracaat ettiği beylere verilen rütbe" (25/13a/19 – 35/18a/11 - 115/56b/14)

ḫān-ḫānān (< Far. ḫān- ḫān + ān) "Hindistan'da çok itibar gören beylere verilen rütbe" (649/303a/21)

ḥavāşī (< Ar. ḥavāşī) "maiyet görevlileri" (85/41b/12)

içki bégler (< Tr. iç + -ki, bég, EDPT, s. 322 + -ler, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "hükümdarın şahsi işleriyle görevli beyler" (73/36a/10 - 121/59a/14 - 363/174b/13)

içkilik (< Tr. iç + -ki + lik, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "maiyetlik" (361/173a/2)

mīrzā (< Far. mirzā) "1. şehzade, 2. eğitimli kişi, âlim" (21/10b/14 - 3/18b/5 - 299/144a/5)

tarḫan (< Tr. tarḫan, KRH: tarḫan, HAR: tarḫan, KIP: -) "1. Horasan'da bir Türk kabilesi, 2. Horasan prensi" (57/28b/4 - 141/69a/25 - 39/20b/25)

tarḫan bégléri (< Tr. tarḫan, < Tr. bég, EDPT, s. 322 + -ler + -i, KRH: -, HAR: -, KIP:) "Horasan'da bulunan bir Türk kabilesinden olan rütbeli beyler" (59/30a/21 - 75/37b/19)

---

[55] Arat, s.631.

tavābi‘(< Ar. tevābi‘) “bir kişiye tabi olanlar, maiyet” (155/76b/17 - 215/105b/4 - 343/166a/17)

tovaçı bégler (< Moğ. togaçi + < Tr. beg, EDPT, s. 322 + -ler) “Divanda yer alan yüksek askeri rütbeli beyler” (101/49a/8)

vazīr (< Ar. vezīr) “vezir” (795/375b/6)

vuzarā (< Ar. vüzerā) “vezirler” (581/271a/8 - 675/314b/3)

2.33.3.4. Danışma

canki (< Moğ. cankı) “danışma kurulu” (783/370a/17)

kéngéş (< Tr. kéŋéş, EDPT, s.734, KRH: keŋeş/ kéŋéş, HAR: keŋeş, KIP: keŋeşkü) “danışma, müşavere” (31/16a/19 - 125/60b/4 - 633/295a/16)

maşvarat (< Ar. meşveret) “görüş alış verişi, danışma” (209/103b/23 - 517/242b/13 - 715/335b/7)

2.33.3.5. Atama

ta’yīn (< Ar. ta’yīn) “kararlaştırma, atama” (227/111b/7 - 227/112a/22 - 229/112a/3)

2.33.3.5.1. Görevden alma

iẖrāc (< Ar. iẖrāc) “görevden kovulma, azledilme” (355/170b/5 - 503/236b/22)

ma‘zūl (< Ar. ma‘zūl) “görevinden alınmış, azledilmiş” (49/24b/13)

2.33.3.6. Rütbe- Mertebe

adnā (< Far. ednā) “en düşük, en küçük rütbede olan” (167/82a/5)

barīn (< Far. berīn) “yüksek, yüce, üst mertebe” (253/123a/17 - 255/124b/25)

möçé (< Moğ. möçe) “üye, dal vücut. Metinde bir rütbe anlamında kullanılmıştır.” (35/18a/14 - 333/161a/17 - 755/356a/16)

2.33.3.7. Rüşvet

ruşva (< Ar. rüşvet) “rüşvet” (111/55a/27)

2.33.3.8. Siyasi Birlik

bişirkat (< Ar. bi- şirket) “siyasi birlik, ortaklık,” (383/183a/7)

şarīklig (< Ar. şerīk + < Tr. -lig) “ortaklık” (359/172b/6)

şirkat (< Ar. şirket) “ortaklık” (433/205a/6)

2.33.4. Yönetilenler

2.33.4.1. Halk

‘**āmm** (< Ar. ‘āmm) “genel, kamuya ilişkin” (565/264a/18 - 575/269a/24)

aḳvām (< Ar. aḳvām) “kavimler; milletler; halklar” (271/131b/13)

avāmm (< Ar. avām) “halk” (741/348a/16)

dāru’l ḥarb (< Ar. dāru’l harb) “İslam'ın siyasi otoritesinin dışında kalmış olup, yönetim tarzı ve yürürlükteki hukuku İslami olmayan bölgeler ve halkları” (583/272a/1 - 713/335a/16)

él (< Tr. él, EDPT, s.121, KRH: él, HAR: él, KIP: el) “halk, insanlar” (11/5b/6 - 259/125b/1 - 393/187b/22)

élgün (< Tr. él- gün, KRH: -, HAR: él kün, KIP: elgin) “halk” (259/126a/11 - 263/127b/7 - 637/296b/3)

ḫalāyıḳ (< Ar. ḫalāyıḳ) “halk, topluluk, kabile” (51/26a/25 - 263/127b/9 - 583/272b/15)

ḫalḳ (< Ar. ḫalḳ) “halk” (57/29a/15)

ḳalamraw (< Ar. ḳalem + < Far. rev) “bir hükümdarın idaresi altında bulunan yer ve halkı” (51/25b/17 - 671/312b/13 - 693/325b/4)

ra’iyyat (< Ar. ra’iyet) “bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk, tebaa” (625/291a/6)

ra‘āyā (< Ar. reʿāyā) “halk, tebaa” (195/97a/7)

zérdast (< Far. zirdest) “baskı altında tutulan halk” (577/269b/8)

2.33.4.2. Ulus

ulus (< Tr. uluş, EDPT, s. 151, KRH: uluş, HAR: uluş/ ulus, KIP: ulus) “halk, ulus” (19/10a/16 - 299/144b/15 - 393/187b/22)

2.33.5. Bağlılık

hamcihatlıḳ (< Far. hem + cihet + < Tr. -lıḳ) “birlik, beraberlik” (183/90b/7)

havādārlıḳ (< Ar. havā + < Far. dār + < Tr. -lıḳ) “taraftarlık, bağlılık” (805/381a/9)

iḫlāṣ (< Ar. iḫlāṣ) “riyasız sevgi ve bağlılık” (167/82b/16 - 447/211b/15)

inḳiyād (< Ar. inḳiyād) “boyun eğme, itaat etme” (581/271b/13)

iṭāʿat (< Ar. iṭāʿat) “boyun eğme, itaat” (477/225a/29)

ittifāḳ (< Ar. ittifāk) “oy birliği, fikir birliği” (11/6a/23 - 59/30a/25 - 225/110b/4 - 251/122a/8)

ittifāḳāt (< Ar. ittifākāt) “oy birlikleri, fikir birlikleri” (117/58a/20)

mulāzamat (< Ar. mülāzemet) “bağlılık” (63/31b/2 - 167/82b/16 - 307/148a/6)

munḳād (< Ar. münḳād) “boyun eğen, bağlı” (45/22b/9)

muṭīʿ (< Ar. muṭīʿ) “itaat eden, bağlılık gösteren” (45/22b/9)

muttafiḳ (< Ar. müttefiḳ) “birlik olmuş, anlaşmış, müttefik” (199/99b/27 - 277/134a/12)

mutaʿalliḳ (< Ar. müte ʿalliḳ) “birine bağlı olanlar” (129/63b/23 - 143/69b/5 - 263/128a/11)

riʿāyat (< Ar. riʿāyet) “saygı gösterme, sayma” (27/14a/20 - 207/102a/4 - 299/144b/12)

rucūʿ (< Ar. rücūʿ) “emri altına girme,geri dönme” (173/86a/23 - 215/105b/4 - 357/172a/19)

ṣādıḳ (< Ar. ṣādıḳ) “sadakatli, sadık” (357/171b/9)

taʿbiye (< Ar. taʿbiye) “katılma, tabi olma” (321/155b/24)

2.33.6. Muhalefet

ḫilāf (< Ar. ḫilāf) “karşıt, aykırı” (225/110b/16 - 575/269a/22 - 769/363b/13)

inād (< Ar. inād) “ayak direme, inat. Metinde *karşıt olma, aksi düşünce belirtme* anlamında kullanılmıştır.” (441/208b/2 - 641/298b/3)

muḫālafat (< Ar. muḫālefet) “karşı çıkma, muhalefet” (11/6a/15 - 61/30b/12 - 155/76a/10)

muḫālif (< Ar. muḫālif) “karşı çıkan, muhalif” (109/53b/19 - 111/54b/21 - 137/66b/10)

mutaʿarriż (< Ar. müteʿarriż) “karşıt olan, saldıran” (375/180a/7)

nāhamcihatlıḳ(< Far. nā + hem + < Ar. cihet + < Tr. -lıḳ) “yandaş olmayan” (183/91a/15)

nāhamtāylıḳ (< Far. nā + hem+ tāy+ < Tr. -lıḳ) “desteksiz, işbirliksiz” (575/269a/21)

raġm (< Ar. rağm) “bir şeyin tam tersini yapma, aksine davranma” (359/172b/6)

żidd (< Ar. żıdd) “karşıt” (67/33a/9 - 161/79a/2)

żiddāna (< Ar. żıdd + < Far. -āne) “ters, karşı” (369/177a/7)

2.33.7. İsyan

fitna angéz (< Ar. fitne + < Far. -engiz) “fitne çıkaran, kışkırtan” (105/51b/19 - 423/201b/15)

āṣī (< Ar. āṣī) “isyankâr, asi” (57/29a/15)

baġy (< Ar. baġy) “düşmanlık, asilik etmek” (463/218a/18)

bésarlıḳ (< Far. bi- + ser + < Tr. -lıḳ) “isyan, başkaldırma” (259/126a/12 - 573/268a/26)

ġulūw (< Ar. ġulüv) “taşkınlık, ayaklanma” (389/186a/23 - 555/259b/17)

ḫurūc (< Ar. ḫurūç) “ayaklanma, isyan” (479/225b/7 - 693/325b/6 - 699/328b/12)

iġvā (< Ar. iğvā) “kışkırtma, azdırma” (141/68b/18 - 315/152b/18 - 805/381a/9)

muftin (< Ar. muftin) “tahrikçi, kışkırtıcı” (29/15a/15 - 385/183b/5 - 715/335b/7)

muharrik (< Ar. muharrik) “harekete geçiren, tahrik eden” (249/121b/22)

muzabzab (< Ar. müzebzeb) “bozuk, karışık” (79/38b/7)

muzabzablıḳ (< Ar. müzebzeb + < Tr. -lıḳ) “bozukluk, karışıklık” (633/295a/21)

Siyaset İle İlgili İsimler grubunda 159 başlık olmak üzere; 34 tane Türkçe, 97 tane Arapça, 45 tane Farsça, 1 tane Hintçe ve 6 tane Moğolca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Ar. + Ar.”, 3 tanesi “Ar. + Tr.”, 1 tanesi “ Far. + Ar.” ,5 tanesi “Far. + Far.” 4 tanesi “Far. + Tr.” 1 tanesi “Moğ.+ Far.”, 6 tanesi “Tr. + Tr.”, 3 tanesi “Ar.+ Far. + Tr.”, 1 tanesi “Far. + Ar. + Tr.”, 2 tanesi “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 11 tamlama bulunmaktadır. Babür’ün bir siyaset adamı ve yönetici olamasının sonucunda bu grupta oldukça fazla isim bulunmaktadır.

2.34. Sosyoloji İle İlgili İsimler

2.34.1. İnsan

kişi (< Tr. kişi, EDPT, s. 752, KRH: kişi, HAR: kişi/ kis, KIP: kişi) "şahıs, kimse, adam, kişi" (29/15a/17 - 247/120b/19 - 351/169b/29)

kişi (< Tr. kişi, EDPT, s. 752, KRH: kişi, HAR: kişi KIP: kişi) "insan" (49/24b/9 - 91/44a/14 - 183/91a/13)

adam (< Ar. adam) "adam, kişi. Metinde *görevli kimse, asker* anlamında kullanılmıştır." (261/126b/9)

ādamīgarlik (< Ar. ādemī + < Far. -ger + < Tr. -lik) "adamlık, insanlık" (85/42a/23)

2.34.1.1. İnsanların Fiziki Özellikleri

şakl (< Ar. şekl) "görünüş, şekil" (35/18a/23 - 51/25b/10 - 141/68a/6)

şūrat (< Ar. sūret) "dış görünüm, biçim, suret" (151/74a/8 - 199/99a/12)

şūratī (< Ar. ṣūretī) "yakışıklı" (713/334b/8)

vaż' (< Ar. vaż') "biçim, duruş, görünüş" (601/280b/20 - 619/288a/3)

vaż'lıġ (< Ar. vaż' + < Tr. -lıġ) "biçimli, güzel görünümlü" (727/341b/23)

tambal (< Tr. tonbul ~ tambal, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "şişman, tombul" (13/6b/17 - 35/18a/23)

ḳoba (< Tr. ḳaba, EDPT, s. 580, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳoba) "semiz, yuvarlak. Kıpçak Türkçesinde sözcük *oyuk, hendek* anlamında kullanılmıştır." (13/6b/17)

2.34.1.2. Cinsiyete Göre İnsan İsimleri

2.34.1.2.1. Kadın- Kadınlık

mudabbira (< Ar. müdebbire) "ileri görüşlü, tedbirli kadın" (49/24b/16)

'**awrat** (< Ar. avrat) "kadın, eş" (729/342a/13)

ẖatun (< Soğd. ẖᵛatēn) “hakan eşlerine veya yüksek seviyeli görevlilerin eşlerine verilen unvan; hakan eşi; kraliçe 2. kadın, hanım 3. eş, zevce”[56] (277/134a/8 - 379/181b/5 - 527/247b/18)

ḳız (< Tr. kız, EDPT, s. 679, KRH: ḳız, HAR: ḳız, KIP: ḳız) “kız” (21/11a/20 - 23/11b/6 - 39/20a/10)

2.34.1.2.2. Erkek

ér (< Tr. ér, EDPT, s. 192, KRH: ér/ er, HAR: ér/ er/ ir, KIP: er/ ir) “erkek; koca” (163/80a/11 - 379/181b/5)

érkek (< Tr. érkek, EDPT, s. 223, KRH: érkek/ erkek, HAR: érkek/ irkek, KIP: erkek/ irkek) “erkek” (619/288a/6)

2.34.1.3. Yaş Dönemine Göre İnsanlar

naşv (< Ar. neşv) “yaşama, büyüme” (5/2b/4)

namā (< Ar. nemā) “büyüme, gelişme” (5/2b/4)

‘**umr** (< Ar. ‘ömr) “yaşam, ömür” (357/171b/8 - 379/182a/19)

2.34.1.3.1. Çocuk- Çocukluk

cuhra (< Far. çühre) “sakalı bitmemiş erkek çocuğu, genç” (787/371b/9)

çuhra (< Far. çühre) “1. iç oğlanı, 2. sakalı bitmemiş genç erkek” (27/13b/5 - 29/15a/22 - 47/24a/19 - 91/44a/15 - 203/101a/12 - 231/114a/24 - 337/163a/20 - 361/173b/22)

kiçiklik (< Tr. kiçik + -lik, EDPT, s. 696, KRH: kiçiglik/ kiçiglig, HAR: kiçiglik, KIP: kiçilik/ hiçilik/ kiççilik) “çocukluk, küçüklük” (25/12b/2 -39/19b/5- 359/172b/5)

nāraşīdan (< Ar. nāreşīdan) “reşit olmayan, çocuk” (39/19b/8)

uşaḳ (< Tr. uvşaḳ, EDPT, s.16, KRH: uşaḳ, HAR: uşaḳ, KIP: uşaḳ/ uvaḳ) “çocuk” (311/150b/12 - 433/205b/26)

2.34.1.3.2. Genç- Gençlik

amrad (< Ar. emred) “sakalı, bıyığı çıkmamış, tüysüz genç; delikanlı” (51/25b/17)

---

[56] Mustafa **Argunşah**, “Türkiye Türkçesindeki Kadınla İlgili Temel Söz Varlığının Tarihi Gelişimi”, Uluslarasası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Amasya 2017, s.81-105.

bāliġ (< Ar. bāliġ) “büluğa eren kişi, ergen, baliğ” (631/294a/12)

cavān (< Far. cevān) “genç” (451/213a/7)

ruşd (< Ar. rüşt) “ergenlik” (345/166b/7)

yigitlik (< Tr. yigit, EDPT, s. 911 + -lik, KRH: yigitlik, HAR: yigitlik, KIP: yigitlik) “gençlik” (57/28b/2)

2.34.1.3.3. Yaşlı- Yaşlılık

aḳ saḳallıḳ (< Tr. aḳ, EDPT, s. 75 + saḳal, EDPT, s. 808 + -lıḳ, KRH: aḳ saḳal, HAR: aḳ saḳallıḳ, KIP: -) “yaşlı, ihtiyar” (513/240b/)

égeçi (< Moğ. egeçi) “1. büyük kız kardeş 2. daha yaşlı olan kadın” (183/91a/12 - 191/95a/18 - 499/235a/12)

pīrzanī (< Far. pīr- zen +ī) “yaşlı kadın gibi” (337/162b/4)

iḫtiyār (< Ar. iḫtiyār) “yaşlı” (27/14a/12 - 253/123a/16 - 329/159b/20)

ḳarı (< Tr. ḳarı, EDPT, s.644, KRH: ḳarı, HAR: ḳarı , KIP: ḳarı) “yaşlı” (535/250b/12)

ḳarılıḳ (< Tr. ḳarı, EDPT, s.644 + -lıḳ, KRH: ḳarılıḳ, HAR: ḳarılıḳ, KIP: ḳarılıḳ) “yaşlılık” (405/193a/15)

2.34.1.4. Medeni Durum Bildiren İsimler

2.34.1.4.1. Evlilik

‘**aḳd** (< Ar. ‘aḳd) “nikâh” (449/212b/28 - 455/214b/4)

nikāh (< Ar. nikāh) “evlilik, nikâh” (249/121a/14 - 435/206b/22)

nāmzad (< Far. nām- zet) “damat veya gelin adayı” (55/27b/5)

2.34.1.4.2. Dul Olma

ʿiddat (< Ar. ʿiddet) “boşanan veya kocası ölen kadının tekrar evlenebilmesi için beklemesi gereken süre” (435/206b/21)

2.34.2. Sosyal İlişkilere Göre İsimler

2.34.2.1. İlişki- Bağ

‘alāyiḳ (< Ar. ‘alāyıḳ) “ilgiler; irtibatlar; alakalar” (157/78a/26 - 205/101b/13)

āmaduraft (< Far. āmed u reft) “ilişki, bağlantı” (623/290b/19)

gaydī (< Ar. ḳaydī) “bağ, ilişki” (743/349a/11)

nisbat (< Ar. nispet) “ilişki, bağ, nispet” (73/36a/10 - 177/88a/22 - 291/140b/10)

ta‘alluḳ (< Ar. ta‘alluḳ) “ilgisi olan, ilgili” (47/23b/15 - 249/120b/6 - 263/127b/5)

2.34.2.1.1. Arkadaşlık

aḥbāb (< Ar. aḥbāb) “dost, ahbap” (503/237a/25)

aḥibbā (< Ar. aḥibbā) “dostlar, arkadaşlar” (571/267a/18)

āhī (< Ar. āhī) “arkadaş, dost” (377/181a/17)

ḥarīf (< Ar. ḥarīf) “arkadaş, yoldaş” (371/178b/18- 525/246b/24)

dost (< Far. dōst) “arkadaş, dost” (15/7b/8 - 21/10b/4 - 741/348b/24)

muṣāḥib (< Ar. muṣāḥip) “padişahın yanında kendisini eğlendirip hoşça vakit geçirmesini sağlamak üzere bulunan sohbeti hoşa giden kişi, arkadaş” (29/15a/19 - 357/172a/20 - 533/250a/16)

2.34.2.1.2. Akranlık

aḳran (< Ar. aḳran) “yaşıt, denk” (663/309a/9)

amsāl (< Far. emsāl) “yaşıt, denk” (663/309a/10)

2.34.2.1.3. Sohbet Arkadaşı

hamṣuḥbat (< Far. hem + < Ar. ṣoḥbet) “sohbet arkadaşı” (319/154b/11- 361/173b/9 - 765/361a/1)

2.34.2.1.4. Okul Arkadaşı

hammaktab (< Far. hem + < Ar. mekteb) “okul arkadaşı” (355/170b/3)

2.34.2.1.5. İçki Arkadaşı

hamkāsa (< Far. hem + kāse) “kadeh arkadaşı” (319/154b/11 - 765/361a/1)

2.34.2.1.6. Fikirdaşlık

hamcihatlıḳ (< Far. hem + < Ar. cihet + < Tr. -lıḳ) “birlik, beraberlik” (183/90b/7)

ḫʷāhān (< Far. ḫāhān) “destekçi” (159/78b/15)

2.34.2.1.7. Misafirlik

mihmān (< Far. mihmān) “konuk, misafir” (183/91a/10 - 397/189a/8)

mihmāndārlıḳ (< Far. mihmāndār + < Tr. -lıḳ) “konuk ağırlama işi, rehberlik” (317/153b/19)

musāfir (< Ar. misāfir) “konuk, misafir” (5/3a/19)

2.34.2.1.8. Tanışıklık

āşnālıḳ (< Far. āşnā/ āşinā + < Tr. -lık) “tanıdıklık, yakınlık” (551/257b/20 - 711/333b/5)

dawlatḫʷāh (< Ar. devlet + < Far. -ḫāh) “mevkice üstün bir kişinin yakınlığı” (189/94b/13 - 253/123a/17 - 391/186a/2)

dawlatḫʷāhlıḳ (< Ar. devlet + < Far. -ḫāh + < Tr. -lıḳ) “mevkice üstün bir kişi ile kurulan yakınlık” (107/52b/23 - 225/110a/1 - 253/123a/15)

ḫuṣūṣiyyat (< Ar. ḫuṣūṣiyet) “samimiyet, tanışıklık” (355/170b/3)

ḫʷéş (< Far. ḫoş) “hoş, iyi. Metinde ‘*ḫʷéş u begānadın*’ şeklinde ikileme yapılmış olup *kendisiyle iyi, yakın olan kimse* anlamıyla kullanılmıştır.” (423/201a/5)

maḥram (< Ar. maḥrem) “samimi, yakın, mahrem” (37/19a/16 - 203/101a/9)

muḫlis (< Ar. muḫlis) “samimi, halis” (105/51b/18)

2.34.2.1.9. Yoldaşlık

yakrūy (< Far. yek + rūy) “yoldaş” (317/153b/23 - 319/154b/16)

2.34.2.1.10. Düşmanlık

duşmanlıḳ (< Far. düşman + < Tr. -lıḳ) “düşmanlık” (15/7b/9)

kīna (< Far. kīne) “kin, gizli düşmanlık” (197/98b/24)

munāfarat (< Ar. münāferet) “birbirinden nefret etme” (631/294a/15)

mutanaffır (< Ar. müteneffir) “nefret eden” (47/23a/3 - 661/308a/19)

ta‘n (< Ar. ta‘n) “sövme” (183/91b/27)

yaġılıḳ (< Tr. yaġı, EDPT, s. 898 + -lıḳ, KRH: yaġılıḳ/ yaġlıḳ, HAR: yaġılıḳ, KIP:) “düşmanlık” (191/94b/7 - 321/155a/6 - 633/294b/2)

2.34.2.1.10.1. Argo Kelimeler

cala'ī (< Ar. cala'i) "fahişe" (379/181b/6)

calab (< Ar. celep) "iç oğlanı" (379/181b/8)

fāḥişa (< Ar. fāḥişe) "hayat kadını" (379/181b/6)

ḫīz (< Far. ḫīz) "puşt" (497/234b/22)

ḳaltaġaylıḳ (< Far. ḳaltaḳ + < Tr. -ay+ -lıḳ) "hilekâr, yalancı" (31/15b/4)

köt (< Tr. köt, EDPT, s. 700 [bergüçi], KRH: köt, HAR: köt, KIP: köt/ kit/ kötçek) "hilekâr, yalancı" (431/204a/15)

kūn-bergüçi (< Far. kūn + < Tr. ber- "vermek", EDPT, s. 354 + -gü + çi) "göt veren" (197/98b/15)

kündih (< Far. kundi [57]) "rezil, aşağılık" (431/204b/17)

yupġalıḳ (< Tr. yuvḳa, EDPT, s. 874 + -lık, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "zayıflık, dayanıksızlık, kaypaklık" (183/91a/14)

2.34.2.1.11. Selamlama

salām (< Ar. selām) "selam" (741/348a/10)

sarmūīna (< Far. ser- mūīna) "Hint âdetince padişahlara yapılan selamlama" (757/357a/15)

ḫoşāmad (< Far. ḫoşāmed) "hoş geldiniz" (359/172b/13 - 359/172b/16)

2.34.2.1.12. Sohbet

suḫangūy (< Far. süḫan- gūy) "söz söyleyen, konuşan" (595/277b/13 - 595/278a/14)

şuhbat (< Ar. ṣohbet) "konuşma, sohbet" (15/7b/10 - 151/75a/27 - 393/187b/12)

şuḥbatārāylıḳ (< Ar. ṣohbet + < Far. ārāy + < Tr. -lıḳ) "sohbeti güzelleştiren" (393/187b/13)

şuḥbatî (< Ar. ṣoḥbetî) "sohbetle ilgili" (83/41a/19)

---

[57] Galip **Güner**, "Divânü Lugâti't-Türk'te Oğuzca Olarak Geçen Kündi 'Rezil, Aşağılık' Kelimesinin Etimolojisi Üzerine Notlar", *Gazi Türkiyat*, Bahar 2015:16, Sayı 16, s.15-21.

2.34.2.1.12.1. Dedikodu

āvāza (< Far. āvāze) “ses, bağırma. Metinde bu kelime *dedikodu* anlamında kullanılmaktadır.” (53/26b/8 - 785/370b/9)

ġaybat (< Ar. ġıybet) “dedikodu, gıybet” (299/144b/11 - 423/201b/20)

guftugū (< Far. güft u gū) “karşılıklı konuşma; dedikodu” (83/41a/23 - 371/178a/4 - 527/247a/3)

şāyi‘ (< Ar. şāyi‘) “yayılmış ve herkesçe bilinmiş (söz)” (7/3b/4 - 51/26a/20 - 277/134b/23)

tavātur (< Ar. tevātur) “söylenti” (277/134a/5)

2.34.2.1.13. Öğüt

naṣīḥat (< Ar. naṣīḥat) “öğüt” (107/52a/15 - 321/155b/19)

tanbīh (< Ar. tenbīh) “uyarı, tembih” (541/253a/24)

2.34.2.1.14. Özür Dileme

‘**uzr** (< Ar. ‘özr) “özür” (261/127a/11 - 169/83b/17 - 763/359b/3)

‘**uzrẖʷahlık** (< Ar. ‘özr + < Far. hah + < Tr. -lıḳ) “özür dilemeklik” (329/159b/23)

2.34.2.1.15. Tebrik

mubārakbād (< Ar. mübārek + < Far. bād) “‘mübarek ola, mübarek olsun’ anlamına gelen söz” (693/325a/2)

mubārakbādlıḳ (< Ar. mübārek + < Far. bād + < Tr. -lıḳ) “hayırlama, tebrik etme” (171/85a/25)

tabarruklük (< Ar. teberrük + < Tr. -lük) “uğurlu olma” (11/5b/4 - 99/48b/28)

tahniyat (< Ar. tehniye) “tebrik etme, kutlama” (759/357b/5)

2.34.2.1.16. Uğurlama

ẖayr-bād (< Ar. ẖayr, + < Far. bād) “uğurlama” (723/339a/9)

2.34.3. Topluluk

ahl (< Ar. ehl) “topluluk, cemaat” (21/11a/16 - 47/23b/15)

cam’iyyat (< Ar. cem’iyet) “toplum, topluluk” (707/332a/15)

camā‘at (< Ar. cemā‘at) “insan topluluğu, cemaat” (83/40b/10 - 243/118b/3 - 471/221b/16)

cumla (< Ar. cümle) “herkes” (41/21a/17 - 97/47b/19 - 101/49b/21 - 173/86a/20 - 183/90b/5)

cérge (< Far. cérge) “topluluk, grup” (145/71a/17 - 203/100b/3 - 203/100b/5 - 431/204a/2 - 773/364b/5 - 779/367b/4)

cérgelig (< Moğ. cérge + < Tr. -lig) “topluluk” (439/208a/19)

favc (< Ar. fevç) “topluluk” (551/257a/3 - 789/373a/18)

ẖayl (< Ar. ẖayl) “düzensiz kalabalık, güruh” (463/218a/19)

ḳawm (< Ar. ḳavim) “topluluk, kavim. Metinde *askeri birlik, ordu* anlamında da kullanılmaktadır.” (213/105b/20 - 263/128a/18 - 271/131b/18)

2.34.4. Yerli- Yabancı

2.34.4.1. Yerli

yérlig(él) (< Tr. yér, EDPT, s. 954 + -lig, KRH: yérlig, HAR: yerlik, KIP: -) “yerli” (501/235b/15)

2.34.4.2. Yabancı

bégāna (< Far. bîgāne) “yabancı, el” (423/201a/5)

özge (< Tr. özge, EDPT, s. 285, KRH: -, HAR: özge, KIP: özge) “başka, yabancı” (23/11b/13 - 315/152b/13)

yat (< Tr. yat, EDPT, s. 882, KRH: yat, HAR: yat/ yaḍ, KIP: yat/ yaṭ/ yaḍ) “yabancı, el” (205/101a/8 - 213/105b/23)

2.34.5. Şehirli- Köylü

2.34.5.1. Şehirli

şahr eli (< Far. şehr, < Tr. el, EDPT, s. 121+ -i) “şehir halkı” (171/84b/10)

2.34.5.2. Köylü

atrāk (< Ar. etrāk) “köylü ahali” (387/185a/18 - 505/237b/24)

rūstā‘īlıḳ (< Far. rūstā‘ī + < Tr. -lıḳ) “köylülük, kabalık” (439/208a/18 - 439/208a/24)

şahrānişīn (< Ar. ṣaḥrā + < Far. nişīn) “çölde yaşayan, çöl halkı” (285/138a/10 - 289/140a/25 - 505/237b/25)

sarḥaddnişīn (< Far. ser + < Ar. ḥadd + < Far. nişīn) “sınırda oturan” (175/86b/10)

2.34.6. Sosyal Sınıflar ve Statüler

ṭabaḳa (< Ar. ṭabaḳa) “sosyal sınıf, tabaka” (111/54a/1 - 579/270b/18 - 645/300b/10)

2.34.6.1. Üst Düzey Sınıf ve Statüler

2.34.6.1.1. Soyluluk ve Soylular

i‘tibār (< Ar. i‘tibār) “saygınlık, itibar” (27/14a/15 - 155/76a/11 - 163/81a/26)

şarīf (< Ar. şerīf) “yüksek, soylu” (47/23a/2 - 47/24a/22 - 713/335a/20)

aşil (< Ar. aṣil) “asil, soylu” (339/163b/7)

akābir (< Ar. ekābir) “görgü, erdem ve makam bakımından büyük olanlar; ileri gelenler; daha büyükler; devlet büyükleri; üst tabaka insanları” (171/85a/24 - 435/206a/8 - 747/352a/22)

aşrāf (< Ar. eşrāf) “itibar sahibi kimseler; ileri gelenler” (171/85a/24)

a‘ẓam (< Ar. a‘ẓam) “yaş ve mevki bakımından daha büyük olan , önde gelen kimse” (61/30b/4)

mar’ī (< Ar. mer’ī) “saygı gösterilen, sayılan kimse” (693/326a/20 - 743/349a/2 - 743/349a/3)

marca‘ (< Ar. merci‘) “önde gelen, yetkili kimse” (31/16a/14)

mu‘tabar (< Ar. mu‘teber) “saygınlığı olan, muteber kimse” (127/62b/25)

mu‘tabarraḳ (< Ar. mu‘teber + < Tr. -raḳ) “daha saygın, daha makbul kimse” (93/45a/8)

rukun (< Ar. rükun) “bir topluluğun en önünde olan kimse” (133/65b/21)

sarafrāz(< Far. ser + efrāz) “seçkin kimse” (129/63a/11 - 651/303a/3)

sardaftar (< Far. ser + < Ar. defter) “defterin başında olan, önde gelen” (373/179a/17)

sayyid (< Ar. seyyid) “efendi, bey, ileri gelen kimse” (349/168a/7)

2.34.6.1.2. Zenginlik

dastgāh (< Far. dest- gāh) “tezgah. Metinde *giyecek, zenginlik, varlık* anlamında kullanılmıştır.” (43/22a/16 - 151/75a/27)

2.34.6.1.2.1. Zenginler

māllıġ (< Ar. māl + < Tr. -lıġ) “malı olan, varlıklı kimse” (303/146a/3)

mulkdārlıḳ (< Ar. mülk + < Far. -dār + < Tr. -lıḳ) “mal sahibi olma durumu” (357/172a/26)

mutaṣarrif (< Ar. mutaṣarrıf) “bir mal ya da mülkün sahibi olup,onu kullanım hakkını elinde bulunduran kimse” (15/8a/24 - 115/56b/14 - 171/85a/27)

2.34.6.1.3. Güç ve İmtiyaz Sahibi Olma

2.34.6.1.3.1. Güç ve İmtiyaz Sahibi Olanlar

2.34.6.1.3.1.1. Sahip

arbāb (< Far. erbāb) “sahipler, erbaplar” (31/16b/24 - 171/84b/16 - 211/104b/23)

ige (< Tr. iḍi, EDPT, s. 41, KRH: iḍi/ eye/ iye/ ize, HAR: iḍi/ éḍe/ iḍe/ iti/ eye, KIP: -) “sahip, iye” (15/8a/19 - 281/136b/24 - 491/231b/23)

igelik (< Tr. iḍi, EDPT, s. 41 + -lik, KRH: iḍilik, HAR: -, KIP: -) “sahiplik, iyelik” (357/172a/28)

mālik (< Ar. mālik) “sahip, iye” (165/81b/24 - 401/191b/25 - 519/244a/21)

ṣāḥib (< Ar. ṣāḥib) “sahip” (27/14a/12 - 229/112a/2 - 361/173b/7)

2.34.6.1.3.1.2. Sahibe

aġaça (< Tr. aġa + -ça, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ağa hatunu, bey karısı” (349/168a/6)

bégim (< Tr. bég ‘bey’, EDPT, s. 322 + -im, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Timur neslinden olan kadınlar ile Timur neslinden olan erkeklerle evlenen kadınların aldığı unvan” (17/9a/17 - 17/9a/23 - 21/10b/11)

biké bégim (< Tr. biké begim, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “hanımlar için kullanılan muhterem kız, küçük hanım anlamındaki unvan kelimesi. Aynı zamanda ‘evli olmayan yahut çocuğu olmayan hanım’ anlamında da kullanılır.” (53/27b/26 - 347/168a/26)

ẖanım (< Tr. ẖan + -ım, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “Cengiz neslinden olan kadınların kullandıkları unvan. Babür’de özellikle onun anne tarafından akrabaları olan, Kaşgar ve Moğolistan hükümdarlarının ailesine mensup hanımlar için kullanılmaktadır.” (23/12a/22 - 259/126a/19 - 421/200a/1)

2.34.6.1.3.2. Tanınır Olma

nāmdār (< Far. nāmdār) “ünlü, nam salmış” (7/3b/5)

şuhrat (< Ar. şöhret) “ün, şöhret” (225/110b/15 - 355/171a/22 - 789/372b/7)

2.34.6.2. Alt Düzey Sınıf ve Statüler

2.34.6.2.1. Yoksulluk

2.34.6.2.1.1. Yoksul

‘āciz (< Ar. ‘āciz) “zayıf, düşkün” (145/70b/9 - 145/71a/21 - 145/71b/24)

aytām (< Ar. eytām) “ana ve babası ölmüş çocuklar; öksüzler”[58] (183/91b/26)

faḳīr (< Ar. faḳīr) “fakir, yoksul” (25/13b/26 - 47/23b/11- 325/157a/13)

fuḳarā (< Ar. fuḳarā) “yoksullar, fakirler” (35/17b/9 - 573/268a/19)

masākīn (< Ar. mesākīn) “miskinler, yoksullar” (35/17b/9 - 325/157a/13 - 573/268a/19)

muḥaḳḳar (< Ar. muḥaḳḳar) “hor, hakir görülmüş” (123/60a/6 - 277/134b/17 - 285/137b/4)

2.34.6.2.2. Kölelik

2.34.6.2.2.1. Köle

barda (< Far. berde) “köle” (631/293b/9)

ġarra (< Far. ġarra) “köle, tutsak” (433/205b/19)

ḳul (< Tr. ḳul, EDPT, s. 615, KRH: ḳul, HAR: ḳul, KIP: ḳul) “kul, köle” (75/37b/22 - 233/114a/7 - 727/341b/27)

2.34.6.2.2.1.1. Kadın Köle

çārşambahī (< Far. çārşambahī) “kuma” (351/169b/27)

---

[58] Metinde bu kelime “*ayaktakımı, tecrübesiz*” anlamında kullanılmıştır”

dāduk (< Far. dādek) “cariye; halayık” (89/43b/17 - 605/282a/14 - 655/305b/24)

ġuma (< Tr. ḳuma, KRH: -, HAR: ḳuma, KIP: ḳuma/ ḳoma) “kuma; cariye” (53/27a/18 - 163/80b/13 - 353/169b/4)

ġunçaçı (< Ar. ġunca ‘kırıtma, eda, naz’ + < Tr. -çı) “cariye” (25/12b/6 - 57/28b/3 - 353/169b/4)

sarārī (< Ar. serārī) “nikâhsız eşler, cariyeler” (39/20a/23 - 55/28a/14)

ḫavātīn (< Ar. < Tr. ḫatun [çokluk]) “1. hatunlar, 2. cariyeler” (39/20a/23 - 55/28a/14)

2.34.6.2.2.2. Azatlık

āzād (< Far. āzād) “özgür, hür” (303/146b/11 - 311/150b/19 - 631/294a/13)

istiḳlāl (< Ar. istiḳlāl) “bağımsızlık, özgürlük” (143/69a/2 - 693/325b/16)

2.34.7. Sosyal Yardımlaşma İle İlgili İsimler

2.34.7.1. Yardım

himmat (< Ar. himmet) “yardım, bağış” (369/177b/17 - 407/194a/13)

isti‘ānat (< Ar. isti‘ānat) “yardım isteme” (175/86b/10 - 243/118b/4)

istid‘ā (< Ar. istid‘ā) “yalvarmak, istemek” (11/5b/13 - 253/123a/15 - 303/146b/15 - 111/54b/16)

istimdād (< Ar. istimdād) “yardım çağırma” (175/86b/10)

madad (< Ar. meded) “yardım, medet” (105/51a/12 - 117/57b/12 - 233/114b/22)

mu‘āvanat (< Ar. mu‘āvenet) “yardım” (17/8b/12)

naḳd in’ām (< Ar. naḳd, in’ām) “para yardımı” (631/293b/5)

2.34.8. Toplumsal Adetler İle İlgili İsimler

ʿurf (< Ar. ‘urf) “örf” (255/124b/25)

2.34.8.1. Hediyeleşme

2.34.8.1.1. Hediye

béleg (< Tr. béleg, EDPT, s. 338, KRH: bélek/ belek, HAR: -, KIP: -) “armağan” (515/242a/25 - 539/251b/6)

nezr (< Ar. nazr) “adak,hediye, bağış” (631/294a/12)

péşkaş (< Far. peşkeş) “armağan, hediye” (87/42b/10 - 355/171a/27 - 805/380b/2)

saçıḳ (< Tr. saçıġ, EDPT, s. 796, KRH: -, HAR: saçıġ, KIP: -) “hediye olarak saçılan madenî para” (457/215b/6- 515/241b/10 - 745/351a/23)

sawġat (< Moğ. savġat) “armağan, hediye” (539/251b/6 - 635/295b/7 - 655/305a/13)

tartıġ (< Tr. tartıġ, EDPT, s. 535, KRH: tartıġ, HAR: -, KIP: tartıḳ) “daha büyük olana verilen armağan, hediye. Karahanlı Türkçesinde sözcük *yük ipi, denk sargısı* anlamında kullanılmıştır.” (209/103a/6 - 431/204b/17 - 255/124a/1)

2.34.8.2. Batıl İnançlar

2.34.8.2.1. Tılsım

ṭilişm (< Ar. ṭılsım) “muska, tılsım” (533/250a/20)

2.34.8.2.2. Uğur- Uğurlu- Uğursuz

farḫunda (< Far. ferḫunde) “kutlu, uğurlu” (741/348b/17)

mutabarrık (< Ar. müteberrik) “mübarek sayılan, uğurlu olan” (85/41b/8 - 285/138a/17)

şa‘āmat (< Ar. şe‘āmat) “uğursuzluk, kademsizlik” (47/24a/25 - 51/26a/21 - 353/170a/8)

şükün (< Far. şugun) “uğur, iyi alamet” (441/208b/11 - 481/227a/23 - 743/350a/28)

yumn (< Ar. yümn) “uğur, bereket” (397/189b/17 - 763/361a/36)

2.34.9. Sosyal Olaylar

2.34.9.1. Doğum

tavallud (< Ar. tevellüt) “doğma, doğum” (649/302a/1)

vilādat (< Ar. viladet) “doğma, dünyaya gelme” (13/6b/7 - 141/68a/2 - 457/215b/4)

zāça (< Far. zāçe) “lohusa” (39/20a/21)

zādubūd (< Far. zādubūd) “doğum yeri” (101/49a/6 - 733/344a/5)

2.34.9.2. Evlilik

ʿaḳd (< Ar. ʿaḳd) “evlenme sözleşmesi, nikâh” (449/212b/26)

‘aḳd-i nikāh (< Ar. ‘aḳd + i + nikāh) “evlenme sözleşmesi, nikâh” (175/86b/6)

nikāh (< Ar. nikāh) “evlilik, nikâh” (249/121a/14 - 435/206b/22)

2.34.9.3. Göç

ḥaml (< Ar. ḥaml) “yük, ağırlık” (313-6/151a/6 - 407/193b/5)

intiḳāl (< Ar. intiḳāl) “yer değiştirme, göçme” (255/124a/12)

köç (< Tr. köç, EDPT, s. 693, KRH: köç, HAR: köç/ göç, KIP: köç) “1. göç, 2. göç kafilesi” (247/120b/12 - 639/297b/12 - 721/338b/5)

puştvāra (< Far. puştvāre) “yük, sırtta taşınabilecek ağırlıkta yük” (295/143a/26 - 297/143a/1)

yük (< Tr. yük, EDPT, s. 910, KRH: yük, HAR: yük, KIP: yük) “yük” (449/212a/9 - 589/275a/16)

2.34.9.3.1. Yolculuk

ārām u ḳarārī (< Ar. ārām, ḳarār + < Far. -ī) “yolda dinlenme, durma, yerleşme” (69/34a/12)

aşmaḳ (< Tr. aş- ‘yüksek bir yerin üstünden geçmek’, EDPT, s.255 + -maḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “aşmak” (165/81a/10)

atlanmaḳ (< Tr. at, EDPT, s. 33 + -lan + -mak, KRH: atlanmaḳ, HAR: atlanmaḳ, KIP: atlanmaḳ) “bir yere gitmek için at binme işi, atlanmak” (157/77b/10)

‘azīmat (< Ar. ‘azīmat) “yola çıkma; gitme; gidiş” (49/24b/18 - 193/96a/13 - 301/145a/6)

bédirang (< Far. bi + direng) “yolda durmadan, beklemeksizin” (391/186a/1 - 571/266b/)

dirang (< Far. direng) “yolda bekleme, durma” (247/120b/16 - 261/127a/13 - 621/289b/16)

gaştgāh (< Far. geşt- gāh) “gezinti yeri” (265/128b/6)

ʿivaż (< Ar. ivaż) “bir yerden geri dönüş” (799/378a/9)

ḳaṭʿ(< Ar. ḳaṭʿ) “geçme, ilerleme, yol alma” (225/110b/8 - 501/236a/18)

maks (< Ar. meks) “yolda durma, bekleme” (403/192a/14 - 715/336a/19 - 707/332a/8)

rahguzar (< Far. rahgüzar) “1. yolcu, 2. geçit, yol” (5/3a/19 - 595/278a/24)

ravān (< Far. revān) “ilerleyen, giden” (633/294b/3 - 779/367b/6 - 789/373b/24)

ravanda (< Far. revane) “giden, yürüyen” (103/50a/4)

sayrgāh (< Ar. seyr + < Far. -gāh) “rota, yol boyunca görülecek yerler” (401/191a/9 - 401/191a/9)

siḫāyat (< Ar. seyāḫat) “yolculuk, seyahat” (277/134a/1)

suvār (< Far. süvār) “bir binek hayvanına, özellikle ata, binmiş kimse” (243/118b/3)

tavaccuh (< Ar. teveccüh) “bir yöne dönme, yönelme” (33/16b/8)

tavaḳḳuf (< Ar. tevaḳḳuf) “bekleme, durma, bir yerde eğleşme” (113/56a/27 - 217/106b/4 - 755/355a/1)

ṭay (< Ar. ṭay) “aşma, gitme” (389/185b/13 - 397/189a/15 - 429/203a/8)

turuş (< Tr. turuş, EDPT, s.554, KRH: -, HAR: turuş, KIP: turuş/ ṭuruş) “mola verme,yolculukta durma. Harezm Türkçesinde sözcük *dirlik, yaşama* anlamında kullanılmaktadır.” (91/44a/5)

ʿubūr (< Ar. ʻubūr) “karşıdan karşıya geçme” (409/195a/18 - 409/195a/19 - 455/215a/22)

üzdürme (< Tr. üz- ‘yüzmek’+ -dür- + -me) “atları nehirden karşıya geçirme” (181/90a/19)

vasl (< Ar. vasıl) “bir yere ulaşma, erişme” (311/150a/8)

2.34.9.3.1.1.Veda- Ayrılık

hacr (< Ar. hecr) “ayrılık” (507/238a/6)

vidāʻ (< Ar. vedāʻ) “ayrılık, veda” (21/11a/16 - 35/18a/17 - 437/207a/9)

2.34.9.4. Ölüm

acal (< Ar. ecel) “ölüm, ecel” (163/80b/16 - 321/155b/19 - 325/156b/5)

ʻāḳibat (< Ar. ʻāḳibet) “hayatın sonu; bitimi” (47/24a/23)

fawt (< Ar. fevt) “ölüm” (193/96a/19 - 197/99a/27 - 223/109b/4)

halāk (< Ar. helāk) “yok olma, helâk olma” (9/4b/7)

ölmek (< Tr. öl- ‘ölmek’, EDPT, s.125 + -mek, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ölmek” (241/118b/22)

ölüm (< Tr. ölüm, EDPT, s.146, KRH: ölüm, HAR: ölüm, KIP: ölüm) “ölüm” (69/34b/15 - 127/62b/22 - 193/95b/7)

riḫlat (< Ar. riḥlet) “göç etme” (347/167b/13)

şunḳar (< Tr. şunḳar [bolmak], KRH: -, HAR: şunkar, KIP: -) “atmaca, şahin. Metinde mecaz olarak *ölüm* anlamında kullanılmıştır. Zira babası güvercin uçururken kuşların peşinden kayalıktan aşağı düşmüştür.” (13/6b/3 - 193/96b/20)

talaf (< Ar. telef) “ölme” (183/90b/4 - 183/90b/1 - 431/204a/1)

2.34.9.4.1. Ölü

naʿş (< Ar. naʿş) “ceset, naaş” (497/234a/10)

ölüg (< Tr. ölüg, EDPT, s.142, KRH: ölüg, HAR: ölüg, KIP: ölüg/ öli/ ölü) “ölmüş, ölü” (235/115a/3 - 277/134a/10 - 463/218a/23)

2.34.9.4.2. Taziye

ta‘ziyat (< Ar. ta‘ziyet) “başsağlığı, taziye” (55/28a/15)

2.34.9.4.3. Yas Tutma

ʿazā (< Ar. ‘ezā) “1. yas, matem, 2. cenaze alayı” (35/17b/8 - 277/134b/14 - 325/157a/12)

pursiş (< Far. pürsiş) “hastaları ziyaret eden, ölülerin yasını tutan kimse” (43/22a/16)

2.34.9.5. Törenler

nawroz (< Far. nevruz) “bahar bayramı, nevruz” (677/315b/4 - 719/337b/2)

rasm (< Ar. resm) “tören, alay” (35/17b/8 - 41/20b/7 - 383/183a/3)

şılan (< Moğ. şölön) “devlet şöleni, toy ziyafeti” (43/22a/16 - 51/25b/13 - 363/174a/3)

toy (< Tr. toy, EDPT, s. 566, KRH: toy, HAR: toy/ doy, KIP: toy) “ziyafet, toy” (47/24a/27 - 347/167b/9 - 747/351b/13)

Sosyoloji İle İlgili İsimler grubunda 244 başlık olmak üzere; 44 tane Türkçe, 145 tane Arapça, 82 tane Farsça, 4 tane Moğolca ve 1 Soğdca kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “ Ar. + Ar.”, 4 tanesi “Ar. + Far.”, 5 tanesi “Ar. + Tr.”, 3 tanesi

“Far.+ Ar.”, 10 tanesi “Far. + Far”, 5 tanesi “Far. + Tr.”, 17 tanesi “Tr. + Tr.”, 6 tanesi “Ar. + Far. + Tr.”, 2 tanesi “Far. + Ar. + Tr.” ve 1 tanesi “ Moğ. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 4 tane tamlama bulunmaktadır. Bu isim grubu sayıca fazla olan 2. gruptur. Bu bağlamda bu kadar ismin kullanılmış olması Babür’ün sosyolojik konular üzerinde çok durduğunu göstermektedir. İnsan ilişkileri, inanışlar, gelenek ve görenekler, törenler ve merasimler hakkında eserde pek çok bilgiye yer verilmiştir.

2.35. Spor İle İlgili İsimler

2.35.1. Cirit

çawgān (< Far. çevgān) “cirit oyununda kullanılan değnek; çevgen” (27/13b/11)

2.35.2. Dövüş

cingira (< Far. ceng- gira) “yumruk dövüşçüsü, boksör” (7/3b/5)

cinngiralıḳ (< Far. ceng- gira + < Tr. -lıḳ) “yumruk dövüşçülüğü, boksörlük” (7/3b/4)

muşt (< Far. muşt) “yumruk, tokat” (15/7b/7 - 57/29a/20 - 515/242a/21)

muştzan (< Far. muşt + -zan) “yumruk vuran, boksör” (7/3b/4)

2.35.3. Güreş

böké (< Tr. böké, EDPT, s.324, KRH: böké, HAR: -, KIP: -) “güreşçi” (41/21a/18 - 41/21a/19)

kuştīgīr (< Far. küştī- gīr) “güreşçi, pehlivan” (805/381a/16)

kuştī (< Far. küştī) “güreşçi, pehlivan” (747/352a/26 - 767/362a/3 - 801/378b/4)

kuştigīr (< Far. küştī- gīr) “güreşçi, pehlivan” (747/352a/26 - 769/363a/11 - 801/379a/7)

kuştīgīrlıḳ (< Far. küştī- gīr + < Tr. -lıḳ) “güreşçilik, pehlivanlık” (381/182b/20 - 381/182b/22 - 775/366a/15)

pahlavān (< Far. pehlivān) “güreşçi, pehlivan” (769/363a/12 - 777/366b/2 - 801/378b/6)

Spor İle İlgili İsimler grubunda 11 başlık olmak üzere; 1 tane Türkçe ve 16 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 4 tanesi “Far. + Far.” ve 2 tanesi de

“Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. İsimler çeşitli eğlence ve panayırlarda oynan oyunlar bağlamında kullanılmıştır.

2.36. Tarih İle İlgili İsimler

ḥādisa (< Ar. ḥādise) “olay, durum” (147/72a/13)

sarancām (< Far. ser- encām) “olay” (129/63b/22 - 435/205b/4 - 635/295b/5)

tārīḫ (< Ar. tārīḫ) “bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz, tarih” (3/1b/1 - 15/8a/17 - 19/10a/19)

vaḳāyi (< Ar. vaḳāyi) “olaylar, hadiseler” (35/17b/6 - 163/80b/18 - 105/50b/3)

vāḳi‘ (< Ar. vāḳi‘) “olmuş, olan” (247/120b/14 - 249/121b/25

vāḳi’a (< Ar. vāḳi’a) “olay, hadise” (25/13a/20- 59/30a/24 - 107/52a/9)

vāḳi’āt (< Ar. vāḳi’āt) “olaylar, hadiseler” (87/42b/11)

vuḳū‘ (< Ar. vuḳū‘) “olma, meydana gelme” (219/108a/22)

2.36.1. Millet- Devlet İsimleri

Afġān “Afgan devleti, 1525 yılında ismen Pencap, Delhi, Cunpur, Bundelhand ve Behar bölgelerini içine almaktaydı” (767/362b/20)

Awġān “Afgan” (287/139b/24 - 571/267a/23)

Afġanistān “Afgan kabilelerinin oturduğu yerler. Kabil’den Penşaver’e giden yolun Güney tarafı olup sınırı açıkça belli değildir.” (263/128a/20)

Aʿrāb “Kabil vilayetinde oturan birinin adı.” (271/131a/8)

ʿ**Acam** “Kavim ismi, Araplar kendilerinden başkalarına bu ismi verirler.” (265/129a/17)

Arabistān “Arabistan” (599/279a/1)

‘Arabiyya “Arap” (369/177b/25)

Atrāk “ Türkler” (271/131a/7)

Āẕarbaycān “ Azerbaycan” (55/28a/19)

Çīn “Çin” (265/129a/25)

Farsī “Farslı” (İranlı) (271/131b/12)

Hind “Hint” (25/13b/26)

Muġul “Moğol” (181/90b/22)

Türk “Türk” (777/366b/11)

Viceyanagar (Bīcānagar) “Müslüman tarihçilerde Bicânger; Dekken'in güneyinde bir devletin adı.” (581/272a/25)

2.36.1.2. Kabile- Boy- Sülale

aḳvām (< Ar. aḳvām) “kavimler; milletler; halklar” (271/131b/13)

aymaḳ (< Moġ. ayımaġ) “cemaat; aşiret; oymak” (127/62a/4 - 251/122b/25 - 259/125b/7 - 271/131a/7 - 387/184b/11 - 505/237b/24)

ḳabāyil (< Ar. ḳabāyil) “kabileler, boyalar” (307/148a/1 - 307/148a/2)

ḳabīla (< Ar. ḳabīle) “oymak, kabile” (485/228a/3)

ḳawm (< Ar. ḳavim) “bir kavim” (567/264b/2)

ṭavāyif (< Ar. ṭavāif) “insanlar, kabile, millet” (583/272b/16)

2.36.1.2.1 Kabile- Boy- Sülale İsimleri

‘**Abdullah Rahmanî Afgan Gerdiz** (‘AbdulRahmānī Afġān Gardéz) “Gerdiz’in güneydoğusunda, Kermâş dağı tarafında oturan Afganlar” (507/238a/17)

Afridi Afganları (Afrīdī Afġān) “Bare nehri üzerinde oturan Afganlar” (519/243b/9)

Akkoyunlu (Aḳḳoyluġ) “kavim, devlet ve sülale” (55/28a/20)

Al (Āl) “Bihre ile Sind nehri arasında oturan kavim” (493/323a/7)

Iskançi (Asīḳānçī Isḳānçī veya Sıkançı) “Kâbil vilayetinde Kâhmerd civarında oturan kabilelerden” (261/126b/3)

Aşpariyan (Aşpāriyān) “Endican’ın güneyinde oturan kabilelerden biri” (127/62a/3)

Avgan-Şal (AwġānŞāl) “Avgan Şiar diye de geçer; Kabil vilayetinde oturan kavimlerden biri” (283/137b/24)

Baharlı (Bahārlū) aymağı, “Karakoyunlu Türkmen aymaklarından birinin adı” (55/28a/18)

Bahmanîler (Bahmanīlar), “Dekken'de bir devlet ve sülale; bu sülale Hasan isimli bir Afganlı tarafından 1347'de kurulmuştur. 1347 -1482 yılları arasında gelişen bu devlet

Haydarâbâd ve Bombay vilayetlerinin önemli bir kısmını sınırları içine almıştır. Bundan sonra gücünü kaybetmeye başlayan sülalenin son dört temsilcisi yalnızca ismen hükümdar sayılmıştır. Bu sülalenin son temsilcisi Kalûn 1526'da ölmüştür." (579/271a/26)

Bugiyaller (Bakyāllar) "Bugiyal Keker kabilesinin bir şubesi" (545/254b/19)

Baloç (Balūc) "kabilesi; Bhakker'den Mültân'a kadar olan bölgede yaşarlar." (479/225b/17) (553/258b/25)

Bengali (Bangālī) (779/368b/23)

Bengaliler (Bangālīlar) (779/368a/18)

Berekî (Barakī) "Kâbil vilayetinde yaşayan kabilelerden biri." (271/131b/13)

Barın (Barīn) "Moğol aşiretlerinden biri" (147/71b/9)

Barlas (Barlaslar) "Timur'un üyesi olduğu aymağın adı" (61/30b/1)

Bayındır "Irak'taki Türkmen boylarından birinin adı" (445/210b/15)

Bigçik (Bégçik) "Moğul kabilelerinden birinin adı" (201/100b/25)

Celâyirler (Calā'īrler) "Türkmen kabilelerinden birinin adı." (379/181b/6)

Cencühe (Cancūha) "Bahre'nin kuzeyinde, Kuh-i Cud dağında oturan kabilelerden biri" (473/223a/24)

Cûd (Cūd) "Bihre'nin kuzeyinde bulunan Kûh-i Cûd dağında oturan kavimlerden birinin adı." (473/223a/24)

Cet (Cat) "Pencâb, Sind sahili ve Sîstan'ın Müslüman köylüsü." (485/228a/2)

Çağatay (Çaġatay) "Çağatay Han'dan itibaren Özbek istilasına kadar Seyhun - Ceyhun nehri arasında ve Horasan'daki devletlerin büyük bölümüne verilen isim." (425/202a/3)

Çegrek (Çagrak) "Endican vilayetinde yaşayan göçebe kavimlerden biri." (127/62a/4)

Çıras (Çīrās) "Moğul kabilelerinden birinin adı." (19/9b/16)

Dilezak (Dila-zāk Afġānları) "Afgan kabilelerinden birinin adı" (469/220b/14)

Dilezak Yakub Hayl (Dila-zāk Ya'ḳūb Ḫayl) "Dilezak kabilesinin bir kolu" (495/233a/14)

Keker (Gakar) “Nilâb ile Bihre dağlarının Kişmir dağlarına bitişik bölgesinde oturan kabilelerin büyüğü.” (485/228a/3)

Gībarī (271/131b/1)

Gücûr (Gucūr) “Nilab ile Bihre dağları civarındaki köylerde oturan kabilelerden biri” (473/223a/19 - 485/228a/2)

Gılcî (Ġilcī) “bir Afgan aşiretinin adı” (429/203a/2)

Gıyâs (Ġiyāṣ) “Bihre ile Sind nehri arasında oturan kavimlerden biri” (493/323a/7)

Hâtî (Hācī) “Bihre ile Sind nehri arasında oturan kavimlerden biri.” (493/323a/7)

Hezâre (Hazāra) “Gazne dağlarında oturan kavimler.” (263/128a/18)

Hırmas bkz. Çıras.

Hızır-Hayl (Ḫīżīr -Ḫayl) “Afgan kabilelerinden biri.” (521/244b/13)

Halcî (Ḥilcī) “Mâlve'de (Mendâv) Sultan Mahmud'un sülalesi.” (581/271a/2)

Hırılcî (Ḫirilcī) “Afgan kavimlerinden biri.” (329/159a/8)

Hızır Hayl (Ḫızır Ḫayl) “Afgan kabilelerinden biri.” (521/244b/13)

Hugiyani (Ḫūgiyānī) “Kabil tümenlerinden Bengeş tümeninde oturan bir Afgan kavmi.” (289/139b/4)

İsa-Hayl (‘Īsā-Ḫayl) “Deşt yolu üzerinde Çupare dağları civarında oturan Afgan kavimlerinden biridir.” (307/148a/1)

Kalmak (Ḳalmāḳ) “Moğolların belli başlı boylarından biridir.” (23/11b/9 - 229/113a/26)

Kâkiyânî (Gākiyānī) “Sind nehrinin ötesinde oturan Afgan kavimlerinden biri.” (303/146a/7)

Karakoyunlu (Ḳaraḳoyluġ) “Bir Türk kabilesi.” (59/30a/13 - 341/165a/27)

Karluk (Ḳarluḳ) “Pencap’ta bugünkü Hezara nahiyesi olmalı.” (493/323a/7)

Kazak (Ḳazāḳ) “Taşkend civarındaki bozkırlarda yaşayan Türklere verilen isim.” (23/12a/20)

Kıpçak (Ḳıpçaḳ) “Türkistan’da bir kabilenin adı.” (261/126b/5)

Kîb (Kīb veya Kitib) “Hindistan'da Bihre ile Sind arasında oturan kavimlerden biri.” (493/323a/7)

Kîvî (Kīvī) Hindistan'da Bengeş ve Hegar dağlarının ötesinde bulunan Bennû vilayetinde oturan Afgan kabilelerinden biri.” (307/148a/1)

Kûrânî (Ḳurānī) “Bennu vilayetinde oturan Afgan kabilelerinden biri.” (307/148a/1)

Lender (Landar) “Kabil’in Bengeş tümeninde oturan Afgan kabilelerinden birinin adı.” (289/139b/5)

Ludiler (Lûdîler) “Aslen Kalaç Türklerinden olup Afganlaşmış bir sülale.” (593/276b/8)

Manglıg (Manglīġ) “Türkistan’da İbrahim Saru’nun da mensup olduğu bir kabile adı.” (61/30b/10)

Mehmend (Mahmand) “Kâbil vilayetinde oturan göçebe Afgan kabilelerinin en kalabalık olanı. Afgan telaffuzu Mehmende.” (289/140a/26)

Miranşahiler (Mīrānşāhī) “Timur’un oğlu Miranşah’ın neslinden gelenler.” (365/175b/26)

Muhammed-zeyî (Muḥammadzaī) “Heşnegar’ın yukarısında Sevâd nehrinin öte tarafında Sengür- Mâhûra karşısındaki ovada oturan Afgan kabilesi.” (469/221a/19)

Nekderî (Nakdarī) “Gazne dağlarında oturan kabilelerden birinin adı.” (263/128a/18)

Niyâzî (Niyāzī) “Bennû vilayetinde oturan Afgan kabilelerinden biri.” (307/148a/1)

Nüküz “ bir Türk boyu” (357/171b/7)

Özbek “Özbekler, Şaybak Han idaresinde Türkistan'ı hâkimiyetleri altına almış bir Türk kabilesi.” (757/357a/23)

Panî (Pānī) “Afganları, Hisar-i Fîrûze civarında oturan bir kavim.” (655/305a/6)

Perâcî (Parāçī) “Kâbil vilayetinde oturan kabilelerden birinin adı.” (271/131b/13)

Peşâî (Paşā’ī) “Kâbil vilayetinde oturan kabilelerden birinin adı.” (271/131b/13)

Pûrebî (Pūrabī) “Cûnpûr'da Sultan Hüseyin Şarkî'nin mensup olduğu sülalenin ismi.” (579/270b/15)

Rûstâ (Rūstā) hezâresi “Afganistan'da yaşayan kabilelerden birinin adı.” (259/125b/2)

Sart (Sārt) “Merginan ile Kâbil’in şehir ve bazı köylerinde oturan kavimlerden birinin adıdır.” (271/131a/8)

Semû-Hayl (Samū-Ḫayl) “Afgan kavimlerinden birinin adı.” (521/245a/27)

Sultan-Mes'ûdî (Sultan-Mas'ūdī) hezâresi “Kabil bölüklerinden Bedrav'da bulunan hezârelerin en kalabalık olanı.” (289/140a/25)

Sûr (Sür) “Hindistan'da Bennü bölgesindeki Afgan kabilelerinden biri.” (307/148a/1)

Tâcik (Tācik) “Kâbil vilayetinde oturan kavimlerden biri.” (271/131b/8)

Tatar (Tātār) “Babür’ün idaresi altındaki kavimlerden biri.” (485/228a/5)

Tank (Tāng) “Gücerat'ta Sultan Muzaffer tarafından kurulan bir sülale olup Racpût **Tânk** kabilesine mensuptur; Gücerat'ın ilk hükümdarı Sadharân İslamiyeti kabul etmiştir.” (579/271a/24)

Terkelânî (Tarkalānī) “Kâbil vilayetinde Lemgan civarında oturan Afgan kavimlerinden birinin adı.” (257/125a/15)

Tokçu (Tükçi) “Semerkand aşiretlerinden birinin adıdır.” (29/15a/13)

Türi (Tūri) “Gazne vilayetinin Bengeş tümeninde oturan Afgan kabilelerinden birinin adı.” (289/139b/5)

Turuk-Şârân (Tūrūk-Şaran) “Endican in güney tarafındaki dağlarda oturan kabilelerden birinin adıdır.” (127/62a/3)

Türkmen (Türkmen) hezâresi “Kâbil vilayetinde, Dere-i Hoş ile Şibertû geçidi ve Cenglik civarında oturan hezarelerden birinin adı.” (331/160a/12)

Ûrük-Zeyî (Uruk-zayi) “Afgan kabilelerinden birinin adı.” (635/296a/18)

Vezirî (Vaziri) “Kâbil vilayetinde, Kılagu civarında oturan Afgan kabilelerinden birinin adı.” (521/245a/24)

Yusuf-Zeyl (Yusuf-Zayl) “Hindistan Sevâd'da oturan Afgan kabilelerinden birinin adı.” (515/242a/19)

Tarih İle İlgili İsimler grubunda 110 başlık olmak üzere; 12 tane Arapça ve 2 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Far. + Far.” ve 1 tanesi “Far. + Far. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 95 tane özel isim bulunmaktadır. Farklı coğrafyalarda bulunan Babür bu yerlerin tarihi ve milli yapısı hakkında bilgiler

vermektedir. Böylece dönemindeki pek çok ülke ve milletten bahsetmiş olmaktadır. Bu esere tarihî belge niteliği katmaktadır.

2.37. Tarım İle İlgili İsimler

2.37.1. Tarım Alet ve Araçları

orġaḳ (< Tr. orġaḳ, EDPT, s. 216, KRH: orġaḳ, HAR: orġaḳ, KIP: oraḳ) "orak" (239/117a/17)

kürek (< Tr. kürek, EDPT, s. 741, KRH: kürgek, HAR: kürgek, KIP: kürek) "kürek" (407/194a/22)

2.37.2. Tarım Yapılan Yerler

2.37.2.1. Bağ

bāġ (< Far. bāğ) "bağ" (241/117b/7 - 325/157a/19 - 495/233b/21)

bāġāt (< Far. bāğāt) "meyve bahçeleri" (5/3a/15 - 263/128a/24 - 585/273b/23)

bāġī (< Far. bāğī) "aynı bahçede yetişen. Metinde *bağ, bahçe* anlamında kullanılmıştır." (97/47a/4 - 475/224a/25)

puşta (< Far. puşta) "bağ, bostan, sebze evleği" (273/132b/9 - 311/150b/11 - 507/238a/21)

sabzīkārlıḳ (< Far. sebzekār + < Tr. -lık) "sebze yetiştirilen yer, sebzelik" (729/342b/14)

2.37.2.2. Bahçe

arġavānzār (< Far. erġüvān + zār) "erguvan korusu" (283/137a/8 - 283/137a/9 - 283/137a/12)

bāġça (< Far. bāğça) "küçük bahçe" (97/47a/10 - 97/47a/13 - 155/76a/1)

balūtistān (< Far. belūt + istān) "kestane bahçesi" (283/137a/7)

bīrzar (< Hint. bīr + < Far. zār) "hünnap bahçesi" (477/224b/14)

çarbāġ (< Far. çarbāğ) "hükümdar bahçesi" (97/47b/21- 273/132a/4 - 733/344a/11)

gulistān (< Far. gül + istan) "gül bahçesi" (503-25/237a)

gulzār (< Far. gül + zār) "gül bahçesi" (493/232a/16 - 493/232b/18)

huncaklıḳ (< Far. kancak + < Tr. -lıḳ) “pelin otu ağacı bahçesi” (291/140b/12)

nāranczār (< Far. nārenc + zār) “narenciye bahçesi” (533/250a/19)

rawża (< Ar. ravża) “bol ağaçlı ve çiçekli bahçe” (497/234a/11 - 727/341a/2)

2.37.2.3. Otlak

otlaġ (< Tr. ot ‘ot’ + - la + -ġ, KRH: otlaġ, HAR: otlaġ, KIP: otlaḳ) “otlak” (293/141a/1)

2.37.2.4. Ekili Alan

ḫavedzār (< Far. ḫaved + zār) “ekili alan” (315/152a/5 - 495/233a/19)

mazrū‘(< Ar. mezrū‘) “ekili alan” (93/45a/17)

şālīzār (< Far. şālī + zār) “pirinç tarlası” (319/154a/2 - 453-22/214b - 455/214b/2)

pāléz (< Far. pāliz) “tarla” (3/2a/17)

pāya (< Far. pāye) “basamak, yer. Metinde *tarla* anlamında kullanılmıştır.” (275/133b/12 - 297/143b/9)

daban (< Tr. taban, EDPT, s. 441, KRH: taban, HAR: taban, KIP: ṭaban) “yamacın ve yamaç tarlanın alt kısmı;taşsız, düz ve verimli tarla; taban” (199/99a/2 - 409/195a/12 - 467/220a/15)

2.37.2.5. Ekin

ékin (< Tr. ékin, EDPT, s. 109, KRH: ékin/ ekin, HAR: ékin/ ekin/ ikin, KIP: ekin/ ikin) “ekin, mahsul” (101/49b/16 - 285/138a/7 - 519/243b/19)

ḫaved (< Far. ḫaved) “yeşil ekin” (315/152a/4 - 315/152a/5)

2.37.2.6 Ürün

maḥsūl (< Ar. maḥsūl) “ürün” (285/138a/10)

Tarım İle İlgili İsimler grubunda 27 başlık olmak üzere; 5 tane Türkçe, 3 tane Arapça, 26 tane Farsça ve 1 tane Hintçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 9 tanesi “Far. + Far”, 2 tanesi “Far. + Tr.” , 1 tanesi “Hint. + Far.” ve 1 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Sözcükler Babür’ün bizzat açtırdığı yahut gezerken gördüğü tarım alanlarıyla ilgili olarak kullanılmıştır.

2.38. Taşımacılık İle İlgili İsimler

2.38.1. Kara Taşımacılığı

arāba (< Tr. araba, KRH: -, HAR: araba, KIP: araba) “at arabası” (565/264a/13 - 667/310b/8 - 767/362a/5)

2.38.1.1. Kara Taşımacılığında Kullanılan Araçların Parçaları

miḥaffa (< Ar. miḥaffe) “deve ya da katır sırtında iki kişinin oturabileceği büyüklükte sepet, mahfe” (335/162a/15 - 351/169a/10)

taḫt-i ravān (< Far. taḫt + i, revān) “insanlar yahut hayvanlar tarafından taşınan üstü örtülü koltuk” (505/237a/2 - 767/362a/8)

2.38.2. Deniz Taşımacılığı

cāla (< Far. cāle) “sal” (455/214b/8 - 473/222b/14 - 501/235a/1 - 535/250b/13)

kéme (< Tr. kémi, EDPT, s. 721, KRH: kéme/ kema/ kemi/ kimi/ kimé, HAR: kemi/ keme/ kimi/ kime, KIP: keme/ kemi/ kime/ kimi) “gemi, su taşıtı” (271/131a/3 - 317/153b/21 - 491/231b/25)

kémekine (< Tr. kéme ‘gemi, su taşıtı’, EDPT, s. 721 + -kine, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “küçük gemi” (697/327b/9)

sal (< Tr. sal, EDPT, s. 824, KRH: sal, HAR: -, KIP: sal) “sal” (211/103b/4 - 773/365a/17)

zawraḳ (< Ar. zevraḳ) “kayık, sandal” (779/368a/14 - 789/372b/6)

2.38.2.1. Deniz Taşımacılığında Kullanılan Araçların Parçaları

yélken (< Tr. yélgin, EDPT, s. 928, KRH: -, HAR: yelken, KIP: yelken/ yilken) “yelken” (773/365a/19)

Taşımacılık İle İlgili İsimler grubunda 9 başlık olmak üzere; 5 tane Türkçe, 3 tane Arapça ve 1 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 2 tanesi “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 1 tane de tamlama bulunmaktadır. Kara taşımacılığında kullanılan araçlar genelde savaş bağlamında kullanılırken deniz taşıtları hem savaş hem de eğlence bağlamlarında kullanılmaktadır.

2.39. Tıp İle İlgili İsimler

2.39.1. İnsan Vücudu

a’żā (< Ar. ‘aża) “vücut parçası, uzuv” (511/240a/24 - 601/280b/19)

andām (< Far. endām) “vücudun biçimi, boy pos, endam” (593/277a/22 - 623/290b/20 - 625/291a/5)

cism (< Ar. cism) “vücut” (705/331b/15)

cussa (< Ar. cüsse) “insan gövdesi, beden” (593/277a/22 - 595/278a/16 - 597/278b/7 - 597/279a/24)

użv (< Ar. użv) “organ, uzuv” (593/277a/14)

vucūd (< Ar. vücūd) “beden, vücut” (773/364a/1 - 775/366a/21)

2.39.1.1. İnsan Vücudunun Bölümleri

2.39.1.1.1. Baş- Boyun

2.39.1.1.1.1. Baş

baş (< Tr. baş, EDPT, s. 375, KRH: baş, HAR: baş, KIP: baş) “kafa, baş” (133/65a/9 - 155/76a/1 - 187/93b/16 - 801/379b/26)

ḳalla (< Far. ḳelle) “baş, kelle” (307/148b/14 - 309/149a/8)

2.39.1.1.1.1.1. Alın

péşanī (< Far. pişanī) “alın” (445/211a/25 - 749/353a/21)

2.39.1.1.1.1.2. Beyin

maġz (< Far. mağz) “beyin” (7/3b/2 - 221/108b/13 - 611/284b/15)

2.39.1.1.1.1.3. Yüz

çihra (< Far. çehre) “yüz, çehre” (233/114b/14)

rūy (< Far. rū) “yüz, çehre” (35/17b/6 - 249/121a/7 - 259/126a/17)

yüz (< Tr. yüz, EDPT, s. 982, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “surat, yüz” (41/20b/7 - 81/40a/22 - 247/120a/3)

2.39.1.1.1.1.3.1. Ağız

ağız (< Tr. ağız, EDPT, s. 98, KRH: ağız, HAR: ağız/ aġz, KIP: ağız/ aız/ avuz) "ağız" (47/24a/22 - 515/241b/14 - 659/307a/10)

til (< Tr. tıl, EDPT, s. 489, KRH: til/ tıl, HAR: til, KIP: til) "konuşma organı, dil" (543/253a/1 - 659/307a/10)

tiş (< Tr. tiş, EDPT, s. 562, KRH: tiş, HAR: tiş, KIP: tiş/ diş) "diş" (537/251a/8 - 589/275a/10 - 589/275a/11)

2.39.1.1.1.1.3.2. Burun

burun (< Tr. burun, EDPT, s. 366, KRH: burun, HAR: burun, KIP: burun/ brun) "burun" (307/149a/20 - 479/226a/20)

2.39.1.1.1.1.3.3. Çene

éngék (< Tr. éŋék, EDPT, s. 183, KRH: éŋék/ eŋek, HAR: eŋek/ iŋek/ eŋ, KIP: eŋek/ enek/ eŋeg/ iŋek) "çene" (35/18a/24)

2.39.1.1.1.1.3.4. Göz

'**ayn** (< Ar. 'ayn) "göz" (579/270a/4)

köz (< Tr. köz, EDPT, s. 756, KRH: köz, HAR: köz, KIP: köz) "göz" (239/117a/9 - 291/140b/13 - 349/168a/13)

köz bağı (< Tr. köz 'göz', EDPT, s. 756, bağ 'bağ', EDPT, s. 310 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "göz bandı"[59] (779/368b/24)

2.39.1.1.1.1.3.5. Yanak

ḳaçar (< Tr. ḳaçar, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "yanak, elmacık kemiği" (49/25a/28 - 445/211a/26)

2.39.1.1.1.1.4. Kulak

goş (< Far. guş) "kulak" (669/311b/6)

ḳulaġ (< Tr. ḳulḳaḳ/ ḳulġaḳ, EDPT, s. 621, KRH: ḳulaḳ/ ḳulġaḳ/ ḳulḥaḳ, HAR: ḳulaġ/ ḳulaḳ, KIP: ḳulaġ/ ḳulaḳ) "kulak" (151/74a/9 -235/115b/20 - 459/216a/20)

[59] Arat *göz bebeği* olarak anlamlandırmaktadır. Arat, s. 598.

2.39.1.1.1.2. Boyun

boyın (< Tr. boyın, EDPT, s. 386, KRH: boyın/ boyun, HAR: boyun/ boyn, KIP: boyın/ boyun/ boynı) “boyun” (141/69a/21 - 229/112b/17 - 277/134b/24)

2.39.1.1.1.2.1. Boğaz

boġuz (< Tr. boġuz, EDPT, s. 322, KRH: boġuz/ boġaz/ boġuş, HAR: boġuz/ boġaz, KIP: boġuz/ boġaġ/ bogar/ bovaz) “boğaz” (81/39b/9)

2.39.1.1.1.2.2. Gıdık

ġabġab (< Ar. ġabġab) “çenenin alt kısmı, gıdık” (379/181b/16)

2.39.1.1.2. Gövde

badan (< Ar. beden) “gövde, beden” (501/236a/20 - 675/315a/14)

2.39.1.1.2.1. Gövdenin Bölümleri

2.39.1.1.2.1.1. Bel

bél (< Tr. bél, EDPT, s. 330, KRH: bél, HAR: bél/ bil, KIP: bel/ bil) “bel” (209/103a/13 - 235/115a/11 - 339/164a/22)

2.39.1.1.2.1.2. Göğüs

bağır (< Tr. bağır, EDPT, s. 317, KRH: bağır, HAR: bağır, KIP: bağır/ bavur) “bağır, göğüs, ciğer” (601/280a/4)

émçek (< Tr. émçek, EDPT, s. 156, KRH: emçek, HAR: emçek/ emük/ imcek/ emcek, KIP: emçek/ imçek) “meme, meme ucu” (331/160a/18)

ḳoyun (< Tr. ḳoyun, KRH: ḳoyun/ ḳon/ ḳoy, HAR: ḳoyun/ ḳoyn, KIP: ḳoyun) “1. göğüs, koyun, 2. göğüs ile elbise arasında kalan kısım” (237/116b/24)

kögüs (< Tr. kögüs, EDPT, s. 714, KRH: kögüs/ köküz/ köküs, HAR: kögüs/ köküs/ köküz, KIP: kögüs/ köküs/ köks/ kövüs) “göğüs” (597/278b/13 - 597/279a/25)

2.39.1.1.2.1.3. Karın

évek (< Tr. évek, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “karın, belden aşağısı” (591/276a/18)

ḳarın (< Tr. ḳarın, EDPT, s. 661, KRH: ḳarın, HAR: ḳarın, KIP: ḳarın) “karın, mide” (13/7a/18 - 317/153b/12 - 589/275b/24)

2.39.1.1.2.1.4. Sırt

égin (< Tr. égin, EDPT, s. 109, KRH: egin, HAR: égin/ egin/ igin/ ikin, KIP: eğin/ eyin/ igin/ iyin/ yigin/ yin) “sırt. Harezm Türkçesinde sözcük *omuz* anlamında kullanılmıştır.” (247/120a/5 - 419/199b/15 - 481/226a/2)

2.39.1.2. İç Organlar

ḳısıġ (< Tr. ḳasıġ, EDPT, s. 666, KRH: ḳısıġ, HAR: ḳasıġ, KIP: ḳasıḳ/ ḳasıġ/ ḳasuḳ) “dar yer, kasık. Karahanlı Türkçesinde sözcük *kısı, hapis* anlamlarında kullanılmıştır.” (549/256a/8)

2.39.1.2.1. Boşaltım Sistemi

2.39.1.2.1.1. Boşaltım Sistemi Salgıları

‘**araḳ** (< Ar. a’raḳ) “ter” (501/236a/21)

2.39.1.2.2. Dolaşım Sistemi Organları

darūnhā (< Far. derūnî) “iç, kalp” (47/24a/23)

köngül (< Tr. köŋül, EDPT, s. 731, KRH: köŋül, HAR: köŋül/ köŋkül, KIP: köŋül/ kömül) “gönül” (167/83a/24/ - 359/173a/22 - 397/189b/20)

şahrag (< Far. şahreg) “şah damar” (81/40b/25)

yürek (< Tr. yürek, EDPT, s. 965, KRH: yürek/ yürék, HAR: yürek, KIP: yürek) “yürek” (607/283a/15 - 607/283a/16)

2.39.1.2.2.1. Dolaşım Sistemi Sıvıları

ḳan (< Tr. ḳan, EDPT, s. 629, KRH: ḳan, HAR: ḳan, KIP: ḳan) “kan” (255/124b/24 - 311/150b/11 - 335/161b/5)

2.39.1.2.3. Duyu Organları

ḫavāṣṣ (< Ar. ḫavāṣ) “duyu” (15/8a/21 - 37/19a/22)

2.39.1.3. Deri

téri (< Tr. téri, EDPT, s. 531, KRH: téri/ teri, HAR: téri/ teri/ tir, KIP: teri/ deri/ tiri) “deri, dış kabuk” (589/275b/22 - 607/283a/20 - 609/283b/5)

tan (< Far. ten) “ten” (33/17a/14)

2.39.1.3.1. Kıl

ḳıl (< Tr. ḳıl, EDPT, s. 614, KRH: ḳıl, HAR: ḳıl, KIP: ḳıl) “kıl” (379/182a/22)

tük (< Tr. tü/ tüg/ tük, EDPT, s. 433, KRH: tük/ tü/ tüy, HAR: tük/ tü, KIP: tüg) “tüy, kıl” (589/275a/12 - 591/276a/11 - 593/277a/10)

2.39.1.3.1.1. Yüzdeki Kıllar

ḳaş (< Tr. ḳaş, EDPT, s. 669, KRH: ḳaş, HAR: ḳaş, KIP: ḳaş) “kaş” (445/211a/25)

saç (< Tr. saç, EDPT, s. 794, KRH: saç, HAR: saç, KIP: saç/ saş) “saç” (301/145b/20 - 495/232b/3)

saḳal (< Tr. saḳal, EDPT, s. 808, KRH: saḳal, HAR: saḳal, KIP: saḳal/ ṣaḳal) “sakal” (3/18a/23 - 301/145b/20 - 495/232b/3)

2.39.1.4. Solunum

dam (< Far. dem) “soluk, nefes, dinlenmek” (547/255b/14 - 595/278a/24 - 657/306a/16

2.39.1.5. Sindirim Sistemi

2.39.1.5.1. Sindirim Sistemi Salgıları

ḳāzūrāt (< Ar. ḳazūrāt) “hayvan ve insan pisliği” (287/139a/14 - 287/139a/17)

nacāsat (< Ar. necāset) “pislik, dışkı” (287/139a/14 - 287/139a/17)

ṣafrā-i soḫta (< Ar. safra + i + < Far. suḫte) “safra sıvısı” (659/306b/5)

sidük (< Tr. sidük, EDPT, s. 801, KRH: sidük/ siḍük, HAR: sidük/ sidik/ sitik , KIP: sidük/ sidik/ sitük/ siytik/ südük) “sidik” (587/274a/11)

2.39.1.6. Sinir Sistemi

ḫāṭir (< Ar. ḫāṭır) “akılda tutma, hafıza, hatır” (173/86a/20 - 465/218b/8 - 763/360b/29)

ḥawṣila (< Ar. ḥavṣala) “anlayış, akıl” (31/15b/5 - 639/298a/19)

2.39.1.7. Kas ve Kemik Sistemleri

2.39.1.7.1. Kas Sistemi

bāzū (< Far. pāzū) “kolun üst kısmında bulunan kas, pazı” (417/199a/26)

2.39.1.7.2. İskelet Sistemi

süngek (< Tr. süŋük, EDPT, s.838, KRH: süŋek/ süŋük, HAR: süŋek/ süŋük/ süyek, KIP: süŋek/ söŋük/ sövek/ sügük/ sümük/ süŋük/ süveg/ süvek/ süvük) “kemik” (37/18b/6 - 221/109a/17 - 605/282a/17)

2.39.1.7.2.1. Gövdede Bulunan Kemikler

aşuḳ (< Tr. aşuḳ / aşuġ, EDPT, s.259, KRH: aşuḳ, HAR: aşuḳ, KIP: aşuḳ/ aşıḳ) “aşık kemiği, topuk kemiği”[60] (589/275b/25)

ayaḳ süngeki (< Tr. aḍaḳ, EDPT, s. 45, < Tr. süŋük ‘kemik’, EDPT, s. 838 + -i, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ayak kemiği” (221/109a/17)

kitf (< Ar. kitf) “omuz başı” (665/309b/4)

2.39.1.7.3. Kollar ve Bacaklar

2.39.1.7.3.1. Kol

ḳol (< Tr. ḳol, EDPT, s. 614, KRH: ḳol, HAR: ḳol, KIP: ḳol) “kol” (169/83b/18 - 217/107a/19)

2.39.1.7.3.1.1. Kolun Bölümleri

bilekçe (< Tr. bilek, EDPT, s. 338 + çe, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bilek kadar kalın” (511/240a/22)

ḳoltuḳ (< Tr. ḳoltuḳ, EDPT, s. 619, KRH: ḳoltuḳ/ ḳoltıḳ, HAR: ḳoltuḳ, KIP: ḳoltıḳ/ ḳolduġ/ ḳoltıḳ) “kol altı, koltuk altı” (229/113a/26)

2.39.1.7.3.1.1.1. El

dast (< Far. dest) “el” (13/6a/1 - 31/15b/6 - 85/41b/11 - 147/72a/13 - 311/150b/17 - 445/210b/10)

élig (< Tr. élig, EDPT, s. 140, KRH: élig/ elig/ él/ el, HAR: elig/ el/ ilig/ il/ elik, KIP: el/ il) “el” (63/32b/25 - 111/54a/10 - 247/120a/4)

2.39.1.7.3.1.1.1.1. Elin Bölümleri

bınşır barmaḳ (< Ar. binṣır, < Tr. ernek, EDPT, s. 234 > barmaḳ) “yüzük parmağı” (515/242a/21)

---

[60] Metinde bu kelime at için kullanılmıştır.

şahādat barmaġı (< Ar. şehādet, < Tr. ernek, EDPT, s. 234 > barmaḳ + -ı) “işaret parmağı” (309/149b/15)

2.39.1.7.3.2. Bacak

2.39.1.7.3.2.1. Bacağın Bölümleri

but (< Tr. but, EDPT, s. 297, KRH: but, HAR: bud, KIP: but/ bud/ buṭ) “vücudun kalça ile diz arasındaki yeri, but” (189/94a/4 - 221/109a/15 - 497/234a/18 - 625/291a/8)

inçik (< Tr. inçek, EDPT, s. 174, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bacağın diz kapağından topuğa kadar olan bölümü, ayak bileği, incik” (315/152a/8)

köt (< Tr. köt, EDPT, s. 700, KRH: köt, HAR: köt, KIP: köt/ kit/ kötçek) “göt” (375/180a/11 - 431/204a/15)

kūn (< Far. kūn) “kıç” (197/98b/15)

tiz (< Tr. tiz, EDPT, s. 570, KRH: tiz, HAR: tiz/ diz , KIP: tiz/ diz/ tizgi) “diz” (37/18b/4 - 241/118a/16 - 415/197b/20)

2.39.1.7.3.2.1.1. Ayak

ayaḳ (< Tr. aḏaḳ, EDPT, s. 45, KRH: ayaḳ/ aḍaḳ/ azaḳ , HAR: ayaḳ/ aḍaḳ/ ayaġ, KIP: ayaḳ/ ayaġ/ aẕaḳ) “ayak, bacak” (5/2b/13 - 195/97a/16 - 789/373a/15)

pā (< Far. pā) “ayak” (489/230b/22)

2.39.1.7.3.2.1.1.1. Ayağın Bölümleri

2.39.1.7.3.2.1.1.1.1. Parmak

ayaḳ barmaḳı (< Tr. aḏak, EDPT, s. 45 < Tr. ernek, EDPT, s. 234 > barmak + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ayak parmağı” (749/353a/22)

2.39.1.7.3.2.1.1.1.2. Topuk

pāşina (< Far. pāşnā) “topuk” (419/199a/12 - 431/204a/5)

topuḳ (< Tr. topuḳ, KRH: topuḳ, HAR: topuḳ/ topuġ, KIP: topuḳ/ dobuḳ/ dopuḳ/ ṭapuḳ/ ṭobuḳ) “topuk” (591/276b/22)

2.39.1.8.3. Nöroloji

ḥāfıẓa (< Ar. ḥāfıẓa) “hafıza” (371/178a/14)

huşyār (< Far. hūşyār) “ayık, aklı başında” (503/236b/17 - 503/236b/18 - 527/247a/2)

ḫuṭūr (< Ar. ḫuṭūr) “hatırlama” (541/252b/18)

tüş (< Tr. tüş, EDPT, s. 559, KRH: tüş, HAR: tüş, KIP: tüş/ düş) “rüya, düş” (243/119a/24)

uyḳu (< Tr. uḍıḳ, EDPT, s. 46, KRH: uyḳu/ uḍıḳ/ uḍıġu/ uḍḳu/ u/ uḍ, HAR: uyḳu/ uḍḳu/

uyuḳu/ uyançḳa, KIP: uyḳu/ uḫu/ uḳu/ uyḳı/ uyuḫı/ uyuḫu) “uyku” (171/84b/9 - 407/194b/26 - 787/372a/10)

uyḳuluġ (< Tr. uḍıḳ, EDPT, s. 46 + -luġ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “uykulu” (211/104b/26)

uyḳusızlıḳ (< Tr. uḍıḳ, EDPT, s. 46 + - sız + -lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: uyḳusuzluḳ) “uykusuzluk” (705/331a/12)

2.39.2. Patoloji (Hastalıkbilim) İle İlgili İsimler

ʿāriża (< Ar. ʿāriża) “bedende sonradan ortaya çıkan sakatlık, özür” (737/346b/23)

āzārī (< Far. āzārī) “zarar, acı” (327/157b/3)

ḫasta (< Far. ḫasta) “organlarının işleyişinde bir düzensizlik olan, sağlığı yerinde olmayan kimse, hasta” (405/193b/26 - 507/238a/6 - 657/306b/21)

maraż (< Ar. maraż) “hastalık” (325/156b/3)

marīż (< Ar. marīż) “hasta, sayrı” (371/178b/25)

munḥarif (< Ar. munḥarif) “sağlığı bozulmuş kimse” (35/18a/16 - 49/24b/8)

tolġaḳ (< Tr. tolġaḳ, EDPT, s. 496, KRH: tolġaḳ, HAR: tolġaḳ, KIP: -) “hastalık, sıkıntı, ağrı” (287/139a/17)

2.39.2.1. Sistemler

2.39.2.1.1. Boşaltım Sistemi Hastalıkları

ḳawlūnc (< Ar. ḳavlunç) “şiddetli kalınbağırsak sancısı, kolik” (317/154a/24)

2.39.2.1.2. Deri ve Zührevi Hastalıklar

ābla (< Far. ābile) “çıban” (365/175a/2 - 773/364a/1)

dābġūlī (< Far. dabġulî) “çıban, kabarcık” (335/162a/17)

na‘l (< Ar. naʿl) “dağ, yara izi” (15/7b/11)

2.39.2.1.3. Duyu Sistemi Hastalıkları

kor (< Far. kur) “kör” (57/29a/14 - 119/58b/9 - 345/166b/11 -)363/174a/5

2.39.2.1.4. Enfeksiyonel Hastalıklar

ölet (< Tr. ölüt, EDPT, s. 130, KRH: -, HAR: ölet, KIP: ölet) “salgın. Karahanlı Türkçesinde sözcük *birbirini öldürme* ve *kuvetten düşmüş*, Harezm Türkçesinde *cansız, camit nesne*, Kıpçak Türkçesinde *insanların ölümü* anlamında kullanılmaktadır.” (33/17a/12)

2.39.2.1.5. Kas ve İskelet Sistemi Hastalıkları

āriża (< Ar. ʿariża) “hastalık sakatlık” (33/17b/25)

bükri (< Tr. bükri, EDPT, s. 328, KRH: -, HAR: bükri, KIP: bükri/ bügri/ bükrü) “büğrü. Metinde kelime *kambur* anlamında kullanılmıştır.” (343/166a/22)

lang (< Far. leng) “topal, sakat” (321/156a/26)

maʿyūb (< Ar. maʿyūb) “kusurlu (göz için)” (349/168b/13)

nuḳṣān (< Ar. noḳṣan) “eksik, kusurlu, noksan” (131/63b/1 - 475/224a/19)

sınuḳ (< Tr. sınuḳ, EDPT, s. 837, KRH: sınuḳ/ sıŋuḳ, HAR: sınuḳ/ sınıḳ, KIP: sınuḳ/ sınıḳ) “kırık” (475/224a/19)

mafāṣil zaḥmatı (< Ar. mefāṣil, zahmet + < Tr.-i) “eklem ağrısı” (341/164b/3)

2.39.2.1.6. Psikolojik/ Psikiyatrik Hastalıklar

cunūn (< Ar. cünūn) “delilik, çıldırma” (153/76a/28)

télbe (< Tr. télve EDPT, s. 493, KRH: telbe/ télwe/ télwé/ tilwe/ telü, HAR: télbe/ telwe/ tilbe/ telbe/ teli , KIP: delü/ teli/ telü/ tilü) “deli” (155/76a/5 - 359/172b/13)

télbelik (< Tr. télve, EDPT, s. 493 + -lik, KRH: telwelig/ télwelik/ telwelik, HAR: -, KIP: delülik/ delülük/ telilik) “delilik” (433/205a/9)

2.39.2.1.7. Sinir Sistemi Hastalıkları

iflīc (< Ar. fālic) "felç, inme" (363/174b/10 - 737/346a/16)

2.39.2.1.8. Solunum Sistemi Hastalıkları

şurfa (< Far. şürfe) "öksürük" (541/253a/23)

2.39.2.1.9.Viral Enfeksiyonlar

bizgék (< Tr. bizgék, KRH: -, HAR: bizgek, KIP: bizgek) "sıtma. Harezm Türkçesinde sözcük *bezginlik, bıkma* anlamında kullanılmıştır" (5/2b/6 - 7/4a/25)

ḥasba (< Ar. ḥaṣba) "kızamık hastalığı" (325/156b/3)

2.39.2.2. Hastalık Belirtileri

açığ (< Tr. açığ, EDPT, s. 21, KRH: açığ/ açı, HAR: açığ/ acı/ açı/ acığ/ açıḳ, KIP: açığ/ açı/ açuv) "acı, ıstırab" (515/242a/21)

aġrı (< Tr. aġrığ, EDPT, s. 90, KRH: aġrığ, HAR: aġrığ/ aġrıḳ, KIP: aġrığ/ aġırıḫ/ aġrı/ ağrıḫ/ aġrıḳ/ aġrın/ arı/ avruḳ) "ağrı" (719/338a/18)

béṭāḳatlıḳ (< Far. bi + < Ar. ṭāḳat + < Tr. -lıḳ) "güçsüzlük, kuvvetsizlik, takatsizlik" (75/37a/5)

ḥarārat (< Ar. ḥarāret) "hararet, ateş" (501/236a/20)

ḫumār (< Ar. ḫumār) "1. içki sonrası duyulan baş ağrısı. 2. uyku sersemliği" (389/185b/16 - 519/243a/1)

huwa (< Ar. huve) "kusma" (397/189a/14)

ısıtma (< Tr. isiğ 'ısı, hararet' EDPT, s. 246 + -t- + -ma, KRH: -, HAR: ısıtma, KIP: ısıtma) "sıtma" (35/18a/16 - 495/233a/17 - 501/236a/20

istifrāġ (< Ar. istifrāğ) "kusma" (485/228b/20)

kalālat (< Ar. kelâlet) "yorgunluk, bitkinlik" (109/53a/9)

ḳay (< Ar. ḳay) "kusma" (725/340a/14)

ḳoyang (< Tr. ḳoyang, KRH: - , HAR: -, KIP: -) "acı, ağrı" (335/162a/9)

2.39.2.3. Bulgular

carāḥat (< Ar. cerāḥat) “1.yara. 2. iltihaplanma sonucunda meydana gelen sarı su, irin, akıntı” (221/109a/14 - 773/364a/1 - 773/364a/2)

rīş (< Far. rīş) “yara” (47/24a/23)

yara (< Tr. yar- ‘yarmak’ + -a, KRH: -, HAR: yara, KIP: yara) “yara” (221/109a/13 - 327/158b/22 - 509/239a/12)

zaḫm (< Far. zaḫm) “yara” (133/65b/16 - 133/65b/19)

2.39.2.4. Teşhis

taşḫiş (< Ar. teşḫiş) “tanı” (357/171b/2)

Tıp İle İlgili İsimler grubunda 131 başlık olmak üzere; 68 tane Türkçe, 43 tane Arapça ve 27 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 12 tanesi “Tr. + Tr.”, 1 tanesi “Far. + Ar. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 4 tane tamlama bulunmaktadır. Bu isimler Babür vücudun bölümlerinden, hastalıklardan ve bulgularından bahsederken kullanılmıştır.

2.40. Ticaret İle İlgili İsimler

2.40.1. Alışveriş

sawdā (< Far. sevdā) “ticaret, alışveriş” (265/129a/22 - 309/149b/12 - 439/207b/1)

2.40.1.1. Alış

2.40.1.1.1. Alıcı

ḫarīdārlıḳ (< Far. ḫarī-dār + < Tr. -lıḳ) “satın alıcılık” (539/252a/17)

2.40.1.2. Satış

satḳun (< Tr. satġın, EDPT, s. 800, KRH: satġın, HAR: satḳın/ satġın/ satın, KIP: ṣatun/ satın/ saṭın) “satış, satın alma” (763/360a/16)

2.40.1.2.1. Satıcı

sawdāgār (< Far. sevdā + -gār) “ticaret yapan kişi, tüccar” (265/129a/21 - 439/207b/1 - 631/293b/5)

paydākunanda (< Far. paydā + künende) “kazanan, kazanç elde eden” (57/28b/10)

2.40.1.3. Sermaye

bay (bir-) (< Tr. bay, EDPT, s. 384, KRH: bay, HAR: bay, KIP: bay) “sermaye. Diğer lehçelerde *zengin, varlıklı* anlamında kullanılmıştır.” (85/42a/14)

2.40.1.4. Gelir- Kazanç

darāmad (< Far. der- āmed) “kazanç, gelir” (299/144b/19)

sūd (< Far. sūd) “kâr, kazanç” (81/40a/15)

tan (< Far. ten) “ten, beden, varlık. Metinde *arazi, gelir* anlamında kullanılmıştır.” (115/56b/13 - 581/271b/22)

2.40.1.5. Gider

şarf (< Ar. ṣarf) “harcama, sarf” (575/268b/8)

2.40.1.6. Geçim

ma’īşat (< Ar. ma’īşet) “geçim, dirlik” (587/274b/21)

2.40.1.7. Zarar

żarar (< Ar. żarar) “zarar” (131/63b/1 - 205/101b/16 - 475/224a/19)

2.40.1.8. Takas

muʿāvaża (< Ar. muʿāvaża) “değiş tokuş” (699/329a/15)

2.40.2. Para

aḳ tanka (< Tr. aḳ , < Tr. tenk ‘değer, denk’ + e ‘para’, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ak para. Metinde tenke, yarmak, ak tekne, ak yarmak, sözcükleri aynı değeri ifade etmek için kullanılmış olan terimlerdir. “ak” sıfatının bunun gümüş bir sikke olduğuna dalalet etmesi gerekir. Babür zamanında para birimi olarak kullanıldığı anlaşılan bu sikkenin hacim ve değerini saptamak güçtür.”[61] (449/212a/9)

aḳ ve ḳızıl (< Tr. aḳ, EDPT, s. 75, ḳızıl, EDPT, s. 683, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “gümüş ve bakır sikke” (747/223/24)

[61] Arat, s. 722.

aḳ yarmaḳ (< Tr. aḳ' beyaz, ak', EDPT, s. 75, < Tr. yarmaḳ 'para, sikke, akçe', KRH: -, HAR: -, KIP: -) "gümüş sikke"[62] (449/212a/4)

aşrafī (< Far. eşrefī) "altın para" (539/251b/9 - 555/259a/9)

dīnār (< Ar. dīnār) "altın para" (51/25b/12)

diram (< Far. direm) "gümüş para, dirhem" (51/25b/12)

du-dāng (< Far. dü- dang) "üçte birlik dirhem" (353/170b/23)

fils (< Ar. fels) "metelik, kuruş" (155/76b/14)

ḳara (< Tr. ḳara, EDPT, s. 643, KRH: -, HAR: -, KIP: ḳara [yarmuḳ]) "bakır para" (747/352a/22 - 751/353b/5)

naḳd (< Ar. naḳd) "para, nakit" (567/264b/6 - 575/269a/24 - 759/357b/1)

sikka (< Ar. sikke) "madeni para, sikke" (361/174a/23)

şāhruḫī (< Far. şahruh 'Şahruh Mirza, Timur İmparatorluğu üçüncü hükümdarı' + -ī) "bir altın para birimi. Bir altın birimi olup 1 şahruhi = 10d =4,5 altın guruştan biraz fazla kıymettedir"[63] (473/222b/15 - 503/236b/13 - 759/357b/6)

tanka (< Tr. teŋe, tanki, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "bir para birimi; yarmak[64]" (539/251b/9 - 637/296b/6 - 757/357b/24)

yarmaḳ (< Tr. yarmaḳ, KRH: yarmaḳ/ yartmaḳ, HAR: yarmaḳ, KIP: yarmaḳ/ yarmuḳ) "sikke, madenî para"[65] (449/212a/4 - 487/229a/7 - 501/236a/25)

2.40.2.1. Parasal İşler

2.40.2.1.1. Fiyat

badal (< Ar. bedel) "bedel" (391/186b/19)

bahā (< Far. bahā) "bir mal veya işin değeri, kıymet, paha" (281/136b/24 - 405/192b/7 - 589/275a/7)

ḳīmat (< Ar. ḳiymet) "kıymet, değer" (575/268b/8)

mablaġ (< Ar. meblağ) "para miktarı, tutar, meblağ" (355/171a/27)

---

62 A. Melek **Özyetgin**, "Eski Türklerde Ödeme Araçları: Kâğıt Para Çav'ın Kullanımı", *Modern Türklük Araştırmaları Dergis*, Cilt 1, Sayı 1. Kasım 2004, s. 90-105.

63 Arat, s. 715.

64 Arat, s. 722.

65 Özyetgin, s. 90-105

rāyic (< Ar. rāyic) “değeri olan, geçerli” (63/32a/21 - 281/135b/1 - 507/238a/17)

2.40.2.1.2. Hesap

sanamaḳ (< Tr. sana- ‘saymak”, EDPT, s. 835 + -mak, KRH: sana-, HAR: sana-, KIP: sana-/ ṣana-) “hesap yapma” (449/212b/24)

ḥasab (< Ar. ḥesap) “hesap” (139/68a/22 - 139/68a/24)

ḥisāb (< Ar. ḥesap) “hesap” (145/71b/25 -189/94a/1 -195/97a/13 - 267/130a/22 - 431/204b/22)

2.40.2.1.3. Ücret

késim (< Tr. kes- ‘kesmek’, EDPT, s. 748 + -im, KRH: -, HAR: kesig, KIP: -) “haraç, ücret” (275/133b/24 - 279/135b/20)

2.40.2.1.4. Bahşiş

baḫşiş (< Far. baḫşiş) “bağış, bahşiş” (631/293b/6 - 631/293b/7)

2.40.2.1.5. Maaş

‘**alūfa** (< Ar. ‘alūfe) “bir iş karşılığı verilen ücret” (51/25b/13 - 115/56b/12)

2.40.2.1.6. Ödeme

adā (< Ar. edā) “verme, ödeme” (281/135b/1)

2.40.2.1.7. Tahsilat

taḥṣīl (< Ar. taḥṣīl) “vergi toplama” (227/111a/5)

2.40.2.2. Parasal İşlemler

2.40.2.2.1. Borç

āriyat (< Ar. āriyet) “borç, ödünç verilen şey” (121/59a /7 - 147/72a/13 - 653/304a/8)

2.40.3. Mal- Mülk

2.40.3.1. Taşınabilir Mal

matā (< Ar. metā) “mal, meta” (559/261a/9 - 583/272b/19 - 625/291b/17)

rozgāri (< Far. ruzgāri) “mal, eşya” (411/195b/11)

2.40.3.2. Taşınamaz Mal

mulk (< Ar. mülk) "taşınmaz mal, toprak parçası" (171/85a/28 - 121/59a /6 - 421/200a/11)

2.40.3.3. Hazine

ḫazāyin (< Ar. ḫazā'in) "hazineler" (435/205b/3 - 433/205b/22)

ḫazīna (< Ar. ḫazīne) "hazine" (59/30a/19 - 415/197a/8 - 447/211b/21 - 763/359b/5)

ḫizāna (< Ar. ḫizāne) "hazinenin saklandığı yer, hazine" (449/212a/8 - 573/267b/6 - 573/267b/8 - 581/271b/19)

2.40.3.4. Pay- Hisse

bahra (< Far. behre) "hisse, pay" (37/18b/8)

ḥiṣṣa (< Ar. ḥiṣṣe) "hisse, pay" (221/108b/2 - 313/151a/4 - 743/349a/2)

ḳismat (< Ar. ḳismet) "pay, şans, kısmet" (621/288b/1)

şiralġa (< Tr. şıralġa ~ Moğ. şorlogo, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "av eti, av ve ganimetten **düşen** hisse"[66] (473/222b/11)

taḳsim (< Ar. taḳsim) "bölme, paylaştırma" (299/144a/6)

ülüş (< Tr. ülüş, EDPT, s. 153, KRH: ülüş, HAR: ülüş, KIP: ülüş/ ülü) "hisse, bölüm, parça" (61/31a/17 - 61/31a/19 -61/31a/20)

2.40.3.4.1. Hissedar

bahravar (< Far. behrevar) "pay sahibi, hisse sahibi" (389/185b/8)

2.40.4. Vergi

rusūm (< Ar. rüsūm) "vergiler" (277/134b 18 - 463/218a/18 - 505/237b/22)

ḫarc (< Ar. ḫarc) "vergi, harç" (123/60a/7 - 581/271b/19 - 581/271b/23)

2.40.4.1. Vergiye Tabi

ḫarāc-dār (< Ar. ḫarāc + < Far. -dār) "haraç vermekle yükümlü" (281/135b/1)

---

[66] Olcobay **Karatayev**, "Kırgızlarda "Uça" Geleneği ve Bu Geleneğin Tarihî- Etnografik Yönden Benzerleri",*Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi,* Cilt 1, Sayı 18, Mart 2013, s. 88-94

Ticaret İle İlgili İsimler grubunda 57 başlık olmak üzere; 13 tane Türkçe, 29 tane Arapça ve 16 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi "Ar. + Far.", 5 tanesi "Far. + Far", 8 tanesi de "Tr. + Tr." şeklinde türetilmiştir. Bu gruptaki isimler ticaret bağlamının yanında siyasi bağlamda da kullanılmıştır. Zira, Babür ticaretten pek fazla bahsetmemiştir.

2.41. Yiyecek- İçecek İlgili İsimler

2.41.1. Yiyecek

aş (< Tr. aş, EDPT, s. 253, KRH: aş, HAR: aş, KIP: aş) "yemek, ziyafet" (363/174a/3 - 363/174a/7 - 391/186b/16 - 395/188b/18)

āş (< Far. āş) "çorba, lapa" (241/117b/2)

aşlıġ (< Tr. aşlıġ, EDPT, s. 261, KRH: aşlıḳ, HAR: aşlıġ, KIP: aşlıḳ) "aşlık, yemeklik" (187/93b/17 - 299/144b/17 - 405/192b/7)

aṭ'ima (< Ar. aṭ'ime) "yemekler" (393/187a/3)

azuḳ (< Tr. azuḳ, EDPT, s. 283, KRH: azuḳ/ azıḳ , HAR: azuḳ/ azıḳ, KIP: azuḳ/ azıġ/ azıḫ/ azıḳ) "yiyecek, nevale" (191/94b/3 - 191/95a/12 - 409/194b/7)

boġuz (< Tr. boġuz, EDPT, s. 322, KRH: boġuz/ boġaz/ boġuş, HAR: boġuz, KIP: boġuz/ boġaġ/ bogar/ bovaz) "iştah" (589/275a/13)

coşīda (< Far. cuşīde) "kaynatılmış, pişirilmiş" (279/135a/3)

ḳatıġ (< Tr. ḳatıġ, EDPT, s. 598, KRH: ḳatıġ/ ḳatıḳ, HAR: ḳatıġ, KIP: ḳatıġ/ ḳatıḳ) "katık" (607/282b/7)

kézek (< Far. gezek) "meze" (393/187a/3)

ḳūtî (< Ar. ḳūtī) "bir yiyecek" (245/119b/8)

sāmān (< Far. sāmān) "malzeme, erzak" (403/192a/8 - 441/209a/16)

ṭa'ām (< Ar. ṭa'am) "yemek, yiyecek, aş" (697/327b/12 - 761/358b/7 - 769/363a/2)

tanāvul (< Ar. tenāvül) "yeme içme" (515/241b/4)

tölük (< Tr. tölük, EDPT, s. 498, KRH: -, HAR: -, KIP: -) "zahire" (65/32b/7 - 145/70b/5)

yégülük (< Tr. yé ‘ yemek’, EDPT, s. 869 + -gü + -lük, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “yiyecek, yemeklik” (239/117a/18)

yémék (< Tr. yé ‘yemek’, EDPT, s. 869 + -mék, KRH: -, HAR: yémek/ yemek, KIP: yemek/ yimek) “yemek” (13/7a/20 - 57/29a/26)

2.41.1.1. Temel Gıdalar

étmek (< Tr. etmek, EDPT, s. 60, KRH: etmek/ itmek/ ötmek, HAR: étmek/ etmek/ ötmek, KIP: etmek/ ötmek) “ekmek” (193/95b/4)

nān (< Far. nān) “ekmek” (237/116b/24 - 411/195b/4 - 623/290b/21)

yupġa (< Tr. yuvķa, EDPT, s. 874, KRH: yufķa/ yuwķa, HAR: yupķa/ yuwķa/ yufķa/ yuwġa, KIP: yupķa/ yufķa) “ince açılmış hamur, yufka” (657/305b/5)

2.41.1.2. Bitkisel Yiyecekler

2.41.1.2.1. Baharatlar

kişmiş (< Far. kişniş) “kişniş” (609/283b/3)

murç (< Sans. murç) “biber, karabiber” (773/364a/2)

za ‘farān (< Ar. zaʿferān) “safran” (583/272b/19)

2.41.1.2.2. Kuruyemiş

bādām (< Far. bādām) “badem” (9/4b/4 - 257/129b/5 - 611/284b/15)

ķaķ (< Tr. ķaķ, EDPT, s. 608, KRH: ķaķ, HAR: ķaķ, KIP: ķaķ) “meyve kurusu” (657/306a/9)

mavéz (< Far. mevīz) “kuru üzüm” (609/283b/3)

pista (< Far. piste) “yer fıstığı” (47/24a/28 - 611/284b/16 - 781/359b/27)

subḥānī (< Ar. subḥānī) “bademle doldurulmuş erik kurusu” (7/3b/3)

2.41.1.2.3. Meyve ve Sebzeler

2.41.1.2.3.1. Meyve

bar (< Far. ber) “meyve” (507/283a/15)

dāna (< Far. dāne) “meyve tanesi” (507/283a/20 - 509/284a/17 - 509/284a/18)

ġora (< Far. ġora/ ġura) “üzüm yahut hurmanın olgunlaşmamış ham hâli, ham meyve” (607/282b/6 - 611/284b/6)

ḫoşa (< Far. ḫuşe) “hevek, salkım” (511/285a/21 - 511/285a/21)

méva (< Far. mīve) “meyve” (93/45b/19 - 281/135b/20 - 289/140a/22)

sardiraḫtī (< Far. serdiraḫtī) “ağaçta yetişen meyve” (7/3b/8)

tana (< Far. dāne) “tane” (507/282b/11 - 753/354b/)

2.41.1.2.3.1.1. Meyve İsimleri

alma (< Tr. almıla, EDPT, s. 146, KRH: alma/ almıla, HAR: alma, KIP: alma/ elma) “elma” (147/72b/24 - 267/129b/5 - 529/248a/7)

ālū (< Far. ālū) “erik” (99/48b/28 - 257/129b/5)

ālūbālū (< Far. alū bālū) “vişne” (257/129b/6 - 257/129b/6)

ālūça (< Far. ālūçe) “bir tür erik” (609/284a/24 - 611/284b/6)

amal-béd (< Hint. amal + Far. béd) “turunç” (617/287a/10)

amba (< Far. anbe) “mango” (607/282b/2 - 607/282b/7- 723/339b/20)

āmla (< Far. āmle) “Bektaşi üzümü” (611/284b/11)

amlūk (< Tr.[67] emlük?) “kara hurma” (267/129b/7 - 275/133b/15)

amrid pal (< Hint. amrit phal) “nektar” (617/287a/8)

amrūd (< Far. emrūd) “armut” (257/129b/5 - 617/287a/6)

anār (< Far. nār) “nar” (5/3a/25 - 257/129b/4 - 611/284b/7)

ancīr (< Far. incīr) “incir” (611/284b/9)

badhal (< Hint. badhal) “Artocarpus lacucha olarak geçen ve Türkçeye ‘maymun meyvesi’ olarak çevirebileceğimiz Hindistan’a özgü bir meyve” (609/284a/21)

bādrang (< Far. bād- reng) “bir tür portakal” (267/129b/10)

bālang (< Far. bālang) “turunç; narenciye” (615/285b/13)

bér (< Hint. ber/ bayr) “bir tür sedir ağacının meyvesi; Lotus jujube” (609/284a/24)

---

[67] Mesut Şen, Babur-nâme’de Meyveler, Meyve Kitabı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006, s. 307

bihī (< Far. bihi) “ayva” (257/129b/10 - 257/129b/5 - 617/287a/6)

boyā / būyā (< Far. boyā) “kişniş tohumu” (607/283a/23 - 607/283a/24)

cawz-i hindī (< Ar. cevz- + < Far. -i Hindī) “Hindistan cevizi” (613/285b/10)

cambīrī (< Hint. jambhīrī) “bir çeşit turunç” (617/287a/4)

cāman (< Hint. jāmun) “Asya’da bulunan, yaprak dökmeyen, yenilebilen meyveleri olan bir tür mersin ağacı meyvesi[68]” (609/283b/10 - 723/339b/20)

çeke (< Tr. çeke, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “dağlarda yetişen ve taneli meyveleri olan bir bitki; ökse otu; çekem üzümü” (611/284a/3)

çigde (< Tr. çigde, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ayrı çanak yapraklı iki çenetlilerden büyük bir ağaç; hünnap; çubakan ve bu ağacın kırmızı kabuklu, sert çekirdekli, zeytin iriliğinde, güzün olgunlaşan meyvesi” (609/283b/8)

çironcī (< Hint. çironjī) “bir tür fındık” (611/284b/14 - 611/284b/16)

dāna-kalān (< Far. dāne + kelān) “bir tür nar” (5/3a/26)

galgal līmū (< Hint. galgal + < Far. limū) “Hintliler tarafından turşusu da yapılan bir çeşit limon” (617/287a/1 - 617/287a/9)

ḥanẓal (< Ar. ḥanẓal) “Ebûcehil karpuzu, acı hıyar” (519/243a/2 - 519/243a/2)

hinduvāna (< Far. hinduvāna) “kavun” (325/156b/5 - 519/243a/3)

ḫurmā (< Far. ḫurmā) “hurma, özellikle taze hurma” (275/133b/14 - 535/250b/19 - 611/284b/18)

ḫurmā-yi Hindī (< Far. ḫurmā + -i Hindī) “demirhindi” (607/283a/23)

Ḥusaynī üzüm (< Ar. ḥüseynī + < Tr. üzüm, EDPT, s. 288) “vatanı Orta Asya olan bir tür üzüm” (609/284a/25)

Ḥusravī ḳavun (< Far. ḥüsrevī + < Tr. kaġun ‘kavun’, EDPT, s. 611) “kokulu küçük bir çeşit kavun” (615/286b/18)

İsmāʿil Şayḫi (< Ar. İsmāʿil şayḫ + i) “Bir çeşit kavun”[69] (115/56a/2)

---

[68] https://en.oxforddictionaries.com/definition/jamun, (Erişim tarihi: Mayıs, 2018)

[69] Babür’ün tarifine göre tadı çok güzeldir, çekirdekleri elma çekirdeği gibidir, yenen kısmı 4 parmak kalınlığındadır.

kadhal (< Hint. kathal) “Jak meyvesi. Ana vatanı Doğu Hindistan olan bu meyve 15 m yüksekliğe ve 1.20 m. çapa ulaşabilen bir ağaçta yetişmektedir. Meyvenin kendisi ise ağaçta yetişen en büyük meyve olma özelliğine sahiptir.” (609/283b/15)

karmak (< Hint. kamrakar) “karambola, yıldız meyvesi. Meyve yanlamasına kesildiğinde yıldız şekli oluşmaktadır.” (609/283b/12)

ḳara üzüm (< Tr. ḳara ‘siyah’, EDPT, s. 643 < Tr. üzüm, EDPT, s. 288, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “siyah üzüm” (609/283b/11)

ḳarayémiş (< Tr. ḳara ‘siyah’, EDPT, s. 643 + < Tr. yemiş, ‘meyve,’ EDPT, s. 938, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kara hurma” (275/133b/15)

kārdī şaftālū (< Far. kardī şeftālū) “bir tür şeftali” (607/282b/9)

karna (< Hint. karnā) “turunçgillerden bir meyve” (617/287a/9)

karonda (< Hint. karonda) “bir tür ekşi meyve” (611/284a/3)

ḳavun (< Tr. kağun, EDPT, s. 611, KRH: ḳaġun, HAR: ḳavun/ ḳaġun, KIP: ḳavun/ ḫuvun/ ḳovun) “kavun” (3/2a/16 - 221/108b/10- 623/290b/21)

kéla (< Hint. kela) “muz” (607/282b/13 - 607/283a/17 - 607/283a/18)

kirnī (< Hint. kirni) “Hindistan’da yetişen bir ağacın meyvesi; sarı renkli ve oldukça tatlı bir meyve.” (609/283b/7)

kunār (< Far. künār) “İsa’nın dikeni olarak da bilinen bir tür hünnap ağacının meyvesi” (609/284a/24)

līmū (< Far. limu) “limon” (615/285b/11 - 733/344a/6)

marmancān (< Far. manc ?) “kerondaya ve çekem üzümüne benzeyen kızılcık türü bir meyve” (611/284b/4 - 611/284b/4)

mawz (< Ar. mevz) “muz” (607/282b/13)

mīrtīmūrī (< Ar. amir + Tr. témür, EDPT, s. 508 + Far. -ī) “çok lezzetli bir kavun çeşidi. Babür’e göre dünyada görülmemiş bir kavundur ve Ahsi’de yetişmektedir.” (9/5a/16 - 99/48b/26)

naġzak (< Far. naġzak) “mango” (607/282b/3)

nāliyar (< Hint. nāliyar) “Hindistan cevizi” (613/285b/9)

nāranc (< Ar. nārenc) “portakal” (273/132b/11 - 523/245a/7 - 615/286a/1)

nārang (< Sans. nārang) “turunç, portakal” (615/286b/10)

nāşpātī (< Far. naşpati) “armut” (3/2a/17)

nārgīl (< Far. nargil) “Hindistan cevizi” (613/285b/9)

paniyāla (< Hint. paniyala) “Hint eriği” (611/284b/6)

sadāfal (< Hint. sadā phal) “bir tür narenciye” (617/287a/6 - 733/344a/6)

şaḥibī Samarḳand (< Far. ṣaḥib + -ī + Semerḳand) “Semerkand üzümü” (93/45b/20)

sangtāra (< Far. seng- tare) “bir tür portakal” (615/287a/22 - 617/287a/3)

séb-i Samarḳand (< Far. sib + -ī + Semerkand) “Semerkand elması” (93/45b/19)

sincīd (< Far. sincīd) “hünnap” (267/129b/5)

şaftālū (< Far. şeftālū) “şeftali” (267/129b/5)

şaftālū-yi kārdī (< Far. şeftālū + - ī, < Far. kārdī) “tüysüz şeftali” (607/282b/10)

turunc (< Far. turunç) “ağaç kavunu” (267/129b/7 - 615/286b/13 - 615/286b/15)

tūt (< Far. tūt) “dut” (187/93b/20 - 595/277b/11)

uluġ līmū (< Tr. uluġ, EDPT, s. 136 + < Ar. līmū) “Hintlilerin galgal līmū dediği bir çeşit limon” (617/287a/1)

ürük (< Tr. er- ‘ermek, olgunlaşmak’ + -ük, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kayısı” (7/3b/2 - 267/129b/5 - 615/287a/24)

üzim (< Tr. ‘üzim, EDPT, s. 288, KRH: üzüm, HAR: üzüm/ yüzüm, KIP: üzüm/ yüzüm) “üzüm” (281/136a/17 - 267/129b/11 - 803/380b/24)

yaŋaḳ (< Tr. yaŋaḳ, EDPT, s. 948, KRH: yaŋaḳ, HAR: yanaḳ/ yaŋaḳ, KIP: yaŋaḳ/ yaŋaġ) “ceviz. Diğer lehçelerde *ceviz* anlamı bulunmamaktadır.” (267/129b/5)

zardālū (< Far. zerd- ālū) “kayısı” (5/3a/1)

2.41.1.2.3.2. Sebze İsimleri

bādincān (< Far. badincan) “patlıcan” (607/283a/209)

ḳabaḳ (< Tr. ḳabaḳ, EDPT, s. 582, KRH: ḳabaḳ, HAR: ḳabaḳ, KIP: ḳabaḳ) “kabak bitkisi. Harezm Türkçesinde sözcük *kavak* anlamında kullanılmaktadır.” (37/19a/12)

sabz (< Far. sebz) “yeşillik” (49a/5/101)

sabza (< Far. sebze) “sebze” (425/202a/8 - 425/202a/12)

sabzī (< Far. sebzi) “yeşillik” (585/273b/25)

2.41.1.2.4. Tahıllar

arpa (< Tr. arpa, EDPT, s. 198, KRH: arpa, HAR: arpa/ arfa, KIP: arpa/ arfa) “arpa” (803/380a/13 - 537/251b/14)

aşlıġ (< Tr. aşlıḳ, EDPT, s. 261, KRH: aşlıḳ, HAR: aşlıġ/ aşlıḳ, KIP: aşlıḳ) “zahire, buğday” (3/1b/7 - 3/2a/16 - 145/70b/5)

buġday (< Tr. buġday, EDPT, s. 312, KRH: buġday/ budġay, HAR: buġday, KIP: buġday/ boday/ boġday/ buday/ budı/ buġdan/ buyday) “buğday” (273/132a/2)

caw (< Far. cev) “arpa” (747/351b/9)

kirinc (< Far. birinc) “pirinç” (277/134a/4 - 297/143b/14 - 495/233a/14)

şalı (< Far. şālī) “kabuklu pirinç” (275/133b/12 - 453/214a/18 - 519-9/243b)

2.41.1.3. Hayvansal Yiyecekler

‘**asal** (< Ar. ‘asel) “bal” (267/129b/9 - 517/ 242b/7)

ḳaz yumurtġası (< Tr. ḳaz, EDPT, s. 679, Tr. yumurtġa, EDPT, s.938 + -sı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kaz yumurtası” (617/287a/2)

yumurtġa (< Tr. yumurtġa, EDPT, s. 938, KRH: yumurtġa/ yumurtḳa, HAR: yumurtġa/ yumurta/ yumurtġu/ yumurtḳa, KIP: yumurtġa/ yamurṭa/ yamurtḳa/ yamurṭuġa/ yumrutḳa/ yumurda/ yumurta) “yumurta” (317/153a/10 - 317/153b/10 - 615/286b/11)

2.41.1.3.1. Et

but (< Tr. but, EDPT, s. 297, KRH: but, HAR: bud, KIP: but/ bud/ buṭ) “but eti” (599/280a/25)

ét (< Tr. ét, EDPT, s. 33, KRH: ét/ et, HAR: et/ it, KIP: et/ it) “et” (93b/18/187 - 109a/17/221 - 623/290b/20)

goşt (< Far. guşt) “et” (115/56a/2 - 331160b/24 - 595/277b/10)

ḳaḳ goşt (< Tr. ḳaḳ ‘kuru’, EDPT, s. 608, KRH: ḳaḳ HAR: -, KIP: ḳaḳ, < Far. guşt) “kurutulmuş et” (657/306a/10)

ḳalya (< Ar. ḳalya) “çiğ ve yağlı et” (657/306a/6 - 657/306a/8)

ḳazı (< Tr. ḳazı, EDPT, s. 681, KRH: ḳazı, HAR: -, KIP: -) “hayvan yağıyla yapılmış sos. Karahanlı Türkçesinde sözcük *etlilikten insan karnındaki girinti ve çıkıntılar; at karnı içinden çıkan yağ* anlamında kullanılmaktadır.” (431/204a/7)

2.41.1.3.2. Süt Ürünleri

panīr (< Far. penīr) “peynir” (495/233a/14 - 611/285a/26 - 611/285a/27)

2.41.1.3.3. Yağlar

yaġ (< Tr. yaġ, EDPT, s. 895, KRH: yaġ, HAR: yaġ, KIP: yaġ) “yağ, iç yağı” (609/283b/5)

2.41.1.4. Mineraller

tuz (< Tr. tuz, EDPT, s. 571, KRH: tuz, HAR: tuz, KIP: tuz/ duz/ ṭuz) “tuz” (161/79b/11)

2.41.1.5. Yemek İsimleri

işkana (< Far. işkene) “et suyu ile yapılan bir tür tirit” (5/2b/2)

kabāb (< Ar. kebāb) “kebap” (245/119b/9 - 245/119b/9 - 331/160b/24)

ḳalya (< Ar. ḳalya) “sade yağ ile pişirilen bir çeşit kabak veya patlıcan yemeği” (657/305b/6 - 657/306a/9)

ḳavruḳ (< Tr. ḳav- ‘kavurmak, yakmak’ + -[u]r + -uḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kavrulmuş tahıl” (409/194b/7)

ḳaz kabābı (< Tr. ḳaz, EDPT, s. 679, < Ar. kebāb + < Tr. -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “kaz kebabı” (393/187a/3 - 401/190b/3)

kīpā (< Far. kīpā) “kıymalı pirinçle doldurulmuş işkembe” (609/284a/16 - 609/284a/20)

pola (< Far. pola) “püre” (607/282b/9)

tavuḳ kabābı (< Tr. takıġu, EDPT, s. 468 + < Ar. kabāb + < Tr. -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “tavuk kebabı” (393/187a/3)

tavuşḳan aşı (< Tr. tabışġan, EDPT, s. 447, aş, EDPT, s. 253 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “tavşan etiyle yapılan yemek” (657/305a/8)

yaḫnı (< Far. yaḫni) “soğanlı et yemeği, yahni” (519/243a/4 - 545/254b/16)

2.41.1.5.1. Tören Yemekleri

şılan (< Moğ. şilen/ şölön) “devlet şöleni, ziyafet” (43/22a/16 - 51/25b/13 - 363/174a/3)

toy aşı (< Tr. toy, EDPT, s. 566, aş, EDPT, s. 253 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “şölen yemeği, ziyafet” (731/343b/17)

yılḳıran aşı (< Tr. yıl ‘sene’ EDPT, s. 917 + ḳır- ‘kırmak, yok etmek’, EDPT, s. 643+ -an, aş, EDPT, s. 253 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “veba ve ölüm yıllarında yapılan kutsal yemek”[70] (523/245b/19)

yemden aşı (< Tr. yemden / yumdan, aş, EDPT, s. 253 + -ı, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “bir tür darı unundan yumuşatılarak yapılan yemek”[71] (241/117b/2)

2.41.1.5.2. Tatlılar

ḥalvā (< Ar. ḥelvā) “helva” (611/284b/17)

murabbā (< Far. murabbā) “reçel, marmelat” (607/282b/6)

pālūda (< Far. pālūze) “nişasta ve şekerle yapılan pelte tatlısı” (611/284b/17)

sutlac (< Tr. süt, EDPT, s. 798 + -lü + aş, EDPT, s. 253, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “sütlaç” (479/225b/7 - 585/273a/2)

2.41.1.5.1.2.1. Tatlandırıcılar

şakar (< Far. şeker / şekker) “şeker” (265/129a/24)

2.41.1.6. Yemek Malzemeleri

mayda (< Far. maide) “un” (193/95b/4)

talġan (< Tr. talḳan, EDPT, s. 496, KRH: talḳan, HAR: talḳan, KIP: -) “arpa unu” (723/339a/10)

2.41.2. İçecek İsimleri

içkü (< Tr. içgü, EDPT, s. 24, KRH: içkü/ içgü, HAR: içkü, KIP: -) “içki” (341/164b/7)

---

[70] Zulhumor,**Xolmonova**, “Baburnâmedeki Bazı Kelimelerin Tarihî ve Etimolojik Tahlili” (Çev: Tuğba Bilveren), *Sosyal Bilimler Dergisi*,Cilt 5, Sayı 9, Haziran 2015yı 9,s. 117.

[71] Xolmonova, s. 114-118.

içkülük (< Tr. içgü, EDPT, s. 24 + -lük, KRH: içgülük, HAR: -, KIP: -) “içecek. Karahanlı Türkçesinde sözcük *içme payı, içme hakkı, içme sırası* anlamlarında kullanılmıştır.” (37/19a/16 - 173/85b/8)

2.41.2.1. Su

āb (< Far. āb) “su” (255/124a/11 - 495/233a/18)

su (< Tr. suv, EDPT, s. 783, KRH: suw/ suf/ suv, HAR: su/ suw/ suv, KIP: su/ ṣu/ suf/ suv) “su” (261/127a/16 - 297/143a/5 - 323/156b/19)

yaḫ-āb (< Far. yaḫ- āb) “buzlu su” (281/136a/14 - 281/136b/23)

2.41.2.2. Süt

süt (< Tr. süt, EDPT, s. 798, KRH: süt, HAR: süt, KIP: süt/ süd) “süt” (313/151a/5 - 659/306b/3 - 659/306b/4)

2.41.2.3. Fermente Edilmiş İçecekler

‘**araḳ** (< Ar. ʿaraḳ) “rakı” (481/227a/25 - 483/227a/4 - 659/306b/4)

arratāşi (< Far. erre + < Tr. taş, EDPT, s. 557 + ı) “Dara-i Nur’da meşhur olan ve oranın üzümlerden yapılan sarı renkli bir şarap” (275/133b/17 - 275/133b/18)

boza (< Tr. boz- ‘bozmak’ + -a, KRH: -, HAR: -, KIP: boza) “mısır, arpa ve buğday gibi tahılların hamurunun ekşitilmesi ile elde edilen koyu ve mayhoş bir içki” (533/250a/23 - 535/250a/1 - 535/250a/1)

çaġır (< Tr. çaġır, EDPT, s. 409, KRH: çaġır, HAR: çaġır/ çaḳır, KIP: çaġır/ çaḳır/ şaġır) “şarap” (101/49a/1 - 141/68b/11 - 393/187a/1)

ṣabūhī (< Ar. ṣabūhī) “sabah içkisi” (341/164b/8 - 497/233b/5 - 533/249b/5)

ḳımız (< Tr. ḳımız, EDPT, s. 629, KRH: ḳımız, HAR: ḳımız, KIP: ḳımız) “kısrak sütünün ekşitilmesi ile elde edilen, az alkollü, ekşi bir Türk içkisi” (201/100b/19)

kīm (< Hint. kīm) “bitki köklerinden ve baharatlardan yapılıp kurutulan bira mayası” (535/250a/1 - 533/250a/23)

mamzūc (< Ar. memzūc) “seyreltilmiş (şarap)” (501/236a/22 - 505/237a/2 - 505/237a/4)

may (< Far. mey) “şarap” (669/312a/26 - 763/360b/27)

sawhāntaşi (< Far. sühān + < Tr. taş EDPT, s. 557 + ı) “Dara-i Nur’da meşhur olan ve oranın üzümlerden yapılan kırmızı renkli bir şarap” (275/133b/17 - 275/133b/18)

sirka (< Moğ. sereke) “sirke” (671/312b/5)

2.41.2.4. İkramlık İçecekler

āb-angūr (< Far. āb + < Far. engūr) “üzümün suyu” (267/129b/11)

murç dārūsı (< Sans. murç, < Far. dārū + < Tr. -sı) “biberden yahut karabiberden yapılan bir tür içki” (775/366a/21)

şarbat (< Ar. şerbet) “şeker ile kaynatılmış meyve suyundan yapılan içecek” (425/202a/1 - 425/202a/2 - 615/286b/18)

tārī (< Hint. tār + ī/ tārī) “bir tür içecek. Metinde Babür’ün anlattığına göre tār denilen bir palmiye ağacına bir sürahi bağlanır ve suyu toplanır. Tārı denilen bu su içilir.” (613/286a/20)

2.41.3. Yeme- İçme Durumu İle İlgili İsimler

2.41.3.1. Açlık- Tokluk

2.41.3.1.1. Açlık

aç (< Tr. aç, EDPT, s. 17, KRH: aç, HAR: aç, KIP: aç/ açı/ açıḳ/ aş) “yemek yememiş, aç” (91/44a/10 - 197/98a/2)

açlıḳ (< Tr. açlıḳ, EDPT, s. 26, KRH: açlıḳ, HAR: -, KIP: açlıḳ) “açlık” (117/57b/11 - 193/96a/11)

şirb (< Ar. şirb) “içki içme” (37/18b/2 - 47/23b/15 - 519/243b/12 - 531/248b/4)

2.41.3.2. Susuzluk

tişnalıḳ (< Far. teşne + -lıḳ) “susuzluk” (705/331a/15)

2.41.3.3. Tat

bışıḳ (< Tr. bışıġ ‘pişmek, olmak’, EDPT, s. 378, KRH: bışıġ, HAR: bışıġ, KIP: bişik/ bişi) “olgunlaşmış, olmuş (meyve için)” (609/284a/22)

çaşnī (< Far. çeşnī) “güzel tat, lezzet” (5/3a/26 - 377/181a/19)

çüçüklük (< Tr. çüçük + -lük, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “tatlı olma, tatlılık” (5/3a/26)

ganda (< Far. gende) “fazla olgun, geçkin (meyve için)” (609/284a/23)

ḫāmlıḳ (< Far. ḫām + < Tr. -lıḳ) “ham olma hâli (meyve için)” (609/284a/21)

laziz (< Ar. leziz) “tadı güzel, lezzetli” (7/3b/3)

mayḫoşluḳ (< Far. mayḫoş + < Tr. -luḳ) “tatlı ve ekşi karışımında bir tadı olan” (7/3a/1 - 609/283b/14)

maza (< Far. meze) “tat, lezzet” (609/284a/16 - 609/284a/23)

talḫlıḳ (< Far. telḫ + < Tr. -lıḳ) “acılık, kekrelik” (519/243a/4 - 535/250a/2 - 783/369b/8)

tāza (< Far. tāze) “yeni, taze” (325/157a/12 - 803/380a/6)

turşluḳ (< Far. turş + < Tr. -luḳ) “ekşilik” (609/283b/14)

2.41.3.2. Dilim- Lokma

kirc (< Far. kirc, kiric) “kavun dilimi” (519/243a/3)

tike (< Tr. tike, KRH: tigü/ tikü/ tikkü, HAR: tikke, KIP: -) “lokma, parça, dilim” (657/306a/9 - 657/306a/10)

Yiyecek- İçecek İle İlgili İsimler grubunda 187 başlık olmak üzere; 61 tane Türkçe, 27 tane Arapça, 93 tane Farsça, 19 tane Hintçe, 2 tane Moğolca, 3 tane Sanskritçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 3 tanesi “Far. + Far.”, 4 tanesi “Far. + Tr.”, 1 tanesi “Hint. + Far.”, 11 tanesi de “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Grupta 25 tane tamlama bulunmaktadır. Babür eğlence meclislerinde, törenlerde gezdiği yerlerde ve Hindistan’da yediği içtiği yiyeceklerden ve çeşitli coğrafyalarda yetiştirilen bitki ve meyvelerden ayrıntılı bir şekilde bahsetmiş ve bu isimleri kullanmıştır. Özellikle bir inanışa işaret eden “yılḳıran aşı” yakın bir zamana kadar devam eden geleneksel bir yemek olması bakımından önemlidir.

2.42. Yönler İle İlgili İsimler

2.42.1.Yön

cānib (< Ar. cānib) “taraf, cihet, yön” (5/3a/14 - 7/4a/21 - 11/6a/24 - 25/13a/15)

cavānib (< Ar. cevānib) “taraflar, cihetler, yönler” (17/8b/11 - 175/86b/9 - 177/88a/17 - 189/94a/5)

cihāt (< Ar. cihet) “taraf, yön” (15/7a/2 - 81/40a/17 - 449/212b/19)

ḥiyal (< Ar. ḥiyal) “taraf, yön” (111/54b/20 - 639/298a/21)

istiḳāmat (< Ar. istiḳāmet) “taraf, yön” (655/304b/1)

samt (< Ar. semt) “taraf, yön” (95/46b/20)

sarı (< Tr. sarı, EDPT, s. 884, KRH: -, HAR: sarı, KIP: sarı/ saru) “yön, taraf, cihet” (25/13a/15 - 31/15b/9 - 265/128b/12)

sū (< Far. sū) “taraf, yön” (665/310a/14)

ṭaraf (< Ar. ṭaraf) “taraf, yön” (77/38a/6 - 227/111a/5 - 239/117a/11)

yan (< Tr. yan, EDPT, s. 940, KRH: yan, HAR: yan, KIP: yan) “taraf, yan” (143/69b/10 - 231/113b/20 - 443/209a/1)

yüz (< Tr. yüz, EDPT, s. 983, KRH: yüz, HAR: yüz, KIP: yüz) “1. bir şeyin dışa bakan yanlarından her biri, 2. yan, taraf, yön” (125/61b/20 - 237/116b/18 - 313/151a/4 - 507/237b/1)

2.42.1.1.Ana Yönler

canūb (< Ar. cenūp) “güney” (53/26a /3 - 257/125a/18 - 327/158b 20)

ġarb (< Ar. ġarb) “batı” (3/2a/11 - 277/134b 20 - 753/355a/26)

maġrib (< Ar. mağrib) “batı” (263/128a/21)

maşrıḳ (< Ar. maşrıḳ) “doğu” (263/128a/21)

şarḳ (< Ar. şarḳ) “doğu” (25/13a/14 - 271/131b/10 - 291/140b /3)

şimāl (< Ar. şimāl) “kuzey” (3/2a /14 - 33/17a/17 - 461/216b/10)

2.42.1.2. Ara Yönler

şarḳ-şimalī (< Ar. şarḳ- şimalī) “kuzeydoğu” (267/130a/19 - 275/134a/24)

şarḳ-canūbī (< Ar. şark- cenūbī) “güneydoğu” (5/2b/7 - 5/2b/9)

ġarb-canūb (< Ar. ġarb- cenūb) “güneybatı” (7/3b/8)

2.42.2. Yön Bildiren Diğer İsimler

2.42.2.1. Sağ- Sol

yamīn (< Ar. yemīn) “sağ” (443/209b/8 - 443/209b/9)

yasār (< Ar. yesār) “sol” (443/209b/8 - 443/209b/9 - 771/363b/1)

çap (< Far. çep) “sol” (443/209a/2)

2.42.2.2. Ön- Arka

arḳa (< Tr. arka, KRH: arḳa, HAR: arḳa, KIP: arḳa/ arḫa) “arka” (89/42b/1 - 179/89a/16 - 597/278b/13)

arḳa (< Tr. arḳa, EDPT, s. 215, KRH: arḳa, HAR: arḳa, KIP: arḳa/ arḫa) “sırt” (153/75a/2 - 181/89b/5 - 409/194b/3)

kéyin (< Tr. kéyin~ kedin, EDPT, s. 704, KRH: keḍin, HAR: kéyin/ kedin/ kéḍin/ kiḍin, KIP: -) “sonra, arka, peş” (27/14a/16 - 181/90a/14 - 431/204a/6)

péş (< Far. piş) “ön taraf, ön” (9/5a/24)

peş (< Far. peş) “geri, arka” (321/155a/8)

2.42.2.3. İleri- Geri

béri (< Tr. bérgerü, EDPT, s. 364, KRH: berü, HAR: beri/ berü/ biri, KIP: berü/ birü/ börü) “konuşana göre yakın olan” (561/262a/11)

ilgeri (< Tr. ilgerü, EDPT, s. 144, KRH: ilgerü, HAR: ilgeri/ ilgerü/ ileri/ ilerü, KIP: ilgerü/ ilgeri/ ileri/ ilerü) “ileri” (69/34a/13 - 207/102b/13 - 243/119a/12)

narı (< Tr. aŋaru, EDPT, s.190, KRH: naru, HAR: narı/ naru, KIP: anarı/ anġaru) “öte, öbür taraf, diğer taraf” (21/10a/1 - 311/150b/13 - 599/279b/4)

öte (< Tr. öte, KRH: öte, HAR: öte, KIP: öte) “ileri, öte” (415/197b/13 - 419/199b/14 - 545/254b/22)

2.42.2.4. Aşağı- Yukarı

ast (< Tr. ast, EDPT, s. 242, KRH: ast/ astın, HAR: ast, KIP: ast/ astın) “alt, aşağı” (5/2b/13 - 265/128b/11 - 595/278a/20)

ḳoyı (< Tr. ḳoyı, EDPT, s. 596, KRH: -, HAR: ḳoyı/ ḳodı/ ḳodu/ ḳudı/ ḳoyu, KIP: -) “aşağı” (253/123a/19 - 405/193a/20 - 645/300b/10)

pastī (< Far. pestī) “aşağıda olan, alçak” (291/141a/25)

tüp (< Tr. tüb, EDPT, s. 434, KRH: tüp/ tüb, HAR: tüp, KIP: tüp/ dib/ dip/ tib/ tip/ tüb) “zemin, alt” (15/7a/1 - 281/136b/25 - 453/214b/22)

üst (< Tr. üst, EDPT, s. 242, KRH: üst/ üsd, HAR: üst, KIP: üst) “üst” (265/128b/9 - 273/132b/10 - 291/141a/22)

yoḳḳarı (< Tr. yügerü, EDPT, s. 915, KRH: yoḳaru/ yoḳar/ yuḳaru , HAR: yoḳarı/ yoḳaru/ yuḳ/ yukaru/ yuḳarı, KIP: yoḳarı/ yoġarı/ yoġaru/ yuḫarı/ yoḳarı/ yoḳaru/ yuġarı/ yugaru/ yuḳarġu/ yuḳarı) “yukarı” (195/97a/4 - 235/115b/20 - 303/146b/22)

żim (< Far. zım) “zemin, alt” (131/64b/16)

2.42.2.5. Karşı

tuş (< Tr. tuş, EDPT, s. 558, KRH: tuş, HAR: tuş/ duş, KIP: tuş) “karşı taraf. Kıpçak Türkçesinde sözük *hiza, yan* anlamında kullanılmıştır.” (305/147a/4)

utru (< Tr. utru, EDPT, s. 64, KRH: utru/ utra/ ötgörü/ ötrü/ otru, HAR: utru, KIP: utru/ urtu) “karşı” (189/94b/12 - 445/210b/12 - 757/357a/12)

2.42.2.6. İçeri- Dışarı

içkeri (< Tr. içgerü EDPT, s. 25, KRH: -, HAR: içkeri/ içgerü/ içkerü , KIP: içkeri/ içeri/ içerü/ içkerü/ içre/ işeri/ içkeri/ işkerü) “içeri” (297/143b/18)

taşḳarı (< Tr. taşġaru, EDPT, s. 563, KRH: -, HAR: taşḳarı/ taşġaru/ taşḳaru/ taşḳarı/ taşra/ tışḳaru, KIP: taşḳarı/ daşġarı/ daşra/ dışra/ taşarı/ taşġarı/ taşġaru/ taşḳara/ taşḳaru/ taşra/ taştın/ tışḳaru) “dışarı” (63/31b/11 - 89/43b/20 - 223/110a/25)

taşḳı (< Tr. taş ‘dış’ EDPT, s. 556 + - ḳı, KRH: -, HAR: taşḳı, KIP: taşḳı) “dış, dışarıda olan” (69/34b/16 - 319/154b/12 - 321/155a/2)

2.42.2.7. Arada

ara (< Tr. ara, EDPT, s. 196, KRH: ara, HAR: ara, KIP: ara) “ara” (111/55a/27)

avāsit (< Ar. evāsıt) “orta, ortasında” (253/123b/21 - 355/171a/25)

aralıḳ (< Tr. ara ‘ara, mesafe’, EDPT, s. 196 + - lıḳ, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ara, aralık” (185/92b/24 - 261/126b/9 - 281/135b/2)

arada (< Tr. ara, EDPT, s. 196 + -da, KRH: -, HAR: -, KIP: -) “ortada, meydanda; aramızda, içimizde; sıra vakit esna” (107/52a/4 - 247/120a/5 - 261/126b/7)

mābayn (< Ar. mābeyin) “iki şeyin arası, aradaki” (397/188b/2 - 397/189a/2)

2.42.2.8. Sınır

ağız (< Tr. ağız, EDPT, s. 98, KRH: ağız, HAR: ağız, KIP: ağız/ aız/ avuz) “sınır uç, hudut” (277/134b/17

baş (< Tr. baş, EDPT, s. 375, KRH: baş, HAR: baş, KIP: baş) “uç, sınır” (3/2a/17 - 199/99a/5 - 227/111b/7)

sarḥadd (< Far. ser + < Ar. ḥadd) “sınır boyu, sınır” (3/1b/4 - 507/238a/17 - 763/360b/35)

sartāsar (< Far. ser-tā-ser) “uçtan uca” (729/342a/3)

2.42.3. Mesafe Bildiren İsimler

2.42.3.1. Uzak- Yakın

ara (< Tr. ara, EDPT, s. 196, KRH: ara, HAR: ara, KIP: ara) “mesafe, uzaklık” (179/88b/2)

dūr (< Far. dūr) “uzak” (361/173a/2)

ḳarīb (< Ar. ḳarīb) “yakın” (675/314b/12)

mucāvir (< Ar. mücāvir) “yakında bulunan” (285/138b/24 - 285/138b/26 - 313/151b/22)

uzaḳ (< Tr. uzaḳ, EDPT, s. 283, KRH: uzaḳ, HAR: uzaḳ, KIP: uzaḳ) “uzak” (191/94b/3)

uzun (< Tr. uzun, EDPT, s. 288, KRH: uzun, HAR: uzun/ uzın, KIP: uzun) “uzun” (305/147b/17)

yaḳın (< Tr. yaḳın, EDPT, s. 904, KRH: yaḳın/ yaḳun, HAR: yaḳın, KIP: yaḳın) “yakın” (181/90a/16 - 207/102a/7- 215/106a/20)

yavuḳ (< Tr. yaġuḳ, EDPT, s. 901, KRH: yaġuḳ/ yaḳ, HAR: yavuḳ/ yawuḳ/ yaġuḳ, KIP: yavuḳ/ yauḳ/ yavuḫ/ yovuḳ) “yakın” (267/129b/4 - 231/113a/8- 753/355a/25)

yıraḳ (< Tr. ıraḳ, EDPT, s. 214, KRH: yıraḳ/ barıḳ/ ıraḳ, HAR: yıraḳ/ ıraḳ, KIP: yıraḳ/ ıraḫ/ ıraḳ) “uzak” (233/114a/6- 253/123b/23 - 301/145b/25)

yıraḳlıḳ (< Tr. ıraḳ ‘uzak’, EDPT, s. 214 + -lıḳ, KRH: yıraḳlıḳ, HAR: yıraḳlıḳ, KIP: yıraḳlıḳ) “uzaklık” (211/104a/7)

Yönler İle İlgili İsimler grubunda 63 başlık olmak üzere; tane 32 Türkçe, 23 tane Arapça ve 9 tane Farsça kökenli sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerden 1 tanesi “Far. + Ar”, 3 tanesi “Tr. + Tr.” şeklinde türetilmiştir. Sözcükler bir yeri, yönü ve mesafeyi belirtmek için kullanılmıştır.

SONUÇ

İncelendiğinde bir hatırattan fazlası olduğu görülen eser, konu ve dil açısından oldukça zengindir. Çağatay Türkçesinin nesir alanındaki en güzel örneğini teşkil eden eser bir hükümdarın hayatını tüm açıklığı ve samimiyetiyle gözler önüne sermektedir. İçeriği sayesinde eser tarihçiler ve dilcilerin yanında coğrafyacı, botanikçi, zoolog, etnolog, oryantalist, sanat tarihçisi vb. bilim adamlarını da yakından ilgilendiren bilgiler sunmakta ve bu anlamda yazıldığı döneme pek çok yönden ışık tutmaktadır. Bizim amacımız ise pek çok konuya değinen bu eserin söz varlığını, isimler yönünden, ortaya koymaktır. Çalışmada yazarın ismi Babür ve eserin ismi Babürnâme şeklinde anılmaktadır.

Babürnâme isimler yönünden incelenmiş ve 6185 isim üzerinde çalışılmıştır. Özel isimler köken tahliline tabi tutulmamıştır. Diğer isimlerden 1460 tanesi Arapça, 3 tanesi Çince, 1153 tanesi Farsça, 80 tanesi Hintçe, 88 tanesi Moğolca, 35 tanesi Sanskritçe, 5 tanesi Soğdca, 869 tanesi Türkçe ve 1 tanesi de Yunanca kökenlidir. Bu başlıklardan 225 tanesi tamlama şeklindedir. Bu durumda metnin kelime kökeni bakımından ağırlıklı olduğu dilin Arapça ve Farsça olduğu görülmektedir. Ayrıca Babürnâme, yazıldığı döneme bakarak, Hintçe ve Sanskritçe kelimeleri bu sayıda içeren tek eser olma niteliğini göstermektedir. Eserde geçen "*amān-ḳaranıg, matā, ḳuratu, kancal, kete - baş amlūk, marmancān*" sözcüklerinin kökenleri tam ses özellikleriyle kaynaklarda tespit edilememiş, birkaçının sözcüklere en yakın köken bilgisi tahmini olarak verilmiş ve "?" işareti ile belirtilmiştir.

869 tane olan Türkçe kökenli kelime S. G. Clauson'ın sözlüğünden araştırılmış ve 769 ismin bu sözlükteki karşılıklarıyla beraber sayfa numaraları da verilmiştir. Daha sonra bu isimler Karahanlı, Harezm-Altınordu ve Kıpçak Türkçesi sözlüklerinden taranıp o dönemlere ait şekilleri verilmiştir. Diğer tarihî lehçelerde anlam bakımından farklı olarak kullanılan kelimeler özel olarak belirtilmiştir. Böylece metinde bulunan isimler

art, eş ve ileri zamanlı olarak ses özellikleri ve anlam değişimi bakımından karşılaştırılmıştır. Babürnâme'de tespit edilen pek çok ismin Türkçenin ilk metinlerden itibaren tanıklandığı ve günümüzde de kullanılmaya devam edildiği görülmüştür: *Kara-yemiş, uşaḳ, ḳayın, ḳayın ata, sançmak, ülüş, şiş, tor, tobulġu< tavulka, tiken, ḳamış, téşük, obruḳ, çuḳur, ḳuyrıḳ, ḳanat* vb.

869 tane olan Türkçe kökenli sözcüğün 769 tanesi Clauson'da bulunmaktadır. 158 Türkçe kökenli sözcük ise başvurulan Karahanlı, Harezm-Altınordu ve Kıpçak Türkçesi sözlüklerinde bulunamamıştır. Bunlar: *ḳayın-ini, inioġlı, tuġḳanlıḳ, çapduḳ, çapḳunçı, yaraġsızlıḳ, ḳara-tayaḳ, süren, dim, sol ḳol, sol yan, tükri, şiralġa, çapḳun, talatḳan, Sékiz Yulduz, bildürge, ḳarayıġaç, turaḳ, bütege otı, kökşıbaḳ, ḳulan ḳuyruḳı, ayıḳ otı, çuḳurcaḳ, çuḳurraḳ, car, uçma, kötel, bortaḳlıḳ, taġḳına, öleng, batġaḳlıġ, ḳara su, say, budal, tümenāt, yolġına, Ḳızılbaş, sözdān, sorun, puçḳaḳ, bilimlig, ḳalpaḳ, ḳaraḳuzı börk, baş-ayaḳ, tügmelig çekmen, çoḳu, kaka balıḳ, alaḳarġa, ḳarça, çoġurçuḳ, üy tavuḳı, çelsi, baġrıḳara, bağlan ḳaz, kerçe, ḳarḳara, téve turna, toġdarı, ḳarḳara, aḳkéyik, buġu, ḳarakéyik, kömük, köçülgeri, ḳaytal, borsu, aḳ taş, tégirmen suyı, çerew, ikéw, üçele, bilekçe, oḳ atımı, altun taşı, kümüş taşı, tanka, ayçılıḳ, érta yaz, tanglası, tüşçilig, yarım kéçe, aşlıġçı, çapḳunçı, ḳurçı, yatış, gacarçı, südér, ḳavunçı, bayrı, çaḳar, tıḳa, çéri, kepe, ḳışlaġ üyi, kat, şıdam, ḳonalġa, tarnāw, gollük, tilegen, ḳorḳaḳlıḳ, ḳaznaḳlıġ, çar, al, tümen bégi, ateke, atekelik, bégçé, bég-atéké,éşik aḳası, éşik iḫtiyārı, içki bégler, içkilik, tarḫan bégléri, tambal, yupġalıḳ, aġaça, bégim, biké bégim, ḫanım, köz bağı, kémekine, ḳaçar, évek, ayaḳ süngeki, inçik, ayaḳ barmaḳı, uyḳuluġ, aḳ tanka, aḳ ve ḳızıl, aḳ yarmaḳ, şiralġa, tölük, yégülük, çeke, çigde, ḳara üzüm, ürük, ḳarayémiş, ḳaz yumurtġası, ḳavruḳ, ḳaz kabābı, tavuşḳan aşı, tavuḳ kabābı, toy aşı, yemden aşı,yılḳıran aşı, sutlac, çüçüklük, aralıḳ, arada* gibi sözcük ve sözcük gruplarıdır. Bahsedilen diğer tarihî lehçelerde yer almayan bu sözcüklerin sadece Çağatay Türkçesine ait olmasının yanında sözcüklerin türetme eki almış olması, bir sözcük grubu oluşturmaları ve metin bağlamlarının farklı olması nedeniyle o dönem metinlerinde yer almaması onların dönem sözlüklerinde bulunamamasına neden olmuş olabilir.

Bunların yanında bazı kelimelerin ikili yazılımı mevcuttur: *ot/ öt, dana/ tana, āīn/ āyīn, köŋlek/ köylek, öy/ üy…* Bu durumun bazı yerleşmemiş ses değişimlerinden yahut okuma hatasından kaynaklandığı düşülmektedir.

Çalışmada isimlerin yapıları da incelenmiştir. Buna göre aşağıda bulunan tablodaki sayılar elde edilmiştir.

Sözcük + Ek	Sayısı
Ar. + Ar.	4
Ar. + Far.	27
Ar. + Tr.	32
Far. + Far	136
Far + Ar.	10
Far. + Tr.	66
Tr.+ Tr.	188
Tr. + Ar.	1
Tr.+ Far.	3
Çin. + Tr.	1
Hint. + Tr.	1
Hint. + Far.	2
Moğ. + Tr	6
Moğ. + Far.	3
Sans + Far.	2
Sans. + Far. + Ar.	1
Ar. + Far. + Tr	15
Far. + Ar. + Tr.	10
Far. + Far. + Tr.	27

Böylece en çok türetmenin Türkçe kelimelere, Türkçe ekler getirilerek yapıldığı görülmektedir. Farklı kökenli sözcüklere yine farklı kökenli eklerin eklenmesiyle oluşturulan isimler de bulunmaktadır.

Türkçe kelimelerde Clauson'da bulunan şekilleri alınmış olan isimler üzerinde bir tahlile gidilmemiştir. Tespit edilen isimler için sözcük türetmede kullanılan Türkçe ekler şunlardır:

İsimden İsim Yapan Ekler:

+ AlA: üçele *(< Tr. üç+ -ele)*

+a: kéçé *(< Tr. kéçé, EDPT, s. 694)*

+aç: *ḳulaç (< Tr. ḳol + -aç)*

+aḳ: *ḳıraḳ (< Tr. ḳırġaḳ, EDPT, s. 653)*

+an: *oġlan (< Tr. oġlan, EDPT, s. 85)*

+ar: *birer (< Tr. bir 'bir' + -er)*

+Av: *ikéw (< Tr. ékki, EDPT, s. 100 + -ew)*

+çA: *aġaça (< Tr. aġa + -ça)*, *bilekçe (< Tr. bilek, EDPT, s. 338 + -çe)*

+çaḳ/ +caḳ: topçaḳ (at) *(< Tr. top + -çak), çuḳurcaḳ (< Tr. çuḳur, EDPT, s. 409 + -caḳ)*

+çı/ +çi: *saġrıçı (< Tr. saġrı 'sırt, arka', EDPT, s. 815 + -çı), kémeçi (< Tr. kémi 'gemi', EDPT, s. 721 + -çi)*

+çIlIk: ayçılıḳ *(< Tr. ay 'ay', EDPT, s. 265 + - çı + -lıḳ)*, tüşçilig *(< Tr. tüş "düş", EDPT, s. 559 + -çi + -lig)* Genelde meslek adı yapan bu ek burada farklı şekilde kullanılmıştır.

+çuḳ: *çoġurçuḳ (< Tr. çoġur + -çuḳ)*

+daş: *emildaş (< Tr. em- ' emmek'+ -ig 'meme'+ -daş)*

+duḳ: *çapduḳ (< Tr. çapduk)*

+dUz: *kündüz (< Tr. küntüz, EDPT, s. 729)*

+GA: özge *(< Tr. özge, EDPT, s. 285)*, *ḳonalġa (< Tr. ḳon 'konmak, konaklamak', EDPT, s. 632 + -al- + -ġa)*

+GAç: yıġaç *(< Tr. ıġaç, EDPT, s. 79)*

+GI: *içki bégler (< Tr. iç + -ki, bég, EDPT, s. 322 + -ler)*

+Gu : *ḳaranġu (< Tr. ḳaraŋġu, EDPT, s. 622)*

+ġaḳ: *yaŋaḳ (< Tr. yaŋaḳ, EDPT, s. 948)*

+ġına/ ķına: *yolġına (< Tr. yol, EDPT, s. 917 + -ġına), taġķına (< Tr. taġ, EDPT, s. 463 + -ķına)*

+ġır: *çaġır (< Tr. çaġır, EDPT, s. 409)*

+I: *ķarı (< Tr. ķarı, EDPT, s. 644)*

+l: *yaşıl (< Tr. yaşıl, EDPT, s. 978)*

+la: *tangla (< Tr. taŋ 'sabah, tan', EDPT, s. 511 + -la)*

+ķaru/ kerü: *taşķarı (< Tr. taşġaru, EDPT, s. 563)*

+lAK: *otlaġ (< Tr. ot 'ot', EDPT, s. 34 + -laġ), (< Tr. az + aġ + laķ)*

+lıķ/ +lik/ +luķ/ +lük: *tuġķanlıķ (< Tr. tuġ- 'doğmak' + -ķan + -lıķ), atekelik (< Tr. ata 'baba', EDPT, s. 40 + eke 'büyük kardeş' EDPT, s. 100 + -lik), bulutluķ (< Tr. bulıt, EDPT, s. 333 + -luķ), yégülük (< Tr. yé ' yemek', EDPT, s. 869 + -gü + -lük)*

+mAn: *çekmen (< Tr. çek 'pamuktan dokunmuş çizgili kumaş' + -men)*

+nçı: *altınçı (< Tr. altı, EDPT, s. 130 + -nçı)*

+rU: *utru (< Tr. utru, EDPT, s. 64)*

+raķ: *çuķurraķ (< Tr. çuķur, EDPT, s. 409 + -raķ)*

+sız: *yaraġsız (< Tr. yaraġ, EDPT, s. 962 + -sız)*

+yin: *kéyin (< Tr. kéyin ~ kedin, EDPT, s. 704)*

+z: *aġız (< Tr. aġız, EDPT, s. 98), müŋüz (< Tr. büŋüz, EDPT, s. 352)*

köçülgeri (< Tr. köç-'göçmek', EDPT, s. 693 + -ül + -geri) örneğinde –garu, -geri eki göç eden anlamı katmaktadır.

En sık kullanılan ek ise -*lIk* eki olmuştur.

Fiilden İsim Yapan Ekler:

-A: *érte (< Tr. érte, EDPT, s. 202), tıķa (< Tr. tıķ 'tıkmak', EDPT, s. 465 + -a)*

-Ar: *tünķatar (< Tr. tün 'gece', EDPT, s. 513 + ķat- 'koşmak, bir yerde tutmak' + -ar)*

-ç: *sévinç (< Tr. sevin- 'sevinmek', EDPT, s. 790 + -ç)*

-(I/UG): *saçıķ (< Tr. saçıġ, EDPT, s. 796)*

-gA: bildürge *(< Tr. bil-'bilmek' + -dür - + -ge)*

-ġaḳ: *batġaḳlıġ (< Tr. bat- ‘batmak’ EDPT s. 296 + -ġak + -lıġ)*

-gAn: yalġan *(< Tr. yalġan, EDPT, s. 926)*

-ġun: *tutḳun (< Tr. tutġun, EDPT, s. 453)*

-gU: *bilgülüg (< Tr. bil-‘bilmek’, EDPT, s. 330+ -gü- + -lüg)*

-gUn: *arġun (< Tr. ār- ‘yorulmak, dolaşmak’ + -ġun / -ġın, EDPT, s. 216)*

-ı: *yaḫşı (< Tr. yaḫşı, EDPT, s. 908)*

-(ı)ş: yatış *(< Tr. yat- ‘yatmak’, EDPT, s. 884+ -ış*

-k: savuḳ *(< Tr. soġı + -ḳ, EDPT, s. 808)*

-(I)m: *bilimlig (< Tr. bil- ‘bilmek’, EDPT, s. 330 + -im + lig)*

-ma: *sançma (< Tr. sanç- ‘delmek, batırmak’ EDPT, s. 838 + -ma)*

-mAḳ: *sanamaḳ (< Tr. sana- ‘saymak’’, EDPT, s. 835 + -maḳ)*

-mAn: *kétmen (< Tr. ket- ‘çentmek, yontmak, kazmak’ + -men)*

-mur: *yamġur (< Tr. yamġur, EDPT, s. 936)*

(I/U)n: *yaġın (< Tr. yaġ- ‘yağmak’ + -ın)*

(I/U)t: ölet *(< Tr. öl- + -üt, EDPT, s. 130)*

-v/ Av: *küyew (< Tr. küdegü, EDPT, s. 703)*

(U)z: *boġuz (< Tr. boġuz, EDPT, s. 322)*

Fiilden Fiil Yapan Ekler:

-dür: *bildürge (< Tr. bil-‘bilmek’ + -dür - + -ge), üzdürme (< Tr. üz- ‘yüzmek’+ - dür + -me)*

-Ul: *köçülgeri (< Tr. köç-‘göçmek’, EDPT, s. 693 + -ül + -geri)*

-ur: *obruḳ (< Tr. ob/ op- ‘içine çekmek’+ -ur + -uḳ)*

-An: *kepeneklig (< Tr. kap + -a- + -n- + -ak + < Tr –lig)*

Çekim Ekleri:

Tamlanan eki +ı/ +i: *bélbaġı (< Tr. bél, EDPT, s. 330 + < Tr. baġ, EDPT, s. 310 + -ı)*

Çokluk eki +ler/ +lar: *hilāl aylar (< Ar. hilāl, < Tr. ay, EDPT, s. 265 + -lar)*

Bulunma Hali Eki : *arada (< Tr. ara, EDPT, s. 196 + -da)*

Yabancı kökenli kelimelere ise şu Türkçe ekler getirilerek sözcük türetilmiştir:

yatīmlik (< Ar. yatīm + < Tr. -lik)

sipāhīlıḳ (< Far. sipāhī + < Tr. -lıḳ)

arġadallıġ (< Moğ. arġadal + < Tr. -lıġ)

tünglük (< Çin. teng + < Tr. -lük)

Metin hacimli olduğu için yapılar birer örnekle gösterilmiştir Grupların değerlendirilmesinde bu türden türetilmiş kelimelerin sayısı belirtilmiştir.

Metinde 4 tane Türkçe sözcüğe yabancı kökenli ekler getirilerek isim türetilmiştir**:**

künî (< Tr. kün 'gün', EDPT, s. 725 + < Far -ī)

sözdān (< Tr. söz, EDPT, s. 860 + < Far. -dān)

töşekḫāna (< Tr. töşek, EDPT, s. 563 + < Far. -ḫāna)

tümenāt (< Tr. tümen, EDPT, s. 507 + < Ar. -āt)

Çalışmada belirlenen ikilemeler ise şunlardır: *yér-su, baş-ayaḳ, sona-borçın, ḳara-tayaḳ, tart-part, kala-manāra, altmış-yétmiş, partal-martal.*

İsim tamlaması olarak belirlenen madde başları şunlardır: *inioġlı, yam atı, dulġa börki, va'id farmānı, istimālat farmānı, balıḳ dārūsı, bütege otı, çikintala otı, ḳulan ḳuyruḳı, ayıḳ otı, 'īd namāzı, Ḳurbān'īdı, Ramażān'īdı, abtar vaznı, ḥadīs 'ilmı, Ḳirā'at'ilmı, siyāḳ 'ilmı, ārāsta maclīsı, çaġır maclīsı, şirb maclīsı, naḳāhat ayyāmı, ḥayvan suyı, ḳumāş ton, téve turna, üy tavuḳı, tégirmen suyı, zih suyı, kete - baş atımı, oḳ atımı, tīr-i gaz atımı, altun taşı, kümüş taşı, sunnat vaḳtı, süt bışımı, hilāl aylar, saḥar vaḳtı, tüş vaḳtı, naḳāra vaḳtı, şimāl yéli, ḫizāna üyi, ḳışlaġ üyi, bayāna taşı, tārīḫ taşı, ḥaram sarāyı, şahr daruġası, tümen bégi, éşik aḳası, éşik iḫtiyārı, tarḫan béglėri, şahr eli, köz bağı, şahādat barmağı, ayaḳ barmaḳı, ayaḳ süngeki, anār guli, şaftālū (guli), ḳaz yumurtġası, ḳaz kabābı, tavuşḳan aşı, tavuḳ kabābı, toy aşı, yemden aşı, yılḳıran aşı, murç dārūsı.*

Sıfat tamlaması olarak belirlenen madde başları şunlardır: *uluġ ana, ḳız nabīra, ḫan-baba, ḳayın-ini, ḳayın ata, oŋ ḳol, oŋ yan, sol ḳol, sol yan, Sékiz Yulduz, ḳara su, tund yél, as börk, ḳaraḳuzı börk, Muġulī börk, tügmelig çekmen, zarbaft yélek, zar-kamar, gawl postīn, kaka balıḳ, bağlan ḳaz, gaynī uy, aḳ taş, érta yaz, yarım kéçe, aḳ öy, mis ṭabaḳ, garm ṣuḥbat, téz fahımlıḳ, içki bégler, tovaçı bégler, aḳ saḳallıḳ, köt bergüçi, kün-bergüçi, biké bégim, bınşır barmaḳ, aḳ tanka, aḳ yarmaḳ, ḳara üzüm, uluġ līmū, ḳaḳ goşt.*

Bu tamlamaların bazısı oluşturulurken yabancı kökenli sözcükler kullanılmıştır. Arapça, Farsça sözcüklerin Türkçe isim ve sıfat tamlaması oluşturma kuralına göre kullanılması dikkat çekicidir. *tund yél, ḳız nabīra, saḥar vaḳtı, Ramażān'īdı…*

Sıfat tamlaması ile oluşturulmuş birleşik isim formundaki madde başları ise şunlardır: *tünḳatar, ḳızılgul, ḳarayıġaç, Ḳızılbaş, aḳar su, kökşıbaḳ, alaḳarġa, yapalaḳ, baġrıḳara, ḳıl-ḳuyruk, aḳkéyik, ḳarakéyik, ḳızılkéyik, alaḳarġa, ḳarayémiş, sutlac.*

Arapça ve Farsça oluşturulmuş tamlamaların sayısı da oldukça fazladır.

Bir sözcüğün hem Türkçe karşılığının hem de yabancı kökenli karşılıklarının kullanımı sıkça görülmektedir: *Ana/ valide, oġul/ ibn, duşman/ ġanīm/ yaġı, cang/ ḥarb/ uruş, muḥāṣara/ tolġama, maysara/ sol ḳol, dāna/ ġalla, barg/ yafraḳ, şāḫ/ tal, cirm/ tiken, ġarv/ ḳamış, amīḳ/ çuḳur, daġ/ koh, aral/ cazīra, ḳıraḳ/ kinār, daşt/ ṣaḥrā/ çöl, ḫāḳ/ tofraḳ, ḳarīna/ kūy, rāh/ yol, gor/ ḳabr, Haḳḳ/ Téngri, ahd/ ant, bayram/ 'īd, söz/ lāf, öz/ ḫud, at/ ism, baş-ayaḳ/ sarupāy, ip/ rişta, bulbul/ sanduaç, sang/ taş, muz/ yaḫ, altun/ ṭılā, sa'y/ iş, gumān/ şāḳ, âb/ su…*

Çalışmada incelediğimiz mecaz anlam kazanmış sözcükler ise şunlardır:

*fir'awn (43/21b/14): Gerçi Dervīş Muḥammed Tarḫan töre ve [mö]çe bile mundın uluġ édi, velī bu **Fir'avn** anı közige ilmes édi.*

*ġamḫāna (675/314b/9): Ve her kişi kim tiriglig menziliġa kéliptür, āḫır dünyā **ġamḫānesidin** kéçgüsidür.*

*naḳşī (225/110b/8):Hatırıġa bu keçti kim hat ṭawr ḳılıp özimizni Aḫsiġa salsaḳ yā Şayḫ-Bayazīd Tambaldın ḳat' ḳılıp bizning sarı bolġay yā bir **naḳşî** üyürülgey kim munāsib-i dawlat bolġay.*

*pūlād: Salġay ḫudāy raḥmnı **pūlād** köŋlige .(507/238a/8)*

rang: Şi'rı ***rang*** *u müfīddin ḫālī émestür. (373/179b/20)*

'Aqreb bolġaç yadaçılarġa buyurur biz kim yada qılġaylar. Uşbu ***rangda*** *'ācizlendürüp alur biz dép Marv'din köçerler. (739/347b/26)*

şunkar: 'Ömer-Şeyḫ Mīrzā cardin kabūtar va kabūtar-ḫāna bila uçup ***şunḳār*** *boldı.* (13/6b/3 - 193/96b/20)

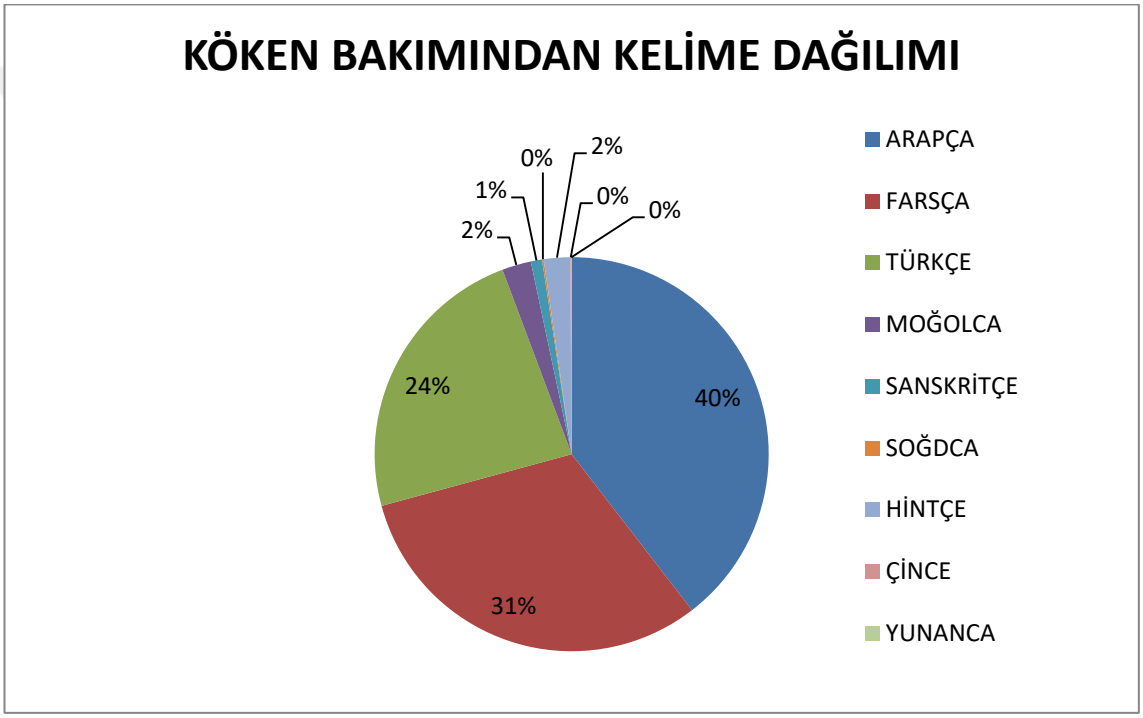
yupġalıḳ: Bir bu émas: dāyim mundaḳ ḳatıġ işler tüşkanda mundaḳ ***yupġalıḳ*** *ve nāhamcihatlıḳlar andın ṣādır bolġandur.(183/91a/14)*

Çalışmada karşılaştığımız kültürel ögeleri içeren sözcükler de bulunmaktadır. *"béleg, dim (körmek), kala-manāra, ot (ot dişlemek [305/147a/6]), saçıḳ, sekiz yulduz, sarmūīna, ṣa'āmat, şiralġa, şükün, pay-i çubun, péşkaş, puçkak, ṭilişm, yapuğ, yılḳıran aşı…"* gibi kelimeler dönemin değişik uygulama, gelenek-görenek ve inançlarını ifade etmektedir.

Doğan Aksan'ın tanımına göre kavram alanı "birbiriyle ilişkili ve birbirine yakın kavramların, eş anlamlıların, içinde düşünüldükleri alan" dır.(Aksan:1971) Çalışmada da tespit edilen bu kelimeler birbiri ile ilişkili ve birbirine yakın olması ve eş anlamlılık bakımından değerlendirilmiş ve bu özellikleri taşıyan kelimeler aynı kavram alanı içinde değerlendirilmiştir.

Tüm bu incelemelere tabii tutulan sözcükler bağlamsal anlamı ve sözlük anlamı karşılaştırılarak; Akrabalık İsimler, Askerlik İle İlgili İsimler, Astroloji İle İlgili İsimler, Avcılık İle İlgili İsimler, Bitkiler İle İlgili İsimler, Coğrafya İle İlgili İsimler, Çevre ve Şehircilik İle İlgili İsimler, Din İle İlgili İsimler, Edebiyat İle İlgili İsimler, Eğitim İle İlgili İsimler, Eğlence İle İlgili İsimler, Farmakoloji İle İlgili İsimler, Felsefe İle İlgili İsimler, Filoloji İle İlgili İsimler, Fizik İle İlgili İsimler, Giyim Kuşamla İlgili İsimler, Hayvanlar İle İlgili İsimler, Hukuk İle İlgili İsimler, İnşaat İle İlgili İsimler, Jeoloji İle İlgili isimler, Kimya İle İlgili İsimler, Koku İle İlgili İsimler, Kuyumculukla İle İlgili İsimler, Matematik İle İlgili İsimler, Meslek İle İlgili İsimler, Meteroloji İle İlgili İsimler, Mimari İle İlgili İsimler, Müzik İle İlgili İsimler, Özel İsimler, Psikolojik Durumlarla İlgili İsimler, Renkler İle İlgili İsimler, Sanat İle İlgili İsimler, Siyaset İle İlgili İsimler, Sosyoloji İle İlgili İsimler, Spor İle İlgili İsimler, Tarih İle İlgili İsimler, Tarım İle İlgili İsimler, Taşımacılık İle İlgili İsimler, Tıp İle İlgili İsimler, Ticaret İle İlgili İsimler, Yiyecek- İçecek İlgili İsimler, Yönler İle İlgili İsimler olmak üzere

kavram alanlarına göre 42 gruba ayrılmıştır. Her sözcük ilgili olduğu kavramsal alan içinde incelenmiştir. Gruplar alt başlıklara ayrılarak tek bir sözcük için bile başlık açılmıştır. Grup isimlerinde alfabetik sıra izlenmekle beraber alt gruplarda gerekli olduğu yerde bağlamsal düzene dikkat edilmiş ve alfabetik sıra uygulanmamıştır. Kelimenin metin bağlamındaki anlam dikkate alınarak farklı anlamlarda kullanılan aynı kelime tekrar ilgili olduğu gruba da alınmıştır. Bu nedenle bir kelime farklı gruplarda iki-üç defa yer alabilmektedir.

GRUPLAR	ARAPÇA	FARSÇA	TÜRKÇE	MOĞOLCA	SANSKRİTÇE	SOĞDCA	HİNTÇE	ÇİNCE	YUNANCA	Toplam
1. Akrabalık İsimleri	15	12	38	5	-	-	-	-	-	70
2. Askerlik İle İlgili İsimler	70	72	68	25	-	-	3	-	-	238
3. Astroloji İle İlgili İsimler	21	4	4	-	-	-	-	-	-	29
4. Avcılık İle İlgili İsimler	2	6	6	1	-	-	-	-	-	15
5. Bitkiler İle İlgili İsimler	10	56	22	2	3	-	11	-	1	105
6. Coğrafya İle İlgili İsimler	23	47	39	7	1	-	3	-	-	120
7. Çevre ve Şehircilik İle İlgili İsimler	27	21	9	3	-	1	1	-	-	62
8. Din İle İlgili İsimler	100	30	3	-	1	1	-	-	-	135
9. Edebiyat İle İlgili İsimler	142	20	6	-	-	-	-	-	-	168
10. Eğitim İle İlgili İsimler	42	8	3	-	-	-	-	-	-	53
11. Eğlence İle İlgili İsimler	17	10	2	-	1	-	1	-	-	31
12. Farmakoloji İle İlgili İsimler	21	11	1	-	-	-	-	-	-	33
13. Felsefe İle İlgili İsimler	88	48	15	-	-	-	-	-	-	151
14. Filoloji İle İlgili İsimler	18	3	2	-	-	-	-	-	-	23
15. Fizik İle İlgili İsimler	5	7	6	-	1	-	-	-	-	19
16. Giyim Kuşamla İlgili İsimler	21	32	41	2	-	-	3	-	-	99
17. Hayvanlar İle İlgili İsimler	29	69	91	16	2	-	16	-	-	223
18. Hukuk İle İlgili İsimler	65	26	8	1	-	-	-	-	-	100
19. İnşaat İle İlgili İsimler	10	18	8	-	-	-	-	-	-	36
20. Jeoloji İle İlgili isimler	-	5	5	-	-	-	-	-	-	10
21. Kimya İle İlgili İsimler	5	6	4	-	-	-	-	-	-	15
22. Koku İle İlgili İsimler	3	2	1	-	-	-	-	-	-	6
23. Kuyumculukla İle İlgili İsimler	4	5	2	-	-	-	-	-	-	11

GRUPLAR	ARAPÇA	FARSÇA	TÜRKÇE	MOĞOLCA	SANSKRİTÇE	SOĞDCA	HİNTÇE	ÇİNCE	YUNANCA	Toplam
24. Matematik İle İlgili İsimler	74	37	113	1	20	2	17	-	-	264
25. Meslek İle İlgili İsimler	59	71	22	10	2	-	2	1	-	167
26. Meteroloji İle İlgili İsimler	6	5	11	-	1	-	-	-	-	23
27. Mimari İle İlgili İsimler	75	108	52	3	-	-	2	2	-	242
28. Müzik İle İlgili İsimler	11	15	3	-	-	-	-	-	-	29
29. Özel İsimler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2491
30. Psikolojik Durumlarla İlgili İsimler	103	52	10	-	-	-	-	-	-	165
31. Renkler İle İlgili İsimler	-	9	9	-	-	-	-	-	-	18
32. Sanat İle İlgili İsimler	14	13	1	-	-	-	-	-	-	28
33. Siyaset İle İlgili İsimler	97	45	34	6	-	-	1	-	-	183
34. Sosyoloji İle İlgili İsimler	145	82	44	4	-	1	-	-	-	276
35. Spor İle İlgili İsimler	-	16	1	-	-	-	-	-	-	17
36. Tarih İle İlgili İsimler	12	2	-	-	-	-	-	-	-	14
37. Tarım İle İlgili İsimler	3	26	5	-	-	-	1	-	-	35
38. Taşımacılık İle İlgili İsimler	2	3	5	-	-	-	-	-	-	10
39. Tıp İle İlgili İsimler	42	28	67	-	-	-	-	-	-	137
40. Ticaret İle İlgili İsimler	29	21	15	-	-	-	-	-	-	66
41. Yiyecek- İçecek İlgili İsimler	27	93	61	2	3	-	19	-	-	205
42. Yönler İle İlgili İsimler	23	9	32	-	-	-	-	-	-	64
Toplam	1460	1153	869	88	35	5	80	3	1	6185

Yukarıdaki tabloda sözcük kökenlerinin gruplara göre dağılımı verilmiştir. Özel isimler üzerinde köken belirleme çalışması yapılmamıştır. Arapçanın en çok kullanıldığı kavram alanı Sosyoloji ile ilgili isimler grubu olmuştur. En çok Farsça isim ise Mimari İle İlgili İsimler grubudur. En fazla Türkçe isim ise Matematik İle İlgili İsimler grubundadır. Bunun nedeni sayıların oldukça fazla kullanılmasındandır. Bu nedenle en çok Türkçe sözcüğün kullanıldığı 2. gruba bakmamız daha doğru olacaktır. Hayvanlarla ilgili olan grup Türkçe sözcüklerin en çok kullanıldığı 2. gruptur. Bunun nedeni Babür'ün bu konuya çok ilgi duymasıdır. O, gittiği her yerdeki hayvan türlerinden genişçe bahsetmiştir. Moğolca kelimelerin en fazla askerlikle ilgili alanda kullanılması dikkat çekicidir. Sanskritçe isimler ise en çok matematikle ilgili grupta kullanılmıştır. Bunun nedeni Babür'ün ağırlık ölçü birimleri, Hint sayı sistemi ve zaman ölçü birimlerini tek tek anlatmış ve Türk ölçü birimleri ile karşılaştırmış olmasıdır. Yine matematik ile ilgili alanda 2 adet kullanılan Soğdca ağrılık ve zaman ölçü birimleri açıklanırken verilmiştir. Hintçede en çok kelime yiyecekler ile ilgili bölümde geçmektedir. Babür Hindistan'da yediği yemek, meyve ve sebzeler türlerini anlatırken bu isimleri kullanmıştır. Çalışmada Çince isimler 3 yerde tespit edilmiştir. Bunlar *baḫşı, tabşī, tünglük* sözcükleridir. En fazla mimarîyle ilgili alanda Çince sözcük kullanılmıştır. İncelediğimiz isimler içinde 1 tane de Yunanca kökenli kelime tespit edilmiştir. Bu "karaağaç" anlamına gelen *buḳsa (buḳisa)* kelimesidir. Kelimenin Yunanca kökenli olduğu Steingass'ın Farsça sözlüğünün 208. sayfasında belirtilmektedir.

Türkçe kökenli isimlerin hiç kullanılmadığı gruplar ise tarih, çok az kullanıldığı gruplar ise koku ile ilgili, eğlence, farmakoloji, filoloji, kuyumculuk, sanat ve spor ile ilgili kavram alanlarıdır.

Sözcük kökenleri dışında grupların gelen sözcük dağılımlarına bakacak olursak en kalabalık grubun özel isimlerin bulunduğu grup olduğu görülmektedir. Babür döneminde yaşayan tanıdığı kişileri anlatmış, hatta kendi döneminden öce yaşamış kişilerin isimlerini de zikretmiştir. Aile efradı, arkadaşları, maiyeti, çevre bölgelerde hüküm süren padişahlar, sanatçılar, müzisyenler, beyleri, düşmanları, emrinde olan hizmetçiler, dansçılar, güreşçiler, cerrahlar vb. pek çok kişinin eserde adı geçmektedir. Babür ayrıca ülke isimleri, millet isimleri, boy-oymak isimleri, eser isimleri, şehir isimleri, bu yerlerdeki yapılar, kurganlar, kapılar, çeşme ve köprüler; bağ- bahçe koru,

ova, yayla, çayır, çöl, dağ, nehir, göl, geçit gibi coğrafi yapıların isimlerini, sahip olduğu gemilerin isimlerine kadar pek çok özel ismi zikretmektedir. Bir padişah olarak pek çok önemli kişiyle tanışık olması, pek çok yer gezip görmesi ve pek çok konuda bilgi sahibi olması, ayrıca kendine döneminin kişi ve olaylarını tarafsızca kaydetme gibi bir görev edinmesi bu grubun sayıca diğer gruplardan fazla olmasını açıklamaktadır.

Sayıca 2. sırada gösterebileceğimiz grup ise sosyoloji ile ilgili isimler grubudur. Yazıldığı dönemin pek çok kültürel alanına dair veriler elde edebileceğimiz bu grupta gelenek-görenek, inançlar, sosyal faaliyetler ve sosyal sınıflandırmalarla ilgili isimler yer almaktadır. 3. sırada yer alan grup ise sayıların oldukça sık kullanıldığı grup olan Matematik İle İlgili İsimler grubudur. Sayıların oldukça sık kullanılması bu grubu kalabalıklaştırsa da ölçü, ağırlık, zaman ve geometriyle ilgili terimlerin verildiği bu grupta gün-ay-yıl isimleri ve ağırlık ölçü birimlerinin Arapça/ Farsça-Türkçe-Hintçe-Sanskritçe karşılıkları da verilmiştir.

Yapılan bu çalışmayla Babür'ün çok yönlülüğü, pek çok alanda bilgi sahibi olduğu ve eserin değeri bir kez daha ortaya çıkarılmıştır. Bu her anlamda oldukça zengin ve eşsiz olan bu eserden tespit edilen isimler üzerine yaptığımız çalışmanın bu alan üzerinde çalışacak kişiler için bir kaynak teşkil etmesini ve Türkoloji'ye katkı sağlamasını umut ediyoruz.

ALFABETİK DİZİN

(balıḳ) dārūsı ..... Avcılık
(ne) yüz (bile) ..... Psikoloji
a'imma ..... Meslek
A'imma-i İslām ..... Meslek
A'imma-i kalām ..... Meslek
a'żā ..... Tıp
āb ..... Kimya
āb ..... Yiyecek
Aba (Ābā) ..... Özel İsimler
aba ..... Akrabalık
ābādān ..... Mimari
abaġa ..... Akrabalık
āb-angūr ..... Yiyecek
Abbas ('Abbās) ..... Özel İsimler
Âb-Bürden (Āb-Burdan) ..... Özel İsimler
abdān ..... Mimari
Âb-Dere (Āb-Dara) ..... Özel İsimler
'Abdul Rahmānī Afġān Gardéz ..... Tarih
Abdullah ('Abdullāh) ..... Özel İsimler
Abdullah Kirhar ('Abdullāh Kīrḫar) ..... Özel İsimler
Abdullah Kitabdâr ('Abdullāh Kitābdār, Şahāb al-Dīn) ..... Özel İsimler
Abdullah Mesnevîgûy ('Abdullāh Maṣnavīgūy) ..... Özel İsimler
Abdullah Mirza ('Abdullāh Mīrzā) ..... Özel İsimler
Abdurrahman ('Abd al-Raḥmān) ..... Özel İsimler
ābduzd ..... Mimari
Abdülali Tarhan ('Abd al-'Alī Tarhan) ..... Özel İsimler
Abdülaziz Mîrâhûr ('Abd al-'Azīz Mīr-āḫūr) ..... Özel İsimler
Abdülaziz Mirza ('Abd al-'Azīz Mīrzā) ..... Özel İsimler
Abdülbâkî Mirza ('Abd al-Bāḳī Mirza) ..... Özel İsimler
Abdülgaffâr Tavaçı ('Abd al- Ġaffār Tavāçī) ..... Özel İsimler

Abdülgafûr Lâr (‘Abd al-Ġaffūr Lār) ..... Özel İsimler
Abdülhâlik Bey Fîrûz-Şah (‘Abd al-Ḥāliḳ Firūzşāh) ..... Özel İsimler
Abdülkuddûs Bey (‘Abd al-Ḳuddūs Bég) ..... Özel İsimler
Abdülkuddûs Kûhber (‘Abd al-Ḳuddūs Kohbur) ..... Özel İsimler
Abdüllâtif Bahşı (‘Abd al-Laṭīf Baḫşī) ..... Özel İsimler
Abdüllâtif Mirza (‘Abd al- Laṭīf Mīrzā) ..... Özel İsimler
Abdüllâtif Sultan (‘Abd al- Laṭīf Sulṭān) ..... Özel İsimler
Abdülmelik Kurçı (‘Abd al-Malik Ḳorçı) ..... Özel İsimler
Abdülmennân (‘Abd al-Mannān) ..... Özel İsimler
Abdülmülûk Hestî (‘Abd al-Mulūk Mastī veya Ḳastī) ..... Özel İsimler
Abdülmülûk Kurçı (‘Abd al-Mulūk Ḳūrçī) ..... Özel İsimler
Abdülvehhâb Şagavul (‘Abd al-Vahhāb Şagāvūl) ..... Özel İsimler
Abdürrahim Şagavul (‘Abd al-Raḥīm Şaġāvūl) ..... Özel İsimler
Abdürrezzak Mirza (‘Abd al-Razzāḳ Mīrzā) ..... Özel İsimler
Abdüşşükûr (‘Abd al-Şukūr, Niẓām al-Dīn) ..... Özel İsimler
ābgīr ..... Mimari
ābḫāna ..... Mimari
āb-ḫʷara-kiştī ..... Mimari
Âb-ı İstâde (Āb-i İstâda) ..... Özel İsimler
Âb-ı Rahmet (Āb-i Rahmat) ..... Özel İsimler
Âbı-Han (Āb-i Hān) ..... Özel İsimler
ābkand ..... Mimari
ābla ..... Tıp
āb-muri ..... Coğrafya
ābnūs ..... Bitkiler
abrīşamīna ..... Giyim
ābrū ..... Psikoloji
ābşār ..... Coğrafya
abtar vaznı ..... Edebiyat
Âbyâr (Āb-i Yār) ..... Özel İsimler
abyāt ..... Edebiyat
‘āc ..... Hayvanlar
acal ..... Sosyoloji

‘Acam ..... Tarih
‘āciz ..... Sosyoloji
aczā ..... Eğitim
aç ..... Yiyecek
açıġ ..... Tıp
açlıḳ ..... Yiyecek
adā ..... Ticaret
adab ..... Felsefe
adad ..... Matematik
adālat ..... Hukuk
adam ..... Sosyoloji
adam ..... Askerlik
ādamīgarlik ..... Felsefe
ādamīgarlik ..... Sosyoloji
‘ādat ..... Felsefe
adavāt ..... İnşaat
Âdempûr (Adampūr) ..... Özel İsimler
Âdil (‘Ādilī) ..... Özel İsimler
Âdil Han Sûr (‘Ādil Hān Sūr) ..... Özel İsimler
Âdil Sultan (‘Ādil Sulṭān) ..... Özel İsimler
Adinapûr (Ādinapûr) ..... Özel İsimler
‘adl ..... Hukuk
adnā ..... Siyaset
adviya ..... Farmakoloji
af‘āl ..... Meslek
Afġān ..... Tarih
Afġanī ..... Filoloji
Afganistan (Afġānistān) ..... Özel İsimler
Afġanistān ..... Tarih
Afrīdī Afġān ..... Tarih
afsāna ..... Edebiyat
afsurda ..... Farmakoloji
afşān ..... Bitkiler

āftāb ..... Astroloji
āftāba ..... Mimari
āftābaçi ..... Meslek
‘afv ..... Hukuk
afyūn ..... Farmakoloji
aġa ..... Siyaset
aġaça ..... Sosyoloji
āgāh ..... Felsefe
Āghan ..... Matematik
aġıl ..... Mimari
aġız ..... Tıp
aġız ..... Yönler
Agra (Āgra) ..... Özel İsimler
aġrı ..... Tıp
Ağa Begim (Āġa Bégim) ..... Özel İsimler
Ağa Sultan (Āġa Sulṭān) ..... Özel İsimler
ahādīs ..... Din
āhang ..... Müzik
aḥbāb ..... Sosyoloji
ahd ..... Din
Âhengerân (Ahāngarān) ..... Özel İsimler
Âhenin (Āhanīn) ..... Özel İsimler
āhī ..... Sosyoloji
Âhî (Āhī) ..... Özel İsimler
Âḫî (Āhī) ..... Özel İsimler
aḥibbā ..... Sosyoloji
ahl ..... Sosyoloji
aḫlāḳ ..... Felsefe
ahl-i fażl ..... Psikoloji
ahl-i hunar ..... Meslek
ahlī ..... Hayvanlar
ahlu’llāh ..... Din
Ahmed Afşâr (Aḥmed Āfşār) ..... Özel İsimler

Ahmed Ali Tarhan (Aḥmed ʻAlī Tarḫān) ..... Özel İsimler
Ahmed Bey (Aḥmed Bég) ..... Özel İsimler
Ahmed Çâşnîgîr (Aḥmed Çāşnīgīr) ..... Özel İsimler
Ahmed Hacı Bey (Aḥmed Ḥāccī Bég) ..... Özel İsimler
Ahmed Han Hacı Tarhan (Aḥmed Ḥān Ḥācī Tarḫān) ..... Özel İsimler
Ahmed Kâsım (Aḥmed Ḳāsim) ..... Özel İsimler
Ahmed Kâsım Kûhber (Aḥmed Ḳāsim Kuhbar) ..... Özel İsimler
Ahmed Kuşçı (Aḥmad Ḳūşçī) ..... Özel İsimler
Ahmed Müştak (Aḥmad Muştāḳ) ..... Özel İsimler
Ahmed Şah (Aḥmad Şāh) ..... Özel İsimler
Ahmed Tarhan (Aḥmad Tarḫān) ..... Özel İsimler
Ahmed Tevekkül Barlas (Aḥmad Tükel Barlās) ..... Özel İsimler
Ahmed Yasavul (Aḥmad Yasāvul) ..... Özel İsimler
Ahmed Yusuf Oğlakçı (Aḥmad Yūsuf Oglāḳçī) ..... Özel İsimler
Ahmedî Pervançı (Aḥmadī Parvānçī) ..... Özel İsimler
Ahsi (Aḫsī) ..... Özel İsimler
aḥşām ..... Siyaset
aḫtaçı ..... Meslek
āīn ..... Din
Ak Begim (Aḳ Bégim) ..... Özel İsimler
Ak Begim (Aḳ Bégim) ..... Özel İsimler
Ak Buğa Bey (Aḳ Būġā Bég) ..... Özel İsimler
aḳ öy ..... Mimari
aḳ saḳallıḳ ..... Sosyoloji
aḳ tanka ..... Ticaret
aḳ taş ..... İnşaat
aḳ ve ḳızıl ..... Ticaret
aḳ yarmaḳ ..... Ticaret
aḳ ..... Renkler
aḳa ..... Akrabalık
akābir ..... Sosyoloji
ʻaḳāḳir ..... Bitkiler
ʻaḳāḳir ..... Farmakoloji

aḳar su ..... Coğrafya
Akar-Tüzi (Aḳār-Tūzī) ..... Özel İsimler
‘aḳd ..... Sosyoloji
‘aḳd..... Sosyoloji
‘aḳd-i nikāh ..... Sosyoloji
‘āḳibat ..... Sosyoloji
‘aḳīda ..... Din
‘aḳḳa..... Hayvanlar
Ak-Kaçgay (Aḳ- Ḳaçgāy) ..... Özel İsimler
aḳkéyik..... Hayvanlar
Aḳḳoyluġ ..... Tarih
Ak-Kötel (Aḳ-Kūtal)..... Özel İsimler
‘aḳliyyāt ..... Eğitim
‘aḳrab..... Astroloji
aḳran..... Sosyoloji
Ak-Saray (Aḳ-Sarāy) ..... Özel İsimler
Ak-Saray (Aḳ-Sarāy) ..... Özel İsimler
Ak-Su (Aḳ-ṣū) ..... Özel İsimler
aḳvāl ..... Felsefe
aḳvām ..... Siyaset
aḳvām..... Tarih
Al ..... Tarih
al..... Siyaset
ala..... Renkler
alaçi..... Hukuk
alaçuḳ..... Mimari
Alâeddin Cihansûz Gûrî (‘Alā’ al-Dīn Cihānsūz Ġūrī) ..... Özel İsimler
alāḳa..... Giyim
alaḳarġa..... Hayvanlar
Ala-Kurgan (Ālā- Ḳūrgān) ..... Özel İsimler
‘ālam ..... Coğrafya
‘alam ..... Siyaset
alam..... Psikoloji

‘alamdār ..... Meslek
‘ālam-i fānī ..... Din
Ala-Say (Ālā -Sāy) ..... Özel İsimler
ālāt ..... İnşaat
ālāt ..... Kimya
Ala-Tağ (Ālā-Tāġ) ..... Özel İsimler
Ala-Tağ (Ālā-Tāġ) ..... Özel İsimler
Alâül Han Nûhânî (‘Alā’ul Ḫān Nūḫanī) ..... Özel İsimler
‘alāyiḳ ..... Sosyoloji
Alayluk (Alāylūk) ..... Özel İsimler
Âlem Han Celal Han Cighet (‘Ālam Ḫān Calāl Ḫān Cighat) ..... Özel İsimler
Âlem Han Tehengerî (‘Ālam Ḫān Tahangarī) ..... Özel İsimler
alfāẓ ..... Edebiyat
Ali (‘Alī bin Burunduḳ bin Cihān-Şāh bin Çākü Barlās) ..... Özel İsimler
Ali Âbâd (‘Alī-Ābād) ..... Özel İsimler
Ali Asgar Mirza (‘Alī Aṣġar Mīrzā) ..... Özel İsimler
Ali Celâyır (‘Alī Calā’ir) ..... Özel İsimler
Ali Derviş Bey (‘Alī Darvīş Bég) ..... Özel İsimler
Ali Dost Tagayî (‘Alī Dōst Ṭaġāyī) ..... Özel İsimler
Ali Han (‘Alī Ḫān) ..... Özel İsimler
Ali Han (‘Alī Ḫān) ..... Özel İsimler
Ali Han Bayındır (‘Alī Ḫān Bāyundur) ..... Özel İsimler
Ali Han Fermülî (‘Alī Ḫān Farmulī, Şayḫzāde) ..... Özel İsimler
Ali Mezid Bey Koçın (‘Alī Mazīd Bég Ḳauçīn) ..... Özel İsimler
Ali Seyid Moğul (‘Alī Sayyid Mogūl) ..... Özel İsimler
Ali Şîr Bey (‘Alī Şīr veya Şukr Bég) ..... Özel İsimler
Ali Şîr Bey Nevâî (‘Alī Şīr Bég Navā’ī) ..... Özel İsimler
alif-lām ..... Filoloji
‘alīḳ ..... Hayvanlar
Ali-Mescid (‘Alī-Mascid) ..... Özel İsimler
Alişeng (‘Alişang) ..... Özel İsimler
Alişeng (‘Alīşang) ..... Özel İsimler
Allah-Birdi Türkmen (Allāh-Véren Turkmān) ..... Özel İsimler

Allah-Kulı-Birdi (Allāh-Ķulī Paran)..... Özel İsimler
alma..... Yiyecek
Almalık (Almālīk)..... Özel İsimler
almās..... Kuyumculuk
Almatu (Almātū)..... Özel İsimler
altı..... Matematik
altınçı..... Matematik
altmış..... Matematik
altmış-yétmiş..... Matematik
altun taşı..... Matematik
altun..... Kuyumculuk
ālū..... Yiyecek
ālūbālū..... Yiyecek
ālūça..... Yiyecek
‘alūfa..... Hayvanlar
‘alūfa..... Ticaret
āmaduraft..... Sosyoloji
‘amal..... Meslek
amal-béd..... Yiyecek
amān..... Hukuk
amān..... Hukuk
amān-ķaranıg..... Bitkiler
amānlıķ..... Hukuk
amba..... Yiyecek
‘ambardān..... Mimari
ambiyā..... Din
amblī..... Bitkiler
āméḫta..... Psikoloji
āmézіş..... Askerlik
amīķ..... Coğrafya
‘āmil..... Siyaset
amīrlıķ..... Siyaset
āmla..... Yiyecek

Amle (Āmla) ..... Özel İsimler
amlūk ..... Yiyecek
ʻāmm ..... Siyaset
amma ..... Akrabalık
ʻammı ..... Akrabalık
ʿammzāda ..... Akrabalık
amn ..... Hukuk
amr ..... Siyaset
amrad ..... Sosyoloji
amrid pal ..... Yiyecek
amrūd ..... Yiyecek
amsāl ..... Sosyoloji
amsila ..... Edebiyat
Amu-Derya (Amu Daryāsı) ..... Özel İsimler
ana ..... Akrabalık
anār guli ..... Bitkiler
anār ..... Yiyecek
ancīr ..... Yiyecek
andām ..... Tıp
andéşa ..... Psikoloji
āndī ..... Coğrafya
ansab ..... Felsefe
ant ..... Din
Apak Begim (Āpāḳ Bégim) ..... Özel İsimler
Apak Han (Āpāḳ Ḫān) ..... Özel İsimler
ʻār ..... Psikoloji
ara ..... Yönler
ara ..... Yönler
Aʿrāb ..... Tarih
arāba ..... Askerlik
arāba ..... Taşımacılık
ʻArabī ..... Filoloji
Arabistan (ʻArabistān) ..... Özel İsimler

Arabistān ..... Tarih
ʿArabiyya ..... Tarih
ʿArabiyyat ..... Eğitim
arācīf ..... Hukuk
arada ..... Yönler
ʿarafa ..... Din
ʻaraḳ ..... Tıp
ʿaraḳ ..... Yiyecek
aral ..... Coğrafya
aralıḳ ..... Yönler
ārām u ḳarārī ..... Sosyoloji
Aras (Arās veya Urus) ..... Özel İsimler
ārāsta maclīsı ..... Eğlence
Ârâyiş (Ārāyiş) ..... Özel İsimler
Ârâyiş Han (Ārāyiş Ḫān) ..... Özel İsimler
arb ..... Matematik
arbāb ..... Sosyoloji
Arça-Kend (Ārça-Kīnt) ..... Özel İsimler
arg ..... Mimari
arġadallıġ ..... Coğrafya
arġamçı ..... Matematik
arġamçı ..... Mimari
arġavān ..... Bitkiler
arġavānzār ..... Tarım
Argun (Ārġūn) ..... Özel İsimler
Argun (Ārġūn) ..... Özel İsimler
arġun ..... Siyaset
arıġ ..... Coğrafya
arıḳ ..... Coğrafya
Ârî (Ārī) ..... Özel İsimler
āriyat ..... Ticaret
ʿariż ..... Mimari
ʿāriża ..... Tıp

ʿāriża..... Tıp
arḳa ..... Yönler
arḳa..... Yönler
arḳarġal..... Hayvanlar
arman ..... Psikoloji
arpa..... Yiyecek
arratāşi ..... Yiyecek
arṣa ..... Çevre ve Şehircilik
aruḳluḳ..... Psikoloji
ʿarūż ..... Edebiyat
as börk ..... Giyim
aṣa..... Mimari
asad..... Astroloji
asad..... Hayvanlar
Âsafî (Āṣafi)..... Özel İsimler
ʻasal ..... Yiyecek
āsār ..... Edebiyat
Āsār..... Matematik
Âsâyiş (Āsāyiş) ..... Özel İsimler
asbāb..... İnşaat
āṣḥāb..... Din
asıḳ ..... Psikoloji
āṣī ..... Hukuk
āṣī..... Siyaset
aṣil..... Sosyoloji
asīr ..... Askerlik
Askerî Mirza (ʻAskarī Mīrzā) ..... Özel İsimler
aṣl..... Akrabalık
asliḥa ..... Askerlik
āsmān..... Astroloji
ast ..... Yönler
asṭurlāb..... Astroloji
āsūdalıḳ ..... Psikoloji

āş ..... Yiyecek
aş ..... Yiyecek
aş'ār ..... Edebiyat
Aş'ariyya ..... Din
Aşbara ..... Özel İsimler
Âşık Bekâvul (ʻĀşiḳ Bakāvul) ..... Özel İsimler
Âşık Muhammed Argun (ʻĀşiḳ Muḥammed Ārġūn) ..... Özel İsimler
ʿāşiḳlıḳ ..... Psikoloji
Aşkullah (ʻIşḳullāh) ..... Özel İsimler
aşlıġ ..... Yiyecek
aşlıġ ..... Yiyecek
aşlıġçı ..... Meslek
aşmaḳ ..... Sosyoloji
āşnālıḳ ..... Sosyoloji
Aşpariyan ..... Tarih
āşpazlık ..... Çevre ve Şehircilik
aşrāf ..... Sosyoloji
aşrafī ..... Ticaret
aşuḳ ..... Hayvanlar
aşuḳ ..... Tıp
āşūr[ā] ..... Din
aşyā ..... Mimari
āşyān ..... Mimari
āşyānlıġ ..... Mimari
at ..... Filoloji
at ..... Hayvanlar
Ata Mîrâhûr (Atā Mīr-aḫūr) ..... Özel İsimler
ata ..... Akrabalık
ātaşbāzlıḳ ..... Askerlik
ateke ..... Siyaset
Ateke-Bahşı (Ātaka Baḫşī) ..... Özel İsimler
atekelik ..... Siyaset
aṭʿima ..... Yiyecek

atlanmaḳ ..... Sosyoloji
atlıġ ..... Askerlik
At-Pazarı ..... Özel İsimler
atrāf ..... Çevre ve Şehircilik
atrāk ..... Sosyoloji
Atrāk ..... Tarih
Atun (Atūn) ..... Özel İsimler
aṭvār ..... Psikoloji
av ..... Avcılık
avāḫir ..... Matematik
avāmm ..... Siyaset
avān ..... Matematik
avāsit ..... Yönler
āvāz ..... Müzik
āvāza ..... Müzik
āvāza ..... Sosyoloji
Avgan -Şal ..... Tarih
avlaḳ ..... Avcılık
awbāş ..... Hukuk
Awġān ..... Tarih
awḳāt ..... Matematik
awlā ..... Felsefe
awlād ..... Akrabalık
awliyā ..... Din
awrāḳ ..... Eğitim
‘awrat ..... Sosyoloji
awzān ..... Edebiyat
Ay Begim (Āḳ Bégim) ..... Özel İsimler
ay ..... Matematik
ayaḳ barmaḳı ..... Tıp
ayaḳ süngeki ..... Tıp
ayaḳ ..... Mimari
ayaḳ ..... Tıp

āyat ..... Din
ʻayb ..... Felsefe
Aybek (Āybak) ..... Özel İsimler
ayçılıḳ ..... Matematik
ayıḳ otı ..... Bitkiler
āyīn ..... Din
āyīna ..... Mimari
Aylamış (Īlāmīş) ..... Özel İsimler
aymaḳ ..... Tarih
ʻayn ..... Felsefe
ʻayn ..... Tıp
ʻayn-i bişkāl ..... Meterolojik Olaylar
Ayş (ʻAyş) ..... Özel İsimler
Ayşe Sultan (ʻĀʾişa Sulṭān) ..... Özel İsimler
Ayşe Sultan Begim (ʻĀʾişa Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
aytām ..... Sosyoloji
Ay-Toğdı (Āy-Tōġdī) ..... Özel İsimler
ayvān ..... Mimari
ayvānlıġ ..... Mimari
ayyām ..... Matematik
ʻayyārlıḳ ..... Hukuk
az ..... Matematik
ʿazā ..... Sosyoloji
āzād ..... Sosyoloji
azaġlaḳ ..... Matematik
Azak beyleri ..... Özel İsimler
aʻẓam ..... Sosyoloji
Azam Humayun Servânî (Aʾẓam Humāyūn Sarvānī) ..... Özel İsimler
Āz̲arbaycān ..... Tarih
āzārī ..... Tıp
ʻazīmat ..... Sosyoloji
ʿazīz ..... Din
azlıḳ ..... Matematik

azuḳ ..... Yiyecek
Bâb (Bāb veya Pāp) ..... Özel İsimler
bāb ..... Eğitim
Baba Ali Eşik-Ağa (Bābā ʻAlī īşīk-Āġa) ..... Özel İsimler
Baba Can Ahtaçı (Bābā-Cān Āḫtāçī) ..... Özel İsimler
Baba Can Kanbuzî (Bābā-Can Ḳopuzī) ..... Özel İsimler
Baba Çehre (Bābā Çuhra) ..... Özel İsimler
Baba Dost Suçı (Bābā Dôst Sūçī) ..... Özel İsimler
Baba Han Sultan (Bābā Ḫān Sulṭān) ..... Özel İsimler
Baba Hüseyin (Bābā Ḥusayn) ..... Özel İsimler
Baba Kâbilî (Bābā Kābilī) ..... Özel İsimler
Baba Kaşka Moğul (Bābā Ḳāşḳa Moġūl) ..... Özel İsimler
Baba Oğlu (Bābā Oġlī) ..... Özel İsimler
Baba Sayramî (Bābā Sayrāmī) ..... Özel İsimler
Baba Sultan (Bābā Sulṭān) ..... Özel İsimler
Baba Şeyh (Bābā Şayḫ) ..... Özel İsimler
Baba Şîrzâd (Bābā Şérzād) ..... Özel İsimler
Baba Yasavul (Bābā Yasāvul) ..... Özel İsimler
Baba-Hâkî (Bābā-hākī) ..... Özel İsimler
Baba-Hasan-Ebdâl (Bābā-Ḥasan-Abdāl) ..... Özel İsimler
Baba-i Pergarî (Bābāī Parġarī) ..... Özel İsimler
Baba-İlâhî (Baba-İlāhī) ..... Özel İsimler
Baba-Kara (Bābā-Karā) ..... Özel İsimler
Baba-Lûlî (Bābā-Lūli) ..... Özel İsimler
Baba-Tevekkel (Bābā-Tükal) ..... Özel İsimler
babr ..... Hayvanlar
Bâbû Han Bîsût (Bābū Ḫān Bīsūt) ..... Özel İsimler
Baburî (Bāburī) ..... Özel İsimler
Bāburī ḫaṭṭ ..... Filoloji
Babür Mirza (Bābur Mīrzā) ..... Özel İsimler
Babür Mirza, Ebülkâsım (Bābur Mīrzā, Abu'l-Ḳāsim) ..... Özel İsimler
Babür, Zahîreddin Muhammed (Bābur Żahīr al-Dīn Muḥammed) ... Özel İsimler
bacā ..... Felsefe

bad’ahdlıḳ ..... Psikoloji
badal ..... Ticaret
bādām ..... Yiyecek
badan ..... Tıp
badandām ..... Sanat
Badāyi’u’l-ṣanāyi ..... Edebiyat
Bâdelger (Bādalgar) ..... Özel İsimler
Bâdem-Çeşme (Bādam-Çaşma) ..... Özel İsimler
Bâdgîs (Bādġīs) ..... Özel İsimler
badgumān ..... Hukuk
badhal ..... Yiyecek
bād-i samūm ..... Meterolojik Olaylar
Badī’u’l-vasaṭ ..... Edebiyat
Bâdîc (Bādpaḫ) ..... Özel İsimler
badīha ..... Edebiyat
bādincān ..... Yiyecek
bādiya ..... Coğrafya
badkalām ..... Felsefe
badkirdār ..... Felsefe
badkirdār ..... Hukuk
badmaʿāşī ..... Felsefe
badmaʿāşlıḳı ..... Felsefe
badnāmlıḳ ..... Felsefe
badnumālıḳ ..... Felsefe
badnumāy ..... Sanat
badra ..... Giyim
badraḳa ..... Meslek
badraḳa ..... Meslek
bādrang ..... Yiyecek
badzabān ..... Felsefe
badzabān ..... Hukuk
bāġ ..... Tarım
baġalguşād ..... Askerlik

bāġāt ..... Tarım
Bâgât-Cām (Bāġāt Cām) ..... Özel İsimler
bāġça ..... Tarım
bagdék ..... Hayvanlar
baġır ..... Tıp
bāġī ..... Tarım
baġrıḳara ..... Hayvanlar
baġy ..... Siyaset
Bağ-Boldı (Bāğ-i Dulday) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Behişt (Bāġ -i Bahişt) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Behişt (Bāġ-i Bahişt) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Benefşe (Bāġ-i Banafşa) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Cihan-Ârâ (Bāġ-i Cihān- Ārā) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Çınar (Bāġ-i Çanār) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Dilgüşâ (Bāġ-i Dilguşā) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Feth (Bāġ-i Fath) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Halvet (Bāġ-i Halvat) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Hıyâbân (Bāġ-i Hiyābān) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Hıyâbân (Bāġ-i Hiyābān) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Kelân (Bāġ-i Kalān) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Meydan (Bāġ-i Maydān) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Nev (Bāġ-i Nav) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Nev (Bāġ-i Nav) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Nevrûzî (Bāġ-i Navrūzī) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Nilüfer (Bāġ-i Nilūfar) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Safa (Bāġ-i Safā) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Safa (Bāġ-i Safā) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Sefîd (Bāġ-i Saféd) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Şeher (Bāġ-i Şahr) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Şimal (Bāġ-i Şimāl) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Vefa (Bāġ-i Vafā) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Yurunçka (Bāġ-i Yorunçḳa) ..... Özel İsimler
Bağ-ı Zâgân (Bāġ-i Zāgān) ..... Özel İsimler

Bağ-ı Zübeyde (Bāġ-i Zubayda) ..... Özel İsimler
Bağlan (Bāġlān) ..... Özel İsimler
bağlan ḳaz ..... Hayvanlar
bahā ..... Ticaret
Bahadır Han (Bahādur Ḫān) ..... Özel İsimler
Bahadır Han Servânî (Bahādur Hān Sarvānī) ..... Özel İsimler
Bahadır Şah (Bahādur Şāh) ..... Özel İsimler
bahādur ..... Askerlik
bahār ..... Matematik
Baharlı ..... Tarih
baḫīllıḳ ..... Psikoloji
Bahmanīlar ..... Tarih
baḥr ..... Edebiyat
bahra ..... Ticaret
bahramand ..... Din
bahravar ..... Ticaret
baḥrī ..... Hayvanlar
baḫşı ..... Meslek
baḫşiş ..... Ticaret
baḳa ..... Hayvanlar
Bâkî Bey Çaganyânî (Bāḳī Bég Çaġānyānī) ..... Özel İsimler
Bâkî Hîz (Bāḳī Ḥīz) ..... Özel İsimler
Bâkî Şagavul (Bāḳī Şaġāvul) ..... Özel İsimler
Bâkî Tarhan (Bāḳī Tarḫān) ..... Özel İsimler
Bakyāllar ..... Tarih
bala ..... Psikoloji
bālāḫāna ..... Mimari
balāī ..... Felsefe
bālang ..... Yiyecek
balāyatī ..... Felsefe
balıḳ ..... Hayvanlar
bāliġ ..... Sosyoloji
baliyyat ..... Psikoloji

Bâlnât-Cûgî (Bālnāt-Cūgī) ..... Özel İsimler
Baltu (Bāltū) ..... Özel İsimler
baltu ..... Askerlik
Balūc ..... Tarih
balūt ..... Bitkiler
balūtistān ..... Tarım
bām ..... Mimari
Bâmyân (Bāmiyān) ..... Özel İsimler
banafş ..... Renkler
banafşa ..... Bitkiler
band ..... Askerlik
band ..... Mimari
banda ..... Meslek
bandar ..... Çevre ve Şehircilik
bandar ..... Hayvanlar
bandī ..... Askerlik
bandīẖāna ..... Mimari
Bândîr (Bāndér) ..... Özel İsimler
Bangālī ..... Tarih
Bangālīlar ..... Tarih
bar ..... Bitkiler
bar ..... Coğrafya
bar ..... Felsefe
bar ..... Yiyecek
bāra ..... Mimari
bāra ..... Psikoloji
barādarzāda ..... Akrabalık
Barak Sultan (Barāḳ Sulṭān) ..... Özel İsimler
Barakī ..... Filoloji
Barakī ..... Tarih
Bârân (Bārān) ..... Özel İsimler
Bârân (Bārān) ..... Özel İsimler
baranġar ..... Askerlik

barāt ..... Eğitim
barda ..... Sosyoloji
Bâre (Bāra) ..... Özel İsimler
barg ..... Bitkiler
bargustvāndār ..... Askerlik
bargustvāndār ..... Askerlik
barı ..... Matematik
Bârî (Bari) ..... Özel İsimler
Bârik-Âb (Bārīk-Āb) ..... Özel İsimler
barīn ..... Siyaset
Barīn ..... Tarih
Barlas Cekî (Barlās Cakī) ..... Özel İsimler
Barlaslar ..... Tarih
barra ..... Hayvanlar
bārū ..... Mimari
baş ..... Coğrafya
baş ..... Tıp
baş ..... Yönler
başāşat ..... Askerlik
baş-ayaḳ ..... Giyim
başçı ..... Meslek
ba-tang ..... Psikoloji
batġaḳlıġ ..... Coğrafya
bāṭın ..... Felsefe
bāṭıl ..... Din
batman ..... Matematik
baṭṭālat ..... Psikoloji
bavurçı ..... Meslek
bavurçıḫāna ..... Mimari
bay ..... Ticaret
bāyad u şāyad ..... Felsefe
bayān ..... Edebiyat
bayān ..... Felsefe

bayāna taşı ..... Mimari
Bayezid (Bāyazīd) ..... Özel İsimler
Bayındır ..... Tarih
Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) ..... Özel İsimler
Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) ..... Özel İsimler
Baykara Mirza (Bāyḳarā Mīrzā) ..... Özel İsimler
Bayram Sultan (Bayrām Sulṭān) ..... Özel İsimler
bayram ..... Din
bayrı ..... Meslek
Baysāk ..... Matematik
Baysungur Mirza (Bāysunġur Mīrzā) ..... Özel İsimler
bayt ..... Edebiyat
bayt-i banda ..... Edebiyat
Bâzâr (Bāzār) ..... Özel İsimler
bāzār ..... Çevre ve Şehircilik
Bazarek (Bāzārak) ..... Özel İsimler
bāzārī ..... Meslek
bāzīgar ..... Eğlence
bazm ..... Eğlence
bāzū ..... Tıp
be ..... Filoloji
Becûr (Bacavr) ..... Özel İsimler
Bedâ'ûn (Badā'on) ..... Özel İsimler
Bedahşan (Badahşān) ..... Özel İsimler
Bedahşanât (Badaḫşānāt) ..... Özel İsimler
Bedahşî (Badaḫşī) ..... Özel İsimler
bédillik ..... Psikoloji
bédirang ..... Sosyoloji
Bediülcemâl Begim (Badī' al-Camāl Bégim) ..... Özel İsimler
Bediüzzaman Mirza (Badī' al-Zamān Mīrzā) ..... Özel İsimler
Bedrav (Badrāv) ..... Özel İsimler
Bedreddin (Badr al-Dīn) ..... Özel İsimler
bég ..... Siyaset

bég ..... Meslek
bégāna ..... Sosyoloji
bég-atéké ..... Siyaset
bégçé ..... Siyaset
Bégçik ..... Tarih
Begi Sultan Ağaça (Bégī Sulṭān Āġāça) ..... Özel İsimler
bégim ..... Sosyoloji
Begim Sultan (Bégīm Sulṭān) ..... Özel İsimler
béglik ..... Siyaset
Beg-Mîrek Moğul (Bég Mīrak Moġūl) ..... Özel İsimler
Beg-Muhammed Moğul (Bég Muḥammad Moġūl) ..... Özel İsimler
Beg-Muhammed Tâlikçı (Bég Muḥammad Ta'lıḳçı) ..... Özel İsimler
Beg-Tilbe (Bég-Tīlba) ..... Özel İsimler
Beg-Veys (Bég Vays) ..... Özel İsimler
béḫānumānlıḳ ..... Siyaset
Behâr (Bihār) ..... Özel İsimler
Behār- Han Behârî (Bahār Ḫān Bahārī) ..... Özel İsimler
Behâr Mirza (Bahār Mīrzā) ..... Özel İsimler
Behcet Han (Bahcat Ḫān) ..... Özel İsimler
Behet (Bahat veya Bihat) ..... Özel İsimler
Behlûl Eyyûb (Bahlūl Ayyūb) ..... Özel İsimler
Behlûlpûr (Bahlūlpūr) ..... Özel İsimler
Behrâyic (Bahrāyic ve Bahrāc) ..... Özel İsimler
béḫudūrluḳ ..... Psikoloji
béi'tidāllıḳ ..... Felsefe
Bekser (Baksar) ..... Özel İsimler
bél ..... Tıp
bélbaġı ..... Giyim
béldār ..... Meslek
Belde-i Mahfûza (Balda-i Mahfūza) ..... Özel İsimler
béleg ..... Sosyoloji
bélge ..... Eğitim
Belh (Balḫ) ..... Özel İsimler

Belhâb (Balḫ-Āb) ..... Özel İsimler
Bellûrî (Bulūrī) ..... Özel İsimler
Belve (Ballua) ..... Özel İsimler
Benâket (Banākat) ..... Özel İsimler
Benâres (Banāras) ..... Özel İsimler
Benâs (Banās) ..... Özel İsimler
Bende Ali (Banda ‘Alī) ..... Özel İsimler
Bend-Sâlâr (Band-Sālār) ..... Özel İsimler
Bengâle (Bangāla) ..... Özel İsimler
Bengermâvu (Bangarmāū) ..... Özel İsimler
Bengeş (Bangaş) ..... Özel İsimler
Bennâî (Bannā’ī) ..... Özel İsimler
Bennû (Bannū) ..... Özel İsimler
Benûr (Banūr) ..... Özel İsimler
bér ..... Yiyecek
Bera-Kûh (Barā-Kūh) ..... Özel İsimler
Berekistan (Barakistān) ..... Özel İsimler
béri ..... Yönler
Berk (Barak) ..... Özel İsimler
bérk ..... Coğrafya
bésarlıḳ ..... Siyaset
Besent Râv (Basant Rāo) ..... Özel İsimler
béş ming ..... Matematik
béş yüz ..... Matematik
béş yüz yétmiş ..... Matematik
béşinçi ..... Matematik
bétacribalıḳ ..... Psikoloji
bétāḳatlıḳ ..... Tıp
bévuḳūfı ..... Felsefe
Beyân Şeyh (Buyān Şayḫ) ..... Özel İsimler
Beyânî (Bayānī) ..... Özel İsimler
Bhādon ..... Matematik
Bhilsân (Bhilsān) ..... Özel İsimler

bıçaḳ ..... Askerlik
bıçaḳ ..... Mimari
bıltur ..... Matematik
bınşır barmaḳ ..... Tıp
bışıḳ ..... Yiyecek
Biben (Biban veya Bīban) ..... Özel İsimler
Bibi-Mahrûy (Bībī-Māhrūy) ..... Özel İsimler
Bīcānagar ..... Tarih
Bicâneger (Bīcānagar) ..... Özel İsimler
Biçke Halife (Bīçka Ḫalīfa) ..... Özel İsimler
Biçrata (veya Bihrata) ..... Özel İsimler
bidhindī ..... Askerlik
Bigrâm (Bigrām) ..... Özel İsimler
Bihbûd Bey (Bihbūd Bég) ..... Özel İsimler
bihī ..... Yiyecek
Bihiye (Bihiya) ..... Özel İsimler
Bihre (Bihra veya Bhīra) ..... Özel İsimler
Bîhûb Sultan (Bīḥūb Sulṭān) ..... Özel İsimler
Bihzâd Mansur (Bihzād Manṣūr) ..... Özel İsimler
Bihzâdî (Bihzādī) ..... Özel İsimler
biké bégim ..... Sosyoloji
Bike Begim (Bīka Bégim) ..... Özel İsimler
Bike Begim (Bīka Bégim) ..... Özel İsimler
Bike Begim (Bīka Bégim) ..... Özel İsimler
Bike Sultan Begim (Bīka Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
Bikermâcit (Bikermācīt) ..... Özel İsimler
Bikermâcit Hindu (Bikermācīt Hindū) ..... Özel İsimler
Bikkine Veys Lâgarî (Bīkkīna Vays Lāgarī) ..... Özel İsimler
Biktût (Bégtūt) ..... Özel İsimler
bildürge ..... Avcılık
Bîle (Bīla) ..... Özel İsimler
bilekçe ..... Matematik
bilekçe ..... Mimari

bilekçe ..... Tıp
bilgülüg ..... Felsefe
bilimlig ..... Felsefe
Bilker (Bilkar) ..... Özel İsimler
Bimrûgirî (Bīmrūgirī) ..... Özel İsimler
binā ..... Mimari
binā-yi ḫayr ..... Mimari
bir ..... Matematik
birer ..... Matematik
birew ..... Matematik
birew ..... Matematik
Bîrîm-Dîv Melinhâs (Prem Div Malihās) ..... Özel İsimler
birin ..... Matematik
birinc ..... Kimya
bīrzar ..... Tarım
bīst ..... Matematik
bīst u haftum ..... Din
Bistâm (Bisṭām) ..... Özel İsimler
Bîsût (Bīsūt) ..... Özel İsimler
Bişamün (Pişāmūn veya Sibamün) ..... Özel İsimler
Bişharan (Bişharan) ..... Özel İsimler
bişirkat ..... Siyaset
bişkāl ..... Meterolojik Olaylar
Bişke Mirza İterçi (Bīşka Mīrzā ītarçī) ..... Özel İsimler
Biş-Kend (Biş-Ként) ..... Özel İsimler
Bitvî (Bitvī) ..... Özel İsimler
biyābān ..... Coğrafya
Biyâh (Biyāh) ..... Özel İsimler
Biyâne (Bayāna) ..... Özel İsimler
bizgék ..... Tıp
boġuz ..... Hayvanlar
boġuz ..... Tıp
boġuz ..... Yiyecek

bolcar ..... Askerlik
Boran Sultan (Pūrān Sulṭān) ..... Özel İsimler
borsu ..... Hayvanlar
bortaḳlıḳ ..... Coğrafya
Bostan-Saray (Bustān-Sarāy) ..... Özel İsimler
boy ..... Askerlik
boy ..... Mimari
boyā ..... Yiyecek
boyın ..... Tıp
boz ..... Renkler
boza ..... Yiyecek
Böçke (Böçka) ..... Özel İsimler
Bödene (Būdana) ..... Özel İsimler
bödéné ..... Hayvanlar
böké ..... Spor
bökevül ..... Meslek
börk ..... Giyim
böz ..... Giyim
Brihaspativā ..... Matematik
Bûcpûr (Būcpūr) ..... Özel İsimler
buçḳaḳ ..... Mimari
budal ..... Çevre ve Şehircilik
Budhvār ..... Matematik
buġça ..... Mimari
buġday ..... Yiyecek
buġu ..... Hayvanlar
buḫār ..... Kimya
Buhara (Buhārā) ..... Özel İsimler
buḥūr ..... Edebiyat
buḥūr-awzān ..... Edebiyat
buḳ'a ..... Mimari
buḳ'a ..... Mimari
būḳalamūn ..... Hayvanlar

buḳsa ..... Bitkiler
Bûlân (Bolān) ..... Özel İsimler
bulbul ..... Hayvanlar
Bûlî (Būli) ..... Özel İsimler
bulut ..... Meterolojik Olaylar
bulutluḳ ..... Meterolojik Olaylar
bunyād ..... İnşaat
Burc (Burc) ..... Özel İsimler
burc ..... Astroloji
burc ..... Mimari
Burhanpûr (Burhānpūr) ..... Özel İsimler
burun ..... Tıp
Burunduk (Burunduḳ) ..... Özel İsimler
būryā ..... Mimari
but ..... Din
but ..... Tıp
but ..... Yiyecek
buta ..... Bitkiler
butẖāna ..... Din
buyūtāt ..... Mimari
buzak ..... Hayvanlar
buzavı ..... Hayvanlar
buzuḳluḳ ..... Askerlik
Büdeke Begim (Badka Bégim) ..... Özel İsimler
bükri ..... Tıp
Bürke (Börk) ..... Özel İsimler
Bürke Yaylağı (Börkā yāylāġī) ..... Özel İsimler
bürküt ..... Hayvanlar
Büsâver (Busāvar veya Basāvar) ..... Özel İsimler
Büst (Bust) ..... Özel İsimler
büte ..... Bitkiler
bütege otı ..... Bitkiler
Büthâk (Buthāk) ..... Özel İsimler

Câcmâvu (Cācmāvū) ..... Özel İsimler
cadal ..... Askerlik
cady ..... Astroloji
cafā ..... Psikoloji
Câfer Hoca (Ca'far Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
cahāngīrlıḳ ..... Siyaset
cahl ..... Eğitim
Câkin (Cākin) ..... Özel İsimler
cāla ..... Taşımacılık
cala'ī ..... Sosyoloji
calab ..... Sosyoloji
cālabān ..... Meslek
calādat ..... Psikoloji
Calā'īrle ..... Tarih
calġoza ..... Bitkiler
calya ..... Mimari
Câm (Cām) ..... Özel İsimler
cām ..... Mimari
cam'iyyat ..... Sosyoloji
camā'at ..... Sosyoloji
cāman ..... Bitkiler
cāman ..... Yiyecek
cambīrī ..... Yiyecek
camdhar ..... Askerlik
camī ..... Matematik
cāmi' ..... Mimari
cān ..... Felsefe
Can Ali (Cān 'Alī) ..... Özel İsimler
Can Hasan Barın (Cān Ḥasan Bārīn) ..... Özel İsimler
Can Muhammed Beg-Ateke (Cān Muḥammad Bég-Ataka) ..... Özel İsimler
Can Vefa Mirza (Cān Vafā Mīrzā) ..... Özel İsimler
canāb ..... Psikoloji
Cancūha ..... Tarih

cāndār ..... Felsefe
cang ..... Askerlik
cang ..... Müzik
cangal ..... Coğrafya
cang-cāy ..... Askerlik
Câni Bey Dulday (Cānī Bég Dūldāy) ..... Özel İsimler
Cânî Bey Sultan (Cānī Bég Sulṭān) ..... Özel İsimler
cānib ..... Yönler
Cânik (Cānak) ..... Özel İsimler
Cânike Kökeltaş (Cānika Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
canki ..... Meslek
canki ..... Siyaset
cannat ..... Din
canūb ..... Yönler
cānvar ..... Hayvanlar
car ..... Coğrafya
car ..... Coğrafya
carāḥat ..... Tıp
carīda ..... Askerlik
carīma ..... Hukuk
carrāḥ ..... Meslek
cāsūn ..... Bitkiler
cāsūs ..... Meslek
Cat Gucur ..... Tarih
Cat ..... Tarih
cavāb ..... Eğitim
cavāhir ..... Kuyumculuk
cavān ..... Sosyoloji
cavanġar ..... Askerlik
cavānib ..... Yönler
caw ..... Matematik
caw ..... Yiyecek
cawr ..... Psikoloji

cawşan ..... Askerlik
cawzā ..... Astroloji
cawz-i hindī ..... Yiyecek
cāy ..... Çevre ve Şehircilik
Cayt ..... Matematik
cazā’ ..... Hukuk
cazāyir ..... Coğrafya
cazīra ..... Coğrafya
cazm ..... Hukuk
cébe ..... Askerlik
cébeḫāna ..... Mimari
Celâl Han (Calāl Han) ..... Özel İsimler
Celâl Han Behâr Han Behârî (Calāl Ḫān Bahār Ḫān Bahārī) ..... Özel İsimler
Celâl Han Cighet (Calāl Ḫān Cighat) ..... Özel İsimler
Celâl Taşkendî (Calāl Tāşkendī) ..... Özel İsimler
Celâleddin Mahmud Nâyî (Calāl al-Dīn Maḥmūd Nāyī) ..... Özel İsimler
Celîsir (Calīsir veya Calīsar) ..... Özel İsimler
Celîsir (Calīsir veya Calīsar) ..... Özel İsimler
Cemşîd (Camşīd) ..... Özel İsimler
Cengiz Han (Çīngīz Ḫān) ..... Özel İsimler
Cenglik (Cangalak) ..... Özel İsimler
Cenyût (Canyūt) ..... Özel İsimler
cérde ..... Askerlik
cérde ..... Hayvanlar
céren ..... Hayvanlar
cérge ..... Sosyoloji
cérgelig ..... Sosyoloji
Cermgeren (Carmagaran) kapısı ..... Özel İsimler
Cesvâl (Casvāl) ..... Özel İsimler
Cet ..... Matematik
Cevaz-ka’az (Cuvāz-Kā’az) ..... Özel İsimler
Cevza mescidi (Cavzā mascidi) ..... Özel İsimler
cīfa ..... Askerlik

Cihan- Nümâ (Cihān-Numā) ..... Özel İsimler
Cihan Şah Barlas (Cihān Şah Barlās) ..... Özel İsimler
Cihan Şah Mirza (Cihān Şah Mīrzā) ..... Özel İsimler
Cihangir Barlas (Cihāngīr Barlās) ..... Özel İsimler
Cihangir Mirza (Cihāngīr Mīrzā) ..... Özel İsimler
Cihangir Mirza (Cihāngīr Mīrzā) ..... Özel İsimler
Cihangir Türkmen (Cihāngīr Turkmān) ..... Özel İsimler
Cihan-Nümâ (Cihān-Numā) ..... Özel İsimler
Cihan-Nümâ (Cihān-Numā) ..... Özel İsimler
cihāt ..... Yönler
cihāz ..... İnşaat
cilaw ..... Hayvanlar
Cîlem (Célam) ..... Özel İsimler
cingira ..... Spor
cinngiralıḳ ..... Spor
cirm ..... Bitkiler
cism ..... Tıp
Cokī ..... Din
coşīda ..... Yiyecek
coy ..... Coğrafya
cölge ..... Coğrafya
cubba ..... Giyim
Cuci (Çoçī) ..... Özel İsimler
Cūd ..... Tarih
Cûdek (Cūdak) ..... Özel İsimler
Cûha Sultan (Cūḥā Sulṭān) ..... Özel İsimler
cuhra ..... Sosyoloji
Cûkî Mirza (Cūkī Mīrzā) ..... Özel İsimler
culāb ..... Farmakoloji
cum'a ..... Matematik
Cumādā'l-āḫar ..... Matematik
Cumādā'l-Avval ..... Matematik
Cûmendnâ (Cūvamundnā) ..... Özel İsimler

cumla ..... Sosyoloji
Cûn (Cūwn) ..... Özel İsimler
Cûnpûr (Cūnpūr) ..... Özel İsimler
cunūn ..... Tıp
cur'at ..... Psikoloji
Cûrgâtû (Cūrgātū) ..... Özel İsimler
cussa ..... Tıp
cust ..... Eğitim
Cûy-i Encîl (Cūy-ī incīl) ..... Özel İsimler
Cûy-i Şâhî (Cūy-ī Şāhī) ..... Özel İsimler
cuzv ..... Matematik
cüldü ..... Askerlik
çaç ..... Avcılık
Çaç (Çāç) ..... Özel İsimler
çadır ..... Mimari
Çagan-Saray (Çaġān-Sarāy) ..... Özel İsimler
Çagan-Saray (Çaġān-Sarāy) ..... Özel İsimler
Çaganyân (Çaġānyān) ..... Özel İsimler
Çaġatay ..... Tarih
çaġdavul ..... Meslek
çaġır maclīsı ..... Eğlence
çaġır ..... Yiyecek
Çagrak ..... Tarih
Çağatay Han (Çaġātāy Ḫān) ..... Özel İsimler
Çağataylılar (Çaġātāylılar) ..... Özel İsimler
çāh ..... Coğrafya
çahār-dāng ..... Matematik
çahārşamba ..... Matematik
Çahçerân (Çaḫçarān) ..... Özel İsimler
çākar ..... Meslek
çaḳar ..... Mimari
Çâkû Barlas (Çekü Barlās) ..... Özel İsimler
Çâlâk (Çālāk) ..... Özel İsimler

çaman ..... Bitkiler
çamgiddar ..... Hayvanlar
çampā ..... Bitkiler
Çânâb (Çānāb) ..... Özel İsimler
Çânâb (Çānāb) ..... Özel İsimler
çanār ..... Bitkiler
çantay ..... Giyim
çap ..... Yönler
çapān ..... Giyim
çapduḳ ..... Askerlik
çapḳan ..... Askerlik
çapḳun ..... Askerlik
çapḳunçı ..... Meslek
çār ..... Matematik
çar ..... Siyaset
çāra ..... Felsefe
çarbāġ ..... Tarım
Çâr-Cû (Çār-Cū) ..... Özel İsimler
çārçaman ..... Coğrafya
çārdara ..... Mimari
çārgāh ..... Avcılık
Çarh (Çarḫ) ..... Özel İsimler
çarḫ ..... Mimari
çārḳab ..... Giyim
Çârreh (Çārrah) ..... Özel İsimler
Çârsû (Çārsū) ..... Özel İsimler
çārsū ..... Çevre ve Şehircilik
Çarşamba (Çahār-şanba) ..... Özel İsimler
çārşambahī ..... Sosyoloji
çārṭāḳ ..... Mimari
çaruḳ ..... Giyim
çārvā ..... Hayvanlar
çarz ..... Hayvanlar

çaspān ..... Felsefe
çaşma ..... Mimari
çaşnī..... Yiyecek
çāşnīgīr ..... Meslek
çāşt..... Matematik
çāştgāh..... Matematik
Çaştûbe (Çāş töpe) ..... Özel İsimler
çatr..... Mimari
Çâtsû (Çātsū) ..... Özel İsimler
çawdarī ..... Meslek
çawgān ..... Spor
Çeçâvelî (Çacāulī veya Hemâvelî) ..... Özel İsimler
Çehâr-Yek (Çaryak) ..... Özel İsimler
çeke ..... Yiyecek
çekmen ..... Giyim
Çelme Moğul (Çalma Moġūl)..... Özel İsimler
Çelme Tağçı (Çalma Tāġçī)..... Özel İsimler
çelsi ..... Hayvanlar
Çeltû (Çaltū) ..... Özel İsimler
Çenbel (Çanbal) ..... Özel İsimler
Çendâvel (Çandol) ..... Özel İsimler
Çendîrî (Çandīrī) ..... Özel İsimler
Çendvâr (Çandvār) ..... Özel İsimler
Çepâren (Çapāran) ..... Özel İsimler
Çerag (Çarāġ)..... Özel İsimler
çerew ..... Kuyumculuk
Çergalang (Çarġālāng) ..... Özel İsimler
çérgé..... Avcılık
çéri..... Mimari
Çerkede (Çaparkadda) ..... Özel İsimler
Çeşme-i Pere (Çaşma-i Para veya Tara) ..... Özel İsimler
Çetû (Çatū) ..... Özel İsimler
Çetürmûk (Çaturmūk) ..... Özel İsimler

çévürtke ..... Hayvanlar
çıġ ..... Mimari
çıġır ..... Çevre ve Şehircilik
çın ..... Felsefe
Çınârân (Çīnārān) ..... Özel İsimler
Çınar-Bağ (Çinār-Bāġ) ..... Özel İsimler
Çın-Sûfî (Çīn-ṣūfī) ..... Özel İsimler
Çın-Timur Sultan (Çīn-Tīmur Sulṭān) ..... Özel İsimler
çır ..... Hayvanlar
çibin ..... Hayvanlar
çiçe ..... Akrabalık
Çiçektû (Çīcaktū) ..... Özel İsimler
çigde ..... Yiyecek
Çigdelik (Cīkdālīk, Cagdālīk ve Cigdalik) ..... Özel İsimler
Çihil-Duhterân (Çihil-Duḫtarān) ..... Özel İsimler
Çihil-Kulbe (Çihil-Ḳulba) ..... Özel İsimler
Çihil-Sütûn (Çihil-Sutūn) ..... Özel İsimler
çihra ..... Tıp
çikintala otı ..... Bitkiler
Çikmen (Çīkmān) ..... Özel İsimler
çil ..... Matematik
Çin (Çīn) ..... Özel İsimler
Çīn ..... Tarih
Çine (Çīna) ..... Özel İsimler
çīnī piyāla ..... Mimari
çīnī ..... Mimari
çīnīḫāna ..... Mimari
Çinihâne (Çīnīḫāna) ..... Özel İsimler
Çîr (Çīr) ..... Özel İsimler
çirāġ ..... Mimari
çirāġān ..... Fizik
Çīrās ..... Tarih
çironcī ..... Yiyecek

Çiter (Çitar) ..... Özel İsimler
Çitûr (Çitūr) ..... Özel İsimler
Çoban köprüsü (Çupan Köprügi) ..... Özel İsimler
çoġ ..... Mimari
çoġı ..... Matematik
çoġurçuḳ ..... Hayvanlar
çoḳu ..... Giyim
çöl ..... Coğrafya
Çöli Begim (Çölī Bégim) ..... Özel İsimler
çuburtma ..... Çevre ve Şehircilik
çuhra ..... Sosyoloji
çuḳur ..... Coğrafya
çuḳurcaḳ ..... Coğrafya
çuḳurraḳ ..... Coğrafya
çupan ..... Meslek
Çûpâre (Çūpārah) ..... Özel İsimler
çupçuḳ ..... Hayvanlar
Çûse (Çūseh) ..... Özel İsimler
Çûtâlî (Çūtalī) ..... Özel İsimler
çüçüklük ..... Yiyecek
Çünâr (Çunār) ..... Özel İsimler
çüri ..... Meslek
dā'iya ..... Psikoloji
da'b ..... Felsefe
daban ..... Coğrafya
daban ..... Tarım
dābġūlī ..... Tıp
dādḫʷāhlıḳ ..... Hukuk
dāduk ..... Sosyoloji
daġ ..... Coğrafya
daġdaġa ..... Psikoloji
dah ..... Matematik
dah-sī ..... Matematik

daḳīḳa ..... Matematik
dakk ..... Coğrafya
dāl ..... Filoloji
dālān ..... Mimari
dalīl ..... Hukuk
dāll ..... Hukuk
dalv ..... Astroloji
dalv ..... Mimari
dam ..... Tıp
Damaçi (Dāmāçī) ..... Özel İsimler
dāman ..... Coğrafya
Dâmen-Kûh (Dāman-Kūh) ..... Özel İsimler
Damgan (Damġan) ..... Özel İsimler
dāna ..... Bitkiler
dāna ..... Yiyecek
dāna-kalān ..... Yiyecek
dāng ..... Matematik
dānişmand ..... Eğitim
dānişmand ..... Meslek
dara ..... Coğrafya
dara ..... Coğrafya
dara ..... Coğrafya
daraca ..... Matematik
darāmad ..... Ticaret
daranda ..... Hayvanlar
dargah ..... Mimari
darḫwāst ..... Psikoloji
darīçalıḳ ..... Mimari
dars ..... Eğitim
dārū ..... Farmakoloji
dāru'l-mulk ..... Çevre ve Şehircilik
daruġa ..... Meslek
daruġa ..... Siyaset

dārūġanişīn ..... Siyaset
dārūġanişīn ..... Meslek
dārūḫana ..... Askerlik
dāruʿl ḥarb ..... Siyaset
dāruʿl ḳażā ..... Hukuk
darūnhā ..... Tıp
dāruşşifā ..... Mimari
dārū-yikār ..... Farmakoloji
Dârülmürz (Dār al-Murz) ..... Özel İsimler
darvāza ..... Mimari
daryā ..... Coğrafya
daryāça ..... Coğrafya
daryāçaī ..... Coğrafya
darz ..... Giyim
dast ..... Tıp
dasta ..... Askerlik
dastā ..... Giyim
dasta ..... Matematik
dastandāzlıḳ ..... Hukuk
dastārḫʷān ..... Mimari
dastārpéç ..... Giyim
dastburdī ..... Askerlik
dastgāh ..... Sosyoloji
dastnigār ..... Meslek
dastūr ..... Hukuk
daşt ..... Coğrafya
daʿva ..... Hukuk
davāt ..... Eğitim
Davāzdah imām ..... Din
Dâvertîn (Dâvartīn) ..... Özel İsimler
Davud Han (Dā’ūd Ḫān) ..... Özel İsimler
dawlat ..... Siyaset
dawlatḫʷāh ..... Sosyoloji

dawlatẖʷāhlıḳ ..... Sosyoloji
dawr ..... Matematik
dawr ..... Müzik
dawrān ..... Matematik
dāyira ..... Müzik
dāyire ..... Matematik
débāça ..... Edebiyat
Debûsî (Dabūsī) ..... Özel İsimler
dede ..... Akrabalık
Dehâne (Dahāna) ..... Özel İsimler
Dehâr (Dhār) ..... Özel İsimler
Dehli (Dahlī) ..... Özel İsimler
dék ..... Hayvanlar
Dekken (Dakkan) ..... Özel İsimler
Delmût (Dalmaû) ..... Özel İsimler
Dendân-Şiken (Dandān-Şikan) ..... Özel İsimler
déoti ..... Meslek
Derbend (Darband) ..... Özel İsimler
Dere-i Bâm (Dara-i Bām) ..... Özel İsimler
Dere-i Bay (Dara-i Bāy) ..... Özel İsimler
Dere-i Gez (Dara-i Gaz) ..... Özel İsimler
Dere-i Hoş (Dara-i Ḫoş) ..... Özel İsimler
Dere-i Nûr (Dara-i Nūr) ..... Özel İsimler
Dere-i Sûf (Dara-i Sūf) ..... Özel İsimler
Dere-i Zeng (Dara-i Zang) ..... Özel İsimler
Dere-i Zindân (Dara-i Zindân) ..... Özel İsimler
Dergam (Darġām) ..... Özel İsimler
Dermenket (Darmankat) ..... Özel İsimler
Derûte (Darūta) ..... Özel İsimler
Dervâze (Darvāza) ..... Özel İsimler
Dervâze-i Firûzâbâd (Darvāza-i Pīrozābād) ..... Özel İsimler
Dervâze-i Hoş (Darvāza-i Hūş) ..... Özel İsimler
Dervâze-i Irak (Darvāza-i Irāk) ..... Özel İsimler

Dervâze-i Kıpçak (Darvāza-i Ḳipçāk) ..... Özel İsimler
Dervâze-i Melik (Darvāza-i Malik) ..... Özel İsimler
Derviş (Darvīş)..... Özel İsimler
Derviş Ali Bey (Darvīş ʻAlī Bég) ..... Özel İsimler
Derviş Ali Kitapdar (Darvīş ʻAlī Kitābdār) ..... Özel İsimler
Derviş Ali Piyâde (Darvīş ʻAlī Piyāda) ..... Özel İsimler
Derviş Ali Seyid (Darvīş Sayyīd) ..... Özel İsimler
Derviş Bey (Darvīş Bég)..... Özel İsimler
Derviş Gâv (Darvīş Gāv) ..... Özel İsimler
Derviş Muhammed Fazlî (Darvīş Muḥammad Faẕlī)..... Özel İsimler
Derviş Muhammed Sârbân (Darvīş Muḥammad Sārbān, niżām al-Dīn) Özel İsimler
Derviş Muhammed Tarhan (Darvīş Muḥammad Tarḫān) ..... Özel İsimler
Derya Han (Daryā Ḫān) ..... Özel İsimler
Derya Han Nûhânî (Daryā Ḫān Nūḫānī)..... Özel İsimler
Deşt (Daşt) ..... Özel İsimler
Deşt-i Hasbân (Daşt-i Huspān) ..... Özel İsimler
Deşt-i Şeyh (Daşt-i Şayḫ)..... Özel İsimler
Devlet Han Lûdî (Davlat Ḫān Lūdī) ..... Özel İsimler
Devlet-Kadem Karavul (Davlat-Ḳadam Ḳarāvūl) ..... Özel İsimler
Devlet-Kadem Türk (Davlat-Ḳadam Turk) ..... Özel İsimler
Devlet-Saray (Davlat-Sarāy) ..... Özel İsimler
Devlet-Sultan Hanım (Davlat-Sulṭān Ḫānīm)..... Özel İsimler
Dıhket (Diḫkat veya Dihket) ..... Özel İsimler
Dibâlpûr (Dībālpūr)..... Özel İsimler
Dibrî (Dibrī veya Dirī) ..... Özel İsimler
Dih-Afgan (Dih-Afġān) ..... Özel İsimler
Dih-Gulâmân (Dih-Ġulāmān)..... Özel İsimler
Dih-Yâkub (Dih-Yaʼḳūb) ..... Özel İsimler
Dilâver Han (Dilāvar Ḫān)..... Özel İsimler
Dila-zāk Afġānları ..... Tarih
Dila-zākYaʼḳūb Ḫayl ..... Tarih
Dilgüşâ (Dilguşā) ..... Özel İsimler
dilīr..... Askerlik

Dilmâvu (Dilmāvu) ..... Özel İsimler
dim ..... Askerlik
dīnār..... Ticaret
Dinkût (Dīnkūt) ..... Özel İsimler
Dinkût (Dīnkūt)..... Özel İsimler
Dirahpûr (Dérahpūr) ..... Özel İsimler
diraḫt ..... Bitkiler
diram ..... Ticaret
dirang..... Sosyoloji
Dîv Sultan (Dīv Sulṭān)..... Özel İsimler
dīvān..... Edebiyat
Divâna Câme-Baf (Dīvāna Cāma-Bāf) ..... Özel İsimler
dīvānḫāna ..... Mimari
dīvānī..... Siyaset
dīvār..... İnşaat
Dîve (Déva)..... Özel İsimler
Dîve Hindu (Déva Hindū)..... Özel İsimler
Divrîn (Divrīn) ..... Özel İsimler
Diyûl (Diyūl) ..... Özel İsimler
diz..... Mimari
Dizek (Dīzak, Dizak, Dīzaḳ)..... Özel İsimler
doda ..... Bitkiler
Dokuz-Ölüm (Toḳuz Ölüm) ..... Özel İsimler
Dost Engû Şeyh (Dôst Angū Şayḫ)..... Özel İsimler
Dost Eşik-Ağa (Dôst īşīk-Āġā, Nizām al-Dīn) ..... Özel İsimler
Dost Muhammed Bakır (Dôst Muḥammad Bakr)..... Özel İsimler
Dost Nâsır Bey (Dôst Nāṣir Bég)..... Özel İsimler
Dost Piyâde (Dôst Piyāda) ..... Özel İsimler
Dost Yasinhayr (Dôst Yasīn-ḫayr)..... Özel İsimler
dost..... Sosyoloji
Dost-Keldi (Dôst Kīldī) ..... Özel İsimler
Dört-Yol kapısı (Cahārraha) ..... Özel İsimler
du..... Matematik

du‘ā ..... Din
dūd ..... Mimari
du-dāng ..... Ticaret
Dûdû (Dūdū) ..... Özel İsimler
Dûgâbe (Dūgāba) ..... Özel İsimler
Duglat (Duġlat, Duġlāt) ..... Özel İsimler
duhul ..... Müzik
dukkān ..... Çevre ve Şehircilik
dukkāndār ..... Meslek
dulġa börki ..... Askerlik
dulġa ..... Askerlik
Dûlpûr (Dolpūr) ..... Özel İsimler
Dûn (Dūn) ..... Özel İsimler
dunyā ..... Coğrafya
dūr ..... Yönler
durodgar ..... Meslek
durrāc ..... Hayvanlar
durrdāna ..... Kuyumculuk
durust ..... Felsefe
duşamba ..... Matematik
Dûşenbe (Dūşanba) ..... Özel İsimler
Dûşî (Dūvşī) ..... Özel İsimler
duşman ..... Askerlik
duşmanlıḳ ..... Askerlik
duşmanlıḳ ..... Sosyoloji
du-tahī ..... Mimari
Dûte (Darūta) ..... Özel İsimler
Duva Han (Duā Ḫān) ..... Özel İsimler
dūzaḫ ..... Din
Dügdügî (Dugdugī) ..... Özel İsimler
Dükî (Dukī) ..... Özel İsimler
Dürnâme (Durnāma) ..... Özel İsimler
Düvâzade (Duvāzdeh) ..... Özel İsimler

Ebâ Bekir Duğlat Kâşgarî (Abā Bakr Duġlat Kāşġarī) ..... Özel İsimler
Ebâpûr (Abāpūr) ..... Özel İsimler
Ebû Hanife (Abū Ḥanīfe) ..... Özel İsimler
Ebû Müslim Kökeltaş (Abū Muslim Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
Ebû Said Sultan (Abū Sa'id Sulṭān) ..... Özel İsimler
Ebû Türâb Mirza (Abū Turāb Mīrzā) ..... Özel İsimler
Ebû Yusuf Argun (Abū Yūsuf Ārgūn) ..... Özel İsimler
Ebûhe (Abūha) ..... Özel İsimler
Ebûn (Atūn) ..... Özel İsimler
Ebülfeth Türkmen (Abu'l-Fatḥ Turkman) ..... Özel İsimler
Ebülhasan Kurbeği (Abū'l-Ḥasan ḲūrBégī) ..... Özel İsimler
Ebülhasan Kurçı (Abu'l-Ḥasan Ḳūrçī) ..... Özel İsimler
Ebülhâşim Sultan Ali (Abu'l-Hāşim Sulṭān 'Alī) ..... Özel İsimler
Ebülkasım (Abu'l-Kasim) ..... Özel İsimler
Ebülkâsım Celâyır (Abu'l Ḳāsim Calā'īr) ..... Özel İsimler
Ebülkâsım Kûhber (Abu'l-Ḳāsim Kuhbar) ..... Özel İsimler
Ebülmuhammed Neyzebâz (Abu'l-Muḥammad Nayzabāz) ..... Özel İsimler
Ebülmuhsin Mirza (Abu'l-Muḥsin Mīrzā) ..... Özel İsimler
Ebülvelîd (Abu'l-Valīd) ..... Özel İsimler
Ecer (Acar) ..... Özel İsimler
Edik Sultan (Adīk Sulṭān) ..... Özel İsimler
Edûse (Adūseh) ..... Özel İsimler
égeçi ..... Akrabalık
égeçi ..... Sosyoloji
éger ..... Hayvanlar
égin ..... Tıp
égrilik ..... Felsefe
Ehâr (Ahār) ..... Özel İsimler
Ehlî (Ahlī) ..... Özel İsimler
Eke Begim (Aka Bégim) ..... Özel İsimler
eke ..... Akrabalık
ékin ..... Bitkiler
ékin ..... Tarım

Ekriyâde (Akriyāda)..... Özel İsimler
él..... Çevre ve Şehircilik
él..... Siyaset
El-Aman (Al-Amān)..... Özel İsimler
élçilik..... Meslek
élçilik..... Siyaset
élgün..... Siyaset
élig..... Matematik
élig..... Tıp
Elingar (Alingar)..... Özel İsimler
Elingâr (Alingār)..... Özel İsimler
éllig iki..... Matematik
Elmar (Almār)..... Özel İsimler
Elmâr (Alwār)..... Özel İsimler
Embâle (Ambāla)..... Özel İsimler
émçek..... Tıp
Emerhâr (Amarhār)..... Özel İsimler
emildaş..... Akrabalık
Emin Mirza (Amīn Mīrzā)..... Özel İsimler
Emin Muhammed Tarhan Argun (Amīn Muḥammad Tarḫān Ārġūn) Özel İsimler
Emir Hamza (Amīr Ḥamza)..... Özel İsimler
Emir Ömer Bey (Amīr ‘Umar Bég)..... Özel İsimler
Emîr-Vâhid (Amīr-Vāhid)..... Özel İsimler
Enbâher (Anbāhar)..... Özel İsimler
Endehûd (Andaḫūd)..... Özel İsimler
Enderâb (Andarāb)..... Özel İsimler
Enderâb (Andarāb)..... Özel İsimler
Enderâbe (Andarāb)..... Özel İsimler
Endican (Andicān)..... Özel İsimler
Endican (Andican) suyu..... Özel İsimler
éngék..... Tıp
éniş..... Coğrafya
Envâr (Anvār)..... Özel İsimler

ér ..... Akrabalık
ér ..... Sosyoloji
Erhıyan (Arḫiyān) ..... Özel İsimler
Erind (Arind) ..... Özel İsimler
érkek ..... Sosyoloji
Ermiyan (Armiyān) ..... Özel İsimler
érta yaz ..... Matematik
érte ..... Matematik
Esad Bey (As'ad Bég) ..... Özel İsimler
Esfera (Asfara) ..... Özel İsimler
Esfera (Asparā) ..... Özel İsimler
Esfidek (İsfédak) ..... Özel İsimler
Esîreddin Ahsiketî (Aṣīr al-Dīn Aḫsīkatī) ..... Özel İsimler
Ester-Âb (Astar-Āb) ..... Özel İsimler
Esterâbâd (Astarābād) ..... Özel İsimler
Esûk Hindu (Asūk Hindū) ..... Özel İsimler
éşek ..... Hayvanlar
éşik aḳası ..... Siyaset
éşik iḫtiyārı ..... Siyaset
éşik ..... Mimari
ét ..... Yiyecek
Etâve (Atāveh) ..... Özel İsimler
étek ..... Giyim
Eter (Atar) ..... Özel İsimler
étmek ..... Yiyecek
Etvār ..... Matematik
Evbe (Avbih) ..... Özel İsimler
évek ..... Tıp
Evliya Han İşrâkî (Awliyā Ḫan Işrāḳī) ..... Özel İsimler
Eyyûb Begçik (Ayyūb Bégçik) ..... Özel İsimler
fāḥişa ..... Sosyoloji
Fahreddin-Ölümü (Faḫr al-Dīn-Ölümü) ..... Özel İsimler
Fahr-i Cihan Begim (Faḫr-i Cihān Bégim) ..... Özel İsimler

Fahrünnisa (Faḫr al-Nisāẕ;)..... Özel İsimler
Fakir Ali (Fakīr ‘Alī)..... Özel İsimler
faḳīr..... Sosyoloji
Fân (Fān)..... Özel İsimler
fānī..... Din
Fânî (Fānī)..... Özel İsimler
faracī..... Giyim
farāmīn..... Siyaset
farār..... Hukuk
farḫunda..... Sosyoloji
farīb..... Hukuk
fāriġ..... Psikoloji
farmān - ravā..... Siyaset
farmān..... Siyaset
Fars (Fārs)..... Özel İsimler
Fārsī - gūy..... Filoloji
Farsī..... Tarih
farş..... İnşaat
Fâruk Mirza (Fārūk Mirza)..... Özel İsimler
farẓ..... Din
farzand..... Akrabalık
fasād..... Felsefe
faṣd..... Farmakoloji
fasḫ..... Hukuk
faṣīl..... İnşaat
faṣl..... Matematik
fatḥ..... Askerlik
fatḥnāma..... Askerlik
fātiḥa..... Din
fatīla..... Farmakoloji
fatīla..... Mimari
Fatma Sultan (Fāṭima Sulṭān)..... Özel İsimler
Fatma Sultan Ağa (Fāṭima Sulṭān Āġā)..... Özel İsimler

fatrat ..... Siyaset
fatrat ..... Siyaset
Favāyiduʿl-kibar ..... Edebiyat
favc ..... Sosyoloji
favvāralıḳ ..... Coğrafya
fawc ..... Askerlik
fawt ..... Sosyoloji
fayṣal ..... Hukuk
fayṣal ..... Hukuk
Fâzıl Kökeltaş (Fāżil Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
Fâzıl Tarhan (Fāżil Tarḫān) ..... Özel İsimler
fażīlat ..... Felsefe
Fergana (Farġāna) ..... Özel İsimler
Ferid Han (Farīd Ḫān) ..... Özel İsimler
Feridun (Farīdūn) ..... Özel İsimler
Feridun Hüseyin Mirza (Farīdūn Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Feridun Kobuzî (Farīdūn Ḳopūzī) ..... Özel İsimler
Ferket (Farkat) ..... Özel İsimler
Fermâyiş (Farmāyiş) ..... Özel İsimler
Fermül (Farmul) ..... Özel İsimler
Ferruh Argun (Farruḫ Ārġūn) ..... Özel İsimler
Ferruh Hüseyin Mirza (Farruḫ Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Ferruhzâd Bey (Farruḫzād Bég) ..... Özel İsimler
Fethpûr (Fatḥpūr) ..... Özel İsimler
Fetih Han Servânî (Fatḥ Ḫān Sarvānī) ..... Özel İsimler
fıtna ..... Felsefe
fiḳh ..... Eğitim
fikr ..... Felsefe
fīl ..... Hayvanlar
fīlbān ..... Meslek
fils ..... Ticaret
firāḳ ..... Psikoloji
firangi ..... Askerlik

fir‘awn ..... Psikoloji
firoza ..... Kuyumculuk
firozcang..... Askerlik
Fîrûz Han Mivâtî (Fīrūz Ḫān Mīvādī)..... Özel İsimler
Fîrûze (Fīrūza) ..... Özel İsimler
Fîrûze Begim (Fīrūza Bégim) ..... Özel İsimler
Fîrûzpûr (Fīrūzpūr) ..... Özel İsimler
Fîrûzpûr (Fīrūzpūr) ..... Özel İsimler
Fîrûz-Şah Bey (Fīrūz Şāh Bég)..... Özel İsimler
fisḳ ..... Din
fitna angéz ..... Siyaset
fuḥş..... Din
fuḥşgūy..... Felsefe
fuḥşgūy..... Hukuk
fuḥşgūy..... Hukuk
fuḳarā..... Sosyoloji
funduḳ ..... Bitkiler
fuṣūl..... Matematik
fūṭa..... Giyim
fużalā..... Felsefe
Fülûl (Fulūl) ..... Özel İsimler
ġabġab ..... Tıp
gacarçı ..... Meslek
Gacdevân (Ġacduvān) ..... Özel İsimler
gaç ..... Hayvanlar
gaç ..... İnşaat
gadāylıḳ..... Meslek
ġadr ..... Psikoloji
ġāfil ..... Felsefe
ġāfillıḳ ..... Psikoloji
ġaflat..... Psikoloji
Gakar..... Tarih
Gākiyānī..... Tarih

gala ..... Hayvanlar
ġalaba ..... Askerlik
ġalabāt ..... Askerlik
ġalaṭ ..... Felsefe
galgal līmū ..... Yiyecek
ġālib ..... Askerlik
ġālibiyyat ..... Askerlik
ġalla ..... Bitkiler
ġalṭak ..... Mimari
ġamḫāna ..... Din
ġanāyim ..... Askerlik
gancafa ..... Eğlence
ganda ..... Yiyecek
ġanīm ..... Askerlik
ġanīmat ..... Askerlik
Ganj (Gang) ..... Özel İsimler
ġār ..... Coğrafya
ġārat ..... Askerlik
Ġarāyibu'ṣ-ṣiġar ..... Edebiyat
ġarb ..... Yönler
ġarb-canūb ..... Yönler
ġarbıçı ..... Askerlik
Garcistan (Ġarcistān) ..... Özel İsimler
gardanī ..... Eğitim
Gâr-ı Âşıkân (Ġar-i 'Āşiḳān) ..... Özel İsimler
garī ..... Matematik
Garîbî (Ġurbatī) ..... Özel İsimler
ġarīblıḳ ..... Psikoloji
gariyāl ..... Hayvanlar
garm ..... Meterolojik Olaylar
garm ṣuḥbat ..... Eğlence
garm ..... Fizik
garmpāy ..... Hayvanlar

ġarra..... Askerlik
ġarra..... Sosyoloji
ġarv..... Bitkiler
gaştgāh ..... Çevre ve Şehircilik
gaştgāh..... Sosyoloji
Gatfer (Ġātfar) ..... Özel İsimler
gāv ..... Hayvanlar
Gava (Ġavā) ..... Özel İsimler
gāvméş..... Hayvanlar
gāv-sarū ..... Hayvanlar
gāvsarū ..... Askerlik
ġawġa ..... Askerlik
gawl postīn ..... Giyim
gawr..... Felsefe
ġayb ..... Fizik
ġaybat ..... Sosyoloji
gaydī..... Sosyoloji
Gayn (Ġayn) ..... Özel İsimler
ġayn ..... Filoloji
gaynī uy ..... Hayvanlar
ġazā ..... Din
ġażab ..... Psikoloji
ġazal ..... Edebiyat
ġazalgūy ..... Edebiyat
ġazaliyya ..... Edebiyat
Gazi (Ġāzī)..... Özel İsimler
Gâzî (Ġāzī)..... Özel İsimler
Gazi Han Lûdî (Ġāzī Ḫān Lūdī)..... Özel İsimler
Gâzipûr (Ġāzīpür) ..... Özel İsimler
Gazne (Ġaznī) ..... Özel İsimler
Gazne (Ġāznī) ..... Özel İsimler
Gazne (Ġaznī) dağları ..... Özel İsimler
Gazne-Nemengan (Ġazna-Namangān) ..... Özel İsimler

Gâzürgâh (Gāzargāh) ..... Özel İsimler
Gâzüristan (Gāzuristān) ..... Özel İsimler
ġazv ..... Din
Gebrek (Gabarik) ..... Özel İsimler
Gedâyî Behcet (Gadā'ī Bahcat) ..... Özel İsimler
Gedâyî Bilâl (Gadā'ī Bilāl) ..... Özel İsimler
Gedâyî Tagayî (Gadā'ī Tagāyī) ..... Özel İsimler
Geger (Gagar) ..... Özel İsimler
Gembîr (Gambīr) ..... Özel İsimler
Gendek (Gandak) ..... Özel İsimler
Gendemek (Gandamak) ..... Özel İsimler
Gerdîz (Gardīz) ..... Özel İsimler
Germ-Çeşme (Garm-Çaşma) ..... Özel İsimler
Geryû (Karnū veya Kernûd) ..... Özel İsimler
Gevâr (Gavār) ..... Özel İsimler
gez ..... Askerlik
Gıyâseddin Gûrî (Ġiyāṣuddīn Ġawrī) ..... Özel İsimler
Gıyâseddin Kurçı (Ġiyāṣuddīn Ḳorçī) ..... Özel İsimler
Gibarī ..... Filoloji
Gībarī ..... Tarih
ġiçek ..... Müzik
gilāhrī ..... Hayvanlar
gilam ..... Hukuk
Ġilcī ..... Tarih
gil-imaḫtūm ..... Farmakoloji
girav ..... Askerlik
giravgān ..... Askerlik
gird ..... Çevre ve Şehircilik
gird ..... Matematik
girdāgird ..... Çevre ve Şehircilik
girdugoşa ..... Çevre ve Şehircilik
girībān ..... Giyim
girif ..... Müzik

giyāh ..... Bitkiler
Ġiyāṣ ..... Tarih
ġol ..... Askerlik
gollük ..... Psikoloji
gor ..... Çevre ve Şehircilik
ġora ..... Yiyecek
gorḫāna ..... Mimari
goş ..... Tıp
gôşa ..... Mimari
goşagīr ..... Askerlik
ġoşagīr ..... Mimari
goşāna ..... Bitkiler
goşmāl ..... Eğitim
goşmālî ..... Hukuk
goşmālî ..... Eğitim
goşt ..... Yiyecek
ġoza ..... Bitkiler
ġubār ..... Coğrafya
Gucūr ..... Tarih
gudhal ..... Bitkiler
guft ..... Edebiyat
guftā ..... Müzik
guftugū ..... Sosyoloji
gul ..... Bitkiler
Gulâm Ali (Ġulām ʻAlī) ..... Özel İsimler
Gulâm Şâdî (Ġulām Ṣādī) ..... Özel İsimler
gular ..... Bitkiler
gul-ban ..... Bitkiler
gul-i bādām ..... Bitkiler
gul-i çakān ..... Bitkiler
gulî ..... Bitkiler
gulistān ..... Tarım
ġulūw ..... Siyaset

gulzār ..... Tarım
ġuma ..... Sosyoloji
gumān ..... Felsefe
gumān ..... Hukuk
gumbad ..... Mimari
gumbaz ..... Mimari
gumrāhlıḳ ..... Psikoloji
Gûmti (Gūmtī) ..... Özel İsimler
gunāh ..... Din
ġunça ..... Bitkiler
ġunçaçı ..... Sosyoloji
gunçaçılıḳ ..... Meslek
gūnyā ..... Matematik
Gûr (Ġūr) ..... Özel İsimler
Gûr-Bend (Ġūr-Band) ..... Özel İsimler
Gûrî (Ġūrī) ..... Özel İsimler
Gûrî Barlas (Ġūrī Barlās) ..... Özel İsimler
ġurra ..... Matematik
Gûsfend-Liyâr (Gūsfand-Liyār) ..... Özel İsimler
ġusl ..... Din
guvāhlıḳ ..... Hukuk
Gûy (Gūmti) ..... Özel İsimler
gūyanda ..... Meslek
guzar ..... Coğrafya
guzarā ..... Sanat
ġuzāt ..... Askerlik
Gücerât (Gucarāt) ..... Özel İsimler
Gücûr Han (Gucūr Ḫān) ..... Özel İsimler
Güherşâd Begim (Guharşād Bégim) ..... Özel İsimler
Gülbahar (Gulbahār) ..... Özel İsimler
gün ..... Astroloji
Güncâyiş (Guncāyiş) ..... Özel İsimler
Gürgân (Gurgān) ..... Özel İsimler

Gürkhâne (Gurkẖāna)..... Özel İsimler
Gürzüvân (Gurzuvān) ..... Özel İsimler
Güvâlyâr (Guwāliyār) ..... Özel İsimler
Güvâre (Korra) ..... Özel İsimler
Güzer (Guzar veya Gûr)..... Özel İsimler
ẖabar ..... Felsefe
ẖabardār..... Felsefe
ẖabāsat ..... Felsefe
Habibe Sultan Begim (Ḥabība Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
habs ..... Hukuk
ḥacc ..... Din
Hâcegî Esed Cândâr (Ḥācagī Asad Cāndār veya Ḥāndār, Niẕām al-Dīn) Özel İsimler
Hâcegî Molla-i Sadr (Ḥācagī Mollā Ṣadr) ..... Özel İsimler
Hacı (Ḥācī)..... Özel İsimler
Hacı Gazi Mangıt (Ḥācī Ġāzī Manġīt)..... Özel İsimler
Hacı Han (Ḥācī Ḫān)..... Özel İsimler
Hacı Pîr Bekâvul (Ḥācī Pīr Bökāvul)..... Özel İsimler
Hacı Seyfeddin Bey (Ḥācī Sayfuddin al-Dīg)..... Özel İsimler
Hācī ..... Tarih
ẖacil ..... Psikoloji
Hâcipûr (Ḥācīpūr) ..... Özel İsimler
hacr ..... Sosyoloji
hacv ..... Edebiyat
ẖaçır..... Hayvanlar
Ha-Derviş (Hā-Darvīş)..... Özel İsimler
ḥādisa..... Tarih
ḥadīsʿilmı ..... Eğitim
Hâfız Hacı (Ḥāfiẕ Ḥācī) ..... Özel İsimler
Hâfız Mîr Kâtib (Ḥāfiẕ Mīr Kātib) ..... Özel İsimler
Hâfız Mîrek (Ḥāfiẕ; Mīrak)..... Özel İsimler
Hâfız Muhammed Bey Dulday (Ḥāfiẕ Muḥammed Bég Dūldāy) ..... Özel İsimler
ḥāfiẓ..... Din
ḥāfiẓa..... Tıp

ḫafîf ..... Edebiyat
ḫafîf baḥrı ..... Edebiyat
Haftmanẓar ..... Edebiyat
Haftpaykar ..... Edebiyat
haftrang ..... Renkler
ḫāḳ ..... Coğrafya
Hâkân (Ḫākān) ..... Özel İsimler
Hakdâd (Ḥaḳḳdād) ..... Özel İsimler
ḥākimnişīn ..... Çevre ve Şehircilik
ḥākimnişīn ..... Siyaset
Haḳḳ ..... Din
ḥāḳḳ ..... Felsefe
ḥāḳḳ ..... Hukuk
Hak-Nazar (Ḥaḳḳ-Nażar) ..... Özel İsimler
Hak-Nazar Çıpan (Ḥaḳḳ -Nażar Çapān) ..... Özel İsimler
ḫaḳ-pilla ..... Eğlence
hāl ..... Psikoloji
ḫāla ..... Akrabalık
halāk ..... Sosyoloji
ḫalal ..... Din
Halâsiye (Ḥalāṣīya) ..... Özel İsimler
ḥālat ..... Psikoloji
ḥālatî ..... Psikoloji
ḫalāyıḳ ..... Siyaset
Haldâr (Ḥaldār) ..... Özel İsimler
ḫalīfa ..... Din
Halife Me'mûn (Ḫalīfa Ma'mūn) ..... Özel İsimler
Halil (Ḫalīl) ..... Özel İsimler
Halil Çehre Destâr-Pîç (Ḫalīl Çuhra Dastār-Pīç) ..... Özel İsimler
Halil Divâne (Ḫalīl Dīvāna) ..... Özel İsimler
Haliliye (Ḫalīlīya) ..... Özel İsimler
Halişek (Ḫalīşak) ..... Özel İsimler
ḫālī-zihn ..... Felsefe

ḫalḳ ..... Siyaset
ḥalḳa ..... İnşaat
ḥalḳa ..... Giyim
ḥalḳa ..... Kuyumculuk
ḥall ..... Kimya
Haltu ..... Özel İsimler
ḥalvā ..... Yiyecek
Halva-Çeşme (Ḥalvā-Çaşma) ..... Özel İsimler
Halvaçı Tarhan (Ḥalvāçī Tarḫān) ..... Özel İsimler
ḫalvatḫāna ..... Mimari
Halvî Piyâde (Ḥālūy Piyāda) ..... Özel İsimler
ḥamal ..... Astroloji
hamcihatlıḳ ..... Siyaset
hamcihatlıḳ ..... Sosyoloji
Hamçan (Ḫamçān) ..... Özel İsimler
Hamîd Han Sârenghânî (Ḥamīd Ḫān Sārangḫānī) ..... Özel İsimler
hamkāsa ..... Sosyoloji
ḥaml ..... Sosyoloji
Hamlengân (Ḫamlangān) ..... Özel İsimler
ḥamlıḳ ..... Yiyecek
hammaktab ..... Sosyoloji
ḥammām ..... Mimari
hamrāh ..... Hayvanlar
ḫamsa ..... Edebiyat
Ḫamsa ..... Edebiyat
Ḫamsatayn ..... Edebiyat
hamṣuḥbat ..... Sosyoloji
Hâmûsî (Hāmūsī) ..... Özel İsimler
hamvār ..... Coğrafya
Hamza (Ḥamza) ..... Özel İsimler
Hamza Bi Mangıt (Ḥamza Bey Manġīt) ..... Özel İsimler
Hamza Han (Ḥamza Ḫān) ..... Özel İsimler
Hamza Sultan (Ḥamza Sulṭān) ..... Özel İsimler

ḫān -u-mān ..... Akrabalık
ḫan ..... Siyaset
Ḥanafî ..... Din
ḫānaḳāh ..... Mimari
ḫānavāda ..... Siyaset
ḫanazād ..... Akrabalık
ḫan-baba ..... Akrabalık
ḫancar ..... Askerlik
ḫandaḳ ..... Askerlik
Hând-Emîr (Ḫ^{W}āndamīr) ..... Özel İsimler
ḫān-ḫānān ..... Siyaset
Han-ı Cihan (Ḫān-i Cihān) ..... Özel İsimler
Han-ı Hanan (Ḫān-i Ḫānān) ..... Özel İsimler
Hanım (Ḫānīm) ..... Özel İsimler
ḫanım ..... Sosyoloji
Han-Kulı (Ḫān-Ḳulı) ..... Özel İsimler
Han-Yurdu (Ḫān-Yūrtī) ..... Özel İsimler
Hanzâde Begim (Ḫānzāda Bégim) ..... Özel İsimler
Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) ..... Özel İsimler
Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) ..... Özel İsimler
Hanzâde Begim (Ḫ^{W}ānzāda Bégim) ..... Özel İsimler
Hanzâde Begim (Ḫānzāda Bégim) ..... Özel İsimler
Hanzâde Hanım (Ḫ^{W}ānzāda Ḫānīm) ..... Özel İsimler
ḫanẓal ..... Yiyecek
ḫar - zīn ..... Hayvanlar
Harabûk (Ḫarābūk) ..... Özel İsimler
ḫarācdār ..... Meslek
ḫarāc-dār ..... Ticaret
ḫarakat ..... Psikoloji
ḫarakatî ..... Psikoloji
ḫaram ..... Mimari
ḫaram sarāyı ..... Mimari
ḫaram ..... Akrabalık

haram ..... Mimari
ḥarāmḫʷar ..... Din
ḥarārat ..... Tıp
ḥarārat ..... Fizik
ḥarāratî ..... Fizik
ḥarb ..... Askerlik
ḥarbsāz ..... Askerlik
ḫarc ..... Ticaret
ḫarçal ..... Hayvanlar
Harezm (Ḫārizm) ..... Özel İsimler
ḥarf ..... Edebiyat
ḥarf ..... Filoloji
harfî ..... Edebiyat
harfî ..... Filoloji
ḫargāh ..... Mimari
Harîd (Ḫarīd) ..... Özel İsimler
ḫarīdārlıḳ ..... Ticaret
ḥarīf ..... Sosyoloji
ḥarīf-i maclīs ..... Eğlence
ḥarīfî ..... Matematik
ḥarīm ..... Mimari
ḫarīṭa ..... Giyim
ḥarṭūm ..... Hayvanlar
ḥarvār ..... Matematik
Hâs (Ḫās) ..... Özel İsimler
ḫas ..... Bitkiler
ḫas ..... Bitkiler
ḥasab ..... Ticaret
Hasan Ali (Ḥasan'Alī) ..... Özel İsimler
Hasan Ali Celâyir (Ḥasan 'Alī Calā'ir) ..... Özel İsimler
Hasan Ali Sevâdî (Ḥasan 'Alī Svādī) ..... Özel İsimler
Hasan Barlas (Ḥasan Barlās) ..... Özel İsimler
Hasan Çelebi (Ḥasan Çalabī) ..... Özel İsimler

Hasan Dikçe (Ḥasan Dégça) ..... Özel İsimler
Hasan Halife (Ḥasan Ḫalīfa) ..... Özel İsimler
Hasan Han Bârîvâl (Ḥasan Ḫān Bārīvāl) ..... Özel İsimler
Hasan Han Lenger (Ḥasan Ḫān Laşkar) ..... Özel İsimler
Hasan Han Mivâtî (Ḥasan Ḫān Mīvātī) ..... Özel İsimler
Hasan İkrek (Ḥasan īkrāk) ..... Özel İsimler
Hasan Meken (Ḥasan Makan) ..... Özel İsimler
Hasan Nebîre (Ḥasan Nabīra) ..... Özel İsimler
Hasan Şerbetçi (Ḥasan Şarbatçī) ..... Özel İsimler
Hasan Şeyh Timur (Ḥasan Şayḫ Tīmūr) ..... Özel İsimler
Hasan Yâkub Bey (Ḥasan Ya'ḳūb Bég) ..... Özel İsimler
ḥasana ..... Felsefe
ḥasba ..... Tıp
Haslar (Ḫāşlār) ..... Özel İsimler
ḫaspoş ..... Coğrafya
ḫāṣṣa ..... Askerlik
Hâst (Ḫāss) ..... Özel İsimler
ḫasta ..... Tıp
ḥāşiye ..... Edebiyat
haşt ..... Matematik
ḫaṭā ..... Felsefe
ḫaṭā'ī aṭlas ton ..... Giyim
ḫaṭā'ī ..... Sanat
Hâtî Keker (Hātī Kakar) ..... Özel İsimler
Hâtî Pûl (Hāt'-Pul) ..... Özel İsimler
hātī ..... Hayvanlar
Hatice Begim (Ḫadīca Bégim) ..... Özel İsimler
Hatice Sultan Begim (Ḫadīca Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
Hâtifî (Hātifī) ..... Özel İsimler
Hâtim Kurbeyi (Ḫātīm Ḳorbégī) ..... Özel İsimler
ḫāṭir ..... Tıp
ḫāṭircam ..... Psikoloji
ḫāṭirḫʷāh ..... Psikoloji

ḫatm ..... Din
ḫatna ..... Din
ḫatt ..... Edebiyat
ḫatun ..... Sosyoloji
havā ..... Meterolojik Olaylar
havādārlıḳ ..... Siyaset
Havâk (Ḫavāk) ..... Özel İsimler
ḫavāl ..... Coğrafya
havālıġ ..... Meterolojik Olaylar
Havâl-Kutî (Ḫavāl- Ḳūtī) ..... Özel İsimler
ḫavānīn ..... Siyaset
havās ..... Psikoloji
ḫavāṣṣ ..... Tıp
ḥavāṣī ..... Siyaset
ḫavātīn ..... Sosyoloji
ḫaved ..... Tarım
ḫavedzār ..... Tarım
ḥavīlī ..... Mimari
Havz-ı Mâhiyân (Ḫavẕ-ı Māhiyān) ..... Özel İsimler
ḥawṣila ..... Tıp
ḥawż ..... Mimari
ḥayā ..... Psikoloji
ḫayāl ..... Felsefe
ḥayavān ..... Hayvanlar
ḥayavānāt ..... Hayvanlar
Hayber (Ḫaybar) ..... Özel İsimler
Haydar Alemdar (Ḥaydar ‘Alamdār) ..... Özel İsimler
Haydar Ali Becûrî (Ḥaydar ‘Alī Bacavrī) ..... Özel İsimler
Haydar Kökeltaş (Ḥaydar Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
Haydar Mirza (Ḥaydar Mīrzā) ..... Özel İsimler
Haydar Mirza (Ḥaydar Mīrzā) ..... Özel İsimler
Haydar Rikâbdâr (Ḥaydar Rikābdār) ..... Özel İsimler
Haydar Takî (Ḥaydar Tāḳī bahçesi) ..... Özel İsimler

Haydar-Kulı (Ḥaydar-Ḳulī)..... Özel İsimler
Haydar-Kulı (Ḥaydar-Ḳulī)..... Özel İsimler
ḥayf..... Din
ḫayl..... Sosyoloji
ḫaylḫāna ..... Akrabalık
ḫayma ..... Mimari
ḫayma..... Hayvanlar
Hayrâbâd (Hayrābād)..... Özel İsimler
ḥayrān..... Psikoloji
ḫayr-bād ..... Sosyoloji
ḥayvan suyı ..... Fizik
hazal ..... Eğlence
ḫazān ..... Matematik
Hazâr (Ḫazār) ..... Özel İsimler
hazār..... Matematik
Hazāra ..... Tarih
ḫazāyin ..... Mimari
ḫazāyin ..... Ticaret
ḥāziḳ..... Meslek
ḫazīna ..... Mimari
ḫazīna ..... Ticaret
ḥaẓīra ..... Çevre ve Şehircilik
hazl..... Eğlence
hazzāl ..... Eğlence
Heft-Beçe (Haft-Baça) ..... Özel İsimler
Helâhil (Halāhil)..... Özel İsimler
Heldi (Haldī) ..... Özel İsimler
Hembâtû veya Hemtâtû (Hambātū, Hamtātū) ..... Özel İsimler
Hengû (Hangū) ..... Özel İsimler
Herat (Hirāt) ..... Özel İsimler
Hermend (Hirmand) ..... Özel İsimler
Hestiçi Tunkatar (Hastīçī Tunḳaṭār)..... Özel İsimler
Heşnegar (Haşnaġar)..... Özel İsimler

Heşt-Behişt (Haşt-Bahişt) ..... Özel İsimler
Heşt-Yek (Haşt-Yak) ..... Özel İsimler
Heybet Han Gurkendâz (Haybat Ḫan Kargandāz) ..... Özel İsimler
Heytem Han (Haytam Ḫān) ..... Özel İsimler
Hezâre (Hazāra) ..... Özel İsimler
Hezâre (Hazāraspī) ..... Özel İsimler
Hımâr (Ḫumār) ..... Özel İsimler
Hıncan (Ḫincān) ..... Özel İsimler
Hırgird (Ḫargird) ..... Özel İsimler
Hırshâne (Ḫirsḫāna) ..... Özel İsimler
Hıtay (Ḫaṭāy) ..... Özel İsimler
Hızır Hoca Han (Ḫīżīr Ḫʷāca Ḫān) ..... Özel İsimler
Ḫıżr Ḫayl ..... Tarih
ḥicab ..... Psikoloji
Hidāyat ..... Edebiyat
ḫidmat ..... Meslek
ḫidmatkārlıḳ ..... Meslek
ḫīk ..... Mimari
ḥikāyat ..... Edebiyat
ḥikmiyyāt ..... Eğitim
ḥīla ..... Hukuk
ḫilāf ..... Siyaset
hilāl aylar ..... Matematik
hilāl ..... Astroloji
Hilâlî (Hilālī) ..... Özel İsimler
ḥilʿat ..... Giyim
Ḥilcī ..... Tarih
himmat ..... Sosyoloji
Hind ..... Tarih
Hindal Mirza (Hindāl Mīrzā) ..... Özel İsimler
Hindî Moğul (Hindī Muġūl) ..... Özel İsimler
Hindī ..... Filoloji
Hindikûş (Hindūkuş) ..... Özel İsimler

Hindistan (Hindistān) ..... Özel İsimler
Hindu Bey Kuçın (Hindū Bég Ḳūçīn, Calāl ad-Dīn) ..... Özel İsimler
Hindū ..... Din
hinduvāna ..... Yiyecek
ḥirfa ..... Meslek
ḥirfagār ..... Meslek
Ḫirilcī ..... Tarih
ḥisāb ..... Ticaret
Hisar (Ḥiṣār) ..... Özel İsimler
Hisar-ı Fîrûze (Ḥiṣār-i Fīrūzeh) ..... Özel İsimler
ḥişṣa ..... Ticaret
ḫissat ..... Psikoloji
ḥişmat ..... Psikoloji
ḫişt ..... İnşaat
ḫiṭāb ..... Edebiyat
ḥiyal ..... Hukuk
ḥiyal ..... Yönler
ḫiyāra ..... Mimari
ḥīz ..... Sosyoloji
ḫizāna üyi ..... Mimari
ḫizāna ..... Mimari
ḫizāna ..... Ticaret
Ḫīżīr -Ḫayl ..... Tarih
Hoca Abdullah Marvârîd (Ḫʷāca ‘Abd Allāh Marvārīd) ..... Özel İsimler
Hoca Abdülhak (Ḫʷāca ‘Abd al-Ḥaḳḳ) ..... Özel İsimler
Hoca Abdüşşehid (Ḫʷāca’Abd al-Şahīd) ..... Özel İsimler
Hoca Ahmed (Ḫʷāca Aḥmad) ..... Özel İsimler
Hoca Ali Bay (Ḫʷāca’Alī Bāy) ..... Özel İsimler
Hoca Atâ (Ḫʷāca ‘Atā’) ..... Özel İsimler
Hoca Bâkî (Ḫʷāca Bākī) ..... Özel İsimler
Hoca Dost Hâvend (Ḫʷāca Dôst Ḥāvand, Kamāl al-Dīn) ..... Özel İsimler
Hoca Ebülbereke Firâkî (Ḫʷāca Abu’l Baraka Firāḳī) ..... Özel İsimler
Hoca Ebülmekârim (Ḫʷāca Abu’l-Makārīm) ..... Özel İsimler

Hoca Efdal (Ḫʷāca Afḍal) ..... Özel İsimler
Hoca Hâfız (Ḫʷāca Ḥāfiẓ) ..... Özel İsimler
Hoca Hând Said (Ḫʷāca Ḫʷānd Sa'īd) ..... Özel İsimler
Hoca Hasî (Ḫʷāca Ḥusaynī) ..... Özel İsimler
Hoca Hızır Nûhânî (Ḫʷāca Ḫīżīr Nūḥānī) ..... Özel İsimler
Hoca Husrev (Ḫʷāca Ḫusrav) ..... Özel İsimler
Hoca Hüseyin Bey (Ḫʷāca Ḥusayn Bég, Kamāl al-Dīn) ..... Özel İsimler
Hoca İmâd (Ḫʷāca-İ'mād) ..... Özel İsimler
Hoca İsmail (Ḫʷāca Ismā'il) ..... Özel İsimler
Hoca Kelân Bey (Ḫʷāca Kalān Bég) ..... Özel İsimler
Hoca Kemâl (Ḫʷāca Kamāl) ..... Özel İsimler
Hoca Kutbeddin (Ḫʷāca Ḳutb al-Dīn) ..... Özel İsimler
Hoca Mevlânâ Kadı (Ḫʷāca Mavlānā Ḳāżī) ..... Özel İsimler
Hoca Mîr Mîrân (Ḫʷāca Mīr Mīrān) ..... Özel İsimler
Hoca Mîr Sultan (Ḫʷāca Mīr Sulṭān) ..... Özel İsimler
Hoca Muhammed Ali Kitabdâr (Ḫʷāca Muḥammad Alī Kitābdār) ... Özel İsimler
Hoca Muhammed Ali Tagayî (Ḫʷāca Muḥammad Taġāyī) ..... Özel İsimler
Hoca Muhammed Derzi (Ḫʷāca Muḥammad Darzī) ..... Özel İsimler
Hoca Muhammed Emin (Ḫʷāca Muḥammad Amīn) ..... Özel İsimler
Hoca Muhammed Zekeriya (Ḫʷāca Muḥammad Zakariyā) ..... Özel İsimler
Hoca Münir Uşî (Ḫʷāca Munīr Oşī) ..... Özel İsimler
Hoca Mürşid Irakî (Ḫʷāca Murşid 'lrāḳī) ..... Özel İsimler
Hoca Nasîr-i Tûsî (Ḫʷāca Naṣīr-i Ṭūsī) ..... Özel İsimler
Hoca Pîr Ahmed Hânî (Ḫʷāca Pīr Aḥmed Nānī veya Ḫānī) ..... Özel İsimler
Hoca Ubeydullah (Ḫʷāca 'Ubayd Allāh Aḥrār Naḳşbandī) ..... Özel İsimler
Hoca Yahya (Ḫʷāca Yaḥyā) ..... Özel İsimler
Hoca Yâkub (Ḫʷāca Ya'ḳūb) ..... Özel İsimler
Hoca Yunus (Ḫʷāca Yūnus) ..... Özel İsimler
Hoca Yusuf (Ḫʷāca Yūsuf) ..... Özel İsimler
Hoca-Beste (Ḫʷāca-Basta) ..... Özel İsimler
Hoca-Çâr-Tâk (Ḫʷāca-Çâr-Tāḳ) ..... Özel İsimler
Hoca-Çengâl (Ḫʷāca-Cangāl) ..... Özel İsimler
Hoca-Didar (Ḫʷāca-Dīdār) ..... Özel İsimler

Hoca-Hasan (Ḫʷāca-Ḥasan) ..... Özel İsimler
Hoca-Hâvend Said (Ḫʷāca-Ḫvand Said) ..... Özel İsimler
Hoca-Hızır (Ḫʷāca Ḫīżīr) ..... Özel İsimler
Hoca-Hızır (Ḫʷāca Ḫīżīr) ..... Özel İsimler
Hoca-Hızır Mescidi (Ḫʷāca Ḫīżīr Mascidi) ..... Özel İsimler
Hoca-Hızır'ın (Ḫʷāca Ḫīżīr) ayak izi (kadem-gâh) ..... Özel İsimler
Hoca-İsmail (Ḫʷāca -İsmā'īl) ..... Özel İsimler
Hoca-Kârdzen (Ḫʷāca -Kārdzan) ..... Özel İsimler
Hocake Hoca (Ḫʷācaka Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Hoca-Kefşir (Ḫʷāca -Kafşīr) ..... Özel İsimler
Hoca-Kette (Ḫʷāca-Kata veya Kette Hoca) ..... Özel İsimler
Hoca-Rîg-i Revân (Ḫʷāca -Rīg-i Ravān) ..... Özel İsimler
Hoca-Rivâc (Ḫʷāca -Rīvāc) ..... Özel İsimler
Hoca-Rüstem (Ḫʷāca -Rustam) ..... Özel İsimler
Hoca-Seyârân (Ḫʷāca-Sayārān) ..... Özel İsimler
Hoca-Şehâb (Ḫʷāca Şahāb) ..... Özel İsimler
Hoca-Tak (Ḫʷāca -Tāk) ..... Özel İsimler
Hoca-Zeyd (Ḫʷāca -Zayd) ..... Özel İsimler
Hocend (Ḫocand) suyu ..... Özel İsimler
Hocend (Ḫucand) ..... Özel İsimler
hona ..... Hayvanlar
Horasan (Horāsān) ..... Özel İsimler
Horasan (Ḫorāsān) ..... Özel İsimler
ḫoş - hava ..... Meterolojik Olaylar
ḫoşa ..... Yiyecek
Hoşâb (Ḫōş-Āb) ..... Özel İsimler
ḫoş-āmad ..... Psikoloji
ḫoşāmad ..... Sosyoloji
Hoş-Keldi ..... Özel İsimler
Hoten (Ḫotan) ..... Özel İsimler
Hûbân (Hūbān) ..... Özel İsimler
Hûbiyân (Hūbiyān veya Hûpiyân ve Ûpîyân) ..... Özel İsimler
ḫūbluḳ ..... Felsefe

Hûb-Nigâr Hanım (Hūb-Nigār Ḫānīm)..... Özel İsimler
ḥucra..... Mimari
hucūm..... Askerlik
ḫud..... Felsefe
Huda-Bahş (Ḫudābaḫş)..... Özel İsimler
Ḫudāy..... Din
Huday-Birdi Bey (Ḫudāy-Bīrdī Bég)..... Özel İsimler
Huday-Birdi Bukak (Ḫudāy-Bīrdī Būḳāḳ)..... Özel İsimler
Huday-Birdi Timurtaş (Ḫudāy-Bīrdī, Tīmūrtāş)..... Özel İsimler
ḫuduk..... Psikoloji
ḫudūḳ..... Psikoloji
Ḫūgiyānī..... Tarih
Hûkan (Ḫūtān)..... Özel İsimler
ḫūk-i ābī..... Hayvanlar
ḥukkām..... Siyaset
ḥukm..... Siyaset
ḥuḳūḳ..... Hukuk
ḥukūmat..... Siyaset
Hulagu Han (Hūlāgū Ḫān)..... Özel İsimler
ḫulûḳ..... Felsefe
ḫumār..... Tıp
Humayun Mirza (Humāyūn Mīrzā)..... Özel İsimler
ḫums..... Matematik
ḫūn- bahā..... Askerlik
ḫuncak..... Bitkiler
huncaklıḳ..... Tarım
Hûnî (Hūnī veya Hûlî)..... Özel İsimler
Hurd-Kâbil (Ḫūrd-Kābul)..... Özel İsimler
ḫurmā..... Yiyecek
ḫurmā-yi Hindī..... Yiyecek
Hurrem (Ḫurram)..... Özel İsimler
Hurrem Şah Sultan (Ḫurram Şāh Sulṭān)..... Özel İsimler
ḫursandlıḳ..... Psikoloji

ḫurūc ..... Siyaset
Ḥusaynī üzüm ..... Yiyecek
ḥusn ..... Felsefe
Ḥusravī ḳavun ..... Yiyecek
Husrev Kâkiyânî (Ḫusrav Kākiyānī) ..... Özel İsimler
Husrev Kökeltaş (Ḫusrav Kūkaltāş, Calāl al-Dīn) ..... Özel İsimler
Husrev Şah (Ḫusrav Şāh) ..... Özel İsimler
ḫuṣūṣiyyat ..... Sosyoloji
ḫuşkī ..... Coğrafya
huşyār ..... Tıp
ḥūt ..... Astroloji
ḫuṭba ..... Din
Hutlân (Ḫuttalān) ..... Özel İsimler
ḫuṭūr ..... Tıp
ḫuṭūṭ ..... Edebiyat
huwa ..... Tıp
ḥużūr ..... Psikoloji
Hülhül İneke (Hulhul Anike) ..... Özel İsimler
Hürmüz (Hurmuz) ..... Özel İsimler
Hürûr (Harwar) ..... Özel İsimler
Hüsâmeddin Ali Halife (Ḥisām al-Dīn ʻAlī Ḥalīfe) ..... Özel İsimler
Hüseyin Gaynî (Ḥusayn Ġaynī) ..... Özel İsimler
Hüseyin Han Deryahânî (Ḥusayn Ḫān Daryāḫānī) ..... Özel İsimler
Hüseyin Han Nûhânî (Ḥusayn Ḫān Noḫānī) ..... Özel İsimler
Hüseyin Hasan (Ḥusayn Ḥasan) ..... Özel İsimler
Hüseyin Ûdî (Ḥusayn ʻūdī) ..... Özel İsimler
Hüseynî (Ḥusaynī) ..... Özel İsimler
Hüşyâr (Huşyār) ..... Özel İsimler
ḫʷāca ..... Meslek
ḫʷāhān ..... Sosyoloji
ḫʷāharzāda ..... Akrabalık
ḫʷan ..... Mimari
hwānanda ..... Meslek

ḫʷārlıḳ ..... Psikoloji
ḫʷārzār ..... Psikoloji
ḫʷāst ..... Psikoloji
ḫʷéş ..... Akrabalık
ḫʷéş ..... Sosyoloji
ıd..... Aromakoloji
Ilan-Otı (īlān-Ōtī) ..... Özel İsimler
ılġar ..... Askerlik
ılḳı ..... Hayvanlar
Ipar ..... Özel İsimler
Irak (‘Irak) ..... Özel İsimler
Irak (‘Irāḳ) ..... Özel İsimler
Irakayn (Irāḳayn) ..... Özel İsimler
ısıġ..... Fizik
ısıtma..... Tıp
Iskançi ..... Tarih
ıżṭirāb..... Psikoloji
İbn Hüseyin Mirza (İbn Ḥusayn Mīrzā)..... Özel İsimler
ibn..... Akrabalık
İbrahim Ata (İbrāhīm Ātā) ..... Özel İsimler
İbrahim Begçik Tagayî (İbrāhim Bégçīk Taġāyī)..... Özel İsimler
İbrahim Cânî (İbrāhīm Cānī)..... Özel İsimler
İbrahim Çağatay (İbrāhīm Çağatay)..... Özel İsimler
İbrahim Çehre (İbrāhīm Çahra)..... Özel İsimler
İbrahim Dulday (İbrāhīm Dūldāy) ..... Özel İsimler
İbrahim Hüseyin Mirza (İbrāhīm Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
İbrahim Saru (İbrāhīm Sārū) ..... Özel İsimler
İbrahim Sultan Mirza (İbrāhīm Sulṭān Mīrzā) ..... Özel İsimler
İbrahim Tarhan (İbrāhīm Tarḫān) ..... Özel İsimler
ictihāt..... Hukuk
içkeri ..... Yönler
içki bégler ..... Siyaset
içkilik ..... Siyaset

içkü ..... Yiyecek
içkülük ..... Yiyecek
ʿīd ..... Din
ʿīd namāzı ..... Din
ʿiddat ..... Sosyoloji
ʿīd-i fiṭr ..... Din
iflīc ..... Tıp
ige ..... Sosyoloji
igelik ..... Sosyoloji
igne ..... Giyim
iġvā ..... Siyaset
İğri-Yar (īgrī-Yār) ..... Özel İsimler
ihānat ..... Hukuk
iḫāṭa ..... Askerlik
iḥdā ..... Matematik
iḫlāṣ ..... Siyaset
İhlâsiye (Iḫlāṣīya) ..... Özel İsimler
iḫrāc ..... Siyaset
iḫtiyār ..... Sosyoloji
iḥtiyāt ..... Psikoloji
iḳdām ..... Psikoloji
ikélé ..... Matematik
ikéw ..... Matematik
İki Su Arası veya Ribâtek-Urçını ..... Özel İsimler
iki ..... Matematik
ikin ..... Matematik
ikinçi ..... Matematik
ikisi ..... Matematik
iḳlīm ..... Coğrafya
iḳtidār ..... Siyaset
iktifā ..... Psikoloji
iḳtiżā ..... Psikoloji
İkü Sâlim (Éygü Sālim) ..... Özel İsimler

İkü Timur Bey (Éygü Tīmūr Bég) ..... Özel İsimler
ilbésün ..... Hayvanlar
ildiz ..... Bitkiler
İlek (īlāk) ..... Özel İsimler
ilgeri ..... Yönler
ilḫān ..... Siyaset
ʻilm ..... Eğitim
īmā ..... Edebiyat
İmâdülmülk (ʻImād al-Mulk) ..... Özel İsimler
İmam Ebû Hanife (Imām Abū Ḥanīfa) ..... Özel İsimler
İmam Muhammed (İmām Muḥammad) ..... Özel İsimler
İmâmeddin Mes'ûd (İmāmal-Dīn Mas'ūd) ..... Özel İsimler
İmam-Fahr (Imām-Faḫr) ..... Özel İsimler
ʻimārat ..... Mimari
imlā ..... Edebiyat
imsāk ..... Psikoloji
imtidād ..... Matematik
in'ām ..... Din
inād ..... Psikoloji
inād ..... Siyaset
ʿinān ..... Hayvanlar
ʿināyat ..... Din
inbisāṭ ..... Psikoloji
inçik ..... Tıp
İnçke (īnçka) ..... Özel İsimler
inçkelik ..... Felsefe
İndrî (lndrī) ..... Özel İsimler
infiʻāl ..... Psikoloji
ini ..... Akrabalık
inioġlı ..... Akrabalık
inḳiyād ..... Siyaset
inṣāf ..... Psikoloji
insāniyyat ..... Psikoloji

inşā ..... Edebiyat
intiḳāl ..... Sosyoloji
intiḳām ..... Psikoloji
ip ..... Giyim
irādat ..... Psikoloji
irevül / hirevül ..... Askerlik
İric (īric) ..... Özel İsimler
ʿirḳ ..... Mimari
irtikāb ..... Hukuk
İrzen (Érzan) ..... Özel İsimler
ʻīsā-Ḫayl ..... Tarih
isbāt ..... Hukuk
İsen-Buğa Han (Èsan-Būġā Ḫān) ..... Özel İsimler
İsen-Buğa Han (Èsan-Būġā Ḫān) ..... Özel İsimler
İsen-Devlet Begim (Èsan-Davlat Bégim) ..... Özel İsimler
İsen-Kulı Sultan (Èsan-Ḳulī Sulṭān) ..... Özel İsimler
İsen-Timur Sultan (Èsan-Tīmūr Sulṭān) ..... Özel İsimler
İshak Ata (İsḥāḳ Ātā) ..... Özel İsimler
İskandarnāma ..... Edebiyat
İskender Filkos (İskandar Filkūs) ..... Özel İsimler
İslām ..... Din
İslîm Barlas (İslīm Barlās) ..... Özel İsimler
islīmī ..... Sanat
ism ..... Filoloji
İsmail Cilvânî (İsmā'īl Cilvānī) ..... Özel İsimler
İsmail Çelme (İsmā'īl Çalma) ..... Özel İsimler
İsmail Han (İsmā'īl Ḫan) ..... Özel İsimler
İsmail Mîtâ (İsmā'īl Mītā) ..... Özel İsimler
İsmāʿil Şayḫi ..... Yiyecek
İstalif (Istālif) ..... Özel İsimler
İstergaç (lstarġaç) ..... Özel İsimler
istiʻānat ..... Sosyoloji
istidʻā ..... Sosyoloji

istifrāġ ..... Tıp
istiḥkāmî ..... Askerlik
istiḳāmat ..... Yönler
istiḳlāl ..... Sosyoloji
istimālat farmānı ..... Askerlik
istimdād ..... Sosyoloji
istirāḥat ..... Farmakoloji
iş ..... Meslek
ʿişḳ ..... Psikoloji
işkana ..... Yiyecek
İşkemiş (Işkamīş) ..... Özel İsimler
ʿişrat ..... Eğlence
iştiġāl ..... Meslek
it ..... Hayvanlar
iṭāʿat ..... Siyaset
itāb ..... Eğitim
iʿtibār ..... Sosyoloji
iʿtimādlıġ ..... Psikoloji
İtmek-Dabanı (Ītmāk-Dābānī) ..... Özel İsimler
iṭmīnān ..... Hukuk
itmīnānî ..... Hukuk
ittifāḳ ..... Siyaset
ittifāḳāt ..... Siyaset
ʿivaż ..... Sosyoloji
ʿiyāl ..... Akrabalık
iyālat ..... Çevre ve Şehircilik
izāra ..... İnşaat
iżṭirāb ..... Psikoloji
iżṭirār ..... Psikoloji
ḳā'ida ..... Hukuk
Kaba (Ḳabā) ..... Özel İsimler
kabāb ..... Yiyecek
Kabadiyân (Ḳubādiyān) ..... Özel İsimler

ḳabāḥat ..... Hukuk
ḳabaḳ ..... Yiyecek
ḳabal ..... Askerlik
ḳabāyil ..... Tarih
kabg-i darī ..... Hayvanlar
Kâbil (Kābil) ..... Özel İsimler
Kâbil (Kābil) nehri ..... Özel İsimler
ḳabīla ..... Tarih
Kâbilî Ahmed Kâsım (Kābilī Aḥmed Ḳāsim) ..... Özel İsimler
kabīsa ..... Matematik
ḳābiż ..... Askerlik
ḳabr ..... Çevre ve Şehircilik
kabūtar ..... Hayvanlar
kabūtarḫāna ..... Mimari
Kâbüd (Kābud) ..... Özel İsimler
ḳabża ..... Askerlik
kacḫuluḳ ..... Felsefe
ḳaçar ..... Tıp
ḳadaġa ..... Askerlik
ḳadam ..... Matematik
ḳadd ..... Sanat
kadhal ..... Yiyecek
kadḫudā ..... Meslek
kadḫudālıḳ ..... Meslek
Kadı Ciyâ (Ḳāżī Ciyā) ..... Özel İsimler
Kadı Gulâm (Ḳāżī Ġulām) ..... Özel İsimler
Kadı İhtiyâr (Ḳāżī Īḫtiyār) ..... Özel İsimler
ḳadīm ..... Felsefe
ḳadīmī ..... Felsefe
Kadir-Birdi Gavânî (Ḳādir-Bīrdī Ġāvanī) ..... Özel İsimler
kadū ..... Mimari
kāf ..... Filoloji
ḳāf ..... Filoloji

ḳafas ..... Mimari
kāfır ..... Din
kafīl ..... Hukuk
Kâfiristan (Kāfiristān) ..... Özel İsimler
ḳāfiya ..... Edebiyat
kāġaẕ ..... Eğitim
Kâhân (Kāhān) ..... Özel İsimler
kahār ..... Meslek
Kahluga veya Kagulga (Ḳahluġa, Ḳaluġa) ..... Özel İsimler
Kâhmerd (Kāhmard, Kahmard) ..... Özel İsimler
ḳahr ..... Psikoloji
ḳaḳ goşt ..... Yiyecek
ḳaḳ ..... Yiyecek
kaka balıḳ ..... Hayvanlar
Kakşal (Ḳaḳşāl) ..... Özel İsimler
kāl ..... Hukuk
ḳal'agīrlik ..... Askerlik
Kal'a-i Zafer (Ḳal'a-i Ẓafar) ..... Özel İsimler
ḳal'a ..... Mimari
ḳālab ..... Askerlik
kalahara ..... Hayvanlar
kalālat ..... Tıp
kalām ..... Eğitim
ḳalam ..... Eğitim
ḳalam ..... Meslek
kala-manāra ..... Askerlik
ḳalamī ..... Eğitim
ḳalamraw ..... Siyaset
ḳalandar ..... Felsefe
ḳalandarî ..... Din
kalandī ..... Meslek
kalāntarî ..... Siyaset
Kalat (Kalat ve Kalat) ..... Özel İsimler

Kalât (Ḳalāt) ..... Özel İsimler
ḳalb ..... Askerlik
Kâlencer (Kālancar) ..... Özel İsimler
Kalender Piyâde (Ḳalandar Piyāda) ..... Özel İsimler
ḳalla ..... Tıp
ḳallāşlıḳ ..... Felsefe
ḳallāşlıḳ ..... Hukuk
Ḳalmāḳ ..... Tarih
ḳalpaḳ ..... Giyim
Kâlpî (Kālpī) ..... Özel İsimler
ḳaltaġaylıḳ ..... Sosyoloji
ḳalya ..... Yiyecek
ḳalya ..... Yiyecek
kamāl ..... Felsefe
kamālī ..... Farmakoloji
kamān-ı guroha ..... Askerlik
kamān-i çāçī ..... Askerlik
kamān-i guroha ..... Askerlik
kamar ..... Giyim
kamar-ḫancar ..... Askerlik
ḳamçı ..... Hayvanlar
Kâme (Kāma) ..... Özel İsimler
ḳamış ..... Bitkiler
kamiyyat ..... Matematik
Kâmran Mirza (Kāmrān Mīrzā) ..... Özel İsimler
kān ..... Jeoloji
ḳan ..... Tıp
ḳanat ..... Hayvanlar
Kanber Ali (Ḳanbar ʻAlī) ..... Özel İsimler
Kanber Ali Bey (Ḳanbar ʻAlī Bég) ..... Özel İsimler
Kanber Ali Bey (Ḳanbar ʻAlī Bég) ..... Özel İsimler
Kanber Ali Sellâh (Ḳanbar ʻAlī Sallāḥ) ..... Özel İsimler
Kanber Bi Mervî (Ḳanbar Bī Marvī) ..... Özel İsimler

kancal ..... Hayvanlar
Kandahar (Ḳandahār) ..... Özel İsimler
Kandahar (Ḳandahār) dağı ..... Özel İsimler
kanér ..... Bitkiler
Kân-i Âbgîr (Kān-ı Ābgīr) ..... Özel İsimler
Kân-i Gil (Kān-ı Gil) ..... Özel İsimler
Kanûc (Ḳannawc veya Kanauj) ..... Özel İsimler
ḳānūn ..... Müzik
Kânvâ (Kānuā) ..... Özel İsimler
Kânvehîn (Kānvahīn) ..... Özel İsimler
ḳap ..... Mimari
ḳapaġan ..... Askerlik
ḳapu ..... Mimari
ḳar ..... Meterolojik Olaylar
ḳara ..... Hayvanlar
ḳara ..... Ticaret
Kara Ahmed Yurtçı (Ḳarā Aḥmad Yūrtçī) ..... Özel İsimler
Kara Barlas (Ḳarā Barlās) ..... Özel İsimler
ḳara su ..... Coğrafya
ḳara üzüm ..... Yiyecek
ḳara ..... Askerlik
ḳara ..... Renkler
Kara-Bağ (Ḳarā-Bāġ) ..... Özel İsimler
Kara-Bulak (Ḳarā-Būlāḳ) ..... Özel İsimler
Kara-Bulut (Ḳarā-Būlūt) ..... Özel İsimler
Karaça (Ḳarāça) ..... Özel İsimler
ḳaraçu ..... Hukuk
ḳarakéyik ..... Hayvanlar
Ḳaraḳoyluġ ..... Tarih
Kara-Köl (Ḳarā-Köl) ..... Özel İsimler
Kara-Köz Begim (Ḳarā-Köz Bégim) ..... Özel İsimler
Kara-Köz Begim (Ḳarā-Köz Bégim) ..... Özel İsimler
Kara-Kûbe (Ḳarā-Köba) ..... Özel İsimler

Kara-Kuzı (Ḳarāḳūzī)..... Özel İsimler
ḳaraḳuzı börk ..... Giyim
karam..... Psikoloji
karāmat..... Din
kāranda ..... Meslek
Karangrık (Ḳārangrīḳ veya Karanaygerik - Ḳārānāygriḳ) ..... Özel İsimler
ḳarangġu..... Fizik
ḳarār..... Hukuk
ḳarār..... Hukuk
Kara-Ribat (Ḳarā-Ribāṭ) ..... Özel İsimler
Kara-Su (Âb-ı Ralmet, Siyâh Âb) ..... Özel İsimler
ḳara-tayaḳ ..... Askerlik
Kara-Tigin (Ḳarā-Tékin) ..... Özel İsimler
Karatû (Ḳarātū) ..... Özel İsimler
kāravān..... Hayvanlar
kāravānsarā..... Mimari
ḳaravul..... Askerlik
ḳarayémiş ..... Yiyecek
ḳarayıġaç ..... Bitkiler
karb..... Matematik
Karbuğ (Ḳarbūġ veya Karpuk) dağı ..... Özel İsimler
ḳarça ..... Hayvanlar
ḳarçıġay..... Hayvanlar
kārd band ..... Askerlik
Kārdī şaftālū ..... Yiyecek
kāréz..... Mimari
kārézlıġ..... Meslek
karg ..... Hayvanlar
ḳarġa..... Hayvanlar
karh..... Psikoloji
ḳarı..... Matematik
ḳarı..... Sosyoloji
ḳarılıḳ ..... Sosyoloji

ḳarın ..... Tıp
ḳarış ..... Matematik
ḳarīb ..... Yönler
kārīgar ..... Meslek
ḳarīna ..... Çevre ve Şehircilik
ḳarḳand ..... Bitkiler
ḳarḳara ..... Hayvanlar
ḳarḳara ..... Hayvanlar
Karlugaç Bahşı (Ḳārlūġāç Baḫşī) ..... Özel İsimler
ḳarluġaç ..... Hayvanlar
Karluk (Ḳārlūḳ) ..... Özel İsimler
Ḳarluḳ ..... Tarih
karmak ..... Yiyecek
ḳarn ..... Matematik
karna ..... Yiyecek
karonda ..... Yiyecek
karor ..... Matematik
Karşı (Ḳarşī) ..... Özel İsimler
ḳarşı ..... Çevre ve Şehircilik
kāsa ..... Mimari
ḳaṣaba ..... Çevre ve Şehircilik
ḳaṣabaça ..... Çevre ve Şehircilik
Kâsân (Kāsān) ..... Özel İsimler
Kâsım Aceb (Ḳāsim ʻAcab) ..... Özel İsimler
Kâsım Ali Tiryâkî (Ḳāsim ʻAlī Tiryākī) ..... Özel İsimler
Kâsım Bey Koçın (Ḳāsim Bég Kôçīn) ..... Özel İsimler
Kâsım Dulday (Ḳāsim Dūldāy) ..... Özel İsimler
Kâsım Han (Ḳāsim Ḫān) ..... Özel İsimler
Kâsım Hanike Argun (Ḳāsim Ḫanīka Arġūn) ..... Özel İsimler
Kâsım Hoca (Ḳāsim Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Kâsım Hüseyin Sultan (Ḳāsim Ḥusayn Sulṭān) ..... Özel İsimler
Kâsım Kökeltaş (Ḳāsim Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
Kâsım Mirâhûr (Ḳāsim Mīrāḫūr) ..... Özel İsimler

Kâsım Senbelî (Ḳāsim Sambalī) ..... Özel İsimler
Kâsım Sultan (Ḳāsim Sulṭān) ..... Özel İsimler
ḳaṣīda ..... Edebiyat
Ḳaṣīda-i Burda ..... Edebiyat
ḳaş ..... Siyaset
ḳaş ..... Tıp
Kâşgar (Kāşġar) ..... Özel İsimler
kāşī ..... İnşaat
kāşīkārlıḳ ..... Meslek
Kaşka (Ḳāşḳa) ..... Özel İsimler
Kaşka Mahmud (Ḳāşḳa Maḥmūd) ..... Özel İsimler
ḳaşuḳ ..... Mimari
kat ..... Mimari
ḳaṭʿ ..... Sosyoloji
ḳatıġ ..... Yiyecek
Kātik ..... Matematik
ḳatl ..... Hukuk
Kâtleng (Kātlang) ..... Özel İsimler
ḳatl-i ʿāmm ..... Hukuk
kattār ..... Askerlik
ḳauçın ..... Askerlik
kāvāk ..... İnşaat
kaval kukrī ..... Bitkiler
ḳavġunçı ..... Askerlik
ḳavruḳ ..... Yiyecek
ḳavun ..... Yiyecek
ḳavunçı ..... Meslek
ḳawl ..... Askerlik
ḳawlūnc ..... Tıp
ḳawm ..... Askerlik
ḳawm ..... Sosyoloji
ḳawm ..... Tarih
ḳaws ..... Astroloji

ķay ..... Tıp
ķaya ..... Coğrafya
Kayaktû (Ķayāķtū) ..... Özel İsimler
ķayaş ..... Akrabalık
kayfıyyat ..... Psikoloji
Kayın (Kāyin) ..... Özel İsimler
ķayın ata ..... Akrabalık
ķayın ..... Akrabalık
ķayın-ini ..... Akrabalık
ķāyim ..... Felsefe
Kaymas Türkmen (Ķāytmās Türkmen) ..... Özel İsimler
Kaysar (Ķāyṣār) ..... Özel İsimler
ķaytal ..... Hayvanlar
Kayyam Bey Orduşah (Ķayyām veya Ķivām Bég Ordūşāh) ..... Özel İsimler
ķaz kabābı ..... Yiyecek
ķaz yumurtġası ..... Yiyecek
ķaz ..... Hayvanlar
ķażā ..... Din
ķazaķ ..... Hukuk
Ķazāķ ..... Tarih
ķazaķlıķ ..... Siyaset
Kazan (Ķazān) ..... Özel İsimler
ķazan ..... Askerlik
ķazan ..... Mimari
ķazı ..... Yiyecek
ķāżī ..... Meslek
ķaznaķlıġ ..... Sanat
ķazuķ ..... Mimari
ķāzūrāt ..... Tıp
kécim ..... Askerlik
kéçé ..... Matematik
Keçe-Kût (Kaça-Kot) ..... Özel İsimler
kéçit ..... Coğrafya

Keçve (Kaçvah) ..... Özel İsimler
Kedî-Hezâre (Kādī-Hazāra) ..... Özel İsimler
Kehdistan (Kandistān) ..... Özel İsimler
Kehlûr (Kahlūr) ..... Özel İsimler
Kehrâc (Kahrāc) ..... Özel İsimler
kéklik ..... Hayvanlar
Kekûrâ (Kakorā) ..... Özel İsimler
kéla ..... Yiyecek
Kelâl (Kulāl) ..... Özel İsimler
Kelânûr (Kalānūr) ..... Özel İsimler
Kelde-Kehâr (Kalda-Kahār) ..... Özel İsimler
kele ..... Hayvanlar
keles ..... Hayvanlar
Kel-Kaşuk (Kal-Ḳāşūḳ) ..... Özel İsimler
Kemâl Şerbetçi (Kamāl Şarbatçī) ..... Özel İsimler
Kemâleddin Hüseyin Gâzürgehî (Kamāl al-Dīn Ḥusayn Gāzurgahī) .... Özel İsimler
Kemâleddin Kanak (Kabak) (Kamāl al-Dīn Ḳanāḳ veya Ḳabāḳ) ..... Özel İsimler
kéme ..... Taşımacılık
kémeçi ..... Meslek
kémekine ..... Taşımacılık
Kemerî (Kamarī) ..... Özel İsimler
Kemrûd (Kamrûd) ..... Özel İsimler
Kenâr (Kanār) ..... Özel İsimler
Kenbay (Kanbāy) ..... Özel İsimler
Kendâr (Kandār) ..... Özel İsimler
Kend-Bâdem (Kand-Bādam) ..... Özel İsimler
Kendger (Kandgar) ..... Özel İsimler
Kendirlik (Kandīrlīk) ..... Özel İsimler
kéngéş ..... Siyaset
kénglik ..... Mimari
ként ..... Çevre ve Şehircilik
kéora ..... Bitkiler
kepe ..... Mimari

Kepek veya Kepe (Kapak, Kīpak, Kapa) ..... Özel İsimler
Kepek-Bi (Kapak ve Köpak Bég) ..... Özel İsimler
kepeneklig ..... Giyim
kerçe ..... Hayvanlar
Kerel (Karal) veya Kermâl ..... Özel İsimler
Kere-Mânikpûr (Kara-Mānikpūr) ..... Özel İsimler
Kerim-Birdi (Karīm-Bīrdī) ..... Özel İsimler
Kerimdâd Hudaydâd Türkmen (Karīmdād Ḫudāydād Turkmān) ..... Özel İsimler
Kerk (Kark) ..... Özel İsimler
Kerki (Kirkī) ..... Özel İsimler
Kermâş (Karmāş veya Kermâs) ..... Özel İsimler
Kermçend (Karmçand) ..... Özel İsimler
Kermine (Karmīna) ..... Özel İsimler
Kermnâs (Karmnās veya Karmanāsa) ..... Özel İsimler
Kernân (Karnān veya Kermân) ..... Özel İsimler
Kerre (Karra) ..... Özel İsimler
Kes (Kas) ..... Özel İsimler
késim ..... Ticaret
Keşmir (Kaşmīr) ..... Özel İsimler
Keştûd (Kaştūd) ..... Özel İsimler
kete - baş atımı ..... Matematik
kétmen ..... Askerlik
kétmen ..... İnşaat
Kette Bey (Katta Bég) ..... Özel İsimler
Kette-Mah (Kete-Māh) ..... Özel İsimler
Kettevâz (Katavāz) ..... Özel İsimler
Kettûr (Kattūr) ..... Özel İsimler
Kevârî (Kuvārī) ..... Özel İsimler
kéyik ..... Hayvanlar
kéyim ..... Giyim
kéyin ..... Yönler
kéymék ..... Giyim
kézek ..... Yiyecek

ḳıl ..... Müzik
ḳıl ..... Tıp
Kılagu (Ḳīlāġū) ..... Özel İsimler
ḳılıç ..... Askerlik
ḳıl-ḳuyruk ..... Hayvanlar
ḳıltıḳ ..... Hayvanlar
ḳımız ..... Yiyecek
ḳın ..... Psikoloji
ḳın ..... Askerlik
Kıpçak (Ḳīpçāḳ) ..... Özel İsimler
Ḳıpçaḳ ..... Tarih
ḳır ..... Coğrafya
ḳıraḳ ..... Coğrafya
ḳırġavul ..... Hayvanlar
Kırık-Arık (Ḳirīḳ veya Ḳīrḳ Arīḳ) ..... Özel İsimler
ḳırḳ ..... Matematik
ḳısıġ ..... Tıp
Kısımtay Mirza (Ḳisimtay Mīrzā) ..... Özel İsimler
ḳış ..... Matematik
ḳışlaġ üyi ..... Mimari
ḳışlaġ ..... Mimari
ḳız ..... Akrabalık
ḳız ..... Sosyoloji
Kızıl (Ḳīzīl) ..... Özel İsimler
ḳızıl ..... Renkler
Ḳızılbaş ..... Din
ḳızılgul ..... Bitkiler
ḳızılkéyik ..... Hayvanlar
Kızıl-Su (Surh-Âb) ..... Özel İsimler
ḳıznabīra ..... Akrabalık
Kîb ..... Tarih
ḳibla ..... Mimari
Kiçik Ali (Kīçīk ‘Alī) ..... Özel İsimler

Kiçik Bâkî Divâne (Kīçīk Bāḳī Dīvāna) ..... Özel İsimler
Kiçik Begim (Kīçīk Bégim) ..... Özel İsimler
Kiçik Bey (Kīçīk Bég) ..... Özel İsimler
Kiçik Hoca (Kīçīk Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Kiçik Mirza (Kīçīk Mīrzā) ..... Özel İsimler
kiçiklik ..... Sosyoloji
Kiçik-Mah (Kīçīk-Māh) ..... Özel İsimler
Kiçkine Tunkatar (Kīçkīna Tūnḳaṭār) ..... Özel İsimler
Kilâgâhî (Kīlāgāhī) ..... Özel İsimler
kilīd ..... Mimari
Kilif (Kilif) ..... Özel İsimler
kilim ..... Mimari
Kilîre (Kilīra veya Kelpehre) ..... Özel İsimler
ḳimar ..... Eğlence
ḳīmat ..... Ticaret
kimsen ..... Giyim
kīna ..... Sosyoloji
kīna ..... Psikoloji
kinār ..... Coğrafya
kināyatî ..... Edebiyat
kine ..... Psikoloji
kīpā ..... Yiyecek
Kipek Kulı Baba (Kéyik Ḳulī Bābā) ..... Özel İsimler
ḳirāʿatʿilmı ..... Eğitim
kirāhat-i ṭab ..... Psikoloji
Kirâ-Su (Kirā-Sū) ..... Özel İsimler
kirc ..... Matematik
kirc ..... Yiyecek
kirinc ..... Yiyecek
Kirman (Kirmān) ..... Özel İsimler
kirnī ..... Yiyecek
ḳiṣāṣ ..... Hukuk
ḳismat ..... Din

ḳismat ..... Ticaret
Kisrî takı, (Tāḳ-i Kisrā) ..... Özel İsimler
ḳiṣṣa ..... Edebiyat
ḳiṣṣaḫʷān ..... Meslek
kīstan ..... Askerlik
kiş ..... Giyim
kiş ..... Hayvanlar
kişi ..... Sosyoloji
kişi ..... Sosyoloji
Kişm (Kişm) ..... Özel İsimler
Kişm (Kişm) ..... Özel İsimler
kişmiş ..... Yiyecek
kiştībān ..... Meslek
kişvar ..... Siyaset
ḳiṭ'alar ..... Edebiyat
ḳiṭ'a ..... Edebiyat
kitāb ..... Edebiyat
kitāb ..... Eğitim
kitāba ..... Mimari
kitābat ..... Eğitim
kitābḫāna ..... Mimari
kitāb-i fiḳh ..... Edebiyat
ḳitāl ..... Askerlik
kitf ..... Tıp
Kitin-Kara Sultan (Kītīn-Ḳarā Sulṭān) ..... Özel İsimler
Kīvī ..... Tarih
ḳiyāmat ..... Din
kiyiz ..... Giyim
ḳoba ..... Sosyoloji
Koç Argun (Ḳôç Arġūn) ..... Özel İsimler
Koç Bey (Kôç Bég) ..... Özel İsimler
Koç Bey (Kôç Bég) ..... Özel İsimler
ḳoçḳar ..... Hayvanlar

koh ..... Coğrafya
koha ..... Askerlik
ḳol ..... Askerlik
ḳol ..... Tıp
ḳoltuḳ ..... Tıp
ḳonalġa ..... Mimari
ḳonḳar ..... Renkler
ḳopuz ..... Müzik
ḳor ..... Askerlik
ḳor ..... Giyim
kor ..... Tıp
ḳorbégi ..... Meslek
ḳorçı ..... Meslek
ḳorġan ..... Mimari
ḳorḳaḳlıḳ ..... Psikoloji
kornamaklik ..... Psikoloji
ḳoruġ ..... Coğrafya
Koş-Tigirmen (Ḳūş-Tīgīrmān) ..... Özel İsimler
ḳoşuġ ..... Edebiyat
ḳoşun ..... Askerlik
ḳotan ..... Hayvanlar
ḳotas ..... Hayvanlar
ḳotas-i baḥrī ..... Hayvanlar
kotvāllıḳ ..... Meslek
ḳoy ..... Hayvanlar
koyal ..... Hayvanlar
ḳoyang ..... Tıp
ḳoyçı ..... Meslek
ḳoyı ..... Yönler
ḳoyun ..... Tıp
köç ..... Sosyoloji
köçülgeri ..... Hayvanlar
kögüs ..... Tıp

Köhne-Nânî (Kuhna-Nānī) ..... Özel İsimler
kök ..... Renkler
Kökçe (Kūkça) ..... Özel İsimler
Kök-Saray (Kök-Sarāy) ..... Özel İsimler
kökşıbaḳ ..... Bitkiler
köl ..... Coğrafya
Köl-i Megâk (Kūl-i Muġāk) ..... Özel İsimler
Köl-Melik (Kūl-Malik) ..... Özel İsimler
kömék ..... Askerlik
kömük ..... Hayvanlar
könglek ..... Giyim
köngül ..... Tıp
köprüg ..... Mimari
köşk ..... Mimari
Köşk (Kūşk) ..... Özel İsimler
köt ..... Sosyoloji
köt ..... Tıp
kötel ..... Coğrafya
Kötel-i Zirrîn (Kūtal-i Zirrīn) ..... Özel İsimler
köylek ..... Giyim
köz bağı ..... Tıp
köz ..... Tıp
közni yumup açḳunça ..... Matematik
kūça ..... Çevre ve Şehircilik
kūçaband ..... Mimari
Kûçe-Bağ (Kūça-Bāġ) ..... Özel İsimler
Kudsiye (Ḳudsīya) ..... Özel İsimler
ḳudūrat ..... Psikoloji
kuffār ..... Din
Kûfîn (Kūfīn) ..... Özel İsimler
ḳufl ..... Mimari
kūft ..... İnşaat
Kûhek (Kohak veya Kūhik) ..... Özel İsimler

Kûhek (Kūhik veya Kūhak) ..... Özel İsimler
Kûh-i Beçe (Kūh-i Baççа)..... Özel İsimler
Kûh-i Cûd (Kūh-i Cūd)..... Özel İsimler
Kûh-i Sâf (Kūh-i ṣāf) ..... Özel İsimler
Kûh-i Sefîd (Kūh-i Safīd) ..... Özel İsimler
Kûhistan (Kahistan) ..... Özel İsimler
Kuhka (Ḳuhḳa) ..... Özel İsimler
kūhpāya ..... Coğrafya
Kûkî Baba-Kaşka (Kūkī Bābā Ḳaşḳa) ..... Özel İsimler
ḳul ..... Sosyoloji
Kul (Ahmed) Aruk (Ḳul Aḥmed Aruḳ) ..... Özel İsimler
Kûl (Koil) ..... Özel İsimler
ḳulaç ..... Matematik
ḳulaġ ..... Tıp
kulāh..... Giyim
kulāhdār..... Siyaset
ḳulan ..... Hayvanlar
ḳulan ḳuyruḳı ..... Bitkiler
Kul-Bayezid Bekâvul (Ḳul-Bāyazīd Bökāvul) ..... Özel İsimler
Kulbe (Kulba) ..... Özel İsimler
Kulbe (Ḳulba) ..... Özel İsimler
ḳul-huwa'llāhnı bismiʿllāh bile oḳuġunça ..... Matematik
Kulı Bey Argun (Ḳulī Bég Argūn) ..... Özel İsimler
Kulike Kâşgarî (Ḳulika Kāşġarī) ..... Özel İsimler
ḳulla..... Coğrafya
ḳullāb..... Giyim
kullī ..... Matematik
ḳulluḳ ..... Meslek
ḳulluḳçı ..... Meslek
Kul-Muhammed Bugda (Ḳul-Muḥammad Baġdādi)..... Özel İsimler
Kul-Muhammed Ûdî (Ḳul-Muḥammad 'Ûdī) ..... Özel İsimler
Kul-Nazar Tagayî (Ḳul-Naẕar Ṭaġāyī) ..... Özel İsimler
ḳum..... İnşaat

ḳumāş ton ..... Giyim
ḳumāş ..... Giyim
ḳumāş-pūş ..... Giyim
kūn ..... Tıp
kunār ..... Yiyecek
kunc ..... Mimari
Kûndbe (Gūndna veya Kūndih) ..... Özel İsimler
kūndih ..... Sosyoloji
Kunduz (Ḳunduz) ..... Özel İsimler
kungura ..... Coğrafya
kungura ..... Mimari
kūra ..... Mimari
kūra ..... Jeoloji
Ḳurānī ..... Tarih
ḳuratu ..... Hayvanlar
ḳurayāt ..... Çevre ve Şehircilik
Kurban Çarhî (Ḳurbān Çarḫī) ..... Özel İsimler
Ḳurbān'īdı ..... Din
ḳurçı ..... Meslek
Kûre (Kūra) ..... Özel İsimler
Kûre-Ketri (Kūra-Katrī) ..... Özel İsimler
Kûrre (Korra veya Kûrere) ..... Özel İsimler
kursī ..... Mimari
Kuruk-Say (Ḳūrūḳ- Sāy) ..... Özel İsimler
Kusem bin Abbas (Ḳusam ibn-i'Abbās) ..... Özel İsimler
ḳuş ..... Hayvanlar
ḳuşçı ..... Meslek
Kuşhâne (Ḳūşḫāna) ..... Özel İsimler
Kuşhâne (Ḳūşḫāna) çayırı ..... Özel İsimler
Kuş-Künbed (Ḳūş-Kunbad) ..... Özel İsimler
ḳuşlaġ ..... Hayvanlar
Kuş-Nâdir (Ḳūş-Nāvar) ..... Özel İsimler
kuştī ..... Spor

kuştigīr ..... Spor
kuştīgīr ..... Spor
kuştīgīrlıḳ ..... Spor
kūtahpāy ..... Hayvanlar
ḳūtî ..... Yiyecek
Kûtile (Kotla) ..... Özel İsimler
Kûtile (Kotla) ..... Özel İsimler
Kutluk Hoca Kökeltaş (Ḳutluḳ Ḫʷāca Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
Kutluk Muhammed Barlas (Kutluk Muḥammad Barlas) ..... Özel İsimler
Kutluk-Kadem (Ḳutluḳ-Ḳadam) köprüsü ..... Özel İsimler
Kutluk-Kadem (Ḳutluḳ-Ḳadam) ..... Özel İsimler
Kutluk-Kadem Karavul (Ḳutluḳ-Ḳadam Ḳarāvul, calāl al-Dīn) ..... Özel İsimler
Kutluk-Nigâr Hanım (Ḳutluḳ-Nigār Ḫānīm) ..... Özel İsimler
ḳuṭṭaʿuṭṭarīḳ ..... Hukuk
Kutub Han Servânî (Ḳuṭb Ḫān Sarvānī) ..... Özel İsimler
kutûb ..... Eğitim
Kutuk Begim (Ḳataḳ Bégim) ..... Özel İsimler
ḳuvvat ..... Fizik
Kuwār ..... Matematik
kūy ..... Çevre ve Şehircilik
Kûy-i Pâyân (Kūy-i Pāyān) ..... Özel İsimler
ḳuyrıḳ ..... Hayvanlar
kūza ..... Mimari
ḳuzarbandlıḳ ..... Coğrafya
ḳuzı ..... Giyim
ḳuzı ..... Hayvanlar
küç ..... Fizik
Küçüm Han (Kūçūm Ḫān) ..... Özel İsimler
Kühet (Kuhat) ..... Özel İsimler
Kührâm (Ghurām) ..... Özel İsimler
Kührî (Kuhrī) ..... Özel İsimler
Kühten (Kohtan veya Kohtin) ..... Özel İsimler
kükéldaş ..... Akrabalık

Külegrâm (Kulahgrām) ..... Özel İsimler
Külkine (Kulkīna, Gulkana) ..... Özel İsimler
kümiş ..... Kimya
kümüş taşı ..... Matematik
kün ..... Matematik
Künbed-Çemen (Kunbad-Çaman) ..... Özel İsimler
Künbezek (Kunbaẕak) ..... Özel İsimler
Kündle (Kundla veya Kandla) ..... Özel İsimler
kündüz ..... Matematik
Küner (Kunar) ..... Özel İsimler
künî ..... Matematik
kürek ..... Tarım
kürek ..... İnşaat
Kürre-i Tâziyân (Kurra-i Tāziyān) ..... Özel İsimler
Kürye (Kurya) ..... Özel İsimler
Küsâr (Kusār) ..... Özel İsimler
küyew ..... Akrabalık
küz ..... Matematik
lācavard ..... Kuyumculuk
lāf ..... Edebiyat
lafẓ ..... Edebiyat
lafẓ ..... Filoloji
Lâhûr (Lāhūr) ..... Özel İsimler
laḥẓa ..... Matematik
lak ..... Matematik
laklak ..... Hayvanlar
lāla ..... Bitkiler
Lamġānī ..... Filoloji
Landar ..... Tarih
lang ..... Tıp
langota ..... Giyim
laşkar ..... Askerlik
laşkarkaşlik ..... Meslek

lata ..... Giyim
Latif Sultan Ağaça (Laṭīf Sulṭān Āġāça) ..... Özel İsimler
Lâtife Begim (Laṭīfa veya Laṭīf Bégim) ..... Özel İsimler
Lât-Kend (Lāt-Kand) ..... Özel İsimler
lavand ..... Hukuk
lavandlıḳ ..... Felsefe
Laylī u Macnūn ..... Edebiyat
laziz ..... Yiyecek
Leklekân (Laklakān) ..... Özel İsimler
Leknû (Laknawr) ..... Özel İsimler
Leknûr (Laknaw) ..... Özel İsimler
Lemete-Kendi veya Mülte-Kendi (Lamata-Kandi) ..... Özel İsimler
Lemgan (Lamġān) ..... Özel İsimler
Lemganat (Lamġānāt) ..... Özel İsimler
Lenger Han (Langar Ḫān) ..... Özel İsimler
Lenger Han Niyazî (Langar Ḫān Niyāzī) ..... Özel İsimler
Lenger-i Mîr Giyâs (Langar-i Mir Gīyās) ..... Özel İsimler
līmū ..... Yiyecek
Lisānuʿt-Tayr ..... Edebiyat
liṭāfat ..... Felsefe
lūça ..... Hayvanlar
Ludiler ..... Tarih
luġat ..... Edebiyat
lūlī ..... Eğlence
lung ..... Giyim
Lutfi Bey (Luṭfī Bég) ..... Özel İsimler
Lühûger (Lahogar)
maʻrika ..... Askerlik
maʾāş ..... Psikoloji
maʾcūn ..... Farmakoloji
maʾīşat ..... Ticaret
maʾmanî ..... Mimari
maʾmūr ..... Mimari

ma’mūra ..... Mimari
Ma’sume Sultan Begim (Ma’ṣūma Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
Ma’sume Sultan Begim (Ma’ṣūma Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
ma’yūs ..... Psikoloji
maʿānī ..... Edebiyat
maʿbad ..... Din
maʿbad ..... Mimari
māʿbad ..... Tıp
mābayn ..... Yönler
mabhūt ..... Psikoloji
mablaġ ..... Ticaret
mabzūl ..... Psikoloji
macāzī ..... Edebiyat
maclis ..... Eğlence
maclisārālıḳ ..... Meslek
Maclisuʿn-uşşāḳ ..... Edebiyat
māda ..... Hayvanlar
madad ..... Sosyoloji
madāris ..... Mimari
madrasa ..... Mimari
Madu kurganı (Maza) ..... Özel İsimler
mafāṣil ..... Tıp
maftūḥ ..... Askerlik
maġlūb ..... Askerlik
maġlūbiyyat ..... Askerlik
maġrib ..... Yönler
maġz ..... Tıp
Mağfur Divan (Maġfūr Dīvān) ..... Özel İsimler
Māh ..... Matematik
mahall ..... Çevre ve Şehircilik
maḥalla ..... Çevre ve Şehircilik
mahallāt ..... Çevre ve Şehircilik
Mahan (Miḥan veya Mahzen) ..... Özel İsimler

maḫbūn ..... Edebiyat
Mâh-Çüçük (Māh-Çūçūk) ..... Özel İsimler
Mahdum Âlem (Maḫdūm ʻĀlam) ..... Özel İsimler
Mahdume Sultan Begim (Maḫdūma Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
maḫfī ..... Felsefe
maḥfūz ..... Felsefe
māhīḫāna ..... Avcılık
Mâhim Begim (Māhīm Bégim) ..... Özel İsimler
maḫmal ..... Giyim
Mahmand ..... Tarih
Mahmud (Maḥmūd) ..... Özel İsimler
Mahmud Barlas (Maḥmūd Barlās) ..... Özel İsimler
Mahmud Han Nûhânî (Maḥmūd Ḫān Nūḥānī) ..... Özel İsimler
Mahmud Han Servânî (Maḥmūd Ḫān Sarvānī) ..... Özel İsimler
Mahmud Köndürseng (Maḥmūd Kūndarsangak) ..... Özel İsimler
Mahmud Sultan (Maḥmūd Sulṭān) ..... Özel İsimler
maḥram ..... Sosyoloji
maḥsūl ..... Tarım
māhtāb ..... Astroloji
mahua ..... Bitkiler
maḥżar ..... Edebiyat
maḥzūf ..... Edebiyat
maḳābir ..... Çevre ve Şehircilik
Makam (Maḳām) ..... Özel İsimler
maḳbara ..... Çevre ve Şehircilik
maḳbūl ..... Felsefe
maḳdūr ..... Siyaset
maḳhūr ..... Askerlik
mākiyān ..... Hayvanlar
makr ..... Hukuk
maks ..... Sosyoloji
Maksud Suçı (Maḳsūd Sūçī) ..... Özel İsimler
maḳṣūd ..... Psikoloji

maʿḳūl ..... Felsefe
māl ..... Hayvanlar
malāmatî ..... Hukuk
mālik ..... Siyaset
mālik ..... Sosyoloji
māllıġ ..... Sosyoloji
maʿlūm ..... Felsefe
Mama-Hatun (Māmā-Hātūn) ..... Özel İsimler
Mamak Sultan (Mamāḳ Sulṭān) ..... Özel İsimler
mamālık ..... Siyaset
mamarr ..... Coğrafya
mambaʿ ..... Coğrafya
mamlakat ..... Siyaset
mamlakatdārlıḳ ..... Siyaset
mamnū ..... Hukuk
mamzūc ..... Yiyecek
manʿ ..... Hukuk
maʿnā ..... Edebiyat
manār ..... Mimari
Mândîş (Māndīş) ..... Özel İsimler
Mându (Māndū) ..... Özel İsimler
Mânesnî (Mānasnī) ..... Özel İsimler
Mangalvār ..... Matematik
Manglīġ ..... Tarih
mānī ..... Matematik
Mânikpûr (Mānikpūr) ..... Özel İsimler
manikyā ..... Hayvanlar
manḳūl ..... Edebiyat
Mân-Sing (Mān-Sing) ..... Özel İsimler
Mansur (Manṣūr) ..... Özel İsimler
Mansur Mirza (Manṣūr Mīrzā) ..... Özel İsimler
Manṭiḳuʿt-tayr ..... Edebiyat
manzil ..... Çevre ve Şehircilik

mar’ī ..... Sosyoloji
maral ..... Hayvanlar
marammat ..... İnşaat
maraż ..... Tıp
marca‘ ..... Sosyoloji
mardānalıḳ ..... Askerlik
marham ..... Farmakoloji
marīż ..... Tıp
marḳūm ..... Edebiyat
marmancān ..... Yiyecek
mārpéç ..... Mimari
Mârûf Fermülî (Ma’rūf Farmulī) ..... Özel İsimler
maʿrūf ..... Felsefe
Mârûf (Ma’rūf) ..... Özel İsimler
maṣāf ..... Askerlik
masākīn ..... Sosyoloji
masal ..... Edebiyat
maṣāliḥ ..... Meslek
mascid ..... Mimari
Masça (Masça) ..... Özel İsimler
masḫara ..... Felsefe
masnad ..... Siyaset
masnavī ..... Edebiyat
Masnavī ..... Edebiyat
masnaviyyāt ..... Edebiyat
masrūr ..... Felsefe
masṭūr ..... Edebiyat
maş’al ..... Mimari
māşa ..... Matematik
maşaḳḳat ..... Psikoloji
maşāyiḫ ..... Meslek
maşġūl ..... Meslek
maşġūlluḳ ..... Meslek

maşk ..... Eğitim
maşk ..... Mimari
maşraʿa ..... Çevre ve Şehircilik
maşrıḳ ..... Yönler
maʿşūḳ ..... Psikoloji
maʻşūḳluḳ ..... Psikoloji
Mâşûr (Māşūr) ..... Özel İsimler
maşvarat ..... Siyaset
matā ..... Hayvanlar
matā ..... Ticaret
maṭlaʻ ..... Edebiyat
maṭʻūn ..... Felsefe
Mâtürid (Māturīd) ..... Özel İsimler
mavāż ..... Çevre ve Şehircilik
Mâverâünnehir (Māvarā al-Nahir) ..... Özel İsimler
mavéz ..... Yiyecek
mawsim ..... Matematik
mawz ..... Yiyecek
mawża‘ ..... Çevre ve Şehircilik
may ..... Yiyecek
māya ..... Hayvanlar
mayda ..... Yiyecek
mayḫoşluḳ ..... Yiyecek
māyil ..... Psikoloji
maymūn ..... Hayvanlar
maysara ..... Askerlik
maʿyūb ..... Tıp
maza ..... Yiyecek
māzadzād ..... Akrabalık
mazār ..... Çevre ve Şehircilik
mazārāt ..... Çevre ve Şehircilik
mazdūr ..... Meslek
mazhab ..... Din

mazhablıġ ..... Din
mażmūn ..... Edebiyat
mażmūn ..... Edebiyat
mazrū‘ ..... Tarım
ma‘zūl ..... Siyaset
Mecdeddin Muhammed (Macd al-Dīn Muḥammad) ..... Özel İsimler
Medhâkûr (Madhākūr) ..... Özel İsimler
Medine (Madīna) ..... Özel İsimler
Megâk (Maġāk) ..... Özel İsimler
Mehâvîn (Mahāvīn) ..... Özel İsimler
Mehdî (Mahdī) ..... Özel İsimler
Mehdî Hoca (Mahdī Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Mehdî Sultan (Mahdī Sulṭān) ..... Özel İsimler
Mehdî Sultan (Mahdī Sulṭān) ..... Özel İsimler
Mehterlâm (Mahtarlām) ..... Özel İsimler
Mehter-Süleyman (Mahtar-Sulaymān) dağı ..... Özel İsimler
Mehûbe (Mahūba) ..... Özel İsimler
Meken (Makan) ..... Özel İsimler
Mekke (Makka) ..... Özel İsimler
Melârne (Malāna) ..... Özel İsimler
Melik Ali Kutnı (Malik ‘Āli Ḳūṭbī veya Ḳūçīnī) ..... Özel İsimler
Melik Bû Han (Malik Noḫān) ..... Özel İsimler
Melik Bû-Said Kemerî (Malik Bū-Sa’īd Kamarī) ..... Özel İsimler
Melik Hest Cencûhe (Malik Hast Cancūha) ..... Özel İsimler
Melik Kâsım Baba-Kaşka (Malik Ḳāsim Bāba-Ḳaşḳa) ..... Özel İsimler
Melik Muhammed Mirza (Malik Muḥammad Mīrzā) ..... Özel İsimler
Melik Musa (Malik Mūsā) ..... Özel İsimler
Melik Şah Mansur Yusuf-Zeyî (Malik Şāh Manṣūr Yūsuf-Zayī) ..... Özel İsimler
Melik Şah Süleyman (Malik Şāh Sulaymān) ..... Özel İsimler
Melik Şark (Malik Şarḳ) ..... Özel İsimler
Melikdâd Kerânî (Malikdād Karānī) ..... Özel İsimler
Melik-Kulı (Malik-Ḳulī) ..... Özel İsimler
Meliklerin Mescid Camii (Maliklarning Mascid-i Cāmi) ..... Özel İsimler

Melik-Pazarı (Bāzār-ī Malik) ..... Özel İsimler
Mellû Han (Mallū Ḫān) ..... Özel İsimler
Menâr (Manār) ..... Özel İsimler
Mendagan (Mundaġān) ..... Özel İsimler
Mendâv (Mandāv) ..... Özel İsimler
Mendâv (Mandāv) ..... Özel İsimler
Mendî (Mandī) ..... Özel İsimler
Mendrâver (Mandrāvar) ..... Özel İsimler
Meraga (Marāġa) ..... Özel İsimler
Merginan (Marġīnān) ..... Özel İsimler
Mergûb Köle (Marġūb Ḳūl) ..... Özel İsimler
Merv (Marv) ..... Özel İsimler
Mervçak (Maruçāḳ) ..... Özel İsimler
Mescid-i Laklaka (Mascid-i Laḳlaḳa) ..... Özel İsimler
Mescid-i Mukattâ (Mascid-i Muḳaṭṭa) ..... Özel İsimler
Mestî Çehre (Mastī Çahra) ..... Özel İsimler
Mestung (Mastūng) ..... Özel İsimler
Meşhed (Maşhad) ..... Özel İsimler
Meşt (Maşt) ..... Özel İsimler
méva ..... Yiyecek
Mevlânâ Abdurrahman Câmî (Mavlānā ‘Abd al-Raḥmān Cāmī) ..... Özel İsimler
Mevlânâ Mahmud Fârâbî (Mavlānā Maḥmūd Fārābī) ..... Özel İsimler
Mevlânâ Sâdeddin Teftâzânî (Mevlānā Sa’d al-Dīn Taftāzānī) ..... Özel İsimler
Mevlânâ Seydî (Mavlānā Masnadī) ..... Özel İsimler
Mevlânâ Şahâb Muammâî (Mavlānā Şihāb Mu’amma’ī) ..... Özel İsimler
Mevlânâ Şeyh Hüseyin (Mavlānā Şayḫ Ḥusayn) ..... Özel İsimler
Meydan (Meydān) ..... Özel İsimler
Meydan-ı Rüstem (Maydān-i Rustam) ..... Özel İsimler
Meymene (Maymana) ..... Özel İsimler
Mezar-ı Şah (Mazār-i Şāh) ..... Özel İsimler
Mezid Bey Argun (Mazīd Bég Ārġūn) ..... Özel İsimler
Mezid Tagayî (Mazīd Ṭaġāyī) ..... Özel İsimler
Mısır (Miṣr) ..... Özel İsimler

mısrā‘ ..... Edebiyat
Midnî Râv (Midnī Rāo) ..... Özel İsimler
miḥaffa ..... Taşımacılık
Mihendî (Mihandī) ..... Özel İsimler
Mihgrâm (Panc-grām) veya Miçgrâm ..... Özel İsimler
mihmān ..... Sosyoloji
mihmāndārlıḳ ..... Sosyoloji
miḥnat ..... Psikoloji
Mihr-Bân Hanım (Mihr-Bān Ḫānīm) ..... Özel İsimler
Mihr-Bânû Begim (Mihr-Bānū Bégim) ..... Özel İsimler
mihrgiyāh ..... Bitkiler
Mihr-Nigâr Hanım (Mihr-i Nigâr Ḫānīm) ..... Özel İsimler
Mihter Ferrâş (Mihtar Farrāş) ..... Özel İsimler
miḳdār ..... Matematik
Mîl (Mīl) ..... Özel İsimler
Millî Sûrûk (Millī Sūrduk) ..... Özel İsimler
Milvet (Milvat) ..... Özel İsimler
mimbar ..... Mimari
mināsé ..... Matematik
ming ..... Matematik
Mingli Bi Ağaça (Minglī Béy Aġāça) ..... Özel İsimler
Minglig Kökeltaş (Minglig Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
minnat ..... Din
Minûçihr Han (Minūçihr Ḫān) ..... Özel İsimler
Minûçihr Mirza (Minūçihr Mīrzā) ..... Özel İsimler
Mîr Ali Bey (Mīr ‘Alī Bég) ..... Özel İsimler
Mir Ali Kurçı (Mīr Alī Ḳūrçī) ..... Özel İsimler
Mîr Ali Mîrahûr (Mīr Alī Mīrāḥūr) ..... Özel İsimler
Mîr Ali Şîr Nevâî (Mīr ‘Alī Şīr Navā’ī) ..... Özel İsimler
Mîr Ataullah Meşhedî (Mīr ‘Aṭā’ Allāh Maşhadī) ..... Özel İsimler
Mîr Azû (Mīr ‘Azū veya Ġazū) ..... Özel İsimler
Mîr Büzürg Termizî (Mīr Buzurg Tarmiẕī) ..... Özel İsimler
Mîr Can (Mīr Cān) ..... Özel İsimler

Mîr Cemâleddin Muhaddis (Mīr Camāl al-Dīn Muḥaddiṯ) ..... Özel İsimler
Mîr Gıyâs (Mir Ġiyāṯ) ..... Özel İsimler
Mîr Gıyâs Tagayî (Mīr Ġiyāṯ Taġāyī) ..... Özel İsimler
Mîr Gîsû (Mīr Gīsū) ..... Özel İsimler
Mîr Heme (Mīr Haman) ..... Özel İsimler
Mîr- Hurd Bekâvul (Mīr Ḫurd Bakāvul) ..... Özel İsimler
Mîr Hüseyin Mu'ammâî (Mīr Ḥusayn Mu'ammā'ī) ..... Özel İsimler
Mîr İbrahim Kanunî (Mīr İbrāhīm Kānūnī) ..... Özel İsimler
Mîr Kâsım Dulday (Mīr Ḳāsim Duldāy) ..... Özel İsimler
Mîr Moğol (Mīr Moġūl) ..... Özel İsimler
Mîr Muhammed Câlebân (Mīr Muḥammad Cālabān) ..... Özel İsimler
Mîr Muhammed Mehdî Hoca (Mīr Muḥammad Mahdī Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Mir Muhammed Yusuf (Mīr Muḥammad Yūsuf) ..... Özel İsimler
Mîr Murtâz (Mīr Mumtāż) ..... Özel İsimler
Mîr Sengtrâş (Mīr Sangtrāş) ..... Özel İsimler
Mîr Ser-Berehne (Mīr Sarbirahna veya Barhana) ..... Özel İsimler
Mîr Seyid Ali Hemedânî (Mīr Sayyid 'Alī Hamadānī) ..... Özel İsimler
Mîr Veys (Pīr Vays) ..... Özel İsimler
mīr ..... Siyaset
Miranşah Mirza (Mīrānşāh Mīrzā) ..... Özel İsimler
Miranşah Mirza (Mīrānşāh Mīrzā) ..... Özel İsimler
Mīrānşāhī ..... Tarih
Mîrek Abdürrahim (Mīrak 'Abd al-Raḥīm) ..... Özel İsimler
Mîrek Can İrdi (Mīrak Cān Apardı) ..... Özel İsimler
Mîrek Kûr-Divân (Mīrak Kūr veya Gūr Dīvān) ..... Özel İsimler
Mîrek Mir Giyas (Mīrak Mīr Ġıyas) ..... Özel İsimler
Mîrek Türkmen (Mīrak Turkmān) ..... Özel İsimler
Mîrim (Mīrim) ..... Özel İsimler
Mîrim Divan (Mīrim Dīvān) ..... Özel İsimler
Mîrim Lâgarî (Mīrim Lāgarī) ..... Özel İsimler
Mîrim Nâsır (Mīrim Nāṣīr) ..... Özel İsimler
Mîrim Tarhan (Mīrim Tarḫān) ..... Özel İsimler
mirrīḫ ..... Astroloji

mīrsipāh..... Meslek
Mîrşah Bey (Mīrşāh Bég)..... Özel İsimler
Mîrşah Koçın (Mīrşāh Ḳūçīn)..... Özel İsimler
mīrtīmūrī ..... Yiyecek
Mirza Ahmed Ali Fârisî Barlas (Mīrzā Aḥmad ʻAlī Fārisī Barlās) ... Özel İsimler
Mirza Bey Frengibâz (Mīrzā Bég Frangībāz) ..... Özel İsimler
Mirza Bey Keyhusrevî (Mīrzā Bég Kayḫusravī) ..... Özel İsimler
Mirza Ferruh (Mirzā Farrūḥ)..... Özel İsimler
Mirza Hamamı (Mīrzā Ḥammāmı) ..... Özel İsimler
Mirza Köprüsü (Mīrzā Köprügi)..... Özel İsimler
Mirza Moğul (Mīrzā Moġūl)..... Özel İsimler
mīrzā..... Siyaset
mīrzādalıḳ..... Siyaset
Mirza-i Melvî Karluk (Mīrzā-i Malvī Ḳārlūḳ)..... Özel İsimler
Mirza-i Tebrizî (Mīrzā-i Tabrīzī)..... Özel İsimler
Mirza-Kulı Kökeltaş (Mīrzā-Ḳulī Kūkaltāş)..... Özel İsimler
mis ..... Kimya
mis ṭabaḳ ..... Mimari
misḳāl..... Matematik
misṭar..... Eğitim
misvāk ..... Mimari
Mite-Kece (Mīta-Kaça) ..... Özel İsimler
Mivât (Mīvāt) ..... Özel İsimler
Miyân Kâl (Miyān-Kāl) ..... Özel İsimler
Miyân vilayeti (Miyān-Vilāyat)..... Özel İsimler
Miyân-Dû-Âb (Miyān-Dū-Āb) ..... Özel İsimler
miyāngīrlıḳ..... Spor
Miyân-Süleyman (Miyān-Sulaymān) ..... Özel İsimler
mīzān..... Astroloji
Mīzānu’l-awzān ..... Edebiyat
Moğul Abdülvehhâb (Moġūl ʻAbd al-Vahhāb) ..... Özel İsimler
Moğul Bey (Moġūl Bég)..... Özel İsimler
Moğul Bey (Moġūl Bég)..... Özel İsimler

molcar..... Askerlik
mollā ..... Meslek
Molla Abdurrahman (Mullā ‘Abd al-Raḥmān)..... Özel İsimler
Molla Ahmed (Mullā Aḥmad) ..... Özel İsimler
Molla Ali-Han (Mullā ‘Alī Ḫān veya Cān)..... Özel İsimler
Molla Apak (Mullā Apāḳ)..... Özel İsimler
Molla Baba Peşâgarî (Mullā Bābā Paşāġarī) ..... Özel İsimler
Molla Behiştî (Mullā Bahiştī) ..... Özel İsimler
Molla Davud (Mullā Dā’ūd) ..... Özel İsimler
Molla Ferruh (Mullā Farruḫ)..... Özel İsimler
Molla Gulâm Yasavul (Mullā Ġulām Yasāvul)..... Özel İsimler
Molla Hâceke (Mullā Ḫʷācaka) ..... Özel İsimler
Molla Hasan Sarrâf (Mullā Ḥasan Sarrāf) ..... Özel İsimler
Molla Haydar (Mullā Ḥaydar) ..... Özel İsimler
Molla Hicrî (Mullā Hicrī)..... Özel İsimler
Molla Hoca (Mullā Ḫʷāca)..... Özel İsimler
Molla Kâsım (Mullā Ḳāsim)..... Özel İsimler
Molla Kebîr (Mullā Kabīr)..... Özel İsimler
mollā māder-zād ..... Meslek
Molla Mes’ud Şirvânî (Mullā Mas’ūd Şīrvānī) ..... Özel İsimler
Molla Mîrek Ferketî (Mullā Mīrak Farkatī)..... Özel İsimler
Molla Muhammed Bedahşî (Mullā Muḥammad Badaḫşī) ..... Özel İsimler
Molla Muhammed Mezheb (Mullā Muḥammad Maẕhab)..... Özel İsimler
Molla Muhammed Pergarî (Mullā Muḥammad Parġarī) ..... Özel İsimler
Molla Muhammed Tâbib Mu’ammâî (Mullā Muḥammad Ṭābib Mu’ammā’ī) Özel İsimler
Molla Muhammed Türkistanî (Mullā Muḥammad Turkisṭānī) ..... Özel İsimler
Molla Nimet (Mullā Ni’mat)..... Özel İsimler
Molla Sersân (Mullā Sarsān)..... Özel İsimler
Molla Şems (Mullā Şams)..... Özel İsimler
Molla Şeref (Mullā Şaraf)..... Özel İsimler
Molla Tagayî (Mullā Ṭaġāyī)..... Özel İsimler
Molla Türk Ali (Mullā Turk ‘Alī)..... Özel İsimler

Molla Yâkub (Mollā Ya’ḳūb) ..... Özel İsimler
Molla Yârek (Mullā Yārak) ..... Özel İsimler
Molla-Baba (Mullā-Bābā) bahçesi ..... Özel İsimler
Molla-Baba (Mullā-Bābā) köprüsü ..... Özel İsimler
Mollazâde Molla Osman (Mullā-zāda Mullā ‘Uṯmān) ..... Özel İsimler
mor ..... Hayvanlar
möçé ..... Siyaset
Mötügen (Muvātūkān) ..... Özel İsimler
mu ‘arrab ..... Filoloji
mu’ammā ..... Edebiyat
mu‘addab ..... Felsefe
muʿālaca ..... Farmakoloji
mu‘āmala ..... Psikoloji
mu‘āvanat ..... Sosyoloji
muʿāvaża ..... Ticaret
mubālaġa ..... Edebiyat
mubārak ..... Din
mubārakbād ..... Sosyoloji
mubārakbādlıḳ ..... Sosyoloji
Mubīn ..... Edebiyat
mubtahic ..... Felsefe
mucassam ..... Sanat
mucāvir ..... Yönler
mudabbira ..... Sosyoloji
mudda ‘ā ..... Hukuk
muddat ..... Matematik
Mufaṣṣal ..... Edebiyat
mufīd ..... Edebiyat
muftin ..... Siyaset
muġallaẓa ..... Din
muġlaḳ ..... Edebiyat
Muġul ..... Tarih
Muġulça ..... Filoloji

Muġulī börk ..... Giyim
muḥaḳḳar..... Sosyoloji
muḫālafat..... Siyaset
muḫālif ..... Siyaset
Muḥammadzaī..... Tarih
muḫammas ..... Edebiyat
Muhammed (Muḥammedî) ..... Özel İsimler
Muhammed Ali Bahşî (Muḥammed ‘Alī Baḫşī)..... Özel İsimler
Muhammed Ali Ceng-Ceng (Muḥammed ‘Alī Cang-Cang) ..... Özel İsimler
Muhammed Ali Haydar Rikâbdar (Muḥammed ‘Alī Ḥaydar Rikābdār) Özel İsimler
Muhammed Ali Mübeşşir (Muḥammed ‘Alī Mubaşşir) ..... Özel İsimler
Muhammed Ali Piyâde (Muḥammed ‘Alī Piyāda) ..... Özel İsimler
Muhammed Bahşı (Muḥammed Baḫşī) ..... Özel İsimler
Muhammed Bakır Bey (Muḥammed Bāḳir Bég)..... Özel İsimler
Muhammed Bey (Muḥammed Bég)..... Özel İsimler
Muhammed Burunduk Barlas (Muḥammed Burundūḳ Barlās)..... Özel İsimler
Muhammed Bû-Said (Muḥammed Bū Sa’īd) ..... Özel İsimler
Muhammed Çeb (Ceb) köprüsü..... Özel İsimler
Muhammed Dost Ali Dost Tagayî (Muḥammed Dôst ‘Alī Dôst Taġāyī) Özel İsimler
Muhammed Duğlat Hisarî (Muḥammed Dūglat Ḥiṣārī) ..... Özel İsimler
Muhammed Emin Han (Muḥammed Amīn Ḫān) ..... Özel İsimler
Muhammed Endicânî (Muḥammed Andicānī)..... Özel İsimler
Muhammed Halil Ahta-Begi (Muḥammed Ḫalīl Aḫta Bégī) ..... Özel İsimler
Muhammed Han (Muḥammed Ḫān) ..... Özel İsimler
Muhammed Haydar Mirza (Muḥammed Ḥaydar Mīrzā)..... Özel İsimler
Muhammed Hüseyin Gürgân Duğlat (Muḥammed Ḥusayn Gurġan Dūġlat) Özel İsimler
Muhammed Hüseyin Kurçı (Muḥammed Ḥusayn Ḳūrçī)..... Özel İsimler
Muhammed Hüseyin Mirza (Muḥammed Ḥusayn Mīrzā)..... Özel İsimler
Muhammed İlçi Buğa (Muḥammed īlçī Būġa) ..... Özel İsimler
Muhammed Kâsım Arlat (Muḥammed Ḳāsim Arlāt) ..... Özel İsimler
Muhammed Kâsım Barlas (Muḥammed Ḳāsim Barlās) ..... Özel İsimler
Muhammed Kâsım Mirza (Muḥammed Ḳāsim Mīrzā) ..... Özel İsimler

Muhammed Kâsım Nebîre (Muḥammed Ḳāsim Nabīra)..... Özel İsimler
Muhammed Kurçı (Muḥammed Ḳorçı) ..... Özel İsimler
Muhammed Ma'sum Mirza (Muḥammed Ma'ṣūm Mīrzā)..... Özel İsimler
Muhammed Mahdumî (Muḥammed Maḫ-dūmī) ..... Özel İsimler
Muhammed Mezid Tarhan (Muḥammed Mazīd Tarhān) ..... Özel İsimler
Muhammed Mirza (Muḥammed veya Muḥammedī Mīrzā) ..... Özel İsimler
Muhammed Miskin Hâfız Dulday (Muḥammed Miskīn Ḥāfiẓ Dūldāy) Özel İsimler
Muhammed Muhsin Mirza (Muḥammed Muḥsin Mīrzā)..... Özel İsimler
Muhammed Mü'min Mirza (Muḥammed Mu'mīn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Muhammed Pîh (Muḥammad Pīḥ) ..... Özel İsimler
Muhammed Sâlih (Muḥammed Ṣāliḥ)..... Özel İsimler
Muhammed Seyid Urus (Muḥammed Sayyid Ūrūs)..... Özel İsimler
Muhammed Sultan Mirza (Muḥammed Sulṭān Mīrzā)..... Özel İsimler
Muhammed Şah (Muḥammed Şāh) ..... Özel İsimler
Muhammed Şerif Müneccim (Muḥammed Şarīf Munaccim)..... Özel İsimler
Muhammed Veli Bey (Muḥammed Valī Bég)..... Özel İsimler
Muhammed Yusuf (Muḥammed Yūsuf)..... Özel İsimler
Muhammed Zaman Mirza (Muḥammed Zamān Mīrzā) ..... Özel İsimler
Muhammed Zeytûn (Muḥammed Zaytūn)..... Özel İsimler
Muhammed-Ağa (Muḥammad-Āġā) ..... Özel İsimler
Muhammedî Kökeltaş (Muḥammadî Kūkaltāş, Şams al-Dīn)..... Özel İsimler
Muhammed-Kulı Koçın (Muḥammed Ḳulı Ḳūçīn) ..... Özel İsimler
muḥāraba ..... Askerlik
Muḥarram ..... Matematik
muharrik ..... Siyaset
muḥāṣara ..... Askerlik
Muhib Ali Halife (Muḥib 'Alī Ḫalīfa) ..... Özel İsimler
Muhib Ali Kurçı (Muḥib 'Alī Ḳūrçī)..... Özel İsimler
Muhib Sultan Hanım (Muḥib Sulṭān Ḫānīm) ..... Özel İsimler
muhimmāt ..... Askerlik
muhīṭ ..... Çevre ve Şehircilik
muḫlis..... Sosyoloji
muhmal..... Mimari

muhr ..... Siyaset
muhrdār ..... Meslek
Muhsin Dulday (Muḥsin Dūldāy) ..... Özel İsimler
mukālama ..... Edebiyat
muḳātala ..... Askerlik
Mukavvihâne (Muḳavvīẖāna) ..... Özel İsimler
muḳavvim ..... Meslek
Mukim (Muḥammed Muḳīm Ārġūn) ..... Özel İsimler
Mukur (Muḳur) ..... Özel İsimler
mulāḥaẓa ..... Eğitim
mulāyim ..... Felsefe
mulāzamat ..... Siyaset
mulḥid ..... Din
mulk ..... Ticaret
mulkdārlıḳ ..... Sosyoloji
multafit ..... Felsefe
Multân (Multān) ..... Özel İsimler
muʿmin ..... Din
munācāt ..... Din
munaccim ..... Meslek
munāfarat ..... Sosyoloji
munāsib ..... Felsefe
munḥarif ..... Tıp
munḳād ..... Siyaset
Munugıl (Manoġal veya Mutuġıl) ..... Özel İsimler
murabbā ..... Edebiyat
murabbā ..... Yiyecek
murabbi ..... Meslek
Murad Bey Bayındır (Murād Bég Bāyindir) ..... Özel İsimler
Murad Kurçı Kacar (Murād Kūrçī Kacar) ..... Özel İsimler
murç dārūsı ..... Yiyecek
murç ..... Yiyecek
Murgâb (Murġāb) ..... Özel İsimler

murġak-i ḳarşı ..... Hayvanlar
Murgan (Murġān) ..... Özel İsimler
murġ-i cangal ..... Hayvanlar
Mûrî (Mūrī) ..... Özel İsimler
mūrī ..... Coğrafya
murīd ..... Meslek
muruvvat ..... Felsefe
murvārīd ..... Kuyumculuk
Musa Hoca (Mūsā Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Musa Mârûf Fermülî (Mūsā Ma'rūf Farmulī) ..... Özel İsimler
musaddas-i maḥbūn ..... Edebiyat
musāfir ..... Sosyoloji
musaḫḫar ..... Askerlik
muṣāḥib ..... Sosyoloji
Musalmān ..... Din
muṣammam ..... Hukuk
muṣannafāt ..... Eğitim
muṣannif ..... Eğitim
Musāvī ..... Din
muṣavvir ..... Meslek
muṣḥaf ..... Din
mushil ..... Farmakoloji
mūsīḳā ..... Müzik
Mustafa Fermülî (Muṣṭafā Farmulī) ..... Özel İsimler
Mustafa Rûmî (Muṣṭafā Rūmī) ..... Özel İsimler
mustaḥkam ..... İnşaat
musṭahżir ..... Meslek
musta'idd ..... Meslek
mūş ..... Hayvanlar
mūşak ..... Hayvanlar
mūş-i mişkīn ..... Hayvanlar
muşk ..... Bitkiler
muşrif ..... Coğrafya

muşt ..... Spor
muştzan ..... Spor
muta ʻallik̟ ..... Siyaset
mutaʻaffin ..... Koku
mutaʿarriż ..... Siyaset
muʻtabar ..... Sosyoloji
muʻtabarraḳ ..... Sosyoloji
mutabarrık ..... Sosyoloji
mutadayyin ..... Din
mutaḥayyir ..... Psikoloji
mutaḥayyirlık̟ ..... Psikoloji
mutaḳārib ..... Edebiyat
muʻtaḳid ..... Din
muṭālaʿa ..... Eğitim
mutamarrid ..... Psikoloji
mutanaffır ..... Sosyoloji
mutaraddid ..... Psikoloji
mutaṣarrif ..... Sosyoloji
mutāyaba ..... Eğlence
muṭīʻ ..... Siyaset
muttafik̟ ..... Siyaset
muvarriḫ ..... Meslek
muz ..... Kimya
muzabzab ..... Siyaset
muzabzablık̟ ..... Siyaset
Muzaffer Barlas (Muẕaffar Barlās) ..... Özel İsimler
Muzaffer Hüseyin Mirza (Muẕaffar Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Muzaffer Hüseyin Sultan (Muẕaffar Ḥusayn Sulṭān) ..... Özel İsimler
mużāyaḳa ..... Psikoloji
Mü'min (Mu'min) ..... Özel İsimler
Mü'min Ali Tavaçı (Mu'min ʻAlī Tovāçī) ..... Özel İsimler
Mü'min Ateke (Mu'min Ataka) ..... Özel İsimler
Mübarek Han Cilvânî (Mubārak Ḫān Cilvānī) ..... Özel İsimler

Mübârek Şah (Mubārakşah) ..... Özel İsimler
Mücahid Han Mültânî (Mucāhid Ḫān Multānī) ..... Özel İsimler
Müeyyed (Mu'ayyad) ..... Özel İsimler
Münîr (Manér) ..... Özel İsimler
müŋüz ..... Hayvanlar
nabātāt ..... Bitkiler
nabīra ..... Akrabalık
nacāsat ..... Tıp
Nafaḥāt ..... Edebiyat
nāfa-i mişk ..... Koku
nafīr ..... Askerlik
nafs ..... Felsefe
naġamāt ..... Müzik
naġma ..... Müzik
Nâgûr (Nāgawr) ..... Özel İsimler
naġzak ..... Yiyecek
nāhamcihatlıḳ ..... Siyaset
nāhamtāylıḳ ..... Siyaset
nāhamvār ..... Coğrafya
nahç ..... Psikoloji
Nâher Han (Nāhar Ḫān) ..... Özel İsimler
nāḫoşluḳ ..... Felsefe
nāḫʷāhī ..... Psikoloji
naḳāhat ayyāmı ..... Farmakoloji
naḳāhat ..... Farmakoloji
naḳāra vaḳtıda ..... Matematik
naḳāra ..... Müzik
naḳb ..... Coğrafya
naḳd in'ām ..... Sosyoloji
naḳd ..... Ticaret
Nakdarī ..... Tarih
naḳḳāş ..... Meslek
naḳş ..... Sanat

naḳşî ..... Müzik
Nakş-i Cihan (Naḳş-i Cihān) ..... Özel İsimler
naḳşî ..... Hukuk
naḳẕ-i ʿahd ..... Askerlik
naʻl ..... Tıp
nāliyar ..... Yiyecek
namā ..... Sosyoloji
namakḥarāmlıḳ ..... Psikoloji
namāz ..... Din
Namazgâh-ı Muhtar (Namāzgāh-i Muḫtār) ..... Özel İsimler
namāz-guzār ..... Din
namāz-i bāmdād ..... Din
namāz-i cumʻa ..... Din
namaz-i dīgar ..... Din
namāz-i ḫuftan ..... Din
namaz-i péşīn ..... Din
namāz-i şām ..... Din
nāmdār ..... Sosyoloji
nāmūs ..... Felsefe
nāmzad ..... Sosyoloji
nān ..... Yiyecek
Nânî (Nānī) ..... Özel İsimler
nānvālıḳ ..... Çevre ve Şehircilik
nar ..... Hayvanlar
nāranc ..... Yiyecek
nāranczār ..... Tarım
nārang ..... Yiyecek
nāraşīdan ..... Sosyoloji
nard ..... Eğlence
nārgīl ..... Yiyecek
nargis ..... Bitkiler
narı ..... Yönler
Nârin (Nārīn) ..... Özel İsimler

Nârnûl (Nārnawl) ..... Özel İsimler
nārvān ..... Bitkiler
nasab ..... Akrabalık
nasaḳ ..... Sanat
nasḫ- ta‘liḳ ḫatt ..... Edebiyat
Nâsır Bey (Nāṣir Bég) ..... Özel İsimler
Nâsır Han Nûhânî (Nāṣir Ḫān Nūḥānī) ..... Özel İsimler
Nâsır Mirza (Nāṣir Mīrzā) ..... Özel İsimler
naṣīḥat ..... Sosyoloji
nasl ..... Akrabalık
nasr ..... Edebiyat
naṣṣ-i ḳāṭiʿ ..... Felsefe
nastaran ..... Bitkiler
naʿṣ ..... Sosyoloji
naş’a ..... Felsefe
nāşpātī ..... Yiyecek
naşv ..... Sosyoloji
nāv ..... Mimari
navā ..... Müzik
Navādiru’l-şabāb ..... Edebiyat
navāḥi ..... Çevre ve Şehircilik
nāvak ..... Askerlik
nawal ..... Hayvanlar
nawroz ..... Sosyoloji
nay ..... Müzik
nayşakar ..... Bitkiler
nayza ..... Askerlik
nayza ..... Matematik
nazākat ..... Psikoloji
Nazar Ali Türk (Naẓar ‘Alī Turk) ..... Özel İsimler
Nazar Bahadır (Naẓar Bahādur) ..... Özel İsimler
Nazargâh (Naẓargāh) ..... Özel İsimler
nāz-i ‘alīşérī ..... Giyim

naẓm ..... Edebiyat
nazr ..... Sosyoloji
nāžū ..... Bitkiler
Necm-i Sânî (Nacmi-i ş̲ānī) ..... Özel İsimler
Negar (Naġar) ..... Özel İsimler
néknām ..... Felsefe
Nesûh (Nasūḫ) ..... Özel İsimler
Nev-Kend (Nav-Kand) ..... Özel İsimler
Nevrûz (Navrūz) ..... Özel İsimler
Nicrav (Nicrāv) ..... Özel İsimler
nifrīn ..... Din
Nigenhâr (Nīganhār) ..... Özel İsimler
nihāl ..... Bitkiler
nihilam ..... Avcılık
nikāh ..... Sosyoloji
nikāh ..... Sosyoloji
niḳār ..... Psikoloji
nīl ..... Matematik
Nîlâb (Nīl-Āb) ..... Özel İsimler
nīlagāv ..... Hayvanlar
nīlagāv ..... Hayvanlar
nīlufar ..... Bitkiler
nīmça ..... Giyim
Nimet Argun (Ni’mat Ārġūn) ..... Özel İsimler
Nîrehtû (Nīrātū) ..... Özel İsimler
Nirh (Nirḫ) ..... Özel İsimler
Nirhün (Narhan) ..... Özel İsimler
nisbat ..... Sosyoloji
nişāna ..... Askerlik
nişāṭ ..... Felsefe
Nîşîn (Nīşīn) ..... Özel İsimler
niştar (sal-) ..... Farmakoloji
niştar ..... Farmakoloji

niyāb ..... Askerlik
Niyāzī ..... Tarih
Nizam Han Biyâneî (Nizām Ḫān Biyāna'ī) ..... Özel İsimler
Nizâmeddin Ali Barlas (Nīẓām al-Dīn 'Alī Barlās) ..... Özel İsimler
Noyan Bey (Nūyān Bég) ..... Özel İsimler
Noyan Kökeltaş (Nūyān Kūkaltāş) ..... Özel İsimler
nöker ..... Askerlik
nucūmī ..... Astroloji
nucūmī ..... Meslek
Nuh (Nūḥ) ..... Özel İsimler
Nuhrang ..... Müzik
nuḳra ..... Kimya
nuḳṣān ..... Tıp
nuḳṭa ..... Edebiyat
Nûman Çehre (Nu'mān Çahra) ..... Özel İsimler
Nûndâk (Nūndāk) ..... Özel İsimler
Nûr Bey (Nūr Bég) ..... Özel İsimler
Nûrgil (Nūrgil) ..... Özel İsimler
Nûrullah Tanburçı (Nūr Allāh Tanbūrçī) ..... Özel İsimler
Nusret Şah (Nuṣrat Şāh) ..... Özel İsimler
Nûşâb (Nūşāb) ..... Özel İsimler
nuzūr ..... Din
Nüküz ..... Tarih
obruḳ ..... Coğrafya
ocaḳ ..... Mimari
ofraġ ..... Giyim
oġlan ..... Akrabalık
oġrı ..... Hukuk
oġul ..... Akrabalık
oġurluḳ ..... Hukuk
oḳ atımı ..... Matematik
oḳar ..... Hayvanlar
oḳdaḳ ..... Askerlik

oḳuġunçı ..... Eğitim
olca ..... Askerlik
on altı ming ..... Matematik
on béş ..... Matematik
on bir ..... Matematik
on iki ..... Matematik
on sékiz ..... Matematik
on toḳuz ..... Matematik
on tört ..... Matematik
on üç ..... Matematik
on yéti ..... Matematik
on ..... Matematik
oŋ ḳol ..... Askerlik
oŋ yan ..... Askerlik
oŋ ..... Askerlik
or(u)n ..... Coğrafya
orçın ..... Çevre ve Şehircilik
Orda-Buğa Tarhan (Ôrdā veya Ôrdū Būġa Tarḫān) ..... Özel İsimler
ordu ..... Askerlik
orġaḳ ..... Tarım
ortancı ..... Akrabalık
Osman (‘Uṯmān) ..... Özel İsimler
ot ..... Bitkiler
ot ..... Mimari
otaġ ..... Mimari
otaġa ..... Giyim
otlaġ ..... Coğrafya
otlaġ ..... Tarım
Otrar (Yangı) ..... Özel İsimler
ottuz üç ..... Matematik
otuz ming ..... Matematik
otuz tört ..... Matematik
otuz ..... Matematik

Oygu Mücîm (Uygur Mucum) ..... Özel İsimler
oyun ..... Eğlence
öl ..... Meterolojik Olaylar
öleng ..... Coğrafya
ölet ..... Hayvanlar
ölet ..... Tıp
ölmek ..... Sosyoloji
ölüg ..... Sosyoloji
ölüm ..... Sosyoloji
Ömer Şeyh Mirza (‘Umar Şayḫ Mīrzā) ..... Özel İsimler
Ömer Şeyh Mirza (‘Umar Şayḫ Mīrzā) ..... Özel İsimler
ördek ..... Hayvanlar
Örgenç (Urganç) ..... Özel İsimler
öt ..... Bitkiler
öt ..... Bitkiler
öte ..... Yönler
öy ..... Mimari
öz ..... Felsefe
Özbek Reniş (Uzbak Rīniş) ..... Özel İsimler
Özbek ..... Tarih
..... Özel İsimler
özge ..... Sosyoloji
Özgend (Uzgand) veya Özkend ..... Özel İsimler
Özket (Urġut veya Özgüt) ..... Özel İsimler
pā ..... Tıp
pāçī ..... Meslek
padam ..... Matematik
pādişāh ..... Siyaset
Padişahî (Pādişāhī) ..... Özel İsimler
pādişāhlıḳ ..... Siyaset
pādişāhnişīn ..... Siyaset
pādişāhzāda ..... Siyaset
pahar ..... Matematik

pahlavān ..... Spor
paḫta ..... Bitkiler
paḫta ..... Farmakoloji
pajmurda ..... Bitkiler
pal ..... Matematik
palā ..... Mimari
pālāndoz ..... Meslek
pālānî ..... Meslek
pāléz ..... Tarım
pālézkār ..... Meslek
pālūda ..... Yiyecek
Pamgân (Pamgān) ..... Özel İsimler
panāhî ..... Mimari
pancgāh ..... Müzik
pancşamba ..... Matematik
pandvāy ..... Hayvanlar
Pân-î Yâlî (Pān-ī-Yālī) ..... Özel İsimler
Pānī ..... Tarih
Pânîpet (Pānīpat) ..... Özel İsimler
panīr ..... Yiyecek
paniyāla ..... Yiyecek
Papa Ağaça (Pāpā Āġāça) ..... Özel İsimler
par ..... Hayvanlar
pāra ..... Matematik
Paraçī ..... Filoloji
Parāçī ..... Tarih
pārça ..... Matematik
pārçaġına ..... Matematik
parda ..... Mimari
parda ..... Müzik
Pârendî (Pārandī) ..... Özel İsimler
pargana ..... Çevre ve Şehircilik
parḫāna ..... Hayvanlar

parhéz ..... Farmakoloji
parīşāngūy ..... Felsefe
parīşānlıḳ ..... Psikoloji
partal ..... Mimari
partal-martal ..... Mimari
parvā ..... Psikoloji
parvānaçı ..... Meslek
parvārī ..... Hayvanlar
pās ..... Matematik
pāsbān ..... Meslek
pastī ..... Yönler
pastlıḳ ..... Coğrafya
Paşā'ī ..... Tarih
Paşaʿī ..... Filoloji
paşémān ..... Psikoloji
paşīmān ..... Psikoloji
paşimānlıḳ ..... Psikoloji
pāşina ..... Tıp
pātar ..... Eğlence
Pâthâb-i Şahne (Pāṯḫāb-i Şaḫna) ..... Özel İsimler
pāya ..... Tarım
pāyāb ..... Coğrafya
pāyān ..... Coğrafya
pāyandāz ..... Mimari
pāycāma ..... Giyim
pāyça ..... Giyim
paydākunanda ..... Ticaret
Pâyende Muhammed Kaplan (Pāyanda Muḥammad Ḳaplān) ..... Özel İsimler
Pâyende Sultan Begim (Pāyanda Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
pāygāh ..... Mimari
pāygāh ..... Mimari
payġambar ..... Din
pā-yi çūbīn ..... Eğlence

paykān ..... Askerlik
paymāna ..... Mimari
Pedmâvetî (Padmāvatī) ..... Özel İsimler
Pehâr Han (Pahār veya Bahār Ḫān) ..... Özel İsimler
Pehlivan Behlûl (Pahlivān Bahlūl) ..... Özel İsimler
Pehlivan Hacı Muhammed (Pahlivān Ḥācī Muḥammad) ..... Özel İsimler
Pehlivan Lâhûrî Keştibân (Pahlivân Sadıḳ) ..... Özel İsimler
Pehlûr (Phillawr) ..... Özel İsimler
Peklî (Paklī) ..... Özel İsimler
Pelgar (Palġar) ..... Özel İsimler
Pencâb (Pancāb/ Paḫtab) ..... Özel İsimler
Penchîr (Panchīr) ..... Özel İsimler
Penchîr (Panchīr) suyu ..... Özel İsimler
Penc-Kûre (Panc-Kūra) ..... Özel İsimler
Pend-Dih (Pand-Dih) ..... Özel İsimler
Perserû (Parsarū) ..... Özel İsimler
Persrûr (Parsrūr) ..... Özel İsimler
Perşâver (Purşāvur) ..... Özel İsimler
Pervân (Parvān) ..... Özel İsimler
Pervân (Parvān) ..... Özel İsimler
peş ..... Yönler
péş ..... Yönler
Peşâgar (Pīşāġar) ..... Özel İsimler
péşanī ..... Tıp
Peşe Begim (Paşa Bégim) ..... Özel İsimler
péşgāh ..... Mimari
péşḫāna ..... Mimari
péşkaş ..... Sosyoloji
péşraw ..... Müzik
péştāḳ ..... Mimari
Phāgun ..... Matematik
Piçgân (Pīçgān) ..... Özel İsimler
Pîh (Pīḥ) ..... Özel İsimler

pīl ..... Hayvanlar
Pîr Ahmed (Pīr Aḥmad) ..... Özel İsimler
Pîr Muhammed Mirza (Pīr Muḥammad Mīrzā) ..... Özel İsimler
Pîr Sultan (Pīr Sulṭān Peşâî) ..... Özel İsimler
Pirâle (Pirāla) ..... Özel İsimler
Pîrî Bey Türkmen (Pīrī Bég Türkman) ..... Özel İsimler
Pîr-Kânû (Pīr-Ḳānū) mezarı ..... Özel İsimler
Pîr-Kulı Sîstânî (Pīr-Ḳulī Sīstānī, niẕām al-Dīn) ..... Özel İsimler
pīrzanī ..... Sosyoloji
pista ..... Yiyecek
Pişgrâm (Pişgrām) ..... Özel İsimler
piyāda ..... Askerlik
Piyâg (Payāg) ..... Özel İsimler
piyāla ..... Mimari
piyāzī ..... Askerlik
pol ..... Mimari
pola ..... Yiyecek
post ..... Giyim
postīn ..... Giyim
poşiş ..... Mimari
puçḳaḳ ..... Farmakoloji
pul ..... Bitkiler
Pulad Sultan (Pūlād Sulṭān) ..... Özel İsimler
pūlād ..... Kimya
pul-i ravān ..... Askerlik
pulpakār ..... Hayvanlar
pur bargrek ..... Bitkiler
Pûrab (Pūrab) ..... Özel İsimler
Pūrabī ..... Tarih
Pûrân (Pūrān) ..... Özel İsimler
Pûrân (Pūrān) ..... Özel İsimler
purbār ..... Felsefe
purfażā ..... Mimari

purkārlıḳ ..... Meslek
pur-rang ..... Renkler
pursāya ..... Fizik
pursiş ..... Sosyoloji
purzéb ..... Sanat
Pūs ..... Matematik
puşta ..... Coğrafya
puşta ..... Tarım
puştvāra ..... Sosyoloji
Pül-i Çırağ (Bél Çīrāġ) ..... Özel İsimler
Pül-i Gâh (Bul-i Gāh) ..... Özel İsimler
Pül-i Mâlân (Pul-i Mālān) ..... Özel İsimler
Pül-i Sâlâr (Pul-i Sālār) ..... Özel İsimler
Pür-Emîn (Parayīn) ..... Özel İsimler
Püşte-Ayş (Puşta-’Ayş) ..... Özel İsimler
Püt-Hâk (Put-Ḫāk) ..... Özel İsimler
ra’iyyat ..... Siyaset
ra’y ..... Felsefe
ra‘āyā ..... Siyaset
rabābī ..... Meslek
rabī ..... Matematik
Rabī’u’l-aḫar ..... Matematik
Rabī’u’l-Avval ..... Matematik
Rabia Sultan Begim (Rabī’a Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
Rabia Sultan Begim (Rabī’a Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
Râbirî (Rābirī) ..... Özel İsimler
rabṭ ..... Hukuk
Raca Bikem-Çend (Rāca Bikramācīt) ..... Özel İsimler
Raca Bikem-Div (Rāca Bikim-Dév) ..... Özel İsimler
Raca Bikermâcit Hindu (Rācā Bikarmācīt Hindū) ..... Özel İsimler
Raca Kelencerî (Rāca Kalancarī) ..... Özel İsimler
Raca Rûp-Nerîn (Rāca Rūp-Narīn) ..... Özel İsimler
Raca Sing-Div (Rāca Sīng-Dīv) ..... Özel İsimler

rāca ..... Siyaset
Racab ..... Matematik
Râdegân Ölengi (Rādgān) ..... Özel İsimler
radīf ..... Edebiyat
Rāfiżī ..... Din
Rāfiżiyya ..... Din
raftā ..... Hayvanlar
Râg (Rāġ) ..... Özel İsimler
rag ..... Coğrafya
raġbat ..... Psikoloji
raġm ..... Siyaset
rāh ..... Çevre ve Şehircilik
rāḥat ..... Psikoloji
rahguzar ..... Sosyoloji
Rahimdâd (Raḥīmdād) ..... Özel İsimler
rahmat ..... Din
rahmat ..... Psikoloji
Rahmet Piyâde (Raḥmat Piyāda) ..... Özel İsimler
raḫna ..... İnşaat
raḫt ..... Mimari
raḥt ..... Giyim
rahzan ..... Hukuk
rahzanlıḳ ..... Hukuk
rāʿī ..... Siyaset
raḳḳāṣlıḳ ..... Eğlence
raḳṣ ..... Eğlence
ram ..... Hayvanlar
rām ..... Hayvanlar
Ramadan ..... Matematik
ramal-i musaddas-i maḫbūn ..... Edebiyat
Ramazan Lûlî (Ramazān Lūlī) ..... Özel İsimler
Ramażānʿīdı ..... Din
Rânâ Sengâ (Rānā Sangā) ..... Özel İsimler

rānā ..... Siyaset
ranc ..... Psikoloji
rancīda ..... Psikoloji
randa ..... İnşaat
rang ..... Edebiyat
rang ..... Renkler
rangīn ..... Renkler
raṣad ..... Astroloji
rasm ..... Psikoloji
rasm ..... Sosyoloji
rāst ..... Felsefe
rāst ..... Coğrafya
rāst ..... Felsefe
rattī ..... Matematik
ravān ..... Sosyoloji
ravanda ..... Sosyoloji
Râvî (Rāvī) ..... Özel İsimler
raviş ..... Felsefe
Râvûy Servânî (Rāvūy Sarvānī) ..... Özel İsimler
Ravza (Ravża) ..... Özel İsimler
rawnaḳ ..... Felsefe
rawşanlıḳ ..... Fizik
rawża ..... Tarım
rāy ..... Siyaset
rayāḥīn ..... Bitkiler
rāyic ..... Ticaret
Rây-Sing (Rāysīng) ..... Özel İsimler
Receb Sultan (Racab Sulṭān) ..... Özel İsimler
Reheb (Rapt) ..... Özel İsimler
réḫt ..... İnşaat
rengāreng ..... Renkler
Reşdân (Rīşdān) ..... Özel İsimler
Reşid Sultan (Raşīd Sulṭān) ..... Özel İsimler

Retenbûr (Ratanbūr) ..... Özel İsimler
Retensî (Ratansī) ..... Özel İsimler
rév ..... Hukuk
rézāndalıḳ ..... Psikoloji
riʿāyat ..... Siyaset
ribāt ..... Mimari
Ribatek-Urçını ..... Özel İsimler
Ribat-ı Dûdez (Ribāṭ-i Dūdar) ..... Özel İsimler
Ribat-ı Hoca (Ribāṭ-i Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Ribat-ı Serheng (Ribāṭ-i Sarhang) ..... Özel İsimler
Ribat-ı Soğd (Ribāṭ-i Soġd) ..... Özel İsimler
Ribat-ı Zevrak (Ribāṭ-i Zavrak) ..... Özel İsimler
riḫlat ..... Sosyoloji
rikāb ..... Hayvanlar
rikābḫāna ..... Mimari
riḳḳat ..... Psikoloji
rīm ..... Bitkiler
risāla ..... Edebiyat
rīş ..... Tıp
rişta ..... Giyim
rīvāc ..... Bitkiler
rivāyat ..... Edebiyat
royan ..... Bitkiler
roza ..... Din
rozgāri ..... Mimari
rozgāri ..... Ticaret
rub’ ..... Matematik
rūbah-i parān ..... Hayvanlar
rubāʿī ..... Edebiyat
rubāʿiyyāt ..... Edebiyat
rubʿ-i maskūn ..... Coğrafya
rucūʿ ..... Siyaset
rūd ..... Coğrafya

Rûh-Dem (Rūḥ-dam) ..... Özel İsimler
Rukiye Sultan Begim (Ruḳīya Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
rukun ..... Sosyoloji
Rûm (Rūm) ..... Özel İsimler
Rûper (Ropar) ..... Özel İsimler
Rūstā ..... Tarih
rūstāʿīlıḳ ..... Psikoloji
rūstāʿīlıḳ ..... Sosyoloji
Rûstâk (Rostāḳ) ..... Özel İsimler
rusūm ..... Ticaret
ruşd ..... Sosyoloji
ruşva ..... Siyaset
rūy ..... Tıp
Rüstem Ali Türkmen (Rustam ʻAlī Turkmān) ..... Özel İsimler
Rüstem Han (Rustam Ḫān) ..... Özel İsimler
sa ʻādat ..... Felsefe
sā'at ..... Matematik
Sa'd (Sa'd) ..... Özel İsimler
sāʿat-i nucūmī ..... Matematik
ṣabā ..... Meterolojik Olaylar
sabad ..... Mimari
ṣabāḥ ..... Matematik
sabaḳ ..... Eğitim
sabt ..... Edebiyat
ṣabūhī ..... Yiyecek
sabz ..... Yiyecek
sabza ..... Yiyecek
sabzī ..... Yiyecek
sabzīkārlıḳ ..... Tarım
sāc ..... Giyim
saç ..... Tıp
saçıḳ ..... Sosyoloji
ṣada ..... Askerlik

sadāfal ..... Yiyecek
ṣadbarg ..... Bitkiler
Sâdık (ṣādiḳ) ..... Özel İsimler
ṣādıḳ ..... Siyaset
ṣadr ..... Siyaset
ṣafā ..... Eğlence
Safaiye ve Şifaiye (Ṣafā'īya ve Şifā'īya) ..... Eğlence
Ṣafar ..... Matematik
safédār ..... Bitkiler
ṣafrā-i soḫta ..... Tıp
safūf ..... Farmakoloji
Sagarıçı (Sāġarīçī) ..... Özel İsimler
saġdaḳ ..... Askerlik
saġrı ..... Giyim
saġrıçı ..... Askerlik
ṣaḥāba ..... Din
saḥar vaḳtı ..... Matematik
saḫāvat ..... Psikoloji
ṣāḥib -dīvān ..... Edebiyat
ṣāḥib ..... Sosyoloji
ṣāḥib-i iḫtiyār ..... Siyaset
ṣaḥibī Samarḳand ..... Yiyecek
Sâhib-Kadem Kâhil (Sāḥib-Ḳadam Kāhil) ..... Özel İsimler
ṣāḥibmanṣab ..... Siyaset
ṣāḥib-raʿy ..... Felsefe
ṣāḥib-vuḳūf ..... Felsefe
Ṣaḥiḥ-i Buḫārī ..... Edebiyat
Sahîh-i Buhârî (Ṣaḥīḥ-i Buḫārī) ..... Özel İsimler
sāḥil ..... Coğrafya
ṣaḥn ..... Mimari
ṣaḥrā ..... Coğrafya
ṣaḥrā'i ..... Hayvanlar
ṣahrānişīn ..... Sosyoloji

sā‘ī ..... Meslek
Sakâ (Saḳā) ..... Özel İsimler
saḳaf ..... Mimari
saḳal ..... Tıp
saḳarlāṭ ..... Giyim
Sâk-ı Selmân (Sāḳ-i Salmān) ..... Özel İsimler
sāḳī ..... Eğlence
Sâki Muhsin (Sāḳī Muḥsin) ..... Özel İsimler
saḳirlāṭ ..... Giyim
sal ..... Taşımacılık
ṣalāḥ ..... Felsefe
Salâhaddin (Ṣalāḥ al-Dīn) ..... Özel İsimler
ṣalāḥiyyat ..... Siyaset
salām ..... Sosyoloji
salāṭīn ..... Siyaset
salavāt ..... Din
salḫ ..... Matematik
Sâlih Muhammed (Ṣāliḥ Muḥammad) ..... Özel İsimler
Sâliha Sultan Begim (Ṣāliḥa Sulṭān Bégim) ..... Özel İsimler
sālis ..... Matematik
salṭanat ..... Siyaset
samā ..... Din
saman ..... Hayvanlar
sāmān ..... Hukuk
sāmān ..... Yiyecek
Sâmâne (Sāmāna) ..... Özel İsimler
sambal (diraḫtı) ..... Bitkiler
Samed (Ṣamad) ..... Özel İsimler
Sâm-Sîrek (Sām-Sīrak) ..... Özel İsimler
samt ..... Yönler
Samū-Ḫayl ..... Tarih
Sân (Sān) ..... Özel İsimler
san ..... Matematik

sanad ..... Hukuk
sanamaḳ ..... Matematik
sanamaḳ ..... Ticaret
ṣanāyi‘ ..... Sanat
sanç ..... Askerlik
Sân-Çâryek (Sān-Çāryak) ..... Özel İsimler
sançma ..... Giyim
ṣandalī ..... Mimari
sanduaç ..... Hayvanlar
ṣandūḳ ..... Mimari
sang ..... Coğrafya
sang ..... İnşaat
sang ..... Jeoloji
sangar ..... Askerlik
sangkārlıḳ ..... Meslek
sangrézalig ..... Coğrafya
sangtāra ..... Yiyecek
sangtarāş ..... Meslek
sānī ..... Matematik
Saniçar ..... Matematik
sānk ..... Matematik
Sapan (Sipān) ..... Özel İsimler
sār ..... Hayvanlar
sarāça ..... Mimari
sarafrāz ..... Sosyoloji
sarancām ..... Tarih
sarārī ..... Sosyoloji
sāras ..... Hayvanlar
sarāsīmavār ..... Psikoloji
saraṭan ..... Astroloji
Saray (Sarāy) ..... Özel İsimler
Saray-Mendâ (Sarāy-Mandā veya SarāyMundā) ..... Özel İsimler
Sârbağ (Sārbāġ) ..... Özel İsimler

sarbannā..... Meslek
sarça ..... Hayvanlar
sardaftar..... Sosyoloji
sardār ..... Meslek
sardara ..... Coğrafya
sardārlıḳ..... Meslek
sardiraḫtī..... Yiyecek
Sâren (Sāran) ..... Özel İsimler
Sârengpûr (Sārangpūr) ..... Özel İsimler
ṣarf..... Ticaret
sarḥadd ..... Yönler
sarḥaddnişīn ..... Sosyoloji
sarḫaṭṭ..... Siyaset
sarı..... Yönler
sarıġ..... Renkler
Sarıgbaş Mirza İterçi (Sārīġbāş Mīrza ītarçī)..... Özel İsimler
sarkār..... Çevre ve Şehircilik
sarkār..... Siyaset
sarkaşi..... Psikoloji
sarkaşlik..... Psikoloji
sarmūīna..... Sosyoloji
Sārt ..... Tarih
sartāsar..... Yönler
Sartça..... Filoloji
sārūc ..... Jeoloji
sārūc ..... İnşaat
sarupāy ..... Giyim
sarv..... Bitkiler
satḳun ..... Ticaret
savā..... Matematik
savād..... Edebiyat
ṣavmaʿa ..... Din
ṣavmaʿa ..... Mimari

savuḳ ..... Meterolojik Olaylar
savuḳluḳ ..... Meterolojik Olaylar
Sāwan ..... Matematik
sawb ..... Giyim
sawdā ..... Ticaret
sawdāgār ..... Meslek
sawdāgār ..... Ticaret
sawdāḫāna ..... Çevre ve Şehircilik
sawġat ..... Sosyoloji
sawhāntaşi ..... Yiyecek
sawr ..... Astroloji
ṣawt ..... Müzik
say ..... Jeoloji
saʿy ..... Meslek
say ..... Coğrafya
say ..... Coğrafya
say ..... İnşaat
sāya ..... Fizik
sāyalıġ ..... Fizik
ṣayd ..... Avcılık
Saygan (Sayġān, Sāyḳān veya Saykan) ..... Özel İsimler
Saygil (Sāygal) ..... Özel İsimler
ṣayḫu'l-islām ..... Meslek
sayl ..... Coğrafya
Sayram (Sayrām) ..... Özel İsimler
sayrgāh ..... Sosyoloji
ṣayyād ..... Meslek
sayyid ..... Din
sayyid ..... Sosyoloji
sāz ..... Müzik
sazā ..... Felsefe
sāzanda ..... Meslek
sazāvārı ..... Felsefe

sāzvārlıġ ..... Psikoloji
séb-i Samarḳand ..... Yiyecek
Sebük-Tigin (Sabuk-Tīgīn) ..... Özel İsimler
Sebzevar (Sabzavār) ..... Özel İsimler
Secâvend (Sacāvand) ..... Özel İsimler
Sehünde (Séhonda) ..... Özel İsimler
Sekân (Sakān) ..... Özel İsimler
Sékiz Yulduz ..... Astroloji
sékkiz yüz ..... Matematik
sékkiz yüz ḳırḳ iki ..... Matematik
séksen ming ..... Matematik
séksen ..... Matematik
Semerkand ..... Özel İsimler
Semerkand (Samarḳand) ..... Özel İsimler
sémiz ..... Hayvanlar
Semiz-Kend (Samīz-Kand) ..... Özel İsimler
sémizlüg ..... Hayvanlar
Semke (Samka) ..... Özel İsimler
Semnân (Samnān) ..... Özel İsimler
Semtû (Simtū) ..... Özel İsimler
Senbel (Sanbal) ..... Özel İsimler
Sencer Mirza Mervî (Sancar Mīrzā Marvī) ..... Özel İsimler
Seng (Sang) ..... Özel İsimler
Sengdâkî (Sangdākī) ..... Özel İsimler
Senger (Sangar) ..... Özel İsimler
Senger Han Cencûhe (Sangar veya Sangur Ḫān Cancūha) ..... Özel İsimler
Senger Karluk (Sangar Ḳārlūḳ) ..... Özel İsimler
Seng-i Berîde (Sang-i Burīda) ..... Özel İsimler
Seng-i Lahşek (Sang-i Laḫşak) ..... Özel İsimler
Seng-i Sûrah (Sang-i Sūrāḫ) ..... Özel İsimler
Sengzâr (Sangzār) ..... Özel İsimler
Senûr (Sanūr) ..... Özel İsimler
sér ..... Matematik

Serâb (Sarāb) ..... Özel İsimler
Serahs (Saraḫs) ..... Özel İsimler
Serdih (Sardih) ..... Özel İsimler
Sere-Tağ (Sara-Tāġ veya Tāḳ) ..... Özel İsimler
Serpül (Sar-i pul) ..... Özel İsimler
Sersâve (Sarsāva) ..... Özel İsimler
Serû (Sarū) ..... Özel İsimler
serün ..... Meterolojik Olaylar
Servâr (Sarvār) ..... Özel İsimler
Setlüc (Satluc veya Sutlac) ..... Özel İsimler
Sevâd (Savād veya Swat) ..... Özel İsimler
Sevâd (Savād) ..... Özel İsimler
Sevâ-Lek-Perpet (Savā-Lak-Parpat) ..... Özel İsimler
Sevâ-Seng (Savā-Sang) ..... Özel İsimler
Sevâtî (Savātī) ..... Özel İsimler
sévgü ..... Psikoloji
sévinç ..... Felsefe
Seydî Kara Bey (Sayyidī Ḳarā Bég) ..... Özel İsimler
Seydim Ali Derbân (Sayyidim ‘Alī Darbān) ..... Özel İsimler
Seyfî Buhârî (Sayfī Buḫārī) ..... Özel İsimler
Seyhun (Sayḥūn) ..... Özel İsimler
Seyid Abdullah Mirza (Sayyid ‘Abd Allāh Mīrzā) ..... Özel İsimler
Seyid Ali Han (Sayyid ‘Alī Ḫān) ..... Özel İsimler
Seyid Ata (Sayyid Ātā) ..... Özel İsimler
Seyid Bedir (Sayyid Badr) ..... Özel İsimler
Seyid Berke (Sayyid Barka) ..... Özel İsimler
Seyid Davud Germsîrî (Sayyid Dā’ūd Garmsīrī) ..... Özel İsimler
Seyid Dekenî (Sayyid Dakanī) ..... Özel İsimler
Seyid Deknî Şirâzî Cibeger (Sayyid Daknī Şīrāzī Gaybagar) ..... Özel İsimler
Seyid Efdal Hābbîn (Sayyid Afżal Ḫʷābbīn) ..... Özel İsimler
Seyid Hasan Oğlakçı (Sayyid Ḥasan Oġlāḳçī) ..... Özel İsimler
Seyid Hüseyin Ekber (Sayyid Ḥusayn Akbar) ..... Özel İsimler
Seyid Kâmil (Sayyid Kāmil) ..... Özel İsimler

Seyid Kâsım Eşik-Ağa (Sayyid Ḳāsim īşīk-Āġā) ..... Özel İsimler
Seyid Laçın (Sayyid Lāçīn) ..... Özel İsimler
Seyid Mahmud (Sayyid Maḥmūd) ..... Özel İsimler
Seyid Meşhedî (Sayyid Maşhadī) ..... Özel İsimler
Seyid Mirza (Sayyid Mīrzā) ..... Özel İsimler
Seyid Mirza Apak (Sayyid Mīrzā Āpāḳ) ..... Özel İsimler
Seyid Muhammed Mirza Duğlat (Sayyid Muḥammad Mīrzā Dūglat) Özel İsimler
Seyid Oğlakçı (Sayyid Oġlāḳçı) ..... Özel İsimler
Seyid Refî (Sayyid Rafī') ..... Özel İsimler
Seyid Rûmî (Sayyid Rūmī) ..... Özel İsimler
Seyid Sultan Ali Hâbbîn (Sayyid Sulṭān 'Alī Ḫʷābbīn) ..... Özel İsimler
Seyid Tabib (Sayyid Ṭabīb) ..... Özel İsimler
Seyid Tufan (Sayyid Ṭūfān) ..... Özel İsimler
Seyid Yusuf Bey Oğlakçı (Sayyid Yūsuf Bég Oġlāḳçī) ..... Özel İsimler
Seyid Yusuf Mecemî (Sayyid Yūsuf Mucimī) ..... Özel İsimler
Seyid-Kâsım (Sayyid-Ḳāsim) ..... Özel İsimler
Seyif Han Derya Han (Sayf Ḫān Daryā Ḫān) ..... Özel İsimler
sıçḳan ..... Hayvanlar
sınuḳ ..... Tıp
si ..... Matematik
sibargazār ..... Bitkiler
si-bargélig ..... Coğrafya
si-dastār ..... Giyim
ṣidḳ ..... Felsefe
sidük ..... Hayvanlar
sidük ..... Tıp
ṣifat ..... Psikoloji
Sihan (Siḫan) ..... Özel İsimler
siḫāyat ..... Sosyoloji
ṣiḥḥat ..... Farmakoloji
Sihkâne (Sihgâna) ..... Özel İsimler
Sihrind (Sihrind) ..... Özel İsimler
Sikender Şah (Sikandar Şāh) ..... Özel İsimler

Sikenderâbâd (Sikandarābād) ..... Özel İsimler
Sikendere (Sikandara) ..... Özel İsimler
Sikenderpûr (Sikandarpūr) ..... Özel İsimler
sikka ..... Ticaret
Sikri (Sikrī) ..... Özel İsimler
Siktû (Sīktū) ..... Özel İsimler
sīmāb ..... Kimya
si-māhadār ..... Din
sīn ..... Filoloji
Sincid (Sincid-Dara) ..... Özel İsimler
sincīd ..... Yiyecek
Sind (Sind) ..... Özel İsimler
siŋil ..... Akrabalık
siŋil ..... Akrabalık
sipahdārlıḳ ..... Meslek
sipāhī ..... Askerlik
sipāhīlıḳ ..... Askerlik
sipāya ..... Mimari
Sirâvelî (Sīrāvalī) ..... Özel İsimler
sirka ..... Yiyecek
Sîr-Kây (Sīr-Kāy) ..... Özel İsimler
Sîstân (Sīstān) ..... Özel İsimler
sişamba ..... Matematik
sitéz ..... Askerlik
sitéza ..... Askerlik
Sîvî (Sīvī) ..... Özel İsimler
Siyâh-Seng (Siyāh-Sang) ..... Özel İsimler
siyāḳ ‘ilmı ..... Eğitim
Siyâl-Kût (Siyāl-Kūt) ..... Özel İsimler
siyasār ..... Hayvanlar
siyāsat ..... Hukuk
Soğd (Soġd) ..... Özel İsimler
Sohrâb Mirza (Suhrāb Mīrzā) ..... Özel İsimler

sol ḳol ..... Askerlik
sol yan ..... Askerlik
sol ..... Askerlik
Somvār ..... Matematik
sona-borçın ..... Hayvanlar
Song-Kurgan (Song-Kūrġān) ..... Özel İsimler
sorun (eli) ..... Eğitim
söz ..... Edebiyat
sözdān ..... Edebiyat
su ..... Coğrafya
su ..... Kimya
su ..... Yiyecek
sū ..... Yönler
subḥa ..... Edebiyat
subḥānī ..... Yiyecek
Subḥat ..... Edebiyat
sūd ..... Ticaret
sufāl ..... İnşaat
ṣuffa ..... Mimari
Suffa-i Tîrendâzân (Ṣuffa-i Tīrandāzān) ..... Özel İsimler
ṣūfī ..... Din
Sûgendpûr (Sawgandpūr) ..... Özel İsimler
Sûh (Soḫ) ..... Özel İsimler
Sûhân (Sohān) ..... Özel İsimler
suḫangūy ..... Sosyoloji
suhayl ..... Astroloji
ṣuhbat ..... Sosyoloji
ṣuḥbatārāylıḳ ..... Sosyoloji
ṣuḥbatî ..... Sosyoloji
Sûhcene (Sūḫcana) ..... Özel İsimler
suḳā ..... Meslek
Sukravār ..... Matematik
ṣulḥ ..... Askerlik

ṣulḥgūna ..... Askerlik
Sultan Ahmed Bey (Sulṭān Aḥmad Bég) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Han (Sulṭān Aḥmad Ḫān) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Kadı (Sulṭān Aḥmad Ḳāżī) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Mirza (Sulṭān Aḥmad Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Mirza (Sulṭān Aḥmad Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Mirza Duğlat (Sulṭān Aḥmad Mīrzā Dūġlat) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Moğol (Sulṭān Aḥmad Moġūl) ..... Özel İsimler
Sultan Ahmed Tenbel (Sulṭān Aḥmad Tanbal) ..... Özel İsimler
Sultan Alâeddin (Sulṭān ‘Alā’ al-Dīn) ..... Özel İsimler
Sultan Alâeddin (Sulṭān ‘Alā’ al-Dīn) ..... Özel İsimler
Sultan Alâeddin Halcî (Sulṭān ‘Alā’ al-Dīn Ḫilcī) ..... Özel İsimler
Sultan Alâeddin Lûdî (Sulṭān ‘Ala’ al-Dīn Lūdī) ..... Özel İsimler
Sultan Alâeddin Sevâdî (Sulṭān ‘Alā’ al-Dīn Savādī) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Argun (Sulṭān ‘Alī Arġūn) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Çehre (Sulṭān Alī Çahra) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Meşhedî (Sulṭān ‘Alī Maşhadī) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Mirza (Sulṭān ‘Alī Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Mirza Tagayî (Sulṭān ‘Alī Mīrzā Ṭaġāyī) ..... Özel İsimler
Sultan Ali Türk (Sulṭān Alī Turk) ..... Özel İsimler
Sultan Argun (Sulṭān Arġūn) ..... Özel İsimler
Sultan Baba Kulı (Sulṭān Bābā Ḳulī Bég) ..... Özel İsimler
Sultan Bayezid (Sulṭān Bāyazīd) ..... Özel İsimler
Sultan Behlûl Lûdî Afgan (Sulṭān Bahlūl Lūdī Afgan) ..... Özel İsimler
Sultan Celâleddin Şarkî (Sulṭān Calāl al-Dīn Şarḳī) ..... Özel İsimler
Sultan Cüneyd Barlas (Sulṭān Cunayd Barlās) ..... Özel İsimler
Sultan Ebû Said Mirza (Sulṭān Abū Sa’īd Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Fîrûz Şah Tuğluk (Sulṭān Fīrūz Şāh Tūġlūḳ) ..... Özel İsimler
Sultan Gıyâseddin Balban (Sulṭān Ġiyās al-Dīn Balban) ..... Özel İsimler
Sultan Halil Mirza (Sulṭān Ḫalīl Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Halil Sultan (Sulṭān Ḫalīl Sulṭān) ..... Özel İsimler
Sultan Hüseyin Argun (Sulṭān Ḥusayn Arġūn) ..... Özel İsimler
Sultan Hüseyin Duğlat (Sulṭān Ḥusayn Dūġlat) ..... Özel İsimler

Sultan Hüseyin Mirza (Sulṭān Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Hüseyin Mirza (Sulṭān Ḥusayn Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Hüseyin Şarkî (Sulṭān Ḥusayn Şarḳī) ..... Özel İsimler
Sultan İbrahim (Sulṭān İbrāhīm) ..... Özel İsimler
Sultan İbrahim Lûdî (Sulṭān İbrāhīm Lūdī) ..... Özel İsimler
Sultan İlig Mâzi (Sultan Īlig Mâzî) ..... Özel İsimler
Sultan İskender Lûdî (Sulṭān lskandar Lûdi) ..... Özel İsimler
Sultan İskender Mirza (Sulṭān lskandar Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Kulıçak (Sultan Kulançâk) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud (SulṭānMahmûd) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Dulday (Sulṭān Mahmûd Dûldây) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Gaznevî (Sulṭān Mahmûd Gaznavî) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Halcî (Sulṭān Mahmûd Halcî) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Han (Sulṭān Mahmûd Hân) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Han Lûdî (Sulṭān Mahmûd Hân Lûdî) ..... Özel İsimler
Sultan Mahmud Mirza (Sulṭān Mahmûd Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Melik Kâşgari (Sulṭān Malik Kâşgari) ..... Özel İsimler
Sultan Mes'ud (Sulṭān Mas'ūd) ..... Özel İsimler
Sultan Mes'ud Mirza (Sultan Mas'ūd Mîrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Mes'ud Mirza Kâbilî (Sulṭān Mas'üd Mirza Kâbulî) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed (Sulṭān Muḥammad) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Argun (Sulṭān Muḥammad Argûn) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Bahşi (Sulṭān Muḥammad Bahşî) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Dulday (Sulṭān Muḥammad Dûldây) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Hanike (Sulṭān Muḥammad Hânîka) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Kelpük (Sulṭān Muḥammad Kalpuk) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Mirza (Sulṭān Muḥammad Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Mirza (Sulṭān Muḥammad Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Sigal (Sulṭān Muḥammad Sīġal) ..... Özel İsimler
Sultan Muhammed Veys (Sulṭān Muḥammad Vays) ..... Özel İsimler
Sultan Murad Mirza (Sulṭān Murād Mîrzā) ..... Özel İsimler
Sultan Muzaffer Gücerâtî (Sulṭān Muzaffar Gucarātī) ..... Özel İsimler
Sultan Nasireddin (Sulṭān Nâsir al-Din) ..... Özel İsimler

Sultan Nijâd Begim (Sulṭān Nijâd Bégim) ..... Özel İsimler
Sultan Said Han (Sulṭān Sa'id Hân) ..... Özel İsimler
Sultan Sencer Barlas (Sulṭān Sancar Barlâs) ..... Özel İsimler
Sultan ŞahabeddinGûri (Sulṭān Şahâb al-Din Gûrî) ..... Özel İsimler
Sultan Şemseddin İltutmış (SulṭānŞams al-Dîn Îlétmîş) ..... Özel İsimler
Sultan Terâhi (Sulṭān Tırâî) ..... Özel İsimler
Sultan Veys Mirza (Sulṭān Vays Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Veys Mirza (SulṭānVays Mîrzâ) ..... Özel İsimler
Sultan Veys Sevâdî (SulṭānVays Savâdî) ..... Özel İsimler
sulṭān ..... Siyaset
Sultan-Baht Begim (Sulṭān Baḫt Bégim) ..... Özel İsimler
Sultanım Begim (Sulṭānîm Bégim) ..... Özel İsimler
sulṭān-i karam ..... Siyaset
Sultanim Begim (Sulṭānim Bégim) ..... Özel İsimler
Sultaniye (Sulṭāniya) ..... Özel İsimler
Sultan-Kulı Çanak (Sulṭān Ḳulī Çanāk veya Çanak) ..... Özel İsimler
Sultan-Mas'ûdî ..... Tarih
Sultan-Nigâr Hanım (Sulṭān-Nigâr Hânîm) ..... Özel İsimler
Sultan-Pûl (Sulṭān veya Sulṭānī-Pūl) ..... Özel İsimler
Sultanpûr (Sulṭānpūr) ..... Özel İsimler
sumbula ..... Astroloji
sumc ..... Coğrafya
sumc ..... Coğrafya
Sûn (Sūn) ..... Özel İsimler
sunayn ..... Askerlik
Sûnkâr (Sūnkār) ..... Özel İsimler
sunnat vaḳtı ..... Matematik
sunnat ..... Din
Sunnī ..... Din
Sur ..... Tarih
ṣurāḥī ..... Mimari
ṣūrat ..... Sosyoloji
ṣūraṯḫāna ..... Mimari

ṣūratḫāna ..... Mimari
ṣūratī ..... Sosyoloji
surb ..... Kimya
ṣurfa ..... Tıp
Surh-Ribat (Surḫ-Ribāṭ) ..... Özel İsimler
Surh-Rûd (Surḫ-Rūd) ..... Özel İsimler
Sûsân (Sūsān) ..... Özel İsimler
sūsanī ..... Renkler
sūsanī ..... Renkler
Sûsenîhâne (Sūsanīḫāna) ..... Özel İsimler
sustlıḳ ..... Psikoloji
sutlac ..... Yiyecek
sutūn ..... İnşaat
sutūn ..... Mimari
suvār ..... Sosyoloji
Suyurgatmış Mirza (Soyurġatmış Mīrzā) ..... Özel İsimler
Sûzengerân (Sūzangarān) kapısı ..... Özel İsimler
süder ..... Askerlik
südér ..... Meslek
Süheylî (Suhaylî) ..... Özel İsimler
Süleyman (Sulaymân) ..... Özel İsimler
Süleyman Aga (Sulaymân Ağa) ..... Özel İsimler
Süleyman Mirza (SülaymânMîrzâ) ..... Özel İsimler
Süleyman ŞeyhzâdeFermülî (Sulaymân Şayhzâda Farmuli) ..... Özel İsimler
Sünbül (Sambal) ..... Özel İsimler
süngek ..... Tıp
Sünnâm (Sunnām veya Sanām) ..... Özel İsimler
süren ..... Askerlik
Sürpa (Surpā) ..... Özel İsimler
sürük ..... Hayvanlar
süt bışımı ..... Matematik
süt ..... Yiyecek
Süyünçük Han (Sévincek Hân) ..... Özel İsimler

Süyündük Türkmen (Sévindük Türkmen) ..... Özel İsimler
şa‘āmat ..... Sosyoloji
Şa‘bān ..... Matematik
şabḫafī ..... Matematik
şabīḫūn ..... Askerlik
şabpara ..... Hayvanlar
Şaburgan (Şuburġān) ..... Özel İsimler
şacā‘at ..... Psikoloji
Şâd Begim (Şâd Bîgim) ..... Özel İsimler
şād ..... Felsefe
Şâdi Beçe (Şādī Baça) ..... Özel İsimler
Şadi Han (Şādī Hân) ..... Özel İsimler
ŞâdiHânende (Şâdî Hânanda) ..... Özel İsimler
Şâdiyân (Şādmān) ..... Özel İsimler
şafaḳat ..... Felsefe
Şāfī ..... Din
şaftālū (guli) ..... Bitkiler
şaftālū ..... Yiyecek
şaftālū-yi kārdī ..... Yiyecek
şaġāl ..... Hayvanlar
şāġird ..... Eğitim
şaḫ ..... Siyaset
Şah Baba Bildâr (Şāh Bābā Bīldār) ..... Özel İsimler
Şah Begim (Şāh Bîgim) ..... Özel İsimler
Şah Bey (Şāh Bég) ..... Özel İsimler
Şah Garib Mirza (Şāh ĞarîbMirzâ) ..... Özel İsimler
Şah Hasan (Şāh Ḥasan) ..... Özel İsimler
Şah Hasan Argun (Şāh Ḥasan Argūn) ..... Özel İsimler
Şah Hüseyin Bahşi (Şāh Ḥusayn Bahşi) ..... Özel İsimler
Şah Hüseyin Çehre (Şāh Ḥusayn Çahra) ..... Özel İsimler
Şah Hüseyin Kâmi (Şāh Ḥusayn Kâmi) ..... Özel İsimler
Şah Hüseyin Yâregî Moğul Gançı (Şāh ḤusaynYârag-î Mogul Gançi, Calaluddin) ..... Özel İsimler

Şah İmad Şirâzi (Şah ‘İmād Şīrāzī)..... Özel İsimler
Şah İskender (Şāh İskandar)..... Özel İsimler
Şah İsmail (Şah İsma’il)..... Özel İsimler
Şah Kâsım (Şāh Kâsim) ..... Özel İsimler
Şah Mahmud Oğlakçı (Şāh Mahmûd Oğlakcı) ..... Özel İsimler
Şah MahmudPervançı (Şāh Mahmûd Parvânçi) ..... Özel İsimler
Şah Mansur Bahşi (Şāh-Manşûr Bahşî) ..... Özel İsimler
Şah Mansur Barlas (Şāh-Manşûr Barlas, Calāluddîn) ..... Özel İsimler
Şah Mansur Yusuf Zeyî ..... Özel İsimler
Şah Mezid Kökeltaş (Şāh Mazīd Kükaltaş) ..... Özel İsimler
Şah Mir Hüseyin (Şāh Mir Ḥusayn) ..... Özel İsimler
Şah Muhammed Divâne (Şāh Muḥammad Dîvâna) ..... Özel İsimler
Şah Muhammed Mârûf (Şāh Muḥammad Mârûf) ..... Özel İsimler
Şah Muhammed Mühürdar (Şāh Muḥammad Muhurdâr) ..... Özel İsimler
Şah Muzaffer (Şāh Muẕaffar) ..... Özel İsimler
Şah Nazar Süyündük (Şāh Nazar Sévündük)..... Özel İsimler
Şah Sûfi (Şāh şüfi) ..... Özel İsimler
Şah Sultan Begim (Şāh Sultān Bégim) ..... Özel İsimler
Şah Sultan Muhammed (Şāh Sultān Muḥammad)..... Özel İsimler
Şah Şücâ Bey Argun (Şah Şuçâ’ Bîg Argün)..... Özel İsimler
Şāh u Darvéş ..... Edebiyat
şāḫ ..... Bitkiler
şāḫ-āb ..... Coğrafya
Şahâbâd (Şāhābād) ..... Özel İsimler
Şahâbeddin Husrev (Şihābuddīn Husrav)..... Özel İsimler
şahādat barmaġı ..... Tıp
şāh-cūy ..... Coğrafya
Şahdân (Şāhdān) ..... Özel İsimler
şahdḫāna ..... Mimari
Şâhım Nasır (Şāhım Nāsīr) ..... Özel İsimler
Şâhım Nûr Bey (Şāhim-i Nūr Bég)..... Özel İsimler
Şâhî (Şāhī)..... Özel İsimler
Şâhi Tamgaçı (Şāhī Tamgāçi)..... Özel İsimler

şahīd ..... Din
Şah-Kâbil (Şāh-Kābil) ..... Özel İsimler
Şah-Kulı (Şāh-Ḳulı) ..... Özel İsimler
Şah-Kulı Gıcekî (Şāh-Ḳulı Ġicaki) ..... Özel İsimler
şahmurġ ..... Hayvanlar
Şāhnāma ..... Edebiyat
şahnişīn ..... Mimari
şahr daruġası ..... Siyaset
şahr eli ..... Sosyoloji
şahr ..... Çevre ve Şehircilik
şahrag ..... Tıp
şāhrāh ..... Çevre ve Şehircilik
Şahruh Mirza (Şāhruh Mirzâ) ..... Özel İsimler
şāhruḫī ..... Ticaret
Şahruhiye (Şāhruḫiya) ..... Özel İsimler
Şahzâde Müngir (Şāhzada Mungir) ..... Özel İsimler
ŞahzâdeTahmasp (Şahzāda Tahmasp) ..... Özel İsimler
şā'ir ..... Edebiyat
şā'ir ..... Meslek
şaḳ ..... Psikoloji
şakar ..... Yiyecek
şāḳḳ ..... Hukuk
şakl ..... Sosyoloji
şakva ..... Hukuk
Şâl (Şāl) ..... Özel İsimler
şalayanlıḳ ..... Psikoloji
şalı ..... Yiyecek
şālīzār ..... Tarım
Şam (Şām) ..... Özel İsimler
şām ..... Hayvanlar
şam' ..... Mimari
şam'dān ..... Mimari
şamāyil ..... Felsefe

şamba ..... Matematik
Şâmî (Şâmî) ..... Özel İsimler
şāmiyāna ..... Mimari
şamşér ..... Askerlik
şamşīr-bāzlıḳ ..... Askerlik
şan ..... Felsefe
şanī‘ ..... Felsefe
şar‘ ..... Hukuk
şar‘ī ..... Matematik
şarābdār ..... Meslek
şārak ..... Hayvanlar
şarbat ..... Yiyecek
şarḥ ..... Edebiyat
şarīf ..... Sosyoloji
şarīklig ..... Askerlik
şarīklig ..... Siyaset
şarḳ ..... Yönler
şarḳ-canūbī ..... Yönler
şarḳ-şimalī ..... Yönler
şarmanda ..... Psikoloji
şarr u fitna ..... Felsefe
şarrangézlik ..... Felsefe
şart ..... Din
şast ..... Askerlik
Şaş (Şāş) ..... Özel İsimler
şatu ..... Mimari
şatu ..... Askerlik
Şavdar (Şāvdār) ..... Özel İsimler
Şavvāl ..... Matematik
Şaybak Han Şıbanî (Şaybak Han Şibâni) ..... Özel İsimler
Şaybak Piyâde (Şıbaḳ Piyâda) ..... Özel İsimler
şayḫ ..... Meslek
şayḫzāda ..... Meslek

şāyi‘ ..... Sosyoloji
Şehbaz Kalender (Şahbāz Ḳalandar) ..... Özel İsimler
Şehbaz Karluk (Şāhbaz Ḳarlıġ) ..... Özel İsimler
Şehmeng (Şahmang) ..... Özel İsimler
Şehr-Bânū Begim (Şahr Bānū Bégim) ..... Özel İsimler
Şehr-Bânû Begim (Şahrbānū Bégim) ..... Özel İsimler
Şehrek Bey (Şahrak Bég) ..... Özel İsimler
Şehr-i Safa (Şahr-i ṣafā) ..... Özel İsimler
Şehr-i Sebz (Şahr-i Sabz) ..... Özel İsimler
Şehsüvar (Şahsuvâr) ..... Özel İsimler
Şemsâbâd (Şamsābād) ..... Özel İsimler
Şemseddin Muhammed (Şamsaddin Muḥammad) ..... Özel İsimler
Şenîz (Şinīz) ..... Özel İsimler
şér ..... Hayvanlar
şér-i ābī ..... Hayvanlar
Şeyh Abdullah Barlas (Şayḫ ‘Abd Allâh Barlâs) ..... Özel İsimler
Şeyh Abdullah Eşik-Ağa (Şayḫ ‘Abd Allâh Éşik-aġa) ..... Özel İsimler
Şeyh Ali Bahadır (Şayḫ ‘Ali Bahadir) ..... Özel İsimler
Şeyh Ali Barin (Şayḫ ‘Ali Şayh Camāl Bārīn) ..... Özel İsimler
Şeyh Ali Tagayî (Şayḫ Tagāyi) ..... Özel İsimler
Şeyh Bahâeddin Ömer (Şayḫ Bahā’uddīn ‘Umar) ..... Özel İsimler
Şeyh Bayezid Bey (Şeyh Bâyazid Bég) ..... Özel İsimler
Şeyh Bayezid Fermülî (Şeyh Bayazid Farmuli) ..... Özel İsimler
Şeyh Burhaneddin Ali Kılıç (Şeyh Burhânudin ‘Ali Kılıç) ..... Özel İsimler
Şeyh Cemâl Argun (Şayḫ Camāl Argūn) ..... Özel İsimler
Şeyh Cemal Fermülî (Şayḫ Cemal Farmulî) ..... Özel İsimler
Şeyh Cemâlî (Şayḫ Camâli) ..... Özel İsimler
Şeyh Derviş Kökeltaş (Şayḫ Darviş Kükaltâş) ..... Özel İsimler
Şeyh Ebû Mansur (Şayḫ Abū Mansūr) ..... Özel İsimler
Şeyh Ebû Said Han Dermeyan (Şayḫ Abü Said Hân Darmayân) ..... Özel İsimler
Şeyh Ebü Said Tarhan (Şayḫ Abū Said Tarhân) ..... Özel İsimler
Şeyh Ebülfeth (Şayḫ Abū’l-Fath) ..... Özel İsimler
Şeyh Ebülvecd (Şayḫ Abū’l-Vacd) ..... Özel İsimler

Şeyh Gûren (Şayḫ Guran) ..... Özel İsimler
Şeyh İzzeddin (Şayḫ Zeynuddin) ..... Özel İsimler
Şeyh Maslâhat (Şayḫ Maṣlaḥat) ..... Özel İsimler
Şeyh Mezid Bey (Şayḫ Mazid Bég) ..... Özel İsimler
Şeyh Muhammed Abdullah Bekâvul (Şayḫ Muḥammad ‘Abdullâh Bökevül) Özel İsimler
Şeyh Muhammed Ġavs (Şayḫ Muḥammad Ġavs) ..... Özel İsimler
Şeyh Muhammed Müslüman (Şayḫ Muḥammad Musalmān) ..... Özel İsimler
Şeyh Muhammed Şeyh Nikâri (Şayḫ Muḥammad Şayh Bhakkārī) ... Özel İsimler
Şeyh Nizam Evliya (Şayḫ Nizâm Avliyâ’) ..... Özel İsimler
Şeyh Nureddin Bey (Şayḫ Nûruddīn Bég) ..... Özel İsimler
Şeyh Pûrân (Şayḫ Pûrân) ..... Özel İsimler
Şeyh Sâdî (Şayḫ Sa’dī) ..... Özel İsimler
Şeyh Şahâbeddin Arab (Şayḫ Şihābuddin ‘Arab) ..... Özel İsimler
Şeyh Şerefeddin Münîrî (Şayḫ Şaraf al-Din Munîrî) ..... Özel İsimler
Şeyh Şerif Karabağı (Şayḫşarif Karâbâgi) ..... Özel İsimler
Şeyh Veys (Şayḫ Vays) ..... Özel İsimler
Şeyh Yahya (Şayḫ Yaḥyâ) ..... Özel İsimler
Şeyh Zeyn Hâfi (Şayḫ Zayn H^{W}āfī) ..... Özel İsimler
Şeyh Zünnûn ..... Özel İsimler
Şeyhi Nayi (Şayḫî Na’i) ..... Özel İsimler
Şeyhim Bey Süheyli (Şayḫim Bég Suhayli) ..... Özel İsimler
Şeyhim Mir-Sikar (Şayḫim Mir-şikâr) ..... Özel İsimler
Şeyhülislam (Şayḫ al-islām) medresesi ..... Özel İsimler
Şeyhülislam Seyfeddin Ahmed (Şayḫ al-islâm Sayf al-Din Ahmad) Özel İsimler
Şeyhzâde (Şayḫzāda) kapısı ..... Özel İsimler
şıdam ..... Mimari
şılan ..... Sosyoloji
şılan ..... Yiyecek
şış ..... Avcılık
şış-na’l kafş ..... Giyim
şibe ..... Askerlik
Şibertû (Şibartū) ..... Özel İsimler

Şīʿī ..... Din
şikast ..... Askerlik
şikāyat ..... Hukuk
şikḳdārlıḳ ..... Meslek
şiḳraḳ ..... Hayvanlar
şimāl ..... Yönler
şimāl yéli ..... Meterolojik Olaylar
şīn ..... Filoloji
şiʿr ..... Edebiyat
Şir Ahmed (Şér Ahmad) ..... Özel İsimler
Şir Ali Çehre (Şér Ali Çuhra) ..... Özel İsimler
Şir Ali Oğlan (Şér ʿAlī Oġlan) ..... Özel İsimler
Şîr Efken (Şérafkan) ..... Özel İsimler
Şir Hacı Bey (Şér Ḫaci Bég) ..... Özel İsimler
Şir Han (Şér Ḫan) ..... Özel İsimler
Şir Han Sûr (Şér Ḫān Sūr) ..... Özel İsimler
Şir Han Terkelânî (Şérḫānī Tarkalāni) ..... Özel İsimler
şiralġa ..... Askerlik
şiralġa ..... Ticaret
Şirâz (Şīrāz) ..... Özel İsimler
Şirâz (Şīrāz) ..... Özel İsimler
şirb maclīsı ..... Eğlence
şirb ..... Yiyecek
şire ..... Mimari
Şirek Argun (Şérak Argūn) ..... Özel İsimler
Şirim Bey Tagayi (Şirim Bég Tagâyi) ..... Özel İsimler
Şirim Çehre (Şirim Çahra) ..... Özel İsimler
şīrīn-ḥarakāt ..... Felsefe
şīrīn-kalām ..... Felsefe
şīrīn-zabān ..... Felsefe
şīrīnzabān ..... Meslek
şirkat ..... Siyaset
Şir-Kulı Karavul Moğul (Şér-Ḳulı Karâvul Moġul) ..... Özel İsimler

Şîrkût (Şīrkūt) ..... Özel İsimler
Şirûkân (Şirükān) ..... Özel İsimler
şişpar ..... Askerlik
Şîve (Şīva) ..... Özel İsimler
şuʿarā ..... Meslek
şuġl ..... Meslek
şūḫluḳ ..... Psikoloji
şuhrat ..... Sosyoloji
şukr ..... Din
şukūfa ..... Bitkiler
şunḳar ..... Hayvanlar
şunḳar ..... Sosyoloji
Şunkârhâne (Şunkārḫāna) ..... Özel İsimler
şükün ..... Sosyoloji
tā ..... Filoloji
ta‘affin ..... Koku
ta‘biye ..... Siyaset
ṭa’ām ..... Yiyecek
ta’yīn ..... Siyaset
taʿaccub ..... Psikoloji
ta‘addī ..... Hukuk
ta‘alluḳ ..... Sosyoloji
taʿarruż ..... Askerlik
ta‘aṣṣub ..... Psikoloji
tāb ..... Siyaset
ṭab‘ ..... Felsefe
ṭabaḳ ..... Mimari
ṭabaḳa ..... Sosyoloji
Ṭabaḳāt-i Nāṣirī ..... Edebiyat
tabarruklük ..... Sosyoloji
tabarzīn ..... Askerlik
tabassum ..... Psikoloji
ṭab‘-i naẓm ..... Edebiyat

ṭabī‘at..... Felsefe
ṭabīb..... Meslek
tabin..... Askerlik
tābistān ..... Matematik
ṭabl-i kūç ..... Askerlik
tāblīġ..... Fizik
tabşī ..... Mimari
Tâc Han Sârenghâni (Tâc Hân Sâranghâni)..... Özel İsimler
tāc ..... Giyim
tacammul..... Sanat
tacassus..... Meslek
Tâceddin Mahmud (Tācuddin Mahmûd) ..... Özel İsimler
Tâcik..... Tarih
tadāvī..... Farmakoloji
tafarruc ..... Psikoloji
tafsān ..... Fizik
tafsān ..... Meterolojik Olaylar
tafṣīl ..... Edebiyat
tafsīr ..... Edebiyat
taġaya ..... Akrabalık
taġayı ..... Akrabalık
taġḳına..... Coğrafya
tahaccud ..... Din
taḥakkum ..... Siyaset
taḫalluṣ ..... Edebiyat
ṭahārat ..... Din
tahdīd ..... Hukuk
Tâhir (Tâhir)..... Özel İsimler
Tahir Bey Dulday (Ṭāhīr Bég Dulday) ..... Özel İsimler
Tâhir Muhammed (Ṭaḥir-Muḥammad)..... Özel İsimler
Tâhir Teberî (Ṭāhir Tabarī)..... Özel İsimler
taḥḳīḳ..... Hukuk
tahniyat..... Sosyoloji

taḥrīr ..... Edebiyat
taḥṣīl ..... Ticaret
taḥṣīldār ..... Meslek
taḫş (oḳı) ..... Askerlik
taḫşandāz ..... Askerlik
taḫt ..... Siyaset
Taht ı Hacı Bey (Taḫt-i Ḥācī Bīg) ..... Özel İsimler
Taht-ı Asitâne (Taḫt-i Asitāna) ..... Özel İsimler
Taht-ı Berker (Taḫt-i Barkar) ..... Özel İsimler
Taht-ı Nevâî (Taḫt-i Navā'ī) ..... Özel İsimler
Taht-ı Sefer (Taḫt-i Safar) ..... Özel İsimler
taḫt-i ravān ..... Taşımacılık
Tâk (Tāk) ..... Özel İsimler
ṭāḳ ..... Mimari
takāb ..... Coğrafya
taḳāżā ..... Sanat
takband ..... Giyim
ṭāḳça ..... Mimari
taḳrīr ..... Edebiyat
taḳsim ..... Ticaret
taḳṭī ..... Edebiyat
takya namad ..... Mimari
tal ..... Bitkiler
tal ..... Bitkiler
ṭalab ..... Hukuk
talaf ..... Sosyoloji
talaffuẓ ..... Filoloji
talan ..... Askerlik
tālār ..... Mimari
talatḳan ..... Askerlik
talġan ..... Yiyecek
talḫlıḳ ..... Yiyecek
ṭāli' ..... Din

ṭālib ‘ilmlıḳ ..... Eğitim
taʿlīḳ ..... Edebiyat
Tâlikân (Ṭālaḳān) ..... Özel İsimler
talyīn ..... Farmakoloji
tam ..... İnşaat
tam ..... Mimari
tamām ..... Matematik
tamasḫur ..... Psikoloji
tambal ..... Sosyoloji
tamġa ..... Siyaset
ṭamṭarāḳ ..... Sanat
ta‘n ..... Sosyoloji
tan ..... Tıp
tan ..... Ticaret
tana ..... Bitkiler
tana ..... Yiyecek
ṭanāb ..... Matematik
ṭanāb ..... Mimari
ṭanāb ..... Avcılık
tanāvul ..... Yiyecek
tanbīh ..... Sosyoloji
tang ..... Hayvanlar
tang ..... Matematik
Tāng ..... Tarih
Tang-Atmış Sultan (Tang Atmış Sulṭān) ..... Özel İsimler
tangī ..... Coğrafya
tangla ..... Matematik
tanglası ..... Matematik
tānk ..... Matematik
tanka ..... Matematik
tanka ..... Ticaret
tar ..... Psikoloji
tār ..... Bitkiler

tār ..... Müzik
Tarabhâne (Ṭarabḫāna) ..... Özel İsimler
tārāc ..... Askerlik
taraddud ..... Psikoloji
ṭaraf ..... Yönler
taraḥḥum ..... Psikoloji
tarāş ..... İnşaat
tarāşa ..... İnşaat
tarāvīḥ ..... Din
tarāzū ..... İnşaat
tarbiyat ..... Eğitim
tarbiyat-karda ..... Eğitim
tarcuma ..... Filoloji
ṭarḥ ..... Sanat
tarḫan ..... Siyaset
Tarhan Begim (Tarḫan Bégim) ..... Özel İsimler
tarḫan bégléri ..... Siyaset
ṭarḥlıġ ..... Sanat
Târıḫ ..... Edebiyat
tārī ..... Yiyecek
tārīḫ taşı ..... Mimari
tārīḫ ..... Tarih
ṭarīḳ ..... Felsefe
ṭarīḳa ..... Felsefe
Tarkalânî ..... Tarih
tarkaş ..... Askerlik
tarkaşband ..... Askerlik
tarnāw ..... Mimari
tartıġ ..... Sosyoloji
tartış ..... Askerlik
tart-part ..... Askerlik
ṭās ..... Mimari
taṣadduḳ ..... Din

tasḫīr ..... Askerlik
tasmiya ..... Filoloji
taṣvīr ..... Sanat
taş ..... Jeoloji
taş ..... Coğrafya
taş ..... İnşaat
taşḫiṣ ..... Tıp
taşḳarı ..... Yönler
Taşkend = Şaş, Çaç ..... Özel İsimler
taşḳı ..... Yönler
Taş-Rıbat (Tāş-Ribāt) ..... Özel İsimler
Tatar Han Serenghâni (Tātār Ḫan Sārangḫānī) ..... Özel İsimler
Tatar Han Yusuf-Hayl (Tâtâr Han Yûsuf-Hay1) ..... Özel İsimler
Tatar Keker (Tâtâr Gakar) ..... Özel İsimler
Tatar ..... Tarih
ṭāūs ..... Hayvanlar
tavābi‘ ..... Siyaset
tavaccuh ..... Sosyoloji
tavāf ..... Din
tavaḳḳuf ..... Sosyoloji
tavakkul ..... Din
tavallud ..... Sosyoloji
tavārud ..... Edebiyat
tavātur ..... Sosyoloji
ṭavāyif ..... Tarih
ṭavīla ..... Mimari
tavuḳ ..... Hayvanlar
tavuḳ kabābı ..... Yiyecek
Tavus Han (Ṭāūs Ḫan) ..... Özel İsimler
tavuş ..... Hayvanlar
tavuşḳan aşı ..... Yiyecek
tavuşḳan ..... Hayvanlar
tawba ..... Din

ṭawḳ ..... Hayvanlar
ṭawr ..... Psikoloji
ṭawrī ..... Sanat
ṭay ..... Sosyoloji
tayaḳ ..... Mimari
tāyib ..... Felsefe
Tayik (Māyik) ..... Özel İsimler
tāza ..... Yiyecek
ta‘ziyat ..... Sosyoloji
tazvīr ..... Hukuk
Tebriz (Tabrīz) ..... Özel İsimler
tégirme ..... Matematik
tégirmen ..... Mimari
tégirmen suyı ..... Jeoloji
tégre ..... Çevre ve Şehircilik
Tehemten Bey (Tahamtan Bég) ..... Özel İsimler
Tehenger (Tahanger) ..... Özel İsimler
Tekâne (Takāna) ..... Özel İsimler
Teke-Sekritgü (Téké-Ségrītgū) ..... Özel İsimler
tekke ..... Mimari
télbe ..... Tıp
télbelik ..... Tıp
témür ..... Kimya
Tenbelhâne (Tanbalhâna) ..... Özel İsimler
Teng-i Vagçân (Tang-i Waġcān) ..... Özel İsimler
Téngri ..... Din
Tengri-Birdi (Téngri Bérdi) ..... Özel İsimler
Tengri-Birdi Samançı Bey (Téngri Bérdi Samançı Bég) ..... Özel İsimler
Tengri-Kulı Pışgı Moğul (Téngri-Ḳulı Pişgi Moğul) ..... Özel İsimler
Tengri-Kulu Bey (Téngri-Ḳulı Bég) ..... Özel İsimler
Tenük-Âb (Tanuk-Āb veya Tang-Āb) ..... Özel İsimler
tépe ..... Coğrafya
Terdi Bey Hâksâr (Turdi Bég Hâksâr) ..... Özel İsimler

Terdi Bey Koç Bey (Turdî Bég Koç Bég Nizâmudīn)..... Özel İsimler
Terdi Muhammed (Turdi Muḥammad)..... Özel İsimler
Terdi Muhammed Kıpçak (Tardi Muḥammad Kıpçak)..... Özel İsimler
téri ..... Tıp
Termiz (Tirmiẕ) ..... Özel İsimler
Ternûk (Tarnūk) ..... Özel İsimler
téşük ..... Coğrafya
Tette (Tatta) ..... Özel İsimler
téve turna ..... Hayvanlar
tévé ..... Hayvanlar
téz fahımlıḳ ..... Psikoloji
tézek ..... Hayvanlar
tıḳa..... Mimari
Tibe (Tība) ..... Özel İsimler
Tibet (Tībat) ..... Özel İsimler
Ticare (Ticāra) ..... Özel İsimler
tik ..... Mimari
tike..... Yiyecek
tiken..... Bitkiler
Tîl (Thal) ..... Özel İsimler
til ..... Askerlik
til ..... Filoloji
til ..... Tıp
ṭilā ..... Kuyumculuk
tilāvat ..... Din
tilçi ..... Meslek
tilegen..... Psikoloji
tilek..... Psikoloji
ṭilişm ..... Sosyoloji
Timur Bey (Timur Bég) ..... Özel İsimler
Timur Bey Lengeri (Tīmur Bīg Langarī) ..... Özel İsimler
Timur Osman (Témür ‘Usmān) ..... Özel İsimler
Timur Sultan (Timur Sultān)..... Özel İsimler

Tīmūrnāma ..... Edebiyat
tindū ..... Bitkiler
tīr ..... Askerlik
tīramaġzlıḳ ..... Psikoloji
tīr-i gaz atımı ..... Matematik
tirig ..... Felsefe
tiriglik ..... Felsefe
Tirmühânî (Tīrmuhānī) ..... Özel İsimler
tiryāḳ-i fārūḳ ..... Farmakoloji
tiş ..... Tıp
tişnalıḳ ..... Yiyecek
tiz ..... Tıp
Tizek (Tézak) ..... Özel İsimler
tobulġu ..... Bitkiler
tofraḳ ..... Coğrafya
toġdarı ..... Hayvanlar
toġrı ..... Felsefe
Tohta-Buğa Sultan (Toḫta Buḳa Sulṭān) ..... Özel İsimler
toḳay ..... Coğrafya
toḳḳa ..... Giyim
toḳḳuz yüz on ..... Matematik
toḳḳuz yüz on altı ..... Matematik
toḳḳuz yüz on tört ..... Matematik
toḳḳuz yüz on yétti ..... Matematik
toḳḳuz yüz yégirme ..... Matematik
toḳḳuz yüz yégirme altı ..... Matematik
toḳḳuz ..... Matematik
toḳmaḳ ..... Mimari
toḳsan ..... Matematik
tola ..... Matematik
tolġaḳ ..... Tıp
tolġaḳ ..... Meterolojik Olaylar
tolġama ..... Askerlik

Tolmış Özbek (Tolmış Özbek)..... Özel İsimler
Tolun Hoca Moğul (Tolun Ḫwāca)..... Özel İsimler
ton..... Giyim
tonguz..... Hayvanlar
top ..... Askerlik
topçaḳ (at) ..... Hayvanlar
topuḳ..... Tıp
ṭor ..... Avcılık
tovaçı bégler ..... Siyaset
tovaçı..... Meslek
toy aşı ..... Yiyecek
toy..... Sosyoloji
tölük ..... Yiyecek
töré ..... Hukuk
tört ..... Matematik
tört yüz ..... Matematik
törtünçi ..... Matematik
töşek ..... Mimari
töşekḫāna..... Mimari
Tûde (Toda) ..... Özel İsimler
tufak..... Askerlik
tufakandāz ..... Askerlik
Tufan Argun (Ṭūfān Arġun)..... Özel İsimler
tūfān..... Coğrafya
Tufeylî (Tufayli)..... Özel İsimler
tuġ ..... Siyaset
tuġçı ..... Meslek
tuġdaḳ..... Hayvanlar
tuġḳan..... Akrabalık
tuġḳanlıḳ..... Akrabalık
ṭuġrā ..... Siyaset
Tuğlukâbâd (Tûglûḳâbâd) ..... Özel İsimler
tuḫm ..... Bitkiler

tuhmat..... Hukuk
Tuka Bey (Toḳa Bég)..... Özel İsimler
Tûke Hindu (Tūka Hindū)..... Özel İsimler
tūl ..... Matematik
ṭūl ..... Matematik
Tûl (Ṭūl) ..... Özel İsimler
ṭulū’ ..... Astroloji
ṭulū’ ..... Matematik
tulum ..... Mimari
tumşuḳ ..... Hayvanlar
tumşuḳ..... Coğrafya
tun ..... Matematik
tund yél ..... Coğrafya
Tûp (Top) ..... Özel İsimler
tura..... Askerlik
turaḳ..... Bitkiler
turbat ..... Mimari
Turfan (Turfân) ..... Özel İsimler
Tûri..... Tarih
Turkmân..... Tarih
turna ..... Hayvanlar
Tursun Muhammed Sultan (Tursun Muḥammad Sulṭān) ..... Özel İsimler
turşluḳ..... Yiyecek
Tûrûk-Şaran..... Tarih
turunc..... Yiyecek
turuş ..... Sosyoloji
Tûs (Tûs) ..... Özel İsimler
tuş..... Yönler
tūt ..... Yiyecek
tutam..... Matematik
Tûte (Tota) ..... Özel İsimler
tūtī ..... Hayvanlar
Tutkavul (Tūtḳāvul) ..... Özel İsimler

tutḳavul..... Coğrafya
tutḳun ..... Askerlik
Tutluk (Tūtlūḳ) ..... Özel İsimler
Tutum-Dere (Tûtûm-Dara) ..... Özel İsimler
tuvaġ ..... Hayvanlar
tuyġun..... Hayvanlar
tuyūl ..... Çevre ve Şehircilik
ṭuyūr ..... Hayvanlar
tuz..... Yiyecek
tuzaḳ..... Avcılık
tügme..... Giyim
tügmelig çekmen ..... Giyim
tük..... Hayvanlar
tük..... Tıp
Tükçi ..... Tarih
tükri ..... Askerlik
Tülek Kökeltaş (Tülek Kükeldaş) ..... Özel İsimler
tülkü ..... Hayvanlar
tümān..... Çevre ve Şehircilik
tümen bégi ..... Siyaset
tümen..... Askerlik
tümenātı ..... Çevre ve Şehircilik
Tün (Tün) ..... Özel İsimler
Tün Sultan (Tün Sultan)..... Özel İsimler
tün..... Matematik
tünglük ..... Mimari
tünḳatar..... Askerlik
tüp..... Yönler
Türek (Tūrāk ya da Tülek) ..... Özel İsimler
Türk..... Tarih
Türkī ..... Filoloji
Türkiçe ..... Filoloji
Türkistan (Türkistân) ..... Özel İsimler

Türkistan (Türkistān) ..... Özel İsimler
Tüs (Tüs) ..... Özel İsimler
tüş ..... Tıp
tüş vaḳtı ..... Matematik
tüşçilig ..... Matematik
tütün ..... Mimari
tüz ..... Coğrafya
tüzük ..... Hukuk
Ubaç (Āwbāc) ..... Özel İsimler
Ubeyd Han (Ubayd Ḫan) ..... Özel İsimler
ʿubūr ..... Sosyoloji
uçma ..... Coğrafya
ʿūd ..... Müzik
Ûd (ūd) ..... Özel İsimler
ʻufūnat ..... Aromakoloji
Ugan-Birdi Moğul (Uġanbérdi Mogul) ..... Özel İsimler
ʻuhda ..... Meslek
Ukabeyn (ʻUkâbayn) ..... Özel İsimler
ʿuḳūbat ..... Psikoloji
Ulabatû (Ūlābatū) ..... Özel İsimler
uluġ ana ..... Akrabalık
uluġ līmū ..... Yiyecek
Uluğ Bey Mirza (Uluġbég Mirzā) ..... Özel İsimler
Uluğ Bey Mirza (Uluğbég Mirzâ) ..... Özel İsimler
Uluğ-Nûr (Uluġ-nūr) ..... Özel İsimler
ʿulūm ..... Eğitim
ulūm-i bātinī ..... Eğitim
ulūm-i ẓāhirī ..... Eğitim
Ulus Ağa (Ulus Aġa) ..... Özel İsimler
ulus ..... Siyaset
umarā‘ ..... Meslek
umara‘ ..... Siyaset
uméd ..... Psikoloji

umédvārlıḳ ..... Psikoloji
ʻumḳ ..... Matematik
umman (ʻumān) ..... Özel İsimler
ummī ..... Eğitim
ʻumr ..... Sosyoloji
umūr ..... Meslek
uran ..... Askerlik
Ura-Tepe (Urā-Tépe) ..... Özel İsimler
ʿurf ..... Sosyoloji
uruġ ..... Akrabalık
uruḳluḳ ..... Akrabalık
Uruk-zayi ..... Tarih
Urus Ali Seyid (Urus Alî Sayyid) ..... Özel İsimler
Urus Argun (Urus Argûn) ..... Özel İsimler
uruş angéz ..... Askerlik
uruş ..... Askerlik
uruşmaḳ ..... Askerlik
Urvâ (Urvā) ..... Özel İsimler
ustād ..... Meslek
ustādkār ..... Meslek
ustādkār ..... Meslek
ustaḫʷānbandlıḳ ..... Meslek
ustākār ..... Meslek
ustākār ..... Meslek
ūstura ..... Mimari
uṣūl ..... Felsefe
Uş (Oş) ..... Özel İsimler
uşaḳ ..... Sosyoloji
uşaḳ ..... Akrabalık
utru ..... Yönler
Ûtrûlî (ūtrūlī) ..... Özel İsimler
uy ..... Hayvanlar
uyḳu ..... Tıp

uyḳuluġ ..... Tıp
uyḳusızlıḳ ..... Tıp
uz ..... Felsefe
uzaḳ ..... Yönler
‘uzr ..... Sosyoloji
‘uzrḫʷahlık ..... Sosyoloji
Uzun Hasan (Uzun Ḥasan) ..... Özel İsimler
Uzun Hasan (Uzun Ḥasan) ..... Özel İsimler
uzun ..... Yönler
uzunluḳ ..... Matematik
użv ..... Tıp
Ücceyn (Uccayn) ..... Özel İsimler
üç ming altı yüz ..... Matematik
üç ..... Matematik
üçele ..... Matematik
üçünçi ..... Matematik
ülüş ..... Ticaret
ülüş ..... Askerlik
ülüş ..... Matematik
Ümid Ağaça (Umīd Aġaça) ..... Özel İsimler
ün ..... Müzik
Ünçü-Töbe (Ūnçū-toba) ..... Özel İsimler
Ünsiye (ünsiya) ..... Özel İsimler
üpçin ..... Askerlik
ürük ..... Yiyecek
üst ..... Yönler
Üstâd Ali-Kulı (Ustâd) ..... Özel İsimler
Üstâd Bihzâd (Ustād Bihzād) ..... Özel İsimler
Üstâd Hasan Ali (Ustād Ḥasan ‘Alī) ..... Özel İsimler
Üstâd Kul Muhammed ..... Özel İsimler
Üstâd Muhammed (Ustād Muḥammad) ..... Özel İsimler
Üstâd Muhammed Emin Cibeçi (Ustād Muḥammad Amīn Cébeçi) . Özel İsimler
Üstâd Sultan Muhammed (Ustād Sulṭān Muḥammad) ..... Özel İsimler

Üstâd Şah Muhammed (Ustād Şāh Muḥammad) ..... Özel İsimler
Üştür (Uştur) ..... Özel İsimler
Üştür-Gerden (Uştur-Gardan) ..... Özel İsimler
Üştür-Şeher (Uştur-Şahr) ..... Özel İsimler
üy tavuḳı ..... Hayvanlar
üylüg ..... Mimari
üzdürme ..... Sosyoloji
üzengü ..... Hayvanlar
üzim ..... Yiyecek
va‘īd ..... Eğitim
va’id farmānı ..... Askerlik
vācib ..... Din
vahm ..... Psikoloji
Vaḳāyi‘ ..... Edebiyat
vaḳāyi ..... Tarih
vāḳi‘ ..... Tarih
vāḳi’a ..... Tarih
vāḳi’āt ..... Tarih
vāḳif ..... Felsefe
vaḳt ..... Matematik
valadu‘l-zinā ..... Akrabalık
valī ..... Siyaset
valī ..... Din
vālida ..... Akrabalık
Vālidiyya ..... Edebiyat
varasa ..... Akrabalık
vāris ..... Akrabalık
Varuh (Vārūḫ) ..... Özel İsimler
vasl ..... Sosyoloji
vaṭan ..... Siyaset
vatīra ..... Çevre ve Şehircilik
vāyin ..... Coğrafya
vaż’ ..... Sosyoloji

vaż’lıġ..... Sosyoloji
vaẓīfa ..... Meslek
vazīr..... Siyaset
Vaziri..... Tarih
vazn ..... Edebiyat
Vefâ’i (Vafā’ī)..... Özel İsimler
Veli (Vali) ..... Özel İsimler
Veli Bey (Vali Bég) ..... Özel İsimler
Veli Hâzin (Vali Hazin) ..... Özel İsimler
Veli Kızıl (Vali Ḳızıl) ..... Özel İsimler
Veli Parsçı (Vali Parsçi)..... Özel İsimler
velilıġ ..... Din
Veliyân (Valiyān) ..... Özel İsimler
Versek (Varsak) ..... Özel İsimler
Vesmend (Vasmand)..... Özel İsimler
Veys Ateke (Vays Ateke)..... Özel İsimler
Veys Han (Vays Han) ..... Özel İsimler
Veys Lâgarî (Vays Lāġarī)..... Özel İsimler
vidā‘ ..... Sosyoloji
vilādat ..... Sosyoloji
vilāyat ..... Çevre ve Şehircilik
vilāyatça ..... Çevre ve Şehircilik
vird ..... Din
vucūd ..... Tıp
vuḥūş ..... Hayvanlar
vuḳū‘ ..... Tarih
vuzarā ..... Siyaset
vużū..... Din
Ya’kub Eyyûb (Ya‘ḳūb Ayyūb)..... Özel İsimler
yabrūhu’l-ṣanam ..... Bitkiler
yadaçı ..... Meslek
Yâdigâr Mirza (Yâdigâr Mirzâ) ..... Özel İsimler
Yâdigâr Muhammed Mirza (Yādgār Muḥammad Mīrzā)..... Özel İsimler

Yâdigâr Nasir (Yādgār-Muḥammad Nāṣir Mīrzā) ..... Özel İsimler
Yâdigâr Sultan Begim (Yādgār Sultān Bégim) ..... Özel İsimler
Yâdigâr Tagayî (Yâdigâr Tağâyi) ..... Özel İsimler
yafraḳ ..... Bitkiler
yaġ ..... Yiyecek
Yaga (Yaġā veya Yaġmān) ..... Özel İsimler
yaġı ..... Askerlik
yaġıḳmaḳçı ..... Askerlik
yaġılıḳ ..... Askerlik
yaġılıḳ ..... Sosyoloji
yaġın ..... Meterolojik Olaylar
yaġlıġ ..... Giyim
yaḫ ..... Kimya
yaḫ-āb ..... Yiyecek
yaḫdān ..... Mimari
yaḫnı ..... Yiyecek
yaḫşı ..... Felsefe
yaḫşılıḳ ..... Felsefe
Yahya Nûhânî (Yahya Nohâni) ..... Özel İsimler
yaḳa ..... Coğrafya
yak-andāz ..... Coğrafya
yaḳın ..... Yönler
yakrah ..... Çevre ve Şehircilik
yakrūy ..... Sosyoloji
yakşamba ..... Matematik
Yâkub Bey (Ya'ḳub Bég) ..... Özel İsimler
yalġan ..... Hukuk
yalġuzluḳ ..... Psikoloji
Yâm (Yām) ..... Özel İsimler
yam atı ..... Askerlik
yamanlıḳ ..... Felsefe
yamġur ..... Meterolojik Olaylar
yamīn ..... Yönler

yan ..... Yönler
Yan-Bulağ (Yān-Būlāġ) ..... Özel İsimler
Yangı (Yāngī) ..... Özel İsimler
Yangı (Yāngī) ..... Özel İsimler
Yangı-Bağ (Yāngī-Bāġ) ..... Özel İsimler
Yangı-Beg Kökeltaş (Yângi-Bég Kükaltaş)..... Özel İsimler
Yangı-Yol (Yāngī-Yūl) ..... Özel İsimler
yaŋaḳ ..... Yiyecek
yapalaḳ ..... Hayvanlar
yapuġ ..... Giyim
yara ..... Tıp
yaraġ ..... Askerlik
yaraġlıġ ..... Askerlik
yaraġsız ..... Askerlik
yaraġsızlıḳ ..... Askerlik
Yâr-Ali Bilâl (Yâr-’Ali Bilâl) ..... Özel İsimler
yaraş ..... Askerlik
Yârek Tagayi (Yārak Tâgâyî) ..... Özel İsimler
Yâr-Hüseyin Derya Han (Yār-Ḥusayn Daryā Hān) ..... Özel İsimler
yarım kéçe ..... Matematik
yarım ..... Matematik
Yârî (Yārī veya Tâzî) ..... Özel İsimler
yarmaḳ ..... Matematik
yarmaḳ ..... Ticaret
yaruḳ ..... Fizik
yaruḳluḳ ..... Fizik
Yâr-Yaylak (Yār-Yaylāk) ..... Özel İsimler
yasaḳ ..... Hukuk
yasal ..... Askerlik
yāsaman ..... Bitkiler
yasār ..... Yönler
yasavul ..... Askerlik
Yassı-Keçit (Yāssī-Kaçīt) ..... Özel İsimler

yassılıġ ..... Mimari
yaşıl ..... Renkler
yat ..... Sosyoloji
yatış ..... Meslek
yatīm ..... Hukuk
yatīmlik ..... Askerlik
yavuḳ ..... Yönler
Yây (Yāy) ..... Özel İsimler
yay ..... Askerlik
yayaḳ ..... Askerlik
yaydaḳ ..... Hayvanlar
yaz ..... Matematik
Yede-Bîr (Yada-Bīr) ..... Özel İsimler
Yeftel (Yaftal) ..... Özel İsimler
yégen ..... Akrabalık
yégirme altı ..... Matematik
yégirme beş ..... Matematik
yégirme ming ..... Matematik
yégirme tört ..... Matematik
yégirme üç ..... Matematik
yégülük ..... Yiyecek
Yeke (Yaka) ..... Özel İsimler
Yeke Hoca (Yaka Ḫwāca) ..... Özel İsimler
Yek-Lenge (Yak-Langa) ..... Özel İsimler
Yekşenbehî (Yakşanbahī) ..... Özel İsimler
yél ..... Meterolojik Olaylar
yélken ..... Taşımacılık
yemden aşı ..... Yiyecek
yémék ..... Yiyecek
Yenge Çiçem (Yanga Çiçām) ..... Özel İsimler
Yenge Çiçem (Yanga Çiçām) ..... Özel İsimler
yénge ..... Akrabalık
yér ..... Coğrafya

yérlig(él) ..... Sosyoloji
yér-su ..... Çevre ve Şehircilik
yesir ..... Askerlik
yéti ..... Matematik
Yeti-Kent (Yéti-Ként) ..... Özel İsimler
yétmiş yéti ..... Matematik
yétmiş ..... Matematik
yétti ming ..... Matematik
yezne ..... Akrabalık
yığaç ..... Bitkiler
yığaç ..... Matematik
yıl ..... Matematik
yılan ..... Hayvanlar
Yılançık (Yīlānçiḳ) ..... Özel İsimler
Yılbars Sultan (Yılı Bars Sulṭān) ..... Özel İsimler
Yılbars Sultan (Yılı Bars Sulṭān) ..... Özel İsimler
yılḳıran aşı ..... Yiyecek
yıraḳ ..... Yönler
yıraḳlıḳ ..... Yönler
yiğit ..... Askerlik
yigitlik ..... Sosyoloji
yille ..... Müzik
Yisün Teve (Yesüntö'e) ..... Özel İsimler
Yisün Teve (Yesüntö'e) ..... Özel İsimler
yoğanlık ..... Mimari
yoḳḳarı ..... Yönler
yol ..... Çevre ve Şehircilik
yolğına ..... Çevre ve Şehircilik
yorunçḳa ..... Bitkiler
Yulçuk (Yolçuḳ) ..... Özel İsimler
Yulçuk (Yolçuḳ) ..... Özel İsimler
yulduz ..... Astroloji
yumn ..... Sosyoloji

yumurtġa ..... Yiyecek
Yunus Ali (Yūnus- ‘Alī, camâl Al Din) ..... Özel İsimler
Yunus Ali (Yūnus- ‘Alī, camâl Al Din) ..... Özel İsimler
Yunus Han (Yūnus Ḫan) ..... Özel İsimler
Yunus Han (Yūnus Ḫan) ..... Özel İsimler
yupġa ..... Yiyecek
yupġalıḳ ..... Sosyoloji
yurt ..... Siyaset
Yusuf Ali (Yusuf ‘Ali) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali (Yusuf ‘Ali) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Bekâvul (Yūsuf ‘Alī Bökevül) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Bekâvul (Yūsuf ‘Alī Bökevül) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Kökeltaş (Yüsuf ‘Ali Kükaltaş) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Kökeltaş (Yüsuf ‘Ali Kükaltaş) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Rikabdar (Yūsuf ‘Alī Rikābdār) ..... Özel İsimler
Yusuf Ali Rikabdar (Yūsuf ‘Alī Rikābdār) ..... Özel İsimler
Yusuf Bedi’î (Yūsuf Badī’ī) ..... Özel İsimler
Yusuf Bedi’î (Yūsuf Badī’ī) ..... Özel İsimler
Yusuf Daruga (Yūsuf Daruġa) ..... Özel İsimler
Yusuf Daruga (Yūsuf Daruġa) ..... Özel İsimler
Yusuf Eyyûb (Yūsuf Ayyūb) ..... Özel İsimler
Yusuf Eyyûb (Yūsuf Ayyūb) ..... Özel İsimler
Yusuf-Zayl ..... Tarih
yük ..... Sosyoloji
yürek ..... Tıp
yürümaḳ ..... Askerlik
yürüş ..... Askerlik
yürüşmek ..... Askerlik
yüz éllig ..... Matematik
yüz ..... Matematik
yüz ..... Matematik
yüz ..... Tıp
yüz ..... Yönler

za ‘farān ..... Yiyecek
Zâbil (Zābul) ..... Özel İsimler
Zâbilistan (Zābulistān) ..... Özel İsimler
żābiṭ ..... Siyaset
żabṭ ..... Siyaset
zabūnluḳ ..... Psikoloji
zāça ..... Sosyoloji
zādubūd ..... Sosyoloji
ẓafar ..... Askerlik
Ẓafarnāma ..... Edebiyat
zāġça ..... Hayvanlar
Zahhâk (Ẓaḥḥāk) ..... Özel İsimler
Zâhid Hoca (Zahid Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
Zâhid Hoca (Zahid Ḫʷāca) ..... Özel İsimler
zāhid ..... Din
zaḫm ..... Tıp
zaḥmat ..... Psikoloji
zahr ..... Farmakoloji
zāhuzād ..... Akrabalık
zalzala ..... Coğrafya
zamān ..... Matematik
Zâmin (Zāmīn) ..... Özel İsimler
zancīr ..... İnşaat
zarandūd ..... Sanat
żarar ..... Ticaret
żarb ..... Edebiyat
zarbaft yélek ..... Giyim
żarbzan ..... Askerlik
zardālū ..... Yiyecek
zardça ..... Renkler
zar-kamar ..... Giyim
zārlıḳ ..... Psikoloji
zarra ..... Matematik

zāt ..... Felsefe
zavāl ..... Matematik
zawraḳ ..... Taşımacılık
zaytūn ..... Bitkiler
zéb ..... Sanat
Zeberkân (Zabarḳān) ..... Özel İsimler
Zemindâver (Zamīndāvar) ..... Özel İsimler
Zemme-Yahşı (Zamma-Yaḫşī) ..... Özel İsimler
zérdast ..... Siyaset
Zerdek (Zardak) ..... Özel İsimler
Zerdüşt (Zarduşt) ..... Özel İsimler
Zerdüşt (Zarduşt) ..... Özel İsimler
Zerefşan (Zarafşān) ..... Özel İsimler
Zeyneb Sultan Begim (Zaynab Sultān Bégim) ..... Özel İsimler
Zeyneb Sultan Begim (Zaynab Sultān Bégim) ..... Özel İsimler
zīc ..... Astroloji
żidd ..... Siyaset
żiddāna ..... Siyaset
zih suyı ..... Jeoloji
zihgīr ..... Askerlik
zikr ..... Edebiyat
Zīʿl-Ḥicca ..... Matematik
Zīʿl-Ḳaʿda ..... Matematik
zīlūça ..... Giyim
żim ..... Yönler
zimistān ..... Matematik
zīna ..... Mimari
zīnat ..... Sanat
zindān ..... Mimari
zirāʿat ..... Meslek
ẓirāfat ..... Eğlence
Zirrîn (Zirrīn) ..... Özel İsimler
zişt ..... Felsefe

ziyāda ..... Matematik
ziyādasarlıḳ ..... Sanat
ẓuhr ..... Matematik
ẓulm ..... Psikoloji
zummac ..... Hayvanlar
ẓurafā ..... Psikoloji
Zübeyde Ağaça (Zubayda Aġāça) ..... Özel İsimler
Zübeyr (Zubayr) ..... Özel İsimler
Zühre Begi Ağa (Zuhra Bégi Aġa) ..... Özel İsimler
Zünnûn Bey Argun (Zu'l-Nûn Bég Arġūn) ..... Özel İsimler
Zürmet (Zurmat) ..... Özel İsimler

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan. "Kavram Alanı-Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine", *TDAY Belleten*, 1971, s. 253-262.

Aksan, Doğan, *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yayınları, Ankara 1999.

Aksan, Doğan, *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.

Aksan, Doğan, *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*, Multilingual, İstanbul 2004.

Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Aksan, Doğan, *Türkçenin Sözvarlığı*, Engin Yayınevi, Ankara 2004.

Aksakal, Ali. "Baburname'de Avcılık ve Avlanma Usulleri" ,*Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Sayı 54,1991, s. 34-36.

Akün, Ömer Faruk, "Babür", İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları, C. 4, s. 395.

Alparslan, Ali. "Babur'un İcat Ettiği Baburi Yazı", *Journal of Turkology*, Cilt. 19, Sayı 18, 1977-79, s. 207-211. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuturkiyat/issue/43453/529704 (Erişim tarihi: Temmuz 2020)

Arat, Reşit Rahmeti, *Baburnāme*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005.

Arat, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig III İndeks* (Haz. Kemal Eraslan- Osman F. Sertkaya-Nuri Yüce), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, İstanbul 1979.

Arat, Reşit Rahmeti. "Babür ve Yazısı", Makaleler, (Haz. Osman F. Sertkaya), Seri IV, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları*, Ankara, Cilt. I, Sayı. A.20 1987, s. 961-964.

Argunşah, Mustafa, *Tarihi Türk Lehçeleri-Çağatay Türkçesi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

Argunşah, Mustafa, "Türkiye Türkçesindeki Kadınla İlgili Temel Söz Varlığının Tarihi Gelişimi", Uluslarasası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Amasya 2017, s. 81-105.

Atalay, Besim, *Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1970.

Atmaca, Emine ve R. Adzhumerova. "Kapı ve Eşik Kelimeleri Üzerine", *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, Cilt II, 2010.

Baalbaki, Rohi, Al- Mawrid, A Modern Arabic - English Dictionary, 7th Edition, Dar El-İlm Lilmalayin, Beirut 1995.

Baydemir, Hüseyin. "Bâbürnâme'de Folklorik ve Etnografik Unsurlar", *Gazi Türkiyat*, Güz 2010, Sayı 7, s.107-133

Bayram, Fatih."Garip Bir Memleket Garip Bir Sultan: Babürnâme'deki Hindistan." *Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi*, Sayı 17, 2004, s. 169.

Baytop, Turhan, *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Berbercan, Mehmet Turgut, *"Babür'ün Hatıratında Geçen Hayvan Adları ve Bunların Türk Dili Açısından Değerlendirilmesi"* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.

Berbercan, Mehmet Turgut. "Türk Dili ve Kültürü Açısından Babürname'de Avcılık", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 42, Erzurum 2010, s. 11-32.

Beveridge, Annette Susannah, *Bābur-Nāma: Memoirs of Bābur*, London 1922, I-II, https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.44739/mode/2up, (Erişim tarih: Temmuz 2020)

Beveridge, Annette Susannah. Further Notes on Baburiana, *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, Cambridge, 1923, s.75-82. https://www.jstor.org/stable/25209972, (Erişim tarihi : Temmuz 2020)

Bilkan, Ali Fuat. "Babürlü Devletinde Türkçe" *Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi*, S. 17, 2004, s. 162-168.

Bilkan, Ali Fuat, *Babür Risâle-i Vâlidiyye Tercümesi,* Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2001.

Bilkan, Ali Fuat. "Divan ve Babürname Işığında Babür'ün Hayatı" *Bilig*, Sayı 21, 2002, s. 97-114.

Ceylan, Nimet, *Gazi Zahirüddin Muhammed Bâbur Mirza'nın Eserlerindeki İkilemeler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2009.

Clauson, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford University Press, London 1972.

Çağbayır, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007.

Çorbacı, Esra, *Babürname'de Sıfatlar,* Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2012.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, 16. Baskı, Ankara 1999.

Donuk, Abdülkadir. "*Eski Türk Devletlerinde İdari-Askeri Unvan ve Terimler"*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1988.

Eckmann, Janos, *Çağatayca El Kitabı* (Çev. Günay Karaağaç), Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

Eckmann, Janos, *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar* (Yayına hazırlayan: Osman Fikri Sertkaya), 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Efe, Kürşat. "Tarihî Türk Lehçelerinde Alıntı Bitki İsimleri", *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, Sayı 17, 2018 s. 81-106.

Eğilmez, Savaş. "Bâbürnâme'de Yer Alan Törenler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 46, Erzurum 2011, s. 237-254.

Erbay, Fatih, *W. Radloff'un "Opıt Slovarya Tyurkskih Nareçiy" Adlı Eseri ve Eserde Geçen Çağatay Türkçesine Ait Kelimelerin İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2008 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Eren, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basım Evi, Ankara 1999.

Gabain, Annemarie von, *Eski Türkçenin Grameri* (Çev. Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Gül, Ekrem.“Babürname’de Geçen Askerî Terimler Üzerine”, *Belleten,* 62-1, 2014, s . 27-103.

Gülensoy, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü A-N, O-Z.,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Güner, Galip. “Divânü Lugâti’t-Türk’te Oğuzca Olarak Geçen Kündi ‘Rezil, Aşağılık’ Kelimesinin Etimolojisi Üzerine Notlar”, *Gazi Türkiyat*, Bahar 2015:16, Sayı 16, s.15-21.

Güner, Galip. “Eski Türkçe Bir Etimoloji Denemesi: Ayak “Kâse, Kadeh”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı 7, 2018, s. 650-662.

Güzeldir, Muharrem, *Abuşka Lügati (Giriş, Metin, İndeks)*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Hancıoğlu, Selim. “Gurbette Bir Sultan: Bâbür”, *Yağmur Dergisi*, Sayı. 39, 2008,s. 29.

Kaçalin, Mustafa Sinan, *Niyazi el- lugatu’ n - Neva’iyye ve ‘l- istişhadatu‘l-Cagata’iyye = Nevâyî’nin Sözleri ve Çağatayca Tanıkları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Kanar, Mehmet, *Arapça-Türkçe Sözlük,* Say Yayınları, İstanbul 2009.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük,* Say Yayınları, İstanbul 2010.

Karatayev, Olcobay. "Kırgızlarda “Uça” Geleneği ve Bu Geleneğin Tarihî- Etnografik Yönden Benzerleri", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi,* Cilt 1, Sayı 18, Mart 2013, s.88-94.

Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânu Lugâti’t Türk (Giriş - Metin - Çeviri - Notlar - Dizin),*(Haz. Ahmet B. Ercilasun - Ziyat Akkoyunlu), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

Kavallı, Seda, *Babur-nâme’nin [304a-382a] Arasındaki Bölümü (Metin, Gramatikal Dizin ve Sözlük),* Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 2016.

Kidambi Sithalakshmi ve Korhan Kaya, *Hindî - Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

Koca, Duygu, *Babur-nâme'nin [184a-224b] Arasındaki Bölümünün Gramatikal Dizini ve Sözlüğü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 2013.

Koç, Bilal. "Türk Devletinde Akıl: Kutadgu Bilig ve Babur-nâme", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 31, Sayı 52, 2012, s. 55-77.

Koçu, Reşat Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümer Bank Kültür Yayınları, İstanbul 1969.

Konukçu, Enver, "Bâbür", İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları Cilt 4, İstanbul, 1991, s.396- 400.

Köprülü, M. Fuad, "Babur", İslam Ansiklopedisi, M.E.B Yayınları, Cilt 2, İstanbul 1979, s. 180-187.

Kúnos, Ignaz, *Šejx Sulejman Efendi's Cagataj-Osmanisches Wörterbuch*, Budapest 1902.

Lessing, Ferdinand D., *Moğolca-Türkçe Sözlük*. (Çev. Günay Karaağaç), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

Li, Yong-Sông, *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*, Simurg, İstanbul 1999.

Kubbealtı Lügati, http://lugatim.com/ (Erişim tarihi: Temmuz 2020)

Monier-Williams, Sir Monier, *A Sanskrit-English Dictionary: Etymologically And Philologically Arranged With Special Reference To Cognate Indo-European Languages*, Motilal Banarsidass, Delhi 1976.

Ölmez, Zuhal. "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar," *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, 2007, s. 173-219.

Özdil, Hatice. "Bâbürnâme'de Bâbür'e Göre Bazı İsimlerin Koyulma Nedenleri", *The Journal of Academic Social Science Studies, JASSS İnternational Journal of Social Science,* Vol.6, İssue1, January 2013, p.1141-1148.

Özkan, Fatma. "Yıldız/ Yıldırım/ alev/ Alaz/Yalaz Kelimeleri Nereden Geliyor", *Bilig*, Sayı 27, Güz 2003, s. 157-178.

Öztürk, Faruk. "*Kutadgu Bilig'de Bitki Adları", Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Cilt: VI, Sayı 1, 2005, s. 201-208.

Özyetgin, Melek A. "Eski Türklerde Ödeme Araçları: Kâğıt Para Çav'ın Kullanımı", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1. Kasım 2004, s.90-105.

Paçacıoğlu, Burhan, *Türkçenin VII-XVI Yüzyılları Arasında Sözcük Dağarcığı,* Kesit Yayınları, İstanbul, 2016.

Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara,Denklemi buraya yazın. 2012.

Pırlanta, İsmail, "Babür Şah'ın Hayatı ve Kişiliği", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016 /10, s. 215-245.

Rahimi, Farhad."Çağatay Türkçesi ve Edebiyatı Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi", *Turkish Studies*, vol. 9/3, Winter 2014, p. 1157-1218.

Ross, Denison, *Kuş İsimlerinin Doğu Türkçesi Maçuca ve Çince Sözlüğü*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994.

Roux, Jean Paul, *Büyük Moğolların Tarihi-Babur*, (Çev. Lale Arslan Özcan) Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018.

Roux, Jean Paul, *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*, (Çev. Prof Aykut Kazancıgil- Lale Arslan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2005.

Sertkaya, Osman Fikri. "Çince 大 Tay 'Büyük' Kelimesi İle Yapılan Damla, Dayı, Teyze ve Dede Kelimeleri Üzerine", *Türk Dili*, Cilt XCVI, Sayı 680, Ankara 2008, s. 150-159

Sertkaya, Osman Fikri, *Hukuki Uygur Belgelerindeki Para Birimleri Üzerine,* Eski Türklerde (Göktürklerde, Uygurlarda, Türgişlerde) Para,(Hazırlayanlar: Osman Fikri Sertkaya- Rysberk Alimov) Ötüken Yayınları, Ankara 2006, s.117-137

Sertkaya, Osman Fikri. "Uygurların Uygur Harfli Sikkeleri", *Orkun Türkçü Dergi*, sayı 88, 2005, s.24-25.

Seyhan Oral, Tanju, *Mübeyyen Der Fıkh: Giriş - İnceleme - Metin - Sözlük - Tıpkıbasım*, Çağrı Yayınları, 2004.

Steingass, Francis Joseph, *A Comprehensive Persian- English Dictionary İncluding The Arabic Words and Phrases To Be Met With in Persian Literature,* London 1892.

Şen, Mesut, *Babürname Gazi Zahirüddin Muhammed Babur Giriş-metin (Kabil ve Hindistan bölümleri) Açıklamalı Dizin*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1993(Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Şen, Mesut, *Babur-nâme'de Meyveler, Meyve Kitabı,* Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006, s. 291- 334.

Şen, Mesut. "Türlerde Yaylag ve Kışlag Kavramları Üzerine Düşünceler", *Çukurova üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, Aralık 2018.

Teres, Ersin. "Bâbur'un Hatıratında Geçen 'Askerlikli İlgili' Bazı Nesne Adları", *Dergipark*, Cilt 21, Sayı 84, 2015, s.233 - 239.

Teres, Ersin, *Çağataycada Söz Yapımı*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Tezcan, Semih, *Dede Korkut Oğuznameleri Üzerine Notlar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.

Thackston, W. M., Jr., *Zahirüddin Muhammad Babur Mirza Baburnama, Chaghatay Turkish Text with Abdul-Rahim Khankhanan's Persian Translation; Turkish Transcription, Persian Edition and English Translation Part I: 1-245, Part II: 246-537, Part III: 538-904,* Harvard University 1993.

Tietze, Andreas, *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*, Simurg, İstanbul 2002.

Toparlı, Recep, Hanifi Vural ve Recep Karaatlı, *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

Tuğuz, Zeliha, *Ermeni Harfli Kıpçak Metinlerinde Kavram Alanları*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, "Babur, Zahüriddin Muhammed" maddesi, Dergâh Yayınları, C: 1, İstanbul 1977,s.278-279.

Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Özbek Edebiyatı, "Babur", 2000, Cilt 15, s. 70-71.

Uçar Erdem, Filiz Meltem, *Çağatay Türkçesinde İsim*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2011(Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Ünlü, Suat, *Çağatay Türkçesi Sözlüğü,* Eğitim Yayınevi, Konya 2013.

Ünlü, Suat, *Harezm Altınordu Türkçesi Sözlüğü,* Eğitim Yayınevi, Konya 2012.

Ünlü, Suat, *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü,* Eğitim Yayınevi, Konya, 2012.

Xolmonova, Zulhumor. "Babürnâmedeki Bazı Kelimelerin Tarihî ve Etimolojik Tahlili" (Çev: Tuğba Bilveren), *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, Haziran 2015.

Yalçınkaya, Hamza, *Bâbur'un Hatıratında Geçen İnsan Yapımı Nesne Adları ve Bunların Türk Dili Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

Yurdakök, Murat. "Bâbür Şah'ın (1483-1530) Ünlü Eseri Babürname'de Tıbbî Bilgiler*", Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, Sayı 50, 2007, s.73-77.

Yücel, Bilâl, *Bâbür Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 1, Ankara 1995.

Yücel, Bilâl, Bâbür maddesi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/babur-gazi-zahiruddin-muhammed (Erişim Tarihi Temmuz 2020)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Şükriye Duygu ÇAĞMA

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 09.03.1982, Bor

Medeni Durumu: Bekâr

Tel: +90 5316690043

email: s.duygu.c@hotmail.com

Yazışma Adresi: Bor Ahi Evran Mesleki Eğitim Merkezi, Acıgöl Mah.

Yeni Sanayi Sitesi 51700 Bor/NİĞDE

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Doktora	Erciyes Üniversitesi SBE, Türk Dili	2014-2020
Yüksek Lisans	Niğde Üniversitesi SBE, Çağdaş Türk Lehçeleri	2006-2008
Lisans	Niğde Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı	2000-2004

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2007-	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen

YABANCI DİL

İngilizce